Le beau Solignac par Jules Claretie PARIS, E. Dentu, éditeur, deuxième édition, 1876

Jules Claretie

FRUMOSUL SOLIGNAC

versiune românească
de nicolae NICHIFOR

cartea românească

ANDREIA

I

MAIORUL RIVIÈRE

Joseph Fouché, duce de Otranto ministru al poliţiei

generale şi ministru de interne *ad interim*, era foarte ocupat în vara anului 1809, vară în care împăratul se găsea vârât, până-n gât, în acele teribile lupte cu Aust na, ce aveau să se numească în istorie, Essling şi Wagram.

Parisul cunoscuse zile lungi de spaimă în urma bătăliei din 22 mai, ce fusese cât pe-aci să se transforme, pentru armata franceză, într-o cumplită înfrângere. Zi însângerată şi lipsită de strălucire, sărbătorită de buletinele de campanie ale lui Napoleon sub numele de Essling, în timp ce austriecii îşi trâmbiţau victoria, sub numele de Aspern. Adevărul este că, a doua zi după această luptă, Napoleon se aflase în neplăcuta situaţie de a aştepta ajutor – ceruse, din Italia, armata prinţului Eugen, iar din Iliria, pe cea a lui Marmont. Pentru o clipă – şi chiar în timpul bătăliei decisive – împăratul îşi pierduse sângele rece şi, fără Massena, armata ar fi fost înfrântă.

1 *Fouché* (Joseph), 1759 – 1820. Om politic francez, conventional. Ministru al poliţiei, creat duce de Otranto sub Bonaparte, şi-a păstrat ministerul, un timp, sub Restauraţie.

Toate acestea se ştiau la Paris; ele se aflaseră, aşa cum se află veştile proaste, întâi prin şoapte vagi, zvonuri exagerate, trecând din om în om, umflându-se întruna. Ministrul Poliţiei se străduia să ascundă adevărul populaţiei tulburate. Din ordinul lui se publicau şi se afişau buletinele de campanie trimise de Napoleon, care vorbeau de victorii, iar optimiştii atrăgeau atenţia că împăratul nu avea deloc obiceiul să se proclame învingător când nu era.

— Această metodă este bună cel mult pentru austrieci şi pentru ruşi! spuneau ei.

La care pesimiştii răspundeau:

— Sigur este că mareşalul Larmes a fost ucis; că avem opt mii de morţi şi optsprezece mii de răniţi, dintre care peste cinci sute de ofiţeri. Ce măcel! Şi, citiţi bine, citiţi cu atenţie buletinul lui Bonaparte: el însuşi declară că

nu a putut culege roadele victoriei, dând vina pe cine? Pe generalul *Dunăre*, cel mai bun ofiţer al Austriei, cel care a târât cu el, la vale, podul construit de ostaşii noştri! Când ajungi să pui propriile greşeli şi înfrângeri în socoteala elementelor naturii, înseamnă că n-o mai duci mult!

Într-adevăr, puţin a lipsit ca deznodământul, care-l păştea pe Napoleon, să nu vină cu câţiva ani înainte de 1815. Nu o singură dată, această atât de puternică maşină guvernamentală a fost cât pe ce să se blocheze, din pricina câte unui grăunte de nisip. Napoleon intuia atât de exact slăbiciunea latentă a puterii sale, în aparenţă de nezdruncinat, încât se neliniştea de orice, de un petic de hârtie tipărită sau de cuvintele ostile ale celui mai mărunt căpitan din armata sa. Putea fi văzut, chiar în mijlocul trupei, chemându-l pe Savary – însărcinat cu poliţia secretă a armatei – şi luându-l la întrebări, în legătură cu tendinţele politice ale soldaţilor. Acea misterioasă asociaţie militară a, o organizaţie secretă de bărbaţi hotărâţi şi bravi, duşmani ai imperiului, republicani în adâncul inimii, dar gata să treacă peste neînţelegeri, când era vorba să se devoteze Franţei, această societate – mai puţin puternică decât se credea, dar, totuşi periculoasă – îl înspăimânta pe împărat. Vedea în ea, aievea, fantoma Republicii moarte.

Când eşecul, de altfel glorios, de la Essling constrânse armata să-şi aşeze taberele, pentru următoarele patruzeci şi cinci de zile, în insula Lobau, pe Dunăre, depeşele adresate de Napoleon lui Fouché avură, aproape toate, acelaşi sens: „*Răbdare*, *răbdare*, *aurind totul se va*”, şi mai confidenţial: „Acţionează energic împotriva complotarilor.

Toţi cei care, la Paris, erau ostili imperiului se agitau febril şi populaţia ajunsese, în cele din urmă, să fie stârnită împotriva ambiţiei războinice care însângera ţara. Faubourgul Saint-Germain[1], pentru un moment aliat

1 Faubourg Saint-Germain – cartier al Parisului in care, încă din secolul

împăratului, se pornise din nou a cârti, iar bătrânele ducese şi marchize adulmecau zorile unor vremi mai bune. Câteva semne de răscoală se şi arătaseră în Vendée. Republicanii erau gata de luptă. Fouché nu-şi mai vedea capul de treburi. Nu mai vorbim de faptul că englezii ameninţau pe Escaut; că Belgia trebuia protejată; nici de răpirea Papei, la Savona. Zisele evenimente aparţin istoriei. Drama intimă, care a fost marcată de această perioadă tulbure şi neliniştitoare, aparţine numai povestirii de faţă.

Într-o dimineaţă de iunie, Fouché se trezi şi mai prost dispus ca de obicei. Situaţia, şi aşa întunecată, se agravase. Ministrul poliţiei ordonase, încă din noaptea trecută, arestarea unui fost maior de dragoni, scos la pensie din cauza opiniilor politice şi a faptului că, în timpul Consulatului, fusese amestecat într-un complot militar, pe care poliţia îl dejucase. Rapoartele primite de Fouché afirmau că Rivière, fostul maior de dragoni, era, dacă nu şeful, cel puţin trezorierul unei asociaţii conspirative cu ramificaţii serioase, până şi în armata de pe Dunăre.

Citind rapoartele, Fouché ridicase întâi din umeri – cunoştea prea bine scornelile, născute în creierul câte unui agent grăbit să-şi arate zelul – însă depeşele împăratului erau insistente: ele lăsau să se întrevadă asemenea dezorientare şi nelinişte, încât, vrând eu tot dinadinsul să facă ceva, ministrul de interne ordonase o descinderi la domiciliul maiorului. În strada Montmartre. Ordinul era însoţit şi de un mandat de aducere, pe numele maiorului Rivière.

— Să acţionaţi noaptea, ordonase Fouché. E mai prudent.

Arestat pe la orele unu după miezul nopţii, maiorul Rivière fusese încarcerat la prefectură; agenţii îi

---

XVII, marea nobilime îşi avea palatele. Prin extindere, cercurile reacţiunii regaliste.

luminaseră secretarului particular al ministrului poliţiei generale hârtiile confiscate la fostul ofiţer.

Secretarul, auxiliar devotat, nu crezuse necesar să-l trezească pe ministru: dar îşi petrecu întreaga noapte cercetând hârtiile confiscate. Dimineaţa, Fouché îl găsi pe secretar lucrând, aplecat asupra dosarelor.

— Ei, Bernier, ceva interesant printre hârţoagele astea?

Bernier înălţă capul, se ridică uşor de pe scaun, pentru a-l saluta pe ministru şi răspunse, cu un zâmbet plin de subînţelesuri:

— Excelenţa voastră va judeca singură…

— Ei, aş! zise Fouché, încruntând din sprâncene. Într-adevăr?

Dar nu-şi termină fraza: cu o mişcare bruscă se aşează în faţa secretarului, de cealaltă parte a mesei uriaşe. Încărcată cu dosare, şi luă la întâmplare un teanc de hârtii.

— Ia să vedem. Asta ce e? întrebă el.

— Asta? Nimic, răspunse secretarul. Dar iată ceva ce ar putea lămuri mai bine Excelenţa voastră.

Şi împinse către Fouché un pachet de scrisori.

Ministrul le examină rapid, aruncând asupra lor acea privire a oamenilor obişnuiţi să cerceteze dintr-o ochire un document şi să-i stoarcă dintr-odată – dacă se poate spune aşa – esenţa.

— Nicio semnătură. Îşi spuse el, dar, fără îndoială, aceste rânduri misterioase dezvăluie o organizaţie secretă. Ce-or fi însemnând aceste nume:

Varus, *Cato*[2], dacă nu pseudonime ale

---

2 *Filopemen*, om de stat grec, 253 – 184 î.e.n. supranumit *Ultimul grec*. A încercat să menţină unitatea statelor greceşti împotriva ameninţărilor Romei. *Harmodios,* om de stat atenian (cca. 514 î.e.n.) a conspirat împotriva tiranilor Atenei. *Varus*, general roman, înfrânt de Arminiu, căpetenia Cheruscilor. a pierit în anul 9 e.n. împreună cu

conspiratorilor? Lasă, lasă, o să le descoperim curând chipurile, ascunse îndărătul acestor măşti antice. Filopemen! Ăştia n-or să se vindece niciodată de boala de a împopoţona cu zdrenţe greceşti sau romane oameni pe care îi întâlnim în fiecare zi.

Cu vorba „*ăştia*”, Fouché, nobil făcut de Napoleon şi nu născut, îşi exprima dispreţul faţă de iacobini, împreună cu care votase în Convenţie moartea lui Ludovic al XVI-lea, pentru că sub Imperiu, nu ştiuseră să se „descurce” ca el, punând mâna pe un titlu de duce.

— Îl voi interoga eu însumi pe maior, hotărî în cele din urmă, ministrul.

Îndărătul discreţiei lui studiate, zâmbetul secretarului deveni şi mai aluziv.

Fouché, căruia nu-i scăpa nimic, observă:

— Ce mai este? întrebă el.

— Nimic. Mă gândeam doar că Excelenţa voastră chiar are motive să se ocupe personal cu un asemenea caz. E foarte complex şi…

— Şi?

— Şi… picant!

De această dată, rânjetul lui Bernier căpătase acea expresie specială, pe care o au cei care, la desert, povestesc, între bărbaţi, aventuri galante.

— Deci, nu e vorba numai de politică? întrebă ducele de Otranto.

— „*Cherchez la femme*!"[3] rosti secretarul cu surâsul său stereotip, citându-l, cu evidentă plăcere, pe domnul de Sartine, marele poliţist…

— Femeia? Mă aşteptam la aşa ceva! strigă Fouché. Dar ce are a face cu *Harmodios*, ori Cato?

---

trei legiuni. Coton bătrânul sau Censorul, 234 – 149 î.e.n.; om de stat roman. Ca cenzor a luptat împotriva luxului, pentru păstrarea vechilor moravuri.

3 Căutaţi femeia (fr.).

— Maiorul Rivière e căsătorit.

— Ei şi?…

— … Excelenţa voastră va vedea că, aici, politica este dublată de o mică dramă intimă, destul de vulgară… sau destul de frecventă…

— Doamna Rivière?

Secretarul nu răspunse, dar continuă să zâmbească.

— Dacă nu este necesar să amesteci o femeie în această treabă, să n-o faci, Bernier, m-ai auzit? zise Fouché serios.

— Domnule ministru, nu mi-aş fi permis să vă semnalez latura… picantă a afacerii – sau ironică, dacă Excelenţei voastre îi place mai mult aşa – dacă doamna Rivière n-ar fi fost direct amestecată, prin…

— Prin?

— Printr-o a treia persoană, Excelenţă, încheie Bernier, surâzând mereu.

De această dată, Joseph Fouché se arătă vădit interesat; şi, la graba cu care începu să răsfoiască dosarul Rivière, se simţea atât curiozitatea bărbatului, cât şi interesul ministrului.

Bernier întinse excelenţei sale hârtiile la care făcuse aluzie şi, în timp ce ministrul le studia, secretarul urmărea, cu vădită plăcere, pe obrazul lui Fouché, toate gândurile care treceau prin mintea şefului poliţiei generale.

După o vreme, Fouché se ridică.

— Ai dreptate, Bernier, zise el brusc. E destul de neplăcut să faci o asemenea treabă, însă cred că este absolut imposibil să se treacă sub tăcere asemenea… asemenea documente.

Căutase, o clipă, ultimul cuvânt

— Să-mi fie adus maiorul Rivière peste o oră. Până atunci, voi studia toate hârtiile confiscate. Vreau să-l interoghez eu însumi. Într-o oră. S-a înţeles, Bernier?

— Da, Excelenţă!

Fouché nu avea obiceiul să tărăgăneze lucrurile. Examina, luându-şi micul dejun, dosarele pe care secretarul le pusese în ordine, aşa că, atunci când maiorul Rivière fu înfăţişat ministrului poliţiei generale, ducele de Otranto, cunoştea afacerea exact şi în amănunt.

Maiorul Rivière se prezentă lui Fouché într-o atitudine hotărâtă şi demnă. Cu privirea aplecată asupra dosarelor, şezând cu coatele rezemate de birou, ministrul aşteptă până ce agenţii îl conduseră pe Rivière până în faţa sa. Abia atunci înălţă capul.

Îl examină pe maiorul Rivière, dintr-o privire, din cap până în picioare, încercând să-şi amintească dacă îl mai văzuse. Arestatul îi era cu totul necunoscut.

Era un bărbat voinic, îmbrăcat în redingota lungă a ofiţerilor în ţinută de oraş. Această îmbrăcăminte, corect încheiată, cădea până sub genunchi şi abia lăsa să se vadă reverele galbene ale cizmelor, cu tocuri solide, ce mai purtau încă urmele pintenilor. Un guler de mătase neagră, cu găitane de piele, înconjura gâtul vânjos, ars de soare, deasupra căruia se înălţa, mândru, fără să fie trufaş, capul brun, cu privirea dreaptă, cu nas mare, păr creţ, fără mustaţă, dar cu favoriţi groşi – o fizionomie destul de întunecată, pe care un zâmbet uşor o făcea mai puţin sumbră, sau, măcar, mai puţin austeră. Acest bărbat nu părea să fi atins patruzeci de ani, dar se simţea în el un fel de amărăciune, un fel de adâncă oboseală. Părul îi era încărunţit la tâmple, şi o cicatrice albă, care-i brăzda fruntea pe toată lăţimea, accentua şi mai mult aerul de istovire al obrazului – de altfel, semeţ şi viril. Mica panglică subţire, roşie, a Legiunii de Onoare, îi împodobea una din butonierele redingotei albastre: purta mănuşi din piele de căprioară, de o albeaţă absolută.

— Ia te uită, îşi spuse Fouché, nu e un fitecine!

Cei doi bărbaţi, faţă în faţă, alcătuiau un contrast absolut.

Fouché, slăbănog, deja adus de spate – avea pe atunci patruzeci şi trei de ani – cu tenul livid, părul lipit de frunte, buzele subţiri şi gura suptă, bărbia puternică, obrajii scofâlciţi, cu trupul numai unghiuri şi obrazul osos, înălţa, spre pupilele largi, negre, ale maiorului Rivière, ochi mici, de un albastru spălăcit, ficşi, iscoditori – ochi reci, neliniştitori, ochi de sticlă; în redingota lui cenuşie, încălţat cu ghete mari, cu şireturi înnodate, bărbatul care, în acel moment, îşi asuma toate responsabilităţile a doua ministere, cele mai importante din întregul imperiu, nu arăta, la prima vedere, din cale afară de înspăimântător. Întreaga sa putere, întreaga şiretenie erau învăluite într-o înfăţişare părintească, pe care pleoapele căzute o accentuau, când coborau peste ochii roci, ca o cortină recăzând pe o scenă mută şi, totuşi, populată de lucruri nedesluşite.

Maiorul Rivière cunoştea prea bine faima lui Fouché, ca să se lase prins de această aparenţă de cumsecădenie. Oricum ştia că acest iacobin, devenit duce, n-ar fi stat pe gânduri să-l strivească, dacă interesul împăratului ar fi cerut-o.

Ostaşul voia doar să-l facă să înţeleagă că un bărbat adevărat nu se teme de nimic. Îl privi pe Fouché drept în faţă şi, mai întâi, avu loc, fără niciun cuvânt, o înfruntare a privirilor. Fulgerele care scăpărau în ochii maiorului scormoneau în adâncul ochilor ducelui de Otranto. Fouché rămase totuşi impasibil şi, numai din pură tactică, îşi coborî pleoapele. Nu se temea să simuleze înfrângerea, ca să fie mai sigur că va învinge.

Se reculese un moment, mai aruncă o privire în hârtiile aşezate în dreapta sa şi-i spuse maiorului, pe un ton sec, dar politicos:

— Luaţi loc, vă rog.

Maiorul se înclină uşor şi se aşeză pe scaunul ce-i fusese arătat.

— Puteţi să vă retrageţi, le spuse Fouché celor care-l aduseseră pentru maiorul Rivière. Aşteptaţi în anticameră. Când am nevoie, vă chem.

— Acum suntem singuri, domnule maior, spuse ministrul, arătând uşa închisă. Sper să-mi fiţi recunoscător că vreau să păstrez o anume discreţie în timpul interogatoriului, adăugă el.

Un rictus nehotărât săltă mustaţa maiorului.

— Vă mulţumesc, răspunse el cu glas limpede, bine timbrat, bărbătesc, dar pentru un ton voit indiferent.

După o clipă de tăcere, ministrul poliţiei – care răsfoia hârtiile de pe birou – îi spuse maiorului:

— Nu trebuie să vă spun eu motivul pentru care aţi fost arestat.

— Într-adevăr, făcu Rivière. Îl bănui.

— Acesta este un mod de a mărturisi că aţi conspirat.

— Nu mărturisesc nimic, spuse maiorul, scurt.

— Fie. Înseamnă că trebuie să trec la un interogatoriu în lege. Nu am, aici, nici secretar, nici grefier. Vă repet: „Îmi veţi mulţumi, curând, că am făcut din această formalitate o discuţie între patru ochi.

În glasul lui Fouché era o intonaţie uşor ironică, care izbi urechea maiorului Rivière, dar fără să-l neliniştească; obrazul îi rămase neclintit.

— Domnule ntaior, reluă Fouché, privind, ptrând, notele pe care le avea în mină şi chipul lui Riviere, aveţi, astăzi, treizeci şi opt de ani; născut în 1768, fiu al unui postăvar parizian, aţi fost voluntar în 1791; în batalionul în care aţi servit întâi, aţi intrat în relaţii strânse cu actualul general Malet *; aţi plecat din Paris ca simplu soldat, în momentul în care el pleca din Dole, în martie 1792, şi aţi luptat împreună în armata Rinului. O rană gravă, primită la Nothweiller – cicatricea este o mărturie – v-a osândit la o lungă şi dureroasă convalescenţă. Pe atunci, eraţi locotenent. Vă regăsesc, cu acelaşi grad şi tot alături de

generalul Malet, în armata Rinului şi Moselvi, continuând să vă faceţi datoria sub ordinele lui Pichegru. Sunteţi un bun ostaş. Consulatul – v-a apucat maior, Imperiul J v-ar fi avansat, fără îndoială, la gradul de colonel, dacă nu chiar general de brigadă, însă aţi preferat să vă arătaţi supărat pe noul regim, ba mai mult decât atât, să-i fiţi potrivnic; aţi fost compromis de atunci, fără ca nimic să vă probeze, în acea vreme, vinovăţia, însă, acum un an, în urma unui raport defavorabil, aţi fost silit să părăsiţi armata din Italia şi să treceţi în rezervă.

Maiorul Rivière sublinia, încuviinţând aproape imperceptibil din cap, fiecare frază a ducelui de Otranto.

— *Malet* (Claude-François de), 1754 – 1812, general francez. Şeful unui complot la Paris, care fu cât pe aci să reuşească, contra lui Napoleon, ce se afla în Rusia; a fost judecat şi împuşcat.

2 Formă de guvern instituită în Franţa prin Constituţia anului VIII, a durat de la 9 noiembrie 1799, cu modificări substanţiale, până la 18 mai 1804, când a fost instituit imperiul. Iniţial, compus din trei consuli provizorii (Bonaparte, – prim consul – Sieyes şi Roger Ducos), apoi din trei consuli numiţi pe zece ani (Bonaparte – prim consul –, Cambacores şi Lebrun). În anul X Bonaparte este numit consul pe viaţă, iar în anul XII (1804) este proclamat împărat, sub numele de Napoleon.

— Imperiul *francez* – primul imperiu, sau, scurt, Imperiul – întemeiat de Napoleon în 1804, desfiinţat în 1815, în urma înfrânger îi armatei imperiale la Waterloo „Al doilea imperiu” francez, proclamat în 1852, cu Napoleon 111, este lichidat prin înfrângerea Franţei, în războiul franco-german din 1870.

— De un an, împăratul – care ar fi putut să vă trimită în provincie cu domiciliu obligatoriu. În fundul Prrigordului sau în Jura, cum a făcut-o cu multe alte capete înfierbântate – v-a lăsat să locuiţi liber la Paris. Ocupaţi, în

strada Montmartre, un vast şi elegant apartament, loc ţie întâlnire pentru mulţi ofiţeri, chiar activi. Aveţi o inteligenţă cutezătoare, un caracter hotărât. În stare să organizaţi o lovitură militară, ştiţi, totuşi, să vă înclinaţi în lat» cerinţelor realităţii şi să tărăgănaţi lucrurile, ca să vă stingeţi mai bine scopul. Acest scop ne este cunoscut…

— Într-adevăr? făcu Rivière. Aş fi curios…

— O să vă satisfac curiozitatea, spuse Fouché, cu un stmbet părintesc şi răutăcios totodată. Republican convins şi patriot înflăcărat (două virtuţi sau două slăbiciuni pe care eu le-aş găsi vinovate mai puţin decât alţii, dacă s-ar mulţumi să fie platonice) aţi privit cu mânie instaurarea unui imperiu ereditar.

— Cu desperare, îl întrerupse maiorul. Nu cred că fericirea patriei înseamnă aservirea ei.

— Sunt cu totul de aceeaşi părere, replică ducele de Otranto. Rămâne de aflat dacă nu cumva cei care conspiră împotriva Imperiului nu ne-ar tiraniza şi mai mult decât Imperiul însuşi. Dar să nu discutăm politică. Este o plăcere pe care ocupaţiile mele nu mi-o permit decât foarte rar. Am pierdut acest obicei.

Ironia lui Fouché nu era deloc lipsită de fineţe. Regicidul 1 ştia să poarte uşor povara trecutului său.

— Aşadar, reluă el, sunteţi republican, un bun republican şi nu-i iertaţi primului consul că s-a proclamat împărat. Şi totuşi, naţiunea l-a vrut. Aţi păstrat, împotriva guvernului său, întreaga ură pe care o hrăneaţi, pe timpuri, împotriva regalităţii?

* *regicid*, în general, ucigaşul unui rege. În Franţa, poreclă folosilă pentru a dremna pe membrii Convenţiei Naţionale care au votat condamnarea la moarte a Regelui Ludovic al XVI-lea.

— Detest tirania, spuse Rivière cu fermitate, şi rămân credincios dragostelor şi urilor mele.

Fouché, atins de această lovitură, îşi muşcă uşor

bazele, mai puţin în ciudă, mai mult ca să evite de a se lua singur peste picior. Dădu din cap, de parcă ar fi zis: „O să vedem numaidecât ce o să spui despre dragostele tale[45].

— Împăratul, continuă ministrul, nu vă cere să abjuraţi convingerile dumneavoastră de odinioară, nu vă cere devii să-l slujiţi cu credinţă. Ce Dumnezeu, domnule maior, doar el ştie că eu da eu, am votat moartea regelui! Într-o zi mi-a reproşat că l-am trimis pe Ludovic al XVI-lea la eşafod: „Da, Sire”, i-am răspuns, fără să ezit un moment, „acesta a fost primul serviciu pe care am avut fericirea să-l fac Maiestăţii Voastre!”

Încercând, astfel, să dea o întorsătură aproape glumeaţă unui interogatoriu care avea să aibă, fără îndoială, urmări fatale, Fouché nu băgă de seamă expresia din ochii maiorului. Privirea acestuia era plină de dispreţ. Firea mândră, cutezătoare a lui Rivière se revolta în faţa unei firi at U de mlădioase, de adaptată împrejurărilor. Acest om drept nu-l putea înţelege pe acest om abil.

— Dacă v-aţi păstra ideile, regretele, speranţele pentru dumneavoastră – ar mai fi cum ar fi. Dar sunteţi un *filadelf*, sau cam aşa ceva. Conspiraţi! Repet: locuinţa din strada Montmartre este centrul unei conjuraţii cu ramificaţii până în armată. Împăratul – n-aveţi decât să fiţi mândru de asta – o neliniştit de aceste manevre, la fel ca de manevrele austriecilor. Toate acestea trebuie să înceteze! E timpul ca armata să fie epurată de elementele iacobinc 1 ce provoacă tulburări.

— Nu sunt iacobin, spuse maiorul. Din contră, doresc din inimă ca autoritarii – fie că se află în fruntea Convenţiei, fie că stau pe tron – să dispară.

— Foarte bine. Până atunci, voinţa împăratului este lege. Oricine va încerca să-i reziste, va fi sfărâmat. Ce

---

4 /ocobiHism, doctrină a partidului dc stingă al Conventiunei nationale, partizan aprig al democraţiei şl al luptei fără cruţare

5î mpotriva coaliţiei (contrarevoluţionare) europene.

greutate ar avea comploturile puse la vale împotriva împăratului pe lângă victoriile sale?

— Victorii scăldate în sânge!

— Oare sângele soldaţilor noştri n-a curs nici la Jemmnpes, nici la Fleurus?

— Atunci a fost vărsat pentru independenţa patriei, acum e cheltuit în războaie de cucerire, de subjugare.

— Asta să însemne că aţi organizat o nouă conjuraţie în scopuri pur pacifice?

— Dacă conspir, dovediţi-o! spuse, rece, maiorul Rivière.

— Îmi dau seama că acest răspuns este cel mai abil pe care l-ar putea da un om aflat în situaţia de faţă. Numai că, ţie astă dată, îmi va fi uşor să vă dovedesc faptul că poliţia nu se înşală.

— Vă ascult.

— V-au fost confiscate toate hârtiile, toate scrisorile.

— Nu am acasă decât hârtii personale, de familie. Copoii poliţiei au pus laba şi pe aceste biete hârţoage?

— Agenţii mei sunt conştiincioşi, au luat totul, chit că vă vor fi restituite mai târziu – dumneavoastră sau celor apropiaţi.

— Presupunând că fac parte dintr-o conjuraţie oarecare, spuse maiorul, veţi fi de acord cu mine, domnule ministru, că aş fi fost un nătărău, dacă lăsatn acasă dovezile vinovăţiei mele şi urmele complotului.

În acel moment, ducele de Otranto ţinea în mână un pachet de scrisori de format mic şi, nepăsător, cu ochii lui spălăciţi, le privea, fără un cuvânt.

— Domnule maior, reluă el dintr-odată, ţie un ton insinuant şi, în acelaşi timp, brutal, de cât timp sunteţi căsătorit?

Chipul ofiţerului – rămas impasibil, aproape sfidător, în orice caz de nepătruns, în tot timpul discuţiei – suferi dintr-odată o schimbare bruscă. O expresie de mirare şi de

spaimă îi trecu pe faţă şi un fulger de nelinişte scăpără scurt în ochii lui.

— Pentru ce îmi puneţi asemenea întrebare? răspunse el cu glas încă liniştit, dar uşor alterat de surpriză.

— Domnule maior, spuse ministrul şi deveni, la rândul său, profund serios, aproape meditativ, slujba noastră are laturile ei penibile, groaznice chiar. Reversul onorurilor care ni se acordă e făcut din tină. Nu cunosc situaţie mai grea decât aceea de a pune degetul pe anumite răni, cu atât mai dureroase, cu cât au fost ascunse mai multă vreme. Dar poliţistul seamănă oarecum cu chirurgul: taie cu bisturiul.

— Ce vreţi să spuneţi? întrebă Rivière, privindu-l pe Fouché drept în faţă.

De această dată glasul i se sugrumă. Nu suferea, dar avea presentimentul că avea să sufere.

— Domnule maior, zise Fouché, într-adevăr, agenţii mei n-au găsit prin hârtiile dumneavoastră nimic compromiţător. Însă, repet, percheziţionând cu grijă, au adus, nu numai hârtiile maiorului Rivière, ci şi pe cele găsite la soţia…

— Soţia mea! strigă Rivière. E pentru a doua oară când amestecaţi persoana soţiei mele în aceste treburi, care n-o privesc! Chiar de mi-aş fi riscat viaţa, soţia mea nu putea şti nimic, şi nu a meritat nicio umbră de bănuială şi nici cea mai uşoară persecuţie.

— Dar cine vorbeşte de persecuţie, domnule maior?

— Cea căreia i-am dat numele meu, rosti Rivière cu un fel de fervoare, în care vibra o adirtcă dragoste, cea oare împarte viaţa cu mine, este devotamentul însuşi şi virtutea. Ca s-o scutesc de o singură lacrimă, mi-aş da tot sângele din vine. N-aveţi doeât să faceţi cu mine ce credeţi de cuviinţă, domnule, dar să ştiţi că soţia maiorului Rivière nu ecomplicea acelora pe care-i credeţi conjuraţi şi pe care

îi hăituiţi.

FVouché îşi frecă, hait „bărbia, îşi înălţă şi îşi coborî pleoapele grele; apoi scutură din cap şi înălţă din umeri, de parcă ar fi spus: „Asia, tf 1 N-am încotro!”

— Domnule maior, îi spuse el ofiţerului, întinzându-i una din scrisorile pe care Been iar le examinase în noaptea trecută, recunoaşteţiscrisul?

Pentru o clipă, Rivière ezită. De parcă s-ar fi temut că degetele vor întâlni o bucată de jăratec sau un şarpe. Acel ceva necunoscut, aliat în mâna lui Fouché, U înspăimânta, deşi soldatul din armata. Măselei nu ştia ce e frica.

— Da, spuse el, după ce aruncă o scurtă privire. Îl recunosc.

— Citiţi, îl îndemnă Fbuché.

Înainte de a se apuca de citit, Rivière îşi trecu mâna dreaptă peste frunte; simţi, sub degete, vinele timpâvlor, bătând, îngroşate, ca de o congestie. Apoi se uită la Fouché, de parcă ar fi vrut să afle dinainte taina scrisorii. Ochii lui Fouché erau aţintiţi asupra lui, dar rămâneau de nepătruns.

Maiorul Rivière citi scrisoarea în grabă, de parcă ar fi înghiţit o otravă, apoi, tresări, strigând:

— Cui?... Cui îi este adresată scrisoarea?

— Cui?

— Vreau să ştiu, am dreptul să aflu!

— Cui? întrebă liniştit ducele. Nu ştiu. Ştiu însă că această scrisoare – ca şi celelalte de altfel – a fo’» t găsită în sertarul unui scrin de acaju care face parte din mobilierul doamnei Rivière.

— La ea! strigă comandantul, seoţind un fel de răget la ea, scrisoarea asta! Ei să-i fi fost adresată?

Acum recitea scrisoarea, adineauri mototolită în pumn, cele câteva rânduri de o sinistră elocvenţă ce conţineau o întreagă dramă a trădării, a dragostei vinovate, a rătăcirii, n nebuniei. Cântărea fiecare cuvânt,

recitea fiecare rând, încerca să-şi dea seama cărei femei îi adresase bărbatul scrisoarea – în timp ce Fouché îl cerceta cu răceală pe acest nefericit, lovit ca de trăsnet; maiorul învârtea între degete scrisoarea, o strângea în pumn, ca Othello batista Desdemonei.

Apoi se petrecu în el o răsturnate neaşteptată.

— Ei, şi? zise el, cu privirea de o veselie nebună. Sunt un smintit. Ce dovedeşte această scrisoare? Ce-i cu ea? Scrisoare de dragoste, fie. Ei şi?

I-o thtinse lui Fouché, care o luă şi o puse cu încetineală în dosar, după ce mai întâi o netezi, o dezmototoli – Rivière aproape o rupsese.

— Aşadar, nu cunoaşteţi numele persoanei căreia i-a fost adresată această scrisoare? întrebă ministrul poliţist, mereu rece şi dur.

— Nu, răspunse maiorul.

— Ştiţi măcar cine a scris-o?

— Ştiu.

— Puteţi să-mi spuneţi numele lui?

— De ce vreţi să-l cunoaşteţi?

— Refuzaţi să mi-l spuneţi?

— Da. Refuz.

— Bine.

Un scurt moment de linişte.

— Cum se numeşte soţia dumneavoastră, domnule maior? întrebă Fouché. Care-i numele ei de botez, vreau să zic?

— Thérèse, răspunse ofiţerul.

Fouché nu mai adăugă niciun cuvânt şi, din pachetul de scrisori – asupra căruia privirea lui Riviere rămăsese aţintită – alese alta şi i-o întinse.

Din această nouă scrisoare, maiorul – care între timp se ridicase în picioare – nu citi decât primele cuvinte: păli îngrozitor, apoi se roşi tot; nefericitul căzu greu pe acàun, deschizându-şi, cu mişcări smucite, gulerul, ea un om care

se sufocă.

Primele cuvinte ale scrisorii erau: *Iubita mea Thérèse…*»

Ministrul trase precipitat de cordonul clopoţelului şi agenţii dădură fuga.

— Apă, spuse Fouché, fără urmă de emoţie.

Dar, ca şi cum prezenţa agenţilor l-ar fi trezit, maiorul, te ridică iute, cu o înţepeneală de automat şi zise cu greutate:

— Mulţumesc… Nu-i nimic. Mulţumesc.

— Doriţi să rămânem singuri? întrebă Fouché.

Gestul maiorului însemna: Ministrul porunci agenţilor să se retragă.

— Vreau să citesc toate scrisorile, spuse maiorul.

Fouché luă pachetul şi i-l întinse. Apoi se ridică. În timp ce Rivière, cu privirea rătăcită, se hrănea, într-un fel, din propria-i durere, ministrul, în picioare, la fereastră, ridicase perdelele şi privea afară, dar fără să-i scape nicio nuanţă din emoţiile pe care le încerca ofiţerul.

Riviere devenise acum mai alb decât hârtia pe care o citea. O mină îi tremura, cealaltă se crispa, iar mânia adunată, care clocotea în sufletul acestui bărbat, se traducea prin plescăitul limbii uscate şi o mişcare nervoasă a piciorului drept.

După ce termină de citit scrisorile, maiorul se ridică, ţeapăn, livid, însă teribil în răceala lui. Întinse braţul, greu „ca de piatră, şi lăsă scrisorile să cadă, încet, pe biroul lui Fouché. Apoi îşi scutură mâna cu dezgust, de parcă or fi vrut să scuture murdăria, dovada unei asemenea ticăloşii.

Fouché nu era omul pe care să-l mire ceva, însă, de „astă dată, fu surprins de a fi ta calm. Şi totuşi, furtuna lăuntrică – o furtună atât de îngrozitoare – îi scăpa.

Îl privi pe Rivière, care-i susţinu privirea. De altfel, Fouché continua să păstreze o atitudine politicoasă. Chirurgul rămânea grav şi mut după operaţie.

Maiorul rupse tăcerea primul:

— Ei bine! zise el, iată un glonte tras de unde nu mă aşteptam şi oare a trecut la un deget de inimă!

Cuvintele îi veneau pe buze, fără să le înţeleagă, fără să le caute. Nu asta gândea. În acea clipă, prizonierul, soţul rănit în adâncul sufletului, îşi spunea: „Totul este o minciună. Un vis. Există asemenea coşmaruri. Suferi, plângi, vrei să urli, te înăbuşi, dar te trezeşti”…

Glasul lui Fouché îl aduse la realitate:

— Domnule maior, spuse ministrul cu o oarecare francheţe, secretul, pe care tocmai l-aţi aflat, va rămâne ştiut doar de secretarul meu şi de noi doi. Acesta şi este motivul pentru care interogatoriul a avut loc între patru ochi. Nu mi-a fost uşor să vă dezvălui un adevăr atât de crud. Dar interesele superioare au cerut-o. Aţi constatat dumneavoastră înşivă că scrisorile nu cuprind numai vorbe romanţioase, ci şi indicaţii asupra reuniunilor care au avut loc în strada Montmartre.

Fără să se întrerupă, Fouché luă piesele de la dosar una câte una:

— „Astă-seară, în timp ce soţul tău” – vă cer iertare că recitesc asemenea lucruri – „va fi ocupat cu primirea prietenilor săi, vino în locul pe care-l ştii, Thérèse, eu nu voi participa la reuniune, voi fi cu totul al tău…” etc., etc. Să trecem peste ceea ce urmează. Aproape toate scrisorile sunt asemănătoare, dar toate dovedesc că în locuinţa dumneavoastră aveau loc consfătuiri şi că doamna Rivière, care nu vă este complice, o cred, avea, totuşi, cunoştinţă de ele, prin… autorul scrisorilor care este… ceea ce ştiţi că este!

— Şi ce concluzie trageţi de aici?

— De aici trag concluzia că X-ul problemei este, pentru noi, de a afla atât numele bărbatului care a écris aceste scrisori soţiei dumneavoastră, cât şi numele ofiţerilor din armata de pe Dunăre, cu oare corespondaţi în

secret.

Fouché nu-l slăbea din priviri pe maiorul Rivière; «costa, înspăim întător de palid, cu braţele încrucişate, aştepta şi părea să cântăroască, să cerceteze fiecare cuvânt al ministrului poliţiei.

— Înseamnă că nu cunoaşteţi aceste nume? întrebă maiorul.

— Mărturisesc: nu cunoaştem decât numele maiorului Rivière, asupra căruia presupunem că nu am greşit, oprindu-ne.

— În acest caz, nu cunoaşteţi nimic 1 – Ha-ha-ha! râse Fouché.

— Şi pe ce contaţi, când speraţi să vă dezvălui eu numele celorlalţi? întrebă Rivière.

— Pe dumneavoastră, răspunse ministrul, a cărui privire albastră se făcu tăioasă, ca o sabie.

— Domnule, făcu ostaşul, n-aveţi decât să mă condamnaţi la moarte. Voi păşi demn înaintea plutonului de execuţie. Dar vă interzic să mă insultaţi!

— Să vă insult! Vai de mine! reluă Fouché. Nu numai că vă respect, domnule maior, dar vă şi pung! O, da, un suflet cinstit, care acum câteva clipe, da, da, a mărturisit el însuşi că a complotat – de altfel, există şi probele «Ici. O, da, un ostaş neînfricat, însă exaltajt, însă distrus de cei pe care el însuşi îi numeşte, pe bună dreptate, *ideologi*; pe care un prieten, nu ştiu care, unul de-ai lui, îl trădează în mod infam, îl înşală at K de… de… odios… * Înţeleg, înţeleg, spuse maistrul surprihzând emoţia lui Rivière, înţeleg şi tac. Dar, ce Dumnezeu! bărbatul care a scris aceste scrisori să fie liber, în timp ce maiorul Rivière îşi aşteaptă condamnarea, la Conciergerie? Să poată să umble, să se mişte…

— S-o întâlnească! gândi Rivière.

Iar Fouché, cu o drăcească ştiinţă a inimii omeneşti, ghicea exact efectul fiecărui cuvânt de-al lui în sufletul

soţului înşelat.

— Veţi fi martirul acestui om, după ce aţi fost batjocorit de el? Dar nu se poate, domnule maior!

— Deci? întrebă Rivière.

— Deci, îmi veţi da numele celui care a scris aceste scrisori şi, chiar din această-seară, veţi fi liber.

„Maiorul cobori privirea asupra lui Fouché, cu o expresie mai mult de milă decât de mânie.

— Liber? Eu? Liber, cu preţul unei ticăloşii? strigă el.

Ministrul îşi muşcă buzele.

— Generozitatea inutilă este periculoasă, spuse el. Acest om v-a jignit de moarte. Răzbunarea se află aici!

Luase condeiul între degete.

— Aştept, spuse el.

— Domnule ministru, răspunse Rivière, există pe lume două feluri de oameni: cei care trăiesc dintr-o infamie şi cei care mor din pricina ei. În ziua în care voi constata că sunt în stare să comit ticăloşia pe care mi-o propuneţi, îmi voi zbura creierii!

— Cine ştie? se îndoi ministrul.

Şi adăugă:

— Aş fi de acord, dacă infamia ar apărea pe obraz, ca o bubă. Dar vă jur că nu se vede! De altfel, infamia a comis-o cel care v-a pătat onoarea!

— Ah, ticălosul!… şi Rivière se înroşi de furie.

— Nu vă mulţumiţi cu ameninţarea! Loviţi-l!

— Să-l lovesc, în folosul dumneavoastră! De mâna mea aş vrea să moară, dar numai de mâna mea…

— Spuneţi-i numele şi sunteţi liber!

— La urma urmei, făcu Rivière, pentru ce mi-aţi da drumul mic, ctux; conspir? Numai ca să cunoaşteţi numele altuia?

— E simplu: un duşman pe carol poţi supraveghea – ca dumneavoastră – este de o mie de ori mai puţin periculos decât unul pe care nu-l cunoşti – ca el!

— El! făcu Rivière, strângind pumnii. 1!

— Numele lui?

— Ei, lista-i! îl opri maiorul. Să încetăm acest intelogutorlu. N-o să afle {» nimic. Că acest om este un mizeliilill, un trădător – fi o; că doresc din toată inima să mă IA. bun – nu vă îndoiţi. Mi-aş da viaţa, să pot pune mina pe vi şi să-l am, în această clipă, în bătaia pistolului. Însă nelegiuirea unei iulie nu îndreptăţeşte o trădare. Sunt prigoniţii. N-aveţi decât să mă ţineţi închis. Dar n-o să obţineţi nimic de la mine.

— Ce păcat! spuse Fouché, cu o încetineală calculată. Voulant şi pe soţia dumneavoastră, însă ea…

— Soţia mea?

— Da. A fugit. S-a ascuns. Citul oamenii mei v-au mtvtint, nu vrut s-o ridice şi pe de, dar n-a mai fost găsită

— Thérèse! Thérèse I şopti Rivière, cu o durere sfi9 leton re.

— O, fiţi pe pace! o să-i descoperim noi ascunzătoarea, reluă Fouché. Dar, pentru moment, ne-a scăpat. Şi, cine îne, dacă în clipa de faţă…

— O, domnule ministru! îl întrerupse maiorul, nu mă torturaţi! N-o să-mi smulgeţi un secret, frângându-mi Inima. Soţia mea a fugit cu altul, îmi spuneţi… Ei, da. e îngrozitor, o oribil, e o josnicie! Mă chinui, cum nu se poate închipui. Dar numele acestui laş, numele prietenilor mei, ameninţaţi de dumneavoastră, n-o să le aflaţi.

— Niciodată?

— Niciodată!

— Vixlem noi, murmură Fouché printre buzele-i subţiri.

Sună:

— Arexstatul să fie dus la Conciergerie.

Şi ministrul schiţă un gest de bunăvoinţă ironica:

— Pe curând, domnule maior!

Pe registrul de intrare al închisorii Conciergerie1 a

fost înscris, jumătate oră mai târziu, numele lui Claudelean Rivière, maior în retragere şi cavaler al Legiunii de Onoare.

II

FIUL POSTĂVARULUI >

Claude Rivière făcea parte dintre acei oameni care, încă de la intrarea lor în viaţă, au învăţat să aibă faţă de pericole atitudinea pe care o au dresorii faţă de fiare: dispreţul. Un singur lucru putea lovi acest suflet bărbat: trădarea. Iar trădarea şi rănise, îl izbise drept în inimă, pentru că, sub asprimea cazonă, se ascundea o delicateţe înflăcărată, Acest bărbat, a cărui viaţă fusese închinată până acum înfruntării obuzelor şi gloanţelor, morţii, dorinţei de a asigura triumful republicii ideale şi strădaniilor de a-i pregăti venirea, acest ostaş al patriei, acest luptător pentru idei înalte era făcut, mai degrabă, pentru dragoste.

Încă de foarte tânăr, iubise libertatea şi se simţise ca purtat pe sus de furtuna care bântuia pe atunci Parisul şi Franţa. Nu-şi prefira niciodată fără emoţie acele prime şi dragi amintiri. Tatăl său, Jean Rivière, popa Rivière, cum i se spunea în cartierul Temple, avea o prăvălie de

1 *Conciergerie*, închisoare ce face parte din corpul Palatului de Justiţie de la Paris. Iniţial locuinţa de serviciu a demnitarului palatului regal şef al pazei porţii, de aici numele, care, în franceza veche, înseamnă locuinţa portarului. Sub Teroare, închisoare de „trecere”, pentru condamnaţii la pedeapsa capitală. Şi actualmente, închisoare de trecere pentru împricinaţii judecaţi în stare de detenţie.

Stofe pe strada Vieilles-Haudrietles. Eut o căsuţă modestă, cu o uşă mică apărată de o streaşină. Pragul de piatră era tocit, încăperea de la parter strâmtă şi întunecată – acolo îşi făcea veacul postăvarul, printre valurile de stofă, cu vergeaua de măsurat în mină, iar într-

un colţ, doamna Rivière împletea ciorapi sau cosea câte ceva, tăcută.

Papa Rivière era un om simplu, care se mulţumea cu un câştig mărunt. Nu avea decât o ambiţie: să-şi vândă stofele celor din nobilime. Era grozav de mândru de firma lui, pe care se afla zugrăvit capul unui roman, cu coroană de aur pe frunte: „La *Marele Titus*". Îl treceau fiori de plăcere când scria, cu mina tremurată, în registrele lui cu file groase, ca de pergament: „Azi, *a* 7-a zi a *lunii mai 1788*, *vândutdomnului duce de şaptesprezece coţi postav* pentru casa *domniei sale*. O chema pe nevasta lui, o gospodină cumsecade, şi îi spunea, vesel:

— Ia te uită, bătrânico, priveşte, nu-i aşa că prăvălia noastră are clienţi de seamă? Claude al nostru n-o să ducă lipsă de protectori.

Pe atunci, Claude, nădejdea părinţilor, era un vlăjgan de optsprezece ani, abia ieşit din colegiul Louis-le-Grand – unde Camille Desmoulins studiase istoria romană şi scrisese epistole în versuri, adresate profesorilor săi. Bătrânul Rivière, care se mulţumea cu puţin când era vorba de sine, era foarte ambiţios pentru fiul său, Claude. Copil fiind, viitorul maior vădise la învăţătură aceeaşi ardoare pe care avea s-o arate, mai târziu, în politică, şi ca mulţi soldaţi ai republicii, apoi ai Imperiului, nu chiar atât de analfabeţi pe cât se credea, ştia destulă latină ca să facă războaiele cu *Pharsalus* al lui Luncan, în raniţă. Şi apoi – îşi zicea bătrânul Rivière – Claude studiase legile! Fără îndoială că, într-o zi, o să-şi aibă locul său în Parlament[6] – instituţie pe care bătrânul o venera, fără să ştie maro lucru despre ea. Ce emoţie în ziua în care fiul postăvarului, îmbrăcat în robă – care dă elocvenţă celui

6 În Franţa până la revoluţie, înalte corpuri de justiţie ale regatului; cel mai important dintre ele, Parlamentul din Paris. Aveau, în primul rând, atribuţii judiciare, tinzând însă, să-şi aroge şi un rol politic.

care o poartă – va rosti întâiul său discurs în faţa mulţimii!

— Aş vrea, zicea bùtrinul Rivière, taro aş vrea ca atunci să se afle închis un criminal fioros, care să-i prilejuiască lui Claude al nostru ocazia de a arăta tot ce şi le. Aş vrea ca băiatul să vorbească două ceasuri, două sau trei, cât se poate mai mult. Şi să-l scape din ghearele domnilor magistraţi pe criminalul – care, fie vorba între noi, ar merita să fie executat de o sută de ori! E-he! Or să-şi aducă aminte multă vreme de el! Numai că, dragă nevastă – şi asta mă întristează grozav – în zilele noastre nu mai sunt crime odioase. Vremurile tâlharului Cartouche s-au dus, strada Vide-Gousset[7] s-a pocăit! Ce păcat!

— Dacă aud cumva de pe la cumetrele din împrejurimi ori citesc în *Jurnalul de Paris* de niscaiva crime, o să-ţi dau de ştire! răspundea nevasta.

Aproape tot timpul vorbeau de el. Claude era copilul bătrâneţii lor. În el îşi puseseră toate nădejdile – pentru el îşi rupeau de la gură. Căsătoriţi de tineri, avuseseră o fetiţă care murise la zece ani, lăsându-i cu inima zdrobită, singuri, pustiiţi. Multă vreme, unicul scop al vieţii lor, în acest Paris uriaş, fusese colţişorul din cimitir, unde-şi dormea somnul micuţa… întreaga lor fericire se afla acolo, îngropată. La ce bun să mai muncească, să se străduie, să vândă postavuri în prăvălioara lor întunecată? „N-o să ne lipsească nimic din puţinul de care mai avem nevoie”, zicea bătrânul Rivière.

„Să ne alegem şi noi cu ceva din zilele de sărbătoare: să ieşim la iarbă verde, să respirăm aer curat!” spuneau ci câteodată. Dar nu-i bucura nici măceşul înflorit, nici adierea zefirului, nici cântecul păsărelelor – se întorceau acasă, la braţ. Şi mai trişti încă: „Hotărât lucru, tot era mai bine să fi făcut o vizită la cimitir!”

Erau destul de vârstnici, când se născuse Claude. De atunci întineriseră de la o zi la alta. Bat rinul Riviere dădu

---

7 Vide-Gousset = Goleşte punga (fr.), adică lumea hoţilor.

la reaurit coroana lui Titus şi se apucă de treabă cu nădejde. Începuseră o viaţă nouă. Îi luaseră noului născut o puşculiţă – aveau de gând să-l crească şi să-l educe ca pe un prinţ. La un moment dat, fuseseră gata să-l dea copil de casă, paj, pe lângă unul din clienţii lor nobili. Dar acestu ar fi însemnat să se despartă de el: îl păstraseră lângă vi. La optsprezece ani, Claude era înalt, elegant, viguros, cu fruntea largă şi păr negru, cu focul tinereţii şi al cinstei arzându-i în priviri, de o vioiciune, o cutezanţă şi o înflăcărare deosebită.

Cu acest temperament, cu educaţia primită, cu faptele înalte ale eroilor clasici de care citise, în atmosfera ce domnea pe atunci, Claude trebuia să fie – bieţilor părinţi, nici prin cap nu le-ar fi trecut – atras, antrenat de acea mişcare pentru libertate ce scutura vechea lume, s-o înnoiască.

— La ce te gândeşti? îl întreba adeseori mama, văzându-l cufundat în gânduri, cu câte o carte deschisă dinainte.

El o privea, de parcă abia s-ar fi trezit, dintr-un vis.

Şi, oaro, ştia el însuşi, la ce gândea? îl încerca şi pe el aceeaşi suferinţă inevitabilă, care se abate asupra sufletelor neliniştite de viitor. Nu-şi vedea limpede calea în acest viitor ceţos, care-l aştepta. Se oprea în pragul acelui Var lament, în care – după dorinţa părinţilor – ar fi trebuit să intre, de parcă mirosul prăfos al hârţoagelor îngrămădite acolo l-ar fi înăbuşit. În faţa acestor munţi de dosare, de hârtii mucegăite şi gălbejite, în faţa acestor întunecate cuiburi ale abuzurilor, Claude şovăia. Nu dorea asemenea carieră. Dar ce era de făcut? Bariere, piedici, obstacole peste tot. Peste tot favoruri, nedreptate, bun-plac. Cel puţin, la Parlament, va lupta să impună adevărul, dreptatea.

— La urma urmei, îşi zicea, şi acolo se poate face ceva demn de un bărbat! Acel ceva, însă, Claude nu mai

apucă să-l facă: veni revoluţia. A fost o mare mirare pentru băvrinul Rivière, şi o adâncă suferinţă, când, într-o seară de iulie, fiul lor se întoarse acasă, radiind de bucurie, cu îmbrăcămintea răvăşită şi le strigă:

— A căzut Bastilia!

— Bastilia? făcuse postăvarul, înălţându-şi ochelarii, ca să-l poată vedea mai bine pe Claude.

Mama îşi împreunase mâinile, lăsând să-i cadă broderia la care lucra:

— Bastilia?

Prin cartier se auziseră o mulţime de zvonuri în acea zi şi numeroase grupuri trecuseră pe stradă, strigând.

Papa Rivière înţelesese foarte bine că se îndemna poporul la răscoală, dar zâmbise şi, clătinând din cap, îi spusese nevestei:

— Nu avea nicio teamă, Suzette, toată vitejia asta n-o să ţină în faţa dragonilor domnului de Lambesc.

Vestea căderii Biistilici îi năucise.

— Se poate una ca asta? Nu cumva te înşeli? Cine ţi-a spus?

— Nimeni. Eram şi eu acolo!

— Doamne, Dumnezeule! făcu mama.

— Nefericitule, cum ai îndrăznit? exclamă tatăl. Dar Maiestatea Sa o să dea ordin să fie spânzuraţi, pe loc, toţi răsculaţii! Ai fost şi tu acolo? Ai participat şi tu la cucerirea Bastiliei? Nu ţi-a fost frică? Nu, tu eşti curajos, n-ai frică de nimic – dar nu ţi-e frică de Parlament, în care n-o să mai fi apărător, ci acuzat?

— Parlamentul! exclamă Claude, plimbându-se prin odaie. În două luni, n-o să rămână nici urmă de Parlament! S-a terminat cu el şi cu toate instituţiile putrede, care vor cădea cum a căzut şi Bastilia! Voi nu vă daţi seama că încep timpuri noi? Regele n-o să mai pedepsească pe nimeni, pentru că nu va mai avea puterea să pedepsească. Adevăratul suveran, începând de astăzi, nu mai este

Ludovic al XVI-îca, ci Poporul!

— Poporul? întrebă bătrânul Rivière.

— Da! Voi, cu, toată lumea, bătrânul cerşetor din colţ şi domnul de Coigny, cel mai de jos şi cel mai mare dintve mari!

— Eşti într-o ureche, dragul mamii! exclamă mama, înspăimântată.

— Nu, mamă, sigur că nu, nu sunt nici într-o ureche, nici visător! Ah! Dacă aţi fi văzut avântul, curajul, setea de fapte mari şi de sacrificii! Erau puţini soldaţi în Bastilia, dar să fi fost douăzeci de mii, tot îi scoteam din bârlog I Adio, trecut! Ne cerem şi noi locul nostru sub soare 1 O, bieţii mei părinţi, voi, bunătatea întruchipată, voi, virtutea umilă, voi, mândria ascunsă, voi, adevărata, adânca cinste, veţi fi egalii marilor seniori care vă dispreţuiau până acum şi care-şi închipuiau că vă fac o deosebită onoare, neplătindu-vă stofele cumpărate! Dar cortina se ridică asupra altui act, iar scena reprezintă răzbunarea celor umili!

— Lasă, lasă! zise bietul bătrân. Linişteşte-te, să nu păţeşti ceva, uite ce roşu eşti la faţă!

— Într-adevăr, e aprins, confirmă mama.

— Numai să nu-i joace festa, aprinderea asta, spuse postăvarul. Mie puţin îmi pasă de politică, politica n-a adus fericire celor care au făcut-o.

În ciuda avertismenteloiv şi a desperării, de altfel tăcute, a părinţilor, Claude Rivière se dedicase trup şi suflet acestei mişcări revoluţionare, începută ca o sărbătoare şi care, curând, avea să ia aspecte de tragedie. Bătrânii erau îndureraţi, însă îşi iubeau fiul, aşa că îl lăsară în pace. Doar, din când în când, postăvarul suspina, gândindu-se la fetiţa pe care o pierduseră:

— Ce păcat că al doilea copil al nostru nu a fost tot fată, ca Jeannette! Nu ne-am fi temut atâta, că are să facă politică!

— F.h, cine ştie? se întreba doamna Rivière, gândindu-se, desigur, la tricoteze l.

De altfel, Claude, părăsise foarte curând mişcările de stradă şi de cluburi, ca să se înroleze, cu înflăcărare, în armată, cart1 apăra pământul tării. De la început se şi simţise acolo la locul său, cel al luptei de fiece zi şi al datoriei. În timp ce partidele se sfâşiau în jurul unei tribune, el îşi vărsa cu generozitate sângele pe timpurile de bătaie. Bătrânul Jean Rivière nu-şi mai vedea fiul decât rar şi, în vreme ce Claude avansa în ierarhia militară, în prăvălioara de pe strada Vieilles-Haudriettes se produseseră multe schimbări.

Mama lui Claude murise – fiul aflase vestea a doua zi după o luptă, încă în beţia victoriei, dintr-o scrisoare deja învechită. Lacrimile pe care le vărsase fuseseră tare amaro. Acum, că Suzette se odihnea alături de fiica ei, bătrânului Rivière nu-i mai sta inima la treabă şi se retrăsese din comerţ, La ce i-ar mai fi servit? Nu era bogat, dar adunase, totuşi, ceva economii, care-i permiteau să trăiască fără să mai trudească. Economii pe care Claude le va găsi, într-o zi, după moartea sa.

— Pe deasupra, zicea bătrânul, casa mea nu mai este casa mea. Toate schimbările astea politice m-au forţat să o rebotez. Firma *Im* Marele Titus a trebuit să devină la marele *Brutus*, şi asta îmi făcea nesuferită prăvălia! Dar până atunci era să fiu arestat de nu ştiu câte ori, ca suspect – din cauza firmei. Mă încăpăţânam să-i zic, dar cu vecinii mei republicani nu era de glumit pe chestia asta! Şi, apoi, prăvălia prea e legată de amintirea Suzettei; dacă aş continua prea m-ar întrista, aş muri şi cu curând.[8]

---

8 tricotat – poreclă dată. la Paris, în timpul revoluţiei franceze unor femei din popor care asistau, împletind (franţuzeşte: tricoter) ciorapi. Ut şedinţele cluburilor, adunărilor populare, Convenţiei şi Tribunalelor revoluţionare. Exercitau adesea, prin prezenţa lor. o zgomot«.xtsă presiune radicală in respectivele foruri, temută de elementele de dreapta şi de cele moderate.

Nu mai am nevoie decât de un pic de soare şi o să-l aflu pe băncile de pe bulevarde.

Ca urmare, casa a fost vândută, iar *Marele*, după ce fusese în 1793 *Marele Brutus*, deveni, în 1804, sub succesorul lui papa Rivière, *Marele Cezar*.

— Nimic nu mai e sigur pe lumea asta, murmură melancolic bat rinul postăvar.

Claude nu considerase cu atâta filosofie schimbările de firmă ce făceau, dintr-o republică, o monarhic militară. După ce privise Consulatul cu teamă, privea Imperiul cu minic. Şi nu erau puţini ofiţeri care gândeau la fel.

La început, Imperiul fusese întâmpinat de cetăţeni cu răceală. Serbările publice în cinstea ridicării primului consul la demnitatea imperială, fuseseră – o spune Fouché pe undeva – fără clan şi fără bucurie. Poate că Napoleon şi înţeles acest lucru. Făcu, deci, totul ca să-şi ataşeze armata. Dădu gradul de mareşal câtorva din prietenii săi, şi chiar şi unor ofiţeri pe care nu-i iubea deloc, însă pe care opinia publică îi impunea: Jourdan, Masséna, Brune, A agereau. Nev, cu toţii, încă, republicani în adâncul sufletului. Încercă să seducă faubourgul Saint-Germain, să şi-i apropie pe nobili, pe emigraţi. Mai târziu avea să spună: „Le-am deschis uşile armatei, iar ei s-au năpustit în anticamerele mele”.

În ciuda avansurilor făcute, în ţinutul Vendée 1 mai erau încă răscoale, iar în armată nemulţumiri. Zadarnic trimisese Bonaparte, în ajunul proclamării Imperiului, regimentele cele mai notoriu republicane în insula Santo Domingo, în speranţa că vor fi decimate de negri. Tot mai

Vandee, grup de provincii în nord-vestul Franţei, pe coasta Atlantică. În timpul revoluţiei franceze s-au aprins aici răscoale ţărăneşti, organizate de nobilii locali şi sprijinite de emigranţii refugiaţi în Anglia. După 1793 a izbucnit pici un nou val de răscoale, împotriva măsurilor de reorganizare de către stat a clerului catolic şi împotriva

mobilizărilor masive. Ţăranilor luptând io aceste răscoale li s-a zis chouans.

rămăseseră, încă, în armata franceză, destule spirite independente, ca să-l neliniştească pe împărat.

Claude Rivière nu era dintre cei care, în această privinţă, îşi ascundeau convingerile. Prieten cu generalul Malet şi cu acel viteaz colonel Oudet – care trecea în ochii poliţiei drept instigatorul tuturor comploturilor militare – maiorul era totodată apreciat la Ministerul de război pentru curajul său şi temut pentru francheţea ce-l caracteriza. „Nu-mi plac cei care vorbesc prea tare”, spusese într-o zi Napoleon. „Un ofiţer nu trebuie să ridice glasul decât atunci când transmite ordinele primite 1”.

Şi totuşi, dacă Claude Rivière păstra în adâncul inimii cultul acelei libertăţi căreia ziua de 18 Brumar îi tăiase aripile, mai presus de toate îşi iubea ţara şi, în timpul luptelor, nu avea decât un gând, să-l înfrângă pe inamic.

Înflăcărat, pasionat, violent aproape, Claude trecuse de treizeci de ani fără să-şi fi găsit un adevărat crez politic, când o cunoscu pe femeia care avea să-i fie soţie. Era o orfană de douăzeci şi patru de ani, care trăise aproape singură, închisă în locuinţa unui unchi.

Acesta, al cărui nume fusese, cu câţiva ani în urmă, amestecat în toate furtunile politice, se retrăsese, apoi, într-o casă plină de cărţi, unde nu primea pe nimeni şi îşi ducea viaţa împreună cu nepoata sa – căreia îi citea adeseori din Diderot – un servitor, ce-i fusese un fel de secretar, şi o servitoare grijulie să-i pună, întotdeauna, pe masă trufandalele sezonului.

Domnul Chambaraud – aşa i se spunea în cartier – făcuse parte din Convenţia naţională şi scăpase teafăr din acele zile furtunoase. Putea răspunde ca Sieyès: „Am trăit”. Dar nimeni nu i-ar fi putut reproşa măcar o clipă de slăbiciune. Ferm şi hotărât în moderaţia sa relativă, Sylvain Chambaraud trecuse prin multe dictaturi, fără să

le slujească, iar după căderea lor, le explica, fără să le împroaşte cu noroi.

Om blând şi, totuşi, inflexibil, fusese un personaj clar\. Y/ăt<ar în marea dramă. Presimţind că, într-o zi, sabia va imv capăt discuţiilor, el încercase să scape de tirania cux nilului, ca să evite despotismul sabiei. Deşi republican, nu aplaudase lovitura de stat din Fructidor *, care dădea puterea legislativă pe mina soldaţilor.

La instaurarea Imperiului – rod al acestei isprăvi a pretorienilor – Sylvain Chambaraud dispăru de bunăvoie şi cu totul de pe scenă. Obişnuit să trăiască la Paris din 89, nu se putuse hotărî să se întoarcă în Limousin 2 de unde m* trăgea şi, cu toate că nu prea ieşea din casă, rămăsese, ca să zicem aşa, pe câmpul de luptă. Având puţină avere, exact cât să-i asigure un trai decont, dăduse fvâu liber gustului său pentru literatură, nu ca scriitor, ci ca iubitor de frumos.

Thérèse, nepoata sa, fiica unui frate mort de tânăr, rămăsese lângă el. La bătrânul burlac mai veneau doar, din când în când, câţiva din vechii lui tovarăşi de luptă politică. Exaltată, romantică, Thérèse Chambaraud, educată de unchiul ei, citise şi recitise, cu multă aviditate şi puţină înţelegere, întreaga lui bibliotecă. Tratate de filosofie şi povestiri satirice din secolul al optsprezecelea, romanele îmbătătoare ale lui Rousseau şi pagini răutăcioase Metise de Voltaire se învălmăşiseră în capul ci, rezultatul fiind totala lipsă de măsură a unei imaginaţii înfierbântate, ceva exagerat, aproape bolnăvicios, care o ducea «deseori pe tânăra fată la manifestări destul de ciudate.

Thérèse visa cu ochii deschişi. Unchiul ei o surprinsese nu o dată, în grădină, cu privirea fixă şi cu ochii în lacrinii. Citul o atingea pe umăr, fata tresărea, trezită, roşea ori pălea, de parcă ar fi fost surprinsă făcând ceva ruşinos.

— Romanele, lua-le-ar naiba! gândea Chambaraud. Trăsnăite acelea i-au sucit capul.

Thérèse se plictisea. Viaţa între zidurile casei nu era deloc uşoară; orizontul ei era limitat de pereţii camerei, de zidurile grădinii. Petrecea ore întregi la fereastră, privind arborii, păsările – care zburau încotro voiau – şi dorea şi ea să plece, departe de locuinţa unchiului. Cât despre Paris, Thérèse nu cunoştea nici vuietul obişnuit al marelui oraş, nici strigătele vesele ale oamenilor în zilele de sărbătoare, nici răcnetele zilelor de mâine. Abia îşi mai «mintea când se auzise bubuitul tunurilor – atunci, Julie, servitoarea, se ruga într-un colţ. – iar aerul mirosea a praf de puşcă. În acele zile, Sylvain Chambaraud, mai palid ca de obicei, venea şi pleca undeva, nu se ştie unde şi, poate, îşi risca viaţa.

Amintiri plăcute – acea lume de minuni care se arată oricărui copil – Thérèse nu avea. La Paris se dădeau uneori serbări populare – mai ales în timpul Consulatului şi în primele luni ale Imperiului – dar Chambaraud îi interzisese nepoatei să ia parte la ele – fie şi ca spectatoare.

— Azi or să fie focuri de artificii, strecura uneori Julie, servitoarea, pentru a-l face pe fostul convenţional să înţeleagă că, până la urmă, fata aceasta, ţinută departe de lume, se va plictisi.

— Focuri de artificii? zicea Chambaraud. N-au decât să se ducă să caşte gura lingăii domnului Bonaparte. Noi râmânom acasă.

— Dumneavoastră, da. Dar domnişoara?

— Thérèse este nepoata mea. Ea trebuie să-i urască pe cei pe care-i urăşte unchiul ei. Şi nu te mai amesteca, ai a-o faci să se creadă la închisoare.

— O, Doamne, zicea atunci Julie, ce bine că nu v-aţi căsătorit! Biata femeie pe care aţi fi luat-o de sotie, ar fi fost tare nefericită!

— Soţie? Nu mai vorbi prostii, ai înţeles?

— Ba bine că nu! răspundea servitoarea şi nu mai Insista.

Când, în prezenta lui Chambaraud, cineva scăpa o aiurir la vreo aventură galantă sau la căsătorie, fostul membru ttl Conventiunei încrunta sprâncenele şi se posomora.

— Ştii foarte bine, Julie, că nu trebuie să vorbeşti despre femei în prezenţa „cetăţeanului" Chambaraud!

— O dădăcea adeseori, pe servitoare, Plantade, care, în casă, era şi portar şi valet şi grădinar. Fuge de ele, ca dracul de tămâie!

— Dar ce, femeile sunt chiar aşa de speriat? se revolta Julie.

— Eh, fiecare cu ce-i place.

— Asta înseamnă că domnul Chambaraud a avut de-a îno* cu vreo fâţă care l-a jucat pe degete. Ai? Trebuie să ştii ceva, doar eşti de prin părţile lui şi lucrezi pentru el de atâta vreme…

Aici se termina de regulă convorbirea, brusc, ca după Xtn scenariu dinainte stabilit. De câte ori nu-i repetase Julie această întrebare, cu speranţa să-l prindă o dată pe Plantade cu vreun răspuns pripit. Ghicise ea că exista Un secret în viaţa lui Sylvain Chambaraud şi instinctul ei de femeie îi spunea că Plantade, care îi slujea de multă Vreme, îi cunoştea misterul. Dar Plantade tăcea, mormânt; dacă îl necăjea prea mult cu întrebările, ori întrerupea pur şi simplu convorbirea, ori îi spunea pe un ton categoric:

— Nu ştiu nimic. „Cetăţeanu"* Chambaraud nu mi-a povestit niciodată amintirile lui din tinereţe.

— Că ne ascunde ceva sau nu, conchidea Julie, îl priveşte, adevărul e că domnişoara duce, aici, o viaţă de plina şi cil domnul Chambaraud n-are idee ce trăsnăi poate face o copilă care se plictiseşte. O, Doamne! Zăbrelele şi lacătele astea ne omoară pe toţi! O fată tânără şi drăguţă nu se ţine închisă, între terfeloage, ca o călugăriţă.

Servitoarea nu se înşela. Thérèse tâniea după libertate. Visa uneori că un frumos necunoscut îi bătea la uşă, apoi, învelit în mantie, se apropie de ea, îi şoptea la ureche cuvinte de dragoste mai fierbinţi decât o rugăciune, apoi o lua în braţe... şi o ducea cu el. Încotro? Ce interesează! În ţara de vis, pe un cal iute ca vântul. Simţea aievea vântul nopţii fluturându-i părul despletit, pe când ceva dulce, cald, ca o răsuflare, îi mângâia obrazul. Ce beţie! Dar când înălţa pleoapele, zărea, sub lumina lămpii, obrazul lui Sylvain Chambaraud, aplecat asupra vreunei cărţi. Atunci, Thérèse se ridica de pe scaun, ţeapănă, urca în odaia ei şi se aşternea pe plâns.

Într-o asemenea stare sufletească se afla Thérèse, când îl cunoscu pe Claude Rivière. Maiorul tocmai fusese trecut în rezervă şi colonelul Oudet îi încredinţase o scrisoare pentru fostul membru al Convenţiei. Discuţia – despre oportunitatea anumitor acţiuni politice – îl convinsese pe Rivière că nu are altă cale, decât să-şi urmeze drumul său şi să acţioneze singur: Chambaraud nu credea în eficacitatea comploturilor.

— O luptă fără rost, spusese el. Apă la moara poliţiei – aminteşte-ţi cazul bietului Babeuf[9].

Dar, în casa lui Chambaraud, Rivière o zărise pe Thérèse şi, pentru acest unic motiv, se hotărâse să revină. Cât despre fată, ea se simţise tulburată de privirea cinstită şi învăluitoare a ostaşului. Necunoscutul din visele ei se întrupase. Avea şi nume.

Rigid, dar simpatic, cu aerul său semeţ Ş* bun, Claude Rivière era, cu siguranţă, demn de iubire, iar Thérèse era adorabilă. Avea o graţie languroasă de creolă, cu tenul mat, aproape oriental, care venea de la răposata ei mamă, o grecoaică, un profil drept şi pur, cu nas lung,

---

9 Babeuf (François-Noël, zis Grachus), 1760 – 1797, revoluţionar francez, comunist utopic. A condus „conspiraţia egalilor". Executat sub Directoriu.

de statuie indică, bărbie voluntară, ochi mari, catifelaţi, în adâncul cărora mocneau viitoare flăcări, obrajii plini, roşii, buze puternic conturate şi nări fremătătoare, pe care cea mai mică emoţie le umfla. Această minunată fată, dreaptă, Impunătoare, cu bustul superb, corsajul ei desenând admirabila linie a umerilor şi a şoldurilor, părea să treacă printre oameni ca o zeiţă şi doar melancolia îi apleca fruntea – o frunte înaltă şi mândră, făcută să fie admirată t adorată.

Frumuseţea ci strălucitoare îl tulburase pe Claude Riviere şi îl cucerise. Îşi spusese că această femeie trebuia a-l fie tovarăşă de viaţă. El o şi adora, când fata, şovăitoare, se întreba: „Oare voi putea să-l iubesc?”

Poate că şi încercase să se convingă că-l iubeşte. În Orice caz, când Sylvain Chambaraud îşi întrebă nepoata, dacă voia să accepte să devină soţia maiorului Rivière, simţi că o podidesc lacrimile de bucurie. Îi păru că i s-au deschis uşile temniţei.

— Primesc 1 spuse ea, cu hotărâre în glas. 1

După ce Chambaraud îi comunicase ofiţerului răspunsul, Claude se prezentase, palid de emoţie, însoţit de tatăl Său, postăvarul, care pentru această ocazie îşi pusese mănuşi albe şi se îmbrăcase de sărbătoare, cu haina lui al –, bttstră.

— N-am mai părăsit straiele de doliu de la moartea mamei talc, îi spusese postăvarul. Dar nu poţi merge la peţit îmbrăcat în negru. Am ales haina albastră, ca această culoare, a cerului, să-ţi poarte noroc, dragul meu fiu 1

Casa de pe strada Poştei – unde locuia Thérèse – cunoscuse timp de o lună o animaţie deosebită. Julie îşi bătuse capul să dea meselor oferite de Chambaraud o strălucire necunoscută la ei. Thérèse ora în al nouălea cer; numai Chambaraud părea cam posomorât.

— Din cauza zestrei, să arate el de parcă-i tot ninge şi-i tot plouă? Parcă nu-mi vine a crede, bodogănea Julie.

La urma urmei, domnişoara are moştenirea ei, dinspre tată, şi nu el o înzestrează.

— Şi de ce crezi că problemele băneşti îl chinuie pe cetăţeanul Chambaraud? o întreba Plantade.

— Atunci, ce altceva, ce-tă-ţe-ne Plantade?

Plantade zâmbea la auzul cuvântului chiar spus cu ironie, care-i amintea de trecută lui activitate pe lângă fostul convenţional, însă nu răspundea.

Nunta avu loc acasă la Chambaraud, în strada Poştei. l. a masă, Claude o urmărea cu ochi tandri şi aproape rugători pe Thérèse, atât de admirabil de frumoasă în rochia ei albă; ea îi răspundea cu priviri de foc. Glodurile lor se încrucişau, însă, fără, să se întâlnească. „Voi fi deci fericit!” gândea Claude. Iar Thérèse îşi zicea: „Voi fi deci liberă! *

La desert, *papa* Rivière vru să intoneze un vechi cântec de nuntă, dar la mijlocul refrenului se opri şi îl podidi pâinsul. Uitase, mă bucuria sa, că era cântecul ce de, ntaseră nuntaşii la nunta sa cu biata Suzette.

— Haida de 1 Cine mai plânge când se făureşte fericirea a doi tineri frumoşi? încercă Chambaraud să-i stăvilească emoţia. Claude, cel puţin, avea să se lase, fără a opune rezistenţă şi cu voluptate, în voia acestei bucurii intime, care-l făcea să uite şi visele sale năruite şi suferinţele încercate şi sabia fvintă. Se dădu din toată inima, din tot sufletul, acestei femei, al cărei farmec îl făcea în fiecare zi să creadă că în ajun nu o iubise destul, pentru că, zi de zi, o iubea mai mult. Avea faţă de ea gingăşii de un lor» sivii t $. i i>e acest obraz de soldat apăreau, de dragul i-l, zâmbete de dragoste candide şi bune, cum se văd de obirvi doar la bărbaţi foarte tineri.

Încrezător, devotat, tandru, blând şi puternic. Claude IU viere se simţea înţeles şi nici nu se întreba măcar dacă via Iubit – atâta francheţe pusese în supunerea credincioasă a sufletului său, de altfel închinat luptei

pentru lllMTlate.

Într-o zi, Thérèse, vorbind despre libertate, o numi, se nil va la Pronunţând acest cuvânt, sucâdea, dar surâsut era «ludul şi, parcă, ameninţător. Pentru că Thérèse aştepta ca Hoţul vi să nu se mai preocupe de nimic altceva decât de INI, Cerea, cu insistenţă, ca numele ei, chipul ci, tot ce

! inea dv ea să fie mereu prezent în sufletul şi în gândurile Ul Claude.

— L) ar nu mă gândesc decât la tine, draga mea Thérèse, V «sigura el. În fruntea dragonitov mei, aş porni la atac cu Itttmviv tău tx buze. Oriunde m-aş duce, port cu mine, în Inimă, privirea ta, surâsul a farmecul tău.

Claude nu-i mărturisise niciodată Thérèse! ţelurile sale, ÎIUtă ea le ghicise. După ce, mai întâi, îşi admirase soţul nnniru curajul şi devotamentul său, treptat nu-l mai apro INme, ba chiar începuse să-l condamne pentru credinţa lui. Rl li, la urma urmei, o femeie ambiţioasă şi, în sinea ei, ÎI givla, fură să şi-o mărturisească, că soţul ci nu mai «Von pl, ilejul să avanseze în grad. Ar fi vrut ca el să obţină epoleţii de general, şi – de ce nu? – bastonul de mareşal, ««tiţia alţii. La ce slujeau toate acele întâlniri secrete, acele comitete ce-şi ţineau şedinţele în casa lor, ale căror tăino le-ar fi putut afla pe toate, numai să fi vrut?

După ce îl considerase pe Claude un erou, încetul cu încetul începu să-l socoată un nătărău.

Se întreba ce voia, la urma urmei, acest om şi eu ce drept o sacrifica, pe ea, viselor lui. Şi ce vise!

Regăsea la el acel rigorism care o înăbuşise, îi otrăvise tinereţea, în anii petrecuţi la unchiul ei. Gelozie sau xiră – se gândea la acea libertate pentru care lupta Claude, cum s-ar fi gândit la o rivală.

Se simţea umilită, simţind că nu stăpânea decât jumătate din inima generoasă a soţului ei. Când femeia nu împărtăşeşte în întregime credinţa soţului, e gata să

urască ceea ce nu înţelege sau ceea ce neagă. Îi pare că devotamentul faţă de o idee e ea tămâierea unei rivale, este ea dragostea pentru e amantă.

Thérèse era geloasă pe pasiunea lui Claude Rivière pentru republică, iar maiorul nu-şi dădea scama ce schimbări, lente şi adânci, se petrec în spiritul tinerei sale soţii. Un altul, mai clarvăzător, mai puţin orbit de dragoste şi, în acelaşi timp, mai puţin împovărat de o atât de teribilă sarcină, şi-ar fi dat desigur seama din câte xm zâmbet, langxiros ori batjocoritor, al femeii, din privirea ci, mai adâncă şi mai vagă, din aerul de melancolic care-i adumbrea iarăşi fruntea – că, sub această linişte rece, clocotea furtuna şi că această marmură superbă avea flăcări în vine.

Claude Rivière nu vedea nimic, nu-şi da scama de nimic. Cu încrederea deplină şi egoismul îndrăgostiţilor, se credea iubit de soţia sa pentru că el însuşi o iubea, pentru că el i se dăruise din toată inima, pentru că el era credinţa, credulitatea, candoarea şi, mai mult decât atât, onoarea însăşi.

Scrisorile ce i le întinse Fouché avuseseră asupra acestui bărbat efectul unui trăsnet. Puţin lipsise să nu cadă, fulgerat. Dar sunt dureri care nu ucid decât cu timpul; şi sunt inimi bărbăteşti astfel plămădite încât suporta, fără să se frângă, cumplita povară a suferinţei. Maiorul îndurase această dezvăluire, cum ar fi primit o nouă rană, dar cea mai adâncă, cea mai laşă, cea mai dureroasă din toate.

UI

ÎNCHISOAREA

Odată ajuns în celulă, Claude Rivière se lăsă pradă mâniei. Nu rostea, repetat cu furie adâncă, decât un singur imvint: Ticălosul! decât un nume: Thérèse! După care, un fel de descurajare urmă acestei stări de violenţă, în timpul căreia izbise cu pumnul în masa la care se aşeur; încetul

cu încetul, îndoiala, acea stranie îndoială, Oare îl roade pe om în mijlocul bucuriei şi care, printr-o eludată răsturnare, îl alină în mijlocul suferinţei, îndoiala U cuprinse, îi luă în stăpânire sufletul, repetându-i la Ureche, fără încetare:

— Şi dacă n-ar fi adevărat?

Dnr nu citise el cu ochii lui, nu avusese în mâinile sale Jtocic scrisori prin care Thérèse acceptase declaraţiile de dragoste ale altui bărbat? Nu auzise, oare, din gura lui Kimelu –, că soţia părăsise casa?

Dar ce conta asta? Dacă Fouché îl minţise? Să fie oare adevărat că scrisorile acelea fuseseră găsite la Thérèse? N-ar fi fost posibil să se pună pe seama unei femei cinstite l adorate păcatele alteia? Dacă era o capcană a poliţiei! Dacă poliţia, voind să-l constrângă la mărturisiri, îi suputuw unei asemenea oribile schingiuiri morale? La urma Urmei, de ce nu?

În ceasurile de desperare fără margini, răsar şi cele tlud du necrezut speranţe. Sufletul, ca şi privirea, are mina Jeto lui. Se agaţă de cel mai mărunt pai; cea mai firavă httură de lumină se preface în promisiunea, mai mult chiar, în uertitudinea salvării.

Maiorul Rivière petrecu ceasuri întregi în care, uitând de neeruţătoarea realitate, se străduia să creadă că nu era adevăr ce văzuse, ce atinsese cu mâinile lui, ci un coşmar, H minciună, o plăsmuire poliţienească. Fouché va ieşi compromis din treaba asta. Cât despre grava acuzaţie de complot împotriva securităţii statului, Claude Rivière nu era din cale-afara de neliniştit. Riscase. Îşi va da viaţa. Dar, aici, măcar nu era în joc nici fericirea sa personală, nici onoarea lui.

Dar aceste clipe, de iluzii deşarte, nu durară prea mult şi, pe măsură ce Claude se adâncea în gânduri, deveneau tot mai rare, mai palide. Cum să se mai îndoiască de ceea ce văzuse şi citise cu ochii lui? Recunoscuse şi scrisul, ca al unuia dintre cei apropiaţi lui.

Infamia era dovedită, de netăgăduit. Ticălosul abia aştepta momentul în care maiorul, dedicat trup şi suflet conjuraţiei – fiind unul din capii ei, acceptase şi funcţia de trezorier – să fie ocupat de această luptă clandestină, ca să-i ceară soţiei sale o întâlnire. Şi cine o cerca? Cine era amantul soţiei balc, cel căruia acum Claude Rivière, cu dragă inimă, i-ar fi străpuns pieptul cu sabia?

Un bărbat pe care maiorul îl iubea, pe care îl stima – un genţilomoitalian, plecat, odinioară din Neapole cu ar mata parihenopteană şi ajuns căpitan într-un regiment de linie în slujba Franţei. Înalt, cu pieptul larg şi puternic, cu un cap mândru, cu un păr negru, buclat, cu umeri de Hercule, căpitanul Agostino Ciampi, marchiz de Olona, ar fi fost tipul desăvârşit de frumuseţe bărbătească, dacă un element tulbure şi crud în ochii lui – de fapt un început de strabism – nu i-ar fi alterat privirea.

Agostino Ciampi fusese pe timpuri, înainte de a îmbrăţişa cariera armelor, unul din liberalii coi mai de vază din Neapole; şi, deşi era nobil, îşi oferise serviciile Republicii Parthenopeene. Avea, pe atunci, douăzeci şi patru de ani. Când, în 1799, Ferdinand al IV-lea şi regina Carolina rein trară în Neapole, Agostino Ciampi abia scăpă de arestare şi de execuţie – nu acelaşi noroc îl avu amiralul Carac

1 *Republica Parthenopecand* a fost întemeiată de francezi la Neapole. În 1799, denumirea vine de la Parthenope, numele antic st oraşului.

tikilll, al cărui leş, spânzurat de vergelele corăbiei sale, îl hi lvise lady Hamilton. Marchizul însă reuşise să scape, bin familia lui nu rămăsese la Nvapole decât o soră, iipioope o copilă, încredinţată unei bătrâne guvernante; tui mugind induise decât cum să-şi salveze capul, Agostino fugise de execuţie şi pânscripţie, cerând Franţei o spadă l dreptul de a lupta pentru ea.

Marchizul italian, deşi soldat al împăratului, se lăuda

în gura mare că este republican. Nu-i displăcea deloc să mire lumea lui cu idei iacobine, purtate cu elegantă. 1 halt foi, erau de suprafaţă. Le-ar fi renegat cu mare Hrubă, dacă aceasta ar fi fost preţul unui grad în plus. Cu Siguranţă, în adâncul inimii, italianul regreta amar că se compromisese cu atâta uşurinţă, din pricina acelei republici napolitane terminată cu întoarcerea regelui şi perset UltttXNI liberalilor. Dar, la naiba! Sperase că va întâlni ptilvmt în acea escapadă: zarurile fuseseră aruncate şi «cum continua să se împăuneze cu convingeri pe care nu le «von

Dacă Imperiut i-ar fi prilejuit o avansare rapidă, Agoslllto Ciampi, marchiz de Olona. l-ar fi servit ca un adevărat curtean. Dar, fie că fusese încondeiat, în armata imperială, <Un pricina antecedentelor sale republicane, fie că tanna îl ocolise, marchizul nu avansase atât de repede preţum unerase. De altfel, meseria de oştean începuse să-l <am obosească. Regreta, fără îndoială, că mizase greşit şi M» gfntfen, adeseori, că dacă steaua nenorocului nu l-ar fi compromis în evenimentele republicii parthenopeene, ar fi Itvăâucit la curtea din Neapole, adorat de femei, titutlM de bărbaţi, favorit al reginei sau al regelui, fericit bogat, în loc să-şi târască cizmele mânjite de noroaie ne (timpurile de bătaie, şi să se întrebe care dintre curtenii Markâl-Carolina o fi tocind acum averea confiscată marchizului de Olona.

Proasta dispoziţie, ciuda, nevoia de a-şi alunga regreU’lv t, fără îndoială, speranţa că, într-o bună zi, va pune ca pat, printr-o aventură nouă, necazurilor şi trudei existentei sale – toate acestea îl împinseseră pe Agostino Ciampi în organizaţia din care făcea parte şi Claude Rivière.

Claude îl cunoscuse pe căpitanul Ciampi în focul luptelor. Îl ştia curajos şi îl credea cinstit şi convins de ceea ce declara. Atunci când cei doi „naşr aprobaseră

candidatura lui Ciampi (acesta era procxxlcul de cooptare în asociaţia al cărei suflet era colonelul Oudet), Claude Rivière insistase în favoarea marchizului, în faţa ostaşilor rigizi care alcătuiau comitetul secret.

— Sâni clipe care ajung să-i poţi judeca pe un om, declarase el. Înainte de a părăsi infanteria, ca să trec la dragoni, am făcut campania cot la cot cu căpitanul Ciampi. Într-o zi, sub focul austriecilor, l-am văzut cum s-a repezit, însoţit de un singur genist, să arunce câteva blane de lemn pp un pod aproape distrus. Aceasta sub ploaia de gloanţe; Apoi, pe aceste blane, compania lui a trecut, unul după altul. Ostaşii se aplecau de mijloc, îşi puneau capul în piept până ajungeau dincolo. El însă, rezemat de parapet, cu braţele încrucişate, cu sabia la subţioara stingă, a rămas în picioare, nemişcat! E un adevărat bărbat!

Aşa fusese admis căpitanul Ciampi în organizaţia militară secretă. Întâmplarea făcuse ca o rană, care se vindeca destul de încet, să nu-i permită să se întoarcă la regimentul său, aflat în acel moment, pe Dunăre. Era de mai multe hmi la Paris, când Claude Rivière începu să-l convoace la reuniunile ţinute în locuinţa sa din strada Montmartre.

Când, în închisoare, Rivière îşi aduse aminte de seara în care marchizul îi intrase pentru prima oară în casă, strânse pumnii cu mânie:

— Să fie posibil? Aşadar, eu, eu sunt acela care l-am chemat lângă ea, eu sunt acela care le-am făcut cunoştinţă! Eu! Ah, prost ce sunt şi nebun!

Şi se plimba prin celula de la Conciergerie, muşcându-şi mâinile. Abia acum îşi amintea o serie de amănunte

«4 iK*, I) mă atunci, îi scăpaseră. Anume tulburări inexplicabilr «Io soţiei, momente de visare, suspine fără motiv, IAI va prelungite, i se lămureau în amintire.

Se gândea la el! Dorea să-l vadă! îi vorbeam, eram

lângă <\a, îi spuneam: „Te iubesc!” şi ea, gândindu-se la H’lăhilt, se întreba: „Oare o să mai vină?”

În acele momente, maiorul îşi lipea obrajii, tâmplele, ib» uwtlile reci de fier, de parcă ar fi fost cuprins de febră.

Încercă să afle cum de femeia aceasta, pe care o adora, ţi înşelase. Să fi fost nefericită cu el? N-o iubea destul? CV pu te ix o fi avut acest italian, de i-a furat, ca un hoţ, furklrva?

Tuturor acestor întrebări – de altfel, fără răspuns – Claude Rivière le opunea aceeaşi replică deznădăjduită: (V contează, din moment ce nenorocirea era ireparabilă, li Aflarea evidentă, laşitatea înfăptuită? Cine era mai vinovat? Maiorul nu mai încerca să afle. Ceea ce ar fi vrut, uium, ora să pedepsească: să apară în faţa lor, între ea şi ni, şi Hă p. depsească.

ui ghidul răzbunării, tot sângele îi fierbea. Un bărbat H furase onoarea, îi adusese jignirea cea mai ticăloasă şi mal îngrozitoare. Iar acest bărbat trăia! Ce vis rău! Claude Rivière tix buia să facă eforturi teribile ca să alunge gintiurllt? cumplite ce-l asaltau.

— Dv ce să nu-l ucizi pe acest om? îi şoptea la ureche un glas ironic, îndepărtat, dar desluşit. De ce să nu te Htabuni? Fiindcă poţi să te răzbuni!

Claude Rivière, putea, într-adevăr, să se răzbune. Cuvintele răutăcioase, ultimele cuvinte ale lui Fouché, îi reveneau în auz de sute de ori pe zi. La urma urmei, maio VUL avea în mină cheia liberării sale din închisoare. Câteva hume dictate lui Fouché şi porţile s-ar fi deschis, Claude ar fi fost liber şi s-ar fi putut năpusti asupra frumuşelului Italian şi a amantei sale şi i-ar fi fulgerat pe amândoi, nearuţător ca îngerul răzbunării!

Când acest gând îi trecea prin cap, simţea că roşeşte şi începea să se dispreţuiască, de parcă ar fi şi comis o asemenea ticăloşie.

— Să denunţi pe cineva ca să te răzbuni, ei bine, nu!

Pe sub redingotă, încerca să-şi strângă inima între degete, să-i oprească bătăile, îşi sfâşia pieptul cu unghiile, să-şi înăbuşe durerea.

Uneori – este adevărat, mai rar – adeptul fervent al libertăţii era mai tare într-însul decât soţul rănit în adâncul sufletului. Atunci îşi venea în fire: atunci îşi spunea că niciun petic de hârtie, nicio urmă indiscretă nu trădaseră pe niciunul dintre bărbaţii care conspirau pentru republică. Un singur conjurat fusese arestat: el. Numele tuturor celorlalţi rămăseseră o taină pentru poliţie. Oudet, adevăratul şef al organizaţiei, lupta la XVagram. Să-l fi ştiut poliţia imperială, l-ar fi aşteptat să se întoarcă şi l-ar fi arestat. Prinzându-l, însă, pe Claude Rivière, nu prinsese nimic, absolut nimic.

Un om pentru plutonul de execuţie şi atâta tot! gândea maiorul.

— Dar de la acest om ei nu vor scoate niciun cuvânt, nimic din ceea ce i-ar putea compromite pe alţii! adăuga el numaidecât.

Se mai gândea, cu un adânc simţământ de linişte şi de mulţumire, că doar cu o zi înainte de a fi arestat şi dus la prefectură, înmânase celui care purta, în organizaţia Filadelfilor, numele de *Varus*, poliţele trase asupra unei bănci din Bordeaux, în valoare de trei sute de mii de franci, fonduri destinate acţiunilor lor. Cu douăzeci şi patru de ore înainte de venirea poliţiei, acele poliţe se mai aflau la el. Întâmplarea – care uneori poate fi salvatoare – făcuse ca *Varus*, adică colonelul Thévenot, să se prezinte în ajun la Claude Rivière, comunicându-i că Oudet îi ordonase să preia fondurile organizaţiei, iar maiorul executase ordinul.

— Slavă Domnului! Cotizaţiile fraţilor noştri de arme nu vor servi la plata zelului agenţilor ducelui de Otranto I

Acest gând îi alina întrucâtva durerea ce creştea în el, lot mai ascuţită, de cum îi răsărea în gând chipul Thérèse». I.uptă mult timp împotriva lui însuşi, încercând

să se înfrângă, să se scuture, să alunge imaginea ei, tot mai chinuitoare, ca o muşcătură veninoasă; gândurile nu mai aveau alt continui: după cum buzele, în lungi ceasuri de insomnie, nu cunoşteau alt nume. Toate eforturile acestui bărbat, ros de o suferinţă îngrozitoare, toate mişcările lui Înfrigui ale, nu făceau decât să-i lărgească rana, să i-o facă mal adâncă.

Joseph Fouché ştia foarte bine că singurătatea, la care îl condamnase, deocamdată, pe Rivière, era una din torturile cele mai de temut. Singur, în celulă, un prizonier, rare va vedea fără contenire, sub privirea lui, strălucind chemătoare, o lamă de oţel, care va fi ispitit de aliacţia magnetică a unui pumnal, acel om va sfârşi, fără nicio îndoială, prin a şi-l înfige în piept. Fouché, raţionând prin analogie, era convins că Rivière va ceda, în cele din urmă, uumplitei dorinţe de a fi liber – ca să se poată răzbuna.

Da, pentru Claude Rivière libertatea aceasta ar fi fost aitfvi dobândită printr-o laşitate. O, dar câte laşităţi, câte Joinicii nu s-au comis din pasiune în lume! îşi repeta meivu Fouché.

— Aş vrea să-l văd pe Othello – îşi spunea Fouché, wire era un om citit – tare aş vrea să-l văd pe Othello în faţa porţii deschise; poarta să fie deschisă, ca el să se (MMită năpusti asupra lui Cassio – trădătorul dovedit – şi ttiupra Desdemonei – vinovată dovedită! Iar el să ezite! Ulnduvile vor trebui să înfrângă încăpăţânarea maiorului.

După ce îl încercă câteva zile cu izolarea, Joseph Fouché tiftdu ordin să-i fie adus Claude Rivière.

— Aţi luat vreo hotărâre, domnule maior! îl întrebă.

— Ce hotărâre aţi dori să iau?

— Cea mai înţeleaptă: să lăsaţi deoparte treburile altora, ca să vă puteţi ocupa de cele personale.

Hiviire păli uşor, dar nu răspunse.

— Ei? insista ministrul.

— VVam mai spus că nu veţi obţine de la mine nimic.

Puteţi da ordin să fiu dus înapoi, la închisoare.

— Domnule maior, spuse Fouché, nu v-au mai rămas decât vreo câteva ceasuri să luaţi o hotărâre. Până acum, am fost singurul dumneavoastră judecător. Începând de mâine, cazul îşi va urma cursul obişnuit, vă previn.

— Nu cer decât să mi se aplice legea, zise Rivière.

— O! Ştim foarte bine că sunteţi un bărbat curajos şi că de la un asemenea om nu se poate obţine nimic prin intimidare. Tocmai de aceea am încercat să vă trezesc la realitate. E o nebunie să şovăiţi a părăsi închisoarea, întorcându-vă la viaţa liberă, când un mizerabil (despre autorul scrisorilor vorbesc) şi-a bătut joc de buna-credinţă…

— Dacă cineva şi-a bătut joc de buna mea credinţă, e un mizerabil, desigur, îl întrerupse Rivière. Dar v-am mai spus: asta nu înseamnă că, din această cauză, trebuie să devin şi cu un ticălos!

— A, nu! Dar nici nu v-am îndemnat la ticăloşie. Ci la… abilitate.

— Nu înţeleg ce deosebire faceţi între una şi alta.

— Nu? şi Fouché se strădui să zâmbească. Credeţi, deci, că mărturisirile maiorului Rivière ne sunt absolut necesare? Ca să aflăm numele acelor… Filadelfi? O, nu: aceste nume, domnule maior Rivière, le cunoaştem pe toate, pe de rost. Sau aproape pe toate.

— Atunci, pentru ce mi le cereţi mie?

— Vă înţeleg. Vă îndoiţi de spusele mele. Ei bine, şi dacă vă spun numele şefului acestei organizaţii? Dacă vă spun ce grad arc, ce situaţie?… – v

— Chiar ştiţi?

— Omul care trage sforile în această conjuraţie, nu se numeşte cumva Jean-Jacques Oudet?

Fără să vrea. Rivière tresări.

— Oudet! îi scăpă lui, cu o expresie de spaimă protă ascunsă şi în gând, socoti: „Oudet este pierdut!”

— Outlet nu mai constituie niciun pericol, urmă Fouvhv. Cel puţin acum. Oudet e mort.

— Mort? şi comandantul păli, glasul i se strânse în gât

— Da, la Wagram, a doua zi după ce colonelul Oudet a fost avansat general de brigadă.

— Ucis în luptă, de duşman, răspunse Rivière, liniştit, ilusă o pauză. A căzut pentru patrie! Dar, adaugă el, după îi clipă, să mori pentru libertate e şi mai frumos!

— Ce păcat, exclamă Fouché, ce păcat! N-o să obţinem Itimic…

— Nimic, domnule ministru, îl întrerupse Rivière. Şi, pentru ca ştiţi că Oudet era de-ai noştri, n-aveţi decât să-i arwtaţi pe toţi cei care îl iubeau şi îl admirau pe colonelul Outlet. Sunt mulţi la număr. Şi toţi îi sunt complici – se ştk bine că Oudet a fost un erou!

— Nu m-aţi înţeles, domnule maior, spuse Fouché. Să fepet, deci, propunerile: libertatea se află în propriile dumneavoastră mi ini, ci to va nume, atât, şi sunteţi liber!

— Mi-am câştigat toate gradele cu preţul singoaui meu; cum aţi putea crede că-mi voi cumpăra libertatea cu preţul onoarei?

— O, dar sunteţi încăpăţânat la modul eroic, domnule Iha lor! exclamă Fouché. Un singur nume, măcar un hume…

— Niciunul. Al meu vă ajunge. N-a veţi decât să mă Judecaţi.

— Numele celui care…

«— Despre cine vorbiţi? întrebă Rivière, văzând că ministrul se oprise.

— Numele celui care a scris aceste scrisori, scrisorile pe care le-aţi citit?

— Al lui? şi Claude Rivière păli îngrozitor.

— Da, al lui! Doar n-o să-l cruţaţi?!

1 – Nu-i voi rosti numele, răspunse Rivière. Nici al

lui, nici vreun alt nume. Pentru că un singur nume v-ar putea pune pe urma altora. N-o să aflaţi nimic de la nine 1 Vă rog să daţi ordin să fiu dus la închisoare.

— O să fii dus la ocnă! Bine... încăpăţânată generozitate! Eu m-aş răzbuna mai uşor, mult mai uşor decât dumneavoastră!

— Dar cine v-a spus că cu nu sunt gata să-mi dau viaţa, ca să mă răzbun? ripostă Rivière, pe cirtd ministrul chema agenţii şi le dădea ordine.

Claude Rivière înfrunta cu mult curaj aceste mârşave ispitiri. Fouché nu avuse prea multă nevoie să-i scormonească rănile, închipuirea îi arăta mereu chinuitorul tablou: Agostino şi Thérèse, adăpostiţi cine ştie în ce colţişor tainic din Paris, gustând fericirea ascunsă, hoţească, vinovată. Îi vedea aievea, în timp ce vorbea ducele de Otranto; şi, în celulă, între gratii, li revăzu. Acest bărbat, care-şi impusese să rămână calm, hotărât, chiar nepăsător în faţa lui Fouché, acum, singur, simţi cum deznădejdea îi înmoaie, îi topeşte voinţa, cum îl frânge, până la a-l smulge lacrimi şi strigăte de durere.

Soţul acesta batjocorit, care îşi adora soţia, care o iubea nebuneşte, era acum închis, în timp ce ea, liberă, dincolo de gratii şi de ziduri, se afla cu altul. Îngrozitoare tortură! Adeseori, maiorul se întreba dacă nu cumva o să înnebunească de durere – capul îi atârna greu şi în acelaşi timp gol, mintea era gata s-o la razna. Şi Fouché spusese adevărul: judecătorul de instrucţie. Îl făcu să sângereze şi mai sălbatic, până în adânc, cu răceala şi precizia unui bisturiu. Trebui să îndure din nou acele chinuitoare întrebări, să revadă scrisorile blestemate, să le reaudă citite! Dacă s-ar fi putut repezi la judecători, să le smulgă hârtiile din mină, să le facă bucăţi! Acolo unde Fouché fusese măsurat şi, întrucâtva discret, judecătorul se arătă insistent şi crud. Fiecare din întrebări îi părea lui Rivière că are efectul acelor pene de lemn cu care schingiuitorii îi

torturează pe nefericiţii căzuţi în ghearele lor. Ar fi preferat să fie împuşcat Mai ales atunci, cuvintele insinuante ale lui Fouché îl reveneau în minte. Ar fi fost atât de simplu să evite tortuia acestui interogatoriu şi, liber, să alerge să-şi caute itvlumarea! O, dacă poliţia nu-i în stare să dea de urma «l*» r doi, el o să-i descopere, o să pună mâna pe ei, fără iniiivivre îşi atunci o să-l ia de gât pe nemernicul de l lămpi şi o să-i arunce în faţă: Eşti un laş!

IXtr, pentru a-şi atinge scopul, ce trebuia să facă? Să abdice. Să renunţe la orice vis de libertate. Să nu mai fie iimjurat, să nu mai fie cetăţean, să rămână doar un soţ înşelat, bărbatul care suferă şi care vrea să se răzbune pe cel ian? i-a pricinuit această suferinţă. Salvarea altora – a i idor care luptă împotriva tiraniei, pentru libertate – trebur uitată, nu trebuia să se mai gândească decât la răzbunarea sa, la fericirea lui personală pierdută, la dragostea Ittl pentru Thérèse.

— Ah, ticălos ce sunt! Sunt un ticălos! îşi spunea cu umărv maiorul, când asemenea gânduri îi treceau prin cap, hă devin la fel de laş ca ei!

Şi iarăşi o vedea pe Thérèse, pe care o iubea mai presus du orice, o vedea cum îi surâde altuia, înălţând ochii ei de i fitifca spre ochii altuia, întinzând, spre acela, braţele ei tdbe şi dulci, dăruindu-i aceluia farmecul, tinereţea, fruituifteţea, care îl îmbătaseră pe el, Claude, azi învins şi i fixut.

— O, nenorocitul de mine! îşi spunea ostaşul în acele idipe, Nu credeam că omul, nefericitul, e în stare să îndure Plite* chinuri!

era zdrobit, palid, slăbit, ros pe dinăuntru de aceste Itifvrinţe morale. Mândrul maior Rivière de altă dată, acum, l lml era scos pentru câteva momente în curtea închisorii, al plimbare, părea un convalescent, care abia îşi tirăşte pliliwrele.

Într-o zi, tot în timpul plimbării, pe când şedea o Imiu

A de lemn, abătut, fără vlagă, cu capul în piept, simţi l'il Uimire cum o mină îi atinge mâna dreaptă, strecurându» l în palmă ceva care semăna cu o hârtie împăturită de multe ori.

Înalţă ochii; un gardian se îndepărta de el, fluierând printre dinţi şi prefăcându-se foarte absorbit de pietricelei» pe care le izbea cu vârful încălţămintei.

— Ce-o fi vrând omul acesta de la mine? gândi Rivière.

Despături hârtia şi, spre nemărginita lui uimire, citi

aceste rânduri, de neînţeles pentru altul, dar pentru el limpezi ca lumina zilei:

„Vei fi mutat în altă închisoa Asta înseamnă salva rea. Prietenul la nevoie se cunoaşte. Adu-ţi aminte de Micul Saint-Bernard i. Fratele tău de arme. S.

— Solignac! murmură maiorul Rivière. Solignac e la Paris! Solignac e gata de luptă! Agostino va afla curând cât cântăreşte braţul unui bărbat care se răzbună. Solignac este cu mine! Sunt salvat!

— I

IV

FRUMOSUL SOLIGNAC

În armata franceză nu era nici un singur ofiţer – nici un singur soldat – care să nu fi auzit de colonelul Henri de Solignac, *frumosul colonel*, cum însuşi Napoleon îi spuseseşi *frumosul Solignac*, cum îl supranumiseră femeile. De isprăvile lui publice, şi de cele particulare, se vorbea tot atât de mult şi de pasionat ca despre romanele baroanei de Montolieu sau ale contesei de Genlis. Personaje ca Lindorf din *Carolina de Lichtfeld* sau Don Sancho din *Dragoste da' m-am* & – cărţi care tocmai apăruseră – nu provocaseră un entuziasm mal zgomotos, dezlănţuiri mai pătimaşe, decât acest erou de roman în carne şi oase, pe care până şi

1 *Micul Saint-Bernard*, trecătoare din Alpţi Francezi.

el, imprâv ieftine, vândute *peste* tot, îl reprezentau în unilin m.) dv colonel, călărind în fruntea husarilor să i.

Frumosul Solignac era tinăv, avea abia douăzeci şi opt eh, mi şi se ştia că îşi cucerise gradele cu sabia. Era cel mai Uimi colonel din armată. Când i se vorbea despre asta şi în ti felicitat pentru avansarea lui rapidă, zicea:

— Fleac! La vârsta mea, mulţi erau generali!

Despre originea lui Solignac circulau tot felul de zvohun fanteziste. Unii – cei care îl admirau – susţineau Dă ar fi odrasla unei prinţese; alţii – duşmanii – jurau fiU mâna pe inimă, dar în şoaptă, că ar fi copil de văcar. Mugurul lucru care se ştia cu certitudine era că frumosul Mollgnae purta numele unui sat din ţinutul Limoges, unde KWM cuse şi unde s-ar şi îl născut.

Cu privirea mândră, cu muşchii de oţel, suplu, înalt şi htnr clădit, cu un permanent surâs, care bucura toate privirii». Henri de Solignac era unul din ofiţerii pe care norocul îi adusese în această carieră, unul din cei care îşi câştigă faima, seducând-o ca pe o femeie, unul din cei pentru caâv fiecare luptă pare un sărut furat Gloriei.

David a pictat asemenea tineri superbi, cu piepturi kic şi coapse de atleţi, strălucitori în uniformele lor în –, tărcate de fireturi.

Solignac comanda Regimentul 1 de husari, căruia i se ihăt spunea şi *Vestitul Berkeny*, după numele comandantului din 1720, viteazul călăreţ ungur. Magnific în uniforma de husar – pe care şi-o ajustase şi împodobise, ttrmând, de altfel, exemplul lui Murat, cu o mulţime de brandenburg un şi ciucuri pe gustul său, mult peste limita prevăzuta de regulament – frumosul Solignac se bucura de privilegiul de a atrage totdeauna privirile lui Napoleon, în timpul solemnelor treceri în revistă.

Napoleon nu prea putea suferi zorzoanele, însă felul mândru în care Solignac îşi purta uniforma împopoţonată îi plăcea.

— Porţi un costum de bal, nu-i aşa, colonele? îi zisese el într-o zi. Dar, la urma urmei, nu-i niciun păcat să fii elegant şi să creadă lumea că pleci la un bal, chiar dacă orchestra este artileria rusească!

Solignac fusese avansat la gradul de colonel doar de câteva luni, deşi în popor i se spunea de mai de mult colonel, căci comanda de fapt regimentul, de când fostul comandant căzuse. Apoi, la Essling şi la Wagram, frumosul ofiţer îşi câştigase de-a binelea gradul.

— Cam tânăr pentru gradul de colonel, îi spusese împăratul. Însă războiului, după cum se ştie, îi plac tinerii.

— Sire, îi răspunse Solignac fără ezitare, ce vârstă avea Maiestatea Voastră când a cucerit Italia?

Napoleon zâmbise şi îl salutase pe Solignac cu un gest amical.

De altfel, îl stima. Faptele de arme ale tânărului ofiţer erau de multă vreme cunoscute. În 1797, la vârsta de optsprezece ani, Solignac plecase din ţinutul său, unde fusese crescut de un bătrân preot şi, împreună cu fratele său de lapte, Martial Castoret, fiul unui măcelar din Limoges, se înrolase în armată. La acea vreme tinerii îşi găseau un rost şi îşi făceau un viitor acolo unde pământul se cutremura şi aerul mirosea a praf de puşcă.

Cu toate că nu-şi cunoştea părinţii, Solignac nu trăise ca un orfan. Casa în care crescuse îi aparţinea. Preotul care îi instruise, administra, ca un intendent priceput, averea lăsată tânărului Solignac de la un donator necunoscut. Această avere era considerabilă, iar revoluţia nu se atinsese de ca, fiindcă preotul era un bun patriot, iar Solignac, proprietarul de fapt al bunurilor, nu avea, în 1792, decât treisprezece ani.

De altfel, Ia Limoges, revoluţia fusese îngăduitoare. Protectoarea lui Solignac, domnişoara de Rigaudie, nici măcar nu se ostenise să emigreze. Era o fată bătrână curajoasă, iubită în ţinut. Ea luase asupra sa educaţia

tânărului Solignac, ea îl încredinţase acestui preot, după ce, din comţi Mlmive femeiuşcă, din bunătate de inimă – aşa se zicea vvghcasc copilăria acestui fruct al întâmplării sau al fin în cu u lui şi îi păstrase lui Solignac, ajuns bărbat în toată JImmi, o dragoste deosebită. Domnişoara de la Uigaudie tot iilu o parte a anului la Limoges şi avea la Paris o reşedinţă l» imn-tiută sub numele de casa Rigaudie – unde îl primea Iţdv Msiri pe colonel. Ea îl urmărise cu mândrie pe Solignac l imiind, de parcă bravura lui ar fi fost opera ei; tind, la M! l-ptvzece ani, copilul venise la Paris, pentru a-şi comjitvtti studiile la un colegiu, apoi la optsprezece aiv., când kdignac lăsase cartea, schimbând-o pe uniforma militară, domnişoara de la Rigaudie nu se putuse stăpâni să nu-l să ht de pe frunte, să-i ureze noroc şi succese în luptă, apoi să spună preceptorului, cu telul liber de a vorbi al secolului al Opt & prezt celea:

S-a făcut bărbat, mucosul ăsta!

Urările domnişoarei de la Rigaudie se împliniseră: frumosul Solignac, instruit, cutezător, avansase repede: Iovă din 1799, generalul Championnet H luase ofiţer de ordonanţă. Fiecare campanie a armatei însemna pentru Solignac încă un pas către glorie. Fiecare bătălie îi aducea o imuă avansare. Într-o zi. În fruntea a un> zece husari, şar) a-o o campanie croată, o împrăştiase, apoi adunase prizonierii şi-i adusese în tabăra franceză. Solignac nu avea de –, <fit un gând: Acţiunea! şi un singur cuvânt de ordine: înainte ţ Căpitan la Marengo, şarjase de şase ori, până la tiputznrca oamenilor – ca să dea timp diviziei lui Desaix la ajungă pe timpul de luptă. „Astăzi am avut patru eroi”, ai? apunea, în seara aceleiaşi zile, în armată: „Desaix, Kellermann, căpitanul Juniac din Regimentul 1 de husari şi Căpitanul Solignac, din acelaşi Regiment!” Nici gloanţele, nici ghiulelele, nici săbiile inamice nu erau în stare să sfâşie atrălucitoarca uniformă a frumosului Solignac. Acest ostaş citea”, în timpul unui scurt

armistiţiu, acceptase să lupte eu un husar de-al lui XVurmser; întreaga armată asistase la un spectacol nemaivăzut: Solignac îl spintecase, aşa cum numai voinicii din poveste îşi tăiau vrăjmaşii. Simpatic amestec de curaj nebun şi de înţelepciune rece, Solignac se purta după cum cereau împrejurările. În niciun caz nu l-ar fi provocat pe neamţ, dacă acesta – probabil scos din fire de câte auzise despre vitejia lui Solignac – n-ar fi profitat de suspendarea ostilităţilor ca să-i trimit» provocarea.

— Un duel nu trebuie niciodată căutat, spunea Solignac. Dar niciodată nu trebuie refuzat. Dumnezeu m-a ferit: n-am trimis martori nimănui; dar dacă se prezintă careva în numele cuiva, pe legea mea, nu vor fi niciodată refuzaţi.

De o forţă de-a dreptul periculoasă în mânuirea sabiei. Solignac nu abuza de această superioritate şi nu se folosea de ea, spunându-şi că e mult mai înţelept să-şi rişte viaţa pentru patrie, sau pentru o femeie, decât într-un scandal oarecare.

— Cel mai strălucit dintre dueluri nu va fi niciodată o faptă vitejească!

Nu că s-ar fi dat înapoi de la luptă şi că scoaterea sabiei din teacă l-ar fi făcut să suspine. Din contră, îi plăcea beţia sălbatică a bătăliei, mirosul de pulbere care ustură plămânii. Dar era omenos şi vitejia lui, adeseori, nesăbuită, nu excludea bunătatea şi mila.

La Petit-Saint-Bcrnard, se aruncase, cu riscul să-şi frângă gâtul, într-o râpă adâncă, abruptă, unde tocmai căzuse un ofiţer de dragoni, rănit. Îl scosese de acolo, cărâniu-l în spinare, pe rănitul fără cunoştinţă.

Era maiorul Rivière.

Intre cei doi bărbaţi – unul mai în vârstă, mai aşezat, celălalt fierbând ca un cazan în clocot, dar amândoi viteji – se legase o strânsă prietenie, întărită de primejdiile comune. Întâlnirile lor, în timpul luptelor, fuseseră aproape

providenţiale. La Petit-Saint-Bcrnard, Solignac îl salvase de la moarte pe Rivière; la Austerlitz, Solignac, înconjurat de cazaci, cu picioarele prinse în harnaşamentul caluluiţ fuut» ar 1 fost hăcuit, dacă «vière, cu dragonii săi, n-ar fi iidopat ca o furtună, spint-cfn (fu-i pe duşmani, despreimlu-i pe husari şi, dintre lovitură, zburând capul nilului n cărui lance atinsese <Wa tâmpla frumosului Soaşi spuneau între ei fraţi le arme. Îşi juraseră prietenie W veci.

Despărţiţi, după cum se m? c-au trupele, uniţi însă prin grevaşi dragoste de ţară, ştia1" amândoi că, la nevoie, puteau conta unul pe altul.

Holignac, al cărui ideal ce mişcarea, acţiunea, viaţa, tigit aţin înfrigurată, nu înţelege? în de altfel, îşi impunea a» nu priceapă – visele de ibertate de care era obsedat Sufletul lui Claude Rivière, a de o fantomă a datoriei.

Atunci când concepţiile petice ale maiorului îl costase» A curiera, căci fusese trecu n rezervă – fapt care avea să i împingă pe Rivière în lvPta subterană şi hotărâtă – h dignac primi o grea lovitu – Avea senzaţia că lui i se smulseseră epoleţii.

— Armata pierde un bra ofiţer, îi spusese el, neted, lui Bernadette.

— Desigur, răspunsese viprul rege al Suediei, dar împărţitului nu-i plac nemulţuniţii Până şi pe mine mă bănuieşte. Să-l plângem, deci, pecomandantul Rivière.

— Să-l plângem, deci, pe împărat, replicase Solignac.

Frumosul Solignac avea, după cum se vede, felul lui

A vorbi deschis, chiar în – cele timpuri în care tăcerea un o poruncă, o obişnuinţă iar Napoleon, care înghiţea Admoori, de la *grognards*», observatt» pe care nu le-ar fi tolerat pe buzele mareşalilor se trecuse cu vederea, nu o dată, fanteziile frumosului coonel. Aşa se şi explică, probabil, faptul că Solignac, bog»?» cu purtări de mare senior.

1 {*inxjnards* (cârtitori"), sub Napoleon I. porecla

soldaţilor din

Virlivu Kurdă, care îşi puteau per” * „O ÎN anumite limite – să şi Irtcuscă.

Îşi înzestrase regimentul cu o fanfară considerabilă, mult mai mare decât prevedea regulamentul.

— Cum se explică aşa ceva, colonele?

— Simplu: să fie şi mai mare hărmălaie, când ne facem intrarea în oraşele cucerite, sire!

Ce să-i mai fi spus, la una ca asta? împăratul zâmbise, iar frumosul colonel continua să-şi gospodărească regimentul după bunul său plac, cum făcuse, pe timpuri, contele Berkeny.

Regimentul 1 de husari era, de altfel, unul dintre cele mai disciplinate, corecte şi cum spuneau soldaţii, cel mai nou-mmf din întreaga armată. Dolmanele albastre miroseau puternic a pulbere, dar pe ele nu se vedea niciun fir de praf. Sever în privinţa disciplinei, colonelul Solignac era bun şi de aceea, iubit. Când vreun ofiţer din subordine cădea în acele păcate de pe urma cărora – în lipsă de bani – onoarea ostăşească se afla în primejdie, Solignac însuşi făcea în aşa fel încât datoria de la joc să fie achitată, fără ca el să se arate şi, în contul acestor bani, nu cerea decât un chip reînveselit la viitoarele exerciţii şi, în lupta următoare, o sabie mânuită cu pricepere.

Acest emu al câmpurilor de bătaie era, aşadar, aidoma unui emu de roman. Eternul *feminin* îşi jucase de multe ori rolul în viaţa lui. Încă de pe când era subofiţer – şi deja poreclit „Frumosul Solignac* – făcea, călare, câte zece leghe dus şi zece leghe întors, pentru a petrece două ceasuri lângă femeia curtată, dar niciodată nu lipsise, nici măcar nu întârziase, de la datorie. Călăreţ neîntrecut, îmblânzea caii ca cel mai priceput dresor. Odată, la o herghelie din ţinutul său, „pusese şaua* pe un cal sălbatic, pe care nici cei mai îndrăzneţi nu izbutiseră să-l încalece – un cal frumos, care nu suferea zăbala. Solignac, surâzător,

se adresase celor din jurul său:

— Îi vin eu de hac, pe cuvântul meu de onoare!

Rămăsese în şa douăsprezece ore în şir, cu genunchii strânşi, cu mina fermă pe frâu – până ce calul fu învins, istovit şi îmblânzit.

Îndrăzneţ eu femeile, dar de o îndrăzneală de gentilom, nu de bădăran, acest ostaş de la Austerlitz ştia să împingă eleganta cutezanţă până la limita extremă, acolo unde amabilitatea exagerată poate fi luată drept obrăznicie.

Într-o zi, la o mare recepţie la Tuileries, împărăteasa Josef im îi întinsese mâna – înmănuşată – să-i fie sărutată; Solignne prinsese mina cu vârfurile degetelor mâinii stângi, iar eu mâna dreaptă coborâse, cuviincios, „miner*” mănuşii (pe atunci femeile purtau mănuşi lungi până la ce!) şi depusese, cu graţia unui Richelieu, un lung şi în acelaşi timp, discret sărut pe braţul astfel dezgolit al împărătesei. În gt tipul lor, doamnele de onoare schimbaseră priviri scandalizate, presimţind o furtună. Dar Josefina surâsesc. Îndrăzneţul Solignac era iertat, căci femeia din suverană fusese flatată; hotărât lucru, frumosul colonel era cel mai independent şi mai nor<xx>s colonel din Imperiu.

Sub această aparenţă de fluşturatic, de om care face numai şi numai ce-i trăsneşte prin cap, Solignac ascundea o fire profund serioasă. Credincios marilor idealuri de patrie, prietenie, onoare, şi-ar fi vărsat fără şovăire sângele pentru o idee, pentru un cuvânt dat, pentru a combate o nedreptate, pentru a schimba un nenoroc în fericire. Maiorul Riviere putea cu drept cuvânt exclama la primirea biletului că Dacă Solignac îi venea în ajutor, lucrurile erau ca şi făcute… prizonierul se putea simţi liber.

Henri de Solignac a (Urse de arestarea lui Claude Rivière, de cum ajunsese la Paris.

— Arestat? El?

— Conspira! i se răspunsese.

Lui Solignac nu-i plăceau comploturile, dar îşi iubea prietenii.

Ştia foarte bine ce-l aştepta pe Rivière. Douăsprezece gloanţe în piept, la zidul tragic de pe câmpul Grenelle. Claude împuşcat! Asemenea om, asemenea conştiinţă, o inimă atât de nobilă, un ostaş atât de viteaz!

— Dar asta ar fi o crimă! îşi spunea Solignac. Că Rivière e un nebun, cu ideile lui, poate, deşi n-am de unde şti; dar că va fi împuşcat pentru că rămâne credincios convingerilor sale, asta e o absurditate monstruoasă!

Încercase mai întâi să se slujească de influenţa pe care o avea în felurite cercuri, ca să înlesnească liberarea lui Rivière. Domnul Bernier, secretarul lui Fouché, zadarnic se străduise să-l convingă că orice demers era sortit eşecului, Solignac ceruse să-l vadă pe ministru, iar ducele de Otranto îl primise pe colonel cu politeţea-i obişnuită.

— Vă interesaţi de maiorul Rivière, colonele?

— Foarte mult.

— Atunci convingeţi-l să vorbească. Este cel mai bun lucru pe care-l poate face, ca să fie liber.

Solignac ridicase din umeri, când Fouché îi explicase ce anume aştepta el ca Rivière să *vorbească*.

— Maiorul n-o să facă aşa ceva! spusese el, cu energia pe care însuşi Rivière ar fi pus-o în refuzul său.

— În acest caz, cu atât mai rău. E pierdut.

Lui Solignac îi trecuse, la un moment dat, prin minte, să-i scrie împăratului. Napoleon îl trimisese, anume pe el, la Paris cu drapelele austriece proaspăt cucerite – aşa că era în graţiile stăpânului. Dar aflase, la minister, că împăratul era furios împotriva tuturor nemulţumiţilor din armată; Bernadette îi spusese că Napoleon îi suspecta pe ofiţerii mărinimoşi – până şi pe Massena, până şi pe el, pe

care abia îl făcuse principe de Ponte-Corvo – aşa că Solignac îşi dăduse seama că nu are nimic de aşteptat de la generozitatea imperială. În acel moment, Să vary era atotputernic şi nu de puţine ori, se pronunţase pentru măsuri severe.

— Dar nu-l pot lăsa să moară pe omul care mi-a salvat viaţa, îşi spusese cu hotărâre frumosul Solignac.

Colonelul simţea că soarta îi era favorabilă, pentru că soarta făcuse ca el, Solignac, şi nu altul, să fie trimis de la Viena cu trofeele. Ba mai mult: armistiţiul îi permisese să rămână timp mai îndelungat la Paris.

— Dacă aş fi superstiţios, gândea frumosul colonel, aş spune că însuşi destinul îmi spune ce am de făcut

Luna iulie se apropia de sfârşit. Trecuseră câteva săptămâni de la întemniţarea lui Claude Rivière, când Solignac se hotărî să folosească toate mijloacele ca să-şi libereze fratele de arme.

Frumosul colonel trăsese la hotelul Saint-Firmin, de pe bulevardul Montmartre, şi se gândea cum anume să-şi ducă la îndeplinire sarcina luată – salvarea maiorului – când Martial Castoret, tovarăşul de joacă din copilărie, acum ordonanţa lui, dădu buzna în odaie, cu un aer năucit, ca un om care aduce o veste nemaipomenită.

— Dom colonel, vă caută cineva 1

— Cum îl cheamă?

— Jean Rivière. Zice că e tatăl maiorului.

— Adu-l aici numaidecât, sări Solignac.

Colonelul îşi tutuia ordonanţa – ceea ce nu era de mirare; doar odinioară, şi Castoret îl tutuise pe Solignac, când se jucau împreună în satul natal, la Solignac, ori se scăldau în Briance.

Solignac şi Castoret, fuseseră înscrişi în aceeaşi zi în registrele parohiale – Solignac *părinţi* Castoret, ca fiu al lui Léonard Castoret, măcelar în Limoges, şi al Fanchettei Malinvaud – şi reprezentau, pe două trepte ale ierarhiei,

armata şi patria, în tot ce au ele mai înalt: datoria şi sacrificiul.

Soldatul executa cu bucurie ordinele colonelului, acesta se purta prietenos cu ordonanţa sa. O afecţiune intimă Îi lega pe cei doi, pe fiul de ţăran de copilul glorios al aventurii. Şi dacă Martial Castoret ar fi fost în stare să-şi taie «mină pentru colonel, Solignac avea pentru Cast ovei acea afecţiune profundă născută din adevărata preţuire.

Castoret abia deschisese uşa camerei, că Solignac se şi ridicase, ieşind cu respect în întâmpinarea bătrânului Rivière.

— Am onoarea să-i vorbesc colonelului Solignac? întrebă fostul postăvar, ridicând asupra lui Solignac ochii înroşiţi de plâns, de om bătrân, şi în care putea citi emoţie şi nelinişte.

— Da. domnule Rivière, răspunse colonelul, întinzându-i mâna; şi, ghicind pentru ce mă căutaţi, vă pot asigura, de la bun început, că voi face tot ce voi putea pentru nefericitul meu prieten. Vă rog să luaţi loc.

După asemenea primire, bătrânul Rivière se simţi numaidecât în largul său. Acest umil negustor rămăsese un timid. Însă figura deschisă a lui Solignac îl liniştise şi îi dăduse curaj.

Într-adevăr, Solignac era făcut să inspire încredere, înalt, cu înfăţişarea lui deschisă, colonelul păstra întotdeauna, chiar şi în momentele decisive, un zâmbet atrăgător, optimist. Părul des şi blond, tăiat scurt pe ceafă, împodobea cu buclele lui aurii o frunte înaltă şi plină de gânduri. Obrazul îi era ars de soare. Sub mustăţile răsucite, ca ale *rafinaţilor* din vremea lui Ludovic al XIII-lea, buzele roşii făceau să-i strălucească albeaţa dinţilor. Purta favoriţi blonzi, pornind de la ureche şi oprindu-se, după moda timpului, la mijlocul obrazului; era în acest tânăr viril un amestec fermecător de graţie şi de forţă, care-l făcea să semene cu unul din personajele lui Van

Dyck, redesenat de baronul Gros.

Cu toate acestea, Henri de Solignac nu avea nimic dintr-un fante. Ochii lui mari şi albaştri fixau cu hotărâre onmenii şi lucrurile, fără să încerce să fie seducători. Îmbrăcat în civil, cum era acum, în faţa lui Jean Rivière, mai păstra din ţinuta militară exact cât să-l facă să nu semene cu vreun salonard oarecare.

Un fel de a fi prietenos, un caracter minunat ce se simţeau de la prima strângere de mână şi, de la primul zi robot, făceau farmecul deosebit al acestui bărbat. Plăcea prin strălucirea veselă şi irezistibilă a tinereţii, vitalitate, sănătate şi bună dispoziţie. În vremea în care oamenii mai credeau în vrăji. Solignac ar fi fost cu siguranţă acuzat că foloseşte vreun leac vrăjit; dar singurele farmece pe care k folosea frumosul şi curajosul colonel erau sinceritatea privirii, limpezimea frunţii, forţa braţului şi curajul inimii sale.

Bătrânul Rivière venise speriat la gândul că va întâlni un soldăţei gmsolon şi fu ineântat să vadă un bărbat atât de fermecător. Dar, chiar dacă Solignac ar fi fost o fiară, fostul postăvar tot ar fi venit să-l vadă şi, la nevoie, l-ar fi înfruntat. Era doar vorba de libertatea, de viaţa copilului său; pentru a-l apăra, bătrânul ar fi riscat chiar eşafodul sau închisorile.

— Colonele, spuse el repede, aşezându-se, colonele, nu trebuie să vă spun că fiul meu nu e vinovat. E cel mai bun soldat ce se poate închipui. Nu ştiu ce învinuire i se aduce, dar, chiar dacă ar fi comis o crimă, auziţi bine, o crimă – lucru de care n-ar fi în stare, bietul copil – şi tot ar trebui salvat.

— Va fi greu, spuse Solignac.

— Greu, greu! Mie mi-o spuneţi? Dar oare să nu fie cu putinţă?... Dumneavoastră, colonele, care aţi făcut atâtea, n-aţi putea...

— Voi face tot posibilul, şi chiar imposibilul de care

vorbiţi! Hai să căutăm împreună mijloacele…

— O! Doamne Dumnezeule, spuse Rivière cu o admirabilă candoare, cât despre mijloace, nu există decât unul…

— Care anume?

— Să-l facem pe maior să evadeze.

Bietul părinte îi dădea fiului său, din respect, gradul pe care acesta îl câştigase cu preţul singtâui.

Henri de Solignac îl privi pe bătrânul postăvar cu un aer inginduvat.

— O evadare? Dnr chiar că nu vă încurcaţi în mărunţişuri!

— Păi, ce, ducele de Otranto o să mi-l dea înapoi pe Claude, de bunăvoie? Dacă mi-l dă, cu atât mai bine. Dur dacă nu mi-l „dă?…

— Ai dreptate, domnule Rivière, spuse colonelul, mirat ţi. În acelaşi timp încântat de hotărârea de care dădea dovadă un bătrân umil, din care dragostea părintească făcea un erou. Da. ai dreptate, numai că de la Conciergerie nu se evadează atât de uşor.

— Poimâine maiorul nu va mai fi la Conciergerie. O să fie la închisoarea Temple[10].

— De unde ştiţi?

— Ei. Dacă vă închipuiţi că-mi pierd vremea, colonele…

Am dat târcoole, m-am rugat, m-am milogit, am întrebat, am vorbit cu judecătorii, cu gardienii, cu toată lumea. Aş vrea să fiu milionar, să-i pot acoperi cu aur pe toţi oamenii ăştia! Numai că degeaba le-am spus vă băiatul nu-i vinovat că chiar dacă o fi conspirat, nu-i ceva

---

10 Le Temple (templul), la Paris, fostă mănăstire fortificată a Ordinului cavalerilor templieri, construită în secolul al XII-lea. demolată in 1811. In timpul revoluţiei. Ludovic al XVI-loa a fost deţinut, împreună cu membri ai familiei sale. în turnul clădirii

periculos – n-au vrut să audă! Ah, colonele, politica asta, politica! Niciodată n-am putut-o suferi, de parcă simţeam eu că, într-o zi, o să pună gheara pe băiatul meu! Biata Suzette – mama lui – se temea şi ea, ca şi mine. Am mai avut o fetiţă… Cu fetele, cel puţin în privinţa politicii, eşti mai liniştit. Nu te temi de nebunii din astea. Să conspire! Un om ca el… cu talentul, cu vitejia lui ar fi ajuns departe! Şi acum şi-a pierdut viaţa, nu?… Nu, nu-l acuz, colonele… ce-a făcut e bun făcut, pentru că a crezut că trebuie s-o facă… Nu există pe lume mulţi oameni cu o inimă bună ca a lui… Şi cu toate astea, n-or să-i dea drumul, or să-l condamne… Se pare că de asta-l mută la Temple. Pe de o parte, e bine, pe de altă parte, e rău. Bine, pentru că dovedeşte că n-or să-l condamne la moarte, rău, pentru că nu există nicio şansă ca cercetările să se termine cu o ordonanţă de neurmărirc. Da, am ajuns să cunosc termenii juridici. Şi când mă gândesc că dacă şi-ar fi urmat calea aleasă, astăzi ar fi fost avocat… Doamne, ce tristă e viaţa! În fine, colonele, astea-s faptele: or să-l bage la Temple. Ei bine, la urma urmei, şi de la Temple se poate ieşi. Trebuie să-l scoatem! Uite, eu, care sunt un biet bătrân, aş face-o, chiar dacă pentru asta ar trebui să dau foc fortăreţei, numai să-l salvez pe băiat, tot ce-mi rămâne din viaţa mea trecută şi singurul meu rost pe lume!

Solignac ascultă cu îndoioşare rugăminţile, gemetele, sublimele naivităţi ale bătrânului postăvar.

În loc să-i răspundă – nu voia nici să-l descurajeze, nici să-i dea prea multe speranţe – îi puse o întrebare;

— Dar ce s-a întâmplat cu soţia maiorului?

Mai întâi bătrânul îi răspunse printr-o clătinare a capului, îndurerată, plină de amărăciune. Apoi, după o vreme:

— E o poveste tristă, colonele, ceva despre care mai bine să nu vorbim. Nu mai e acasă la ea, această… Thérèse! A dispărut. Poate de frică. Unde se află acum,

habar n-am. Ce mai, la părăsit, colonele, pe el, oare ar fi sărit în foc pentru ea. Auzeam că pe-aici mişună tot felul de netrebnice, dar nu-mi venea să cred. Pe mine, Suzette m-a răsfăţat, se vede, nu? Dar s-o ştergi, să dai bir cu fugiţiicând bărbatul tău e închis… (şi bietul bătrân coborî glasul) şi încă şi mai rău, în pericol de moarte… asta, colonele, nu-i aşa că-i o ticăloşie, o porcărie, o laşitate?

— Thérèse Rivière avea ceva rude la Paris?

— Da, un unchi: domnul Chambaraud.

Sylvain Chambaraud.

— Nu l-am văzut niciodată, însă numele mi-o cunoscut*”.

— A fost membru al Con versiunii… Un om de treabă! Şi el s-a înfuriat ca şi mine, v-o jur, colonele, când m-am dus la el, să-l întreb de Thérèse. Nu ştia nici măcar că băiatul e arestat. Trăieşte ca un lup singuratic. Când m-a văzut – eu, care de la nunta copiilor n-am mai dat pe-acolo, m-am ţinut deoparte, în colţul meu, să nu deranjez pe nimeni – când m-a văzut, parc-ar fi văzut nenorocirea intrându-i în casă. Stătea, uite aşa, la masa de lucru, şi cu o groază de cărţi primprejur. Şi zice:

— Dumneata, Rivière?

— Eu, cetăţene… (îi zic cetăţean, habar n-am de ce, poate că aşa m-am obişnuit…).

— Ce s-a întâmplat?

Şi nu mă părăsea din ochi.

— S-a întâmplat, cetăţene, zic cu s-a întâmplat că băiatul meu a fost arestat şi că nepoata dumneavoastră a fugit.

— Rivière arestat? zice.

— Da, zic.

— Încă o victimă de-a lui Bonaparte!

Că aşa-i zice el împăratului: Bonaparte. Şi s-a ridicat şi a început să umble prin odaie şi din când în când bătea din picior. Şi, din când în când, lua câte o carte de pe masă

şi dădea cu ea de pământ.

— Ah, şi Thérèse asta? zice el. O Chambaraud, care dezertează! În familia noastră, femeia îl urmează pe bărbat, mai ales dacă e vorba de exil. Dar ce vrei! Femeile sunt femei şi cea mai bună dintre ele nu merită o singură lacrimă, un singur gând din partea unui bărbat cinstit. Ah! bietul maior!

A mai spus că nu se poate ca Thérèse să nu se arate: că poate ea îşi veghează bărbatul de departe şi că, poate, chiar în clipa acecea, caută să-l salveze… Poate că mă înşel, colonele, dar mi s-a părut că cetăţeanul Chambaraud suferă tot atât de mult ca şi mine – ca şi noi, dacă-mi

Îngăduiţi să spun aşa – din pricina arestării lui Claude şi, fiţi sigur că, dacă vom avea nevoie de el. O să ni se alăture.

— O să mai vedem, spuse Solignac. Deocamdată, n-am nevoie de nimeni.

— Înseamnă că renunţaţi?…

— Nu renunţ la nimic. Aşadar, maiorul va fi transferat la Temple?

— Poimiinc!

— Ei bine, poimiinc să fii aici şi, până atunci, o să avem un plan de luptă.

— Ah, colonele, colonele! strigă bietul bătrân, dacă aţi putea să-mi daţi băiatul înapoi, să-l smulgeţi acelui îngrozitor zid de pe câmpul Grenelle, în care se văd atâtea găuri de gloanţe… Dacă faceţi asta, nu mi-e frică decât de un singur lucru: să înnebunesc de bucurie!

Solignac îl conduse până la uşă pe bătrânul şi necăjitul tată, în stare să îndure toate chinurile, numai să-şi smulgă fiul din ghearele călăilor.

Vizita postăvarului, rugăminţile acestuia, lacrimile pe care fostul proprietar al dughenei *Im Marele Titus* şi le ştergea cu batista lui în careuri, acest devotament desăvârşit, exprimându-şi durerea, îl impresionaseră adânc

pe Solignac.

— Când rămase singur, colonelul îşi dădu seama că avea ochii împăienjeniţi. Zâmbi, scutură din cap şi îşi spuse cu glas tare:

— Ce prostie, să-mi stric vederea din pricina lacrimilor! Trebuie, din contră, să văd limpede. Castoret! chemă el. Fii gata, băiete! Atacăm!

Lui Castoret colonelul îi încredinţă delicata misiune de a face să ajungă până la maiorul Rivière un bilet – cu complicitatea gardianului. Dumnezeul prizonierilor, uneori tot atât de milostiv ca şi cel al îndrăgostiţilor sau al beţivilor, făcuse ca unul din gardienii de la Conciergerie să fie din Limoges „ca şi Castoret şi Solignac. Dragonul îi vorbise de ţinutul natal, de sărbătorile de pe acolo, de Uliţa Măeelarüor, de minciunelele care se mâncau altă dată, de acele ospătării fumegoase, cu clătite minunate, din gnu arnăut... şi despre tot ce-şi mai aducea aminte. Aceste patriotice amintiri fură, de altfel, sprijinite de câţiva napoleoni strălucind de tinewţe şi cântând, fără nicio notă falsă, fermecătorul cântec al aurului. Gardianul se lăsă convins: se făcu a crede că nu era nicio crimă să strecori, în mina unui prizonier, un peticuţ de hârtie mâzgălită.

Astfel, Claude Rivière află că frumosul Solignac veghea asupra lui. Maiorul avea acum un sprijin sigur, un apărător hotărât şi îndrăzneţ – ostaşul despre caw cronicile vorbite ale saloanelor timpului spuneaţi că nici femeile frumoii, se nici victoriile nu i st refuzau.

V

DOMNIŞOARA DE LA IUMUDIE

După cum promisese, frumosul Solignac nu pierdu timpul şi stabili un plan de luptă. De altfel, norocul îl ajuta şi de astă dată.

Casa Rigaudie, reşedinţa domnişoawi, se afla nu departe de închisoarea Temple; în timpul Revoluţiei, când familia regală se afla închisă acolo* apoi, mai târziu, când

doar Ludovic al XVII-lea rămăsese închis la Temple, administraţia Parisului hotărâse ca un corp de gardă să ocupe tot timpul această clădire, pentru a împiedica pe oricine să intre în legătură cu prizonierii. Fiica ultimului marchiz de la Rigaudie – care locuia în cea mai mare parte a anului în castelul părintesc, aproape de satul Solignac – nu-şi ascunsese nemulţumirea când, revenind în casa cumpărată mai de mult la Paris, găsise acolo, instalate ca într-o cazar mă, gărzile naţionale. Această man if es taie de nemulţumire ar fi putut să-i fie fatală; şi totuşi, nu i se întâmplase absolut nimic; domnişoara de la Riga ud le. În timpul călătoriilor ei la Paris, ca şi în timpul şederii ei în Limousin, trecuse prin anii cei mai cumpliţi ai revoluţiei, fără să aibă vreun necaz. Poate că felul ei hotărât şi curajos de a fi îi dezarmase chiar şi pe cei care ar fi fost tentaţi s-o ameninţe.

Domnişoara de la Rigaudie cumpănise casa căreia îi dăduse numele ei prin anul 1787, când Henri de Solignac avea şapte ani împliniţi şi, ori de câte ori se întorcea de la Paris la Solignac, punea totdeauna să fie chemat la ea Henri, ca să-i dea sfaturi.

— Sper că înveţi cu sârguinţă. Să nu cumva să crezi că te-ai născut ca să nu faci nimic. Numai nobilii au acest drept, şi pentru că prea se folosesc de el, vor pierde odată şi odată partida. Tu te-ai născut – ţi se va spune, de multe ori, mai încolo, acest lucru – te-ai născut aşa cum răsar ciupercile: din întâmplare. Numele pe carol porţi nu este al tău, este numele acestui sat, care adăposteşte o mulţime de oameni cumsecade. Un motiv în plus să nu-l faci de râs. Nu cobori din nimeni şi începi cu tine însuţi. Nu ţi-au fost daţi strămoşi: să-ţi fii tu însuţi strămoş şi să dai naştere unui neam de bărbaţi curajoşi şi de fete cinstite. Îţi vorbesc despre lucruri pe care nu le vei înţelege decât mai tiv zi u: însă trebuie să te înveţi să gândeşti încă de tânăr. În mine vei avea întotdeauna o prietenă devotată; mama

ta, care era de viţă nobilă. Îmi era apropiată şi mi-a dat în grijă să supraveghez folosirea averii pe care ţi-a lăsat-o. Eşti bogat şi vei fi frumos, dacă Dumnezeu îţi dă zile! Preotul de la Montagnac îţi va da învăţătura cuvenită. Mergi pe calea cea dreaptă şi aminteşte-ţi că copiii găsiţi sunt nobili din naştere, pentru că nimic nu dovedeşte că nu sunt născuţi din sânge regal!

IV câte ori nu auzise Solignac aceste predici ale domnişoarei de la Rigaudie! Cu anii, ele nu suferiseră decât uşoare schimbări. Inevitabila muştruluială, într-o oarecare măsură trimestrială, sfârşiso prin a depune în sufletul tânărului o uşoară melancolie. Privindu-l cu luare aminte pe frumosul Solignac, se putea observa pe fruntea lui înaltă, la rădăcina nasului, o cută adâncă, săpată, fără îndoială, de gânduri amare. Poate că suferea, în taină, că purta, aşa cum spunea marchiza, numele unui sat şi nu al unei familii. În orice caz, acesta era un lucru pe care nu era defel prudent să i-l aminteşti.

Altminteri, colonelul nu era preocupat peste măsură de aceste probleme. Era dintre oamenii care, încrezători în propria lor valoare, se arată lumii cu inima deschisă şi privirea luminoasă. Sfaturile domnişoarei de la Rigaudie îşi atinseseră scopul. Şi dacă frumosul Solignac se întrista uneori, gândindu-se la naşterea lui, fără îndoială i se întâmpla mai puţin din necaz asupra sorţii, cât din regretul, cât se poate de sincer, că nu avea părinţi pe care să-i iubească.

Domnişoara de la Rigaudie era mută în ceva ce priveşte originea lui Solignac şi, de câte ori tânărul voise s-o întrebe despre un trecut cure îl interesa atât de mult, va răspundea pe un ton aspru, care nu admitea replică:

— Acest secret nu-mi aparţine. Nu insista, prietene! nu vei afla nimic.

Solignac nu era – aşa cum spunea domnişoara de la Rigaudie – un copil găsit, ci mai degrabă un copil părăsit.

Într-o bună zi, un bărbat mascat adusese o mică fiinţă înfăşurată într-o mantie, pe care o depusese pe războiul de ţesut al unui biet ţesător din Solignac. a cărui soţie tocmai îşi pierduse copilul. O pungă mare de bani de aur. O adevărată avere, îl întovărăşea pe nou-născut, care ţipa, cerându-şi dreptul la viaţă.

Copilul crescuse în Limousin. Împreună cu Martial Castorvt, fiul măcelarului din Limoges, pe care bunicii lui îl creşteau la Solignac şi, încă de pe atunci, i se dăduse acestui copil al întâmplării numele satului în care acri necunoscut îl lăsase.

Despre călătorul cu mască romantică, nimeni nu mai auzise nimic. Bârfitorii ţinutului vorbeau de el ca de un mare senior parizian care, căsătorit fiind şi neputându-şi recunoaşte copilul născut dintr-o aventură, îl încredinţase astfel ţesătorului.

Ceea ce făcuse încă şi mai demnă de crezare această versiune, fusese moartea unei tinere domnişoare din împrejurimi, Marie-Anne de Berthamon, ultima descendentă a neamului ci, care pieri după o boală ciudată, lentă, lăsând întreaga ei avere – foarte mare – domnişoarei Rosc Edmée de la Rigaudie, ruda sa. Se spunea că, fără nicio îndoială, averea Berihamonilor fusese transmisă lui Solignac prin grija domnişoarei de la Rigaudie şi poate că tânărul Solignac era singurul care nu ştiu de această origine, tot nesigură de altfel, a naşterii sale.

Despre tatăl frumosului colonel, nici măcar cei mai cu –, rioşi şi cei mai perspicace nu izbutiseră să ghicească nimic şi nici nu putuseră inventa ceva sigur sau măcar probabil, căci, domnişoara de Berthamon, în ciuda romanului atribuit ultimei părţi a vieţii sale, trăise întotdeauna într-o mare singurătate – cel puţin aparentă.

De altfel, Solignac părăsise de zece ani regiunea sa de baştină, unde preotul şi oamenii cumsecade care-l

crescuseră muriseră unul după altul. Ostaşul abia dacă se întorsese de două sau de trei ori la Solignac. Însă, în aceste rare întoarceri în ţinutul natal, cum se mai îmbătasc Solignac de atmosfera caldă a pămibtului limousin! Când era vreme bună, vina pe sub castanii umbroşi sau pe câmpurile însorite, fericit să respire aerul de pădure, să simtă vântul mângâindu-i părul, în timp ce-şi strunea calul, ori să umble prin iarba proaspătă, ca fiecare ciorchine liliachiu de iarbă neagră să lase să cadă câte o picătură de rouă pe încălţările lui mari. După care… pădurcanul" de câteva zile, pleca din nou la Paris ori pe ei mpurile de instrucţie, uhind Solignacul, castanii, râul Rriance, jocurile cu Castoiv? minunatele ceasuri de libertate! Din nou, înainte, în tropot dv copite şi zăngănit de săbii!

În ultimii ani, domnişoara de la Rigaudie nu-l mai vedea pe Solignac decât la Paris şi se putea spune ci se arăta, aici, mult mai primitoare decât la Solignac. S-ar fi zis că, în Limousin, redevenea mai rece şi mai cicălitoare.

Aşa se face că Solignac cunoştea bine şi-i plăcea încăpăti Kiixvi casă de la Rigaudie, ale cărei grădini păreau să fie continuarea grădinilor închisorii Temple. Li se nun pot vedea încă şi astăzi urmele, spre strada Bretagne. După vizita lui Jean Rivière, primul gând al colonelului fu:

— Haida de ducele de Otranto ne face un mare serviciu. Închizându-l pe maior la Temple!

După moartea Delfinului. În iunie 1795. Şi după ce sora lui părăsi donjonul, în luna decembrie a aceluiaşi an. Închisoarea Temple nu încetase să fie închisoare de stat. Directoriul *, după aceea Consulatul, apoi Imperiul, o populaseră, rând pe rând, cu duşmanii lor. Regaliştii executaţi mai târziu la Grenelle, Georges Cadoudal, Moreau, apoi Toussaint Louverture – fuseseră succesiv întemniţaţi aici. În turn se spânzuvase generalul Pichegru. În 1809, donjonul nu mai avea decât doi ani de viaţă. St. Şi

vorbea de demolarea lui apropiată. Tot acest cartier trebuia să capete curând o fizionomie şi o viaţă nouă. Piaţa Temple era deja în construcţie, se deschideau străzi noi, altele dispăreau, condamnate ca şi donjonul care, pe vremuri, fusese loc de refugiu şi mai era, încă, loc de suferinţă.[11]

Maiorul Claude Rivière eret, vu siguranţă, unul dintre ultimii prizonieii închişi în vechiul aşezâmânt al Templierilor.

Claude trăise transferarea lui de la Conciergerie la Temple cu o bucurie pe care cu greu reuşea s-o ascundă. Sigur, acum, de sprijinul lui Solignac. i se părea că merge spre libertate. Străbătuse Parisul noaptea, într-o trăsură escortată de jandarmi. Până la sosiiea la închisoarea Temple, Claude sperase că Solignac va începe un atac asupra escortei, pentru a-l elibera. Încrederea lui în îndrăzneala colonelului era fără margini. „E adevărat că Solignac nu poate ataca, pe o stradă a Parisului, oameni ce executau ordine primite”, gândise curând Claude Rivière. „Va reuşi, dar fără a lovi pe nimeni”. Maiorul se liniştise, avea răbdare. S-ar fi spus că acum, pentru el, răzbunarea nu mai era deeât o problemă de ore. Credea cu tărie în energia victorioasă a lui Solignac, aşa cum alţii cred în Destin sau în Dumnezeu.

Într-adevăr. Solignac se pregătea să intre în scenă. Lucru ciudat, acest om de acţiune, căruia de obicei nimic nu-i rezista, învăţat să învingă în viaţă, ca şi în bătălii, asculta de astă dată de un biet postăvar paşnic; într-adevăr cuvintele naive ale lui Jean Rivière: „Trebuie să-l facem să evadeze! *” îl îndemnaseră pe colonel să încerce această

11 Dirvctoriul a guvernat Franţa din 4 brumaire al anului IV (26 octombrie 1794) pină in 18 brumaire al anului VIII, data loviturii de stat prin cave Bonaparte l-a răsturnat. Sub Pirectoriu. Franţa a fost o republică burgheză, pornită pe cuceriri (Italia. Kgipt) $i afaceri, membrii conducerii ci au rămas vest it i pentru corupţia lor şi a întregului lor regim.

aventură.

Solignac nu ignora riscurile pe care şi le asuma. Însă, într-o zi, după ce escadronul maiorului Rivière îi scosese din încercuire pe husarii lui Solignac, aceşti doi bărbaţi, pe care îi unise o afecţiune de nezdruncinat şi care-şi datorau unul altuia viaţa, îşi juraseră să se ajute la primejdie, chiar dacă acest lucru i-ar putea costa viaţa. Existau, pe atunci, asemenea prietenii. Înmugurite în luptă şi în încleştări ucigătoare, ca nişte flori ce s-ar naşte din sânge.

Ştiind bine că era inutil să înaintezi petiţii şi să cori graţieri, temându-se, de asemenea, ca justiţia să nu devină, brusc, expeditivă în cazul lui Riviere pe vave-l cruţase până acum, sperând să-i descopere complicii – frumosul şi curajosul Solignac hotărî să folosească, pentru salvarea maiorului, zilele de răgaz pe care i le dădea armistiţiul, încheiat pe Dunăre, de împăratul Napoleon cu împăratul Austriei.

Nimic nu-l ocupa, acum, la Paris: nici vreo pasiune, nici vreo distracţie uşoară. Se putea, deci, dedica întru totul luptei împotriva legii – datorie de răzvrătit pe care voia, totuşi, s-o ducă la îndeplinire ca pe un ordin.

— Colonele. Îi spunea, cu o expresie de comică încredere, Martial Castoret, care. În mod vag, după expresia mai serioasă decât de obicei a frumosului Solignac, ghicea unele complicaţii ciudate – colonele, aveţi grijă, am reuşit să scăpăm de gloanţele austriece, ceea ce e minunat, deşi aproape de necrezut. Să nu ne jucăm, acuma, de-a înfrunta, la Paris, gloanţele franceze!

Camaraderia de altă dată îi îngăduia lui Martial să dea astfel de sfaturi pe un ton familiar. Uneori. În mijlocul unei şarje de cavalerie, husarul fusese auzit spunându-i, în timp ce para lovituri de sabie destinate colonelului său: „Or să te omoare, ai grijă! *” Nimeni nu se mira de acest lucru, într-o epocă în care ci ţi va republicani indivjiţi dintre mareşalii Imperiului îl tutuiau, din când în când,

chiar şi pe împărat.

Cât despre Solignac, acesta îl trata pe Cast ore t nu ca pe un subordonat, ci ca pe un prieten din copilărie şi îl tutuia ca pe vremuri.

— Cine ţi-a spus că vom avea de înfruntat, din nou, gloanţe? îl întrebă el pe husar".

Castoret luă un aer misterios pe care, de obicei, nu-l avea.

— Domnule colonel, ştiţi foarte bine că nu, sunt mai fricos decât alţii – este?

— Din contră, eşti un om minunat – regimentul o ştie bine, dar şi mai bine o ştiu croaţii.

— Dacă lucrurile stau aşa, domnule colonel, trebuie să ştiţi că nu sunt mai puţin superstiţios decât alţii: cred în cele trei ceasuri rele de marţi, în sarea răsturnată, în pisicile negre care-ţi taie drumul, în…

— Ca un adevărat limousin ce eşti! Şi unde vrei să ajungi?

— Vă spun numaidecât, domnule colonel. Am fost să mi se dea în cărţi…

— Ei şi?

— Ei şi cărţile nu ies bine. Nici pentru dumneavoastră, nici pentru mine!

— Ce-mi tot bârâi acolo! izbucni în râs frumosul Solignac. Va să zică aşa: un husar din Regimentul 1 crede în prostii? Cine dracu' ţi le-a băgat în cap?

— Cine? Domnule colonel, fiecare cu ideile lui – este?

Şi. Dacă este… M-am întâlnit cu o… cu cineva de pe la noi, adică de la mine… Catherine Magnac, nepoata popii, noi îi ziceam Catissou, mă rog frumos. O blondină mititică şi frumuşică… *

— Am priceput! Restul!

— Dar nu înţelegeţi, domnule colonel! Catissou e cuminte, ca o cadră! E în serviciu la o nuire doamnă – bag mâna-n foc pentru ea, e cea mai cinstită fată din tot

Parisul! De la Catissou am aflat adresa unei cărturărese care, îmi pun capul jos dacă nu citeşte viitorul în cărţile ei, cum citiţi dumneavoastră o scrisoare. He-he, împărăteasa Iosefina ştie ea ce ştie… domnişoara Lenormand este ghicitoarea ei preferată.

— Ai fost la domnişoara Lenormand?

— Strada Toumon, să trăiţi, dom colonel I

— Şi ce i-ai cerut?

— Să ghicească viitorul meu şi pe al dumneavoastră.

— Şi ce-a spus?

— Lucruri nemaipomenite! mai întjÿi şi mai întâi, că noi doi… Că, adică dumneavoastră şi cu mine suntem născuţi în aceeaşi zi… lucru ştiut, dar ceea re m-a dat peste cap a fost că… ascultaţi bine, domnule colonel, n-am ce-i fiice, dar aşa a spus ea: că vieţile noastre săpt legate între de ea printr-un fir şi că în clipa în cart» veţi fi ucis, domnule colonel, prietenul din copilărie şi oixionanţa dumneavoastră, domnule colonel, va muri şi el!

— Şi ce e tragic în asta? risc frumosul Sol ignat. Doar nu te temi de moarte!

— Eu, dom colonel?! M-aş lăsa tăiat bucăţi, dacă mi-aţi ordona. Numai că… Pe lumea asta mai sunt şi altfel de lucruri, de care trebuie să ţii seama…

— A, da! Catissou!

— Catissou ori alta, dom colonel!

— Drace! Eşti un adevărat husar din Regimentul 1, un Don Juan!

— Nu, dom colonel, ce naiba, mă jur pe ce vreţi, că nu! Femeile?… Vreau să spun că tocmai pe dos, că adică o femeie ne paşte pe amândoi, şi pe mine şi pe dumneavoastră, dom colonel, că doar aşa se zice, că avem aceeaşi zodie şi, se Aimeşte, aceeaşi soartă.

— Femeie, zici…

— Una brună! Că aşa spun cărţile domnişoarei

Lenormand.

— Măcar e frumoasă?

— Frumoasă de pică!

— Ce vârstă are?

— Vârsta? în chestia asta, cărţile nu spun nimica… O femeie brună, venită din sud, vă va pune în primejdie viaţa – şi a dumitale şi a prietenului dumitale – astea-s cuvintele domnişoarei Lenormand. Ea a zis: prietenul dumitale, să mă iertaţi…

— Din contră! spuse Solignac, întinzându-i mâna. A avut mare dreptate. Am impresia că este singurul adevăr care a ieşit din gura domnişoarei Lenormand.

Martial Castoret clătină din cap şi murmură:

— A prezis multe altele împărătesei Josefina şi toate s-au împlinit.

— Haida-ck! împărăteasa co femeie, pe când tu eşti un ostaş care s-a bătut la Wagram! Te compari cu ea?

— Dom colonel, poate că e o slăbiciune din parte-mi a* cred toate astea… E drept că ce-am aflat n-o să-mi ia nici curajul, nici credinţa, numai că… afurisitele alea de cărţi m-au întors pe dos! nu-mi dau pace! Fiindcă simt că au dreptate. Zvăpăiat cum sunteţi, mereu fără odihnă, mereu în frunte, tare mă tem că o să vă zvârliţi în cine ştie ce treabă a dracului – simt. O văd şi asta mă chinuie!

— Şi cam ce-ai vrea?

— Să fiţi mai cumpănit – asta-i tot. Fiindcă, să ştiţi, chiar dacă prezicerea e numai pentru mine, tot dracu-ăla-i: dacă vă flingeţi gâtul, mi-l frâng şi eu, că doar suntem legaţi! Zău, dom colonel, faceţi-mi binele ăsta: aveţi grijă de dumneavoastră…

Castoret rostise ultimele cuvinte pe jumătate râzând, pe jumătate serios. Solignac fu profund impresionat.

Îl atrase către sine şi îl îmbrăţişă frăţeşte, apoi apucându-l de o ureche – cum făcea Napoleon cu valetul său, Constant:

— Haide, haide superstiţiosule, nu te mai gândi la cărţile şi minciunile din strada Tournon! mai bine fă-i curte „blondinei” de Catissou şi las-o să vină, la mine, pe bruna din sud, să vină să-mi dea de furcă! Dacă are piciorul mic, mina frumoasă şi ochi fermecători, o iert şi îi dau dreptate domnişoarei Lenormand. Dar dacă e blondă? Ia să fim serioşi, avem alte treburi: un lucru imposibil de realizat, pe care trebuie să-l realizăm; pericole adevărate, pe care trebuie să le înfruntăm; un soldat vrednic, care trebuie salvat de la moarte. Vrei să mă ajuţi în această încercare? Şi, dacă vor fi câteva gloanţe pentru mine, n-o să te miri că vor fi şi pentru tine, dragul meu Martial?

— Oidin! Tu eşti colonelul meu! spuse Castoret cu glasul vibrând de admiraţie şi de dragoste credincioasă.

— Colonelul tău? Uneori. Camaradul tău? Adeseori. Prietenul tău? Totdeauna.

Şi Solignac strânse din nou mâna lui Castoret, în mâinilv sale vânj<oase şi loiale.

Ca să ajungă să-l libereze pe maiorul Rivière, Solignac nu avea alte mijloace decât cel încercat – după cum spunea – de mai multe ori, în timpul revoluţiei, ca să-i smulgă pe Ludovic al XVI-lea, pe Maria-Antoaneta sau pe Ludovic al XVII-lea din temniţa de la Temple. Mai multe galerii – datând de pe timpul cavalerilor templieri – duceau de la donjon la clădirile învecinate, iar Solignac era convins că şi în proprietatea domnişoarei de la Rigaudie trebuie să răspundă una din acele galerii secrete, care alcătuiau un fel de reţea întunecată, misterioasă, neştiută, pe sub cartierul vechi – azi, aproape în întregime dispărut.

După ce s-ar fi asigurat că există o asemenea galerie, răspunzând în casa Rigaudie, n-ar mai fi avut docil să o urmărească şi, dacă se putea, să ajungă prin ea într-una din pivniţele donjonului.

Colonelul nu-şi pierdu timpul. Îşi fixase un termen – două zile până la următoarea întâlnire cu Jean Rivière. În

acest răstimp, avea să folosească fiecare clipă în vederea acţiunii.

În aceeaşi seară, Solignac ajunse să afle că în grădina casei Rigaudie se deschidea un fel de pivniţă, care comunica, pe sub pământ, cu galeriile secrete ale închisorii Temple. Grădinarul îi încredinţase această taină, spunând că el însuşi coborâse, cândva, în subterană. A doua zi, colonelul trimise după bătrânul Rivière, care sosi în grabă.

— Cred că am găsit, îi spuse Solignac. Veniţi cu mine şi o să vedeţi.

Bătrânul era îmbujorat de fericire şi tot drumul, în trăsură, pălăvrăgi fără încetare, de parcă ar fi fost băut.

Dinaintea casei Rigaudie, Solignac opri trăsura şi îi spuse postăvarului să rămână pe loc, până ce va fi chemat.

— Răbdare! o să trimit pe cineva să vă ia.

— Oh! O să aştept cât o să fie nevoie, că doar e vorba să-l recapăt pe Claude al meu!

— Să vedem! spuse Solignac.

Bătu la poartă şi intră.

Servitorii casei, obişnuiţi cu vizitele colonelului, îl introduseră numaidecât la domnişoara de la Rigaudie care, suferindă, nu primea pe nimeni.

Dar domnul Fournier, majordomul, un bătrânel cochet, curăţel, cu cravată albă, pantaloni scurţi de mătase, pudrat după moda veche, ştia că „nepotul Domnişoarei marchize” putea intra când dorea.

Domnişoara de la Rigaudie, întinsă într-un fotoliu încăpător, sprijinită în perne, cu picioarele pe un taburet, se afla, singură în vastul ei salon, cu panouri decorate cu picturi marine de Joseph Vernet şi mobilat cu fermecătoare mobile rococo – capriciul secolului celui mai elegant din istoric. La picioarele fotoliului, pe o pernuţă de mătase, ţopăia pe loc, reţinută de un lănţişor de metal, de altfel destul de lung, o maimuţică din specia capuţinerilor,

neagră, cu două moaţe pe frunte şi ochi drăgălaşi de un brun gălbui, cu care se zgâia, arcuindu-şi sprâncenele, la oameni.

Era, deocamdată, singurul tovarăş al acestei domnişoare bătrâne – ţipetele, ca de copil ori de liliac, ale maimuţei păreau să-i ajungă domnişoarei de la Rigaudie, ţinându-i loc de conversaţie.

Totuşi, văzându-l pe Solignac intrând şi salutând-o cu afecţiune respectuoasă, bătrâna domnişoară se destinse. Abia îşi reţinu un surâs de satisfacţie şi, fără să se ridice, îi întinse colonelului o mină plină de brăţări şi inele, care fusese, poate, frumoasă cândva, însă vârsta o incăvcase de vine albastre, groase.

Într-adevăr, domnişoara de la Rigaudie se apropia de oincizeci de ani. De fapt, nu avea decât vreo patruzeci şi şase; cu un strop de cochetărie, ar mai fi putut încă face figură bună în lume, seara, la lumina lumânărilor. Însă, cu obiceiul pe care îl avea de multă vreme, de a trăi mai mult în Limousin deck la Paris, în aer liber, fericită să supravegheze ea însăşi parchetele de pădure, cirezile, orătăniile, „marchiza” pierduse cu totul gustul pentru cochetărie. Frumoasă odinioară, acum nici măcar nu-şi mai întreba oglinda, să-i spună dacă a mai rămas ceva din frumuseţea de altă dată. Se resemnase de timpuriu cu apropierea bătrâneţii. Blondă, fermecătoare, de un blond roşcat, părul i se îngălbenise, ajungând de un galben trecut, veşted, cu totul ciudat, iar pe chipul ei, altă dată frumos, apăruseră pete roşii, ca şi pe mâinile ei, de altfel. Slabă, înaltă, osoasă, cu gâtul lung, domnişoara de la Rigaudie avea ceva comic în înfăţişarea ei: mersul hotărât, părea neobişnuit pentru o femeie, dar expresia ei trufaşă era îndulcită de un zâmbet pe jumătate glumeţ şi de obiceiul de a ridica din umeri, de parcă ar fi spus: „Să nu se ia în seamă decât jumătate din asprimea pe care o arăt”…

— Ei. cum merge, colonele? întrebă ea, după ce Solignac îi sărută mâna. Trebuie recunoscut: grozav îţi alegi momentele pentru vizite! Nu sunt în apele mele, sunt tare morocănoasă: am primit, chiar în dimineaţa aceasta, o scrisoare de la intendentul meu de la Solignac. Afurisiţii de ţărani nu au cosit otava la timp, iar oile zac de gălbează. Ai picat foarte rău: acum tocmai îmi vine să declar că lumea întreagă e alcătuită din tâmpiţi şi din şmecheri. Hotăvât, nimic nu-mi mai place, nimeni nu-mi mai intră în voie – în afară de maimuţica asta care, cel puţin, îmi linge mina când îi dau ceva bunătăţi!

Şi domnişoara de la Rigaudie, răsucindu-se către capuţiner, îi întinse câteva alune luate dintr-o farfurioară: maimuţica le ronţăi, parcă grăbită, ducându-le la gură cu amândouă mâinile.

— Poftim „Jack! Nu-i aşa că Jack e fermecător, colonele?

— Într-adevăr, fermecător, spuse Solignac. Numai că.} X această lume, sunt fiinţe care merită, ca şi el, o mină întinsă, o inimă binevoitoare!

— Ah! Ah! făcu domnişoara de ia Rigaudie. Am înţeles, am înţeles! Te-ai ostenit până aici, ca să-mi ceri un serviciu, colonele!

— Acesta este adevărul. Fiindcă ştiu foarte sigur că mi-l veţi fact.

— Dumitale, colonele?

— Celui mai bun prieten, unui tovarăş de aime, cuiva care valorează, poate, mult mai mult decât mine!

— Mofturi! făcu domnişoara de la Rigaudie, aproape fără voie. Roland al lui Ariosto, cumva? Nu văd care alt mânuitor de sabie ar valora mai mult.

Solignac nu-şi pierdu timpul să mulţumească în vreun fel pentru aceste laude. Se grăbea să ajungă la scopul vizitei.

— Domnişoară, spuse el, în această clipă, într-o

închisoare din Paris se află un om care trebuie scos de acolo şi salvat de la moarte!

— A, da? Şi te-ai gândit că eu aş putea să-l salvez?

— Da, pentru că sunteţi cea mai bună şi cea mai curajoasă dintre femei…

— Mă copleşeşte cu linguşeli, licheaua! spuse ca pentru sine domnişoara de la Rigaudie, care-şi păstrase limbajul ei colorat. Şi cine ţi-a spus că sunt bună? Crezi că îmi faci un compliment? Bună! Bună! – bună de tras pe sfoară!

— Ei şi? Cei care se lasă traşi pe sfoară se consolează, înţelept, spunându-şi că sunt mai de treabă decât cei care i-au tras… Sunteţi bună şi bună veţi rămâne, v-o jur! aşa că mă veţi ajuta să salvez un om ameninţai de moarte, din închisoarea Temple.

— Din Temple? La Temple se află prietenul acela?

— Da. Vedeţi că prietenul meu vă este un fel de cunoştinţă. Un vecin!

— Ce drac de copil! murmură marchiza. Râde întruna, împieliţatul! L-ar podidi râsul şi în faţa morţii!

— Singurul mijloc de a o pune pe fugă, domnişoară.

Trebuie neapărat să mă ajutaţi să-mi pun planul în aplicare. Aici, în grădina dumneavoastră, răspunde una din subteranele închisorii. Pe-aici, prin grădina dumneavoastră, trebuie să scape prizonierul. Sunteţi sigură de servitori?

— Absolut sigură. Dar, ascultă: ce basm îmi povesteşti? Evadare? Eu, să dau ajutor într-o asemenea aventură? Drept cine mă iei? Mie îmi place liniştea, nu mai am nici vârsta, nici cheful să mă arunc în asemenea romane! Evadare! Ah, fir-ar să fie! Dacă pivniţa casei mele poate folosi la aşa ceva… ar fi trebuit s-o folosească Maiestăţile lor, să scape de acei domni din Convenţie – pe care aş vrea să-i trimit la dracu’, oriunde s-ar afla acum! Dar aşa le-a fost scris: să nu scape… În sfârşit… Jack. Jack!

strigă domnişoara de la Rigaudie (dar Solignac o simţea profund impresionată). Jack, animal afurisit ce eşti, nu mai mânca atâtea alune, ai să-ţi spargi dinţii!

— Domnişoară, o întrerupse cu gravitate colonelul, vă mai întreb o dată: vreţi să mă ajutaţi să-l salvez pe acest om?

— Pe acest om! Pe acest om! Dar, la urma urmei, cine-i acest om? îl cunosc eu pe acest om?

— Aveţi dreptate. Aţi avea amabilitatea să sunaţi?

— Eu?

— Dumneavoastră, domnişoară.

— Fie! Ei, şi?

Domnişoara de la Rigaudie trase de un cordon de mătase aflat la îndemână şi un valet apăru numaidecât.

— Îmi permiteţi, domnişoară, să dau un ordin în casa dumneavoastră? întrebă colonelul.

— Poftește! răspunse domnişoara de la Rigaudie, care-şi luase pe genunchi maimuţica şi o mângâia maşinal pe cap – în timp ce Jack, nemişcat, primea, cu linişte şi cu ochii închişi de plăcere, aceste mângâieri.

— La poartă se află o persoană care aşteaptă, îi spuse colonelul valetului. Roag-o să intre.

Valetul o întrebă din privire pe domnişoara de la Rigaudie şi ieşi abia după ce aceasta încuviinţă din cap…

— Şi cine-i acea persoană? O femeie cumva? Soţia prietenului? Vreo victimă, a cita, a frumosului colonel? Ah! De asta n-ai îndrăznit să mă vizitezi în uniforma de mare ţinută. Îmbrăcat civil – ce oroare! Dar, ia spune, protejata dumitale… trebuie să fie frumoasă…

— Intraţi, domnule, se auzi atunci glasul valetului, morocănos, aproape jignit, că, de astă dată, era obligat să introducă la stăpâna lui un orăşoan de rând.

Domnişoara de la Rigaudie îşi luă lornionul, să-l cerceteze pe Jean Rivière care intrase, timid, salutând la fiecare pas, alb ca pânza de giulgiu.

— Ia te uită! Nu e o femeie!

— Domnişoară, spuse colonelul, vi-l prezint pe tatăl celui pe care trebuie să-l redăm libertăţii!

— Ah! Domnul este…

— Jean Rivière, doamnă marchiză! spuse bătrânul. Fost postăvar, da, doamnă… Am avut prăvălia La *Titus*…

I-au schimbat numele, nenorociţii! Am fost furnizorul domnului de Coigny, doamnă marchiză, şi pot spune, eu mâna pe inimă, că niciodată, nimeni nu s-a plâns… Dar nu pentru asta am venit… Domnul colonel trebuie să vă fi spus că…

— Nu mi-a spus nimic, domnule, zise domnişoara de la Rigaudie. Doar atât, că fiul dumitale, după cât se pitre, este închis la Temple”.

— Şi dumneavoastră numiţi asta *nimic*, doamnă marchiză? făcu omul, privind-o năucit pe domnişoara de la Higaudie. Doar ştiţi că *nimicul* înseamnă nici mai mult, nici mai puţin decât viaţa băiatului meu? Da, doamnă, viaţa lui!

— Spuneţi-mi „domnişoară”! îl întrerupse, cam brusc, marchiza.

— Domnişoara de la Rigaudie cunoaşte acest lucru, domnule Rivière, şi ne va ajuta să-l salvăm pe maior! interveni Solignac;

— Dispui cam cu uşurinţă de voinţa mea, trebuie s-o recunosc, spuse domnişoara de la Rigaudie, supărată. O evadare e o treabă grea şi care cine ştie unde poate duce. La urma urmelor, de ce m-aş asocia planului vostru? Numai pentru că pivniţa casei mele are legătură cu subteranele închisorii? Poftim motiv! Dar, numaidecât după o asemenea ispravă, aş putea fi arestată!

— Nimeni nu o va putea bănui pe domnişoara de la Rigaudie că a ajutat la evadarea unui prizonier, pe care, de altfel, nici nu-l cunoaşte.

— Da. da, am înţeles! Bune sfiituri, pentru un colonel! Ai o minte de răsculat, nu altceva! Să mă

bănuiască? Puţin mi-ar păsa mie de bănuielile altora, ei, fir-ar să fie! dacă aş avea un cât de mic interes să-l protejez pe acest necunoscut! Dar cu habar n-aveam nici măcar de existenţa

„Lui, până adineauri. Nici măcar nu-i ştiu numele!

— Maiorul Claude Rivière, din Regimentul 2 de dragon! spuse, cu fermitate şi mândrie, bătrânul.

— Ah. desigur, înţeleg că dumneata, domnule, ca tată, vei face totul ca să-ţi salvezi fiul. Dar eu? Nu mă simt legată de el prin nimic! Suferinţa dumitale… n-o înţeleg, n-o simt, eu nu sunt decât o fată bătrână egoistă! N-am copii, nu ştiu ce-i aceea… Lăsaţi-mă în pace, vă rog, lăsaţi-mă cu singurătatea mea şi să nu mai aud de năzbâtiile astea!

Şi, fără să-şi dea seama, marchiza înălţă capul maimuţei şi şi-l apropie de obraz. Animalul, cu o expresie de dragoste temătoare, îşi sprijinea labele negre, cu palmele ridicate, de braţele bălanei domnişoare.

Bietul Jean Rivière, înspăimântat de ultimele cuvinte «le marchizei, se uita acum la Solignac. Acesta rămăsese nemişcat, palid, dar încrezător: părea sigur că fata bătrână, cum singură îşi zicea, se va lăsa, în cele din urmă, înduioşată.

— Înţeleg, domnişoară! spuse deodată Jean Rivière, cu o expresie sfâşietoare, apropiindu-se de marchiză. Vă întvleg: nu aveţi copii! Nu vă puteţi da seama cită dragoste au părinţii, în inimă, în măruntaie, domnişoară! Suferinţa mea de părinte n-o s-o ştiţi niciodată! Ah. domnişoară marchiză, noaptea mă trezesc dintr-un salt, mi-e frică, simt nevoia sa strig după ajutor… Mi se pare că aud zgomote înfricoşătoare, focuri de puşcă. Sunt lac de sudoare, tremur de spaimă: dacă fiul meu – acest om de onoare! – a fost împuşcat? Ah. Dacă aţi şti cum îşi iubesc părinţii odraslele, fie ele mari sau încă la vârstă fragedă! Când li pierzi de mici, îngropi împreună cu ei întregul viitor fericit… Aşa mi s-a întâmplat mie, vai I Când sunt mari, te

temi să nu pierzi un întreg trecut fericit. Ah. Doamne Dumnezeule, nu-mi rămân at it de multe amintiri, ca să-mi fie luat şi băiatul!

Cu o mişcare bruscă, domnişoara de la Rigaudie îl trimise pe Jack sub fotoliu: îl privea acum pe Jean Rivière cu ochii ei albaştri, spălăciţi, în care licăreau lacrimile.

— Eşti un om de treabă! spuse ea, cu asprime. Dă-mi mina!

— Eu, doamnă?

— Spune-mi domnişoară!

Şi mâna uscată a fetei bătrâne apucă mâna postăvarului, strângând-o.

— Înseamnă că o să-l salvaţi? strigă bătrânul Jean.

— O să încerc. Dracu' să te ia! Aveam mare nevoie să fiu xgâlţiilă!

— Devotamentul şi bunătatea au un nume, domnule Jean Rivière, spuse, var, Solignac. Numele domnişoarei de la Rigaudie.

— Fără linguşeli! îl întrerupse ea. Şi aşa sunt furioasă, că m-ai obligat să te ajut. Ei, ce ai de gând să faci?

— Să facem în aşa fel, încât galeriile subterane din Temple să comunice cu pivniţa şi cu grădina.

— Bine. Dar pentru asta trebuie să ai oameni printre paznicii închisorii.

— Avem.

— Şi mai ce?

— Să dăm servitorilor dispoziţii, încât, în noaptea în care vom acţiona să fie cât mai departe de grădină şi să nu poată bănui nimic.

— Se va face.

— Mai trebuie să desfundăm partea din grădină a galeriei subterane, care este pe jumătate prăbuşită. Treaba asta o fac cu, împreună cu Martial Castoret.

— Şi după aceea?

— Vom avea, pregătită, o trăsură, la poartă. Vom urca în ea prizonierul liberat şi vom mulţumi sorţii! Şi cu asta, gata!

— Dumnezeu să vă audă! făcu bătrânul Jean, care ascultase cu lacrimi în ochi.

— Ajută-te singur şi cerul te va ajuta, spuse Solignac.

— Trăsura aceea, interveni marchiza, trăsura aceea va fi condusă de Fournier, majordomul; pentru o noapte, va fi vizitiu. E un bărbat de încredere, ne putem bizui pe el.

— Ah, domnişoară, domnişoară, ce femeie sunteţi! Alta ca dumneavoastră nu se mai află!

— Din fericiâv pentru voi, bărbaţii, pentru că, fir-ar să fie, v-ar pune la punct, seducătorilor!

— Sunteţi făcută să fiţi mamă! spuse Jean Rivière, cu recunoştinţă în glas.

Domnişoara de la Kigaudie se simţi atinsă până în adâncul inimii de cuvintele postăvarului. Pielea obrazului, arsă de soare, păli uşor. Dar nu răspunse. Întinse mâinile spre frumosul Solignac şi spuse, clătinând din cap:

— De dumneata, oricum, femeile ascultă, săracele!

Le făcu celor doi bărbaţi un ultim semn, iar după ce aceştia plecară – Solignac sigur de reuşită. Rivière beat de speranţă – se întinse iar în fotoliu şi îşi chemă maimuţa, care îi sări pe genunchi, cu mici scheunături de spaimă şi de reproş:

— Iar trebuie să mă sacrific pentru alţii! Blestemaţi să fie oamenii care se devotează celor pe care îi iubesc – ci vă trag după ei, Dumnezeu ştie unde! Hai. Jack, mai ia o alună! Ţopăielile şi strâmbăturile tale mă costă mai puţin decât ale altora. Tu, sărăcuţul de tine, nu plângi, ca un copil! Un copil! Un copil! Ah. postăvarul acesta, cum ina mai tulburat! Ca şi cum mi-aş putea permite să mă las înduioşată. Dragul meu Jack, îmbrăţişează-mă! Tu nu eşti nici mai urât, nici mai tâmpit decât celelalte făpturi şi tu, cel puţin, nu-mi ceri servicii! Ai mai văzut una ca asta? Să

mă las copleşită de sentimente! Sunt făcută să fiu mamă – i-auzi! Eh, ce ştie el, postăvarul! Şi eu, ce proastă, să mă întind la palavre cu el! în seara asta, iar o să mă chinuie durerea de cap!

În acest timp, uivind în trăsură, Jean Rivière îi spunea lui Solignac:

— Dacă *ele*, Suzette şi cu mititica, au ascultat şi au auzit, de acolo, de sus, acum e sigur că se roagă pentru domnişoara de la Rigaudie.

VI

BUCHETUL DE TRANDAFIRI

Frumosul Solignac era mulţumit. Chiar dacă domnişoara de la Rigaudie i-av şi refuzat ajutorul, tot şi-ar fi urmat eu hotărâre planul, la nevoie împotriva ei; dar, în situaţia de faţă, era foarte bine că marchiza avea ea grija să abată atenţia servitorilor şi să-i împiedice să afle ce urma să se petreacă în grădina casei.

Colonelul îl trimise pe Castoret să procure lopeţi şi tâvnăcoape: de asemenea, îl însărcină să-i transmită lui Claude Rivière instrucţiunile necesare, ca maiorul să ştie ce anume vor întreprinde prietenii lui din afara zidurilor. Trebuiau să lucreze ca la momentul hotărât, galeria să fie curăţată.

Curtea, în catv maiorul Rivière era scos o dat A pe zi, să ia puţin aer şi să se plimbe, comunica, printr-un scurt coridor, cu uşa unei subterane care ducea – Solignac era acum sigur, după ce studiase configuraţia terenului – în pivniţa casei de la Rigaudie. Încă din primele dipt1 ale şederii sale în Temple. Claude Rivière, cu acest extraordinar simţ al prizonierilor, fusese atras de acel coridor, simţind că prin el se poate ajunge afară. În libertate.

Din nefericire, gardienii, foarte atenţi, stăteau tot timpul, de sentinelă în pragul uşii care dădea în curte, cu privirea lipită de acel coridor, care îl atrăgea pe maior ca

siguranţa salvării.

Şi totuşi, Claude avea atâta încredere în Solignac. Încât nici nu se îndoia de apropiata sa eliberare.

— Există un cuvânt pe care colonelul nu-l cunoaşte, gândea Rivière, cuvântul imposibil. În acest moment, desigur. Solignac acţionează!

Prizonierul simţea, prin ziduri, voinţa activă care urma să înfrângă zăvoaiele şi paznicii.

În acea cţupă-amiază, coborând în curtea acum atât de bine cunoscută, Claude fu surprins să constate că, în prag, nu se afla niciun gardian.

Fiind singur, din câţiva paşi. Rivière pătrunse în coridor şi, ajuns în faţa unei uşi. O zgâlţâi uşurel, să-şi dea seama de tăria ei. Era făcută, fără îndoială, din scânduri groase, dar umezeala le dislocase, şi prin crăpături simţi aer rece, umed, de pivniţă.

— Trebuie să fie o galerie, îşi spuse Rivière. Pe aici se poate ieşi!

Căută, pe pipăite, prin întuneric, locul încuietorii. Se convinse că putea fi forţată cu uşurinţă. Chiar uşa întreagă putea fi scoasă din ţâţâni.

— De-aici va veni salvarea! îşi spuse Rivière, de parcă ar fi ghicit planul pus la cale de Solignac.

Apoi se întoarse grăbit în curte.

A doua zi, când ieşi, ca de obicei, la plimbare, un fel de zidar cave, cântând, astupa crăpăturile zidului, îl atinse cu cotul şi îi arăta din privire, pe jos, un bulgăraş de pământ. Rivière, intrigat, îl ridică, în grabă. Odată ajuns în curtea interioară, sfărâmă, între degete, bulgărele şi în el găsi o hârtie cu indicaţiile amănunţite transmise de Solignac. Rivière intuise exact: trebuia să fugă prin coridorul acela, apoi prin galeria subterană. Înghiţi numaidecât peticul de hârtie: un gardian apăruse în capătul curţii, dar de data asta salutând pe cineva, înclinându-se şi dându-se la o parte, să facă loc să treacă

unui personaj pe care Claude Rivière îl recunoscu dintr-o privire şi pe care îl luă, mai întâi, drept un nou prizonier.

Era unul dintre *filadcifi*, cel căruia i se spunea *Varus*, colonelul Bernard Thévenot.

Înalt, slab, numai piele şi os, un Don Quijote cu mustăţi grele, cu ochi negri şi arzători, înfundaţi adânc sub sprâncenele stufoase, colonelul Thévenot, sever năsturat în haina lui civilă, avea o înfăţişare aproape sălbatică. O cinste de aur curat şi o voinţă de fier se ascundeau sub acest aspru înveliş. Colonelul Thévenot, deşi foarte sever, era iubit. Soldaţii îl porecliseră *cel drept*. I-ar fi putut zice „spada dreptăţii”.

Claude văzu, cu oarecare spaimă, cum acest om intra aici, în curtea închisorii. *Varus* la Temple! Aşadar, şi el fusese arestat?

— Ce s-a tntimplat, domnule colonel? îl întrebă cu grabă, apropiindu-se de Thévenot.

— Nimic. Nu da niciun semn de mirare. Am intrat aici, sub cuvânt că sunt trimis să inspectez închisoarea.

— Deci nu sunteţi prizonier!?

Şi Rivière răsuflă uşurat.

Colonelul se întoarse către gardian:

— Pot schimba câteva cuvinte cu maiorul Rivière?

Gardianul salută milităreşte, cu mina la capelă.

— Desigur, domnule colonel.

Thévenot se îndepărtă ei ţiva paşi de gardian, tare rămăsese nemişcat şi pătruns de respect.

— Ce bine, spuse colonelul, în şoaptă, că am ridicat de la dumneavoastră poliţele. Am fi fast ruinaţi! Ce inspiraţie pe Oudet, să dispună să le preiau. A fost ultimul ordin pe care l-a mai dat. Poate dă nu ştii ce s-a petrecut: Oudet e mort.

— Am aflat de la ducele de Otranto.

— Mort asasinat, precisă Thévenot.

— Asasinat?

— A doua zi după Wagram, seara, la câteva leghe de câmpul de luptă, Oudet a fost atras într-o cursă; a fost împuşcat de un grup ascuns în tufişuri…

— Austrieci?

— Nu. Jandarmi francezi. Douăzeci şi doi de ofiţeri ai noştri au căzut împreună cu el.

— Ce infamie! făcu Rivière, strângând pumnii.

— Am fost ales eu în locul lui Oudet. Poliţia lui Savary nu bănuieşte cu ce mă ocup. Şi nici cea a lui Fouché. Aşa se face că te pot ajuta să scapi de aici.

— Dumneavoastră, domnule colonel?

— În pâinea de astă-scară se vor afla un cleşte şi o pilă. Peste trei zile, detaşamentul care va fi în serviciu la Temple va fi comandat de un ofiţer de-ai noştri. Sub pretext că nu vă simţiţi bine, veţi cere o plimbare de seară. Vi se vor fi adus alte haine şi, astfel deghizat, veţi putea trece pe sub nasul* sent inelelor, ca un muncitor care pleacă acasă, după ce şi-a terminat treaba – sunt câţiva meseriaşi care fac reparaţii chiar aici, în Temple.

— VĂ mulţumesc, domnule colonel. Văd că nu-i uitaţi pe cei devotaţi cauzei noastre…

— O! din prietenie şi din egoism. Avem nevoie de dumneata – de altfel, nu ai fost înlocuit din funcţia de trezorier – aşa că…

— Aşa că voi folosi cleştele şi pila. Dar vă cer permisiunea de a nu mă folosi de îmbrăcămintea oferită: aştept ajutor de la un prieten care, chiar în aceasta clipa, lucrează pentru salvarea mea.

— Un prieten? Unde? Unul de-ai noştri?

— Nu. Dar sufletul cel mai cutezător şi inima cea mai îndrăzneaţă, Henri de Solignac!

— Un emu, desigur, numai că e un cap înfierbântat, zise colonelul Thévenot. Ai mai mare încredere în planurile lui decât în ale mele?

— Sunt absolut sigur că voi ieşi din Temple. Colonelul

Solignac mi-a jurat că mă va scoate.

— Dar când? înainte de termenul fixat de mine?

— Da. Mâine!

— Ei bine, cum doreşti, spuse Thévenot. Important este să scapi de plutonul de execuţie. Să nu frângi pâinea, decât când vei rămâne singur.

— Vă mulţumesc, domnule colonel, şi pe curând.

— Dumnezeu să te aibă în pază! spuse Bernard Thévenot, punând capăt discuţiei şi intoreindu-se la gardianul care, bineînţeles, nu putuse auzi convorbirea lor.

În aceeaşi seară. Claude Rivière, frângând pâinea primită, găsi înăuntru cleştele şi pila promise de colonelul Thévenot. Le ascunse între cămaşă şi jiletcă, aşteptând acum, cu încredere, căderea nopţii.

Cleştele şi pila îi vor folosi la deschiderea celulei. Din câţiva paşi, va ajunge în curtea de plimbare. O poartă de trecut, câteva trepte de coborât. În timpul nopţii, curtea era pustie. Se putea ajunge, prin coridor, la cea de a treia uşă – cea care dădea spre galeria subterană, deci spre libertate. Odată acolo, va da de Solignac – după care maiorul Rivière va fi liber.

Se simţea cuprins de febră, la gândul că urma să o revadă pe Thérèse, care îl trădase, şi pe acel bărbat, laşul care îl minţise.

Număra orele şi, atunci când lugubrul orologiu al închisorii Temple începu să bată. i se păru că fiecare lovitură era în cinstea libertăţii recucerite, a răzbunării.

La rândul său, Solignac îşi spunea, la fiecare oră:

— Mâine, pe timpul acesta, Claude Rivière va fi liber. Nu era nerăbdător. Aştepta eu seninătatea şi curajul celor care, în viaţă, s-au bazat totdeauna pe certitudini. Acest om nu cunoştea ezitarea. De altfel, ziua premergătoare evadării trebuia folosită din plin pentru alte treburi, îndoiala nu avea loc.

Fouché erst un fel de vice-impârât; pe vremuri,

activitsttea lui febrilă şi eficace provocase chiar gelozia lui Napoleon, totdeauna iritat când se luau hotărâri fără ştirea sa, cum se întâmplase, când Fouché organizase, împreună cu Bernadette mobilizarea Gărzilor Naţionale, care trebuiau să apere linia, primejduită, de pe Escaut.

Azi, acelaşi Fouché îl convinsese pe Clark, duce de Felt re şi ministru de război, să ordone. În Piaţa *Carrousel* o trecere în revistă a trupelor aflate în Paris, în scopul liniştirii populaţiei – e adevărat, mai calmă după Wagram, dar, în continuare, presimţind cumva pericolul ce ameninţa frontierele de nord. Urma să aibă loc, aici, unul din acele spectacole miliutre, care înalţă sufletele şi întreţin mirajul gloriei – acestea fiind chiar cuvintele cu care Fouché (care nu credea deck pe jumătate în propriile sale vorbe), înfrânsesc rezistenţa ducelui de Feltre, ce ar fi văit să-i lase împăratului privilegiul acestor zile de pompă şi de fast.

1 Bernadette (Jean) 17 t>3 – 1844. s-a distins în războaiele Nevoluţiei şi Imperiului, mareşal al Franţei, creat principe de Ponte Corvo. Adoptat în 1810 de regele Suediei. Carol XIII, a trecut în 1813 de partea coaliţiei antinapoleoniene. Din 1818, rege al Suediei, sub numele de Carol XIV. Casa Bernadotte domneşte şi astăzi în Suedia.

* *carrousel* – spectacol de dresură şi dibăcie ecvestră dat de un grup de călăreţi. Piaţa du *Carrousel*, situată la Paris în preajma palatului Louvre, este numită astfel pentru că, pe vremea lui Ludovic al XIV-lea. s-a prezentat în acest loc carrousel-ul. În 1808 s-a ridicat aici un arc de triumf în cinstea victoriilor lui Napoleon I.

Trecerile în revistă deveniseră nutrea distracţie a parizienilor şi marea plăcere a pariziencetor. Era la modă să asişti la ele, ca la Opera Bufă ori la cursele de la Longchamps. Magnifica defilare a soldaţilor cu ghetre din doc alb, cu chipie grele, ale căror gigantice penaje se

legânaseră în marşuri de paradă pe sub arcurile de triumf ale capitalelor cucerite, vederea acelor căciuli de blană, uzate de ploi şi arse de praf de puşcă, a drapelelor zdrenţuite, fâlfâind printre valurile de baionete, a acestor păduri de flăcări care pocneau în vânt, deasupra căştilor lăncierilor roşii – toată pompa războaielor norocoase, tulburind minţile, înlocuind libertatea prin apoteoze şi prin focuri de artificii de culoarea sângelui vărsat, toate aceste măreţii ale forţei îmbătau şi uluiau o populaţie care nu putea dorit să admire, până să vină ceasul gemetelor şi al suferinţei.

Trecerea în revistă de la *Place du Carrousel* era relativ modestă, însă îşi trăgea, din zisele împrejurări, semnificaţia şi interesul patriotic. Populaţia se ducea să profite de sărbătoare pentru a-şi manifesta bucuria ce-o încercase aflând de victoria de la Wagram.

— De altfel, spunea Fouché, încheierea păcii se va tărăgăna multă vreme. Trebuie să ocupăm minţile agitate. Pâine şi circ!

Solignac primise şi el ordin să participe la revistă. Regimentul său, cantonat în acel moment Ungă Schönbrunn, nu figura pe lista defilării, însă colonelul venise direct de la Wagram şi, în persoana lui, era aclamată aici toată armata de la Dunăre.

Goarnele sunaseră pe străzi, încă de cu zori, tobele umplusevă Parisul cu răpăiala lor, asemănătoare rafalelor de armă, pe deasupra cărora se înălţau notele limpezi, strălucitoare, vesele ale trompetelor, cu accentele lor de înfruntare şi de tinereţe.

Soldaţii treceau, bătând pasul, superbi, iar aceia din bravii orăşeni, care nu urmau, păşind în cadenţă, muzicile militare, urmăreau din ochi coloanele, stând pe margini, şi vedeau batalioanele îndepărtându-se în lungul străzilor.

Ferestrele caselor care dădeau spre piaţa *Carrousel*, pe atunci strâmtă, erau pline-stup de curioşi; trupele

veneau şi se formau în careu pe piaţă, lăsând doar un singur pasaj liber, să permită trecerea statului major, care urma să se grupeze în faţa Arcului de Triumf, pe care arhitectul Fontaine îl înălţase cu trei ani înainte, după modelul arcului lui Septimiu Sever. Se desluşeau, în depărtare, la ferestrele palatului Tuileries, capete de femei, uniforme, toalete.

Străzile învecinate, ulicioarele strâmte, strâmbe, intun<voase, gemeau de lume adunată să vadă revista; oamenii dădeau din coate, să-şi facă loc, să zărească măcar de departe vreun drapel ori vreun panaş, să audă vreo frântură de muzică ori un răpăit de tobe. Timpul era frumos, o minunată zi de iulie, nu prea caldă, dar scăldată în soare.

Strada cea mai aglomerată era, de altfel, această *stradă Imjierială*, abia trasată, încă în stăpânirea demolatorilor şi zidarilor, unind palatul Tuileries cu Luvrul, trecând şi peste câteva case ale tristului cartier. Mulţimea se înghesuia, grăbită, curioasă, zgomotoasă, străbătută din când în când de câte un regiment, care îşi croia drum ca printr-un lan de grâu. În trăsuri şi berline şedeau femei elegante, în toaletele lor în culori pale, cu gâtul şi braţele goale, cu capetele împodobite cu pene de marabu; landourile şi caleştile neputând să circule prin mijlocul acestui fluviu uman, rămăseseră încremenite de o parte şi de alta a străzii, iar mulţimea curgea printre cele două şiruri de echipaje, ai un râu între malurile sale. Nici trăsurelele mai uşoare – cabrioletele, faetoanele – nu mai izbuteau să înainteze. Sunt momente în care mulţimea este stăpâna absolută şi, cu numărul ei, ar putea tăvălugi o armată.

E de înţeles, deci, uluiala, apoi mânia mulţimii, când văzu chiar în mijlocul străzii, deci al talazului de oameni, unul din acele echipaje grele, numite pe atunci cu un cuvânt englez, *carrick*, în care se afla ridicată în picioare şi

vreo uoua/. uvi un am, minunai ne n umuasa, miuiucmtt straniu – mai degrabă după o modă străină – şi care, în rochia ci albă, împodobită ici-colo cu trandafiri naturali, aducea cu o arătare de pe alte tărâmuri.

Femeia radia o energie puternică şi o graţie irezistibilă. Se uita la mulţime cu o privire de regină şi cu mâna stângă îi indica vizitiului drumul ce trebuia să şi-l croiască prin puhoiul de oameni. În mâna dreaptă ţinea un superb buchet de trandafiri.

— Trebuie neapărat să ajungem până la *Carrousel* îi strigă tânăra vizitiului.

Avea un uşor accent străin, care, totuşi, putea fi al unei franţuzoaice din sud. Vizitiul arătă mulţimea din jur, cu un gest care părea să spună: „Îmi cereţi imposibilul!”

Însă tânăra femeie, fără să ia în seamă ezitările mute ale vizitiului, repeta poruncitor:

— Haide! Haide!

— Vreţi s-o luăm de-a curmezişul, peste oameni, să ne sfâşie? întrebă vizitiul posomorât.

— Vreau să ajung la *Carrousel*! Puţin îmi pasă de mulţime! Dacă ţi-e frică, dă-mi biciul, îmi croiesc eu drum!

Vizitiul avea, fără îndoială, mândria lui, pentru că, la auzul cuvântului *frică*, îi arse calului o teribilă lovitură de bici. Animalul se ridică în două picioare şi se avântă în mulţime, silindu-i pe curioşi să se înghesuie în lături, unii înspăimântaţi, alţii strigând, înjurând, ameninţând.

Tânăra femeie, acum se aşezase surâzătoare, mirosea buchetul de trandafiri, privind cu dispreţ la mulţimea înfuriată.

Valul de oameni se despica dinaintea corrick-ului, ce se apropia de *Carrousel*. Ea şi zărea, de altfel, din trăsură; la capătul unei uliţe transversale, gemând de lume, lucirea baionetelor, iar adieri de vânt îi aduceau, când şi când, zvonul muzicii militare.

— Haide! Haide! îl îndemna pe vizitiu, bătând

neibdătoare din picior.

În ciuda protestelor mulţimii, vizitiul îşi duse stăpâna II de aproape, încât, stând în picioare în trăsură, să poată omina întreaga piaţă *Carrousel* şi să vadă regimentele lăsate în jurul Arcului de Triumf şi al statului major.

Ostaşii din Gărzile Naţionale, cu pantaloni scurţi şi last manele lor albe, formau un fel de gard viu de jur nprejurul pieţii. Din loc în loc, se vedeau ofiţerii lor, nelişcaţi. În mijloc, cele câteva batalioane, fără companiile l'elită, numai cu câte patru companii sedentare, în uni – rână albastră. Culoarea uniformelor fusese schimbată în Ut7 de Napoleon, prin decret, pentru că, în bătălie, *prea valea* sângelepe postavul alb al uniformelor de până unei – acestea fuseseră chiar cuvintele împăratului.

Spectatorii puteau admira şi tânăra gardă, abia creată, >oi pe grenadieri, pe vânători şi pe veliţii florentini. Lănerii polonezi, în uniformele lor fastuoase, galopau în irul ducelui de Felt re şi al statului său major.

Clarke descălecă şi trecu pe jos prin faţa trupelor alilate, inspectându-le, cum făcea împăratul. Pe unde trecea, oiştea se făcea adâncă şi gravă, nemişcarea ostaşilor suvbă: apoi, luând loc în tribuna din faţa Arcului de iumf de la *Carrousel*, ministrul asistă la defilarea trupe – r. Fanfarele umpleau aerul de glasul alămurilor, bataxmele treceau în pas cadenţat, mulţimile aclamau, ulţurnind astfel patriei şi bieţilor ostaşi, care-şi vărsau ngele pentru ea.

În vreme ce treceau, bătând pasul, companie după Mnpanie, tânăra femeie, în picioare m şi cu bu toiul de trandafiri în mină, cerceta din ochi, cu nelinişte, ea tâlăzuire de oameni, căutând, printre uniforme şi lipuri, un anume obraz, o anume uniformă".

Tresări când auzi, dintr-odată, din spate, rostit de un neţ aş agăţat de trăsura ei, numele celui pe care îl căuta încerca să-l ghicească din ochi – fiindcă nu-l cunoştea.

— Ca să vezi! Uite-i pe Solignac! exclamase băieţaşul, unul din acei golănei ai Parisului, care ştiu totul despre toate şi constituie un fel de cronică vie a mărci capitale.

— Colonelul Solignac? întrebă tânăra, întorcându-se către băiat. Unde e?

Copilul întinse mâna spre un călăreţ chipeş care, cu sabia în mână, călărea alături de stat-majoriştii ducelui de Felt n!

Într-adevăr, Solignac era splendid în fastuoasa sa uniformă de paradă. Castoret, îmbrăcat într-o uniformă asemănătoare, fireşte, mai simplă, cu trese albe, călărea la câţiva paşi în urma frumosului Solignac.

Ochii tinerei femei se lipiră de superbul ofiţer, aflat acum destul de aproape. Pălise, respira mai repede şi mirosi maşinal buchetul de trandafiri.

În jurul ei, în mulţime, se comenta:

— El a adus la Paris drapelele austriece!

— O, ce a mai şarjat la Essling!

— Frumosul Solignac e un emu adevărat!

— E un Murat!

— Cel mai strălucit călăreţ!

— Frumosul colonel!

— Nespus de frumos, murmură şi tânăra femeie.

În acel moment, defilarea luând sJfârşit, Gărzile Naţionale se formară în coloane, iar statul major al ducelui de Felt re plecă în galop, pe partea dinspre chei. Solignac şi Castoret se aflau acum în dreptul tinerei femei, ce sta în picioare în trăsură.

— Iată-l! Iată-l! striga mulţimea.

— Trăiască Solignac! Trăiască frumosul colonel!

Solignac zâmbea, cu o expresie de satisfacţie pe care]

nu se străduia s-o ascundă, îşi împingea calul înainte, iar Castoret îl urma, bucurându-se, ca de ceva firesc, de

ovaţiile aduse prietenului copilăriei sale.

Solignac mai avea sabia afară şi se pregătea tocmai s-o bage în teacă. În acel moment zări, peste rândul de infanterişti mărşăluind cu baioneta la armă, acea fată serioasă, de o frumuseţe stranie, magnetică, acei ochi, mari şi adânci ca un lac de munte, care-l priveau fix, pe deasupra unui superb buchet de trandafiri. Opri instinctiv calul, pentru a mai vedea, o secundă în plus, această apariţie neaşteptată, când, deodată, tânăra femeie îi aruncă, cu o mişcare elegantă şi sigură, peste baionetele soldaţilor, florile admirabile, pe care le ţinuse lipite de buzele ei. Buchetul de trandafiri descrise o curbă rapidă pe deasupra baionetelor, dar frumosul Solignac reuşi să-l prindă în vârful sabiei. Apoi, luându-l cu mâna stângă, îl duse la buze şi el, privi tânăra femeie, zâmbi şi băgind sabia în teacă, porni calul, mai aruncând o ultimă privire, peste coloana de infanterie ce continua să treacă, femeii tinere, frumoase, atrăgătoare, care. În picioare în carrick-ul ci, urmărea din ochi pe frumosul călăreţ, ce se depărta în dezordinea şi vuietul unui sfârşit de paradă.

— Minunată creatură! spuse colonelul după un timp, mirosind buchetul. Ei, Castoret, nu spui nimic? N-ai văzut nimic?

Castoret tăcea cu încăpăţânare.

— Eşti mut, Castoret? întrebă Solignac.

— Nu, dorn colonel, dar n-aţi băgat de seamă…

— Ce anume?

— Ei, ce! Trandafirii sunt roşii, dom colonel, dur femeia brună! Aţi auzit? Brună!

— Ei, şi? Ce contează?

— Contează! Contează foarte mult. Dacă e brună, înseamnă că vine din sud, înseamnă că prezicerea domnişoarei Lenormand… Aţi uitat, dom colonel, de prezicerea domnişoarei Lenormand?

— Ducă-se dracului, cu prezicerea ei cu tot! N-are

decât să vină din sud, şi de oriunde o fi, numai de-aş mai întâlni-o!

— Vai de mine, dom colonel! Aţi uitat că suntem născuţi în aceeaşi zi? Şi că o să murim în aceeaşi zi? V-am mai spus, v-o repet. Ghicitoarea împărătesei nu se înşală. Un mare pericol ne ameninţă! Aruncaţi naibii trandafirii, dom colonel, zău, aruncaţi-i! Pun prinsoare că, printre ei, se ascunde vreo viperă!

VII

ANDREIA

Solignac nu mai era atent la ce bombănea, în continuare, Castoret. Privirea necunoscutei îl emoţionase cu adevărat, ba îl şi flatase. Era obişnuit cu acest gen de omagii fugitive ale femeilor frumoase, adresate ostaşilor în trecere. Văzuse atâtea! Atâtea chipuri luminoase zâmbind din ferestre, regimentelor în marş! Ridicase atâtea buchete de flori, aruncate de mi ini albe, necunoscute, ofiţerului care pleca la război!

Dar toate acestea avuseseră durata clipelor. Adio şi mai departe! înainte, mereu înainte! Romanul abia început, abia schiţat, rămânea abia început, abia schiţat… şi înainte!… Spre următoarea etapă, unde îl aştepta alt roman abia început şi neterminat. Cavalerii rătăcitori nu pot iubi decât aventura. Asemeni lor, Solignac nu lăsase nimic din inima sa pe drumuri şi în cantonamente. Cunoscuse numai capricii de o clipă: buchetul de trandafiri primit astăzi de la această femeie nu era singurul buchet prins, din zbor, în vârful sabiei.

Şi totuşi, întâmplarea de astăzi îl intrigase, îi fixase interesul mai mult ca de obicei: simţea că tânăra de astăzi era *altceva*.

La ext se gândea pe când îi dădea lui Castoret indicaţiile necesare în vederea expediţiei de la noapte. Fiindcă nu uitase nicio clipă că trebuia să-l elibereze pe maiorul Rivière.

Aşadar, îi explica lui Castoret ce avea de făcut; husarul trebuia să fie prezent la ora fixată, la casa de la Rigaudie. Fournier, majordomul marchizei, după cum fusese înţelegerea, îi îndepărtase pe toţi servitorii, sub pretextul unei zile libere, acordată de domnişoara de la Rigaudie în cinstea unei sărbători de familie; bătrânul servitor, atât de îngrijit şi chiar elegant în ţinuta lui, se pregătea să îmbrace haine de vizitiu.

Solignac ieşi din hotelul Saint-Firmin, în civil şi fără arme. Într-o asemenea împrejurare, şi-ar fi riscat viaţa, dar n-ar fi riscat să ucidă pe altul. Nu luă cu el decât câţiva trandafiri, din buchetul ce-i fusese aruncat de frumoasa necunoscută.

De altfel, Solignac era convins că evadarea nu va fi prea greu de realizat. Galeria, care pornea din pivniţa proprietăţii marchizei de la Rigaudie, fusese curăţată, degajată. Un singur zid o mai despărţea de hrubele închisorii Temple şi, încă în zori, Castoret îl va fi dărâmat, fără greutate, cu târnăcopul.

Bine dispus, vioi, ca în preajma unei bătălii, colonelul se îndrepta spre Palais Royal*, unde avea de gând să prânzească. Grădina şi galeriile de aici nu mai aveau aspectul din timpul Revoluţiei şi al Directoriului. Animaţia poli

1 *Palais Royal*, clădire monumentală la Paris, construită în 1629 pentru cardinalul Richelieu. Nu a fost niciodată palat regal, cum s-ar putea crede după nume. Multă vreme reşedinţă a principilor dv Orléans, era, încă înainte de Revoluţia franceză, loc de întâlnire a amatorilor de jocuri de noroc şi al libertinilor.

tică fusese înlocui la de larma, mai intimă, a unei mulţimi care nu se mai ducea acolo să discute şi să filosofeze, ci să adulmece plăcerile vieţii, Zăngănitul pintenilor, săbiile bătând coapsele musculoase ale ofiţerilor, ecourile Bursei – care se ţinea acolo, în

aşteptarea clădirii proprii, aflată în construcţie – înlocuiseră strigătele vânzătorilor de ziare şi vuietul discuţiilor zilnice dintre iacobini şi muscadini \ Dar animaţia era aceeaşi. Acest colţ al Parisului era locul unde se putea mânca bine, unde se putea specula cu folos, unde se putea juca jocul modei şi al dragostelor uşoare. Toate zeităţile Olimpului îşi dăduseră întâlnire aici, pentru a vorbi în limbajul epocii: Cornus şi Mercur, Pluto şi Venus – cu toatele, în afară de zeiţa înţelepciunii.

Atelierele, magazinele, bijutierii, croitorii şi cizmarii, cofetarii, opticienii, modistele, ceaprazarii, din care unii făceau şi reparaţii pe loc, negustorii de cristaluri – tot ceea ce însemna lux la Paris, restaurantele şi cafenelele, atrăgeau militarii, plimbăreţii, provincialii şi fetele bune. Erau cafenele, unde ţi se servea un pahar cu bere şi un spectacol cu un ventriloc, restaurante „populare”, unde sosurile proaste erau „îmbunătăţite”, ziceau nemulţumiţii, de o orchestră şi mai proastă. Dar mai era Cafeneaua Foy, cu îngheţatele ei celebre; Rotonda, Cafeneaua Mille Colonnes sau „La Frumoasa Limonadieră”, unde draperiile elegante, mobila preţioasă şi luminăţia à *giorno* îi atrăgeau pe străini; Cafeneaua Sabbatino, unde ofiţerii şi elegantele vremii mergeau ppentruul ei celebru;

Cafeneaua Chartres, unde se putea juca şah – şi atâtea şi atâtea altele.

Secolul al optsprezecelea se terminase în austeritatea revoluţiei, începuse cel de al nouăsprezecelea, aducând la ordinea zilei petrecerile bogate, în timpul Directoratului, oamenii se retreziseră la viaţă; sub Imperiu absorbeau[12]

bucuriile vieţii prin toţi porii, nefiind siguri că mâine, la aceeaşi oră, vor mai fi în viaţă. De aici – mese îndelungate, veselie, cântece deşuchiate şi amoruri rapide.

---

12 mu^-edin,poreclă dată la Paris, prin 179.1, tinerilor eleganţi rc^nîiÿti.

Şi Solignac gusta viaţa din plin, în grabă, aşa cum ar fi golit o sticlă pe care o mină străină i-ar putea-o smulge, în orice clipă, de la gură.

Îl obseda amintirea frumoasei necunoscute, care îi aruncase trandafirii; împărţise buchetul în două: jumătate la hotel, într-o vază de flori, cealaltă cu el. Parfumul florilor îl tulbura, îl învăluia tot timpul.

Numai că Solignac era omul timpului său, nu un erou al vaporoaselor romane ale doamnei de Genlis. Aşa că, aşezat la masa unui restaurant, parcurgea lista de bucate cu aerul celor cărora amorul nu le taie deloc pofta de mâncare.

Faţa de masă era albă ca neaua, argintăria strălucea, vinurile erau vechi, iar bucalele delicioase – totul învăluit în parfumul insistent al trandafirilor.

Tocmai îşi isprăvea masa, indiferent la pălăvrăgeala din jur, când uşa restaurantului se deschise şi un bărbat, cu înfăţişare de valet stilat, intră şi veni drept la Solignac, pe care îl salută cu respect.

— Sunteţi domnul colonel Solignac? întrebă el, cu politeţe.

— Da, răspunse colonelul.

Bărbatul se înclină iar şi scoase de la piept un bilet pe care i-l întinse lui Solignac.

Colonelul privi mai întâi biletul, fără să-l deschidă: lucru ciudat, hârtia mirosea şi ea a trandafiri.

— De la cine e scrisoarea? întrebă el, intrigat.

Aducătorul nu răspunse. Zâmbea, dându-i de înţeles că nu are decât să citească.

Solignac începu să citească. Bărbatul din faţa lui îl văzu roşind uşor.

— Bine, făcu Solignac, după ce termină de citit.

— Răspunsul?

— Voi veni.

Celălalt salută din nou, cu politeţea lui de lacheu

stilat, el plecă.

— Romanul a început, gândi Solignac, recitind scriptoarea şi lăsându-se îmbătat de parfumul de trandafiri pe care îl degaja.

Biletul, fără semnătură, făcea aluzie la trecerea în revistă, la buchetul de trandafiri prins în vârful sabiei. Îi cerea lui Solignac să se afle, la căderea nopţii, în Piaţa Concorde, acolo unde încep Les *Champs Elysées*.

O femeie. Într-o caleaşcă, îl va aştepta acolo pe frumosul colonel.

— E scris să nu mă plictisesc nici măcar în cele câteva ceasuri care mă despart de eliberarea lui Claude Rivière! îşi spuse Solignac, zâmbind.

Privi ceasul, constată că mai dispune de peste două ore. Plăti şi ieşi. Se îndreptă, pe jos, spre Champs-Elysées.

I se păru ciudat locul ales pentru întâlnire. În vremea aceea melancolic şi aproape pustiu. Nu dădeai pe atunci pe Champs-Elisces decât de bărbaţi din popor, jucind un joc străvechi francez cu bile grele, mari cât un măr, ori un fel de joc cu mingea, invalizi şi, fireşte, îndrăgostiţi, căutând locuri ferite de priviri.

— Nu vrea să fie văzută! înţelese colonelul.

Se întrebă, cum de îndrăznise această femeie să arunce, unui necunoscut, un buchet de flori, pe care îşi apăsase buzele, ca şi cum i-ar fi trimis un sărut. De ce rang o fi? S-o fi cunoscut de undeva? Degeaba îşi frământa memoria, nicio amintire nu se lega de acea faţă frumoasă, palidă. Hotărât lucru, cu câteva ore în urmă, la revistă, o văzuse pentru prima dată.

În clipa în care Solignac străbătea Piaţa Concorde, soarele asfinţea îndărătul arborilor de pe Champs-Elysées.

Caleaşca se afla oprită la locul indicat în scrisoare, la intrarea în promenada pe jumătate pustie. Un valet se plimba pe dinaintea cailor, vizitiul rămăsese nemişcat, sus, pe capră. Apropiindu-se, Solignac văzu, în trăsura

împodobită cu un ecuson nobiliar, o femeie brună, învelită într-un şal. Femeia îi surâse! O recunoscu.

Când se afla la doi paşi de trăsură, tânăra se ridică şi spuse cu un uşor accent italian:

— Ah! aţi venit, colonele! Vă mulţumesc!

Îl privi un timp, fără o vorbă, în vreme ce Solignac o privea la rândul său, atras, fermecat: o femeie de vreo douăzeci de ani, de o graţie aproape înfricoşătoare, cu ochi arzători, în care pâlpiie o flacără verzuie, ce amintea parcă de lumina lividă a faclelor funerare.

Aceste două fiinţe, amândouă atât de frumoase, dar de o frumuseţe diferită, el franc, loial, radiind de o generozitate arzătoare, ea consumată de o pasiune interioară, egoistă şi extrem de seducătoare, păreau să se studieze din priviri înainte de a mai scoate încă o vorbă, un cuvânt măcar, ce ar putea face ca unul din doi să se lase ghici? de celălalt. S-ar fi zis adversari, măsurându-se din ochi înaintea duelului. Solignac îşi aminti de spaimele superstiţioase şi de avertismentele lui Martial Castoret.

Stânjenit de tăcerea ce se prelungise, colonelul rosti, în cele din urmă:

— Hotărât: este pentru prima oară când am onoarea şi norocul de a vă vedea, doamnă. Cumva mă cunoaşteţi?

— Dar cine nu vă cunoaşte, colonele? replică va, surâzând. Însă, şi eu vă văd pentru prima oară! Ba nu, mă înşel! A doua oară, prima a fost la Carrousel. Trebuie să vă mărturisesc: m-am dus la acea trecere în revistă numai ca să vă cunosc la chip.

— Într-adevăr? exclamă Solignac, intrigat.

— Ah! Trebuie să ştiţi că noi, femeile, suntem cam nebune şi tot ce e romanţios ocupă un loc privilegiat în inimile noastre. Ei, bine, atât mi s-a vorbit de dumneavoastră şi în atitoa feluri, încât am vrut să văd cu ochii mei eroul al cărui nume se află pe toate buzele, în toate baloanele din ţara mea. Ştiam că vă aflaţi la Paris –

unde va>! rătnine câteva luni, da, sunt italiancă! – şi fusesem Informată că veţi fi unul din strălucitii actori ai revistei tic astăzi: v-am văzut, prin zidul de baionete, în larma defilării, dar am vrut să vă revăd mai de aproape, de aceea am pus pe cineva să vă urmărească, întâi la hotelul unde locuiţi, apoi la restaurant.

Se opri, fixându-l pe Solignac, care era vădit tulburat de frumoşii ei ochi, cu ape schimbătoare.

Colonelul se uită spre Vizitiu, dând parcă să se înţeleagă că n-ar dori ca această convorbire să fie auzită.

Necunoscuta înţelese:

— Nu ştie niciun cuvânt franţuzeşte. E napolitan.

Colonelul schiţă un surâs:

— Ei, întrebă el, cu o expresie oarecum sfidătoare în glas, ce nu reuşea însă să acopere un uşor tremur al emoţiei. Şi acum sunteţi mulţumită, doamnă?

Solignac încerca să surâdă, ca pentru a se ironiza, dar, oricât se străduia să nu-şi piardă firea, italianca îi făcuse o profundă impresie, iar mirosul trandafirilor, acest parfum pătrunzător, îmbătător, de dragoste, parcă umplea toată atmosfera din jurul lor şi i se urcase la cap.

— Nu. nu sunt mulţumită, spuse ea încetişor, sunt fericită.

Solignac o privi insistent.

— Da, urmă necunoscuta, pentru că, iată, nu toate himerele sunt mincinoase, nu după toate visele vin deşteptări triste. Nu înţelegeţi! spuse ea, adâncindu-şi privirea în ochii albaştri, limpezi şi sinceri ai lui Solignac, îmi dau seama! Cum e posibil să te legi de o fantomă? De un nume. E posibil! Am văzut în jurul meu, la bărbaţi, a fi ta laşitate şi violenţă. Încât m-am întrebat dacă nu există, totuşi. În lumea asta, mare, măcar un bărbat de onoare, ca altă dată. De fiecare chită când puneam această întrebare, primeam unul şi acelaşi răspuns, unul şi acela** nume:

Solignac. Atunci mi-am spus că dacă un asemenea bărbat există, şi există aşa cum îmi era descris – nobil, mândru, superb – îl voi iubi. Şi, dacă îl voi iubi, într-o zi, mă voi face iubită de el. Ei, bine, priviţi-mă: sunt tânără, sunt frumoasă, dar sufletul mi-o trist ca moartea; am cunoscut din viaţă numai ce are mai dezgustător, mai oribil: trădarea şi minciuna; nu aparţin nimănui şi nu vreau să aparţin decât mic însămi; dacă vreţi ca o femeie. În state să-şi dea sângele pentru cel pe care-l iubeşte, să fie a dumneavoastră, ca o roabă supusă stăpânului ci, iată-mă, sunt a dumneavoastră! Lăsaţi-vă iubit şi spuneţi-mi dacă vă temeţi de dragostea mea!

Un asemenea limbaj era atât de neaşteptat, de straniu, cu răbufnirile sale de nebunie sau de beţie, încât Solignac rămase un moment fără să răspundă, contemplând această faţă adorabilă de femeie, aceste buze minunat desenate, aceşti ochi încărcaţi de infinit, toată această făptură tânără şi plină de iubire; apoi cu un glas scăzut, ce parcă nici nu era al lui, aproape mângâietor, şopti:

— Şi de ce m-aş teme de această dragoste?

— Pentru că a mai ucis pe cineva! Pe un nebun! Un prost! adăugă ea, cu un fel de tragic dispreţ. Disperată că găsisem în el, nu bărbatul cu inimă viteză, cutezătoare, ci un fel de păpuşă, l-am concediat. El şi-a zburat creierii cu pistolul.

— O spusese cu răceală, parcă ar fi vorbit de lucrul cel mai obişnuit cu putinţă, pe un ton aproape degajat, care suna sinistru.

Colonelului i se păru că aude glasul neliniştit al lui C & storet, vorbind de prezicerile domnişoarei Lenormand.

Dar Solignac era dintre cei pe care pericolul îi atrăgea. Ar fi zâmbit poate, trecând pe lângă una din acele banale aventuri, cum i se oferiseră atâtea în viaţa de război sau de garnizoană. Dimpotrivă, găsind în această

femeie necunoscută atâta farmec, îmbinat cu ideea unui pericol posibil, se simţea ca atras de un magnet, ca împins de o forţă necunoscută. De altfel, mai întâlnise el oare, vreodată, asemenea frumuseţe, atât de elegantă, de îmbătătoare, de primejdioasă?

— Sper că nu sunteţi dintre cei cavc-şi iau viaţa din cauza unei femei, spuse ea, privindu-l drept în ochi.

— Sunt femei pentru care ai muri, totuşi, cu bucurie, răspunse el încet.

Colonelul se rezemasc de calcaşcă, pe jumătate aplecat spre necunoscută, care la rândul ei, se întorsese în aşa fel încât, acum, Solignac îi simţea respiraţia mângâindu-i obrazul.

— Aşadar, nu m-am înşelat, rosti ea într-un târziu. Chiar sunteţi cum mi-aţi fost descris. Voi putea conta pe devotamentul şi curajul dumneavoastră?

— O! făcu Solignac, încercând să-şi regăsească tonul uşor zeflemitor, care-l prindea de minune. Înseamnă că aveţi un duşman care nu are de gând să se sinucidă şi căutaţi pe cineva care să-l…

— Ah, nu! răspunse ea, făcând o schi mă de dispreţ, nu am nevoie de un *bravo*[13]. Sunt destui în ţara mea şi dacă i-aş fi pus cuiva gând rău, n-aş fi apelat la ajutorul unui erou. Nu vreau să mă răzbun pe nimeni anume. Ci doar pe viaţă. Născută ca să fiu iubită, n-am întâlnit decât bărbaţi cave au minţit sau cărora le-a fost frică. Îi dispreţuiesc! Vin la dumneavoastră pentru că vă iubesc.

— Pe mine? îndrăzni Solignac, uimit.

— Da! răspunse ea, hotărâtă. Aveţi în privire, în glas. În mers tot ceea ce face un stăpân, tot ceea ce noi, femeile, căutăm şi iubim la bărbaţi: voluptatea de a fi cea slabă! Să fii dominată, în loc să-ţi petreci viaţa incervind să încurajezi şi să înalţi inimile slabe şi ticăloase! Iată, am

---

13 bravo (plural bravi – ital.), iniţial bărbat curajos, înarmat, n însemnat curind, în Italia, paznic personal $i. apoi, asasin cu simbrie.

douăzeci şi doi de ani, dar am adunat în mine amărăciunea unei vieţi de o sută de ani. Am crescut în necazuri; dintr-o familie ilustră, de copilă mi s-au deschis ochii în mijlocul unei curţi depravate şi corupte: mama a murit demult, iar de mine a avut grijă un fel de guvernantă, Apolonia, urâtă şi bătrână, una dintre acelea care-şi vând fiicele şi le corup pe cele ale altora; ca napolitană, cu numele pe care-l am, la cincisprezece ani am fost chemată la Curte, lângă suverană. Acolo, în viermuiala aceea de fast şi corupţie, am învăţat primul surâs şi am avut prima dragoste. Înţelegeţi, deci, colonele, pentru ce, fiind victima acestui fel de educaţie, a acestui mediu corupt, tânjese după curaj, după îndrăzneală şi pentru ce sunt gata să mă dăruiesc toată celui la care aş găsi acea mândrie a sufletului, pe care n-am întâlnit-o niciodată? Veţi crede că sunt nebună! schimbă ea tonul. Ne vedem pentru întâia oară şi eu m-am şi apucat să vă povestesc viaţa mea. Dar pe noi, italienii, trebuie să ne luaţi aşa cum suntem. Să presupunem că ne-am cunoscut la un bal mascat, la Operă. La urma urmei, avem oare timp de pierdut cu introducerile, când moartea ne pândeşte de peste tot? Şi apoi, cine poate şti dacă femeia care, acum, vorbeşte cu un ostaş, mâine nu va fi exilată, alungată din Paris, chiar în clipa în care ostaşul va pleca, în galopul calului, în întâmpinarea gloanţelor inamice?

Este adevărat că acele vremuri, de viaţă grăbită, supra-încălzită şi ca instinctivă, suprimaseră, în mare măsuia, în comedia umană ceea ce în teatru se numesc lungimile. Revoluţia şi Imperiul au fost favorabile acţiunilor rapide şi deznodămintelor grabnice. Tobele ritmau bătăile inimilor, care se cucereau ca la asalt.

Solignac era, tut uşi, uluit de aventura care i se prezentase sub această formă, neliniştitoare, ameninţătoare chiar, deşi încărcată de promisiuni.

O asemenea întâlnire, misterioasă, neaşteptată, sub

primele stele ce punctau deja cerul întunecat, nu avea, desigur, nimic banal. Solignac, fermecat, distingea vag în noaptea ce se lăsa, învăluitoare, gâtul frumos, curba elegantă a umerilor, talia acestei femei care nu-l slăbea din ochi. Solignac, sedus şi cucerit, uita cu încetul – ca şi cum un narcotic i-ar fi adormit memoria – de prizonierul care, în acel ceas, număra înfrigurat clipele ce-l mai despărţeau de libertate.

— Îmi veţi ierta această nebunie? întrebă ea, încet. Faptul că m-am lăsat împinsă spre bărbatul tare, mai tare decât mine?

— Ce contează motivul care ne-a adus alături? Sunteţi frumoasă şi vă iubesc! răspunse Solignac. Oricine aţi fi, sunt al dumneavoastră.

— Curând vă voi arăta cine sunt, spuse ea.

— Curând?

— Da. mâine, dacă soarta va vrea.

— Mâine? Ce cu vânt îngrozitor! De ce nu în astă-seară? De ce nu acum?

— Pentru că vreau să vă gândiţi la mine şi să vă întrebaţi: „Cine-o fi?” Misterul joacă Im rol mare, foarte mare, în dragoste!

— Şi când vă voi afla numele, voi deveni mai înţelept? Le cunosc de altfel, le ştiu, numele ce le purtaţi: graţia, frumuseţea, seducţia, tinereţea!

— Să mai spună cineva că numai italienii se pricep la măguleli! izbucni în râs necunoscuta. Veţi afla, colonele, că, deşi străină, sunt de-ai dumneavoastră, aşadar, sunt în stârv să înţeleg actele de eroism. Fratele meu este – dacă n-a fost ucis – tot soldat.

— Soldat?

— Ofiţer în armata franceză… sau mort. *Chi lo sa*?

— Soldat! repetă Solignac.

Acest singur cuvânt rupsese vraja, gândul îi zburase la prizonierul din închisoarea Temple. Îşi îndreptă trupul

instinctiv, ca unul ce se află în faţa unei datorii şi, privind cerul pentru a-şi da seama cât e de târziu, spuse:

— Doamnă, ceasul care a trecut a fost un colţ de rai în viaţa mea. Cele mai frumoase fulgere sunt cele care durează cel mai puţin. Mă retrag. Să-mi fie cel puţin permis să iau cu mine două lucruri: o promisiune şi un nume!

Italianca surâse, fermecată. Apoi. Înţelegând, întrebă mirată:

— Plecaţi? Pentru ce?

— Pentru că trebuie, doamnă.

— Într-adevăr, trebuie? Şi dacă v-aş ruga să mai rămâneţi? Cine ştie tind şi dacă ne vom mai revedea…

— V-aş răspunde cu un suspin: adio sau la revedere, doamnă. Şi aş pleca.

— Adevărat? şi îşi puse mâna pe braţul lui Solignac: aşadar, n-aţi înţeles că femei ca mine îşi aruncă sufletul întreg, împreună cu buchetul de trandafiri şi cu surâsul?

— Aceşti trandafiri, doamnă, iată-i, spuse Solignac. Parfumul lor mă arde, acest surâs nu mi se va şterge niciodată din minte şi îl toi revedea ori de câte ori voi închide ochii. Dar dacă acest surâs ar fi etern, dacă aceste flori nu s-ar veşteji niciodată, aş arunca florile în vânt şi surâsul în uitare, ca să mă duc acolo unde trebuie să fiu în această seară!

— Santa Maria! exclamă italianca, retrăgându-şi mâna. Nu m-am înşelat: iată, în sfârşit, un bărbat! Ei bine, reluă ea, duceţi-vă. Asta fu soarta! Dacă întâmplarea va voi, ne vom revedea.

— Soarta! Întâmplarea? De ce întâmplarea şi nu voinţa noastră?

— Pentru că, cine ştie?… Poate ar fi mai bine să nu ne mai întâlnim – şi suspină.

— M-aţi întrebat adineauri dacă mi-e frică, reluă Solignac. Atunci de ce tremuraţi?

— Eu? Da’ de unde! – se înveli în şal, apoi întinse mâna: *Addio*!

— Nu *Addio*, *ci A reveder ci*! Dacă în privinţa întâlnirii nu am avut succes, poate că îmi veţi spune numele…

— La ce v-ar sluji un nume?

«— La ce slujeşte numele divinităţii căreia îi adresezi rugăciunea?

— Îl vreţi? întrebă necunoscuta. Dar, gândiţi-vă: s-ar putea să fie numele unei femei pe care n-o veţi revedea niciodată.

— Motiv în plus să-l aflu.

— Ei bine, spuse ea după o scurtă şovăială, mă numeam Andreia pentru cel ce a murit şi mă numesc marchiza de Olona pentru cei de la curtea din Neapole. Dar, pentru dumneavoastră, dacă mi-aş alege un nume, acela ar fi dragostea *core trece*… Şi pe lângă care, poate, aţi trecut, încheie ea cu un zâmbet melancolic.

El o privi o ultimă oară. Caleaşca porni în galopul cailor. Solignac mai zări, o clipă, arătarea ce se depărta, apoi trăsura şi caii şi această femeie inexplicabilă, totul se pierdu în noapte.

„Lui Solignac nu-i rămăsese, cum voise, decât un nume şi amintirea acestui prim capitol al romanului care, probabil, nu va avea continuare şi sfârşit.

— Andreia! îşi spuse el. Numele este minunat, iar femeia fermecătoare. Să fi fost oare convinsă că, într-adevăr, cuvântul potrivit este addio? La naiba! se scutură el. Fericirea şi plăcerea sunt lucruri minunate, dar datoria e mai importantă. *Fra* poco, Andreia, pe curând 1 Hai să-l salvăm pe maiorul Rivière.

ELIBERAREA

La orele opt seara, Claude Rivière auzise cum gardianul zăvorea, din afară, uşa celulei. Acel sunet care răsună întotdeauna sinistru în auzul deţinuţilor, maiorului

îi păruse, în acea seară, şi mai crud şi mai chinuitor.

Programul zilnic al tragerii zăvoarelor poartă un nume brutal: închidere. Începând de la opt seara deţinutul este şi *mai închis*.

Claude se gândi că ar putea, cu ajutorul cleştelui, forţa broasca uşii; dar, ca să pileascâ zăvorul, avea nevoie de foarte mult timp, care l-ar fi dus mult peste ora zece, moment în care Solignac se va afla în pivniţa casei marchizei de la Rigaudie. Vădit, numai două ceasuri nu ajungeau.

Maiorul fusese înştiinţat de detaliile pregătirilor. Castoret, prin relaţiile lui, făcuse să-i parvină o scrisoare. „Poştaşul*” îl costase, desigur, foarte scump pe Solignac.

— Într-o oră şi jumătate, colonelul se va afla poate la un pas de mine, gândea Claude. Dar voi putea eu ajunge *lângă* el?

Îşi privi ceasul: acele păreau că aleargă cu o repeziciune înspăimântătoare. Maiorul nu mai şovăi: se aşternu pe treabă.

Broasca uşii era în interiorul celulei şi, cu sculele pe care le avea, Rivière o putu forţa. Dar asta nu era mare lucru. Adevărata greutate, obstacolul absolut era să pileascâ zăvorul.

Introduse pila în spaţiul dintre uşă şi toc; pila, din oţel dur, muşcă, scârţâind, din zăvor. Dar maiorul îl simţea enorm, solid, gros, în stare să se opună eforturilor sale.

— N-am încotro, îşi spuse Rivière. Trebuie să încerc.

Începu să pileascâ, oprindu-se din când în când şi trăgând cu urechea spre culoar. Apoi îşi relua lucrul.

La un moment dat – zăvorul fusese adânc crestat de muşcăturile pilei – Rivière se opri. Simţi cum îl treceau sudorile: dincolo de uşă, în coridor, se afla cineva, maiorul nu se putuse înşela, îl simţea.

Retrase cu grijă pila, o ascunse în sân şi aşteptă,

nemişcat.

Fără nicio îndoială, în coridor se afla cineva – Claude îi auzea paşii, i se păru chiar că distinge o uşoară tuse stăpânită.

Dar, lucru ciudat: omul de dincolo nu se mişca, nu se îndepărta. O fi cercetând oare broasca uşii? În acest caz, totul era pierdut.

Deţinutul aşteptă, ţinându-şi suflarea. Timpul se dilatase, clipele păreau ani. O gheară i se înfipsese parcă în coşul pieptului.

Făcu un pas înapoi, când auzi zăvorul alunecând în lăcaş. Omul oare îl pândea – de bună seamă, gardianul de serviciu – avea să deschidă uşa, să intre în celulă…

Rivière se hotărî: de cum gardianul va deschide, se va năpusti asupra lui, îl va strânge de gât, îl va dobori şi o va lua la fugă, la întâmplare, ca un nebun. Nu mai putea îndura închisoarea, şi-ar fi riscat viaţa, s-o regăsească pe Thérèse.

Între timp mina invizibilă, care apucase zăvorul, dincolo, în coridor, îl trăgea îndărăt, afară din lăcaş. O făcea cu maro grijă, încetişor, temându-se parcă de cel mai mic zgomot. În celulă, maiorul rămase nemişcat, încordându-şi auzul.

În clipa în care, totuşi, zăvorul scrâşnea, mina se oprea. Din nou, linişte. Abia după câteva momente, operaţia reîncepea.

— Ce-o fi însemnând asta? se întrebă maiorul.

Zăvorul se mişca din nou. Apoi se opri. De astă dată, «jefinitiv. Rivière se lăsă pe vine şi privi prin spaţiul dintre toc şi uşă: zăvorul nu se mai zărea. Şi totuşi, uşa nu se mai deschidea odată! De ce? De ce nu intra gardianul

Rivière îşi lipi încetişor urechea de uşă: auzi, limpede, zgomot de paşi furişaţi, îndepărtându-se. Bolţile coridorului amplificau acest zgomot, deşi, o simţea, omul păşea pe vârfuri şi se îndepărta.

Maiorul mai observă ceva: firicelul de lumină care se zărea, de obicei, pe sub uşa celulei, dispăruse; însenina că felinarul, care răniinva aprins, pe coridor, toată noaptea, fusese stins.

De această dată, Claude Rivière, intrigat, se întreba dacă nu cumva omul care umblase la zăvor şi pe care îl simţise furişindu-se pe coridor, era nu un duşman, ci, poate, un complice.

Rămase în aşteptare o vreme, să-i dea aceluia răgazul să se îndepărteze. Apoi, cu precauţie, trase spre el uşa, care se deschidea spre interiorul celulei. Îşi stăpâni cu greu un strigăt de satisfacţie: zăvorul era tras afară din lăcaş, uşa descuiată! Acum, Claude putea ieşi: coridorul care ducea spre curticica de plimbare se afla cufundat în întuneric. Rivière nu se mai temea că ar putea fi văzut.

— Fără nicio îndoială, gardianul care mi-a descuiat celula este unul din oamenii lui Solignac! – gândi el, dar numaidecât se întrebă: Şi dacă mă înşel? Dacă înlesnirea fugii e o capcană? Dacă au aranjat descuicrea celulei, ca să pot ieşi, iar ci să mă urmărească şi să pună mina şi pe cei care vor să mă ajute să evadez?

Se înspăiniântă o clipă: închise uşa la loc. Dar curajul militarului alungă gândurile negre: va încerca, orice s-ar întinipla, să ajungă la Solignac. Dar încă nu era momentul. Mai avea de zăbovit.

Toate gândurile acestea i se învălmăşeau în minte. Însă două imagini distincte îi apăreau mai ales, imaginea Thérèsei şi cea a marchizului de Olona. Când se gândea la femeie, ochii îi înotau în lacrimi, dar mâinile i se strângeau pumn, când se gândea la trădător. O, de-abia aştepta să pună mina pe marchizul de Olona! De-abia aştepta!

După ce orologiul sună nouă şi jumătate, Rivière începu să numere minutele, mai puţin după tic-tacul ceasului său, cât după bătăile inimii. Apoi, socotind că momentul sosise, deschise iar acea uşă şi se strecură în

coridor, tiptil, CU grijă, nu cumva să facă zgomot.

De altfel, sfâşiase în două o basma şi îşi învelise încălţările cu pânză – cunoştea demult acest truc, de pe când cucerise fortul Ivreea, furişându-se, cu copitele cailor înfăşurate în paie, până sub ţeava tunurilor care-i apărau.

Maiorul străbâlea coridorul fără niciun zgomot, ca o fantomă.

Făcu, astfel, vreo şaizeci de paşi. Când fusese dus în curtea interioară, pentru plimbare. Claude măsurase – chiar de mai multe ori – distanţa dintre uşa celulei şi Uşa care dădea în curte. Se opri, exact în dreptul uşii. O pipăi. Numai că această uşă era teribil de solidă, era prinsă. În nituri de fier.

Rivière căută pe bâjbâite zăvorul. De această dată, va trebui să se slujească de sculele primite de la *Varus* ca să forţeze încuietoarea. Dar – stupoare! Uşa dinspre curte se deschise cu aceeaşi uşurinţă ca şi uşa celulei. Aceeaşi mină înlăturase ambele obstacole.

Ajuns în curtieivă, deţinutul se simţi fericit, era ca şi liber! Acrul nopţii, proaspăt, îi zvânta sudoarea frunţii, îi răcorea tâmplele înfierbântate. Dar nu avu timp de frumuseţea nopţii de iulie. Dacă mai întârzia, admirând-o, s-ar prea putea ca frumuseţea ei să-l piardă.

Dar ce trebuia să facă? Să traverseze curtea, să ajungă până la uşa care dădea spre galeriile subterane. Aici e ulei: dacă era pândit? Fereastra celulei sale dădea în aceeaşi curte. Şi. sub fereastră fuseseră postate sentinele – le văzuse, le simţise mereu. Avu, pentru o clipă, impresia că aude paşii unei patrule şi zăngănitul de arme.

— Fie ce-o fi! se hotărî el.

St1 prelinse de-a lungul zidului, blestemând în gând noaptea înstelată; uneori târându-se, alteori ascunzându-se pe după vreo ieşitură a zidului, oprindu-se de câteva ori şi ascultând, ajunse în cele din urmă la gura coridorului care dădea spre galeria subterană şi se azvârli în ea, de patru

acolo ar fi început libertatea.

Din nou trebuia să înainteze bâjbnnd. Întunericul era adânc şi, pe măsură ce înainta, se făcea şi mai de nepătruns.

Ajunse la uşă. Aceasta, însă, nu era deschisă de mâna necunoscută. Dar, pe jumătate putredă, cu blanele dislocate, nu constituia un adevărat obstacol.

Cu ajutorul cleştelui, după câteva încercări, broasca cedă. Rivière împinse uşa. Înainte de a pătrunde însă, adânc, în subterană. Întoarse capul spre deschizătură. Simţi că i se taie răsuflarea: realitate? halucinaţie? – desluşi limpede, în cadrul intrării, silueta unui om, probabil a unui soldat.

— Dacă trage, chiar dacă nu mă ucide pe loc, dă alarma. Şi atunci totul s-a sfârşit!

Dar brusc, silueta dispăru. Şi încă atât de repede, încât Claude Rivière se întrebă, scut urând capul:

— Să mă fi înşelat?

Nu avea însă timp să dezlege această şaradă. Porni drept înainte, prin întuneric, i în p ied i când u – se uneori de grămezi de pietre, sprijinindu-se de zidurile umede, înfiorat de picăturile care cădeau din tavan. Simţind, în nări şi în gât, miros de răcoare, de aer liber, maiorul mergea înainte, către libertate şi către răzbunare.

Uneori i se părea că aude, îndărătul său, paşi. Se oprea. Să fi fost urmărit? Nu, fusese doar zgomotul picăturilor de apă, şi ecoul paşilor săi. Apoi îşi relua înaintarea, pipăind cu grijă pereţii, în dreapta şi în stânga, ca nu cumva să fie vreo galerie laterală, pe care ar trebui s-o apuce. Dar galeria era dreaptă, nicio alta nu dădea în ea.

Deodată, se opri; acum nu îndărătul lui, ci parcă din faţă, venea un zgomot surd, ritmat – da! un zgomot de timâcop sau de rangă.

— Ce să fie asta?

Dar numaidecât:

— De astă dată, e un prieten, Solignac!

Într-adevăr, Solignac coborâse în pivniţei proprietăţii marchizei de la Rigaudie şi, suflecindu-şi mânecile, se apucase dv treabă, împreună cu Martial Castoret: trebuiau să spargă zidul care mai tăia calea între casa domnişoarei şi Temple.

Când Rivière, călăuzindu-se după zgomot, ajunse în dreptul zidului – dar în cealaltă parte, înţelese că nu mai era mult până când va putea trece *dincolo*. Se auzeau acum şi glasurile, mai ales al lui Solignac.

— El e! Solignac!

Ar fi vrut, cu mâinile goale, să dărâme ce mai rămăsese din zid, să-i îmbrăţişeze pe minunatul bărbat care muncea acolo, la doi paşi de el, de cealaltă parte. Era deopotrivă de emoţionat de dorinţa de a-şi strânge la piept salvatorul, ca de teama să-i audă din spate, alergând după el, pe paznici, să simtă o mină grea de temnicer pe umărul său.

— Curaj! începu el să strige. Sunt aici! Curaj!

— Răbdare! îl auzi pe Solignac, nu mai e mult!

Loviturile de târnăcop deveneau mai frecvente, mai febrile. Claude distingea, după sunet, căderea bulgărilor de pământ de căderea bolovanilor. Auzea ciocnirea oţelului cu piatra, chiar şi gâfâiala bărbaţilor de care mai era despărţit; doar erau atât de aproape!…

Îi venea să se arunce pe jos, să zgârie pământul cu unghiile. Striga: Curaj! Striga: Mulţumesc! îl admira pe Solignac…

— Victorie! auzi deodată glasul bărbătesc al lui Solignac, răzbind limpede prin spărtura în sfârşit făcută.

Rivière se târî de-a buşilea prin gaura încă îngustă, înlăturând cu mâinile pământul ce-i mai sta în cale şi, sugrumat de emoţie, zgâriat, murdar, se aruncă în braţele lui Solignac. 4

Martial Castoret, rezemat în coada tâmûcopului şi ştergându-se de sudoare, contempla, în lumina felinarului pus alături, pe jos, această scenă: doi bărbaţi care se îmbrăţişau şi parcă nu mai sfârşeau, doi bărbaţi gata să moară unul pentru celălalt, da! iată-i, acum împreună. Izbutiseră!

— Gata, gata! se desprinse Solignac din îmbrăţişare. La drum!

Îşi culese de jos haina, o îmbrăcă în grabă şi îl trase pe Rivière după el. Castoret, cu uneltele şi cu felinarul, mergea înainte.

— Cât timp te mai afli în gaura asta, mai eşti în pericol.

— Dar nu numai eu!

— Crezi cumva că şi eu? Copoii lui Fouché n-au decât să întrebe mult şi bine cu ce s-a ocupat Solignac în această noapte!

Se grăbea. Fiecare minut era preţios.

— Dar dacă au băgat de seamă că am evadat? întrebă Rivière.

— Impasibil. Abia mâine or să-şi dea seama. În clipa aceasta uşa celulei e încuiată la loc, de altfel ca şi uşa dinspre curte. Deţinutul Rivière doarme cuminte, pe priciul lui.

— Am bănuit eu că gardianul care mi-a descuiat uşa trebuie să fi câştigat o sumă frumuşică din punga lui Solignac.

— Dragul meu, bocnă costă, cum spune proverbul.

Ajunseră la uşa pivniţei.

— Ei, şi acum te vei lăsa condus de un om de-al meu într-o anume toc. Dar jură-mi că nu vei ieşi de acolo până nu-ţi voi spune cu că se poate!

— Pentru ce îmi ceri asta?

— Pentru că te ştiu în stare să-ţi rişti viaţa pentru cauza ta! Iar eu ţi-o interzic… deocamdată i Vei recunoaşte

că am un oarecare drept.

— Bine. Fie!

— Aşadar, vei aştepta consemnul meu. Gândeşte-te că o imprudenţă a salvatului ar putea provoca nenorocirea salvatorilor. Deci, gândeşte-te la noi. Mi-o juri!

«— Jur!

— De altfel, nicio grijă. Ne revedem mâine.

— Pe mâine, atunci, spuse Rivière.

Solignac îl mai îmbrăţişă o dată. Ieşiră în grădină.

Dar acolo se aflau două umbre: una nemişcată, cealaltă agitată, plimbându-se – umbra unei femei.

— Cine-i acolo? întrebă Solignac. Fournier trebuia să fie singur!

— Habar n-am, zise Castoret.

Umbra de femeie se apropiase între timp şi Rivière auzi un glas care se adresa lui Solignac – cu un ton de reproş, sugrumat de teamă:

— Ei. aţi terminat? Credeam că nu mai ieşiţi! Ce proastă am fost, să-mi închipui că o să vi se întâmple ceva rău! Aţi fi meritat, de o mie de ori! Fir-ar să fie de treabă! la te uit A cu ce se ocupă dumnealui! Dar unde ţi-e maiorul?

Solignac îi şopti în grabă lui Rivière:

— Mulţumeşte-i marchizei de la Rigaudie; ea te-a salvat?

— Eu? Eu? exclamă marchiza care auzise. Dacă ar fi fost după mine… În sfârşit, bine că aţi ieşit din gaura aceea! Şi acum, la drum! Majordomul meu vă va conduce (şi îl arătă pe Fournier. Îmbrăcat în vizitiu). La urma urmei, sâni încântată că nu vi s-a întâmplat nimic iremediabil…

Şi îi întinse mâna lui Rivière.

— Doamnă, spuse ostaşul, înclinându-se.

— Vă rog, spuneţi-mi domnişoară… Haide, haide, plecaţi. Eu trebuie să mă retrag. E cam răcoroasă noaptea, aş putea să fac vreo aprindere de plămâni. Ai grijă ce faci,

Fournier!

Maiorul se luă după Fournier, care ieşi din grădină, fără un cuvânt. Trecură sub bolta casei, majordomul deschise poarta. În stradă se afla o trăsură. Pe capră, un omuleţ care ţinea hăţurile. Zărindu-l pe Rivière, omuleţul făcu o mişcare bruscă, dar nu le lăsă din mină.

— Urcaţi, domnule, spuse Fournier.

Maiorul urcă în trăsură. Abia apucă să se aşeze, că portiera se deschise din nou şi omuleţul de pe capră se repezi înăuntru, repeţind printre suspine:

— Claude! Claude! Claude!

— Tată! strigă maiorul, îmbrăţişându-l cu putere, reproşindu-şi, în sinea lui, că în închisoare se gândisv atât de puţin la el şi numai la Thérèse. Bietul meu tată!

— Bietul tău tata e cel mai fericit om de pe pământ! Ah! tu eşti; iată, te îmbrăţişez, te am din nou! Eşti liber! Ah! acest colonel e bunul Dumnezeu în persoană! Şi eşti atât de slab, numai piele şi os! Lasă, că te pui iar pe picioare! o să ai timp destul să te îngraşi la loc! Nu te mai părăsesc de-acum încolo! Nu te mai las să te ţii de politică! Vezi unde te-a dus politica asta a ta? Lit pierzanie! Un tânăr atât de… Politica asta îi duce la pierzanie pe tineri ca tine şi la disperare pe bătrâni ca mine! Şi dacă nu ţi-aş fi spus-o de mii de ori! Dar nu m-ai ascultat – nu, nu, nu-ţi fac reproşuri. Îmbrăţişează-mă, Claude! Ah, dacă acest Solignac mi-ar cere să-mi tai o mină, mi-aş tăia-o pentru el!

În acest timp, Solignac părăsea reşedinţa marchizei de la Rigaudie.

— Somn uşor, domnişoară, îi urase el, la plecare. Mâine, când va veni poliţia şi va cere explicaţii, să le arătaţi un obraz odihnit, ochi limpezi şi surâsul cuceritor. Sunteţi bunătatea în persoană, dar cine ar putea bănui că o susţinătoare a Bourbonilor are, printre protejaţi, soldaţi de-ai lui Napoleon? Şi mai are şi legături cu asociaţiile secrete din armata imperială?

Domnişoara de la Rigaudie înălţase din umeri.

— Vrei să afli un lucru, colonele? Ei bine, sub revoluţie, m-ai fi trimis la eşafod, cu imprudenţele dumitale! Iar eu m-aş fi lăsat decapitată, ca o proastă bătrână ce sunt, care mă las dusă de nas de unul ca tine! Ei, fir-ar să fie, acum şterge puţina şi du-te şi te culcă. Ai nevoie de somn, se vede de la o poştă!

Un ultim salut, o ultimă sărutare de mină şi Solignac plecase.

Pe când se aflau pe una din ulicioarele din împrejurimile închisorii, Solignac se întoarse către ordonanţă:

— Ei, Gas tore t, ce zici de o zi ca asta: o revistă a garnizoanei Parisului – surâsul unei femei – evadarea unui prieten! O zi plină.

— Cam prea plină!

— Cum aşa?

— Uite-aşa! şi îi întinse lui Solignac un buchet de trandafiri.

— Buchetul meu!

— Adineauri, când lucram, a căzut pe jos. L-am ridicat şi… Ştiţi ce mi set întâmplat când l-am ridicat?

— Ce?

— M-am înţepat în spini – asta mi s-a întâmplat! E semn rău, când te înţepi în flori!

— Ai mai văzut dumneata, maestre Martial, trandafiri fără spini şi femei frumoase fără buclucuri? Mulţumiri pentru buchet. Şi dracu’ să te ia cu sfaturile şi semnele tale rele!

— Să nu ziceţi că nu v-am spus! V-am prevenit. Or fi ele, femeile… mă rog, adică e bine cu ele şi aşa mai departe… Dar nu există pe lume niciuna – auziţi, dom colonel? niciuna – care să facă măcar cât unghia de la degetul mic al unui husar!

Solignac izbucni în râs, în timp ce Martial Castoret se

gândea la Catissefit şi îşi spunea că nici măcar ca, nepoata popii, pe care q, iubea, nici ea nu era mai brează. Tot femeie!

Colonelul şi oixionanţa se întoarseră la hotel şi se culcară. Solignac visă trandafiri înmiresmaţi, muzică italienească şi subterane ce se prefac în alcovuri.

Martial Castoret visă prezicerile domnişoarei Lenormand şi o voce prudentă – pevite a lui Catissou – care îi spunea:

— Fii egoist, Martial! Păzeşte-l pe colonel, veghează. Ştii bine că te păzeşti pe tine. În lumea asta rea, trebuie să ai grijă numai şi numai de tine!

IX

FRATELE ŞI SORA

Înainte de a evada, când se gândea la femeia care îi purta numele şi la acel Agostino Ciampi, marchiz de Olona, care i-o răpise, Claude Rivière se întreba dacă cei doi nu fugiseră cumva din Franţa şi dacă îi va mai găsi vreodată – presupunând că, într-o zi, va putea scăpa din închisoare. Maiorul nu avea cum să-şi dea seama că locul în care cei doi se puteau ascunde cel mai bine, unde puteau trăi cel mai, sigur, necunoscuţi, nevăzuţi, era Parisul. Acest mare oraş era comparat, de multă vreme, cu un deşert plin de „oameni. Era mai curând furnicarul unde se îngrămădeau, fără a se cunoaşte, un milion de oameni, febrili, agitaţi, minaţi de toate nevoile şi patimile vieţii. Mai puţin populat în 1809 decât azi, la data când scriem, Parisul era la fel dv zgomotos, de activ şi de frământat, dând aceleaşi posibilităţi ea azi celor pe care soarta îi obliga să caute anonimatul şi umbra; egoismul mulţimii permitea indivizilor să afle liniştea în mijlocul agitaţiei ei.

Agostino şi cu Thérèse rămăseseră într-adevăr la Paris. Se refugiaseră, oarecum, în foburgul Saint-Antoine, cartier în vremea aceea plin de ateliere, de fabrici de mobilă, de filaturi, ţesătorii, manufacturi de tapete; locuiau

sub un nume fals, dându-se drept soţ şi soţie, veniţi din Florenţa, ocupându-se cu comerţul de mobilă. Aflaţi destul de departe, atât de strada Poştei, unde locuia Chambaraud, cât şi de locuinţa lui Rivière, credeau că vor scăpa de priviri indiscrete, întâlniri nedorite, şi de eventuale cercetări. Mai ales că după arestarea maiorului Rivière, lui Agostino Ciampi îi era teamă că poliţia luase urma Thérèsei. Ştiind dinainte că Rivière urma să fie arestat, o convinsese pe soţia acestuia să fugă de acasă şi să vină la el; îi mărturisise, apoi, că făcuse acest lucru, ca s-o scape de poliţie.

— Ar fi trebuit să fiu şi eu închisă, spusese atunci Thérèse.

— În loc să fii liberă, împreună cu mine, nebună ce eşti? replică Agostino.

Ciampi exercita asupra Thérèsei acea forţă de fascinaţie, pe care o au şerpii asupra păsărilor. Era destul s-o atingă privirea lui, crucişă, ca să o treacă un fior, ce o umplea de încântare. De altfel superb, cu tenul bronzat de napolitan, cu părul de bust antic, Agostino întruchipa pentru această tânără femeie, romanţioasă şi exaltată, un ideal de frumuseţe bărbătească insolentă, care făcea în ochii ei, prin opoziţie, din Rivière, deja încărunţit şi cu pielea tăbăcită, un adevărat bătrân, deşi nu era decât ou patru ani mai în vârstă decât marchizul.

Ciampi acesta ridica fruntea cu atâta semeţ le, arăta atât de mulţumit de sine, tind adulmeca aerul şi-şi umfla pieptul puternic, părea atât de sigur de farmecul vocii lui, de mingi icnea magnetică a privirii sale, încât se impunea femeilor printr-un fel de îngâmfare bărbătească, sub cave simţeau o îndrăzneală necruţătoare.

Thérèse îl iubi curând după ce îi fu prezentat de soţul ei. Se simţise dominată din ziua în care italianul, atras de frumuseţea ei sculpturală, pusese în joc, pentru a o seduce, toate mijloacele strategiei sale în ale amorului. Iar

Thérèse Rivière se pierduse cu încântare, ca şi cum visul n-ar mai avea să fie urmat de trezire. Sătulă de sobrietatea lui Rivière, zâmbisc cu pasiune acestui sentiment nou, admiraţiei ce o încerca pentru marchizul de Olona. Nenorocita femeie, îndrăgostită de o plăsmuire a închipuirii sale, îl îmbrăca pe ofiţerul italian cu veşmintele fabuloase ale visurilor ei.

Cât despre Agostino, se lăsase şi el furat de dragostea pe pe care o inspirase Thérèsei. Desigur, nu o iubea cu dragostea pătimaşă şi nechibzuită, ce uita de tot ce nu e celălalt, pe care o resimţea Thérèse, dar era mândru că această frumuseţe era a lui, acest suflet exaltat şi fremătător, acest corp de statuie. Nu-şi amintea să fi fost vreodată atât di puternic sedus şi *prins*, cum se spune, ca de această femeie cu ochii negri, citcodată parcă rătăciţi, adânci şi arzători, cum ar fi putut fi un lac de lavă, care-i spunea, uitându-se drept în ochi:

— Ascultă, este infam ce-am făcut şi este infam ce am să-ţi spun. Dar te iubesc atât de mult, încât n-am remuşcări.

Se iubeau deci, dar dragostea lor semăna cu unul din acele fructe splendide, ros de un vierme. Sufletele lor erau rănite. Agostino, ambiţios şi iritat că-şi ratase viaţa, se aruncase, după cum se ştie, într-un complot militar, cu speranţa că va contribui la răsturnarea Imperiului. Îşi reproşa, deci câteodată, cu furie, că se lăsase distras de la ţinta sa de o femeie, oricât ar fi fost ea de seducătoare. Unde putea să-l ducă dragostea lui pentru Thérèse?

Aceste momente de med it a re erau rare, de altfel, căci, în ciuda voinţei sale, puterea unei asemenea frumuseţi mal era mare asupra lui.

Este adevărat că dragostea lui Agostino pentru Thérèse nu părea să fie în scădere. Primejdia comună îi apropia, îi lega şi mai mult unul de altul. Agostino ştia că scrisorile sale, păstrate de Thérèse din dragoste şi din

imprudenţă, trebuie să fi ajuns în mâinile poliţiei. Îşi da seama că soţia maiorului Rivière era pusă sub urmărire; dacă ea trebuia să stea, aşadar, ascunsă, el, în schimb, putea circula nestingherit prin Paris, câtă vreme amanta lui nu era arestată. Cele o mie de zvonuri ce circulau din gură în gură, prin saloane, prin cafenele, marchizul le prindea din zbor. Aflase că Rivière fusese mutat de la Conciergerie la Temple, că în ciuda interogatoriilor, maiorul nu declarase nimic şi că complicii săi îşi puteau vedea liniştiţi de treabă. Nici schingiuit de moarte, maiorul nu avea să vorbească. Marchizul de Olona mai aflase, din consfătuirile secrete prezida le de colonelul Bernard Thévenot, că se pregătea evadarea maiorului – consfătuiri care îşi mutaseră sediul în locuinţa celui poreclit *Filope*; vizita lui Varus – Thévenot. În chiar inima închisorii, fusese una din consecinţele acestor dezbateri.

Agostino Ciampi asista la discuţiile secrete cu speranţa ascunsă că toate aceste proiecte vor eşua. Două sentimente îl frământau: teama şi gelozia. Într-adevăr, de îndată ce va fi liber. Rivière îi va cere socoteală seducătorului Thérèse». Dinspre partea aceasta, Agostino era liniştit. Pericolul nu-l aporia. Dar dacă Rivière o regăsea pe Thérèse? Dacă, la rândul său. O răpea amantului ei? Dacă se răzbuna şi asupra ei de cumplita jignire? Marchizul de Olona o iubea destul pe această femeie, pentru a simţi la acest gând o îngrijorare dureroasă, ba chiar teamă. De altfel, dacă era în stare s-o alunge pe Thérèse în clipa când n-ar mai iubi-o. nu admitea să-i fie luată de altul, ellă vreme mai avea pentru ea pasiune, sau, măcar, dorinţă.

— De ce să-mi pierd firea? îşi zicea el. Nu-l vor salva pe Rivière! Nu-i niciun pericol!

În locuinţa din foburgul Saint-Antoine, Cianpţi ducea o viaţă destul de ciudată. Ca şi cum ar fi vrut să alunge neliniştitoarele preocupări care-l năpădeau, îşi ocupa

timpul încercând tot felul de combinaţii între substanţe, mirosuri şi culori. Pe când Thérèse continua să viseze, după obicei, cu ochii deschişi, el, încuiat într-o cămăruţă întunecată, căuta în eprubetele, în retortele lui… ce anume? Thérèse nu ştia şi nici nu se ostenea să-l întrebe.

Astfel claustrată, despărţită de lume, uitată, pierdută sub un nume fals în mahalaua aceea de oameni muncitori, nepoata lui Chambaraud ora fericită. O încercau acolo voluptăţi stranii, specifice fiinţelor ce-şi pot construi un univers între cei patru pereţi ai unei camere. I se părea că viaţa ei, trecută nu era decât un vis, zilele triste din casa unchiului ci, căsnicia ei lipsită de veselie erau ca şi uitate. Prin acel miracol de abstracţiune care face câteodată ea prezentul să umple toată existenţa unui om. Thérèse era ca şi convinsă că trăia dintotdeauna cu acest Agostino, pe care îl iubea at it de mult şi credea că-l va iubi totdeauna.

Marchizul de Olona. Însă, era tot mai des încruntat şi părea nelinişti t. Nu mai avea pentru Thérèse zâmbetele drăgăstoase de altă dată. Îl frământau gânduri tragice şi febrile. Era vădit că suferea. De ce? De privaţiunile pe care şi le impunea, de mizeria pe care o simţea apropiindu-se. Să te fi născut nobil, să fi putut spera la generozitatea unui rege şi la protecţia unei regine şi să te trezeşti, la mai bine de treizeci de ani, într-o mahala, cu perspectiva unei vieţi de luptă pentru o existenţă meschină şi cu o dragoste ce se înalţă ca un obstacol între voinţa bărbatului şi ambiţia sa, astfel sterilizată…

— Am fost un prost, îşi spunea el, uneori, cu mânie. Cu nebuniile mele de la douăzeci de ani, mi-am pierdut, poate, viaţa. Nu mi-a mai rămas decât o speranţă: ca aceasta conjuraţie să reuşească şi să-mi clădesc, în sfù>it, fericirea pe ruinele unui imperiu dărâmat!

Dar Agostino ura şi conjuraţia în care intrase. De zevi de ori se gândoa că poate ar fi în folosul său dacă ar denunţa-o. Se întreba dacă, trimiţând în faţa lui în Marţiale

prostănaci de teapa lui Rivière sau Thé veno t, nu s-ar putea alege cu vreun câştig. Dar nu! Presupunând chiar că împăratul i-ar cumpăra trădarea cu o graţiere, la ce se putea aştepta trădătorul de la supravieţuitorii conjuraţiei trădate? Nu îi cunoştea pe toţi acei filadelfi cu care intrase în cârdăşie, iar pumnalul lor răzbunător putea ţâşni de oriunde, oricând. Nu! mai bine să-i servească, în continuare, ca, într-o bună zi, să se poată servi de ei.

În aşteptare, însă, trebuia să trăiască şi Agostino vedea cu ochii cum i se duc ultimele resurse. Avusese asupra lui o sumă destul de frumoasă, când o luase pe Thérèse din casa lui Rivière. Dar, în dorinţa nebună de a fugi din Paris, de a trăi liber, nu ştia unde anume, dar să fie liber şi bogat, într-o seară, intrase într-o casă al cărei număr fatidic era celebru în Parisul acelei vremi – 113 – şi acolo, pe postavul verde, în atmosfera îmbătătoare a sălii de joc, sub candelabrul încărcat de luminări, în faţa grămezilor de aur, printre jucători cu chipurile alterate de concentrare şi femei pe jumătate goale, surâzătoare, atrăgătoare, Agostino azvârlise ca un nebun, pumni de napoleoni, beat, setos de câştig. Poate că sala aceea de joc nu apucase încă niciodată o partidă atât de formidabilă. Frenetic, cu patima col caracteriza, Agostino se aruncase fără nicio reţinere în viitoarea jocului. După o noapte de luptă cu norocul – mai degrabă cu nenorocul – Ciampi ieşise din casa cu numărul 113, zdrobit, furios şi ruinat.

De această întâmplare, de acest cuvânt, bani, pe care se concentra mereu toată gândirea lui Agostino, Thérèse nu ştia nimic. Marchizul nu i-av şi mărturisit în ruptul capului ce-l frământa. Îşi dădea bine seama că această femete, visătoare, iubitoare, va suferi o grea lovitură în ziua în care va afla că dragostea – de altfel, reală – a lui Agostino era minată de spaima de viitor, de frica de mizerie, de groaza de ziua de mâine.

Solda de ofiţer francez pe care o primea – soldă care

îi fusese înmânată pe un an înainte, în urma rănii şi a concediului de boală – se dusese şi ea, ca şi restul banilor, pierduţi la masa de joc.

Să mai ceară bani de la ministerul de război? În niciun caz. De altfel, nici nu-i mai păsa de cariera militară

— Dacă tot ţi-ebuie să-mi frâng gâtul, atunci să mi-l frâng pe contul meu, nu pe al altora! gândea marchizul

St* afla, aşadar, într-o stare sufletească din cele mai proaste – neliniştit, exasperat, îndrăgostit – când vestea evadării maiorului Rivière îi dădu o nouă lovitură şi îi inspiră o nouă mânie.

Thérèse îl văzu într-o scară, întorcându-se din oraş, mai palid ca de obicei şi cu o flacără întunecată în privirea tulbure.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă ca Priveşte-mă, Agostino, s-a întâmplat vreo nenorocire?

— Încă nu. Dar suntem ameninţaţi. Riviètv e liber.

— O! A fost achitat?

— Nu. A evadat.

— Cu atât mai bine! Măcar n-or să-l mai omoare.

— Dar dacă descoperă ascunzătoarea ta? Un om ca el e în stare să…

— Să mă omoare? îl întrerupse Thérèse. Da. se poate. Ei, şi? Te iubesc, Agostino! Voi muri pentru tine şi voi muri fericită!

Italianul nu-şi putu stăpâni o mişcare orgolioasă a capului. Să fii astfel iubit de o femeie era, în ochii unora, o virtute a bărbatului. e

— Ce femeie minunată* eşti! izbucni el. Oricum, trebuie să fim prudenţi, să ieşim cât mai puţin din casă. Acum suntem ameninţaţi din două părţi: poliţia şi

— Voi face cum zici: Vrei să mă ascund şi mai adânc? Să mă ascund într-o mansardă, în zdrenţele unei cerşetoare? Spune-mi ce să fac, te voi asculta!

— A, nu. Nu aşa vom scăpa de pericol. Din contră! În

curând voi fi făcut rost de bani, te voi smulge din mahalaua asta mizeră, te voi duce în altă parte, unde e soare, unde vom fi bogaţi, unde vom fi numai noi doi. Afară doar dacă aş găsi aici – dar cum? – acea putere pe care, acolo, o dispreţuisem!

Thérèse nu înţelegea nimic din planurile lui Agostino, din aceste cuvinte enigmatice, înţelegea însă un lucru: că marchizul o iubea – şi asta îi era de ajuns.

Agostino nu mai avea decât un singur gând: să fugă, să fugă împreună cu amanta lui, şi doar lipsa banilor îl mai ţinea în Franţa.

Vestea evadării lui Rivière făcuse oarecare vil vă ia Paris, chiar mai multă decât arestarea. Ducele de Otranto îşi teşise din fire. Ordonase, cuprins de o adevărată mânie, să se facă o anchetă amănunţită.

— Domnule Bemier, vă însărcinez să duceţi la capăt această sarcină. Nu am fost atât de convins, ca împăratul, de puterea societăţilor secrete. Însă, realitatea mă obligă să convin că Maiestatea Sa a avut dreptate. E supărător să vezi cum conspiratorii au, cum s-ar zice, în buzunar cheile închisorilor noastre.

Domnul Bern iar îşi păstra veşnicul său zâmbet, însă nu era mai puţin neliniştit decât Fouché. De altfel, în jurul şefului suprem al poliţiei generale se mai petrecuseră şi alte fapte care îl enervaseră. Cu puţine zile în urmă, găsise pe biroul său o scrisoare sigilată, adresată *Excelenţei Sale Domnului Ministru al poliţiei. Strict personal*... Scrisoarea venea de la un exilat care cerea audierţă. Era contele Daché, fost căpitan în marina regală, un emisaral Bourbunilor, care îi făcea, deschis, oferte din partea lui Ludovic al XVIIt-lea.

Astăzi, puterea societăţilor secrete forţa uşile închisorii Temple, deci, îndrăzneala republicanilor nu era mai puţin obraznică decât cea a legitimiştilor.

— Dacă mi-aş permite să dau un sfat Excelenţei

Voastre, spuse domnul Bernier, i-aş sugera să ignore toate zvonurile care ar putea circula în jurul acestui caz. Un prizonier care evadează înseamnă doar un deţinut mai puţin. Dar dacă uşile şi zăvoarele închisorilor îşi pierd prestigiul, autoritatea se destramă şi de asta ar fi păcat!

Ochii spălăciţi ai lui Fouché întâlniră zâmbetul lui Bernier. Ministrul răspunse: Ne-a scăpat, să ne consolăm înteţindu-ne activitatea, ca să le punem botniţă celorlalţi.

Ancheta fu dusă cu repeziciune. Domnul Bernier era un om abil: îi lansă pe urmele maiorului pe cei mai buni copoi ai poliţiei, instruiţi şi antrenaţi în vânătoarea de oameni. Dar aceşti experţi recunoscură, de îndată, că era eu totul imposibil să se dea de urma lui Claude Rivière.

Întrebată, domnişoara de la Rigaudie declară că nu văzuse nimic, nu auzise niciun zgomot, nu bănuia nimic. Domnul Fournier, majordomul, dovedi că se culcase devreme, fiind bolnav. Cât despre servitori, se stabili că fuseseră învoiţi în acea noapte. Portarul, bine pregătit de Fournier, nu văzuse intrând sau ieşind niciun suspect.

Trebuie că intraseră în grădină sărind zidul. Complicii lui Claude Rivière cunoşteau probabil faptul că, odinioară, paznicii lui Ludovic al XVII-lea fuseseră şi ei îngrijoraţi de subteranele închisorii, care puteau răzbate în pivniţa reşedinţei domnişoarei de la Rigaudie. Aşa se explica evadarea maiorului.

Aşadar, poliţia dădu greş, iar domnul Bernier, cu aprobarea lui Fouché, înăbuşi afacerea, iar misterul şi confuzia făcură sa crească şi mai mult faima conspiratorilor militari, a puterii lor şi a spiritului lor întreprinzător.

Agostino era, în continuais, nelinişstit şi furios. Convingerea că maiorul se afla pe undeva, pe aproape, în umbră, pândindu-l, gata să-l pedepsească – acest gând îl obseda, îl urmărea.

Dacă ar fi avut banii, pe care-i mai avusese până de

curând şi îi pierduse atât de prosteşte, i-ar fi spus Therèsei: „Să fugim!” Agostino, aventurier hăituit, avea toate motivele să părăsească Franţa – după ce părăsise Italia. Dar unde să se ducă acum? Şi din ce să trăiască?

Marchizul de Olona era pradă acestor gânduri negre, când află, din întâmplare, că de vreo trei săptămâni, apăruse prin saloane şi pe promenadele la modă o tânără italiancă. Se vorbea mult despre ea, ca de o femeie plină de spirit, de farmec şi de o frumuseţe neobişnuită. Portretul ei, ce i se alcătui pe încetul, îl puse pe gânduri.

Avea şi de ce; începând de la 1799, marchizul de Olona, ca să facă să-i fie crezute opiniile iacobinc, nu-şi purta titlul. Era cunoscut în armată doar sub numele de căpitanul Ciampi. Însă, femeia, despre care auzise atâtea, purta chiar numele de Olona – care îi şi deschise uşile saloanelor la modă.

— O singură femeie în lume are dreptul să poarte acest nume, gândi Agostino. Să fie oare And roia?

Agostino nu-şi mai văzuse sora de când părăsise în grabă Neapole. Îi scrisese rar, că îi răspundea şi mai rar. Agostino ştia că regina Carolina iertase moştenitoarei numelui de Olona concepţiile revoluţionare ale fratelui, cu condiţia ca sora să facă parte din curtea de la Neapole – dezaprobând astfel, oarecum în mod public, erorile fratelui ei.

Mai află că sora lui închinase, pe Chaussée d’Antin, căreia i se zicea pe atunci rue Mont-Blanc, la nr. 19, într-unul din cartierele cele mai bogate, un somptuos apartament, în care, de la instalarea ci, floarea Parisului dorea să fie invitată. Toată lumea comenta luxul şi gustul locuinţei ei. Se şoptea că domnişoara de Olona ocupa, la Paris, unul din acele posturi diplomatice misterioase pentru care anumite femei par făcute anume – ca şi cum secretele de stat s-ar ascunde mai uşor îndărătul evantaielor.

De altfel, înalta societate pariziană o primise pe noua venită cu oarecare rezervă. Fără îndoială, doamnele, în special, nu aveau motive să fie foarte drăguţe cu o prietenă intimă a reginei Carolina a Neapolelui.

Această lume ciudată a Primului Imperiu, lume tulbure, amestecată, în care obrăznicia furnizorilor armatei, îmbogăţiţi peste noapte, se învecina cu bravura militarilor, această lume setoasă de viaţă, care în fiecare zi se juca cu moartea, nu era prea severă. Moravurile libere din timpul Directoratului pur şi simplu se militarizaseră în bubuitul tunurilor.

Totuşi, frumoasa italiancă ar fi fost lăsată să trăiască la marginea societăţii, s-ar putea spune, dacă nu s-ar fi aflat, după un timp, că nobleţea ei era perfect autentică şi că marchizatul de Olona era dintre cele mai vechi din Regatul Neapolelui.

Aşa că Andreia de Olona avu, curând, prilejul să aleagă, printre eleganţi, diplomaţi şi străini de vază, pe cei pe care consimţea să-i primească în salonul ei şi, când marchizul se prezentă, un valet îl întrebă, privindu-l de sus:

— Pe cine să anunţ? Nu cred că domnul poate fi primit azi…

— Serios? făcu Agostino. Spune-i domnişoarei că sunt fratele ei.

— Fratele?… Domnul este…?

— Marchizul de Olona. Grăbeşte-te!

În picioare, aşteptându-l pe valet, la fereastra care dădea spre o superbă grădină, Agostino se gândea la ironia vieţii: el, biet exilat, pe jumătate pierdut, după o viaţă ratată; Andreia, bogată, instalată în inima cartierului cel mai luxos din Paris!

Distrat, privea la aleea de castani care se oprea în dreptul unor straturi cu flori – mai ales trandafiri superbi, strălucind în soare. Dintr-odată, două siluete se desenară

pe acest fond luminos, păşind încet şi apropiindu-se de fereastra îndărătul căreia aştepta marchizul.

Erau un bărbat şi o femeie, ca sprijinindu-se de el cu acea delicioasă mişcare de liană a femeilor ce iubesc, el, cu faţa aplecată asupra ci şi buzele atingându-i aproape ochii.

Femeia era subţire, elegantă, foarte frumoasă; bărbatul, un militar, în uniforma ofiţerilor superiori din Regimentul Berkeny.

Agostino se străduia să-şi amintească numele ofiţerului, când cei doi apărură în plină lumină: militarul era colonelul de Solignac, pe care îl ştia, ca toată lumea, din renume şi de la parăzi. Când îl văzu aplecându-se şi sărutând ochii închişi ai femeii, Agostino se simţi cuprins de revoltă şi mânie”.

Colonelul dăduse acum drumul mâinii Andreiei şi Agostino văzu că un valet se apropia, respectuos, de domnişoara de Olona.

Agostino nu desluşi cuvintele valetului, însă observă la Andreia un gest de mirare, chiar de nemulţumire.

Apoi tânăra se întoarse către Solignac şi îi spuse ceva. Colonelul se înclină, salută, sărută mâna care i se întindea şi se îndepărtă în umbroasa alee străjuită de castani, în timp ce Andreia se îndrepta spre casă, după ce îi mai făcu colonelului încă un semn de prietenie.

Când Andreia pătrunse în salon, marchizul nu-şi putu stăpâni o mişcare de surpriză: sora lui era intr Kievăr fermecătoare, în rochia albă, cu un trandafir în păr.

În primul moment, ea îl privi fix, cu un aer ciudat, aproape ironic:

— Te credeam mort, Agostino, spuse ea.

— Ei, da, iar tu porţi doliu după mine în rochie albă, replică marchizul.

Ea continua să-l privească ironic. Apoi spuse, rar:

— Doliu? După tine? Dar ce e familia? Familia este

alcătuită din cei care te iubesc şi pe care îi iubeşti. Ceilalţi…

Apoi se aşeză într-un fotoliu, Agostino, rămas în picioare, o privea, încercând parcă să ghicească ce se petrecea în ea. Iar dânsa, batjocoritoare, urmă:

— Îmi amintesc bine ziua în care ai plecat din Neapole. A trecut mult timp de atunci. Îmi amintesc, totuşi, că la plecare, abia mi-ai aruncat o privire. Ai plecat şi… ţi-ai găsit norocul în Franţa?

— Din scrisorile mele ai fi putut afla că exilaţii trebuie să dea serios din coate ea să trăiască. Am dat din coate, am luptat, sâni, iată-mă, în picioare.

— E ceva, dar nu destul.

— Desigur. Să trăieşti pur şi simplu nu înseamnă maro lucru. Mare lucru înseamnă să trăieşti bine. Sau foarte bine. Ce-ar fi să mă înveţi ce trebuie să fac, fiindcă ard de dorinţa de a-mi recâştiga titlul la care am renunţat.

— Se observă. Mare nebunie ai făcut, Agostino. Când eşti marchiz de Olona, nu te aliezi cu iacobinii. Ilămâi în costa ta, lupţi cu ea şi ponta cu t'a.

— Şi asta faci tu, după cum mi s-a spus.

— Cine ţi-a spus asta?

— Nimeni şi toată lumea, parizienii…

— Aşadar. Parisul se interesează de mine?

— Mult.

— Şi asta e măgulitor?

— Mai ales, util.

— Şi ce spune Parisul?

— Prietenii spun că eşti frumoasă, irezistibilă.

— Trăiască prietenii! Dar duşmanii?

— Duşmanii pretind că eşti trimisă aici de regina Carolina, ca să ţii la curent curtea de la Neapolc cu tot ce se petrece în Franţa, la Tuileries…

— Dacă ar fi pe aşa, aş fi o spioană…

— Să zicem o ambasadoare.

— Drăguţ spus… Şi, cine ştie, ponte că e adevărat”.

— Înseamnă că regina?…

— Maiestatea Sa a binevoit să aibă încredere desăvârşită în inteligenţa mea şi în devotamentul meu. Aveam v poftă nebună să cunosc Parisul. Ea m-a sfătuit să viu atei şi am avut în câtvva vândurionoarea să corespondez eu Maiestatea Sa…

— În acest caz…

— În acest caz? se răsuci, brusc, Andreia, privindu-l cu ochii ci ciudaţi.

— În acest caz, averea ta o tot atât de mare, ca şi puterea…

— Averea?

— Da. averea. Nu eşti bogată?

— De ce mă întrebi?

Andreia clătină din cap.

— O, *fratello* mi-o putem să ne luăm de mină. Au trecut doi ani de când sunt ruinată, de tind trăiesc cum pol, din ce se întâmplă, după ce mi-am risipit tot ce am moştenit. Sunt însetată de plăceri, înfometată de serbări şi petreceri. Într-o noapte, am luminat o *giorno* parcul Sanătefano, mare cât un oraş; a doua zi, l-am vândut – mă plictisea. Castelul, ca o reşedinţă regală, l-am dat pe preţul unei colibe – se pare că este un pic de nebunie în tot ce fac…

— Într-adevăr! spuse Agostino, cerce tind-o, încercând să afle dacă sora lui îi spunea adevărul sau nu.

— Dar e mai bine să-ţi risipeşti moştenirea, decât să ţi-o laşi confiscată – cum ai făcut tu.

— Atunci, de unde luxul acesta? întrebă Agostino, rotindu-şi privirile.

— Este ultima strălucire a unei splendori care s-ar ducr, dacă cu n-aş fi femeia care s-o facă şi mai superbă. Ocaziile nu-mi vor lipsi. Dar, în aşteptare, marchize, sora ta are aceeaşi soartă ca tine: se zbate, se luptă cu destinul.

— Într-adevăr? zâmbi Agostino, neîncrezător şi ironic.

— Vorbeai adineauri de regină, urmă And reia. Este adevărat, mă aflu aici ca să o fin la curent cu intrigile şi romanele neştiute care se petrec în această Franţă de temut. Curtea de la Neapolc plăteşte viaţa pe care o duc aici, la Paris. Dar toate aceste capete încoronate sunt de o îtgircenie de neînchipuit. Incit trăiesc, totuşi, din firimiturile care mi-au rămas din ce-am risipit. Şi acum aştept ca regele Ferdinand să astupe golurile pe care Le-a făcut uxul în punga mea, luxul fără de care nu poţi trăi în acest oraş minunat, în care proverbul e răsturnat: aici, tot ce străluceşte devine aur!

— Într-adevăr! făcut Agostino. Şi eu, cart» venisem…

Se întrerupse brusc, apoi continuă, înălţând din umori:

— E imposibil să nu mă poţi ajuta. Trebuie neapărat să plec din Paris!

— Eşti în primejdie?

— Poate… Vreau să plec de-aici, să fug unde voi vedea cu ochii. Am nevoie de trei luni de existenţă asigurată. Ai putea să-mi…

— Trei luni de viaţă x! S-a făcut! spuse And reia îşi desfăcu de pe mină o splendidă brăţară de aur masiv cu smaralde, desprinse de la urechi doi cercei cu diamante şi le întinse marchizului:

— Ia-le, îi spuse ca, rece. Cu astea poţi să te duci unde vrei. Când soarta va fi mai îndurătoare cu mine, voi fi şi eu mai darnică cu tine.

— Andreia, replică marchizul, dând la o parte mina pe care sora lui i-o întindea, nu m-ai înţeles. Oricât aş fi de înspăimântat de primejdia care mă pândeşte ai o fiară, nu am coborât atât de jos, încât să primesc pomană. Păstrează-ţi bijuteriile, dacă eşti săracă. Îmi voi căuta salvarea în altă parte.

— Cum doreşti, încuviinţă Andreia.

Azvârli cerceii şi brăţara pe o masă. Apoi, cu giu» indiferent:

— Şi unde-ţi vei căuta salvarea? În comploturi? Ce nerozie!

— Cine ţi-a spus că aş complota?

— Bănuiam. Acum sâni sigură. Agostinomi». jx>*vero Agostino*! Ce nebunie! Măcar de-ai crede, cum fac alţii, credinţa te-ar ajuta să înfrunţi primejdiile, să înduri persecuţiile! La Neapole, ai îmbrăţişat din capriciu cauza republicanilor; aici, la Paris, o serveşti din obişnuinţă – ce prostie, ce prostie! Ştii ce aş face în locul tău? Mi-aş reface averea cu acea metodă infailibilă, verificată de atâţia alţii: m-aş însura!

— Metoda e banală, spuse Agostino.

— Banală, fără îndoială. Dar fără greş. Tânăr, frumos ca un Oiona, marchiz... În această lume de surugii deveniţi mareşali şi de regicizi acoperiţi de onoruri, nu lipsesc femeile care să se ofere, cu averea lor cu tot, pe un blazon autentic. În afară de blazon, noi altceva n-avem. Ei, bine, marchize, eu mi-l voi vinde. Şi încă scump de tot. Iar tu... de ce nu încerci să te însori? Chiar cu o doamnă adevărată, cu o nobilă?

— Nu înţeleg, zise Agostino.

— O cunoşti pe contesa de Purges?

— După nume.

— Suntem vecine, doar un zid ne desparte grădinile. Uite, arborii aceia sunt ai ei. O ocazie, această contesă: văduvă, fermecătoare şi, mai ales, bogată. Curtată de toţi, ea n-a iubit pe nimeni, nici măcar pe soţul ei, care era bătrân şi a avut bunul simţ să moară la vreme. *Per Bacco*, *Agostino* mi-o dacă aş avea de dat un sfat unui bărbat, acela ar fi: fă-i curte blondei contese. Este o partidă superbă.

Marchizul tăcea, pe gânduri. Andreia îl auzi şoptind: „… Poate!” Dar imaginea Thérèsei îi apăru înaintea ochilor. Îşi trecu mâna peste frunte:

— Dar ca s-o iubeşti pe această contesă, ar trebui să fii liber. Să nu mai iubeşti şi pe altcineva.

— A! deci iubeşti pe altcineva. Şi tu…

Agostino, care tocmai privea pe fereastră, îl zări pe Solignac – colonelul se plimba cu paşi rari pe alee.

— Ce-i cu bărbatul ăsta aici? întrebă el.

Prin ochii Andreiei tiveu un fulger. Dar, cu glas stăpânit, cu un zâmbet subţire, în care se putea citi, fără greş, cruzimea:

— Ce te interesează?

— Dă impresia că se poartă ea la el acasă.

— Pentru că e la mine acasă, răspunse Andveia, sec.

Apoi se îndreptă spre uşa care ducea în grădină.

— Pe curând, Agostino! îl salută ea.

Agostino rămase privind în urma ei. Apoi, răsucindu-se, dădu cu ochii de cercei şi de brăţară.

— Pomana am refuzat-o. Dar ce să fac cu sfatul?

Şi ieşi. În dreptul porţii se văzu silit să facă un pas înapoi, ca să nu fie strivit de o trăsură în care se afla o femeie blondă, subţire, elegantă; echipajul intră pe poarta clădirii învecinate.

— Contesa de Farges? se întrebă Agostino. Sfatul femeii, sfatul diavolului – dar dacă And reia are dreptate?

X

MICUŢA CONTKSA

În timp ce marchizul de Olona trăia cu spaima că, dintr-o clipă în alta, va apărea maiorul Rivière, acesta nu avea dec it pn gând: să pună mina pe italian şi să-l ucidă. Dar şi unul şi altul îşi dădeau seama că trebuie să fie prudenţi. Poliţia îl căuta nu numai pe maior, dar şi pe Thérèse.

Când scăpase din Temple, Rivière îi jurase lui

Solignac că se va stăpâni şi nu-şi va primejdui prosteşte libertatea, pentru a se răzbuna. Colonelul îi reamintise cu seriozitate de acest legământ. Şi adăugase:

— Ce s-ar întâmpla dacă, prins din nou, se va afla de complicitatea paznicilor şi prin ei se va ajunge la marchiză, sau la mine?

Solignac ştia că niciun motiv de prudenţă nu l-ar fi împiedicat pe Rivière să meargă drept la ţintă; dar ştia de asemenea că pentru a-şi scuti prietenii de o primejdie, fostul maior va rămâne în umbră, răbdător în suferinţa sa.

De aceea, Solignac, pe care nu-l speria nimic, îşi manifestase neliniştea. Pentru a-l împiedica pe prietenul său să se expună, îi vorbise de pericolele ce-i puteau ameninţa pe exi la care el ţinea.

Rivière locuia, necunoscut, într-o căsuţă de pe strada Saint Jean, aflată nu departe de un depozit de cherestea. Solignac alesese ea refugiu, în acest cartier foarte populat, o căsuţă pitită printre stive de buşteni şi copaci umhroşi. O cărare discretă îi permitea lui Jean Rivière să-şi viziteze fiul – nu* şi cu grijă, să nu fie urmărit sau observat.

Maiorul ducea o viaţă asemănătoare celei pe care o ducea Agostino: permanente îngrijorări şi frecvente spaime. Se consola spunându-şi că nu va dura mult.

Pe ce anume, pe ce probabilităţi, ce speranţe, ce oameni conta ca să redevină stăpân pe acţiunile sale, liber de a pedepsi un laş trădător? Habar n-avea. Pe colonelul Bernard Thevenot, pe Solignac, pe noroc, pe absurd, pe toate astea la un loc şi poate, pe nimic… în nenorociri, bărbaţii se întâmplă să fie copilăreşte de încrezători şi superstiţioşi ca femeile.

Chambaraud, pe care postăvarul îl pusese la curent, spusese:

— Lucrul cel mai, important pentru maior este că a scăpat din închisoare. Ar fi fost strigător la cer ca un asemenea om de valoare să piară. În ceea ce o priveşte pe

Thé lèse… E adevărat ce se spune: femeile sunt dracul gol!

Bucătăreasa Julie, auzindu-l pe fostul convenţional bombănind, îi spunea lui Plantade:

— *Cetăţene* Plantade, n-o să-mi scoţi niciodată din cap că stăpânul nostru a fost rănit drept în inimă de o femeie şi că rana mai sângerează. Da, da, cetăţene, chiar la vârsta asta!

Chambaraud, care trăise atâta timp ea un lup, fără să iasă din casă, merse, totuşi, să-l viziteze pe Rivière în adăpostul lui.

— Te plâng, îi spusese Chambaraud.

— Fiinţa care merita să fie plânsă este aceea care şi-a călcat cuvântul dat, cate a minţit după ce a jurat. Nu cel trădat, ci trădătorul trebuie plâns”.

— E adevărat, spuse Chambaraud, impresionat. Dar îmi permit un sfat: şi libertatea este tot o femeie. Vai de cel care îi închină viaţa!

— Aparţin cauzei şi îi voi rămâne credincios până la ultima suflare, răspunse Rivière.

— Adevărat, dar şi aici e o înşelătorie: mulţimea are nevoie de un stăpân căruia să i se închine, în faţa căruia să se târască – las-o să se târască! Fă ca mine: închide-te în casă şi reciteşte *Candide*!

— Viaţa mea e închinată camarazilor mei de arme. În clipa în care vor veni şi-mi vor spune: Să murim ori să fim liberi! – voi muri…

— Iar mulţimea imensă va privi fără mânie cadavrele voastre, peste mormintele voastre va creşte iarba şi nimeni nu-şi va mai aminti de voi.

— Poate. Dar voi fi mulţumit că mi-am făcut datoria.

— Într-adevăr, sacrificiul de sine e un lucru măreţ!

S-ar putea să ai dreptate. Dacă va fi nevoie, îmi voi părăsi cărţile şi vizuina şi voi veni şi eu!

Cu aceasta, discuţia între cei doi se închise.

Aşadar, Claude Rivière, îndurerat, era mai feric: 1 dix

îl

Agostino Ciampi. „Învingătorul”. Mai ales, de când cuvintele Andrelei începuseră să încolţească în mintea lui.

Contesa de Farges era, într-adevăr, o partidă strălucită, ceva uluitor şi de nesperat. Şansa se prezenta, vie şi fermecătoare, în chip de femeie. Bărbatul care se va căsători cu ea va deveni, peste noapte, bogat. Dar, după ce adunase o sumă de informaţii despre frumoasa şi bogata văduvă, înţelese că mai era o piedică: Thérèse, pe care o iubea. Dar pe Louise de Farges? Pe ea *trebuia* s-o iubească!

Contesa Louise de Farges era, probabil, cea mai frumoasă femeie de la curtea lui Napoleon. Avea douăzeci de ani, era văduvă şi, pe şoptite, se spunea că de fapt, putea fi socotită fată mare – răposatul conte de Farges nu mai era în situaţia să afirme contrariul. Era adeseori comparată cu doamna de Récamier, atât de inatacabilă (şi neatacată) era: dar prin saloane se spunea că contesa Louise era mai puţin zeiţă şi mai mult femeie, su visul care-i plutea tot timpul pe buze părea să spună: „Nu cer decât să iubesc, dur vreau să aleg!”

Refractară oricărui nou proiect de căsătorie, spunând că nu vrea să reînceapă să facă fericirea altora, fără a o împărtăşi, rămăsese independentă: nu avea altă familie decât pe bunicul ci, un bătrân sever, personificare vie a trecutului, şi că te va rude depărtate. Bogată, adorată de prieteni, admirată, fericită să simtă că fiecare gest ce i se adresa, fiecare privire exprima admiraţie şi, câteodată, era ca o mingi ic, re, contesa Louise găsea viaţa dulce, era încântată, aproape beată de această atmosferă de eleganţă, afecţiune, devotament şi dragoste.

La ultimul Salon, portretul ei făcuse mare vâlvă. Cineva observase, în prezenţa lui Napoleon, că frumuseţea contesei de Farges ar fi mai degrabă dulceagă. Împăratul spusele:

— Există femei care n-ar fi frumoase decât dacă ar servi într-un regiment de dragoni. Contesa Louise este frumoasă va o bijuterie.

Contesa de Farges trecea drept copilul răsfăţat al impârâtului, care îi ora recunoscător că îi înfrumuseţa curtea. Acestui parvenit îi făcea plăcere să aibă lângă el pe descendenta unei ilustre familii. De altfel, împăratul era şi el, ca ceilalţi, sub farmecul graţiei delicioase, curate, irezistibile a contesei Louise. Napoleon lăuda gustul deosebit al toaletelor ei şi, în mai multe rânduri. În cursul imperialelor sale supărări cu Josephine, căruia îi reproşa adesea, precum se ştie, cheltuielile ei extravagante cu toaletele, fusese auzit spunând, pe un ton ridicat, împărătesei:

— Ar trebui să iei exemplu de la contesa de Farges, draga mea. Ea ştie cum să se îmbrace: nu se împopoţonoază cu tot felul de zorzoane, nu umblă cu acele înfiorătoare turbane cu egretă – apreciate de altfel de savanta doamnă de Staël! E un model, e o pasăre rară, micuţa contesă! într-o seară, la o recepţie de gală, împăratul – care era atât de econom, încât fusese văzut intrând, îmbrăcat civil, într-o ceaprăzărie, pentru a controla preţul unui ciucure de la perdelele furnizate de tapiţerul curţii – împăratul, deci, după ce o complimentase pe contesa de Farges pentru simplitatea fermecătoare a rochiei sale de bal, împodobită doar cu o modestă ferigă, ca şi coafura ei de altfel, Napoleon, mereu sedus de mica contesă şi totdeauna dornic să-i dea o lecţie împărătesei, îi spuse cu glas destul de tare, ca să fie auzit:

— Priveşte-o pe micuţa contesă, ce frumoasă e! Iată, în sfârşit, o femeie care nu-şi va ruina bărbatul cu toaletele ei, dacă se mai mărită cumva!

Josefina zâmbise: ştia foarte bine că feriga aceea „simplă” era opera bijutierilor Bapst şi că acea delicioasă fantezie, din argint şi email verde, costase douăzeci şi cinci

de mii de franci.

— Ceea ce dovedeşte, spunea a doua zi împărăteasa, povestind anecdota, că te poţi pricepe grozav să câştigi bătălii şi să nu ştii preţui o bijuterie.

Louise de Purges era destul de bogată ea să-şi permită asemenea fantezii. Nu depindea de nimeni. Domnul de Navailles, fost căpitan în marina regală sub Ludovic al XV-lea şi Ludovic al XVI-lea, bunicul ei. O lăsa să facă ce vrea, să se ducă unde dorea, cu toate că nu-l mai scotea pe Napoleon din „*Uzurpatorul*, – ca îl & nu mai vorbim de „Împăratul iacobinilor”.

— Nu vă voi contrazice în nicio privinţă, contesă, îi pusese bătrânul, şi de vreme ce domnul de Purges, răposatul dumneavoastră soţ, şi-a pus blazonul la dispoziţia acestor săbii, n-aveţi decât să continuaţi să frecventaţi această societate îndoielnică! Dar, să fim bine înţeleşi, voi face uz de autoritatea mea părintească dacă v-ar trece prin cap să vă alegeţi un soţ printre soldăţeii ăştia; atunci miuş aminti că sunt marchizul de Navailles, şi, în ciuda aşa-ziselor libertăţi noi, de care mă sinchisesc ca de o lămâio stoarsă, în ciuda faptului că sunteţi emancipată, văduvă, eu, ca reprezentant al familiei şi ultimul bărbat al unui neam ilustru, aş face uz de dreptul ve-l am de a impune fiicei fiului meu voinţa mea!

— Aveţi, desigur, acest drept, domnule marchiz, îi răspunse contesa, dar nu vă fie teamă, nepoata dumneavoastră nu vă va, da ocazie să faceţi uz de el.

— Cum adică?

— Pentru că este puţin probabil să mă mai remărit vreodată.

Într-adevăr, o aflase şi Agostino – contesa părea mai bucuroasă de libertatea ei decât de o eventuală a doua căsătorie.

În *rue Mont-Blanc* contesa îşi avea salonul ei, unde erau deopotrivă de bine primiţi poeţii, artiştii şi curtenii de

la Tuileries.

În legătură cu acest lucru, se cunoaşte şi singura dojană făcută de Napoleon *micuţei*, cum îi spunea el:

— Ah, aşadar, vă plac ide-o-logii, contesă!

— Ideologii, sire?

— Făcătorii de rime, de fraze, oamenii care umblă cu cuvintele…

— Îmi plac toţi cei care au farmec şi toţi cei care gândesc, sire. După cum îmi plac cei măreţi şi demni de admiraţie.

— Bine, bine, aţi scăpat cu un compliment. Oricum, transmiteţi-le din partea mea tuturor acelor poetaştri să ne dea poeme şi tragedii patriotice, războinice, militare! Dacă poezia nu serveşte la marcarea pasului de marş, nu-i bună de nimic.

— Nici să celebreze victoriile câştigate în sunet de goarnă, sire?

— Ah, muicruşca asta! mormăi Napoleon, depărtându-se. Are totdeauna ultimul cuvânt!

La această *micuţă contesă* se gândea Agostino Ciampi. Despre ea îi vorbise And reia, pe ea d zărise – strălucitoare, elegantă – în landoul ei.

Şi, puţin câte puţin, alături de Thérèse, care era va îrsăşi un vis de dragoste, dar realizat printr-o infamie, căpitanul visa şi la averea contesei pe care o şi iev aproape, dincolo de zidul grădinii în care o văzuse pe Andre ia plimbându-se cu Solignac. Îşi repeta întruna, de parcă ar fi vrut să se biciuiască, să se îndemne, să spere, să tieuvă la acţiune: „Andreia are dreptate! Trebuie să mă însor vu această femeie*!”*

Trecuseră zile lungi în cursul cărora Ciampi meditase la cuvintele, la sfatul Andreiei. Oricât era de stăruitoare pasiunea sa pentru Thérèse, hotărâse s-o sacrifice setei sale de avere, de parvenire, era din cei ce nu ezitau în faţa sacrificării altora.

Toate mirajele sâni seducătoare şi par la îndemână – atunci când nu încerei să le atingi. Dar ca să realizeze acest vis, ce avea de făcut? Ce trebuia să întreprindă va s-o seducă pe Louise de Farges?

Luc vu ciudat, Agostino tot o mai iubea. În continuare, pe Thérèse. Îşi dădea seama că această dragoste nu va dura, însă în momentele cele mai ameţitoare, Agostino răspundea cu sinceritate întrebărilor ei, mereu repetate, de femeie neliniştită. /

— Da, te iubesc. Te voi iubi întotdeauna.

Dar cât va dura acest *totdeauna*? Thérèse nu bănuia nimic din ce se întâmpla în sufletul lui Agostino. Ea credea în cuvintele lui.

Dar şi un suflet ca al vi. Încrezător, chiar credul, era făcut să se trezească într-o zi, să-şi dea seama că se înşelase, că fusese înşelată. Pentru moment, însă, căuta – şi găsea! – în această profundă afecţiune o scuză pentru ticăloşia făptuită. Ea credea că îşi poate reîncepe viaţa oricând şi oricum, fără să se teamă de nimic, şi fără să dea nimănui socoteală – pentru că iubea.

Dar într-o seară, Ciampi se întoarse în ascunzătoarea din foburgul Saint-Antoine, palid, cu buzele strânse, tăcut, cu ochii la pământ şi privirea lui, de obicei de nepătruns din pricina uşorului strabism, nu se mai vedea deloc.

Thérèse fu izbită de înfăţişarea lui Agostino şi se nelinişti. Presimţea o nenorocire, care nu va întârzia:

— Ce s-a mai întâmplat! întrebă Thérèse.

El lăsă capul în jos; îi ocolea privirea. De altfel, pe faţa lui bărbătească, frumoasă, apărea mai curând un fel de plictis, de jenă, decât mânie sau durere.

— Ce se petrece? L-ai văzut pe soţul meu?

— Nu.

— Atunci, ce-i cu tine? Nu mai suntem în siguranţă, aici? Trebuie să fugim iar? Dacă vrei, plecăm chiar în seara asta.

— Eh! făcu Agostino. Degeaba te duci unde vrei, dacă acolo nu poţi trăi după cum vrei să trăieşti.

— Nu eşti în apele tale, spuse Thérèse. Îţi lipseşte ceva. Ce anume?

— Viaţa! aproape strigă marchizul.

Thérèse, surprinsă, se dădu înapoi.

— Da, asta îmi lipseşte: viaţa, reluă marchizul. Existenţa asta nenorocită, pe care o ducem, nu se cheamă viaţă!

— Dacă te gândeşti la mine, îţi jur că niciodată n-am fost mai fericită decât în această casă întunecoasă.

— Desigur, fără îndoială, mă gândesc la tine… Care te-ai devotat şi sacrificat… Dar, iată, au început necazurile.

— Care?

— Thérèse, se hotărî Agostino, în momentul de faţă suntem fără niciun fel de resurse.

— Fără resurse?

— Da. Iată realitatea crudă, care taie aripile tuturor viselor. Nu mai sunt bani. M-am zbătut în zadar, am căutat, am… întrebat – e ca un zid în faţa căruia toate strădaniile mele se frâng. Până acum nu ţi-am spus nimic, n-am vrut să te neliniştesc. D; în acum… îţi dai seama cât m-am fvământat? Sunt înspăimântat de aspectul mizeriei. Ştii tu ce-i aceea mizerie? Ei, bine, ne pândeşte. Camiinc, ne va strânge de gât!

Thérèse îl privea pe Agostino Ciampi cu ochi rătăciţi. Niciodată nu îi mai vorbise aşa. Părea că nici nu mai este acelaşi om. Punea atâta îndârjire în cuvântul, încât ea se întreba dacă nu uit» să-i pună la încercare curajul şi devotamentul.

Dar marchizul continua, povestindu-i demersurile, tentativele, dorinţele, furiile, decepţiile.

— Bijuteriile mi le-am vândut, nu mai am nimic, spuse Thérèse, altfel…

— Bijuteriile tale! N-ar fi ajuns nici pe o măsea; la o

masă de joc, am pierdut eu mai mult l înţelege, ca să putem fugi împreună, ca să am bani, pentru tine, am jucat şi am pierdut. Acum, nu-mi mai rămâne decât să-mi iau raniţa la spinare, să mă duc să mor, ca un prost, pentru o cauză de care nu-mi pasă. Iar complotul în care nişte descreieraţi şi-au riscat capul – altă partidă care va fi pierdută! Asta-i tot! Sunt disperat! Ce-i de făcui?

— Nu ştiu, spuse Thérèse, încet. Ghicesc însă că nu mă mai iubeşti!

— Ku? făcu Agostino. Dar ţi-am spus că pentru tine, numai pentru tino, mi-am încercat norocul la joc! Şi am pierdut. O avere.

— Săraci sau bogaţi, asta ne împiedică să ne iubim?

— Ei, da, să ne iubim... Dar nu no putem bucura de Viaţa pe care ţi-o pregăteam: îndestulată, pe picior mare. Ce îngrozitor o să fii sărac! Să fii dat la o parte, să nu ai locul tău la banchetul vieţii, când ai tot dreptul şi când ai, ca mine, o poftă de lup! Nu înţelegi? Nu înţelegi?

— Ba înţeleg. Sau mai degrabă mi-e frică să înţeleg.

— Adică?

— Adică, dacă aş fi pusă să aleg între tine şi restul lumii, nu aş ezita: aş rămâne cu tine; pe când tu, clacă ar fi să alegi între mine şi nu mai ştiu ce vis de grandoare, de lux, m-ai jertfi fără milă, m-ai părăsi ca pe un obiect care nu-ţi mai este de niciun folos. Văd, simt asta... Să nu negi! Citesc în ochii tăi ca într-o carte deschisă!

— În acest caz, trebuie să citeşti şi faptul că te iubesc ca un nebun şi să mai citeşti şi unde m-a dus această iubire oarbă: la prăbuşirea tuturor planurilor mele.

— Prăbuşirea planurilor tale? Dar eu? Pe mine nu m-a costat onoarea? întrebă ea, fulgevindu-l cu privirea. Aşadar, onoarea, bunul nume al unei femei nu te interesează, reluă Thérèse. Neliniştile talc! Dar ştii tu numărul ceasurilor mele de nesomn? Te-ai întrebat măcar dacă nu mă gândesc câteodată la omul căruia i-am stricat

viaţa? Ah! egoismul dragostei bărbaţilor! Văd că ai socotit tot ce ai pierdut, iubindu-mă, dar ai uitat că, din noi doi, eu sunt cea care am dat mai mult; eu te-am lăsat să treci cu buretele peste tot trecutul meu, eu ţi-am sacrificat numele unui om de onoare!

— Onoare pentru onoare! izbucni într-un râs strident marchizul de Olona. Dacă tu ai căzut din pricina mea şi eu m-am dezonorat din pricina ta! Sântvm chit.

— Ah! de data asta nu înţeleg, nu pricep ce vrei să spui! strigă Thérèse, prinzându-l de mână. Ce vrei să spui? Dar ce ai făcut eu pentru mine? Ţi-am cerut eu vreodată să faci pentru mine ceva josnic? Ceva rău?

— A. nu! Dar te iubeam! Şi asta ajunge 1 Ca să te păstrez, ca să te pot lua de aici, din acest Paris, unde se află el şi unde *el* e liber, a trebuit să…

Se opri brusc, de teamă că spusese prea mult.

— Spune mai departe, aştept, îl îndemnă ca Ce a trebuit să faci?

— Nimic.

— Asta-i acum! Dar trebuie să spui, dacă ai început. Ah, Agostino, te implor, spune ce ai făcut? Nu-i aşa că nu poate fi vorba de ceva rău? Nu se poate să fi făcut tu ceva josnic, tu nu eşti ca alţii, de aceea te-am şi iubit atâta… Nu cumva ai făcut ceva dezonorant tu, un Ciampi? Marchizul de Olona să facă ceva înjositor? Spune! Doar nu se poate…

Dar el tăcea.

Thérèse simţi cum o spaimă fără margini o cuprinde. Omul acesta, bărbatul acesta voinic, frumos, puternic, părea acum în încurcătură şi ţinea capul plecat, ca un copil prins cu o poznă.

— Dar spune, ce te chinuie, ce te nelinişteşte? Eşti căutat de poliţie?

— A, nu! spuse el, cu o expresie ciudată şi ironică. Este altceva! Ceea ce am făcut eu nu ştie nimeni şi nu va şti nickxiată… în afară de tine.

— De mine?

— Şi de ce nu? Pentru că la urma urmei, acest secret îţi aparţine şi ţie. Fiindcă pentru tine, auzi? pentru tine, am furat!

Agostino părea cuprins de o cumplită bucurie, dv o plăcere bolnavă de a se dezonora în ochii acestei femei. Avea nevoie de dispreţul, de ura ei.

— Ce spui? Nu înţeleg… Ai furat? Ce-ai fi în stare să-i faci aceluia care te-ar acuza de o asemenea ticăloşie? Să furi!

— Ei bine, da, am furat. Pentru tine, ţi-am spus. Pentru a pleca de-aici, să trăim undeva numai noi doi, undeva unde să nu fim decât noi doi!

— Deci, e adevărat?… Tu îmi spui asta? Despre tine? repetă! îi ceru Thérèse. Nu-ţi baţi joc de mine?

— Am spus adevărul! strigă marchizul. Banii pe care i-am jucat în casa aceea blestemată nu erau a mei! Erau ai altora!

De această dată, Thérèse sări în lături, de parcă ar fi căloat pe un şarpe. Până acum se induise. Tot ce-i spusese Ciampi îi părea mai curând rezultatul unei halucinaţii dureroase, decât mărturisirea veridică a bărbatului iubit Ultima afirmaţie, categorică, şi parcă mai mult disperată decât cinică, nu-i mai permitea nicio iluzie. Furtul, această faptă odioasă, această crimă mai josnică chiar decât uciderea. Îşi pusese pecetea pe faţa semeaţă a lui Agostino, pe această frunte frumoasă, pe care Thérèse o văzuse adesea îngrijorată, fără să ştie că îngrijorarea era pricinuită de această ruşine.

— Şi, pentru ce îmi mărturisiţi o asemenea faptă, marchize? întrebă ea, brusc, iar Ciampi o privi mirat: niciodată nu i se mai adresase pe acest ton şi folosindu-i titlul. Pentru ce? Ca să vă devin complice? Ah, mă credeam doar pierdută! Nenorocita de mine! Iată-mă, acum, căzută!

Se prăbuşi pe un scaun, ţinându-şi mâinile încleştate

între genunchi, fixând parcă parchetul, pe care nu-l vedea, şi dând mecanic din cap.

Marchizul o privea într-un mod straniu. Părea că o pândea. Evident, acest om avea un plan, când arunca at it de brutal în fala Thervsci o atât de cumplită revelaţie. Dar că nu-i putea citi în ochi ce urmărea.

— Aşadar, spuse el încet, după un moment de tăcere apăsătoare, în care nu se auzise în cameră deck respiraţia grea, sacadată a Thérèsei, nu mă vei ierta niciodată?

— Eu?

— Tu! strigă el, străduindu-se să-şi încarce glasul de dragoste deznădăjd uită.

— Mi te-ul spovedit, sporind absolvite?

— Poate, zise Ciampi. Această taină mă apăsa teribil. N-aş fi putut s-o păstrez în mine multă vreme. Do aceea ţi-am dezvăluit-o. Măcar promite-mi că n-o vei mai spune nimănui. Nu-i aşa că n-o vei spune?

— Ah! Dumnezeule! iată-mă complice!

Agostino era acum asigurat. Thérèse nu va vorbi. Dar mai câştigase ceva: reuşise să-i frângă acestei femei încrederea absolută pe care o avea în el, Ciampi. Mulţumit, îşi răsuci mustaţa şi trecu în laboratorul de alături. Dar se opri, se întoarse. Îi luă o mină şi i-o acoperi cu sărutări:

— Pentru tine am făcut-o, numai pentru tine, *Tax siv. a mia*!

Ea rămase o vreme nemişcată, inertă. Apoi se ridică de pe scaun, dreaptă, aproape ţeapănă, îl privi pe marchiz tic parcă l-ar fi văzut pentru prima oară. Deschise gura, vrând să spună ceva, dar renunţă. Apoi ieşi din odaie. Trecu în cealaltă odaie, unde putu să-şi dea frâu liber lacrimilor.

Prin uşa rămasă întredeschisă, Agostino o vedea. Ar fi vrut s-o mângâie, s-o îmbuneze. Dar se opri la timp:

— Atâta pagubă. Îşi spuse. Important e că lovitura a nimerit drept la ţintă. Şi dacă suferă, ce? Eu n-am suferit

destul? Ca să rupi o asemenea legătură, trebuie să tai în carne vie. Ei, Thérèse, abia acum voi vedea dacă mă iubeşti!

Superstiţios, instabil, nvhotărât. Ciampi voia să lase timpului şi sorţii grija să lucreze pentru el, să-i dea acea libertate de care avea nevoie, ea să se căsătorească cu contesa de Farges. Nu avea însă deloc de gând s-o rupă cu Thérèse. N-ar fi găsit această putere. La urma urmei, Thérèse era stăpână pe soarta ei. Ea trebuia să ia o hotărâre.

Se temea, de altfel, deopotrivă şi să nu-l mai iubească Thérèse, şi să-l iubească, în ciuda dezvăluirilor sale.

Liber, redus la mizerie, Agostino putea fără teamă trece la atacul imensei zestre, averea contesei de Farges. Dar se simţea totodată furios şi umilit ki gândul că, poate, Thérèse va fi astfel pierdută pentru el.

— De ce să-mi iau eu răspunderea unei asemenea rupturi. Să mă părăsească ea! Oh, ce animal nehotărât este omul! Azi vrea, mâine se răzgândeşte... Dar bine, prostule, trebuie totuşi ca Teresina asta să nu mai fie lângă tine, ca s-o poţi cuceri pe cealaltă! Şi ce-i dacă suferi un pic? Mare lucim! Să fii sărac, prinzurile mizere, coatele roase şi cizmele sparte, iată adevărata mizerie. Şi dacă nu voiai să-ţi reiei locul în armată şi nici nu te tenta să continui treaba asta de conspirator imbecil, nu-ţi mai rămânea totuşi decât neagra mizerie, oricât ai fi de marchiz!

Intră în laborator şi îşi făcu de lucru cu eprubetele şi retortele lui.

— La urma urmei, îşi spunea el, privind lichidele acelea gălbui ori de culoarea sângelui – la urma urmei, dacă nu iese inamic, iată remediul.

O idee îl fulgeră:

— Femeile sunt nebune de legat, «ar înghiţi otravă fără să clipească!

Înfiorat, ieşi încuind cu grijă uşa laboratorului.

Nefericită, distrusă, Thérèse petfecu acea seară de iulie la femastră, ascultând cum cântau vecinele ei, nişte muncitoare.

Jos, în mizera curte interioară a casei, copiii cântau şi ei, dansând în cerc…

— Ah. să ai copii! îşi zicea Thérèse. Dacă eram mamă, aş mai fi poate acolo! Un copil…

Şi, pentru prima dată în viaţa ei, locuinţa mare şi tristă a unchiului, în care îşi petrecuse anii până la căsătorie, şi locuinţa oarecum severă, din foburgul Montmartre, în care locuise cu Claude, îi părură mai puţin rigide, acceptabile chiar, locuinţe în care o fericire liniştită şi-ar fi putut găsi lăcaşul.

— Asta să fi fost oare dragostea? oftă ea.

A doua zi, când Agostino Ciampi ieşi în oraş la ora obişnuită, Thérèse nu-i aruncă nici măcar o privire. Era plânsă, palidă, încercănată.

Seara, când el se întoarse, n-o mai găsi. Întrebată, portăreasa îi spuse că o văzuse ieşind, cu o înfăţişare ciudată – năucită.

Îngrijorat, Agostino o aşteptă toată noaptea. Dar Thérèse nu mai venea. Şi nu lăsase niciun cu vânt, niciun bilet.

— Dacă s-o fi omorât? se întrebă marchizul.

La gândul acesta un fior îi trecu prin tot trupul.

Se mai temea şi că poliţia lui Fouché, dând din întâmplare peste ea, va avea şi el neplăceri.

După aceea căută să se liniştească, spunându-şi că Thérèse nu-l va trăda niciodată poliţiei şi că, de altfel, nu faci nimic în viaţă fără îndrăzneală. Simţindu-se deodată eliberat de orice obligaţie, răsuflă uşurat şi începu să-şi repete că acum nu mai trebuia să se gândească decât la Louise de Farges, care însemna pentru el averea şi salvarea.

Dar în ciuda eforturilor pe care le făcea, resimţea o durere arzătoare şi, deşi era mulţumit că putea acţiona acum liber şi nestingherit, îl încerca o dublă suferinţă, de dragoste şi de amor propriu, zicându-şi: „Aşadar, nu mă iubea cu adevărat?”

Şi la gândul acesta se reaprindea dragostea lui şi, în mânia sa, regăsea un plus de pasiune.

Apoi se întreba: „Dar, ce o fi devenit?”

Oricum, nu se gândea defel că această femeie i-ar putea trăda taina. Thérèse putea fugi, Thérèse putea dispare, dar nu va vorbi în niciun caz.

servl

Thérèse voise să moară. Primul ei gând în faţa acestui adevăr cumplit, că bărbatul pe care-l iubea era un ticălos, un hoţ, prima ei mişcate, a fost spre moarte. Nenorocita voia, într-un fel, şi să se pedepsească pe sine; dacă Agostino ar fi lăsat cheia în uşa laboratorului, desigur că amanta sa ar fi băut, cu lăcomie, orice otravă ar fi găsit acolo. Încercase degeaba să deschidă uşa, care o despărţea de pedeapsă. Neizbutind, îşi zise: La ce bun? Nu era acolo, în preajmă, fluviul, bătrâna Sena, care rostogolise şi înăbuşise în apele sale atâtea suferinţe omeneşti? Va fi fericită să se arunce în fluviu, nevrând să supravieţuiască la atâta ruşine. Era cu atât mai furioasă pe sine, cu cât simţea – cu turbare – că tot îl mai iubea pe Agostino, sau cel puţin că pu lenea pe care acest bărbat o exercita asupra ei mai era foarte mare. Închizând ochii, mai resimţea forţa magnetică a privirilor lui Ciampi, mai auzea, fără voie, vocea armonioasă a italianului, vocea care o fermecase. Şi, înfiorată de dezgust, ar fi vrut să-şi smulgă inima din piept.

Apoi, printr-un fel de minune, şi ca şi cum s-ar fi ivit, înaintea ei, o arătare, gândul îi fu invincibil atras de imaginea, mândră şi gravă, a unui bărbat cu faţa trasă, suferindă, străbătută de o cicatrice; în ciuda unui aer sever

şi rece, ol părea să aibă, anume pentru ea, un zâmbet dureros, de reproş şi de milă. Imaginaţiei sale exaltate, faţa lui Claude Rivière i se arăta mereu, ca o vie antiteză, alături de cea a lui Agostino, şi acum Thérèse se întreba, prin ce aberaţie – prinsă între aceşti doi bărbaţi – îl sacrificase pe cel care era onoarea inflexibilă, celui ce era aventura şi, acum, crima.

— Nenorocită femeie, îşi zicea ea. Şi eu l-am iubit!

Îi voni atunci, jx măsură ce se gândiva la Claude Riviere şi la Agostino Ciampi, un fel de dorinţă de umilire. I se păru că ar răscumpăra, că ar şterge o parte din infamia ei, strigând celui pe care îl jignise: Sunt o nenorocită! Aş merita o pedeapsă, ucide-mă!

Dar cum să-l privească în ochi pe Claude Rivière? Ideea de a se întâlni faţă în faţă cu el îi provoca nu teamă, ci ruşine. Moartea era mai uşoară.

Ieşise ca o nebună din casa în care locuia. Voia să aştepte să se facă noapte, fie pentru a coborî taluzul spre apa fluviului şi a merge astfel, pas cu pas, spre moarte, până ce apa îi va cuprinde şi faţa, fie pentru a se arunca nebuneşte în apă de pe vreun pod. Umbla deci la întâmplare, prin cartierele mai mult pustii, din preajma locului unde, până nu de mult, se ridicase Bastilia. Căldura era înăbuşitoare, cerul întunecat de nori negri şi grei. Thérèse, care umbla de-a lungul fluviului, vorbind singură şi ştergându-şi lacrimile, vedea profilându-se în faţa ei, pe cerul plumburiu de furtuna, în lumina palidă a* apusului, cele două turle ale bisericii Notredame. Rarii trecători grăbeau pasul şi, treptat, lumini se aprinseră, ici-colo, prin casc.

— Când va fi întuneric de tot, gândea Thérèse, când nimeni n-o să mă poată vedea, nici ajuta, voi intra în fluviu. Ah! scumpă voluptate a morţii!…

Acum, alerga aproape, ca nebună. Ploaia începuse să cadă în picuri mari şi calde, ea nu le simţea.

Un bărbat îi tăie calea şi încercă s-o oprească, bine dispus, spunându-i vorbe pe care că nu le înţelese. Îl privi drept în faţă, cu ochii ei adânci, fără un cuvin! şi at it de straniu, încât trecătorul o salută stânjenit şi se feri din calea ei, muvmurând vagi scuze.

Rătăcea fără scop, fără să ştie unde se va opri, tot mai hotărâtă să-şi pună capăt vieţii, aşteptând cu nerăbdare întunericul nopţii.

În acest timp, în locuinţa din strada Poştei, unchiul ei, Chambaraud, se pregătea să cineze singur.

— Va sa zicà aşa. Julio, i se adresă slujnicei, nici în astă-scară nu-mi faci vreo surpriză. Aceleaşi legume. Numai legume şi iar legume!

— Fac şi eu ce pot, răspunse, jignită, Julie. Luna iulie e sezon de legume. Ca friptură, abia dacă se găseşte vitei, caix mai e prea fraged, şi prepeliţe. Tot prepeliţa este ce-i mai bun azi.

— Desigur, desigur, bombăni Chambaraud, dar iată câteva seri în şir, că-mi serveşti la cină tot prepeliţă cu legume fierte. Mai inventează, dragă, şi altceva.

— Am priceput. Ar trebui să schimbaţi şi sezoane! v după pofta inimii.

Şi, mai mult pentru urechile lui Plantade, mormăi:

— Ah, revoluţionarii ăştia!

Plantade îi răspunse cu o privire adânc dispreţuitoare, care voia să spună, fără îndoială, că femeile habar n-au de politică.

Deodată, un tunet zgudui casa. Julie tresări şi-şi făcu cruce.

— Ai închis bine obkumele? întrebă Chambaraud.

— Da. domnule.

— Plantade, ai tras grilajele la ferestrele bibliotecii?

— Da, ceiâţene.

— Ce vreme, ce vreme oribilă îşi ce bine ar fi să înfrunţi asemenea furtună, savurând, la tine acasă, o cina

grozavă, dacă…

— Se gândeşte la domnişoara Thérèse, îi şopti Julie lui Plantade.

Fără să-şi termine fraza. Chambaraud respinse farfuria ce o avea în faţă şi, cu capul sprijinit în mină, prinse să viseze.

— Se poate.

— Bietul om? De obicei nu se plânge. Dar, acum, se vede că i se frânge inima.

— Ah, femeile! Femeile! şopti fostul convenţional ca pentru sine. Încercând un zâmbet. Cred. Julie, că ar fi bine să faci provizii. Vara, mai ales în iulie, cum ai spus, în sezon de legume, oricât de bun av *ti*, bucătarul – adică bucătăreasa – se trezeşte, adeseori, în încurcătură. De aceea e bine să ai cămara plină. Fiindcă nu numai iama se mănâncă bunătăţi. Eh! ce le-ar mai rămâne oamenilor, pe lume. Dacă li s-ar interzice plăcerile unei mese bune?

Îşi turnă un pahar de vin de Constance, roşu şi dulce, şi căzu pe gânduri, în timp ce Plantade şi Julie se priveau uluiţi, nemaiştiind ce să creadă despre stăpânul lor, pe care îl cunoşteau, totuşi, bine.

— Măcar cafeaua să fie bună şi caldă, Julie!

Julie, plină de importantă, aduse tava:

— Vă veţi convinge, domnule.

Chambaraud puse în ceaşcă trei bucăţi mari de zahăr. Julie, după obicei, se indignă, ca de un sacrilegiu:

— Domnul nu bea cafea, ci sirop de cafea! E o crimă, domnule!

— Aşa o fi, zâmbi Chambaraud, în privinţa asta sunt un barbar. Lichiorul, Plantade!

— Lichior din Insule *, domnule?

— Desigur.

Plantade tocmai termina de turnat lichiorul, dintr-o sticlă învelită în trestie, când Julie se întoarse agitată din bucătărie.

— Domnule, domnule, aţi auzit? Parcă bitte cineva!

— La ora asta? făcut Chambaraud. Te înşeli. O fi vântul. De altfel, în seara aceasta nu aştept pe nimeni.

Dar un gând îl fulgeră.

— Bitte cineva la ora asta? Dacă e adevărat, atunci numai nenorocire poate fi – şi, gândindu-se la Claude Rivière, se întrebă, cu spaimă: Să-i fi descoperit ascunzătoarea? – apoi, tare: Du-te de vezi, Plantade, dacă Julie a auzit bine.

1 Este vorba de lichior ciin Antilele franceze

Îşi bău mecanic, cu gândul aiurea, deliciosul lichior din Insule, fără să-i simtă defel savoarea, şi aşteptă nerăbdător, tot frăm: ntindu-<i şervetul. Şi iată că Plantade intră, palid, dar încercând să rămână calm şi stăpân pe sine, ea de obicei.

Dintr-o ochire Chambaraud ghici că se întâmplase ceva deosebit.

— Ei, ce e? Cine e?

— Cine? făcu Plantade, aiurit. O femeie... O biată femeie, adăugă el. Bolnavă, leoarcă de ploaie, îngheţată... O cunoaşteţi.

— Eu? O cunosc?...

— Da, cetăţene.

— O cunosc, eu?...

— Chiar foarte bine.

Jufie strigă:

— Aş jura că e vorba de domnişoara Thérèse!

— Thérèse! păli Chambaraud. Thérèse, aici V

Şi se ridică. Obrazul i se înăspri. Începu un gest sever, ca pentru a porunci să fie gonită, pe care Julie, înţelegându-l, i-l opri, împreunându-şi mâinile a rugă. Însuşi Plantade îi spuse pe un Von de bărbătească compătimire:

— Dacă aţi vedea-o...

— Unde e? întrebă Chambaraud.

Dar Julie şi dăduse fuga. Se întoarse vurind, aproape trăgând după ca, de mină, o femeie mai mult moartă decât vie. Era, întrsadevăr, Thérèse, cu părul lipit de obraz, leoarcă de ploaie, învinsă.

De cum îl zări, Thérèse se azvârli la picioarele lui Chambaraud. Acesta o ridică numaidecât, cu bruscheţe. De fapt, suferea îngrozitor şi de revedere şi de îi o vedea at II de umilită.

— De unde vii? o întrebă el, străduindu-se să pară sever.

— Mai degrabă: de unde revin, răspunse ea. Am vrut să-mi pun capăt zilelor.

— Cum? Pentru ce?

— Ca să ispăşesc.

— Cine vrea, într-adevăr să moară…

— Aşa se spune! îl întrerupse Thérèse. Dar nu este adevărat! M-am apropiat de prăpastie, dar m-am dat înapoi! Oh, nu de teamă, nu! Din contră! Fiindcă m-am gândit că trebuie să ispăşesc înaintea celui fată de care m-am făcut vinovată. Şi nu prin moarte. Ci prin viaţă – o viaţă de suferinţe, de lacrimi!

— Oh! făcu Chambaraud. Lumina adevărului a ajuns cam târziu. Dar fie şi aşa. În ceea ce mă priveşte, nu am dreptul nici să judec, nici să iert, nici să pedepsesc. Dacă purtai numele de Chambaraud – numele unor oameni cinstiţi, harnici, muncitori – aveam dreptul să cântăresc, să cercetez cât adevăr cuprinde căinţa ta… Şi ştiu bine ce fel de sentinţă aş da! Dar azi, ai un alt judecător. Lui trebuie să-i ceri iertare.

— Dar nu cer iertare, spuse Thérèse. Şi dacă vrea să-mi ia viaţa, să mi-o ia!

Julie interveni:

— În aşteptarea acelui moment, n-ar fi mai înţelept să vă schimbaţi de rochia asta? Toate pe dumneavoastră sâni ude leoarcă! Asta-i moarte curată!

Apucă o parte din poala rochiei şi o stoarse. Apa şiroi pe duşumea, ca dintr-o rufă.

Chambaraud făcu un gest prin care voia să spună că n-are decât s-o ia de acolo.

— Să mergem, îi şopti Julie, ia ureche.

Thérèse se lăsă dusă. Era ca moartă; părea că nu e în stane să se opună, nici să gândească; se lăsă pe mina bucătăresei, care o conduse în fosta ei odaie şi o dezbrăcă, Bătrâna Julie încerca să zâmbească, s-o încurajeze.

— Nu-i nimic, nu-i nimic. Am încălzit aşternutul… ca altă dată… E tare cald, aici, dar tremuraţi ca frunza… Dumnezeule, ce fierbinţeală!

O culcă în pat, o înveli. Sub cearşaf îi simţi picioarele ca gheaţa.

— Acum trebuie să dormiţi! Trebuie. Mâine, domnul Chamburaud n-o să-şi mai aducă aminte de nimic.

Thérèse o privea pe buna Julie şi se întreba dacă nu visase: era iarăşi, era tot în odaia ci, îngrijită de bătrâna cicălitoare cu suflet de aur. Să fie adevărat că se întorsese acasă? Să fie adevărat că se căsătorise cu maiorul Rivière? Că îl întâlnise pe marchizul de Olona? Că se făcuse vinovată de o mare ticăloşie?

Febra o învinse şi o scufundă în somn. La început, bântuit de vedenii, de vise urile; apoi mai liniştit, iar spre ziuă fu un somn vindecător.

Julie veghe la căpătâiul ci toată noaptea.

Chambaraud, de cum se trezi, îl chemă pe Plantade:

— Ei? Ce-i cu nepoata mea?

— Se odihneşte. Noaptea a fost bună.

— Cu atât mai bine, făcu Chambaraud. Ah! Toate sunt nebune de legat! A fugit din cuib şi iat-o, s-a întors rănită şi umiliţii!

Chambaraud nu-şi schimbase gândurile: nu el trebuia s-o judece pe Thérèse, ci Rivière. Maiorul trebuia să ia hotărârile ce le găsea de cuviinţă.

De altfel, nu era deloc recomandabil ca Thérèse să rămână acasă. Agenţii lui Fouché mai făcuseră o descindere, căutându-l, fie pe maior, fie pe soţia lui. Casa din strada Poştei nu era un adăpost sigur.

Fostul convenţional nu ştia însă, unde s-o ducă, unde s-o ascundă pe nepoata lui – presupunând că Thérèse ar fi în stare să umble pe propriile-i picioare, după ce trecuse prin ce trecuse.

Dar femeile au uneori o energie extraordinară. Thérèse, odată trezită, cobori şi merse drept la unchiul ei; Chambaraud înţelese că nepoata avea de gând să-i ceară ceva.

— Ce doreşti? o întâmpină el va asprime.

— Vreau şi-l văd pe maior.

— Ei. nu! Şi când vrei să-l vezi?

— Cât mai curând posibil. Mă grăbesc, nu să-i cerşesc iertarea, ci să-i spun că mă dispreţuiesc. Să-i spun că nu am murit, pentru ca să mă pot târî la picioarele lui şi să-i arăt că am fost pedepsită după cum am meritat.

Ekaltată, înainte, în pasiune, acum, în dorinţa de a se umili, părea nebună.

— Da, reluă ea. Dacă trăiesc, e pentru că mi s-a părut că moartea nu ar fi fost pentru mine o pedeapsă destul de aspră. Vreau ca maiorul să mă calce în picioare, să-mi strige că sunt o ticăloasă! Poate aşa voi găsi ce caut, pedeapsa pe care o merit.

— Ai ucis fericirea acestui om cure, gândeşte-te, e stăpânul vieţii tale.

— Mă gândesc! Tocmai de aceea vreau să-l văd. Ah, dacă măcar m-ar lovi! Acum mi-e frică să mai trăiesc!

St. grăbea să-l vadă pe Rivière, dar nu înţelegea ce se petrecea cu sentimentele ei. De fapt, mai ales fugea de imaginea, de amintirea lui Agostino Ciampi şi i se părea că alături de soţul ei – înşelat, trădat, umilit – se va simţi apărată de imaginea celuilalt.

Chambaraud aşteptă să se facă întuneric, pentru a o conduce pe Thérèse, învăluită într-o mantie, pe strada Saint-Jean, unde se afla ascunzătoarea lui Rivière. La un moment dat, fostul convenţional se întrebase dacă n-ar fi mai înţelept să-l înştiinţeze pe maior de vizită – se gândise la riscurile cumplitei emoţii pe care i-ar fi produs-o revederea soţiei. Dar dacă l-ar fi înştiinţat, s-ar fi putut ca Rivière să refuze întrevederea.

— Dacă ea ţine neapărat să-i strige: Iertare! n-ale decât să o strige, să i-o ceară, să i-o cerşească, îşi spuse Chambaraud. El trebuie s-o vadă.

Se hotar isc, deci, să-i pună pe cei doi soţi faţi-n fată.

Inima îi bătea vu putere, în timp ce o conducea pe Thérèse pe aleea din incinta şantierului ce ducea la adăpostul lui Rivière.

Plantade venea mai în urmă, supraveghind trecătorii; urma să stea la pândă. De altfel, nimic nu părea suspect, niciun pericol nu părea să se arate. Plantade se plimba, agale, cu pipa între dinţi, ca un locuitor din cartier, ieşit să ia puţin aer.

Înainte de a trece pragul căsuţei în care se afla ascuns maiorul Riviere, Chambaraud îi mai spuse o dată nepoatei sale:

— Acest om are drept de viaţă şi de moarte asupra ta. Vrei neapărat să-l vezi?

O tutuia ca altă dată: s-ar fi zis că, văzând-o cum merge în întâmpinavea pericolului, voia să-i dea de înţeles că el, Chambaraud, uitase căderea ei.

— Vrei, totuşi? repetă el.

— Să intrăm, spuse ea.

Chambaraud ciocăni în uşă încetişor, într-un fel anume. După un timp, se desluşi un zgomot abia simţit de paşi. Apoi cheia se răsuci în broască.

Uşa se deschise. În cadrul ei apăru silueta pe care Thérèse o recunoscu, trăsăturile pe care mai mult le ghici

prin întuneric. Chambaraud urcă cele două trepte şi intră. Thérèse se strecură şi ea în urma unchiului ei şi, înainte ca Rivière să-şi dea seama de prezenţa soţiei, se azvârli la picioarele lui, plângând în hohote.

O lămpiţă abia risipea întunericul din încăpere; la lumina ei, Chambaraud desluşi, pe masă, două pistoale – maiorul le ţinea la îndemână, să se apere în cazul în care agenţii lui Fouché i-ar fi descoperit ascunzătoarea.

Chambaraud închise în grabă uşa, apoi se aşează între masă şi Rivière.

Fu de altfel îngrozit văzând faţa maiorului, brusc desfigurată de emoţie.

La vederea Thé rest a, maiorul fusese ca strangulat de o durere cumplită şi trebuise să se sprijine de *4 d, să nu cadă.

Părul îi încărunţise mult, obrazul lui bărbătesc era marcat de suferinţă. Thérèse, însă, nu îndrăznea să înalte privirea; într-o străfulgerare, zărise paloarea, ridurile, acel chip răvăşit.

Chambaraud gâfâio: era pregătit să oprească mina care s-ar fi întins către* pistoale. După o linişte înfiorătoare, Claude murmură, în sfârşit, sugrumat:

— Tu…

Thérèse ar fi dorit să-şi audă numele nxstit. Dar glasul lui Rivière se stinse. Apoi, cum ca nu îndrăznea să vorbească, auzi glasul lui, glasul cunoscut, căi re acum o sfâşia mai dureros decât o mie de ameninţări.

— Ce rău, ţi-am făcut, Thérèse? Ce rău ţi-am făcut, ca să-ţi iei-dreptul de a mă lovi aşa, în inimă?

Vocea omenească are adeseori o putere stranie, iar tonul unei plângeri este citcodată mai impresionant decât plângerea însăşi. Auzind aceste vorbe spuse aşa de încet şi cu o melancolie atât de pătrunzătoare, de parcă ar fi cuprins lungi ore de durere, Thérèse simţi cum ochii i se umplu iarăşi de lacrimi şi pieptul ei apăsat fu din nou

zguduit de un violent hohot de plâns.

Nu erau nici lacrimi căutate, nici prefăcătorie.

Chambaraud îl privea mirat pe maior.

— Ridică-te, spuse Claude. Lacrimile astea mă…

Rivière suferea. Îşi strecurase mâna la piept, sub tunică.

şi încerca să-şi potolească zvârcolirile dureroase ale inimii.

Thérèse înălţă privirea, surprinsă şi rugătoare:

— Oh, nu-mi vorbi aşa, cu acest glas care mă torturează mai mult decât ar fi făcut-o reproşurile. Mai bine să fiu călcată în picioare! Să mi se arunce în obraz ceea ce merit pe deplin! Mila mă înspăimântă. Nu o merit şi nu o suport!

— Ţi-am spus să te ridici, insistă Rivière, rostind cuvintele răspicat. Te-am iubit prea mult, ca să am puterea să te pedepsesc. Nu te teme, nu-ţi cer recunoştinţă. N-am uitat că m-ai înşelat. Dar n-am uitat nici primul surâs, nici prima întâlnire, nici acele clipe minunate care au făcut din mine cel mai fericit om de pe pământ. În amintirea acestei fericiri moarte, îndurarea a luat la mine locul mâniei, al răzbunării.

— Îndurare? Tu… Pentru mine?

Şi se răsuci ca înnebunită către Chambaraud:

— L-aţi auzit? Mă iartă! Ah. ticăloasa de mine! Mă aşteptam la mânie, la furie, la pedeapsă, la violenţă. Dar îndurare? E prea mult, prea mult!

— Îndurare nu înseamnă uitare! spuse Claude Rivière cu răceală.

Thérèse îi luă mâinile şi cu toată împotrivirea bărbatului, începu să i le seringă, să i le frântânte, să i le ude cu lacrimi. Ar fi vrut să i le sărute, însă nu îndrăznea. Tremura, zdrobită, învinsă.

Acest bărbat rece, grav, sclav al datoriei, i se arăta aşa cum i se arătase pentru întâia oară, în casa unchiului

ei, admirabil şi demn în onoarea lui, ca într-o armură.

Dar, ca printr-o ironie, numele lui Agostino îi stătea pe buze – simţea nevoia să-l rostească, să-l strige, întovărăşindu-l de cuvinte grele. În starea de rătăcire şi exaltare în care se afla, nu mai ştia dacă îl iubise pe Ciampi ori îl urâse.

Claude Rivière îşi retrase mâinile din încleştarea ei şi cu glas hotărât, de data asta aproape ca un ordin, repetă:

— Ridică-te!

Elit se ridică, ţeapănă, aruncându-şi pe spate splendidul vi păr, ce era desfăcut, şi-şi privi soţul ca şi cum ar fi aşteptat de la el o sentinţă! * /

— Aşadar, nu mă alungi? bâigui ea. Nu mă alungi ca pe ultima dintre femei?

Rivière cobori ochii. O anume imagine evocată de aceste cuvinte îl obseda.

— Să nu mai vorbim despre ce a fost urât, spuse el, când nu vreau să-mi mai aduc aminte decât de dragostea mea moartă!… Nu, nu te alung, Thérèse… Dar vreau să ştii un lucru, o dată pentru totdeauna: cel care îţi vorbeşte nu-ţi mai este soţ. Te-ai liberat de legăturile contractate, te-ai liberat şi de jurământul de credinţă – În acest suflet, care ţi-a aparţinut întreg, poate rămâne loc pentru devotamentul unui prieten, dar nu este loc şi pentru dragoste*» unui soţ… La urma urnuù, nici nu te interesează dacă te mai iubesc sau nu, din moment ce nu mă mai iubeşti.

Ea rămase tăcută, nemişcată. Începea să înţeleagă: bunătatea lui Rivière era, ea însăşi, o pedeapsă.

— Regret foarte mult că ţi-am dat un nume care, astăzi, reprezintă un pericol, reluă Claude. Soţia maiorului Rivière e căutată de poliţie, ca şi maiorul însuşi. Îţi ofer, deci, adăpostul acesta, unde sunt – aşa cred – în absolută siguranţă. Începând din arest moment, te afli, aici, la tine acasă.

— La mine?

— Da, aşa am spus.

Chambaraud, rezemat de perete, cu braţele încrucişate, asculta. Iată un bărbat care ştie să fie mai mult decât un bărbat! îşi spuse el.

— Dar… tu? întrebă, cu timiditate, Thérèse.

— Eu?

— Da. Vei rămâne tot în acest adăpost, care înseamnă pentru tine securitatea, viaţa?

— Eu? Nu-mi purta de grijă, îmi voi găsi altă ascunzătoare.

— Pleci? Ieşi de-aici?

— Ai dori oare să-ţi impun chinul prezenţei mele?

— Oh. Doamne! strigă Thérese cu glas sfâşietor. Mila aceasta ajunge feroce până la urmă! Aş prefera un glonte în locul acestor cuvină* reci, care îmi sfârtecă inima! De ce, de ce să pleci? Fiindcă am intrat eu? Şi unde vei găsi alta ascunzătoare? Vei merge la întâmplare, căutând, expunându-te pericolelor? Aşadar, eu sunt cea care te con» damn? Acolo unde se afla maiorul Rivière, nu poate sta şi soţia lui? Ei bine, să mergem! i se adresă ea lui Ghambaraud. Mă duc să mă predau poliţiei, fiindcă mă caută. Şi mă jur că nu vor afla de la mine nicicând unde se află ascuns cel al cărui nume îl port! Oricât m-ar tortura!

— Nu vei face acest lucru, Thérèse, spuse Claude.

— De ce nu? Ce mai însemnez eu în această lume? Un pericol, o epavă! să mă ascund în casa unchiului meu? Imposibil. Agenţii împăratului mă aşteaptă, poate, să mă întorc. Să-i cer aceluia pe care l-am jignit să împartă cu mine ascunzătoarea? Cu ce drept? L-am lovit, l-am jignit, l-am înşelat; nu mai am dreptul să împart cu el şi primejdiile care-l pândesc. Ah! m-ai iertat – sunt pedepsită cu vârf şi îndesat. N-<im decât să isprăvesc mâine, ceea ce am început ieri!

— Eu nu mi-am luat viaţa, spuse Rivière cu vocea sa

îndurerată. De ce ai face-o tu?

Ea se simţi şi mai umilită de acest calm, de această stăpânire de sine. Se dădu înapoi, plângând, se aruncă în braţele lui Sylvain Chambaraud, caic nu avu puterea s-o respingă.

Claude, tăcut, îl privea.

Deodată tresări. Auzise cum cineva bătuse la uşă. Ascultă cu atenţie, aşteptind, să audă bătăile grupate după o anume înţelegere.

— Nu, şopti el. A bătut o singură dată. Suntem în pericol.

— Pericol? strigă prosteşte Thérèse, desprinzându-se de la pieptul lui Chambaraud. Fie binecuvântat acest pericol care ne reuneşte…

— Să fi fost urmăriţi? se întrebă Chambaraud. Să fie Plantade care ne avertizează?

Dar, după acest moment de groază, se mai auziră alte patru bătăi, la intervalele convenite.

— E unul de-ai noştri, spuse Rivière şi deschise uşa.

Era Solignac.

— Dumneaţii?

— Eu, făcu Solignac vesel. Am fost luat drept un poliţist de acest individ – şi îi arătă pe Plantade, îndărătul lui, palid ca moartea. Vă rog să credeţi că n-a lipsit mult să trec peste leşul lui, ca să ajung aici.

— Plantade primise ordine, spuse Chambaraud.

— Dacă am promis că stau de pază, am stat, adăugă Plantade.

Între timp, colonelul intrase şi închise uşa. Zărind o femeie, o salută, cu un gest elegant de politeţe şi aşteptă ca Rivière să vorbească.

Dar Rivière tăcea. Şi tăcu îndelung. În cele din urmă Claude Rivière întinse mâna spre Thérèse, şi spuse:

— Soţia mea!

Ochii Thérèsei, umflaţi de plâns, stinşi, părură că se

lumineazã la auzul acestor cuvinte. Solignac se înclinã respectuos şi tãcut în faţa Thérèsei.

— Domnul Sylvain Chambaraud, mai spuse Rivière, arãtând spre fostul membru al Convenţiei Naţionale.

Solignac se înclinã din nou şi, ca şi cum ar fi vrut sã rupã tãcerea, care devenea de nesuportat, spuse:

— Vin cu o veste bunã.

— Veste bunã! Pentru mine? fãcu maiorul cu un zâmbet melancolic şi dureros. Care?”

— Împãratul se întoarce la Paris. Napoleon la Paris înseamnã liberarea dumitale.

— Cum adicã?

— Iatã cum: împãratul nu mi-a refuzat niciodatã nimic, aşii cã am de gând…

— Sã-i ceri iertare? îl întrerupse maiorul. Vitã acest gând, dragã colonele!

— Nu e vorba de iertare – eu nu fyc politicã, nici aici, nici în altã parte. E vorba sã dea dreptul de a trãi unui soldat care s-a bãtut vitejeşte pentru tara sa.

— Dar acest soldat este duşmanul împãratului şi a fãcut tot ce i-a stat în putere ca sã-i sape puterea. Nu primesc nimic de la împãrat! Nu-i cer decât gloanţe – în cazul în care voi mai lupta împotriva lui şi vom fi învinşi.

— Dragã Rivière, îl întrerupse colonelul, generalul Malet, prietenul tãu, deţinut din iunie anul trecut şi închis acum la închisoarea Force, nu a cerut prin amici de-ai sãi, lui Fouché şi împãratului, sã fie pus în libertate?

— E adevãrat. Dar Eve Démaillot şi Rigomer Bazin, deţinuţi ca şi el, pentru afacerea comitetului din strada Bourg-VAbbé, n-au cerut o asemenea favoare. Dã-mi voie sã fac ca ei, eu, cel mai norocos, cãci, cu ajutorul dumitale, am evadat şi mã aflu aici.

— Eşti incorigibil, dragã Rivière, spuse Solignac.

— Mai mult ca oricând, rãspunse Claude Rivière, cu gravitate. Şi mai mult ca oricând, iubesc libertatea şi vreau

să mi-o dau pentru ţară. Această dragoste, cel puţin, n-a înşelat pe nimeni.

— O, cine ştie? murmură Chambaraud.

Rivière se apropie de Solignac.

— Vrei să mă scapi de povara unei griji? Vrei să-mi faci un serviciu?

— Desigur! răspunse Solignac.

— Nu pentru mine, care sunt aici, liber prin felul meu de a gândi şi stăpân pe soarta mea, aşteptând o zi luminoasă, care poate că nu va mai veni niciodată, dar a cărei speranţă mă ţine în viaţă. Datorită lui Castoret şi tatălui meu, care îmi procură tot de ce am nevoie, trăiesc în deplină siguranţă aici, fără să trezesc bănuieli, fără să mă tem de denunţători. Portăreasa, care face puţină ordine zilnic în această coşmelie, nu ştie cine sunt şi primeşte destui bani ea să nu mă trădeze. Pe deasupra, fiul ei, subofiţer de infanterie, este de-ai noştri. Repetân ceea ce mă priveşte, nu am nevoie de nimic. Dar aş vrea ca femeia care poartă numele unui proscris să nu împartă cu el nici primejdiile, nici adăpostul. Să caute azil la cineva cunoscut – nu se poate. Ar însemna să se predea poliţiei. Nu i-ai putea găsi, dragă colonele, un adăpost sigur în acest Paris în care cunoşti atâta lume… Îţi vei fi făcut de două ori datoria şi vei asigura de două ori securitatea noastră…

— Voi fi bucuros să o ajut pe doamna Rivière, se înclină Solignac dinaintea Thérèsei, care era de-a dreptul cu uită. Ai dreptate, dragă Rivière, iar nobila doamnă oare m-a ajutat să te eliberez, mă va ajuta din nou.

— Domnişoara de la Rigaudie? întrebă Rivière.

— Exact. Sunt pe lumea asta fiinţe născute ca să ajute, să facă binele.

— Şi dumneata eşti din acele fiinţe!

— Haida de! Eu îţi sâni prieten şi atâta tot. E vreun merit să-i serveşti pe cei la care ţii?

Nici Rivière, nici Solignac nu surprinseră tresărirea

lui Chambaraud, la auzul numelui domnişoarei de la Rigaudie. El dădu drumul mâinii nepoatei sale şi se apropie de Solignac:

— Iertaţi-mă, domnule, spuse el, aţi pronunţat adineauri un nume…

— Al domnişoarei de la Rigaudie, făcu Solignac. O cunoaşteţi? – r

— După nume, făcu Chambaraud cu răceală. Am impresia că suntem compatrioţi – am fost deputat al Convenţiei pentru departamentul Haute-Vienne.

— O! răspunse Solignac. De-ai noştri îşi eu sunt de pe lângă Limoges.

— Colonelul Henri de Solignac, îl prezentă Rivière.

— Mda… Acest nume…

Chipul, de obicei zâmbitor, ai lui Solignac, se întunecă brusc, de parcă fostul convenţional ar fi făcut vreo aluzie ki şalul care îi dădusentimele. Chambaraud, desigur, nici nu se gândea la aşa ceva, dar, se ştie, acest lucru, singur, ti putea mâhni pe frumosul colonel.

Grăbindu-se să schimbe vorba, Solignac se întoarse spre Thérèse.

— Puteţi fi sigură, doamnă, că în casa domnişoarei de la Rigaudie veţi fi în siguranţă. Vă voi conduce acolo, când veţi dori.

— Cum? făcu Chambaraud. Fără s-o avertizaţi măcar? Aşa, dintr-odată?

— Doar nu avem timp de pierdut…

— Nu, sigur că nu, însă…

Chambaraud ezita vizibil. Şi îl privea cu neîncredere pe Solignac.

— Sper că propunerea mea nu întâmpină vreo obiecţie, zise în cele din urmă Solignac, uşor nedumerit.

— A, nu! Doar că… anume motive… ar putea să…

— Ar putea-o împiedica pe domnişoara de la Rigaudie să găzduiască o femeie ameninţată! Eu nu văd niciun

asemenea motiv.

— Ah, colonele! făcu Chambaraud, pierdeţi din vedere faptul că domnişoara de la Rigaudie face parte dintr-o castă împotriva căreia am luptat; şi că domnişoara, desigur, îi urăşte pe actorii care au jucat în acea dramă…

— Sunt cu totul şi cu totul convins că domnişoarei de la Rigaudie puţin îi pasă din ce partid face parte cineva a cărui viaţă este în primejdie. Înainte de a se uita ce cocardă, ce insignă poartă, că se gândeşte la primejdia care îl ameninţă!

— Desigur! Da, da, nu mă îndoiesc… Ei, bine, dacă unii sunt generoşi, alţii sunt mândri! Nu mi-ar face plăcere să se afle că nepoata convenţionalului Chambaraud a cerut azil unei… Unei rude dea emigraţilor.

Rivière, destul de surprins de obiecţie. Îl asculta pe Chambaraud. În timp ce Thérèse, stăpânită de propriile ei gânduri, pâinsă şi îndurerată, privea la Claude vu o expresie de veneraţie timidă, oarecum stăpânită şi aproape tremurătoare.

— Ah! izbucni Solignac, deci este o chestie de mândrie! Numai că, înainte de toate, este vorba de salvarea unui om. Şi la urma urmei, de ce sunteţi atât de sigur că se va afla? Că se va şti că nepoata dumneavoastră a fost găzduită de către… îmi dau seama care este cuvântul care vă şochează – de către o aristocrată?

— Sunt convins! Dacă alţii nu o vor şti, domnişoara de la Rigaudie, în schimb, o va afla, sunt convins!

— De ce ar afla-o? Dacă maiorul nu are aceleaşi scrupule ca dumneavoastră, voi conduce-o pe soţia sa la marchiza de la Rigaudie; doamna va fi în siguranţă, acolo, fără ca nimeni să se simtă obligat în vreun fel faţă de nimeni. Dumnezeule! exclamă frumosul Solignac, credeam că trecerea anilor va stinge ura dintre oameni! Dar, ascultându-vă, înclin să cred că m-am înşelat, că timpul trece, dar ura rămâne.

— Timpul nu poate şterge anumite amintiri, spuse Sylvain Chambaraud. Veţi afla acest lucru când veţi ajunge la vârsta mea.

— Fină atunci, însă, ar fi bine ca doamna să fii o dusă într-un loc sigur, zâmbi Solignac. Eşti de acord, dragă Rivière?

— Da, şi îţi mulţumesc, răspunse maiorul.

Thérèse se apropie de maior şi i se adresă, rugător:

— Un singur cuvânt numai…

Solignac şi Chambaraud se îndepărtară discreţi.

Thérèse, cu mâinile împreunate, îi spuse şoptind:

— Vreau să ştii că dacă există pe lume cineva care vrea să-şi răscumpere nebunia printr-o viaţă de căinţă amară, adâncă, printr-un devotament de fiecare zi, printr-o supunere de fiecare ceas – apoi acea fiinţă, iat-o: eu sunt 1

— Te cred, spuse Claude, tot în şoaptă.

— Dacă este aşa, atunci sper că… poate… într-o zi… iertarea…

— Am iertat…

— Da, iertarea e mare lucru, clar uitarea…

— Ah. uitarea! făcu maiorul cu melancolie. Uitarea nu ţine de om, ci de timp. Deatfel, iertarea este pentru tine, pedeapsa este pentru celălalt. După ce mă voi răzbuna, vom mai vedea.

Făcu un gest prin care voia să spună că discuţia nu mai putea continua. Thérèse clătinându-se, se întoarse, căutând sprijin, de parcă ar fi fost la un pas de leşin.

Braţul lui Solignac o susţinu. Apoi, colonelul. Îşi luă rămas bun de la Claude Rivière, strâng! ndu-i puternic mina.

— Adio… spuse Thérèse cu glas stins.

— La revedere… poate, spuse soţul, cu inima fiinţa.

Cum Solignac tocmai ieşea, Chambaraud îi aminti în şoaptă:

— Deci, numele meu…

— Nu va fi pronunţat.

— Pot conta pe asta?

— Da, *cetăţene*, spuse colonelul, zâmbind. Nepoata convenţionalului Chambaraud nu va fi, pentru domnişoara de la Rigaudie, decât soţia maiorului Rivière.

XII

SOLIGNAC TRAGE CU URECHEA

Pentru Solignac n-a fost dek>e greu să o convingă pe domnişoara de la Rigaudie s-o ia pe Thérèse sub aripa-i ocrotitoare. Este drept, nu-i prea plàéea nici Imperiul, nici Republica, însă nu-i displăcea ca o mină de iacobini să-l pună pe Napoleon în încurcătură. De altfel, raţionase foarte simplu: maiorul Rivière era un proscris; deci, femeia care îi purta numele se afla şi ea în primejdie. Era destul şi prea destul în ochii bătrânei domnişoare.

Apoi o rugase Solignac. Iar Solignac…

— Adu-o aici pe biata femeie, spusetsc ea.

O primise pe Thérèse cu bunăvoinţa ei obişnuită, acea cordialitate repezită şi cam cicălitoare – trăsătură caracteristică felului ei de a fi. Odată instalată într-o aripă izolată din casa Rigaudie, Thérèse trecu drept o rudă a stăpânei, – nimeni n-ar fi bănuit că e vorba de cineva căutat de poliţia lui Fouché.

Colonelul era mulţumit că dusese la bun sfârşit dubla expediţie. Rivière se afla în siguranţă, Thérèse de asemenea – scopul fusese atins. Henri de Solignac avea acum timp să se gândeoscă un pic şi la sine. Mai ales că sentimentele pe care le nutrea faţă de And reia nu erau dintre cele obişnuite.

Această femeie fierbinte, seducătoare, cu ochii ci ciudaţi, care părea că distilează otrava dragostei, cu unduirile ei de gitană, cu mângâierile perfido, gesturile ci provocatoare şi neliniştitoare, îl cucerise în scurt timp pe frumosul Solignac. Adevărat, dragoste carnală mai degrabă decât pasiune, însă, cu And reia, cine putea şti

unde se termina una şi unde începea cealaltă? Privirile ei, verzi ca veninul, aveau atâta forţă! Glasul ei era at it de cântător, de învăluitor!

Oricare alt bărbat ar fi căzut în sclavie veşnică. Colonelul însă, din fericire, îşi propusese să nu se lase ameţit, să fie în stare să se smulgă din vrajă, când va socoti că este nevoie. Războiul îi da acum răgaz... Aşa că o iubea pe Andreia sincer, dar cu sinceritatea ostaşului care „vorbeşte" cu o fată între două lupte – o dragoste pe durata unui popas.

Andreia simţea acest lucru şi trebuise să recunoască faţă de sine că, oricâtă putere ar avea asupra acestui bărbut, nu-l put vu juca pe degete şi, cu toate că foarte îndrăgostit, el rămânoa stăpân absolut al câmpriului său destin.

— Ştii ce însemnez eu pentru tine? îl întrebă va într-o seară.

— Iubirea, fericirea, surâsul! răspunse el.

— A. nu! Sunt cea care umplu timpul tău liber. Un capriciu între două lupte. Nu-mi mai fac nicio iluzie.

— Te înşeli profund. Andreia! Dragostea mea este adevărată, niciodată nu am mai iubit o femeie cu atâta foc...

— Asta pentru că, probabil, sunt ceva mai drăguţă docil altele! Dar chiar răspunsul tău de acum dovedeşte că nu mă înşel, că am ghicit exact: reprezint pentru tine ceea ce altă dată, reprezentau pentru mine, alţi bărbaţi: o jucărie. Există o justiţie pe lumea asta! Oh! dacă ai şti pe câţi adoratori i-am făcut să sufere! Şi, în acelaşi timp, cât am suferit din pricina suspinelor insuportabile, rugăminţilor şi insistenţelor acelor adoratori! Ca, de pildă, Ottavio, aproape un copil...

— Ottavio?...

— Da. Cel care s-a omorât din pricina mea. Pretindea că nu-l iubesc deloc. Să-l iubesc? Eu să iubesc! Continuaţi-

vă drumul, domnilor, aţi greşit adresa! Mulţumiţi-vă cu vârfurile degetelor, inima nu e de dat… Şi iată că mi-a venit rândul să plătesc pentru toate suferinţele pe care le-am provocat altora: eu te iubesc, iar tu nu mă iubeşti

— Ce tot spui? Dar te ador, Andreia!

— În sfârşit! Eşti al meu – iată o certitudine. Şi îmi juri că sufletul tău îmi aparţine. Un jurământ de-al tău, asta înseamnă ceva! Numai că, vezi tu, frumosul meu colonel, femeile ca mine sunt şi rămân monştri de egoism şi de indiferenţă, până în clipa în care întâlnesc un bărbat ea ţine. Începând din acel moment, stăpânul e el, bărbatul. Şi ea îl adoră. Şi dacă el o părăseşte, asemenea femeie moare. Să mă iubeşti mereu. Henri!

— Eşti nebună! De ce vorbeşti de moarte?

— IV ev neiş vorbi?

— Dur eşti tinăvă, frumoasă, viitorul e în faţa ta…

— Ce contează viitorul, tinereţea, frumuseţea? Contează… Mă iubeşti?

— Desigur 1

— O, asta îmi dă viaţă… Ah, dacă ai înceta cu… Dar, atâta pagubă! Un proverb de pe la noi spune că dacă sunt trandafiri, vor înflori. Vom vedea ce ne rezervă ziua de mâine.

Solignac spunea adevărul când o asigura pe Andreia de dragostea sa, dar nu adăuga că această dragoste începuse să-l cam apese.

Un lucru stârnea curiozitatea – sau neliniştea – lui Solignac, în această, de altminteri, atât de plăcută legătură: pericolul pe care îl adulmeca instinctul sau spaima lui Castoret. Această perspectivă adăuga fructului, savuros prin el însuşi, atracţia fructului interzis.

Solignac nu dădea mare importanţă temerilor şi fantasmelor lui Castoret, prevestirilor cărţilor de joc ale domnişoarei Lenormand, dar auzindu-şi ordonanţa repetându-le mereu, sfârşise totuşi prin a le şti pe de rost,

ceea ce nu-l împiedica să-şi râdă de ele.

Se legase de Andreia, la început din plăcere şi din – de ce nu? – bravadă. Acum zâmbea când Castoret, clătinând din cap a pagubă şi a avertisment, îi reproşa lipsa de prudenţă.

— Dar unde e primejdia, Castoret? îl întreba Solignac pe consăteanul său. Şi de ce, mă rog, crezi că nu sunt prudent?

— O femeie brună, venită din sud… îşi spunea Castoret poezia.

— Bine, bine, cunosc cântecul şi ar fi bine dacă ai înceta cu el! Ştii foarte bine că trebuie să auzi un tunet, ca să poţi spune că furtuna e pe-aproape!

— Da, dar sunt şi furtuni care nu se anunţă…

Solignac nu-l luă în scamă. Dar nu trecu mult timp până să audă acel tunet prevestitor de furtună.

O nouă vizită la Claude Rivière îl convinse că presimţirile lui Castoret nu erau lipsite de temei. Colonelul II găsi pe Rivière absorbit, frământat, cu obrazul şi mai încruntat ea de obicei. Îl simţi foarte neliniştit. Solignac nu l-ar fi întrebat cave e motivul acestei stări, dar Rivière vorbi nointrebat.

S-ar şi părut că vrea să arunce de pe umeri o greutate care îl apăsase prea tare şi de prea multă vreme, împărţind-o frăţeşte eu bunul său prieten:

I – Solignac, începu Claude, cu un fel de melancolie obosită în glas, în timpuri ca cele pe care le trăim şi cu o sarcină ca aceea pe care mi-am asumat-o, nu sunt sigur nici măcar că voi apuca ziua de mâine. Oricând, în orice clipă, aş putea pieri, să zicem în luptă, sau ucis legal – ca toţi cei care şi-au închinat viaţa unei idei. Ei bine, aş muri chinuit de părerea de rău că am lăsat în viaţă, viu şi nevătămat, triumfător, fericit, pe un trădător pe care n-am putut pune mina; pe care n-am ajuns să-l pedepsesc.

— Un trădător?

— O iudă care mi-a terfelit onoarea, care a ucis în răine încrederea sfântă pe care o aveam în om, care a despărţit pentru totdeauna două fiinţe care se iubeau – fiindcă că mă iubea, o ştiu, sunt sigur!

— Thérèse?

— Da. Acea nenorocită femeie care a venit, t momind, să-şi ceară iertarea în genunchi. Ce interesează iertarea I Pe nefericita aceea… fiecare cu pedeapsa care i se cuvine., Dar el! El! Dacă mâna mea nu-l va putea pedepsi, <acă sabia mea nu-i va putea străpunge inima, dacă voi muţi, ştiind că el e în viaţă – va fi pentru mine o suferinţă fără margini, înfiorătoare!

— Cine-i acest om? Cum îl cheamă?

— Ţi-am spus că e un ticălos. Chip mincinos, înşelător, privire care fuge în lături, să ascundă ce are de ascuns. Un italian îmbrăcat în uniforma noastră.

— Un italian?

— Unul din cu care complotează împreună cu mine? Cum de n-o fi trădat încă secretul nostru, el, can* ştie atât de bine ce-i aceea minciuna, el care se scaldă în trădare?

— Numele lui? insistă colonelul.

— Agostino Ciampi, marchiz de Olona.

Solignac făcu un pas înapoi, de parcă ar fi fost orbit de lumina crudă a unui fulger. Ciampi! Olona! în mai era niciun dubiu, era vorba de fratele Andreici. Acest om – care, de la prima vedere, îi fusese antipatic – iată-l, din nou în calea lui. Sau, cel puţin, Solignac găsea mina italianului în aceasta ticăloşie.

Colonelul îşi stăpâni cu greutate tulburarea pricinuită de dezvăluirile lui Claude Rivière. Nu trebuia ca maiorul să-şi dea seama de emoţia prin care trecuse şi în niciun caz să afle că lui îi erau cunoscute numele Ciampi şi Olona.

Ascultă, în linişte, străduindu-se să se stăpinoască, povestea lui Rivière, află de suferinţele maiorului, de

dorinţa lui de răzbunare. Apoi Claude Rivière îl întrebă pe Solignac dacă poate conta pe el şi în această răzbunare, cum contase pe el când fusese vorba de liberarea sa din închisoare.

— Da. Poţi conta, răspunse pe loc colonelul.

— Dacă mi se va întâmpla să mă aflu în imposibilitate de a-l pedepsi pe acest ticălos, vei duce tu, la capăt, răzbunarea mea?

— Da, răspunse Solignac.

Îl revedea pe acest marchiz de Olona, de parcă l-ar fi avut înaintea sa: acea frunte insolentă, acea privire care se prelingea, se scurgea printre gene, care se strecura ca un şarpe. Lucru ciudat, de această dată, temerile lui Castoix t prindeau corp în ochii lui Solignac: chiar imaginea Andreici se transforma, devenea vagă, ciudată, îndoielnică; zâmbetcic ei începeau să-i pară enigmatice; comporta1, va oi, tx vfidă şi de temut.

liar, pe Solignac mi-l mihnea perspectiva unei răzbunări; dimpotrivă, îl încerca un fel de stranie bucurie şi mulţumire. Respiraţia i se iuţise, ca în preajma unei furtuni şi adulmeca parcă miros de pucioasă în aer. Aventura lui amoroasă se complica, avea acum acel ceva care îi lipise: frumosul Solignac era încântat.

Îşi luă rămas bun de la Rivière şi trecu pe acasă, să îmbrace uniforma de maro ţinută. În acea seară, ducele de Feltre dădea o recepţie şi grădinile ministerului erau luminate *a giorfio*. Era una din acele serbări nocturne, la modă pe atunci, pe care Fouché le încuraja, ca de altfel şi parăzile militare, care, susţinea el, ajutau la dezvoltarea comerţului.

Frumosul colonel urma să fie, din nou, una din vedetele serbării. Fu aproape aclamat când traversă mulţimea – surâsuri, priviri pline de înţeles, fâlfâit de evantaie, şoapte, cuvinte măgulitoare…

Îl salută pe ministru, apoi ieşi să ia puţin aer în

grădină, a cărei verdeaţă era înveselită de luminile vii ale felinarelor şi lampioane lor, ce dădeau frunzişului o culoare şi o strălucire extraordinară.

Pe lângă saloane, la ieşirea din pavilionul ce dădea direct în aleile iluminate, se formaseră grupuri, la lumina candelabrelor. Şezând ori în picioare, tineri eleganţi înconjurau o femeie fermecătoare, pe jumătate întinsă în fotoliul ei, şi care, jucindu-se cu evantaiul sau cu mănuşa, asculta cu o cochetărie fără provocaţie vorbele mai mult sau mai puţin de duh a vreo zece – doisprezece juni la modă, în haine verzi sau de albastrul cerului, care formau mica ei curte.

Femeia era într-adevăr atât de frumoasă, cu părul ei biond-auriu şi tenul admirabil, alb şi roz, avea atâta farmec încât, nebăgat în scamă de grupul prins într-o vie compensaţie, Solignac se opri un moment pe prima din cele trei trepte ce dădeau în grădină.

Aşezată, această femeie, ce putea avea douăzeci de ani, părea mai curând mică de stat; era subţire, elegantă, mişcările capului ei păreau să denote vioiciune şi inteligenţă. Totul în ea era armonic. Solignac amănunţi cu plăcere această frumuseţe fermecătoare. Umerii şi braţele, acoperite de un şal roz, transparent, erau superbe, pielea era fină şi lăsa să se străvăd vinişoarele albastre. Mâinile, din care una rămăsese înmănuşată, erau mici, iar pe cea fără mănuşă se zăreau gropiţe. Gura proaspătă, trandafirie, cu dinţii albi, puţin ascuţiţi, părea făcută pentru zâmbet.

Îndeosebi adorabilă era la această femeie partea de sus a feţei: ochii, genele şi sprâncenele negre, contrastând cu părul blond, un păr de copil atât de fin, de mătăsos, încât o simplă şuviţă desprinsă din bogatul coc şi împărţită în bucle mici, făcea ca o aureolă aurie în jurul frunţii sale înalte. Era o femeie tare frumoasă, dealtminteri foarte pământească prin seducţia ei şăgalnică.

Purta o toaletă totodată deosebit de elegantă şi de o savantă simplitate, pe care toate celelalte doamne o recunoşteau ca provenind de la unul din croitorii celebri. Un pieptene-diademă, împodobit cu peruzele, îi menţinea părul şi lăsa să scape doar buclele ce-i acopereau fruntea.

Solignac o privea fără să asculte ce se spunea în jurul ei şi, totuşi, tinerii aceia tocmai de el vorbeau.

— Da, contesă, s-ar putea numi, pe drept cu vânt, protejatul graţiilor, spuse unul din tineri.

— Este binecuvântat de zei!… adăuga altul, înalt, slab, cu nas lung.

Solignac îl recunoscu: era un poet la modă prin saloanele timpului, Florival de Saint-Clair, reformat clin armată pentru motive de sănătate şi care îşi petrecea timpul suspinind în versuri pe lângă doamne – pe care le ţinea la curent şi cu recentele intrigi de amor de la curte. Marele1 consum de bărbaţi, pe câmpurile de luptă. Îi permitea uneori lui Florival de Saint-Clair să nu rămână doar un adorator platonic. Evele ajungeau câteodată să se mulţumească şi cu umbra lui Adam.

Delicioasa femeie pe care Solignac o contempla – aşa cum ai privi o pasăre de preţ aflată în libertate, ţinându-ţi suflarea, ca să nu-şi ia zborul – nu părea că-l ascultă pe Flovival decât cu o dulce şi amabilă ironie. Poetul, dimpotrivă, nu avea ochi decât pentru ea. Se străduia să-şi încarce glasul şi privirile cu dragoste.

— Sexul frumos, pentru care jumătate din fiinţele de pe pământ şi-ar da viaţa, spunea Saint-Clair, suspină adesea după acest bărbat. Cunoaşteţi, contesă, zvonul pe care nimfa Eco ni l-a transmis?

— Care zvon?

— Că bruna şi picanta napolitană a că-n i privire arzătoare a înflăcărat atâtea inimi…

— Domnişoara de Olona?

De astă dată, Solignac ascultă cu atenţie. Fusese

rostit numele Andre iei.

— Da, încuviinţă Saint-Clair. Domnişoara de Olona… tocmai.

— Ei?

— Ei… Se pretinde că… St. spune că această frumuseţe insensibilă a cedat în faţa unei astfel de bravuri şi că, asemeni zeiţei seducătoare, care primeşte toate dorinţele noastre tainice, acea Veneră italiană a primit favorabil şi insistenţele acestui Marte…

— Adică ale domnului de Solignac?

Colonelul nu mai auzi răspunsul lui Saint-Clair. Se îndreptă spre grup, fără a se arăta nemulţumit, ci doar ca să se ştie că se afla acolo.

Primul care îl văzu fu poetul Florival. Duse un deget la gură – făcându-le celorlalţi semn, le ceru sau, mal curând, îi rugă să păstreze tăcere.

— Discreţia bruscă a domnului de Saint-Clair nu era npesită de oarecare nelinişte. Dar îşi reveni când văzu că colonelul, mergind destul de încet, ai să le dea timp să schimbe vorba, se mulţumi doar să treacă pe lângă ci – fără îndoială în chip de avertisment – şi se pierdu într-o alee a parcului, pe când contesa îl urmărea din ochi cum se îndepărta.

— Ei, l-aţi văzut? întrebă unul dintre tineri.

— Da, l-am văzut, răspunse ea, gânditoare.

— Şi mai păstrează oare, astfel văzut, prestigiul pe care i l-a dat praful de puşcă?

— Are o ţinută de adevărat gentilom.

— E fermecător! interveni Florival, care îi era recunoscător lui Solignac că nu auzise conversaţia atât de brusc întreruptă.

— Vuţin cam prea voinic, spuse altui.

— Când se va îngrăşa, va arăta destul de vutgar!

— Aşa da! râse contesa. Sunt încântată pentru colonel, pe care nu-l cunosc, de aceste critici. Un bărbat,

pe care alţi bărbaţi îl găsesc ireproşabil de frumos, rar place şi femeilor. Criticik* voastre masculine sunt cel mai frumos elogiu pe care îl puteţi aduce domnului de Solignac!

— Oh. contesă! se grăbi Saint-Clair. Eu nu îndrăznesc să – critic Colonelul este un adevărat Achile, demn să întâlnească un nou Homer!

— Do cu un aţi tua asupra dumneavoastră sarcina să-i cinuţi isprăvite, dragul mou Saint-Clair?”

— Voi reflecta la aceasta, contesă. Pentru că niciunul din eroii literari din cărţile de astăzi nu se apropie nici pe departe de valoarea domnului de Solignac!”

— Aşadar, vi l-aţi ales ca erou?

Înainte de a răspunde, Saint-Clair oiţă adânc:

— Nu. Nu mi l-am ales. Eroii mei nu servesc zeului războiului. Eroii roci sunt suflete distinse, delicate, care suferă în tăcere în faţă… dinaintea…

— O. bietul meu Saint-Clair! începu să râdă, fără răutate, contesa

T în acest timp, plimbându-se, Solignac se gândea la tânăra pe care o văzuse aşa de înconjurată. Pe cât de tulburat se simţise când o văzuse pentru prima oară pe Andreia, pe atât se simţea de atras, acum, de aerul de seninătate şi calm pe care îl răspândea această femeie, al cărei nume nu-l ştia.

Se opri şi se întoarse. În capătul aleii, însă, nu mai zări, de la această depărtare, decât o pată de lumină, în care se agitau forme nedesluşite.

Dar, deodată, auzi, la câţiva paşi, numele lui rostit – destul de încet de altfel, dar desluşit. Era pentru a doua oară, în această seară. Colonelul nu-şi putu stăpâni un zâmbet, amuzat de această coincidenţă.

— Este seara confidenţelor aruncate în voia vântului, pe care eu le culeg din mers, gândi el. La câteva minute, la câteva zeci de paşi – de două ori. Ar fi de necrezut, dacă mi

s-ar povesti asta sau dacă aş povesti-o eu. Este improbabil şi, totuşi, adevărat!

Folosind tactica militară – de a-l surprinde pe inamic şi de a se păzi să nu fie el cei descoperit – Solignac încerca să afle cine, prieten sau neprieten, vorbea despre el.

Aleea pe care o străbătea se termina în dreptul unui rondou. Ca o altă rază ducea spre rondou şi aleea alăturată, pe care se plimbau, vorbind, cei pe care frumosul Solignac îi auzise.

În mijlocul rondoului, scăldată în lumină, se afla o statuetă a lui Amor, iar în faţa acesteia o bancă de lemn.

Solignac ajunse primul. Se rezemă de soclul statuetei şi privi spre cei doi plimbăreţi de pe aleea învecinată. Era Andreia şi Agostino Ciampi.

Tânăra femeie era îmbrăcată într-o superbă rochie galbenă şi ţinea în mână un buchet de trandafiri.

Privindu-l pe Agostino, Henri de Solignac nu-şi putu stăpâni valul de mânie care îl cuprinse. Revăzu chipul palid, chinuit al lui Rivière – bărbatul pe care îl ultragiase acest fante, acest aventurier.

Aşadar, spunea în acea clipă Andreia, mi-ai urmat sfatul. Contesa…

— Îi voi vorbi! se grăbi Agostino să-i răspundă.

— Când?

— În astă-soară.

— Cine te va prezenta?

— Un poetaş, unul pe care l-am mai întâlnit prin saloane şi care-i un fel de om de casă al contesei de Farges. El îmi va deschide porţile…

— Interesantă tactică: să fii prezentat de un om de nimic!…

— Ce contează călăuza, dacă-ţi arată drumul spre victorie?

Auzind aceste cuvinte, Solignac încercă o senzaţie ciudată. Ghicea, era absolut sigur, vă asista la un complot,

un aranjament murdar. Instinctul ti spunea că femeia căreia marchizul de Olona voia să-i fie prezentat – în ce scop? Solignac nu-şi dădea seanţa – era fermecătoarea contesă, aflată în celălalt capăt al aleii, înconjurată de admiratori. Era 1 repede că nu putea fi vorba de altcineva. Nu cumva domnul de Olona avea de gând să facă totul ca să fie iubit de ea?

— Îţi doresc succes, Agostino, spuse Andreia. Deşi, ca să fiu sinceră, te găsesc cam ciudat, ai un aer cam ascuns, cam… oricum, pacea ascunzi ceva.

— Eu? făcu marchizul, surprins.

— Ei, da, tu. De câte ori ne-am văzut de când am sosit la Paris? S-ar spune că mă ocoleşti, că fugi de mine. Şi eu care credeam că pot să-ţi cer un serviciu…

— Care?

— Îţi voi spune când te vei hotărî să-mi faci o vizită. Este adevărat că îmi ocoleşti casa?

— Nu casa ţi-o ocolesc, ci pe cei pe care îi primeşti îi va.

— Şi care sunt aceia?

— Am greşit. Trebuie să spun cel pentru că numai pe unul îl urase!

— Pe Solignac?

— Pe el.

— Şi pentru ce îl urăşti?

— Ştiu eu? Să zicem: din instinct. Când am dat cu ochii de el pentru prima oară, mi-am dat seama că am în faţa mea un duşman. Sunt anumiţi oameni care cu siguranţă îţi aţin calea, când vrei să faci un pas înainte. Nu m-aş mira deloc, dacă individul acesta s-ar ridica între scopul pe care-l urmăresc şi mine. Dacă vrei să ştii, acest Solignac a condus într-un loc, încă nu ştiu unde, pe femeia pe care am iubit-o şi o mai iubesc; această femeie înseamnă pentru mine dragostea şi pasiunea, după cum contesa de Farges va însemna averea şi puterea!

— Dar de unde ştiia el a făcut asta?

— M-am interesat, am în trebuit, am luat urma Thérèsei… Solignac este cel care a ajutat-o să fugă şi să se ascundă! Am aflat-o de la servitori…

— Şi tu te mai gândeşti la acea Thérèse? făcu And reia, batjocoritoare. Vrei să-ţi spun motivul pentru care n-ai uitat-o? Pentru că te-a părăsit va iată motivul! Tu crezi că o iubeşti, când, de fapt, numai amorul tău propriu este rănit…

Andreia se apropie de banca de sub soclul statuii şi se aşează. Agostino rămase în picioare.

— O iubesc şi o voi iubi totdeauna, spuse Agostino. N-ai decât să crezi că e vorba de amorul meu propriu, dar să ştii că, chiar după ce voi pătrunde în intimitatea contesei de Farges, mă voi întoarce la Thérèse şi o voi lua cu mine…

— Vanitosulc! îl întrerupse Andreia. Toţi bărbaţii sunt la fel. Vrei să părăseşti femeile, dar nu suporţi ca ele să te părăsească.

— Poate, acceptă Agostino

— În acest caz, reluă* Andreia, dacă vrei să primeşti un sfat, iată-l: uit-o pe *Teresina* ta şi nu te mai gândi decât la femeia cu care trebuie să te căsătoreşti, în ciuda rivalilor, chiar în ciuda ei! *Per Bacco*, *Agostino* e o sarcină demnă de un Ciampi!

— Da, ai dreptate, spuse marchizul. Dar dacă această contesă va deveni sau nu soţia mea, continui să am puteri depline asupra femeii care a fost, care este amanta mea!

Solignac nu mai putu răbda. Din doi paşi fu în faţa lor şi, pe când domnişoara de Olona se ridică brusc, speriată, îl interpelă pe marchiz:

— Cu ce drept, domnule, vorbiţi despre o femeie care poartă numele unui om de onoare?

Agostino se dădu înapoi un pits, dar nu de frică, ci ca să-şi ia a vânt.

— Solignac! strigă el, dezvelindu-şi dinţii ca de fiară.

— Agostino! Colonele!… Andreia se aruncă între ei.

Agostino, palid ca moartea, aştepta cu pumnii strânşi.

Solignac, nemişcat, îl privea de sus şi zâmbea.

— E rândul meu să întreb cine v-a dat dreptul să vorbiţi despre un lucru care este secretul vieţii mele! spuse marchizul.

— Secret încredinţat vântului, zâmbi în continuare Solignac. Zefirul îl ia pe aripile lui şi îl poartă, dulce, cu grijă, şi îl strecoară neatins în urechile primului necunoscut care se plimbă pe alee.

— Cine l-a auzit, înseamnă că a tras cu urechea!… răspunse obraznic Agostino.

— Agostino! Te rog! Agostino!… interveni Andreia.

Tânăra se temea de o înfruntare cumplită între cei doi bărbaţi. Cu instinctul ci fără greş, ştia că trebuie să se ocupe de Solignac. Aşa că se apropie, căutându-i privirea, şi se lipi de el.

Colonelul îl privea drept în faţă pe insolentul italian, dar simţea cum mânia i se înmoaie, topită de căldura ante* ţitourc a trupului Andreici, de glasul ei, care îi murmura la ureche ca o rugăminte, ca o rugăciune:

— Henri, te rog, e fratele meu, te rog, niciun cu vânt, niciun gest, dragul meu Henri, te roagă Andreia…

Colonelul înţelese, într-o străfulgerare că, într-un asemenea loc şi într-un asemenea moment, scandalul putea să-i fie fatal lui Rivière. Ocazii să-l pună la punct pe Ciampi se vor mai prezenta, fără îndoială. Dar acum, cel mai bun lucru pe care-l putea face era să se stăpânească. Se desprinse încetişor din strânsoavoa Andrelei, îi st rinse mina amantei sale şi, înainte de a se îndepărta, spuse:

— Sunt frate de arme cu maiorul Rivière. Cine îl insultă, mă insultă pe mine. Ca să evit orice scandal, voi uita ce am auzit în astă-seară. Dar un sfat, domnule marchiz: să nu vă mai întâlnesc în calea mea.

— Îmi voi urma calea pe care vreau s-o urmez, fără să-mi pese de bulgărele care ar vrea să mă oprească! aproape strigă Ciampi.

— Un bulgăre? zâmbi Solignac. Vă corectez: o mină de fier, domnule! Adio!

— La revedere! îi strigă Agostino, din urmă.

Andreia privea cum se îndepărtează Solignac.

— Eşti nebun? făcu ea, adresându-se marchizului. Vrei să mori?

— Te temi pentru viaţa mea?

— Dacă un asemenea om ţi-e adversar, da!

— Pe toţi dracii! Te-a vrăjit colonelaşul ăsta, *mia*! Dar în familia Ciampi mai sunt şi bărbaţi, nu numai muieri. Spune-i amantului tău să-şi bage minţile în cap. Dacă mă mai înfruntă o dată, e un om mort.

— Iar tu, frăţioare, dacă ţi-ai pus în gând să-l omori, poţi să-ţi comanzi de pe acuma sicriul, îi spuse ca privindu-l de foarte aproape.

Solignac tocmai intra în marca sală în care se mai afla ministrul, când auzi ţipete, strigăte, apoi văzu ci te va doamne alergând înspăimântate, în timp ce o flacără ţâşnea dândărătul unei femei, nemişcată şi palidă, spre care alergau deja câţiva tineri. Din tivi salturi, Solignac îi ajunse şi îi depăşi: recunoscuse în femeia pe jumătate cuprinsă de flăcări pe blonda contesă pe care, cu puţin timp înainte, o văzuse înconjurată de curtezani.

Într-o clipă fu lângă ea.

Curajoasă, cu tot aerul ei copilăresc, tânăra femeie rămăsese nemişcată, în timp ce flăcările urcau în jurul trupului ei cu limbi de foc: dacă s-ar fi lăsat cuprinsă de panică, dacă ar fi fugit, desigur că flăcările ar fi cuprins-o toată, ar fi ars de vie.

Dar stăpânirea de sine o salvă.

— Solignac se aruncă în genunchi şi îmbrăţişă cu o mişcare rapidă rochia lungă, care luase foc. Începu să

stingă, între palme, flăcările care voiau să urce. Când termină – în câteva secunde – era mai palid decât contesa care, în picioare, tot nemişcată, în veşmintele pe jumătate consumate, îi zâmbea salvatorului ei – de astă dată cu un ximbet grav.

Intervenţia energică a lui Solignac fusese atât de rapidă, încât, în clipa în care ceilalţi tineri ajunseră lângă ea, contes, i era în afară de orice pericol.

Numaidvdt înconjurată. Întrebată, ea nu mai ştiu cui să răspundă întâi. Tânărul Saint-Clair, deosebit de agitat şi livid, scotea strigăte ascuţite:

— Sper că nu sunteţi rănită, contesă?

— Dar cum s-a întâmplat?

— Ce nenorocire! Ce noroc!

Contesa zâmbea şi obrajii începuseră să-i prindă culoare.

— O flăcăruie împinsă de vânt, de la vreo luminare, spuse ca; nimic mai mult. Ţesăturile noastre de vară sunt at it de uşoare…

Se întoarse către Solignac, care o privea mirat:

— Vă mulţumesc, colonele; sunteţi obişnuit mai degrabă să cuceriţi baterii, decât să stingeţi un foc, dar iată că v-aţi descurcat de minune şi în această împrejurare…

Îi întinse mâna înmănuşată.

— Doamnă… făcu Solignac, ezitând, privindu-şi mănuşile arse, murdare de funingine.

— Şi nici funinginea nu seamănă cu pulberea cu care sunteţi obişnuit, mai spuse ea. Dar nu contează!

Mina ei întinsă obligă mâna lui Solignac să-i vină în întâmpinare.

În clipa în care strângea mina de copil a contesei, Solignac zări, în cercul format în jurul lor, obrazul energic şi ochii arzători ai Andrelei. Fără voia lui, tresări.

— Colonele, acum mă grăbesc să fug, să mă ascund.

Uite în ce hal mi-e toaleta! Vă rog, daţi-mi braţul până la trăsură. Am nevoie de un cavaler erou, dacă nu vreau. În halul în care mă aflu, să par niţeluş ridicolă.

Şi, cu un gest fermecător, îşi arătă rochia pe jumătate consumată de flăcări.

Solignac se înclină, îi oferi braţul şi această pereche originală traversă salonul, în timp ce câteva glasuri salutară, cu sinceritate, curajul contesei şi cavalerismul ostaşului.

— Lată Forţa şi Graţia! suspină cu tristeţe anemicul poet Florival de Saint-Clair.

Ajunsă la trăsură, contesa îl învălui pe Solignac într-o privire zâmbitoare şi recunoscătoare şi îi spuse cu acea amabilitate mondenă care, pe buzele ei, nu avea nimic banal:

— Colonele, ţin acum să mă număraţi printre prietenii dumneavoastră. Casa de Farges vă este deschisă, iar ziua în care îmi veţi face plăcerea unei vizite, va fi o zi fastă. Nu oricine se poate lăuda căr îi datorează viaţa unui om căruia atâţi duşmani ai Franţei îi datorează moartea.

Solignac nu încercă să răspundă madrigalului. Era fermecat. Salută şi rămase nemişcat. Când se întoarse în salon, prima persoană pe care o întâlni fu Andtvia. În picioare, lângă piedestalul unui imens vas de Sèvres, îl aştepta, muşcând nervoasă din petalele trandafirilor pe care-i ţinea în mână.

— O cunoşti pe această femeie? îl întrebă ea, brusc, cu o privire ciudată.

— Am văzut-o în astă-seară pentru prima oară.

— E foarte frumoasă, spuse italianca.

— v. – Mai mult: e fermecătoare.

— Şi e adorată, o ştiu!

— Desigur, o ştii mai bine decât oricine, pentru vă fratele…

— Fratele meu?

— Nu cumva chiar numele contesei de Farges l-a rostit, adineauri?

— Şi ce te interesează?

— Pe un om, care pretinde să fie credincios onoarei, îl interesează întotdeauna să nu lase nepedepsită o infamie comisă în preajma lui.

— Adică?

— Adică nimic. Ai de gând să pleci?

— Da. Dar dumr, ea… Dar tu? îi şopti Andreia, apropiindu-se de el.

— Eu rămân.

Andreia făcu un gest de mânie, pe care şi-l reprimă numaidecât.

— Henri, spuse ea, Henri, bagă de seamă. Poate nu mă mai iubeşti, şi ai s-o iubeşti pe femeia aceea.

— Eşti nebună! replică Solignac, zâmbind. Dar era un zâmbet silit.

— Ascultă, Henri, continuă italianca. Ştii foarte bine că în lumea aceasta sâni şi amoruri mortale. Ţi-am mai spus că al meu e unul din acestea. Bagă de seamă! Dacă aflu că mă înşeli…

— Et? Dacă afli?

— Te omor şi mă omor!

— Asta-i bună! exclamă Soligrwic, sărutându-i mina. Să mori? De ce să mori? Este atât de minunat să trăieşti!

XIII

O ÎMPUŞCĂTURĂ

Andreiu nu avea să aştepte prea mult vizita lui Agostino. Chiar a doua zi după înfruntarea dintre Solignac şi marchiz, în grădinile ministerului, Ciampi se anunţă.

Era seara. Încă nu se lăsase întunericul.

O găsi pe Andreia neliniştită, tulburată, aplecată, cu sprâncenele energice încruntate, asupra cărţilor de joc, căutând parcă să le smulgă secretul.

Zărindu-l pe Agostino, lăsă să-i scape un gest de

nemulţumire.

— Te deranjez? întrebă el.

— A, nu, replică ea, ridicându-se. Prevestirile atât de grozave ale cărţilor mă fac să nu le mai cer vreo confirmare!

— Anunţă ceva rău?

— Mai rău decât rău: sunt negre ca iadul!

— Şi tu crezi în prostiile astea? Tu, o femeie tare? O marchiză de Gloria?

— Nu cred în nimic şi cred în tot. Tu eşti un jucător destul de înrăit ca să ştii că există anumite sentimente, anumite pasiuni, care au superstiţiile lor.

— Vrei să spui că ţi-ai dat în cărţi pentru dragoste?

— Dragostea o superstiţioasă – dar de ce mă întrebi?

— Fiindcă văd că individul acela ţi-a sucit capul!

— De unde ştii?

— Ajunge să te privesc: nu mai eşti tu. Nu cumva ai şi plâns?

— Într-adevăr, am plâns. Dar ce te priveşte dacă îmi place să sufăr?

— N-ai decât. Îţi place să iubeşti – iubeşte! În ceea ce mă priveşte… urăsc!

— Şi îl urăşti pe acel al cărui nume eu nu-l pronunţ decât cu dragoste… Bagă de seamă, Agostino, ţi-am mai spus-o: dacă aş fi pusă în situaţia să aleg între tine şi el, dacă ar trebui să aleg, fii sigur că nu pe tine te-aş apăra.

— Aşadar, tu crezi că am de gând să-l atac?

— Da. Aşa cred.

— De ce crezi asta?

— Pentru că un om ca tine, când urăşte, nu are răbdare, deci, trece la acţiune.

— Cel care mi-a aflat secretul este duşmanul meu şi datoria mea e să i-l smulg cu totul – sunt convins că ai înţeles ce vreau să spun. Îl urăsc nu numai pe Solignac, ci şi pe maiorul Rivière, care a fost primul în inima Therèsei.

Ei bine!… Colonelul este pentru mine umbra lui Rivière. Aş vrea să-i strivesc pe amândoi, unul de celălalt. Şi timpul trece, fuge, nu mai am timp de…

— Timpul… Ce vrei să spui?

— Nimic, făcu Agostino, întunecat dintr-odată.

— „Timpul fuge, nu mai am timp” – ce înseamnă asta?

— La urma urmei, de ce nu ţi-aş spune adevărul? făcu Ciampi. Adevărul curat, mă jur pe ce vrei tu, iată-l: dacă vreau să pun mâna pe averea contesei de Farges, trebuie să mă grăbesc, fiindcă nu se ştie dacă, peste câteva săptămâni, voi mai fi în stare să acţionez.

— Tu? De ce?

— Ţi-am mai spus că am nevoie de bani. Şi că trebuia să-i găsesc cu orice preţ. Ei, bine, i-am găsit… făcu italianul cu o privire ciudată. e

Andreia îşi cunoştea destul de bine fratele, ca să înţeleagă pe dată că acesta făcuse cine ştie ce ticăloşie.

— Aha! spuse ea. Kai găsit… Dar cum? Ce-ai făcut?

— Ştiu destulă chimic ca să mă pot sluji de un acid şi de o placă… Am confecţionat poliţe false şi am falsificat semnături…

— Eşti un falsificator!

— Într-adevăr, falsificator! Pentru că… Cine mi-ar fi întins mâna să mă scoată din încurcătură? Tu, poate? Ei, bine, din întâmplare, nici tu, nici alţii. Ce era să fac? Ştiam unde se află salvarea – sau cel puţin ceea ce îmi închipuiam eu că e salvarea şi m-am dus drept la ea, fără şovăială!

— Nu înţeleg. Îl întrerupse Andreia. Îmi dau seama că ai pus la cale cine ştie ce ispravă mârşavă, dar încă sper că n-ai trecut la fapte.

— Vrei să te lămuresc? Bine. Atunci află că fac parte dintr-o asociaţie puternică în speranţe, dar în realitate slabă şi inutilă, care are drept scop răsturnarea Imperiului.

— Ştiu asta.

— De unde? Eu nu ţi-am spus-o până acum!

— De unde? Tu crezi că n-am şi eu informaţiile mele? Oh, cunosc terenul parizian tot atât de bine ca tine, care l-ai cunoscut scurmând după bani. Nu te-ai întrebat – din întâmplare – ce caut eu aici? N-ai aflat din întâmplare, că sunt la Paris ca să aflu dacă Bonaparte se mai ţine mult pe picioare? Dar, să-ţi spun adevărul: regina Carolina s-ar înşela amarnic dacă ar spera că un complot ca al vostru ar putea răsturna colosul. Ceea ce într-adevăr ameninţă acest imperiu – mai mult decât conjuraţiile voastre – este războiul din Spania, acest război care îi consumă aurul, praful de puşcă şi soldaţii.

— Pe scurt, reluă Agostino, nerăbdător, această asociaţie are şefii ei, auxiliarii ei, fondurile ei pregătite pentru cazul în care ar trebui să acţionăm. O parte din aceste fonduri se află la Bordeaux, într-un anume loc. La simpla prezentare a unor poliţe la purtător, banca trebuie să înmâneze prezentatorului suma de trei sute de mii de franci. Ştiam acest lucru. Avusesem poliţele în mină. Mai mult chiar: le-am… le-am luat, le-am sustras celui care se ocupă cu trezoreria organizaţiei.

— Maiorului Rivière?

— Văd că le ştii pe toate, în amănunt. Ei. da, Rivière. Hârtiile acestea, odată sustrase, trebuiau înlocuite. Şi le-am înlocuit! Am făcut alte poliţe, am reprodus totul, am imitat totul, cu grija unui falsificator de meserie. Poftesc pe oricine să spună care din ele sunt bune şi care false! Am înlocuit şi scrisoarea de recomandare cu alta, tot falsă, şi am trimis pe cineva – care habar n-are că îmi este complice! – la bancherii Borde şi Cazavan din Bordeaux, să ridice banii.

— Şi? îl opri Andveia cu o privire îngheţată.

— Şi… Toată această combinaţie a reuşit, bineînţeles, dar a fost inutilă… Banii, toţi banii s-au dus dracului, pe

postavul verde al unei săli de joc! I-am pierdut prosteşte. M-am ruinat şi ruinat sunt! Dar mai este ceva care îmi dă de gândit! Peste o lună, poate peste câteva zile, când asociaţia va avea nevoie de bani, de toate aceste capitaluri, va prezenta bancherilor din Bordeaux poliţele… Poliţele false, pentru că ţi-am mai spus că le-am înlocuit cu ele pe cele bune îşi atunci…

— Şi-atunci. Îl întrerupse And reia, care continuă, rărind cuvintele, şi-atunci care din voi vă „fi bănuit: tu sau trezorierul? Tu sau Rivière?

Agostino o privi pe sora sa, lung, încercând să afle ce gândvşte.

— De fapt, ce vrei să spui? întrebă el.

— Ce vreau să spun? Nimic altceva decât ceea ce am mai spus: s-a furat ceva dintr-o casă. Cine va fi primul suspect? Bineînţeles, cel care deţinea cheile, deci maiorul…

— Eh! maiorul este monumentul onoarei! izbucni Ageistino, nu pentru a-l apăra, dar ca şi cum s-ar fi temut

Că reputaţia lui inatacabilă de cinste l-ar putea pune pe Rivière mai presus de orice bănuială.

— Poliţele acelea se mai află în mâinile lui?

— Nu. În momentul de faţă, sunt în păstrarea şefului organizaţiei. Varus, colonelul Thêvenot.

— Şi atunci când acest colonel Thêvenot va prezenta, la Bordeaux, poliţele false, asupra cui va cădea bănuiala că le-a falsificat? Asupra ta ori asupra lui Rivière?

— Asupra lui, desigur! Asupra lui, ai dreptate. Dar când va fi judecat de ai noştri, se va apăra! mai ales că va avea alături pe cineva care va spune că, de fapt, eu…

— Cine anume? Pe cine va avea Rivière alături?

— Pe Thérèse.

— Aşadar. Thérèse ştie?

— Că am furat poliţa, da, o ştie. Adică îşi va da seama că numai eu puteam s-o fac, numai eu aveam prilejul să

sustrag poliţele acelea blestemate din hârtiile maiorului! Fiindcă numai eu mă duceam pe-acolo. În lipsa lui Rivière.

— Thérèse te iubeşte. N-o să spună.

— Mă iubeşte? Cine ştie. M-a iubit, asta da. Dar de ce a fugit de la mine? De ce?

— Dacă ai de gând să le întrebi pe femei, care sunt motivele pentru cave acţionează cum acţionează, rişti să pui întrebări care nu vor primi niciodată răspuns, *tinomio*. Dar mi se pare că eşti cam nevolnic astăzi, *fratello mi-o*. Un bărbat ca tine! Un Olona! Să se teamă! De ce anume? De viitor? Pentru că ai avut curajul – nu curajul, ci îndemânarea, iuţeala de mină – aşadar, dacă ai fost atât de îndemânatec şi ai falsificat acele hârtii, ceea ce, trebuie să recunoşti, e o treabă josnică, murdară, nedemnă de tine, marchize. Oh, te-ai supărat? n-ai decât! Deci, dacă ai dat dovadă de iuţeală de mină în chestia falsificării şi înlocuirii poliţelor, atunci, iubite frate al meu, ai măcar curajul să-ţi asumi răspunderea faptelor tale şi aşteaptă, calm, sa; raqi toate consecinţele acestora.

— Dacă îţi închipui că mi-e frică, te înşeli! spuse marchizul. O por *era mia*, în ziua în care mă vei vedea tremurând în faţa pericolului. Vezuviul va scuipa aur în loc de lavă! Ceea ce mă irită este perspectiva unui accident, care mi-tr încurca t<wte combinaţiile. Vreau să spun că, atunci când falsul va fi descoperit, va fi o agitaţie teribilă printre conjuraţi. Va trebui să mă prezint şi eu în faţa tribunalului lor de onoare, pe carv-l va prezida *Varus* şi acolo, confruntat cu Rivière, nu sâni deloc sigur că voi putea să-i înfrunt privirea şi cuvintele.

— Femeiuşcă! spuse Andreia cu dispreţ. Ştiam demult că femeile – nevolnicele, slabele, plângăcioasele femei –. Sunt mai gtvu de învins decât bărbaţii, dar iată confirmarea. Şi din partea cui? Din partea fratelui meu, un Olona! O. marchize, mi-e ruşine pentru tine! Repet, dacă n-ai avut bunăvoinţă să mă asculţi: pentru ce să te

îngrijoreze viitorul? Ţi-e frică de scandalul care va izbucni la voi, la conjuraţi, şi al cărui noroi te va împroşca? Dar să te temi du moarte e una; să mori – alta… cum spune un proverb de-al nostru. Nu te preocupa decât de contesa Farges. Gândeşte-te numai la ea şi, dacă eşti în stare, căsătoreşte-te cu ea!

— Da! strigă Ciampi a cărui privire crucişă se aprinsese. Da. asta vreau; acesta e scopul meu! Ah! Andreia, pe legea mea, averea acestei contese îmi trebuie, am nevoie de ea ca de aer! îmi trebuie şi o voi avea, o voi avea în pofida tuturor obstacolelor, în pofida ei, în pofida lui…

— Care, lui? De cine vorbeşti?

And roia încruntase sprâncenele. Ştia bine despre cine vorbea fratele ei. Dar voia ca el, Agostino, să rostească numele aceluia, deşi se temea că îl va auzi.

— De cine vorbeşti? repetă ea.

— De colonel.

— Vrei să spui că Solignac te împiedică să te gândeşti fa contesa de Farges?

— Poate…

Andreia* îl apucă pe Agostino de mână şi! scutură cu violenţă – gest la care, de altfel, Agostino se aşteptase:

— Nu-i aşa, întrebă ea, orbită de mânie, nu-i aşa vă şi tu ai observat felul în care o privea şi îi zâmbea? Şi când a strâns în braţe acea femeie care luase foc? Când a luat foc, nu-i aşa? Ah, deci nu sunt nebună! Am văzut bine. Mi-am dat scama numaidecât. O iubeşte i Crezi, ştii, eşti sigur că o iubeşte?…

— Ca să fiu sincer, nu ştiu nimic, răspunse marchizul, pe ale cărui buze reapărea zâmbetul ironic. Nu ştiu nici că…

— Ce anume? îl somă Andreia, scuturându-l de mână.

— Că, de pildă, astăzi, să zicem: după-amiază, la Tuileries…

— Vorbeşte!

— Că. azi, după amiază, la Tuileries, contesa de Purges s-a plimbat o bună bucată de timp la braţul colonelului.

— Mai departe!

— Bine, mai departe. Mai ştiu că această pereche superbă, surâzătoare, a făcut mare vâlvă şi că toată lumea întorcea capul s-o vadă. Mai ştiu că întâmplarea aceea, cu focul, de la Minister, a făcut să se vorbească mult despre ea, fiindcă lumea aceasta uşuratică şi fără minte n-are altă treabă decât să bârfească... Să zicem că mai ştiu ceva că, acum câteva ceasuri, în această după-amiază, pe aceleaşi alei, am fost prezentat doamnei de Farges de individul cave trebuia să-mi deschidă atica – ţi-am mai vorbit despre poelaşul acela, Saint-Clair; şi că, după ce mi-a zâmbit fermecător şi cu irezistibila ei amabilitate, s-a aplecat spre Soaignac şi l-a întrebat dacă mă cunoaşte, şi dacă da, cine sunt, ce fac şi care-mi este viaţa... Ai auzit, Andreia? Pe el, pe colonelul Soaignac l-a întrebat! Pe prietenul maiorului Rivière l-a întrebat cine sunt şi ce trebuie ea să creadă despre marchizul de Olona! Vrei să continui? Ei, bine, iată-mă în pragul casei de Farges, uşa e deschisă... şi cine-mi iese în cale, ameninţător? Cine? Soaignac! în clipa în care vream să fac primul pas către avuţie, către viaţa meu refăcută, către această femeie prin care să mă pot ridica din nou în picioare, femeia pe care trebuie s-o fac să mă iubească, pe care trebuie s-o seduc, în clipa în care sunt pe punctul de a-mi atinge scopul, de la primele cuvinte schimbate cu această femeie, de la primele tentative, iată că cineva îmi aţine calea şi mă înfruntă! Solignac! Din nou Solignac! Mereu acelaşi Solignac! Iată ce ştiu, draga mea soră. Iată gheara care îmi strânge inima, îmi crispează pumnii şi îmi împinge mina spre o armă, oricare av şi! Acum ai aflat? Acum înţelegi furia de care sunt cuprins? Îţi dai seama? Simţi?

— Da. Vag.

— Şi cum acest Solignac este pericolul, ameninţarea însăşi, cum el nu se va da în lături să intervină, să-mi smulgă prada, visul, scopul vieţii mele – nu inima acestei femei, de care puţin îmi pasă, ci averea ei, aurul ei – ei bine, per Bace o, cei din familia Ciampi sunt Ciampi! Şi în familia noastră se cunosc o mie de metode prin care se scapă de un rival şi se înlătură o primejdie!

— Iar! exclamă Andreia. Iar? Tot te mai gândeşti să te răzbuni?

— Eşti i) ebună! izbucni Agostino. Doar ţiram spus că amantul tău te înşală, că o iubeşte pe alta! Tu ţi-ai găsit să-l aperi? În loc să mă ajuţi să-l zdrobesc, să-l…

— Îl iubesc, Agostino, spuse Andreia, foarte grav, cu sfâşiere în glas. Dacă el s-ar gândi la acea contesă, dacă ar iubi-o… ar fi îngrozitor. Totuşi, îţi interzic să te atingi de el! Ai înţeles? Şi ca să-l apăr de tine, cu unghiile astea ţi-aş scoate ochii!

Agostino începu să râdă.

— Ia te uită. Ştiu că nu eşti geloasă…

— Ba sunt! Sunt geloasă! Ah, dacă ce mi-ai spus este adevărat, ai să vezi de ce sunt în stare! Nu pe el îl voi Iovi; {X va! Pe ea sau… pe mine, adăugă femeia pe un ton sumbru.

— Cum, adică, tu… tu, cu mina Vi?

— De ce nu?

— Ce prostie! Să te răzbuni, de acord, dar să mori şi tu…

— Ah! exclamă Andveia, cu voluptate dureroasă, după ce ai întâlnit, scânteia de fericire, clipa dv uitare a acestei mizerabile existenţe, după ce nu-ţi mai rămâne decât drojdia amărăciunii pe fundul cupei şi îţi dai seama că totul s-a spus, totul s-a sfârşit, lotul a murit, nu-ţi mai rămâne decât să mori şi tu, să «adormi, savurând amintirea fericirii care s-a dus, a zburat, a ars…

— Adineauri îmi reproşai că sunt un om slab. O întrerupse Agostino, glumind pe jumătate. Dar văd că, de fapt, eşti o laşă.

— Laşă, cu? Pentru că vreau să mor?

— Ţi-am mai spus: răzbună-te, dar de ce să mori tu?

— Să mă răzbun? Pe cine?

— Pe el, cel care te-a părăsit!

— El, el! repetă Andreia, închizând ochii, ca pentru a vedea mai bine imaginea aceluia pe care Agostino o îndemna să se răzbune. El, el!…

Dar dintr-odată se scuturǎ. Îl fixă pe fratele ei cu o privire arzătoare şi îi spuse:

— Fă-mi, te rog, un serviciu.

— Care?

— Un serviciu de chimist. Fiindcă te pricepi în această artă…

Andreia zâmbi ciudat; fără îndoială se gândea la poliţele falsificate.

— Ce doreşti? Spune! zise Agostino.

— Ascultă, Agostino, ştiu că împăratul i-a comandat doctorului Cabanis – care a murit anul trecut – câteva picături din area otravă pe care, pentru Condorcet, savantul o ascunsese sub piatra unui inel. Acum, Napoleon poartă şi el un asemenea inel. Şi e fericit, pentru că poate înfrunta soarta. Un om care se ştie stăpân pe destinul său, trece prin lume cu fruntea sus. Îţi poţi râde de viaţă, dacă ştii că, oricând, în clipa pe care o alegi, poţi trece dincolo…

— Mai departe?… o întrerupse Agostino. Ce vrei?

— Vreau să faci pentru mine ce a făcut Cabanis pentru Condorcet şi pentru împărat.

— Vrei otravă?

— Da, o otravă puternică, fulgerătoare, care să nu ierte şi să nu provoace suferinţă. O otravă de care să nu mă despart niciodată, care să fie totdeauna aici, la îndemână, şi care să-mi permită – mă înţelegi, Agostino? –

să mă sustrag oricărui pericol, să-mi permită orice răzbunare aş dori!

— Bine „spuse Agostino. O vei avea.

And reia scoase de pe deget un inel cu o peruzea mare /şi i-l întinse:

— Ia-l, spuse ea. Peruzeaua se poate da la o parte. Sub ea să-mi pui ce ţi-am cerut. Când mi-l poţi aduce înapoi?

— Mâine. Otrava pe care o voi pune aici îţi va da, înainte de moarte, o beţie de vise fericite. Există, parcă, şi voluptate în puterea ei ucigaşă.

— Cu atât mai bine, asta şi vreau. Mulţumesc, Agostino.

Şi îi întinse mâna.

— Pe mâine, adăugă ea. Destui pentru azi.

— Da, îmi dau seama că încep să devin stingheritor, zâmbi Agostino.

Noaptea se lăsase de-a binelea. În momentul în care And reia îşi sună valetul ea să-i ocară o lampă. Agostino se apropie din nou de ea:

— Pe mâine.

— Pe mâine. Neam înţeles, deci.

— S-a făcut!

Dădu să plece, dar se întoarse din nou, brusc, şi i se adresă Andreici cu o asemenea ameninţare în glas, incit; «< casta se scutură. Înfiorată:

— Mi-am dat seama că acum îl aştepţi pe colonel. *Ar fi* foarte bine dacă s-ar păzi, când va ieşi de la tine. Nu de alta, dar s-ar prea putea să se întâlnească nas în nas cu... Stinghereşte prea mulţi oameni pe lumea asta, ca să nu i se întâmple vreo nenorocire...

Oricât de curajoasă era, And reia nu-şi putu stăpâni îngrijorarea după plecarea marchizului. Ciampi era dintre oamenii care nu prea stau pe gânduri când urăsc.

— N-are decât un singur gând. Îşi spuse Andreia. Să-l

îndepărteze pe Solignac din calea lui. E limpede ca lumina zilei. Dumnezeule, cât îl urăşte! Cum îi doreşte pieirca! Nu se mai poate gândi decât cum să-l ucidă!

Marchizul nu se înşelase când spusese că Solignac devenise stingheritor. And reia îl aştepta într-adevăr. Colonelul, după ce petrecuse o bună parte a după-amiozii la Tuileries, discuţind cu Louise de Farges, lăsându-se cu plăcere cucerit de farmecul *micii contese*, se simţea plictisit de vizita pe care trebuia s-o facă Andreici. Plictiseală, oboseală, oricum, senzaţia aducea mai degrabă a remuşcare.

Întâmplarea, care joacă un rol atât de însemnat, uneori hotărâtor în destinele oamenilor, făcuse – spre necazul colonelului – ca reşedinţa contesei de Farges să se învecineze cu locuinţa închiriată de domnişoara de Olona. Această apropiere îl irita pe Solignac, i se părea că simte în această apropiere ceva asemănător păcatului. Probabil că destinul voise să prezinte această antiteză: aventura şi patima respirând la câţiva paşi de graţia şi virtutea surâzătoare.

— Doar un zid le desparte, gândea colonelul, dar între aceste două femei este o prăpastie fără fund.

Fără îndoială, And reia era extraordinar de captivantă şi foarte frumoasă, îl încintase pe Solignac cu trupul ei suplu, fierbinte, cu ochii ei arzători şi îi turnase foc în vine. Dar această napolitană savuroasă, cu seducţiile ei de sirenă, părea cu totul vulgară, în ciuda tuturor farmecelor oi, alături de blonda contesă!

Martial Castoret îi atrăsese din nou atenţia colonelului, fratele şi prietenul său, pe când acesta se îmbrăca, pregătindu-se, mai agitat ca de obicei, să se ducă la marchiza de Olona:

— Femeia brună! Femeia brună, dondănea Castoret, clătinând din cap după obiceiul său.

Solignac, atât de vesel de obicei şi luând viaţa în

glumă, auzindu-l pe Martial, se încrunta, arăta parcă întunecat, îngrijorat.

— Femeia brună! Femeia brună, repeta Castoret.

Husarului nu-i mai ieşea din cap prezicerea domnişoarei Lenormand. Pentru el, pericolul se întrupa acum într-o femeie, brună bineînţeles, şi, bineînţeles, cu chipul italiencei.

— Biata mea Catissou, îi spunea el, seară de seară, Catherine! Magnac, nepoata popii de la el din sat, pe care avea de gând s-o ia de nevastă – roagă-te lui Dumnezeu pentru sănătatea colonelului, să nu-şi pună pielea în saramură, ca să scape întreagă şi pielea mea, ce îmbracă aşa de bine trupul pe care-l vezi şi-l simţi. Dacă moare ol, mor şi cu, scris este! Gândeşte-te bine şi spune ca mine: n-o să ajungem să ne cununăm, decât dacă zurliul de colonel se astâmpără!

Aşadar, Castoret, simţindu-l pe Solignac neliniştit, se neliniştise şi el mai rău. Când colonelul se încheie la ultimul nasture, îi spuse:

— Între noi fie vorba, în astă-scară, miroase a furtună, dom colonel. Miroase, miroase!

— Cine ţi-a spus asta?

— Nimeni. Şi nici nu-i nevoie să mi-o spună altul. Ce, cu un simt? Simt! Cum simt caii focul. Şi clinii…

— Încetează! îl întrerupse Solignac, iritat. Dă-mi mantaua. Ei, ce mai este?

Castoret îşi mingi ia mustaţa roşcovană.

— Tv-am întrebat ceva! Ce-i cu tine! Ai ceva…

— O nimica toată, dom colonel… Numai că…

— Numai că, ce? Spune odată!

— Ce să spun? Un gând prostesc, o prostie, dacă vreţi… Adică, de fiecare dată când văd că vă duceţi la… la doamna aia…

— Ei? Termină, dacă ai început!

— Termin, dom colonel. Că mai bine v-aş vedea

şarjind o redută austriacă, dom colonel! Decât să vă duceţi… acolo, mai bine în bătaia tunurilor duşmane, dom colonel.

— Asta dovedeşte că nu ai înclinaţii spre aventură, dragul meu Castoret. Nici temperament romantic.

— Ei, cine ştie?

— Ia te uită! Amoruri, ceva?

— Cinstite, dom colonel! Cu inima-n palmă. Sincere, vezi prin ele ca prin geam. Mai ales că ne şi cunoaştem de la noi de – acasă, v-am mai spus, dom colonel, Catissou serveşte la doamna contesă de Farges, cea pe care aţi salvat-o aşa de frumos…

— Contesa! făcu Solignac şi păli uşor.

— O adevărată femeie de lume, dom colonel, aşa doamnă mai zic şi eu! Catissou o adoră, dom colonel, ca pe Maica Domnului, toată lumea o iubeşte pe doamna contesă, dom colonel! Dumnezeule mare, dacă eram eu…”

— Ce?

— Nimic.

— Ce-ai vrut să spui?

— N-am vrut să spun nimica, dom colonel.

— Bine. Despre asta chiar aş fi bucuros să-ţi ţii gura. Ai înţeles?

— Înţeles, dom colonel.

Solignac era gata să iasă, când Castoret îl opri cu un gest.

— Un cuvinţel, dom colonel, dacă-mi îngăduiţi Ndmai un…

— Iar! Ce vrei?

— Să luaţi o armă, dom colonel. Oricare, dar să luaţi o armă.

— Eşti nebun?

— Nu atât pe cât s-ar zice. Prevăzător, da, chiar prea, dacă vreţi. Dar nebun, fără îndoială că nu sunt, nu, nu sunt nebun. Nu ştiţi unde mergeţi? Lumea zice că în casa aceea

e o italiancă, o muiere afurisită rău, o spioană trimisă de curtea de la Neapolc ca să tragă cu urechea…

— Destul! îl opri Solignac. Pălăvrăgelile domnişoarei Catherine Magnac nu mă interesează. Cât despre pericolele care m-ar amenința… tu ar trebui să ştii, mai bine docil oricare altul, că ştiu să le înfrunt!

— Să le înfruntaţi! Parcă de asta-i vorbii! Dar, dom colonel, şi eu sunt băgat în afacerea asta, jumătate mâncavoastră, jumătate eu, că doar cărţile domnişoarei Lenormand…

Solignac izbucni în râs, îl bătu prieteneşte pe umăr şi ieşi, îndreptându-se spre casa domnişoarei de Olona.

Cât despre Martial Castoret, acesta era oarecum liniştit: îşi spunea că, dacă stăpânul său se ducea la italiancă, el, Martial, nu va fi prea departe, fiindcă şi el avea intiinire cu Catherine Magnac, alături, în casa contesei de Farges.

La puţin timp după ce Agostino Ciampi ieşise de ia And reia, intră colonelul Solignac. Se lăsase noaptea. O lampă înaltă, în formă de palmier, lumina salonul domnişoarei de Olona, iar fluturii de noapte, intraţi prin cea deschisă către grădină, dansau în jurul luminii.

Grădina, acum cufundată în întuneric, părea un decor mohorât; masele negre ale arborilor abia se deosebeau pe fondul cerului întunecat, fără stele.

În salonul în care aştepta Andreia, plutea un aer misterios, trist şi neliniştit în acelaşi timp, iar dincolo de ferostiv. În grădina neagră, părea că ceva înfricoşător, Aevăzut, stă la pândă.

Andreia era înclinată să creadă că previziunile şi temerile lui Agostino nu erau vorbe goale: Solignac se gândea la alta, fără nicio îndoială. De aceea arăta atât de rezervat, preocupat, aproape ixx-e, iar privirile lui se pierdeau întrebătoare în întunericul adânc al grădinii, de parcă ar fi vrut să pătrundă, cu gândul, dincolo de zid, în

casa contese; de Farges.

Sora lui Agostino era mâhnită de atitudinea lui Solignac şi, în faţa aerului melancolic şi glacial al lui Henri, simţi acea muşcătură în partea stângă a pieptului, despre care îi vorbise marchizul ceva mai devreme. Ar fi vrut să pătrundă în gândurile lui Solignac, să-i explice ea motivul tăcerii lui, al atitudinii sale ţepene, stingherite parcă, a privirilor care căutau mereu spre grădină, spre zid, dincolo de zid.

Deodată tresări. Dintre copacii întunecaţi, pătrunse ca un tânguit, ca un suspin, sunetul unei harpe. Recunoscu o romanţă la modă, totodată frivolă şi melancolică; în liniştea solemnă, însă, melodia căpătase ceva înălţător şi sfâşietor în acelaşi timp.

Tixxsărise şi Solignac. Ghicise numaidecât sub ale cui degete vibrau corzile instrumentului.

Iar Andreia, cu pleoapele coborâte, simţea cum o podidesc lacrimile amare. Şopti, îndurerată şi ameninţătoare: Femeia asta! Ah! femeia asta!

Când redeschise ochii, nu-l mai văzu pe Solignac, ce mai şezuse lângă ca până adineauri. Colonelul se ridicase şi, rezemat de tocul uşii deschise, privea drept înaintea lui, în întuneric. Harpa nu se mai auzea, tăcuse, dar Andreia îşi dădea seama că Solignac tot mai asculta muzica ei. Mecanic privirea Andreiei se întoarse spre lampă, unde un fluture de noapte îşi ardea aripile de sticla încinsă.

Un zâmbet trist şi amar trecu pe fata italiencei.

— *Povera*! *porerina*! exclamă ca, oprindu-şi ochii pe insecta atrasă de lumina lămpii. Şi tu eşti beată de lumină, du fericire şi bucurie! Arde-ţi aripile la luminosul focar!

Avdv-te, arde-tv la «t’est soutx* sterp l Vană flacăra a dragostei! îşi printr-o bizară visare i se păru că era ea, sufletul ei, rare, aidoma acestui fluture, alerga sptx lumina pl, amorul în caic va aide.

— Aşa a murit Ottavio, murmură ea cu un aer rătăcit,

amintindu-şi deodată de bărbatul tânăr şi frumos care, acolo, departe, se sinucisese din pricina ei. Ottavio! Ei, şi! Ce-mi pasă de Ottavio! Cu atât mai rău, de cei destul de laşi să iubească pe cine nu-i iubeşte!

Andreia îşi trecu mâna peste fruntea înfierbântată. Apoi se ridică, se apropie de Solignac şi îi puse mâinile pe umori:

— Henri, vrei să-ţi dau un sfat? Du-te! Pleacă. În aslă-scară nu mă iubeşti deloc.

Solignac tresări; cuvintele Andtviei îl atinseseră. Păru mirat de cuvintele amantei, ea şi cum gândul ei i-ar fi pătruns până în adâncul inimii.

Ochii arzători ai italiencei. a căior lucire o vedea în întuneric, nu-l slăbeau, părând că-l cercetează cu o insistenţă dureroasă.

— Pleacă, repetă ea. Îmi va fi mai plăcut să mă gândesc la tine, decât să te văd, aici, mut, dezolat că nu găseşti un cuvânt pentru femeia cate ţi s-a dăruit toată. Cântecul harpei ţi-a vorbit mai elocvent decât glasul meu, pe care nu-l mai auzi, adăugă ea, cu amărăciune. Ivi urma urmei, nimic nu e veşnic pe lume. Poate durerea. Dar nici durerea. Fiindcă durerea ucide.

Solignac înţelese că femeia îi citise în suflet, dar nu avea puterea să nege, să explice, nu avu curajul s-o mintă. K adevărat, fusese cucerit de irezistibila frumuseţe a Andieiei şi această ameţeală a dragostei, asemănătoare cu bucuria unei frumoase zile de primăvară, plină de soare şi Uv flori, îi era dragă ca una din cele mai frumoaso amintiri

«le vieţii lui. Parfumul trandafirilor, care fusese ca un sesam al acestei dragoste, îl mai îmbăta încă. Dar capriciul pălea în faţa pasiunii adevărate ce se năştea.

Sunt dragoste întâmplătoare, ca fantomele unor nopţi, care se topesc şi se pierd la prima rază a soarelui dragostei puternice şi adevărate.

Colonelul îşi dădu seama de ce se petrece într-însul şi

sensul vieţii sale îi apărea acum foarte clar şi simplu.

Nu putu să nu se simtă emoţionat când, ca pentru a răspunde cuvintelor Andreiei, sunetul harpei se auzi iar, continuând melodia mişcătoare, melancolică, legănând oarecum visurile sale, în timp ce forfecau inima italiencei, care ar fi vrut să strige ca să acopere aceste sunete, abia audibile, daratit de iritante, atât de crude.

— Haide, du-te! îi repetă, în cele din urmă, Andreia. Pe mâine!

— Pe mâine, murmură Solignac, fără să se gândească la ce spune.

Se îndepărtă. Dar Andreia îl rechemă, aproape involuntar, printr-un hohot de plâns. Se întoarse numaidecât.

— Biata de tine! spuse el, strângând-o în braţe.

Dar ea se desprinse, strigând aproape.

— Nu! N-am nevoie de milă. Nu vreau milă. Mai bine m-ai un decât să-ţi fie milă de mine.

Apucă repede mâna lui Solignac şi începu s-o sărute cu patimă:

— Iubeşte-mă! Iubeşte-mă! îngână pe ton implorător femeia ce cu puţină vreme înainte mai fusese atât de mândră şi acum părea zdrobită. Ţi-am dăruit întreaga mea viaţă, iubeşte-mă!

Dar, brusc, izbucni în râs şi-i arăta lui Solignac un fluture care, apropiindu-se prea mult de lampă, îşi arsese aripile şi acum cădea.

— Viaţa! Iată ce e viaţa! Să te fereşti de lumină, de flacără! De ce? Las* să ne ardă, să ne pâvi ol cască, să ne ucidă! Pe mâine sau adio. Mai degrabă, adio! dacă nu mă mai iubeşti.

Italianca rostise ultimele cuvinte pe un ton ameninţător, aproape sinistru.

Solignac fu atât de impresionat de aceste cuvinte, încât se temu pentru ea.

— Pe mâine, şopti el abia auy, it, împins tocmai de acel sentiment de milă, pe care Andreia îl refuza.

O mai salută o dată şi ieşi în grabă, ca alungat din urmă, traversă grădina, îndreptându-se spre o portiţă care dădea într-o ulicioară prin care se putea ajunge în stradă.

Andreia privea în urma lui, printre lacrimi, li părea că nu-l va mai revedea, că niciodată nu va mai veni în această casă, în care se întâlniseră de atâtea ori. Spusese: „Pe mâine! Dar dacă minţise? Dacă, într-adevăr, nu o mai iubea? Dacă, într-adevăr, o iubea pe cealaltă?

Privea cu groază întunericul ameninţător al grădinii. Îi sunau în ureche, parcă din ce în ce mai vii, ameninţările lui Agostino.

Mai urmări un timp zgomotul paşilor colonelului pe nisipul aloci, apoi şi acesta se stinse în depărtare şi liniştea adâncă păru să le învăluie pe toate.

— S-a terminat! îşi zicea ea. Am rămas singură.

Lăsă să-i scape o mişcare de mânie, mototolind în mină o batistă; cantată de harpa invizibilă, romanţa era reluată acolo, dincolo de arbori, în unul din pavilioanele peticului reşedinţei doamnei de Farges.

Andreia îşi duse mâinile la cap, îşi astupă urechile pentru a înăbuşi murmurul nostalgic al harpei. Dar, deodată, în noapte un pocnet puternic, un foc de armă, întrerupse melodia harpei, răsunând lugubru, cu ecouri tragice, în întunericul nopţii.

Italianca scoase un strigăt, îi părea că i se zdrobise inima. Do unde se auzise focul de armă? Nu-şi da seama.

În cine se trăsese? Nu putea şti. Dar instinctul, teroarea, dragostea îi aduseră un nume pe buze:

— Henri! Henri!

Vru să alerge; picioarele ei, ca (intuite locului, nu o ajutau, nu putea face un pas; se clătina, sângele îi năvălea în piept, se rezemă de un fotoliu să nu cadă; se temu că leşină.

— Vai, sunt o laşă! îşi zise ea cu glas tare.

Scutură brusc, printr-un efort violent, starea de toropeală, imobilitate şi teroare.

Alergă în grădină, prin noaptea întunecată, orientându-se orbeşte prin alei şi cărări, reuşind instinctiv să nu se izbească de copaci, până la portiţa ce da în ulicioară. Se temea că înnebuneşte. Imaginaţia ei i-l înfăţişa pe Solignac victimă a unei agresiuni, rănit, mort, asasinat. Şi de câte ori simţea că forţele o părăsesc, striga: „Henri! Henri!” – touxlată ca să-şi facă curaj şi în speranţa că el ar putea s-o audă.

Deschise repede portiţa cu cheia ce o avea totdeauna asupra ci şi ieşi în ulicioara întunecoasă, care-i păru goală. Îl mai chemă. Nimeni nu răspunse. Focul de armă ce-l auzise îi părea acum şi mai misterios, şi mai de spaimă.

— Henri!

Niciun răspuns, niciun zgomot.

Făcu câţiva paşi pe ulicioara ce despărţea cele două proprietăţi. La capătul ei, zări, în lumina ceţoasă, tulbure a unui felinar, două umbre nedesluşite, păşind încet, nesigur parcă şi, care, îndepărtindu-se, se pierdură curând în umbră.

— El este! îşi zise ea. Sigur că este el!

Şi-şi mai repeta strigătul de durere şi de teamă: „Henri! Henri!”

Deodată simţi o mină de fier apucând-o de braţ şi vocea lui Agostino îi şopti la ureche, furioasă şi poruncitoare:

— Nu striga! Nu cha m-a! Lasă-l, că de nu, te strâng de gât cu mâinile mele.

— Agostino! strigă ea. Ah! ştiam eu că a fost o crimă şi că tu eşti asasinul!

— Întoarce-te în casă, îi porunci marchizul aspru, şi nu încerca să-ţi revezi amantul. Dacă moare, sarcina mea e îndeplinită. Dacă supravieţuieşte, trebuie s-o iau de la cap.

— Laşule! Ucigaşule!… Ah! Mizerabile!

Marchizul o prinsese pe Andreia de încheietură, o strângea să i-o frângă şi, cu o mişcare bruscă, îi smulse cheia portiţei.

Andreia înspăimântată, uluită, se lăsă târâtă până la portiţă, pe care Ciampi o închise după ei.

Apoi o respinse brusc şi, străbătând în grabă grădina, se îndreptă spre casă, vrând desigur să iasă în stradă pe poarta principală.

Andreia rămase nemişcată acolo unde o trântise fratele ei.

Când se simţi singură, când îwăzu în minte cele două umbre ce se depărtau de lumina felinarului şi din care una era, desigur, Solignac, avu un moment de nebunie adevărată. Se repezi la portiţă, o scutură, chemă, strigă; apoi, strigătele ei pierzându-se în noapte, căzu pe nisipul aleii, leşinată, îngheţată.

— Am avut dreptate să aştept şi să fi îndese că zgomotul o s-o atragă. Îşi zicea Agostino, pe când se depărta. Dacă nu eram acolo, nebuna stârnea, cu strigătele ei, lumea din vecini şi eram pierdut…

Portarul, palid, îndrăzni să-l întrebe, dacă a auzit o împuşcătură.

— (V împuşcătură?! se miră Ciampi.

— N-aţi auzit-o? Adineauri…

— Ei, şi? făcu Agostino, râzând. Cine ştie ce descreierat! Vreun sinucigaş care şi-a încheiat socotelile. Sunt: oameni care nu mai au chef de viaţă…

Ridică din umeri şi ieşi în grabă.

XIV

(ILONTRIjE

Plecând de la Andreia. Solignac se simţise tulburat şi nemulţumit. Durerea evidentă a italiencei îl mihnea şi, lotuşi, îi părea rău că venise la eu în astă-seară. Romanţa haipei suna pentru el ea un reproş. Se grăbea să plece, ca

să n-o mai audă. Abia făcuse câţiva paşi în întuneric – căci în ulicioara ce ducea în strada Mont-Blanc nu era niciun felinar – că-i păru că aude paşi în urma sa. Se opri şi ascultă, nu din nelinişte, ci din curiozitate. Într-ndevăv, cine putea fi acolo? Cumva să-l fi urmărit cineva?

Nvmaiauzind nimic. Solignac îşi văzu de drum. Când să ajungă la capătul ulicioarei, i se păru, totuşi, că iar aude ceva. Se întoarse spre întunecosul drum dintre ziduri, din care tocmai ieşise. Silueta sa, abia vizibilă câtă vreme se deplasase în ulicioară, de-a lungul zidului grădinii, se profila acum limpede pe un fond mai luminos; în acea clipă întunericul fu străfulgerat de un foc de armă, acela chiar pe care îl auzise Andreia – şi colonelul resimţi, în partea stângă, un şoc violent, de parcă o bârnă l-ar fi lovit în piept.

Solignac se clătină, făz-a să cadă. Făcu chiar, instinctiv, oiţiva puşi spre locul de unde se trăsese, ca să-şi ia duşmanul de gât. În acelaşi timp un zgomot de paşi grăbiţi se auzi dinspre strada Mont-Blanc şi Solignac recunoscu vocea gâtuită de emoţie a lui Castovet. Colonelul zări vag, sau mai curând ghici, silueta înaltă şi slabă a lui Martial, în timp ce din beznă se auzi zgomotul soc al armării unui pistol. Colonelului îi trecu prin cap: Duşmanul nevăzut mai are un glonte pentru mine şi nu pot ajunge la el.

Solignac, căruia de altfel începuse deja să i se tulbure vederea, nu distingea nimic în acest întuneric.

Dar, ca şi cum ar fi văzut limpede în plină noapte. Cantorei se aruncase, cu un strigăt de ameninţare, spre locul de unde se auzise zgomotul armării pistolului, şi Solignac auzi curând o gâfâială confuză, urmată de sunetul mat al izbiturilor, de icniri de durere, lupta pe viaţă şi pe moarte a doi bărbaţi.

Castoret se aruncase, ca un câine pe prada sa, pe bărbatul din întuneric, ce se pregătea să tragă a doua

oară. O rază de lună, strecurată printre nori, i-l luminase un moment pe Agostino, cinchit ca la vânătoare, care, în bezna deasă a ulicioarei înguste dintre ziduri, îl pândise pe Solignac să treacă, pe acest Solignac detestat, de care ştiuse că va ieşi pe portiţă şi va trece pe ulicioară. Întâi marchizul se gândise să-l înjunghie pe colonel. Fără zgomot, o lovitură rapidă, o moarte neştiută. Dar putea fi sigur că-l va nimeri unde trebuie? Dacă îl ataca pe Solignac înainte ca acesta să fi ieşit din ulicioară, întunericul dintre ziduri îl putea împiedica să lovească la sigur. Dacă îl aştepta pe Solignac mai încolo, lumina ar fi riscat să-l dea de gol pe cel ce prefera pânda în umbră. Cel mai bine deci cm să-l lase pe Solignac să treacă şi, renunţând la pumnal, să tragă de îndată ce silueta va oferi o ţintă convenabilă, decupindu-se pe fondul mai luminos al străzii, de bine de rău luminată.

Asta şi făcuse Agostino. Reţinându-şi suflarea câtă vreme Solignac trecea, invizibil în beznă, ţintind cu grijă de cum colonelul apăruse la ieşirea în stradă, marchizul calculase că lăsând pe loc cadavrul – după ce va fi compie tat, cu pumnalul, treaba făcută de pistol – va avea timp să se întoarcă pe unde venise şi să iasă din grădina surorii sale prin poarta principală, în strada Mont-Blanc, dispăvând mult înainte să se fi dat alarma sau să se fi adunat locuitori din vecini, sosiţi prin terenurile virane din spatele grădinilor.

Castoret însă, sărind deodată cu braţele întinse înainte, îl apucă cu furie pe Agostino, care se ridicase, şi-l obligă să facă doi paşi înapoi. Italianul simţi că mâini vânjoase îl prind cu putere, una de gât, iar cealaltă îi sucea încheietura, ca să-i smulgă pistolul, pe care tocmai îl armase. Castoret strivea pe patul dur al pistolului degetele lui Ciampi, care cu mâna lui stingă, în că liberă, îşi căuta pumnalul în haină. Dar o apăsare mai puternică a husarului îl făcu pe italian să scoată, de durere, un

blestem, obligându-l să dea drumul pistolului, pe care Castoret i-l smulse, dar îl scăpă pe jos.

Să fi reuşit să-l păstreze, i-ar fi spart lui Ciampi capul cu el. Să-l caute pe jos era imposibil Husarul îşi ţinea adversarul şi nu voia să-l lase să-i scape.

Solignac auzea doar confuz zgomotul acestei lupte. Ar fi vrut să se apropie de întunericul în care se băteau cei doi, dar o slăbiciune bruscă îl împiedică. Auzi un blestem pe italieneşte, urmat curând de un strigăt de mânie şi de durere ce-i scăpase lui Castoret. După ce reuşise să pună mina pe pumnalul său, italianul îl lovise pe Martial. Din fericire lovitura fu întrucâtva amortizată de ceaprăzăviile gulerului uniformei. Puţin adâncă, fu totuşi destul de durer casă, ca marchizul să-i scape din mâini. Dintr-un soit, Ciampi ajunsese în partea cea mai întunecată a ulicioarei.

Martial, rănit superficial, desigur l-ar fi urmărit, dur, întorcându-se către Solignac, îl văzu clătinându-se, aproape pe punctul să cadă. Renunţă la urmărire şi sări să-l prindă în braţe.

— Te doare? Suferi? îi întrebase îngrozit, şi avea în glas toată tandreţea copilăriei comune.

Solignac nu răspunse.

— Nu te lăsa! Ţine-te bine! Trebuie să ieşim neapărat din ulicioara asta, oare e o capcană! Poţi umbla?

— Da, rosti cu greutate colonelul.

— Dacă nu poţi, te iau în spinare!

Glasul, aproape sălbatic al lui Castoret, îi făcuse bine lui Solignac. Martial îi era devotat, avea să-l scoată de acolo, să-l salveze. Îi făcuse bine şi îngrijorarea cu care ordonanţa şi fratele de lapte îi vorbea.

Castoret, ţinându-l zdravăn pe colonel, îl conduse, încet, încet, spre ieşirea în strada Mont-Blanc, unde se puteau socoti salvaţi. Privea tot timpul în jur, să fie pregătit în cazul unui nou atac. (Acesta era momentul când Andreia zărise cele două umbre care se depărtau în

noapte, aproape împleticindu-se, şi când Ciampi se aruncase asupra surorii sale, silind-o să tacă.)

— Şi când te gândeşti că nu i-am văzut mutra, că nu ştiu cum arată ticălosul! Oh! ce ghinion! mormăia Cnstoret la fiece pas.

Solignac, în ciuda rănii serioase – îşi dădea seama că nu era un fleac – îşi păstrase calmul. Mai puţin îl interesa, în acele clipe, rana, cât chinuitoarea întrebare: Cine să fi tras?

De altfel puterile îl părăseau treptat şi, în parte» stingă, simţea o căldură ciudată. Îşi duse o mină acolo – era sânge, sânge aburind.

— Martial, şopti el abia auzit, încotro mă duci? Nu mai pot merge…

— Trebuie! Trebuie! strada e aproape, uite aici! Câţiva paşi! Haide! Haide!

Solignac se făcuse greu, ca de plumb. Trupul lui uriaş aproape îl strivea pe Oastoret. Iar picioarele i se împleticeau.

Castoret, şi el rănit şi sângerând, se îndoi brusc de mijimşi îl luă pe colonel pe umăr. Cărându-l pe umăr pe frumosul colonel, ca pe un copil, Castoret parcurse, aproape alergind, vreo douăzeci de paşi. Dar nu mai mult. Căzu, cu povara, în genunchi, apoi se prăbuşi de tot, sleit.

Solignak, întins pe spate, avea privirea tulbure, era pe punctul să leşine. Încercă să se ridice:

— Ce dracu'! zăcea el, furios, făcând eforturi să se scoale în picioare. Ce dracu', doar nu sunt muiere! Sunt soldat, sunt…

Se ridică în genunchi, apoi se înălţă. Dar la primul pas, se clătină. Martial, care între timp se ridicase, îl şi prinse din nou în braţe.

— Gata! Am scăpat! Uite! Uite! arătă Castoret drept înainte. Acolo e salvarea!

Arăta o poartă înaltă, închisă.

— Acolo… şopti Soligna e zăpăcit, dar acolo… E casa contesei de Fargds!

— Parcă ne potem întoarce acum la noi acasă! Să intrăm aici. Catherine Magnate o să mă ajute să te îngrijesc.

Deodată. Castoret, care tot îl mai susţinea pe colonel, scăpase un strigăt. Poarta caisei Andrelei se deschisese şi un bărbat cu mutra speriată ieşi în grabă de acolo.

Cu hainele în dezordine, cu cravata desfăcută, bărbatul părea că nu are aftă dorinţă decât să se îndepărteze cât mai iute.

Castoret îl recunoscu. Mai degrabă simţi că acela era!

— Uite-l! Asta-i! Uite-i-l! şi Martial îl răsuci pe colonel cu faţa spre atacator.

Agostino abia ateum îşi dădu «seama că fusese văzut. Dădu să se întoarcă, dar se răzgândi şi o rupse la fugă. Dispăru, curând, după colţ.

Solignac sfinţi o nouă lovitură în piept, ca o a doua împuşcătură: era fratele Andrelei!

— Ai avut dreptate, şopti el, tremurând ea zgâlţâit de friguri. Ai avut dreptate, dragă Martial… Dragostea femeii brune e mortală.

— Păi, ce ţi-am tot spus? Mint cărţile domnişoarei Le normand?

Tocmai se pregătea să-l împingă pe colonel spre poartă, ca să ajungă până la ciocanul cu care se bătea ca să se deschidă, că Solignate îi alunecă din braţe şi căzu la pământ, alb, ca mort. Castoret, înspăimânfcat, îl luă în braţe, îşi lipi urechea de buzele prietenului, fratelui, încercând să afle dacă mai respiră. Mai respira!

Contesa de Farges fu, se înţelege, foarte speriată şi grozav de neliniştită când jupâneasa o anunţă că un rănit fusese adus aici, în casa ei, şi că acest rănit era colonelul de Solignac.

Resimţea, desigur, o emoţie mult mai puternică decât dacă, într-o împrejurare similară, ar fi fost vorba de oricine altul. Cum, Henri de Solignac, pe care îl văzuse, doar cu cât ova ceasuri în urmă, strălucitor, zâmbitor, admirat, amabil „fermecător, fusese aşezat, muribund, în patul portarului casei ci? Ce dramă se petrecuse? Ce întâmplare l-a adus pe colonel, aiei. În locuinţa ei? împuşcătura pe care şi ea o auzise mai înainte, pe când, visătoare, cânta la harpă, să-l fi ţintit oare pe Solignac?

Dădu pe loc ordine ca Solignate să fie transportat în apartamentele ei şi să fie numaidecât chemat un chirurg. Se pare că rănitul desemnase chirurgul pe care-l voia: un bărbat încă tânăr, deja celebru – sau măcar apreciat – originar din acelaşi ţinut cu Solignac.

Domnul Lanjallais, majordomul casei, pe care bătrânul domn de Navailles, bunicul contesei, îl aprecia pentru morga sa aristocratică şi pentru cunoştinţele sale de heraldică, nu-şi putu stăpâni o strâmbătură, când, a doua zi de dimineaţă, la deşteptare, îi comunică stăpânului noutatea:

— Domnule marchiz, doamna contesă a transformat unul din saloanele casei – salonul albastru – în infirmerie.

— În ce?... în infirmerie? se miră domnul de NaVailles. Şi cine ocupă infirmeria?

— Un colonel.

— Un colonel? Un soldat de-al lui Bonaparte? Aici, la mine?

— Da, domnule marchiz, răspunse Lanjallais, profund dezolat.

— Şi, ce-i cu acest colonel? E rănit?

— Da.

— Grav?

— Foarte grav. Aşa a declarat ieri doctorul Dupuytren.

— L-o fi călcat vreuna din trăsurile contesei pe acest

brav os tas?

— Nu. domnule marchiz. Colonelul a fost, chiar ai-li, pe aproape, victima unei tentative de asasinat.

— Asasinat?

— Da. La câtiva paşi de-aici.

Domnul de Nu vailles izbucni în râs, batjocoritor.

— Ia te uită! va să zică astea sunt binefacerile noii ordini! comentă el, ridieind din umeri. O! în 1740, anul naşterii sale, Parisul era de o mie de ori mai sigur decât «zi! Doamne Dumnezeule, cine ar fi îndrăznit să asasineze un colonel al Maiestăţii Sale? Bandiţii şi pungaşii respectau uniforma ofiţerilor regali. Sau, mai bine zis – înţelegi ce vreau să spun, nu? – ofiţerii ştiau să se facă respectaţi. Acesta este adevărul! Noi eram eu totul altfel de oameni, din alt aluat decât indivizii de azi. Nu crezi?

— Domnul marchiz ştie foarte bine că aceasta este şi părerea mea, punct cu punct. Revoluţia a dat totul peste cap!

— Mda! Asasinat, zâci? La ce ovă? Seara? Şi ce făcea paza? Au fost anunţaţi jahdarmii călări? Ce prostii spun? Neobrăzaţii ăştia au desfiinţat totul! Un colonel dv-al împăratului aici? Şi nepoata mea aduce sub afcopei işul meu pleava asta? Cum îi zke colonelului ăsta?

— Henri de Sol ignat.

Obrazul marchizului se lumină:

— Ei, dacă este de neam, se mai schimbă lucrurile!

— Nu cunosc nicio familie nobilă cu acest nume, spuse Lanjallaiis, care cunoştea pe degete nobilimea întregii Franţe”.

— Mda! Mdti… Solignac… Solignac… Ai dreptate, ai dreptate! Dacă ar fi fost, într-adevăr, de-ai noştri, nu l-ar fi slujit pe uzurpator! Dar ce nebunie pe contesă! Desigur, nu poţi lăsa un înjunghiat să-ţi moară la poartă, dar, oricum… Trebuie să căutăm să alegem răniţi cu particulă şi care poartă un titlu. Altfel… Nu mă interesează decât răniţii de

sânge nobil, asta-i!

Domnul de Navailles n-avea decât să fie nemulţumit sau bănuitor, *micuţa contesă*, în schimb, cu toată neliniştea ei, gândea că avusese noroc că frumosul colonel ajunsese la poarta ei. Îi făcea o deosebită plăcere să se joace de-a sora de caritate, şi apoi, în adâncul sufletului, era eu adevărat neliniştită pentru soarta lui Solignac.

Colonelul, revenindu-şi din leşin, dorise s-o vadă, îi mulţumise îndelung. Apoi o rugase să-l lase singur cu Martial.

— Băiete, îi spuse el, mă pricep destul de bine în materie de arme de foc şi urmările lor, ca să-mi dau seama că plumbul pe care l-am încasat… Dacă mor cumva…

— Dumnea… tu? Să mori?

— Ascultă şi faci. Nu vreau cu niciun chip să se ştie cine a tras în mine, auzi? Dacă mă fac bine… ai să vezi că o să mă pricep să-mi fac dreptate. Iar dacă crăp. Dumnezeu cu «mila! Însă vreau ca femeia pe care am iubit-o… sau care m-a iubit… Femeia aceea, să nu aibă niciun fel de necazuri. Eu nu voi spune nimănui nimic din ce ştiu. Jură-tv şi tu că o să-ţi ţii gura!

— Ku? Să-mi ţin gura? Să-l las pe ticălosul…

— Ticălosul e fratele femeii. Vreau să nu se ştie nimic, ai înţeles?

— Şi dacă, să zicem, aşa, ca din întâmplare… Că doar întâmplarea e de la Dumnezeu lăsată… Dacă dintr-o întâmplare, acest frăţior al… mă rog, omul cu pricina, se întâlneşte, la drum de seară cu vârfuleţul săbiuţei mele?… Din pui-a întâmplare! Ei? Ce fac eu la un caz ca ăsta?

— Ai să faci cum ţi-am spus… şi am încredere în tine.

— Bravo! făcu Martial. Aşa, care va să zică; îl văd cu ochii mei pe omul pe care-l iubesc cel mai mult pe lume, cum cade ea un copac fulgerat, eu încasez o înţepătură de pumnal în gât şi pe deasupra, îmi strică şi uniforma – Dumnezeu să o hodinească în pace, că şi-a făcut datoria –

iar domnul nu-mi îngăduie să-l iau la întrebări pe banditul, pe laşul care... Măcar să-i las niţel sânge, să nu-l apuce damblaua...

— Nu. Am spus: nu!

— Ei. dacă-i nu, nu să rămână, oftă Martial. Aşadar, să tăcem. O să tăcem, n-avem încotro. Dar, parcă presimt că, până la urmă, tot n-o să rămână în pagubă...

Câteva minute mai târziu, doctorul Dupuytren veni şi examineze rana lui Solignac. Doctorul, care era şi el originar din Limousin, îl cunoştea din timpul când fusese medic militar, iar Solignac avea încredere deplină în ştiinţa lui.

— Bucuros să vă văd. Îi spuse colonelul, schiţând greu un zâmbet. Examinaţi-mă, vă rog, am impresia că e vorba de o rană gravă.

Dupuytren dădu învelitoarca la o parte, descoperind partea stângă a pieptului lui Solignac. Exammà rana, punându-i, din când în când câte o întrebare, la care colonelul îi răspundea scurt, limpede, însă cu glas stins.

Solignac îi povesti lui Dupuytren ceea ce avea de gând şti spună şi justiţiei: că cineva trăsese în ol, prin intunone; nu ştia din care parte plecase glontele, habar nu avea ce duşman necunoscut de al său ar putea fi atentatorul.

— Şi nu bănuiţi pe nimeni?

— Pe nimeni.

— De altfel, asta este treaba magistraţilor, spuse doctorul Dupuytren, eu mă aflu aici ca să vă vindec.

Se aplecă asupra colonelului şi, cu vârful unui stilet, îi exploră rana, aflată între a treia şi a patra coastă. Solignac arăta nepăsător, ba chiar începu să zâmbească ironic pe sub mustaţa lui blondă. Nu părea să sufere.

Dupuytren rămase mut la întrebările şoptite ale lui Martial şi ale Catherinei Magnac, care voiau să ştie ce e cu rana: O să se vindece repede?... E periculoasă?

Se întoarse către Solignac:

— Colonele, trebuie să vă obişnuiţi cu gândul că veţi rămâne la pat o vreme… Mai multă vreme. Într-un caz ca acesta se recomandă nemişcare absolută. Bandajele să fie schimbate des, comprese reci pe rană şi luări de sânge. De dietă nu este nevoie.

— Sânge? Să-mi iei sânge, doctore? Dar n-am dat destul?

— Se pare că nu destul, zâmbi Dupuytren. Trebuie diminuată tensiunea sistemului vascular. Braţul, vă rog…

Solignac îi întinse braţul stâng. Stiletul lui Dupuytren făcu incizia, după care rănitul rămase şi mai slăbit, cu buzele învineţite. De altfel, sângele încetă curând să mai curgă.

— Atunci, pe curând, colonele! îşi luă Dupuytren rămas bun. Nu e nimic grav.

Solignac abia şopti un răspuns. Acum se simţea mai bine, dar parcă şi mai slăbit decât înainte.

Părăsind camera colonelului, Dupuytren clătinase îngrijorat din cap.

— Ei, cum e? îi ieşi în cale Martial.

— Trebuie îngrijit foarte atent, dacă nu vrem să iv oară.

— Să moară? El? Solignac să moară!

«— Dom’ doctor, aveţi bunăvoinţa să vă uitaţi şi la un lui, îl întrerupse Catissou.

— Şi dumneata eşti rănit?

— Eh! O zgârietură! Dârei, el…

— Ia să vedem zgârietură! A! Nu-i cine ştie ce, dar Atenţie! Trebuie îngrijită.

— Ei, dacă n-o îngrijesc, ce-o să fie?!

— Nimic deosebit: gangrimă. Aşa că… îngrijire, dacă Vrei să-l îngrijeşti pe colonel.

Şi Dupuytren se aşează la o masă, să scrie reţetele.

A doua zi doctorul insistă să fie chemaţi pentru

consult încă unul sau doi confraţi. Rana lui Solignac i se păruse deosebit de gravă – glontele se oprise în apropierea Inimii.

Când chirurgii sosiră – erau trei – Castoret li se adresă, aproape voios:

— Dom colonel e bine! Doarme, de creşte iarba sub el!

— Drace! făcu Dupuytren. Dar nu trebuie lăsat să doarmă prea mult timp. O sincopă, în somn, e mortală.

Castoret dindii, cuprins de un fior.

— Şi gâtul ce mai face?

— Eh, gâtul meu! N-are nici pe dracu'! Dacă-l vindecaţi pe dom colonel, îmi trece şi mie zgârietură! Da, asta-i sigur!

Solignac dormea, când chirurgii intrară în salonul albastru. Dupuytren fu de părere ca, deocamdată, să nu fie iruzit.

— Vă voi explica acest caz, domnilor, fără să fie nevoit, cred eu, să-l obosim pe rănit.

Solignac începu să audă, ca prin vis, glasuri şoptite. Simţea, ghicea că, lângă el sunt oameni care vorbesc – despre el, fără îndoială – cave îl privesc, cane se apleacă asupra lui. Dar nu avea putere să deschidă ochii, ca să se convingă.

După un timp, se făcu tăcere şi înţelese că rămăsese singur. Cei care, până mai adineauri, vorbeau, îl priveau, se aplecau asupra lui – acum se îndepărtaseră. Ca un roi de albine care îşi părăseşte stupul, îi cuprinse groaza că e singur şi că va muri, în acest pat, ca pe fundul unei gropi. Cu un efort teribil, izbuti să se trezească.

— Ce prostie! îşi spuse el. Eh, această maşinărie complicată, care este trupul omenese, a fost stricată de o simplă înţepătură!

Privi în jur. Regăsi cu voluptate cochetul salon care trăda un gust ales, o mină delicată, un ochi iubitor de

armonie.

Privind în jurul său, băgase de seamă că uşa care dădea spre coridor rămăsese întredeschisă. Pe acolo ieşiseră chirurgii chemaţi la consult şi acolo schimbau acum păreri despre starea bolnavului şi gravitatea reală a bolii.

Un murmur surd şi confuz ajungea până la Solignac, fără ca, la început, să-l bage în seamă. Îi părea, de altfel, că aceste voci, din preajmă, veneau de foarte departe. Nici nu-i displăcea că nu distingea nimic; zvonul lor confuz parcă îl legăna. Apoi, deodată, atenţia i se fixă asupra unui glas pe care îl recunoscu, era timbrul specific al lui Dupuytren şi accentul lui de acasă”. Fără îndoială, de el vorbeau, cuvântul „colonelul”, singurul pe care-l deosebea, revenea mereu în convorbirea lor.

Vorbea, desigur, cu alţi medici, de starea lui. O curiozitate irezistibilă, oarecum neliniştită, îl cuprinse pe rănit. Să fi fost într-adevăr în primejdie de moarte? Şi, dacă era aşa, câte zile mai avea de trăit? Trebuie s-o ştie, neapărat! făcu un efort, se sprijini în coate şi întinse cât putu capul spre uşa întredeschisă. Dar încă nu distingea tot ce se vorbea. Se ridică pe jumătate, îşi dădu drumul ill îi lunece jos din pat şi, clătinându-se, agăţându-se şi sprâjinindu-M de mobile, făcând un efort uriaş, care ar fi putut S-l omoare pe loc, se apropie destul de uşă ca să-l audă pentru Dupuytren, expunând, colegilor săi, cazul supus iunuliului lor:

— Rana colonelului e deosebit de gravă, spunea chirurgul. Glontvic a venit din dreapta spre stânga, tras fără îndoială de la distanţă şi dintr-o parte, a lovit sternul la înălţimea coastelor trei şi patru. Coastele au amortizat loYUura, aşa că glontele nu a mai pătruns cu forţa iniţială în cavitatea toracică. Colonelul nu a fost fulgerat, ci a căut mai târziu, ca sufocat, a mai putut vorbi o vreme şi chiar a mers pe propriile picioare. Dar a pierdut foarte mult

sânge. L-am examinat cu atenţie: coastele trei şi patru au fost sfărâmate în apropiere de stern, iar cartilagiile Antrenate în plagă.

— Unde vrea să ajungă? gândi Solignac – salonul se snvirtea cu el şi abia apucă să se aşeze într-un fotoliu din apropierea uşii.

Dupuytren continuă:

— Încă de ieri am căutat proiectilul. Traiectoria glontelui e cunoscută. Respiraţia bolnavului nu e tulburată, mişcările coastelor sâni regulate, deci plàmânul e neatins. Desigur, în momentul în care glontele l-a lovit, colonelul inspira larg şi pieptul fiind dilatat, plămânul descoperise pentru o clipă inima. Am sondat rana şi, iată, am extras câteva stări mături de os, de cartilagii şi o bucăţica de ţesătură, antrenată în plagă. Prezenţa acestei ţesături ne asigură de un lucru: gloatele nu a pătruns prea adânc în torace. Am sperat că, îndepărtând-o, voi da de proiectil: În zadar. Glontele, desigur, încetinit de coaste, trebuie să mai fi întâlnit un obstacol rotund, care a provocat numaidecât o deviere a traiectoriei. Acest obstacol…

— Nu ponte fi decât inima, spuse un glas necunoscut

— Inima! gândi Solignac, ducând mâna în partea stângă…

— Exact! încuviinţă Dupuytren. Nu e exclus ca un glonte să atingă inima, iar rănitul să nu cadă fulgerat. Rănile la inimă se poate să nu-i împiedice pe răniţi să parcurgă câţiva paşi. Mai mult, glontele se poate instala în ventriculul dix>pentru al celui rănit, fără să-i provoace moartea: pot să vă citez cazul unui soldat din părţile mele, lovit în bătălia de la Marengo drept în inimă de un glonte pe care niciun chirurg n-a reuşit să-l extragă şi care a murit de curând, la el în sat, de o pneumonie!

— Eu am extras un ac, din ventriculul drept al unei femei, se auzi un glas necunoscut.

Solignac se întreba dacă nu cumva visează, dacă

avea cumva febră sau ceea ce auzea era real. Se simţea tot mai lipsit de puteri, se crampona de spătarul fotoliului dornic să afle mai mult. Avu ca o vedenie: chipul blond, luminos al Louisei de Farges, care îl implora să trăiască.

— Da. da! O să trăiesc, vreau să trăiesc, ca să te iubesc, ca să mă răzbun! gândea colonelul.

— Sunt sigur. Îl auzi pe Dupuytren, că, în cazul de faţă, glontele s-a oprit într-o cută a peneardului: hemoragia şi sufocările rănitului îmi spun că proiectilul apasă ventriculul drept. Pericardul o fi rupt? Mă tem că da. De aceea va trebui să-i impunem rănitului nemişcare absolută.

— Nemişcare? se scutură, ca de un fior, Solignac.

Cuvântul acesta îl înspăimântă pe soldat, care era acţiunea vie, mişcare personificată şi care, stând în picioare lângă uşă, afla că, sculindu-se din pat, îşi primejduise viaţa.

Această viaţă şi-o riscase de o sută de ori pe câmpurile de bătaie, şi faţa cirnă a morţii nu-i provocase decât un zâmbet ironic. Dar să moară aşa, fără glorie, victima unui ucigaş, să moară în casa unei femei făcută să fie iubită şi pe care trebuia s-o părăsească în momentul când şi ea voia să-i spună că îl iubeşte – asemenea sfârşit îi părea nu numai lugubru, dar prostesc şi ridicol, frumosului Solignac, care asculta cuvintele lui Dupuytren, cum îl ascultă condamnatul pe judecător pronunţându-i sentinţa.

— Domnilor, reluă Dupuytren, care sunt şansele în catul în care căutăm proiectilul, încercând să-l extragem? Părerea mea este că şansele sunt nule. Ne expunem să fie moară sub cuţit. Aşadar, ce e de făcut?

— Să aşteptăm, se auzi altă voce.

— Aceasta este şi părerea mea. Glonţ ele va fi eliminat, în cele din urmă, sau în jurul lui se va forma un înveliş, care-l va opri acolo…

— Şi eu cred la fel, spuse careva.

— Şi eu, de asemenea.

— Aşadar, reluă Dupuytren, în concluzie: nemişcare, reducerea greutăţii, luare de sânge. Rănitului să nu i se lase decât cantitatea de sânge absolut necesară. Şi dacă va scăpa, va trebui să-i atragem atenţia că cea mai mică emoţie, cea mai neînsemnată mişcare poate să-l ucidă. Colonelul Solignac va trăi, dar sub această ameninţare, cu această sabie a lui Damocles deasupra capului: glontele care l-a cruţat, îl mai poate, oricând, ucide! Luaţi seama!

Fie că aceste cuvinte din urmă, crude ca adevărul sau ştiinţa, să-l fi izbit pe Solignac, fie că efortul nesăbuit, pe care-l făcuse să se târască până la uşă, îi sleise forţele, et simţi atunci o durere cumplită în zona inimii şi, mâinile sale nemaiavind puterea să se cramponeze de spătarul fotoliului, căzu, cu un strigăt de durere, cât era de lung, pe covor.

De data asta, chiar crezu că-l ajunsese moartea iar, ultimul lui gând, pe când cădea, fusese pentru contesa blondă, iar buzele sale, reci şi vinete, mai şoptiră: Louise!

La auzul zgomotului, doctorii dădură fuga. Văzându-l întins, ca mort, Dupuytren îşi lovi mânios fruntea cu palma.

Asculta la uşă! Nefericitul! Asta-i sinucidere curată!

Solignac fu dus în pat. Nu-şi mai revenea şi Dupuytren se temea că nu va mai avea să-şi mai revină niciodată.

Ixiuise de Farges, înştiinţată de cele petrecute, sosi şi ea palidă, să vadă ce se întâmplase.

— Cum îi este? îl întrebă ea, cu spaimă, pe unul din doctori.

— Doamnă, spuse acesta, moartea îi dă târeoale. Poate că vom reuşi s-o alungăm, însă rănitul trebuie ferit de orice zgomot, de orice emoţie. Colonelul Solignac este, în momentul de faţă, pe moarte, iar dacă supravieţuieşte, va fi condamnat la nemişcare. Va fi un mort viu.

— Cum? strigă contesa, pierdută. Nu se poate! îl vom Stil va! Trebuie să-l salvăm!

Dupuytren tocmai ieşea din salonul albastru.

— Acum a lipsit puţin şi colonelul ne-ar fi murit în braţe. S-a ridicat din pat, nu-mi dau seama prin ce minune de energie şi forţă. Dar, imprudenţa aceasta putea să-i ucidă pe loc. Doamnă, dacă vreţi ca domnul de Solignac să trăiască, trebuie să rămână ţintuit acolo, în pat, fără să facă nicio mişcare. Altfel…

— Bine, încuviinţă Louise de Farges.

— Să fie supravegheat zi şi noapte, să stea cineva în permanenţă la căpătâiul său. Ordonanţa lui se află aici?

— Da, însă acest soldat nu va avea ce face, atâta timp cât altcineva…

— Altcineva, cine? întrebă Dupuytren.

— Eu, domnule doctor! răspunse Louise de Farges.

Chirurgul se înclină adânc, admirativ şi curtenitor, în faţa contesei.

— În acest caz, doamnă, şansele cresc considerabil.

Dupuytren, impresionat, punea, ca şi contesa de Far-Ros de altfel, pe contul carităţii, un sentiment care, de fapt, în începuse să semene cu dragostea.

În aceeaşi seară, cu gâtul bandajat, Martial îi spunea Catherinei Magnac, mai degrabă resemnat decât insoaimântat:

— Soarta-i soartă, cuvintele mari şi frumoase no Schimbă. Viaţa colonelului ţine de un fir de aţă. A mea de capătul celălalt; dacă scapă el, scap şi eu! Zgârietura asta e un fleac! Dar dacă diavolul îmi trimite o gangrena, m-am ars! Uite, aşa sunt unii oameni: făr* de noroc. Cine ştie dacă mai văd vreodată Uliţa Măcelarilor, unde am copilărit, podul de piatră pe care ne întâlneam şi Celelalte. Am dat-o dracului! S-a dus şi nunta noastră – aşa mi-a citit domnişoara Lenormand îşi dacă pumnalul ticălosului nu mi-a luat viaţa, ce să mai fac eu pe lumea asta, fără fratele

meu de lapte?

— Îl iubeşti mai mult ca pe mine! îi spuse Catissou, niţel jignită, dar îngrijorată şi iubitoare.

Castoret o privi înduioşat, cu un amestec de afecţiune şi superioritate, apoi, luându-i mâinile în mâinile sale puternice, îi spuse:

— Ei şi tu! Te iubesc… cât te iubesc, ca pe o femeie, na! Dar, ştii şi tu, că nu de femei o lipsă pe lumea asta. Da, da, Catissou, draga mea Catissou, viitoarea mea nevastă – dacă o vor îngădui cărţile domnişoarei Lenormand… Ce e greu de găsit pe lumea asta, sunt prietenii!

Partea a doua

LOUISE DE FAROES

1

CASA UK F ARCES

Vestea despre tentativa de asasinat a câni victimă fusese frumosul colonel Solignuc se răspândise ca fulgerul în întregul Paris, provocând o adâncă emoţie. Nu numai lumea de la curte îşi manifestase neliniştea şi indignarea; emoţia cuprinsele şi păturile populate, de care Solignuc era foarte iubit. Umbla zvonul că frumosul colonel, comandantul Regimentului 1 de husari, fusese atacat noaptea de Un spion al austriecilor – pe care, bineînţeles, poliţia îl urmărea acuma cu înverşunare.

În interogatoriile pe care trebuise să le îndure. Solignac declarase că desigur, fusese vorba de un răufăcător obişnuit, un pungaş oarecare.

— Pungaşii nu se folosesc de pistol, zâmbise Fouché, cart» se deplasase în persoană pentru act st caz.

— Cel care m-a atacat pe mine, iată că s-a folosit, îi întoarse colonelul zâmbetul.

— Nu bănuiţi pe nimeni?

— Pe nimeni.

Solignuc nu voia cu niciun chip s-o amestece pe Anti reia în această afacere murdară.

Fouché puse poliţia pe urmele bandiţilor… Dar ministrul era vulpe bătrână. Bănuia că frumosul colonel îi ascunde adevărul.

Dramă sentimeptală, dramă tainică, comentă ministrul al faţa lui Bernier.

Ministrul ar fi trecut cu dragă inimă peste misteriosul caz – mai ales că şi victima o dorea – dar dacă poliţia nu-l descoperea pe autorul acestei tentative de asasinat, ar fi însemnat, după evadarea maiorului Rivière, un nou şi răsunător eşec. Fouche era cu atât mai neliniştit de acest nou incident, cu cât aflase că Napoleon, deşi atât de ocupat în Austria, nu era deloc satisfăcut de zelul nefericit al ducelui de Otranto în treburile poliţieneşti din spatele frontului.

— Cred că ştiu unde se ascunde taina, spusese Bernier. Dacă Excelenţa Voastră permite…

— Permite. Vrei să spui că femeia, mereu femeia?

— Mereu, Excelenţă! Totdeauna!

— Desigur, legătura domnişoarei de Olona cu domnul de Solignac nu este o taină. Dar cum credeţi că s-ar putea lega lucrurile?

— Excelenţă, viaţa e atât de ciudată…

— S-o lăsăm pe domnişoara de Olona, e o persoană cvasioficială, se ştie. Să căutăm în altă parte.

Secretarul se înclină.

Poliţia era obligată să descopere totul singură, pentru că Solignac părea hotărât să nu colaboreze deloc.

De altfel, puţin lipsise ca Andreia, cuprinsă de furie, să nu se ducă drept la Fouché, să-şi denunţe ea fratele. Îl revăzuse chiar a doua zi şi îl primise palidă, dar străduindu-se să zâmbească. Agostino îi adusese otrava cerută.

Andreia îl privi în ochi şi îi spuse că e un asasin şi un laş.

— Să însemne asta că nu mai ai nevoie de inel?

întrebă Ciampi. Ar fi păcat. Otrava este cum ţi-o chiteşti; puternică şi dă o agonie cu vise dintre cele mai plăcute. N-o mai vrei?

— Ba da! O vreau! Dă-mi inelul şi pleacă!

— Eşti o proastă, îi spuse marchizul cu răceală. La ce bun să ne certăm în familie? Familia oricum este ceea ce poate fi mai bun pe lume. Trebuie să ştii că eu, fratele tău, te iubesc mult mai mult decât... bărbatul care... Ştii că a fost cules de pe stradă? Şi ştii cine anume l-a primit în casă?

— Da, ştiu i Ea!... şi Andreia bătu cu pumnul în rezemătoarea fotoliului.

— Şi asta te lasă rece? Nu te supără? Nu te face geloasă?

— Ce-ţi pasă? Du-te, pleacă! Dar nu înainte de a-ţi spune eu ceva: ascultă, frate al meu, care pretinzi că mă iubeşti mai mult decât... Ascultă: dacă ei sunt, în această clipă, împreună, sub acelaşi acoperiş, în aceeaşi încăpere; dacă cu, poate chiar în acest moment, se află la căpătâiul lui, dacă el e acolo, la eu, asta numai din cauza ta s-a întâmplat! Numai din cauza ta, care ai tras în el ca un bandit, ca, un laş, ca un ticălos, pe întuneric! Pleacă! Pleacă! Şi jur că, dacă moare, voi uita că-mi eşti frate şi voi striga în gura mare, să audă toată lumea: Iată cine a vrut să-l ucidă pe Solignac – şi l-a şi ucis – iată cine e ucigaşul lui Solignac! Ucigaşuie! Pleacă!

Andreia suferea cumplit, cum nu mai suferise niciodată. Suferea, ştiindu-l pe Solignac pe moarte în casa de alături, la contesa de Farges. Simţea căv dacă nu-l poate vodca, înnebuneşte. Dacă împuşcătura era cu adevărat mortală? Dacă Henri îşi va da ultima suflare, alături, la aceea, fără ca Andreia să poată fi lângă el, să-i spună – a cita oară – că îl iubeşte? I-ar fi căzut în genunchi şi i-ar fi cerut iertare – i se părea că era şi ea vinovată, că nu-şi dăduse seama et1 avusese de gând fratele ei.

— De ce nu m-aş duce la doamna de Farges? se gândi m. Oare nu sunt, eu, la fel de nobilă ca şi ea? Nu sunt tu fiica marchizului de Olona?

Încercă să treacă pragul reşedinţei doamnei de Farges. Portarul îi spuse că doctorii dăduseră ordin ca Solignac să nu primească nicio vizită.

Andreia insistă:

— Spune-i doamnei contese de Farges că domnişoara de Olona vine să vegheze la căpătâiul rănitului.

Contesa de Farges se făcu albă ca varul când i se transmiseră cuvintele italiencei. Ştia că această femeie era metresa lui Solignac. Cunoştea, de asemenea, ce se vorbea despre rolul pe care îl juca, Ia Paris, fosta domnişoară de onoare a reginei Carolina. Se întrebă dacă n-ar fi nimerit să pună să fie alungată această neobrăzată; dar îşi dădu seama că nu va putea să se arate atât de aspră şi de nedreaptă. Era gata să cedeze, cuprinsă de milă faţă de nenorocita fiinţă, când Castoret (pe care Catherine Magnac îl prevenise) intră, tulburat, în salonul în care se afla contesa:

— Doamnă! Doamnă, ce-am aflat? A venit femeia aceea şi vrea să-l vadă pe don colonel? Să nu îndrăznească să pună piciorul aici, doamnă, să nu se apropie de el! Ea poartă toată vina! Ea e primejdia în carne şi oase! Femeia brună care ne poartă ghinion, ne aduce nenorocire, colonelului şi mie!

— Dar dacă domnul de Solignac doreşte s-o vadă?

— EI? Pun prinsoare pe sabia mea că dom colonel ar fugi de ea ca de ciumă, dacă s-ar putea ţine pe picioare.

— Într-adevăr? întrebă Louise, îmbujorându-se de plăcere.

— Vă jur că este aşa cum zk!

— Atunci să se spună că nimeni nu va intra la colonel, ordonă contesa zâmbitoare şi – fără să-şi mărturisească – încântată, şi un pic emoţionată, de ce-i comunicase

soldatul: că Solignac nu iubea, nu mai iubea această femeie.

Andreia plecă rănită de moarte, jignită, umilită St. Încuie în buduar, plângând şi ţipând de ciudă, făcând cumplite planuri de răzbunare. Cinci se gândea la această contesă carv-i furase amantul, răcnea ca o leoaică rănită. Apoi toată mânia i se înecă în lacrimi amare: Se gândea că Solignac. Însângerat, e pe jumătate mort, dacă nu murise cumva între timp.

Aflase – singurul amănunt pe care-l obţinuse de alături, de la această casă cu porţile grele şi truste – că starea amantului ei st agravase.

Efortul de neînchipuit depus de Solignac, pentru a ajunge la uşa întredeschisă, ca să asculte ce vorbeau doctorii şi ce hotărâse glontelv. Îl epuizase complet, împingându-l până în pragul morţii. Dv. puytren – care nu-şi putea explica prin ce minune se ridicase bolnavul din pat şi ajunsese până la uşă – îşi pierduse, pentru moment, orice speranţă. Hemoragii secundare sunt accidentele cele mai primejdioase în asemenea cazuri. Pierderii mari de sânge, îi poate urma o sincopă mortală. Agitaţia pricinuită de mişcare, apoi de căzătură, ar fi putut provoca alunecarea gl<mtvâui, până atunci reţinut de pericard, iar odată inima atinsă, presată de glonte, moartea n-ar fi întârziat. Dupuytren era foarte îngrijorat: pulsul rănitului slăbise considerabil, abia se mai simţea. Solignac, ca toţi cei a căror inimă a fost atinsă. Îşi păstra cunoştinţa, dar slăbea văzând cu ochii. Însă chirurgul voia să-l slăbească pe rănit şi mai mult, acesta fiind procedeul recomandat de ştiinţa medicală a vremii.

Dupuytren începu să spere din nou, vând se declară pericardita. Sufocările, palpitaţiile îl chinuiau acuma pe Solignac, dar Dupuytren îşi recăpătă inenderea, pe măsură ce situaţia colonelului se agrava.

— Acum cunosc răul pe care trebuie să-l combat,

spunea chirurgul. O s-o scot cu la capăt!

Solignac, întins pe pat, livid, cu braţele vinete, cu obrazul tras, cu ochii lipsiţi de strălucire, era îngrijit de Castoret şi de Catherine Magnac. Arăta mai calm şi părea CA durerile îl părăsiseră. Uneori îi apărea pe buze zâmbetul de altă dată, încrezător, vesel, sfidător chiar. Acest zimbri îi lumina chipul devastat de boală, mai ales atunci tind contesa de Farges, reţinându-şi respiraţia, ca să nu-l deştepte din somn – îl credea adormit – se apleca asupra lui…

Orice femeie este întrucâtva un medic, un vindecător. Doctorii vindecă prin ştiinţa lor, femeile cu inima.

Louise de Farges se purta ca o mamă cu rănitul din salonul albastru. Desigur, Solignac, chiar dacă sta cu ochii închişi, o simţea când se apropia de patul său. Rămânea aşa, prefăcându-se că doarme, gustând plăcerea de a o şti alături, aplecată asupra lui. Adeseori, respiraţia contesei li mingi ia tâmplele şi fruntea, şi el rămânea aşa, nemişcat, de teamă să nu întrerupă acest sărut neobişnuit, în care nu e nevoie de buze.

Dar mai era încă o femeie care venea, cu regularitate, la căpătâiul colonelului, neliniştită, îngrijorată. Era domnişoara de la Rigaudie. Aflase, ca de altfel tot Parisul, de atentatul la viaţa lui Solignac. Când Fournier, încurcat, se prezentase să-i anunţe trista veste, bătrâna domnişoară de la Rigaudie sărise din fotoliu, azvârlindu-l cât colo pe bietul Jack şi începu să măsoare salonul cu paşi agitaţi, tunând şi fulgvrând împotriva tinerilor zănateci, care-şi riscă viaţa în aventuri de amor.

— Pot să jur că a tras cu pistolul în el vreun soţ, pe care afurisitul de copil l-a încornorat. Desigur, o muiere l să fii un erou, să te aştepte bastonul de mareşal şi să-ţi rişti viaţa pentru o muiere! Ce prostie şi dragostea asta I Aşadar, rana e gravă, Fournier?

— Destul de gravă!

— Destul de gravă, destul de gravă! Şi dacă mi se spunea că e foarte gravă, nu m-aş fi speriat. De ce să mă «perii? Că un descreierat şi-a băgat grumazul sub tăişul sabiei? Că un nebun, că altfel nu-i pot zice, nu se gândeşte la nimeni şi la nimic şi nu ţine seama decât de toanele lui? Că nu se gândeşte decât la muierea pe care o iubeşte şi uită de alţii… că altele… Că şi el e iubit?…

Îşi şterse cu ciudă lacrimile – nu i se întâmplase demult să se lase pradă acestei slăbiciuni – şi îi ordonă lui Fburnier:

— Pune numaidecât să înhame!

— Doriţi să mergeţi la contesa de Farges?

— Dar unde în altă parte? Ah, fir-ar să fie, acolo mă duc şi chiar în clipit asta!

Jack se apropiase şi începuse s-o mingi le scâncind.

— Când mă gândesc că animalul ăsta e mai rezonabil decât băiatul care zace acuma rănit… Dar, la urma urmei, om sau animal, tot un drac! Cea mai mare prostie e să te devotezi cuiva, fie numai pentru o clipă! Nimeni n-o să se ostenească să-ţi fie recunoscător!

Domnişoara de la Rigaudie era pe punctul de a ieşi, când, neliniştită, se anunţă Thérèse. Aflase şi ea de nenorocire. Nu-l văzuse pe Solignac decât o singură dată. Însă o impresionase profund. De altfel, de multe ori auzise vorbindu-se despre el, mai ales din gura lui Claude Rivière, aşa că ştia ce fel de om deosebit era. Trăind izolată, în tovărăşia domnişoarei de la Rigaudie, înţelesese, din felul ţepos şi adorabil în care aceasta vorbea de colonel, că bătrâna domnişoară, cu toată neîncetata ei bombăneală, era profund legată de Solignac.

— Ah, iată-vă, scumpă copilă! o întâmpină domnişoara de la Rigaudie. În astă-seară veţi cina singură, nu în compania mea. Voi sta cât voi putea mai mult cu acest derbedeu de Solignac, lua-l-ar naiba!

— E deci adevărat că se află în mare primejdie?

întrebă Thérèse.

— Nu ştiu nimic mai mult decât alţii, dar dacă îmÎileliţntul nu s-a urcat în prima trăsură ca să vină acasă, inteamnă că a fost atins… bine de tot 1

— Şi nu bănuiţi care ar putea fi motivul acestei nenorociri?

— Eu? Ba da, eu bănuiesc… Ah, le-aş trimite la dracu' pe toate muierile, că numai necazuri aduc 1

Aceste cuvinte o loviră pe Thérèse drept în inimă. Păli. Fiindcă şi ea era din categoria acelor femei – nu f & rămase ea viaţa maiorului Rivière?

Domnişoara de la Rigaudie nu-şi dăduse seama că o lovise pe Thérèse. Dar, din instinct, ca şi cum ar fi vrut l-o consoleze, adăugă, luând-o de mână:

— La urma urmei, sunt atâtea femei nenorocite de pe Urma acestor domni (aici suspină, ridicând apoi din umeri), încât mă gândesc că… după faptă şi răsplată!

Apoi plecă în graba mare; Fournier o anunţase că trăsura e pregătită.

— Dă bici, mitocane! îi strigă ea vizitiului.

Vizitiul zâmbi; nu părea atins de epitetul injurios; ştia foarte bine că, atunci tind domnişoara de la Rigaudie spunea cuiva din personalul ei *mitocan*, însemna că era foarte dispusă să-i dovedească că îl aprecia.

Contesa de Farges încercase câteva clipe s-o împiedice pe domnişoara de la Rigaudie să pătrundă în odaia rănitului. Dar voinţa fetei bătrâne nu cunoştea obstacole. Insistă, tunând şi fulgerând, luă cu asalt reduta apărată de blonda contesă, bodogănind:

— Ca să vezi câte nazttri poate face o micuţă contesă, care se fâţiie şi se împăunează în mijlocul unei curţi inventate ieri!

Louise de Farges nu cedase, însă, decât în faţa dorinţei lui Solignac – rănitul voia s-o vadă neapărat pe domnişoara de la Rigaudie. O iubea din toată inima pe

această protectoare credincioasă cave, bombănitoare în zilele însorite.

În – zilele de furtună sosea în graba mare, gata să sară în ajutor.

Întâlnirea fu scurtă, însă emoţionantă. Solignac, condamnat la nemişcare absolută, şi întins ţeapăn în pat, cuirasat în bandaje şi comprese, cu obrazul îngrozitor de palid, o salută pe domnişoara de la Rigaudie cu o mişcare a pleoapelor, cu o privire, cu un zâmbet.

Oricât de tare era domnişoara de la Rigaudie – şi era, o dovedise în atâtea rânduri – fu adânc impresionată de schimbarea rănitului. Doar. În numai câteva zile frumosul, zdravănul Solignac se prefăcuse într-un bolnav lipsit de puteri, cu chipul răvăşit, palid – un om cu un picior în gixxapă.

Un suspin adânc îi scăpă bătrânei domnişoare, dar nlima idee it se stăpâni şi, strivindu-şi, între pleoape, lacrimile care îi scăldaseră ochii, mingi le mâinile lui Solignac, rămiise nemişcate deasupra învelitorii albe, care aducea a giulgiu.

— Bietul copil! răsti ea cu glas mângâietor şi întristat – altul decât cel obişnuit.

Colonelul zâmbi şi spuse încet de tot:

— Eram sigur că veţi veni… Vă mulţumesc.

— Să-mi mulţumeşti? De ce să-mi mulţumeşti?

— Pentru că, iată, sunteţi aici, lângă mine.

— Mare lucru, n-am ce zice! Ah, şi ce chef aveam să-ţi zic vreo câte va da să mă ţii minte! Dar, uite, nu mai am curajul… Ah, licheaua! spuse ea, de parcă ar fi rostit un cuvânt mângâietor. Lichea ce eşti, lichea incorigibilă.

Solignac zâmbea. Îşi dădea seama că domnişoara de la Rigaudie cam bănuieşte care ar fi cauza rănii – despre care era cât pe ce să vorbească. Dar, din privire, i-o arătă pe contesa de Forges, aflată la câţiva paşi de pat, iar bătrâna domnişoară se stăpâni şi tăcu.

De atunci domnişoara de la Rigaudie veni în fiecare zi. Se aşeza la căpătâiul lui Solignac şi nu se dezlipea de acolo decât după ce ajuta la confecţionarea feşelor, la» (Uimbatul pansamentelor şi după ce se convinge» că rănitul nu este într-o primejdie imediată.

Pericardita de care suferea Solignac îşi urma evoluţia eu o regularitate ce-i dădea mari speranţe doctorului Dupuytren. Nu interveni niciun incident care ar fi putut strica socotelile chirurgului. Totul îl făcea să fie convins i*A, în jurul glontelui, se formase un chist şi că rănitul se va însănătoşi treptat, însă va rămâne neîncetat sub ameninţarea morţii... Dacă, cumva, chistul rupându-se, glonţul ar atinge inima, colonelul ar cădea, ca fulgerat.

— Important, în acest moment, e să-l punem pe picioare, spunea Dupuytren. După aceea vom mai vedea, îi vom explica modul în care va putea să evite un accident... mortal...

Solignac se simţea din ce în ce mai bine. Rana îşi pierdea culoarea întunecată şi, în acelaşi timp cu rana lui Castoret (mai gravă decât păruse la prima vedere), se cicatriza.

— O să fie bine, o să fie bine, spunea Martial. Gâtul meu se vindecă – asta înseamnă că şi colonelul o să se pună pe picioare. Pentru că ce i se întâmplă unuia, trebuie să i se întâmple şi celuilalt. Ne-a-părat!

Şi totuşi, vindecarea întârzia. Rana mai era purulentă, iar tratamentul de slăbire, aplicat de Dupuytren, luările de sânge, nemişcarea, chiar tăcerea, ce fusese impusă un timp, toate acestea întârziuu însănătoşirea.

Se scursese o lună de zile, lungă şi grea, o lună de îngrijorări şi de spaime pentru toţi cei care se interesau de soarta colonelului; pentru domnişoara de la Rigaudie, cart se temea de un deznodământ fatal: pentru Castoret, bântuit – în ciuda momentelor de speranţă – de prezicerile

domnişoarei Lenormand; pentru Louise de Purges, care se simţea din ce în ce mai legată de acest bărbat aflat pe patul de moarte, ce-i salvase poate viaţa şi pe care întâmplarea i-l adusese în casă, să-şi poată plăti datoria. Fu, mai ales, o lună înfricoşătoare pentru Ancâreia, despărţită de cel pe care-l iubea, constrfnsă să descifreze, de pe chipurile celor care aveau şansa de a intra în casa de Farges, starea colonelului, obligată să aştepte bunăvoinţa unui servitor, care să-i spună câteva cuvinte despre cel pe care îl adora şi pentru care şi-ar fi dat viaţa – geloasă şi torturată la gândul că nu ea, ci Louise de Farges avea privilegiul de a-i sta la căpătâi, că-i putea vorbi în orice ceas, îl putea consola şi salva! O lună de voluptăţi secrete pentru Soiignac, al cărui trup se afla ţintuit în pat, dar alo cărui gânduri puteau zbura, libere, neincătuşate, spre sferele visului, romanului, speranţelor infinite.

Acestui îndrăgostit de aventură, acestui fermecător camarad al bărbaţilor şi seducător fără greş al sexului frumos, acestui războinic fără teamă i se părea, acum, că îşi cheltuise viaţa pe fleacuri, pe toane. Ce adevăr profund, ce bucurie deplină întâlnise el în cele câteva ceasuri de voluptate, în acele „victoriirepurtate de amorul său propriu, de vanitatea satisfăcută? îşi risipise, îşi cheltuise, în mărunţiş, comorile cu care fusese înzestrat: farmec, inteligenţă, cinste, devotament. Oczuse că iubeşte, când nu iubea deloc şi, dintre toate chipurile femeilor cu care avusese de-a face – şi care acum îi reveneau în minte – doar cel al Andreiei îi era, în continuare, ceva mai apropiat. Dar cât de îndepărtate erau acum toate nebuniile 1 Cât de goală i se arăta acum viaţa pe care o dusese! Alţi bărbaţi îl invidiau dar, iată, acum îi venise şi lui rândul să-i invidieze pe cei care se puteau împărtăşi din bucuriile tihnite. Ce cunoscuse el din ceea ce se chema odihnă, fericire intimă? Cu ce se alesese din viaţă, el, călăreţul, gonind ca o furtună de colo-colo? Avea măcar o frunte

curată pe care s-o poată săruta? O frunte fără pată? Un obraz pe care să-l mângâie? Nu avea nimic. Nu avea nici familie, nici cămin, nici dragoste adevărată. Nici chiar un nume, fiindcă cel pe care îl purta U fusese dat după un sat din ţinutul Limoges. Aşadar, în digul încheiat cu des-Ilhiil, el fusese cel înşelat. În aparenţă, primise de toate: glorie, avere, succes, putere, farmec... Dar toate acestea im aveau nicio valoare, din moment ce preţul era din lâele afară de greu: singurătatea şi golul din suflet, t la familie, Solignac, ostaş brav, avea patria; ca prieten, pe Castoret; ca afecţiune sinceră – pe domnişoara de la Rigaudie. Dar toate aceste îl mulţumiseră numai până de curând. Acum nu-i mai ajungeau, i se păreau incomplete şi sterile. Mai demult nu-şi dorea altă moarte jdecât cea a lui Desaix: ghiuleaua care îl doboară de pe cal; o ultimă privire în urma duşmanului care fuge; un ultim cuvânt pentru Franţa, slujită cu vitejie; ca ultimă, susţinere, braţul unui tovarăş de arme – apoi liniştea veşnică şi, poate, acea himeră care se numeşte nemurire!

*” Şi iată că, azi, colonelul Solignac îşi făurea alt vis. De moarte nu-i păsa, dar înainte de a-şi da sufletul, ar fi vrut să-şi ducă viaţa nu ca până atunci, grăbită, gâfâită, galopind ca sub cravaşă; ci îşi dorea un trai liniştit, mângâietor, în care să găsească, în miezul lucrurilor, mai des adevărul decât decepţia.

Cu atât mai aprins dorea Solignac acest nou fel de viaţă, cu cât ştia – doar auzise verdictul medicilor – că zilele îi sunt numărate şi că, în orice clipă, ar putea muri: o mişcare prea bruscă, o emoţie prea puternică, un grăunte de praf, la urma urmei un nimic – şi neiertătoareu noapte l-ar fi îmbrăţişai pentru totdeauna.

De multe ori, de când fusese împuşcat de Ciampi, colonelul simţise trecându-i pe lângă tâmplă suflul rece al marelui întuneric. Şi începuse să se opună acestei ameninţări teribile. Voia să scape, să trăiască, să alunge

moartea. Fiindcă i se părea că acum avea pentru ce trăi: fericirea dorită era aproape, era alături, doar să întindă mâna – iar această fericire, cu păr de aur, avea trăsăturile contesei Louise de Farges.

Pe măsură ce săptămânile treceau, pe măsură ce convalescenţa se apropia, rănitul încerca o bucurie tot mai statornică. Fiindcă această perioadă este, într-un fel, o reîntinerire. Convalescentul priveşte lucrurile şi fiinţele din jur cu ochi de copil, mirat, fermecat, uluit; pentru a doua oară ia în stăpânire aerul, lumina, cerul, florile, lumea întreagă.

Solignac reînvia. Respira mai uşor. Putea să se ridice în picioare şi, aşa, să privească prin fereastra salonului, copacii superbi, nisipul încins de soare – erau ultimele zile ale lui august... Când, pentru întâia oară părăsi patul, o făcu sprijinit de umărul lui Castoret şi de braţul domnişoarei de la Rigaudie.

Contesa de Purges, foarte emoţionată, îl privea de la câţiva paşi pe Solignac – slab, adus de spate, dar mereu zâmbitor. Colonelul o salută cu o mină pe care boala o făcuse mai subţire, mai albă.

Când domnul de Navailles află, de la nepoata sa* că Solignac izbutise, în sfârşit, să se ridice din pat, spuse:

— Iată o veste bună! Foarte bine, foarte bine! Sper că, de mâine, husarul va găsi drumul spre infirmeria cazărmii!

— O, domnule marchiz! făcu Louise, cu un ton de reproş.

— Ce naiba, colonelul dumitale a abuzat destul de ospitalitatea oferită de dumneata, draga mea, am dreptate? A fost rănit: foarte bine, a fost reţinut şi îngrijit. Acum s-a ridicat din pat: călătorie sprâncenată!

— Colonelul de Solignac încă nu e vindecat, domnule marchiz. Orice imprudenţă poate să-l ucidă pe loc.

— Să-l ucidă? Pe loc? Pe un colonel? Dar ce, e chiar

atât de fragil? Se sparge la cea mai neînsemnată atingere? Cine o fi fost nătărăul care a fabricat asemenea ostaşi? Ei, bine, pe vremea mea, ostaşii Maiestăţii Sale aveau, nu o singură dată, prilejul să-şi ţină măruntalele în palme! Şi nu mai mureau! Nu mureau deloc! Kll, pe timpurile astea, totul a degenerat…

Din cauză că glontele s-a oprit lângă inimă şi nu poate fi extras, domnul de Solignac ar putea muri pe loc, ducă ar face o mişcare prea bruscă, dacă s-ar, emoţiona prea… Dacă ar…

— … dacă ar vedea o sperietoare de păsări! Aşadar, să nu care cumva să fie atins, nici măcar cu o floare?

<*f* – Aproape…

Marchizul de Navailles îşi împinse buza de jos înainte, a dispreţ, şi spuse:

— Pe vremea mea… Domnul de Mornay-Villedeuil, din regimentul Conti, a fost străpuns de încărcătura unei muschete – care i-a găurit superba-i uniformă – dur el îl rămas în şa, un ceas încheiat! Şi. cu toate că era grav rănit, cu toate că domnii aceia de la Facultate au hotărât că nu va scăpa… Ei, bine, toate acestea nu l-<cu împiedicat ca, în anul următor, să se căsătorească cu domnişoara Cheylla şi să-i facă şapte copii – toţi băieţi! Aceia erau adevăraţi bărbaţi! Poate fiindcă nu purtau cocardă tricoloră…

Louise de Farges roşi uşor şi îi întoarse spatele, lăsându-l pe domnul de Navailles cu amintirile şi regretele sale, cu comparaţiile lui răutăcioase şi cu întregul său trecut.

Convingerea că Solignac va fi salvat o liniştise. Întrueitva, pe micuţa contesă. Doar simţea că una dintre cele mai îngrozitoare nelinişti ale vieţii ei era pe cale să se risipească şi că îngrijorarea ei de fiece zi parcă nu mai era atât de apăsătoare. Multă vreme se temuse că starea gravă a colonelului nu se va îmbunătăţi, ci din contra, îl va duce

la moarte. Credea că niciun om de pe lume eu o rană ca cea a lui Solignac nu ar fi în state să învingă răul, ca să se însănătoşească. Desigur, se întreba, înfiorată, dacă un bărbat, un erou, un om plin de calităţi, cum era Solignac, ar putea să piară de pe urma rănii căpătate într-o cursă atât de mişeleşte întinsă, atât de vulgai a, la urma urmei… Până în acea seară îngrozitoare, frumosul colonel fusese în ochii contesei de Farges (ca, de altfel, pentru toată lumea) eroul invulnerabil, un fel de Achile pe care duşmanii nu-l putuseră atinge nici la călcâi. Şi iată că, totuşi, era la un pas de moarte, atins; iată că totuşi, un glonte, tras pe întuneric, de un ticălos care-l pândise, într-o ulicioară, îi primejduia viaţa.

— Nu se poate! se scutura atunci contesa de Farges.

E cu neputinţă să moară tocmai el!

Cu instinctul ei ascuţit de femeie, contesa aproape ghicise cam de unde putea veni lovitura care îi doborâsc pe colonel. Cunoştea legăturile dintre Solignac şi domnişoara de Olona. Aşadar, în jurul acestei dragoste se ţesuse o taină a cărei cheie se afla, cu siguranţă, în casa învecinată. Însă, doamna de Farges era prea discretă, ca să facă măcar o aluzie la Andreia. Se mulţumea să-l îngrijească pe rănitul pe care hazardul (ea spunea: Providenţa) i-l adusese în casă.

Convalescenţa continua pe drumul cel bun. Solignac, în continuare foarte slăbit, se putea, totuşi, mişca. Pentru restabilirea mobilităţii toracelui – deci, a respiraţiei – şi sudarea coastelor rupte, Dupuytren îi recomandase bolnavului să poarte, în jurul pieptului, un bandaj de plasture.

Poetul Florival de Saint-Clair, care aflase acest amănunt, subliniase – bârfind, chipurile, cu haz – după bunul său obicei, cunoscut în saloane, că niciodată vreun erou, din romanele la modă pe atunci, nu se aflase în această neobişnuită situaţie.

— Cazul acesta este cu totul şi cu totul ieşit din comun! perora Saint-Clair, străduindu-se să dea un strop de fineţe şi de iluminare chipului său tem şi destul de puţin simpatic. Se cunosc destule poveşti de dragoste şi de război, de pildă *Uldaric* sau *urmările ambiţiei* de domnişoara Désirée Casiera, sau *E* de domnul Ducrey-Duminil şi atâtea, atâtea altele. Dar niciodată – auziţi? – niciodată nu cred să piuită apărea un roman cu titlul *Colonelul sau Eroismul. În corset de plasture*

Foarte încântat de propria-i glumă, poetul se prăpădea de râs.

Într-o zi, când o repetase, unul din musafirii obişnuiţi al salonului contesei de Fargeş îi spuse poetului:

— Vă recomand să-i comunicaţi acest titlu şi colonelului, când va fi pe deplin însănătoşit…

La care Florival de Saint-Cluir înghiţi în sec. De atunci, deveni mult mai reţinut în glumele sale.

Însă poetul avea dreptate: Solignac nu mai aducea nici pe departe a erou de roman. Dvictorul Dupuytren îi interzisese aproape orice mişcare, nu avea voie să vorbească tare, nu avea voie să meargă prea repede, nu avea voie să uree scări. Dar, cum salonul albastru dădea spre grădina casei, Solignac putea ieşi la soare şi la aer, fără să încalce prescripţiile medicale. Un şir de castani uriaşi interziceau privirii să pătrundă dincolo, unde se afla Ami reia. Aici, în grădina mare, umbroasă, liniştită, cu bazine în care se zbenguiau peşti roşii şi pe oglinda cărora pluteau lebede albe, colonelul se credea în altă lume. Aerul, soarele, mirosul de vegetaţie, parfumul florilor, îl învăluiau, îl mângâiau, îl trezeau la viaţă.

Uneori se revolta la gândul că, dv-acum încolo, era condamnai la o viaţă foarte tihnită şi, totuşi, ameninţată în fiecare clipă de o nenorocire.

— Doctore, chiar nu voi maj încăleca niciodată? îl întreba el pe Dupuytren.

— Mai târziu… Poate… Da, da… mai târziu.

— Îmi spuneţi mai târziu, ca să înţeleg niciodată.

— Spun exact ceea ce spun, colonele. Absolutul este un instrument periculos…

— Şi dacă peste o lună primesc ordin să mă întorc la husarii mei? Voi putea încăleca?

— Peste o lună? Cu siguranţă, nu!

— Şi asta se cheamă viaţă! O viaţă ca asta nu merită atâtea îngrijiri, atâtea…

— Ei. bine. n-a veţi decât să urcaţi în şa! în acea clipă, viaţa, care nu merită atâtea îngrijiri, vă va părăsi. Veţi scăpa şi de ea şi de griji şi de îngrijiri…

— Oricum, nu pot promite că voi rezista tentaţiei…

— Ar fi sinucidere? curată, colonele. Ca de altfel, orice altă imprudenţă. Să ne aducem aminte că cel mai bun doctor este, orice am zice, timpul. Să avem încredere în el, cave vindecă totul. Cu firea pe care o aveţi, nerăbdătoare, activă, nervoasă, aproape febrilă, nu v-aş încomanda, totuşi, să urmaţi prescripţiile acelui doctor Veneţian, Luigi Cornait): acesta, încă de la vârsta de treizeci şi cinci de ani, râu bolnav de gută şi de stomac şi ameninţat de moarte, a găsit mijlocul de a atinge al nouăzeci şi nouălea an, aplicând un tratament pe care singur îl inventase: hrănindu-se doar cu douăsprezece uncii 1 de alimente solide, eu patrusprezece uncii de pline pe şi vvitând: frigul, căldura, vântul, soarele, emoţiile… Când, de pildă, a aflat de moartea unui foarte bun prieten, nu şi-a dat voie să fie mişcat… ca să nu-şi strict sănătatea… Nu aveţi un asemenea temperament, colonele.

— Nu. nu-l am şi nici n-aş putea trăi ca acest veneţivn. Dar repet: viaţa pe caix o duc cu, st mai poate numi viaţă? Să înlături tot ce ar putea face o inimă să bată: dragoste, ură, pasiune, tot ce biciuieşte sângele, tot ce animă spiritul şi înalţă sufletul? Mai bine să mori pe loc, să dispari, să sfârşvşti fără păreri de rău. Această odihnă

forţată, această existentă-închisoare este moarte curată!

— Tva-ta-la! îl întrerupea Dupuytivn, când Solignac ajungea la acest punct. Mai întâi, binevoiţi să nu vă supăraţi, nu vă lăsaţi purtaţi de mi ale. Tăcere şi calm. Fiecare cuvânt repezit, răstit, e o bucăţică de viaţă risipită.

Greutate veche franceză, sub 36 grame.

Colonelul ajunsese, aşadar, să se întrebe dacă mai are vi «un rost să se bucure că intrase în convalescenţă.

Şi, totuşi, se bucura. Spera, în ciuda medicilor. Rana începuse să se vindece, iar durerile îngrozitoare să mai cedeze. Şi apoi, viaţa îl atrăgea, îl chema, i se promitea! Şi încă ceva: n-ar fi vrut cu niciun chip să dispară – cum zicea el – fără să afle, ce gândea, ce simţea femeia în casa căreia fusese primit şi îngrijit. Imaginea Louisci de Farges pusese stăpânire pe el, cu totul, despotic. Convalescentul vedea în această femeie consolarea, alinarea suferinţelor şi… chiar mai mult decât atât.

Suferinţa lui atroce fusese, un timp, îndoită: nu se putea gândi la Andrvia, fără să i st ştiingà inima. And reia, complicea lui Agostino. Trădarea ei îi sfâşia sufletul de durem. Dar, după un timp, mânia făcu loc unei uşurări ciudate, nu pentru că şi-ar fi schimbat părerea – că, adică el se înşelase şi că în realitate. Andrvia nu ar fi avut nimic de a face cu capcana întinsă de fratele ei – vi pentru că un fel de uitare dulce, un fel de nor acoperise trecutul său, lăsând o singură spărtură prin care – ca într-un tablou înrămat – strălucea chipul fermecător al contesei de Farges.

Felul în care trecea timpul în casa de Farges, de când începuse convalescenţa, favoriza, într-adevăr, apropierea contesei de frumosul Solignac. Curtezanii şi suspinătorii, care mizeră şi înainte în jurul Louisei, reapăruseră, în frunte eu nelipsitul Flori val de Saint-Clair.

Întins într-un fotoliu. Solignac asculta – cu o neplăcere pe care numai cu greu şi-o putea ascunde –

trăncănelile, împănate de mitologie, pe care junii la modă le debitau anume pentru urechile contesei. Simţea un chef teribil să le întrerupă madrigalele, care-l enervau straşnic, însă contesa îi surâdea din când în când şi colonelul se potolea, ca prin farmec.

Într-una din zile, Florival de Saint-Clair observase, cu glas tare, graba cu care contesa intervenea ca să-l calmeze pe Solignac.

— Dar ce aţi vrea? răspunsese ea. Cea mai neînsemnată emoţie ni l-ar putea lua. Mă aflu aici, deci îl păzesc!

— Din pură caritate, contesă?

— Să nu ne jucăm cu cuvintele: faţă de un erou îţi arăţi recunoştinţa, nu caritatea! retezase ea discuţia.

Florival se străduia cu disperare să contrabalanseze influenţa lui Solignac asupra contesei, influenţă ce creştea văzând cu ochii. Îşi îndoise dovezile de atenţie, grijile, îngrijorările şi… poezia. Când îi cânta la harpă vreo romanţă oarecare – desigur, de amor – cu ajutorul căreia voia să-i facă, mai pe ocolite, curte, când recita, cu leşinuri studiate în glas, versuri din producţia proprie, pe care Louise*, bună, delicată, le accepta cu o politeţe reţinută, ce-i smulgea bietului poet suspine sfâşietoare.

Toţi aceşti tineri, care nu conteneau să o acopere de omagii, îi păreau Louisoi de Farges atât de serbezi, inutili şi proşti în comparaţie cu ostaşul al cărui obraz era încă marcat de aripa morţii! în cel mai neînsemnat cuvânt al lui Solignac. Într-o simplă mulţumire, într-o privire, era atâta loialitate, atâta adâncime şi sinceritate a unui sentiment – pe care încă nu-l mărturisise – atâta afecţiune devotată, încât toate celelalte îi păreau nesărate; pură comedie.

Obişnuită cu triumfurile mondene, măgulitoare şi convenţionale, ajunsese să se simtă sătulă de ele; acum avea nevoie de sinceritate, de adevăr, de ceea ce consolează, atrage şi reţine, constituind adevărata forţă şi

adevăratul farmec al unui bărbat. Toate acestea le aflase la cel pe care-l văzuse murind, iar acum îl vedea reînviind sub ochii ei.

Uneori îi scăpa câte un oftat: se gândea la And reia şi se întreba dacă Solignac o mai iubea pe italiancă. La acest gând, contesa, veselă şi suvâzătoare, se întrista pe dată.

Dar numaidecât se scutura şi alunga norii îndoielii:

— La urma urmei nu mă interesează. Cu ce drept mă amestec în gândurile domnului de Solignac?

Ceea ce n-o împiedica deloc să constate absoluta superioritate a colonelului asupra tuturor celor care o înconjurau. Oricât de ameninţat de moarte era, Solignac arăta mai bărbat, mai dârz, mai hotărât, mai dispus să se sacrifice pentru o cauză nobilă, decât toţi aceşti filfizoni eleganţi, cu veşnicele lor madrigaluri siropoase şi fără har, curtând, aici, frumuseţea şi averea contesei de Farges, după cum, în alte saloane, făceau curte puterii.

Astfel treceau zilele. Solignac se înzdrăvenea încetul cu încetul, cel puţin în aparenţă. Trecuseră câteva săptămâni bune de când era oaspetele contesei, în ciuda bodogănelilor domnului de Navailles şi a strâmbăturilor din nas ale lui Lanjallais, majordomul. Dupuytren declarase ritos că bolnavul nu trebuie să-şi facă iluzii că va putea părăsi casa de Farges înainte de jumătatea lunii septembrie. Încercarea prin care trecuse Solignac fusese dură, lungă, însă, lucru ciudat, colonelul o găsea prea scurtă, pe măsură ce se apropia data fixată pentru plecare. De parcă ar fi avut un vis frumos şi, deşteptându-se, i-ar fi părut rău că nu se prelungise. Fiindcă fusese oare altceva, decât un vis frumos? Acest popas liniştitor, în plină febră, această blondă arătare, blonda Louise, apărută parcă anume ca să-i şteargă din memorie chipul Andreiei.

— N-ai ce face: toate lucrurile, mai cu seamă cele frumoase, au un sfârşit, se consola colonelul. Aşa că n-are rost să mă chinui. La naiba cu visurile!

Îl anunţă pe Castoret că venise momentul plecării din casa de Farges.

— Când, dom colonel? întrebă husarul.

— Peste câteva zile.

— V-aţi înzdrăvenit, dom colonel? Că, de nu…

— Că de nu, ce? M-am săturat să mă tot gândesc la datoria pe care trebuie să i-o plătesc celui care a tras în mine!

— Adevărat, dom colonel, numai că… Trebuie să fiţi cu mare băgare de seamă. Că încă nu v-aţi făcut bine. Încă multă vreme o să fiţi în primejdie – eu la fel, că încă nu mi s-a închis zgaiba de la gât.

— Fii fără grijă. Castoret. Vreau să trăiesc, auzi? Vreau să trăiesc! Nu pentru mine: pentru el şi pentru ea!

— *Ea*! *Ea*! Iar, dom colonel? Iar? Bine, să zicem că ştiu cam cine-i. Da *ea*?

— Ocupă-te mai bine de Catissou, să nu cumva să-i dea oalele-n foc. Iar întrebările, păstrează-le pentru tine.

— Asta aşa-i, dom colonel. Ce este, este: fiecare cu tainele lui…

Solignac se îndreptă cu paşi grijulii spre grădină. Ciudat lucru: nu st; gândea nicio clipă la cealaltă grădină, apropiată, vecină, unde poate că, în acest ceas, Andre ia şedea pierdută în gânduri.

Louise de Farges sta pe jumătate întinsă pe un divan la umbră: alături, în picioare. Flori val de Saint-Clair, lângă harpă, şi alţi trei tineri îmbrăcaţi după ultima modă.

După ce schimbă o privire cu Louise, Solignac rămase deoparte, atent doar la peisaj. Soarele, la asfinţit, dădea strălucire şi celui mai mărunt fir de iarbă.

— Ah viaţa! Viaţa! îşi şoptea Solignac, respirând cu nesaţ.

Soarele apunând, întunericul se lăsă pe nesimţite.

— Iată primele stele! spuse Louise, privind cerul.

— Ce păcat, ce păcat că nu avem, aici, tubul optic al

lui Cassini! interveni Saint-Clair.

— Ce păcat, ce păcat să pui ceva rece» străin, între ochiul nostru, fierbinte, şi ceea ce e frumos! nu se putu stăpâni să spună Solignac, de obicei, puţin visător, azi însă deosebit de sensibil la splendoarea cerului.

— «Colonele, i se adresă Flori val, aşadar oracolul de la hei<ltun\ copilul lui Chiron, s-a pronunţat? Sunteţi vinilinul?

— Aşadar, aproape vindecat, domnule.

— Cu atât mai rău pentru spanioli şi pentru englezi! Veţi înfrunta, aşadar, din nou ţevile lor scuipătoare de fw t de moarte şi în sunetul războinicei goarne, veţi sepmiila cu sabia-vă neînfricată paloşul de la Bayonne al Hlvnadirilor noştri bravi?

— Paloşul de la Bayonne? se miră Solignac.

Contesa zâmbi:

— Nu ştiaţi că în limbajul lui Saint-Clair, asta inteamnă… baionetă? Că ţevile scuipătoare de foc sunt irmvle… după cum plugului poetul nostru îi spune… Agrest; mai departe: marea este ttmedo Nerve, iar cafeaua… *timidul copăcel de Moka*…

— Acesta este nobilul stil, contesă. Putem oare vorbi precum vulgul?

— Saint-Clair are dreptate! încuviinţară ceilalţi tineri ilegnnţi.

— Contesă, reluă FI ori val de Saint-Clair, îngăduilemi să vă recit, dumneavoastră, care arboraţi, în doplitta-i strălucire, stindardul sensibilităţii, îngăduiţi-mi, aşadar, să vă recit un madrigal pe care l-a alcătuit un bun prieten, pentru…

— Pentru?

— Pentru cea mai fermecătoare femeie de la Curte, Contesă!

Solignac se încruntă uşor şi îşi muşcă mustaţa.

— Ţineţi cu orice preţ să-mi recitaţi versurile

prietenului? întrebă Louise.

— O, da! Chiar foarte mult!

— Bine… încuviinţă ea, continuând să privească stelele.

Poetul Florival de Saint-Clair tuşi, îşi drese glasul, îşi aranja cravata, de altfel aranjată, apoi, cu o voce de cap, şi mai ridicolă prin faptul că ţinea să sublinieze fiece silabă, începu:

— *Cydalissa*: *Portret*… Oh, desigur, un portret în opt versuri. Ar fi fost nevoie de un poem întreg, de o odisee, ca să putem descrie toate acele minunate daruri ou care zeii au împodobit făptura de vis a Cydalissci… Numai că operele lungi – şi poetul zâmbi, cu adâncă înţelegere pentru slăbiciunile omeneşti – îi înspăimântă pe unii…

— Adică pe prietenul autor al madrigalului, surâse contesa.

Zâmbetul lătăreţ de pe chipul îngust al poetului se îngustă şi el, devenind mai discret. Poetul din el se simţea înţeles…

— *Cydalissa*: *Portret f* repetă el şi începu să recite cu înflăcărare:

Venus. «! cărei templu atrage.

Spre frumuseţea-i blondă ne Blond auriu, sfideaz şi respinge

Pictura în ulei ca şi pastelul!

Ochiu-ialbastru oglindeşte cerul…

Ochiul Cydalissci nu este cu lotul albastru, se întrerupse Florival, dimpotrivă, este negru ca Krebul. Dar accosta este o licenţă ppetică… Aşadar:

Ochiu-i albastrii *oglindeşte cerul*;

A sa voce-ifermecată

Pe când contempli luna cea roşcată la luna de miere te duce gândul!

— Dumnezeule! pufni uşor colonelul. Ce nătărău! mai gândi el.

În acest timp, cei trei tineri aplaudau cu foc

— Dragul meu Saint-Clair, i se adresă contesa cu fermecătoare ironie, aşadar Cydalissa este roşcată?

— Da… Nu! Nu chiar roşcata… răspunse poetul încurcat. Părul ei… Ei, da, părul Cydalissei este, de fapt, litnud, chiar blond cu totul, însă „ştiţi, rima…

— O, dar rima nu vă creează niciun fel de dificultăţi! Observ că rimaţi at it de uşor *împinge* cu *respinge* – nitute mai simplu. Vă sfătuiesc, totuşi, să eliminaţi „luna l>şentă” şi „ochiul albastru”, altfel, cu siguranţă că Cyilklissa nu se va recunoaşte în attest portret…

Nefericitul poet rămase ca ţintuit pe loc şi cu gura fâscată. Louise se ridică:

— S-a făcut răcoare, nopţile de septembrie nu se pot Compara cu cele de iulie… Vă las, colonele. Adio, Çoloncic. Adio, domnilor.

Saint-Clair era cu totul năucit, mirat şi nemulţumit de primirea pe care contesa o făcuse madrigalului, aşa că plecă şi el. Întovărăşit de prietenii săi.

— Pe mâine. i se adresă din nou contesa lui Solignac.

— Mâine… îngână el. A, da, mâine… Nu vi se pare dujppros, crud, acest cu vânt: *mâine*?; i – De ce mi s-ar părea dureros? se opri ca tulburată.

— IX* ce?… Acest cu vânt… A<fă-i tot ce aveţi să-mi Hpu neţ i. con tesă?

— Dar nu înţeleg…

— Ei, bine, mâine voi părăsi această casă. Această – Casă în care puţini a lipsit să mor. Această casă în care km suferit, casă pe care o voi regreta întotdeauna. Pentru că dacă, în această casă mi-a curs sângele, m-am bucurat aici de un balsam care…

— Un balsam? Anume?

— Privirea dumneavoastră, doamnă!

Contesa mai întâi roşi, păli apoi, după care îi răspunse, cu un uşor tremur în glas:

— Aş fi fericită, colonele, dacă aş şti că mi-am putut adula o datorie de recunoştinţă faţă di cel care mi-a salvat viaţa.

— Datorie! Achitare! Iar cuvinte crude! Dur co îmi datoraţi mie, doamnă? Fericitul eu am fost, pentru că am avut prilejul să vă vin în ajutor, să cuprind cu bra…

Se opri şi îşi trecu palma peste frunte.

— Nu-mi datoraţi nimic, doamnă. Aţi fost, pentru mine, o zână binefăcătoare… o prietenă, o soră…

— O soră… repetă Louise, întristată, gândindu-se la Andreia.

— Pentru ce vorbiţi de salvare? continuă Henri. Adevărul este că dacă cineva datorează cuiva viaţa, atunci acela sunt eu! Eu vă datorez viaţa! Da, pentru că, dacă n-aţi fi fost dumneavoastră, singur nu m-aş fi putut lupta împotriva răului care mă doborâse. Pentru muribunzi, sunt anumite clipe în care universul întreg dispare, iar viaţa, care încă mai pâlpâie, pare o povară peste puteri. În acele clipe, mă gândeam la dumneavoastră, doamnă, şi, în ciuda rănii încă deschise, în ciuda temerilor lui Dupuytren, în ciuda pronosticurilor lui sumbre, îmi ziceam: „Nu, nu voi muri. Vreau să trăiesc, trebuie să mă întorc la viaţă, ca s-o revăd, vreau să trăiesc, pentru a-i mulţumi şi pentru a-i rămâne devotat”. O, iertaţi-mă, adăugă colonelul, zâmbind, când mă gândeam la dumneavoastră, nu vă dădeam niciun nume. Pentru că purtaţi mai multe: bunătatea, mângâicvea, speranţa!

Auzind aceste cuvinte, pe care Solignac le rostise încet – abia de se puteau auzi – pe un ton de rugă, parcă temător să nu o supere, Louise se tulbură profund. De pe buzele convalescentului nu scăpaseră doar cuvinte de mulţumire…

Asemenea fraze – cu oarccari variaţi uni – auzise de sute de ori. Dar ceea ce părea banal şi stupid la alţii. În guta lui Solignac suna altfel, cu totul altfel. Era adânc

mişcată, deşi se străduia să se stăpânească, nevoind să-i arate colonelului tulburarea de care fusese cuprinsă şi care parcă o ţin? a prizonieră.

M.tr, ghidul că And reia mai dăinuia încă în inima lui Uni o; une o împiedica pe Louise să se lase în voia instinctului, cure o împingea spre colonel. Încercă să întrerupă tilkutitt:

— Vă rog să tăceţi, spuse ca eu un zâmbet pe care l-ar fi vrut sever. Ştiţi că vi s-a interzis cu desăvii>are orice Intuiţie, orice…

— Mai bine amintiţi-mi că mi s-a interzis cu desăvâri (t să respir. Vă repet: sunt al dumneavoastră, în întregime, contesă – iată ce înseamnă, pentru mine, să trăţfw… Restul se numeşte a vegeta.

[/ H. Louise de Farges deveni dintr-odată serioasă. Cu glas gttutl de emoţie spuse:

— Am fost fericită că am putut să smulg din ghearele ftfimejdiei o viaţă glorioasă. De acum încolo. Dumnezeu la Vă aibă în paza lui. Şi amintiţi-vă că veţi avea totdeauna III mine pe cea mai devotată şi sinceră prietenă!

[II Doamnă… murmură Solignac, neîndrăznind să rosimixvă tare numele care îi stătea pe buze: *Louise*.

Ţinu un moment mina contesei, care pălise uşor şi îşi Coborâse pleoapele.

Catherine Magnac întrerupse această linişte plină de CUV intv nerostite, anunţându-şi stăpâna că domnul de NaVuillvs doreşte s-o vadă.

X – Domnul marchiz e cumva bolnav, Catherine? tfU re bă ea.

Nu. doamnă contesă! Domnul marchiz vrea doar a o roage pe doamna contesă să semneze o hârtie, ceva cu un pământ pe care l-a vândut prin domnul Lanjnllais.

— Bine, spuse Louise. Poţi să pleci. Catherine. Adio, tO întoarse spre colonel. Sau mai degrabă: la revedere.

Apoi reveni, dând ultimelor cuvinte, poate fără voia

ti, un ton mângâietov.

— Pecurind.

— Pe totdeauna, răspunse Solignac.

Colonelul nu mai avea de petrecut sub acest acoperiş decât câteva ceasuri. În timp ce Castoret împacheta lucrurile stăpânului, acesta era încercat de o senzaţie ciudată, asemănătoare celor din ajunul vreunei noi campanii militare. O dată mai mult, lăsa în urma lui o pasiune abia născută, dar puternică, şi pleca drept înainte, spic necunoscut. O, cât de mult av şi dorit să rămână în această casă! Eleganţa feminină a casei de Farges îl cucerise, îl pătrunsese. Plecând, simţea că lasă câte ceva din el în fiecare dintre aceste mobile care îl văzuseră pe moarte, aptă întremindu-se, care fuseseră martore ta naşterea pasiunii lui pentru Louise. Nu le va mai revedea. Aşadar, la drum însă, de această dată, cu o rană în piept, cu seri joiitura morţii pe frunte, târându-şi trupul mutilat, fără să mai fie cuprins de beţia viitoarelor victorii şi de promisiunile gloriei…

— Se pare că am devenit melancolie, constată Solignac.

Încercă să-i arunce lui Castoret unul din acele cuvinte cazone, care sună ca o goarnă. Dar cuvântul se auzi trist, fără vlagă şi melancolic în salonul albastru. Martial – care şi el se gândoa la durerea despărţirii de fiinţa iubită – nu răspunse ea de obicei.

Părăsind casa Louisei de Farges, Henri de Solignac avusese de gând să se întoarcă la vechea lui locuinţă, însă domnişoara de la Rigaudie opusese o rezistenţă sălbatică. Pusese să se mobileze, pentru colonel, un mic pavilion aflat în grădina ei. Când auzise de intenţia colonelului, izbucnise:

— O! Pe legea mea, că e cea mai proastă glumă pe care mi-a fost dat s-o aud în ultima vreme şi, slavă Domnului, ultima vreme e destul de lungă, iar glume din

astea am auzit o grămadă! Va să zică, aşa: găzduiesc nevestele amicilor dumitak*, accept să mi se bortiâească frude grădina, ca să poată scăpa camarazii dumitale W* în m³. iar dumneata, domnule, să te duci la han! La hun păduchios, şi pe deasupra c-o rană-n piept! Nu Hllovn îţi închipui că te-ai însănătoşit? Mai degrabă: UU „mva ni înnebunit?

— Să sperăm că nu. Dar mă temeam…

Te temeai că mă deranjezi, nu? Că abuzezi, nu? Kl, fosteite odată vux în elul acela drăgălaş, care-ţi stă pe limbă, zi-l! auzi: să abuzeze! Bineînţeles că sunt o pgutntă; recunosc: mov de ciudă că sunt silită să vâmin ht Viuisul ăsta împuţit, pe o vreme ca asta, când treburile Htl cheamă la Solignac. Dar nici atât de rea nu sunt, încât A te miri că am pus să se pregătească pavilionul pentru dumneata!

Solignac înghiţi în sec. Domnişoara de la Kigaudie continuă:

H’V – Ce să mai lungim vorba, rămâne hotărî!! Dacă nu IUI deranjează prezenţa doamnei Rivière, cu atât mai puţin mă va deranja prezenţa dumitale. Ea îşi are aparlaâltmtul ei, dumneata vei sta în pavilion. N-ai decât să priNUfti acolo pe cine doreşti, pe toţi ofiţerii dumitale şi pe…

Şlpe cine mai vrei, n-ai decât să trăieşti după cum te taie SUpul, iar dacă te va plictisi prezenţa mea, ei bine, n-ai I mă vezi! O să rămân singură, cu Thérèse, care nu-mi displace, şi cu micuţul Jack, care-mi place! Ia-ţi şi ordonanţa, ia-ţi-l şi pe acest… cum îl cheamă? cum îl cheamă?… A, Castoret! Adu-ţi pe cine doreşti, eşti la dumneata acasă, aşa s-a hotărât!

— Ah! făcu Solignac cu admiraţie. Cea mai minunată dintre toate femeile.

— Hei, hei! Atenţie, că mă superi! Deşi… la urma Urmei, cam ai dreptate să-mi fii recunoscător. Ştii ce

Uniune şi cât am sacrificat eu pentru dumneata?

— Nu.

— Nu? Ei. bine, iată ce: întreaga lună septembrie, domnule, luna mea septembrie! Când trebuia să fiu acolo, la Solignac, cu neisprăviţii aceia, să le arăt cum să lucreze, să-i supraveghez, să nu-i las să-şi facă de cap! Luna septembrie, fir-ar să fie, chiar luna septembrie, în care sunt atâtea de făcut, la ţară, şi toate foarte importante. Or să lucreze, neisprăviţii, după capul lor, în dorul lelii, fir-ar să fie! Dar nu te pot lăsa aici, singur singurel. Am eu o slăbiciune pentru… Când sunt aici, la Paris, gândul mi-i la Solignac; iar dacă aş fi plecat la Solignac, m-aş fi perpelit tot timpul cu gândul la glontele acela blestemat care nu şi-a găsit, afurisitul, alt loc decât lângă inima bă ia… În sfârşit, bineînţeles că sâni o proastă bătrână, care mă dau de ceasul morţii din pricina unui neisprăvit… Dar dacă nu pot altfel?… N-am dormit toată noaptea la ghidul că în această dimineaţă, ai să-ţi iei catrafusele şi-ai să tragi la han, la un han păduchios şi împuţit, când eu… Dar destul cu trăncăneala: trăsura mea aşteaptă. Să mergem!

— Vreţi să vă spun ceva? făcu Solignac. Dar, mai întâi, să vă sărut”.

— Pe mine! se înspăimântă, comic, domnişoara de la Rigaudie. Stăpâneştote, băiete, şi trezeşte-te: ai greşit adresa – obraji de catifea, nu scoarţă de copac bătrân, că ai mei!

Şi pentru că Solignac o cuprinsese în braţe:

— Nicio mişcare! Fii atent! Glontele! Ah, dar eşti cu adevărat nebun, băiete!

Se desprinse şi se răsuci spre Castoret:

— Înainte-marş, răcane!

Castoret, hlizindu-se, cu gura până la urechi, săltă pe umeri cufărul cu lucrurile colonelului.

Când poarta grea a casei de Farges se închise în urma lor, Solignac oftă:

— Oare o voi revedea curând pe Louise?

Pentru că nu-şi lăsase aici numai o parte din sânge, ci şi o bună parte din inimă.

n

BERNARD Tllfiv ENOT

În timpul care se scursese de la atentatul împotriva lui Hnlliţnac, maiorul Rivière nu-şi părăsise ascunzătoarea. Colonelul Thévenot îi atrăsese atenţia, prin Chambaraud, i' A rea mai mică imprudenţă ar putea pune poliţia lui Fouché pe urmele sale. *Varus* îi oferise şi mijloacele să părăsească Parisul şi să se ascundă pe la vreo fermă din împrejurimi, sau, chiar, să se îmbarce pe vreo corabie şi, cu un paşaport fals, să ajungă în America.

Dar Claude Rivière nu voia să dea bir cu fugiţii, nici să evite primejdiile. Intrase, împreună cu Oudet, într-o orgunizaţie de patrioţi – aceasta însemna că trebuia să împărtăşească soarta camarazilor să-i: să învingă împreună, ori împreună să piară.

— Prezenţa mea la Paris poate fi utilă, răspunsese el propunerii. Aşa că rămân aici.

În zadar încercase bătrânul Jean Rivière să schimbe hotărârea fiului său. Acesta rămăsese neînduplecat.

— Eşti mai legat de politică, decât de tatăl tău, fiule, II Fpunoa mereu bătrânul postăvar, clătinând din cap cu amărăciune. Eh, când oamenilor le intră ceva în cap… Dar mai bine să tac…

Bietul om se resemnase eu această situaţie.

Chambaraud îi vizita destul de des pe Claude Rivière. Prudent, lăsa un oarecare timp între o vizită şi alta, ca să nu deştepte bănuieli – fostul convenţional era obişnuit cu asemenea lucruri. Dar în discuţiile dintre cei doi niciodată nu se aducea vorba despre Thérèse, de parcă nepoata unuia, aoţia celuilalt, nici n-ar fi existat.

În schimb, Rivière cerea veşti despre împărat.

— Împăratul… se întuneca fostul convenţional. El

domneşte, stăpâneşte, iar oamenii mor ca muştele…

Şi Chambaraud clătina din cap, de parcă ar fi vrut să spună că Franţa îşi urma drumul sortit ţii că nimeni nu mai poate schimba nimic.

Ca să omoare timpul acestei odihne forţate, Rivière încercase să înveţe limbi străine, să studieze noul armament – aflat doar în fază de proiect. Dar, după scurt timp, cartea sau pana îi căzeau din mină, iar gândurile îi zburau spre Thérèse, cea care îl trădase, îl umilise.

Se simţea din ce în ce mai nenorocit în situaţia în care se afla, ştiind că tovarăşii lui de luptă şi de idei îşi continuau activitatea lor febrilă. Ştia, de asemenea, că în casa din strada Cairo, la Filopemen, aveau loc, cu regularitate, întruniri. Lui i se transmisese să ţină deoparte, dar să fie pregătit de luptă, pentru că momentul favorabil nu era departe.

Colonelul Bernard Thevenot dăduse un nou impuls organizaţiei, acum mai vie, de la alegerea lui ca şef. El era de părere că deznodământul trebuia grăbit, cu orice riscuri. Prea mult sânge francez curgea pe pământ străin. Franţa slăbea pe zi ce trecea, se epuiza. Venise clipa răsturnării despotismului şi înscăunării libertăţii.

Cu prilejul unei reuniuni – la care era prezent şi Agostino Ciampi – Bernard Thévenot anunţă că, în curând, toţi conjuraţii, adunaţi acum în jurul lui, aveau să-şi pună viaţa în joc.

Niciunul din cei prezenţi nu se arătă impresionat de această veste.

Agostino însuşi, cu o neruşinare nemaipomenită, interveni, spunând că, din moment ce organizaţia are ceea ce se numeşte nervul războiului, adică bani, se putea trece de îndată la acţiune. Desigur, marchizul voia să afle dacă poliţele false, aflate în păstrarea lui Varus-Thévenot, aveau» să fie prezentate curând spre achitare băncii Borde şi la/avan.

Însă Thévenot nu avea de gând să se atingă de acele fonduri decât în momentul în care lupta va fi început. Mal rtles că era vorba de zile…

— Răspundem cu toţii la această chemare! strigă Agostino cu hotărâre.

— Nu va lipsi niciunul! Vom fi prezenţi cu toţii I adaugă şi Harmodios.

Treizeci de glasuri bărbăteşti repetară:

— Cu toţii!

Această scenă, în aparenţă teatrală, era plină de o adevărată măreţie. Participanţii – unii în uniforme militare, alţii în haine civile, aşezaţi pe scaune sau stând în picioare, grupaţi în jurul lui Thévenot – jurară cu simplitate să învingă ori să moară.

Agostino, oricât de sceptic era, oricât de sătul de asemenea scene, nu-şi putu stăpâni un fior de admiraţie.

— Foarte bine, spuse deodată Thévenot. Fiecare dintre noi îşi va face datoria. Scopul nostru este liberarea patriei, a Franţei. Dintre noi unul singur este străin (Agostino înălţă capul), dar el aparţine acelei brave nobiumi napolitane care şi-a vărsat sângele pentru popor, care a luptat, care a fost proscrisă, exilată, aruncată călăilor şi care nu are egal pe binecuvântatul pământ al Italiei – decât poate în curajoasa populaţie romană, hotărâtă să lupte şi să moară pentru libertate. Acest om ştie foarte bine că, luptând pentru patria noastră, luptă şi pentru patria sa! Marchizul de Olona este gata să-i urmeze pe francezi până la moarte!

— Până la moarte! răspunse marchizul cu îndrăzneală.

— Pe curând, încheie Varus.

Filadelfii se despărţiră în mici grupuri, ca să nu atragă Atenţia poliţiei.

Chiar a doua zi după această reuniune, Thévenot bătu la uşa lui Rivière.

— Varus, se bucură Claude Rivière, recunoscându-l pe colonel.

Se îmbrăţişării.

— Dacă aţi venit, înseamnă că ceasul este aproape, spuse maiorul.

— Într-adevăr, ţelul nostru este aproape, răspunse Thévenot. Dacă vreodată Franţa a fost pregătită să-şi ia soarta în propriile-i mâini, atunci astăzi este momentul!

— S-a întâmplat ceva grav care a determinat această ho ţări tv? se interesă maiorul Rivière.

— Nu. Însă această nefericită naţiune a plătit cu piva mult sânge toanele unui despot. Luptă la mii de leghe de pământul natal, în Spania, pe Dunăre. Războiul, această fiară nesătulă. Înfulecă fără oprire, zi de zi, tot ce este mai bun, mai puternic, mai luminat. Ţara se află la capătul puterilor. În locul libertăţilor, ni se azvârle, ca la câini, ciolanul gloriei. Dar, această glorie ne costă mult prea scump. Oricât de curajoşi, oricât de bravi ar fi ostaşii noştri, dacă acest blestemat regim mai durează, e de prevăzut o catastrofă îngrozitoare: Europa coalizată se va arunca asupra noastră şi se va răzbuna, se va răzbuna cumplit de înfrângerea din ”) 2.

— Dar armata noastră este foarte puternică, spuse Rivière. Ostaşii noştri de astăzi sunt mult mai buni, mai bine pregătiţi decât cei care formaseră. În pripă, batalioanele de acum şaptesprezece ani!

— Fără îndoială. Dar ce vor putea face împotriva puhoiului? Apoi, pe ce se reazemă puterea militară a lui Napoleon? Era cât pe-aci să se prăbuşească, după Essling. Acum cunoaşte înfrângeri pe tivite fronturile. Ah, biată Franţă! Nu am cumpărat noi oare, cu propriul nostru sânge, dreptul de a ne vodca din nou muncind şi odihnindu-ne în pact? I-am alungat pe duşmani de pe pământul patriei şi eram mândri că suntem independenţi şi nu ceream decât să fim liberi, după cum eram victorioşi.

Dar, vai, am fost împinşi în tot felul de aventuri, măcinaţi, tocaţi pe pământurile cucerite. Iată cu norocul a obosit să ne tot zâmbească. În ciuda lui Nev şi a lui Jourdan, Peninsula Ibe llvrt va fi pierdută. Soult e alungat din Portugalia de Wellington, care mărşăluieşte spre Madrid. Talavora a fost o înfrângere. Expediţia lui Waloheren e un avertisment. Meunct – pe care Napoleon îl tratează de laş, drept care îl [Va condamna la moarte – a capitulat la Flessing, la 15 aurlliftt, după ce a îndurat un bombardament de trei zile. MA, deci, că inamicul a devenit îndrăzneţ, iată că noi am devenit timizi. Semnvle sunt prevestitoare de rele. Când iun aflat că Fouché pe care, azi. Napoleon îl blamează – l» trimis la Anvers gătvilv naţionale, pe toţi recruţii, pe toţi Jandarmii călări şi a promis că va trimite de îndată opt1 Meci de mii de oameni prinşi cu arcanul, mi s-a părut că iun un vis unt. Pentru că nu puteam uita că, în acel moment, englezii ameninţau Belgia şi nu Franţa, nu patria, pe care noi am slujit-o, am apărat-o şi am liberat-o, nu patria era năpădită de oştile lor!

Ochii lui Thévenot, adânc înfundaţi în orbite, ardeau Cn doi cărbuni aprinşi. Claude Riviere era profund impresionat de cuvintele colonelului: perspectiva invaziei şi a înfrângerii îi apărea, acum, şi lui în toată grozăvia. Desigur, era nevoie de un deosebit de ascuţit simţ al pericolului care ameninţa naţiunea, pentru ca bărbaţi ca Oudet, Thévenot, Rivière – atât de severi în privinţa disciplinei militare – să iniţieze o conjuraţie. Sclavi ai datoriei, ei se aruncaseră, totuşi, cu trup şi suflet în această aventură, erezind cu fermitate că erau cei chemaţi să asigure libertatea patriei.

După ce îi mai spuse o dată maiorului că aşteptarea nu avea să se prelungească prea multă vreme, Thévenot îi enumeră mijloacele materiale de care dispunea organizaţia. Filadelfii nu erau bogaţi, dar fondurile pe care

le aveau le ajungeau pentru cumpărarea de arme.

— De altfel, continuă Varus, adevărata noastră forţă se află în opinia publică. Dacă ne vom rezema doar pe noi înşine, conjuraţii, cu siguranţă vom fi zdrobiţi. Ceea ce ne va asigura, mai devreme sau mai târziu, victoria va fi credinu a cât mai multor oameni, că opresiunea nu poate dăinui. Chiar dacă noi vom fi înfrânţi, mâine se vor ridica alţii, imitatorii, urmaşii, iar noi, de acolo, din mormânt, vom fi mulţumiţi!

Cei doi mai discutară despre poliţele ce urmau a fi trase asupra băncii Borde şi Gazavan – poliţe care constituiau o mare parte din fondurile aflate în rezervă. Rivière, ca fost casier al organizaţiei, îi împărtăşi lui Thévenot metodele folosite de el pentru a centraliza cotizaţiile şi a le pune la adăpost de poliţie.

Înainte de a se despărţi, Riviere, aflând că Napoleon avea de gând să se întoarcă în ţară, observă, îngrijorat:

— În acest caz, armata ne va zdrobi.

— Armata de pe Dunăre nu va trage în foştii camarazi de arme, răspunse Thévenot. Şi chiar dacă vom muri, ce contează, vom muri pentru libertate!

După care Thévenot plecă, lăsându-l pe Rivière fericit. Gândul că în curând va suna ceasul liberării îl făcea să uite de Thérèse şi de toate amărăciunile legate de ea.

De altfel, în ultima vreme nu-i mai rostise numele faţă de puţinii lui vizitatori. Bătrânul Jean Rivière mai scăpa uneori câte o aluzie la Thérèse, dar fără să-i pronunţe numele.

— Ce te frământă? îi întreba uneori pe Claude. Mereu cazi pe gând un…

— A, nu, nimic… Nu mă gândesc k» nimic…

— Dacă nu s-ar vedea… şoptea bătrânul, şi urmă: Ţi-a jucat destule feste creatura aia – apoi, grăbindu-se să abată discuţia alunecată pe o pantă primejdioasă, adăuga: bine, bine, politica şi iar politica, asta te frământă, se vede

cât de colo! Dragul meu băiat, tare mă tem că de boala asta nu te mai vindeci niciodată!

— Pentru că nu mai am timp, sunt prea bătrân…

— Ei, da, da… Ţi-au cam încărunţit tâmplele, bietul de tine! Dar ce să-i faci, omul se schimbă mereu, mereu, une „ni-l de la an la an. Uite, de pildă cu… Eu nu sunt militar, hiv! războiul nu-mi place, n-am luptat ca tine la Micul Mulnt-Bernard… Dar dacă te-ar fi… dacă ai fi murit acolo, muie te-au ţinut închis… Dar spun prostii. Moartea altuia ml mi te-ar mai fi Intel’s de la groapă… Oricum, atunci I mi-am zis: dacă mi-l împuşcă pe Claude al meu, nu mă! la» până ce nu ucid şi cu măcar pe unul din judecători!

— La ce bun? Judecătorii ar fi ascultat de conştiinţa lor, aşa cum eu ascult de a mea. Fiecare cu sarcina lui.

Un asemenea răspuns, dat pe un asemenea ton – ferm, dur şi încărcat de melancolie – nu avea darul să-l liniştească pe sărmanul părinte.

Bătrânul Jean era atât de convins că pe fiul său îl păniteau zeci de primejdii, încât îi propusese, într-un rând, să în mute la el. Fostul postăvar îşi spunea că, în acel caz, dacă poliţia ar fi venit să-i aresteze feciorul, ar fi putut hă-l apere ori să ceară ajutor prin vecini. Dar maiorul refuzase. Pe de o parte, nu voia să-l expună şi pe tatăl său primejdiilor – îşi dădea seama că bătrânul voia să-i fie de ajutor – pe de altă parte, însă, prinsese gustul singurătăţii: această viaţă, dusă în ascuns, ferită de ochii lumii, într-o locuinţă ştiută doar de trei-patru apropiaţi, avea pentru el, abia-scăpatul din umbra închisorii, un farmec aparte, amar şi dorit.

Nu şi-ar fi părăsit ascunzătoarea, decât dacă ar fi fost Mig-ur că îl va întâlni pe Agostino Ciampi. De la colonelul. Thvvenot aflase că acest ticălos participa cu regularitate la toate reuniunile Filadcifilor.

— Ce-ur fi dacă m-aş strecura, într-o seară, până pe strada Cairo, unde locuieşte Filopemen? se întreba Claude

Riviere. N-aş mai aştepta sfârşitul şedinţei, ca să pun mâna pe trădător şi să-l ucid. Acolo, înăuntru, i-aş arunca un pistol şi i-aş spune să se apere!

Proiect imposibil, constata în clipa următoare. Dacă ar furt* asta, av provoca pierderea camarazilor, poate a întregii organizaţii, încât îşi stăpânea mânia şi dorinţa de văzbu n-are. La urma urmei, nu suferise destul? Trebuia să mai sufere şi de-acum încolo din pricina acestui ticălos? Desigur, când va veni ceasul, napulitanul va plăti pentru toate relele făcute, însă acum, el. Rivière, trebuia să <v gândească în primul vând la cuvintele lui Thévenot în legătură cu apropiata ridicare la luptă.

De altfel, maiorul Rivière îi jurase lui Solignac că nu se va expune, că nu-şi va risca libertatea, doar ca să-l prindă şi să-l pedepsească pe amantul Thérèsei.

După asemenea crize de furie, de dorinţă de răzbunare, gândul că avea o datorie faţă de camarazii săi, faţă de organizaţie, fată de libertate însăşi, îl învăluia, binefăcător, liniştitor. Apoi, maiorul conta pe Solignac. Din instinct. Colonelul care-l smulse se din celula închisorii, deci îl salvase de la moarte, nu se va lăsa până nu-l va zdrobi pe matvhizul de Câona.

Tot la marchizul de Câona se gândea şi Solignac, în pavilionul cochet în care îl instalase domnişoara de la Kigaudic.

Într-o dimineaţă, i se adresă lui Castovet:

— Du-te şi caută-mi nişte florete.

— Fi o… Floreto?

Husarul nu-şi credea urechilor.

— F.i, da, florete, ai auzit bine. Vinu să văd dacă nun am putere să mânuiesc o armă. Îmi dau seama că, cel puţin deocamdată, sabia noastră, a cavaleriştilor, e puţin prea grea.

— Florete… Hm! Florete… bodogănea Castoret, trăgându-se de mustaţă.

Se întreba, îngrijorat, dacă nu cumva colonelul va fi din nou victima unui accident. Dacă ascultă de porunca lui – adică să caute florete – cu siguranţă că se va întâmpla o nenorocire. Dar – dacă nu ascultă? Şi se înfurie stăpânul – care nu are voie să se înfurie? Se trăgea de mustaţă, socotind în gând greutatea floretelor, numărând ceva pe degete…

— Ei, Castoret, ai înţeles ce ţi-am centr? Florete, aşa *Am fi*». Flore-te!

— Florete, dom colonel, da, să trăiţi! Dar nu prea nu (încă o să se poată, nu ştiu dacă… Dacă…

— Dacă, ce? Vrei să spui că, dacă fac o mişcare, fjlontele…

Chiar aşa, dom colonel! Asta am vrut…

— Ascultă. Martial, dacă nu-mi aduci floretele, abia Atunci o să-mi ies din fim şi abia atunci glon… Florete am t’erut, fir-ar a dracului 1 de treabă! strigă colonelul.

Castomt dispăru. Dacă Solignac ajunsese să înjure, în Aemna că era cu adevărat furios. Şi colonelul nu avea voie AA v înfurie deloc, pentru nimic – glontele…

După vreo jumătate de oră se întoarse cu o pereche iii) floiete.

«— Foarte bine, spuse Solignac. În gardă!

— Cine, cu? Eu. În gardă? Vreţi să spuneţi că… cu mine? Păi, dom colonel, eu… Şi dom’ doctor a zis că…

— Nicio grijă, nu mor cu dintr-atâta. Vreau să văd dacă imil am mână.

— Ia, ascultă! schimbă Martial foaia. Nu ţi-ai pus pielea la bătaie destul? Şi unde trebuia şi unde nu? Şi cu prusacii şi cu ruşii şi cu… Vrei, acum, dintr-o glumă, să ţi-o pui şi pe băţ, la zvântat? Eşti nebun? Nu vezi cum lini ţâţâie inima pentru tine?

— Pentru mine? De ce? Nu-i nicio glumă, vreau doar să văd dacă mai am atâta putere cât să-mi fac singur dreptate. Ascultă, Castoret: pe viitor, când vei mai vedea

pe cineva, aflat în starea în care mă aflu cu acum, că ţine cu tot dinadinsul să afle cum stă cu… mina, să fii sigur că acela are un duşman! Pe care nu-l va lăsa, până nu-l va…

— Nu vă cunosc niciun duşman, dom colonel, se întoarse Castoret la atitudinea de oixtonanţă. Aaa, vă gândiţi la amantul ăla? Păi, dom colonel, pe unul ca ăla… Alula nu-i faci onoarea să-i încerci tăria pielii cu vârful sabiei! Pe ticăloşi va ăla îi strângi de gât, ca pe… Uite<tşa, dom colo…

— În gard al îl întrerupse Solignac.

St rinse minerul floretei şi, fără să-şi plieze picioarele, se angajă. Dar, după trei degajamente, simţi în partea stângă a pieptului o durere înăbuşită, ca şi cum o mină de fier i-ar fi apucat inima şi i-ar fi strâns-o. Zvârli floreta, mai degrabă o lăsă să cadă, şi spuse, încercând să zâmbească:

— Nu merge! mai sunt invalid. Dar r. u face nimic. Voi mai găsi măcar atâta putere, cită îmi trebuie să apăs pe trăgaciul unui pistol! Ia floretele astea. Castoret, du-le de-aici, să nu le mai văd!

— Te doare?… Te doare rău?

— Nu, nu-i nimic, nu te nelinişti. Dar am oi imit o lecţie: ca să redevin ce-am fost, trebuie să mai aştept.

— Dom colonel, parcă a bătut cineva! spuse Martial.

Solignac se apropie de fereastra din apropierea uşii pavhionului. Văzu o femeie îmbrăcată în negru, cu obrazul ascuns de un voal. Parcă o cunoştea… Femeia înălţă capul: era Andreia.

Dintr-un salt. Solignac se retrase în mijlocul încăperii, apoi iar se apropie de fereastră, privind apăsat drept în xhii tinerei femei. Era atâta tristeţe şi toarnă în ochii Andrelei, încât se hotărî, îi porunci lui Castoret:

— E o femeie… Coboară şi las-o să intre.

Martial fu atât de izbit de glasul colonelului, încât îl întrebă din ochi. Dar Solignac nu răspunse.

— Cine-i femeia? insistă el.

— Ce te interesează?

— Cum, ce mă interesează? Adică ce mă interesează piaţa colonelului meu? Viaţa fratelui meu?

— Ţine-ţi gura şi du-te şi…

— Vrei să-ţi spun eu cine-i muierea?

— Nu! Nu ştiu…

— Las că ştii foarte bine! E aia brună! Femeia brună! … Află că de data asta neam ars – nu mai scăpăm!

— Vrei să cobor eu? Să-i deschid eu?

— A, nu, dom colonel, se poate?… Mă duc eu, să trăiţi, dom colonel! Mă duc, fiindcă… Ia ascultă, să-ţi spun cu ceva: atunci tind un anume individ ţine morţiş să crape, ce fac eu, ordonanţa lui, fratele lui de lapte, eu care m-aş duce după el şi la cimitir, sub doi metri de pământ? Ai? Păi ce să fac? îl ajut să moară, asta fac! Că asta-i misia mea: să ascult de ordinele superiorului! Foarte bine, dom colonel! Să trăiţi, mă duc să execut ordinul! Să-i deschid fticia care… O bătaie de inimă mai aşa îl poate trimite pe lumea ailaltă şi el o ţine pe a lui: vrea cu orice preţ să se converseze cu moartea! Foarte bine! Trăiască moartea! Aşa-ţi trebuie, dom colonel! Şi, mai ales: aşa-mi trebuie mie!

I şi Martial, furios, cobori. Deschise uşa. Femeia vru să păşească pragul, însă Martial stătea nemişcat, barindu-i drumul. Îi şuieră printre dinţi, de foarte aproape:

— Poftiţi, doamnă, urcaţi. Dar, atenţie: fără urlete, fără văicăreli, fără plânsete. Într-un cuvânt: fără chestii de teatru. Colonelul are nevoie de linişte absolută. Dacă vă pune dracu', doamnă, să-i provocaţi o palpitaţie împlus, aţi încurcat-o cu mine, doamnă: o să v-ajut să ieşiţi de-aici cu picioarele-nainte, doamnă. De la minuţa asta a mea o să vi se tragă moartea, doamnă! – şi Cast ore t îi viri Andrelei sub nas o labă uriaşă.

And reia îşi adună toate puterile, să-l înfrunc pe

soldat. Nereuşind să-l măsoare cu privirea dispreţuitoare din creştet până-n tălpi – Castoret rămăsese foarte aproape de ea – renunţă şi trecu pe lângă el în fugă, urcând cele câteva trepte, care duceau la odaia lui Solignac.

Ajungând în faţa lui, îşi împreună mâinile a rugăminte, a rugăciune. Nu rosti niciun cuvânt, dar privirea ci cerea iertare, implora. Lui Solignac, pentru o secundă, îi fulgeră prin amintire imaginea acestei femei la prima lor întâlnire – pentru că şi acum Andreia avea un trandafir roşusingeriu, prins la piept, în dix ptul inimii.

Între cei doi se lăsase, ca un zid, o Ulcere grea, ameninţătoare. Andreia simţea că Solignac se gândeşte la îngrozitoarea noapte în care fusese atacat şi doborât de Agostino. Iar colonelul o privea pe italiancă aşa cum! e opreşti cu gândul asupra unei amintiri, cum te-ai uita la o arătare…

Când l-a văzut pe Henri, pe Andreia o trecu un fior. Obrazul lui frumos, bărbătesc, era acum adânc bruiat şi palid. Gheara morţii îl scrijelise adânc. Gândul o duse la Agostino, cel vinovat de toate acestea, mizerabilul, ticălosul!

Îşi adună toate puterile şi spuse cu tremur în glas: v – Nu m-ai alungat de la uşa ta. Henri. Îţi mulţumesc

Apoi, vrând, parcă, să recucerească, cu un singur cuvânt terenul pieixlut, şopti cu lacrimi în glas:

— Henri!!!

Solignac tresări, auzindu-se chemat pe nume, implorat. Răspunse printr-un gest care voia să spună: „Fără mulţumiri: am făcut ceea ce trebuia să facă orice bărbat binecrescut.

— Ascultă şi crede-mă, Henri, reluă Andreia. Am şovăit mult timp până să mă hotărăsc să vin aici. Îmi era frică, tremuram de spaimă: dacă m-ai fi respins, aş fi înnebunit de durere, de disperare. Eram ca bolnavă, tot

trupul îmi ardea. Voiam – şi de cât timp! – voiam neapărat să te văd. Am suferit îngrozitor, am suferit… ştiindu-te în casa aceea, atât de aproape de mine şi, totuşi, despărţit de o prăpastie. Dacă ar fi fost o prăpastie adevărată, m-aş fi azvârlit în adâncul ei şi te-aş fi regăsit… Dar o poartă, acest obstacol stupid, ordinele date portarului, servitorilor… Ah. cât m-a torturat femeia aceea, luându-mi-te, furindu-mi-te!

— Dar cine m-a salvat? o întrerupse, brutal şi aproape cu cruzime, Solignac.

— Cine! Ea, bineînţeles, ca a avut această şansă, fericirea de a te fi… în timp ce eu plângeam şi-mi frângeam mâinile îşi în timp ce eu mă întrebam dacă să nu-mi pun capăt zilelor, ea îţi îngrijea rănile! Te smulgea din ghearele morţii! Ah, acea rană, acea rană! Dacă ar fi fost de la otravă, aş fi fost fericită să-mi fi putut lipi buzele de ea, să mor!

Cuvintele Andrelei sunau atât de sincer, încât Solignac ac întrebă dacă nu cumva se înşelase, bănuind-o şi pe ea.

— Pentru ce vorbiţi de moarte? întrebă Solignac. De ce să muriţi? Ştiţi foarte bine că în această… întâmplare, moartea m-a ameninţat numai şi numai pe mine. Şi mai ştiţi foarte bine şi numele celui care a vrut să mă ucidă.

— Da, îl ştiu, spuse ea, înălţând capul. Nume pe care şi eu îl port… Dur scuip pe acest nume, auzi? Scuip, fiindcă este numele unui laş! Dumnezeu mi-o martor, urmă ea, că, dacă aş fi bănuit că v pune la calc o asemenea mârşăvie, aş fi alergat într-un suflet şi m-aş fi aşezat între pistolul lui şi pieptul tău! Dar n-am ştiut nimic, îţi jur, n-am simţit, deşi suntem fraţi, neutru simţit că ar fi în stare de una ca asta! Că poate ajunge până la crimă!

Solignac întrebă încet, privind-o drept în ochi:

— Şi… ei singur?

And reia îl întrerupse, strigând, înălţând braţul drept

ca pentru juvămint:

— O. Henri, pe mântuirea mea, pe viaţa mea, pe tot ce am iubit în această lume sălbatică, pe sufletul părinţilor mei morţi. Îţi jur că n-am ştiut nimic, îţi jur că n-am bănuit şi îţi mai jur că mizerabilul ar fi trebuit să mă ucidă mai întâi pe mine, dacă... Nu mă crezi, simt că nu mă crezi. Sunt o femeie decăzută, am fost prietena Hamilton. Iar aici, la Paris, mi se spune „Spioana”. Iar între o spioană şi o ucigaşă distanţa nu e mare. Ba e foarte mare! Foarte mare! Da. sunt o nesăbuită, sunt în stare de cruzimi, dar laşă nu sunt. Şi apoi... Să ucid... Pe cine? Pe tine? Pe tine să te ucid? Şi pentru ce? Dar n-au decât să crape cu toţii, să piară de pe faţa pământului, dar, să trăieşti tu! Pentru că te iubesc, Henri... Mă crezi? Spune, mă crezi? Nu-i aşa că mă crezi? Nu-i aşa că, acum, nu mai crezi că mint?

— Vă cred, răspunse Solignac, emoţionat. Vă cred şi vă plâng.

— Ah! Eram sigură! izbucni Andreia în râs nervos. Mă aşteptam la acest cuvânt. Mă plângi! Ţi-e milă de mine! înainte mă iubeai, acum mă plângi... înseamnă că totul s-a sfâvşit?... S-a sfârşit?

Aştepta ca Solignac să nege. Să-i spună că o iubeşte, în continuare. Dar răspunsul lui întârzia. x

— Puteţi conta pe cuvântul meu, spuse colonelul după un timp. Taina acestui atentat nu va ieşi de pe buzele mele. Da, v-am iubit. În amintirea acestei iubiri, vă jur că nu voi spune nimănui cine anume a vrut să mă ucidă. Ceea ce nu înseamnă defel că acest ucigaş nu va fi pedepsit. Dar nu de altă justiţie decât de a mea!

— El! Dar cine vorbeşte de el? Crezi că am venit aici să-ţi cer să-l ierţi? Nu mă interesează: fiecare cu soarta lui. Dacă soarta lui vrea să o sfârşească aşa cum o sfârşesc tâlharii de drumul mare, foarte bine, aşa-i trebuie! Nu cer nimic pentru el. Întâmplarea a făcut să-mi fie frate, însă viaţa ne-a despărţit, a rupt toate legăturile dintre noi.

Familia mea? Familia mea este dragostea pe care ţi-o port! N-ai decât să-l denunţi pe Agostino, n-ai decât să-l omori, n-ai decât să faci ce vrei cu el, însă… să mă iubeşti – ai înţeles?

— Trecutul e trecut, spuse Solignac, cu efort.

— Asta să însemne că dragostea ta a murit? Că a murit de tot? repetă ea, pentru că Solignac nu-i răspunsese.

Dar nici de astă dată nu primi răspuns. Colonelul, în picioare. Îşi masa, prin cămaşă, inima.

— Aşadar… Aşadar, nu mai am ce căuta aici, spuse Andreia, şi se îndreptă spre uşă.

După doi paşi, se întoarse şi izbucni:

— Nu se poate! Ar fi prea crud! Nu mă poţi lăsa să plen: fără nicio speranţă, cu inima zdrobită, gata la orice nesăbuinţă. Nu înţelegi ce însemnezi tu pentru mine? Kşti singurul bărbat pe care nu numai că l-am iubit, dar l-am şi respectat. Kşti bun, eşti brav, eşti loial. Când te compar cu ceilalţi… pe ceilalţi îi găsesc nişte pitici. Când mi-ai spus întâia oară că mă iubeşti mi s-a părut că, odată cu mândria recăpătată, îmi voi recăpăta şi credinţa dinţii şi visele mele călcate în picioare şi curăţenia sufletului târât în noroi… Iar acum… Acum, că am întâlnit un asemenea bărbat, care mi-a redat toate acestea, să-l pierd? Dacă îţi închipui că mă resemnez, că o să te las alteia, fără luptă, te înşeli! Nu se poate! Ar însemna că nu mai sâni Andreia de Olona!

De astă dată, ameninţarea din glasul ei era vădită.

— Îţi reamintesc, Henri: dragostea mea ucide. Chipul ca de ceară al lui Ottavio mă vizitează în fiecare noapte. Şi îmi cere. Ştii ce-mi cere? Un tovarăş! încă un cadavrul

— Încă un?… strigă Solignac. Pe cine vrei să ucizi, nefericita?

— Pe cine? spuse Andreia zâmbind. Întreabă viitorul, o să afli!

În acea clipă uşa se dădu de perete. Castoret se

apropie de Andreia, ameninţător, dar aceasta se răsuci în călcâie şi ieşi în grabă.

— Ce s-a întâmplat? De ce-ai intrat? îl întrebă Solignac.

— Nu s-a-ntâmplat nimic, dar m-am gândit că discuţia durează prea mult…

— Ce ştii tu! Femeia asta suferă îngrozitor!

— Să sufere! Numai că nu suferă singură, îi chinuie şi pe alţii – uite, nu te mai poţi ţine pe picioare! Aşeaz. ă-te aici, odihneştv-te. Uită toată porcăria asta. Ah, ce prăsilă a dracului! Să-mi scoată Catissou ochii, dacă o vrea, dar, pe toţi sfinţii, vreţi să ştiţi părerea mea, dom colonel? Iat-o: părerea mea e că lumea-i făcută de-a-ndoaselca! Adică rău făcută. Că, dacă ar fi bine făcută, am avea consilii de război speciale, pentru femei, pentru femei de felul otrăvii ăsteia brune. Şi le-am condamna la moarte! Şi le-am împuşca! Asta-i părerea mea, dom colonel, şi tot omul are dreptul să-şi spună părerea.

III

NOUL PRIETEN AL DOMNULUI DE NAVAILLES

Lui Agostino Ciampi nu-i păsa deloc, nici de disperările Andreiei, nici de suferinţele prin care trecea Solignac. Italianul avea un singur gând, o singură obsesie: căsătoria cu Louise de Farges. Acest gând era, la prima vedere, imposibil de realizat, însă marchizul avea în minte destule metode cu care să dovedească că, n-o fi francez cuvântul *imposibil*, dar nici italian nu este.

Trecuse la acţiune şi, după obiceiul său, se interesase de viaţa locatarilor casei de Farges. Fără să-şi spună numele, sub pretextul că vine din partea unor ofiţeri, camarazi de arme, să afle de soarta colonelului Solignac, îi făcuse pe servitorii casei să-i vorbească de firea contesei şi a bătrânului marchiz.

Îşi dăduse seama că interesul şi bunăvoinţa cu care Louise de Farges îl primise şi îl îngrijise pe Solignac se

putea chema şi altfel decât compasiune. Aşadar nu îi era îngăduit un atac frontal – ar fi înregistrat un eşec răsunător.

— În acest caz, \a aplicăm tactica învăluirii, gândise el. Vom ajunge la contesă cu oarecântirziere, dar tot vom ajunge. Trecând, mai întâi, pe la marchiz.

Cumxscându-i din flecărelile senatorilor, aproape toate Ciudăţeniile, datorate şi vârstei – domnul de Navailles avea aproape şaptezeci de ani – încăpăţânările lui de bălti n, fumurile nobiliare, dragostea pentru trecut şi devotamentul profund, deşi oarecum platonic, pentru monarhie, Agostino avu impresia că jumătate din această partidă era ca şi câştigată.

— Îi poţi seduce pe oameni, dacă le cunoşti slăbiciunile, îşi spusese el – şi din acel moment începu să alcătuiască un plan de cucerire a bătrânului marchiz.

Îl slujea însăşi boala lui Solignac, pe care o provocase el, după cum tot el era şi autorul apropierii colonelului de Louise de Farges – care ar fi putut părea un obstacol de net reçut şi o primejdie pentru planurile sale. Era limpede că nu putea pătrunde în intimitatea contesei de Farges, atâta vreme cât locuinţa acesteia era transformată în spital, deci închisă străinilor. Dar tocmai din această pricină, Agostino putea să-şi amplaseze mai uşor bateriile.

Marchizul Philippe-Hector de Navailles avea obiceiul să iasă în fiecare zi, întovărăşit de Lanjallais, pentru plimbarea igienică prescrisă de doctorul Yvan – un medic pe care îl tolera, cu toate că era şi medicul împăratului.

— Nu spun că este de valoarea doctorului Tronchin, spunea deseori marchizul, însă şi acest Yvan e bun. De altfel, în timpurile de azi, iei ce găseşti!

De când colonelui de Solignac fusese găzduit la casa de Farges, domnul de Navailles se străduia să-şi prelungească plimbările cât mai mult posibil. Ajungea, adeseori – în landoul căruia îi spunea *carosă* – până la

Jardin des Plantes, pe care el o numea, cu numele vechi, *Jardin du* Roi, sau până la Passy, prin Bois de Boulogne, acolo unde – îi povestea el de fiecare dată lui Lanjallais – o văzuse odinioară pe domnişoara de Romans, îmbrăcată toată în dantele, alăptându-şi, în văzul lumii, fiul pe care-l avea de la Maiestatea Sa Ludovic al XV-lea.

— Era ceva cu totul şi cu totul fermecător, Lanjallais! Pe timpul acela merita să-ţi dai osteneala să trăieşti… Pe această domnişoară Romans… parcă o văd şi acum: era o brună foarte mare, dar grozav de bine făcută. Da, da, bine făcută… Eram tânăr pe atunci. E-he, ce-aş mai fi curtat-o! Numai că, dacă regele are dreptul să-ţi împuşte vânatul, tu n-ai dreptul să te atingi de-al lui. E-he, era tare plăcut pe atunci. Grozav de plăcut să ai un suveran ca *Bien-Aimé*!

Emigrase, în suita unuia din principi, dar clima umedă engleză, condiţiile meschine ale vieţii în emigraţie, îl făcuseră să-şi dea curând seama cât de mult iubea Franţa şi Parisul. Făcuse, deci, cu ei ţi va ani mai înainte, totul ca să fie radiat de pe lista emigranţilor, mai cu seamă că astfel recupera şi grosul importantei averi ce-i fusese confiscată ca emigrant regalist. Era dintre acei oameni care împing dragostea de suveran până la încăpăţânare, dar nu până la martiraj…

Pe această trăsătură a firii bătrânului marchiz conta Agostino Ciampi.

Nu-i fu deloc greu să facă să-i fie prezentat domnului de Navailles; marchizul de Olona era dintr-o familie de seamă, iar curtea de la Versailles considerase, pe vremuri, curtea de la Neapolc ca pe o rudă – astea erau chiar cuvintele domnului de Navailles.

Din acea zi, Agostino fu primit de bătrânul marchiz cu o stimă pe care Ciampi însuşi nu o acorda nici propriului său nume, nici meritelor sale, dar observând respectul pe care domnul de Navailles îl arăta faţă de orice blazon autentic, se strădui să apară cât mai des posibil în

calea bunicului contesei de Farges şi să-i câştige încrederea.

Lanjallais cercetase, din ordinul marchizului, notele sale în materie de heraldică şi îi găsise, frecvent, pe cei din familia Olona în primele rânduri ale nobilimii din Neapolv.

— Dar nu mă mir deloc! spunea marchizul. N-ai decât să-l priveşti pe acest tânăr, ca să vezi numaidecât că are ninge albastru în vine! Ah. când îi compari pe ai a-şi: ricu nevastă soldaţime a lui Buonaparte, cu această nobilime de cazarmă, care se va duet? cum a venit, te simţi mindi cu că eşti făcut dk. i alt aluat docil toţi aceşti parveniţi!

Însă, când află că marchizul de Olona făcea parte din Urmata lui Napoleon, domnul de Navailles fu mai întâi mirat, apoi foarte nemulţumit. Şi aflase acest lucru chiar din gura lui Agostino, care folosise francheţea în mod deliberat – făcea parte din planul lui de bălaie.

— Marchize, spuse domnul de Navailles, mă surprindeţi. Credeam că sunteţi un credincios al Maiestăţii Sale Maria-Carolina şi iată că sunteţi pur şi simplu un… un soldat… de-al lui… de altfel unul din aceştia se află sub acoperişul meu – împotriva voinţei mele, desigur. Această revelaţie este foarte, foarte… neaşteptată!

În acel moment, Agostino şi marchizul se plimbau pe sub copacii din Bois de Boulogne, la Passv.

— Puteţi să-mi promiteţi, domnule marchiz, spuse Agostino, că veţi păstra taina pe care vreau să v-o încredinţez? – luase el un aer grav, conspirativ.

— O taină? tresări bătrânul marchiz.

— Da. E vorba de rolul meu politic în Franţa şi de prezenţa mea în armată.

— A. da? făcu marchizul. Deci… în asta se ascunde o taină?

— Şi încă una foarte importantă, domnule marchiz.

Domnul de Navailles privi în jurul său. Aleea era pustie. Lanjalâais îi urma, la câţiva paşi distanţă.

— Voi fi fericit să aflu, marchize, că nu din convingere îl slujeşti pe uzurpator.

— Ci din devotament faţă de cauza principilor legitimi, completă Agostino.

Bătrânul marchiz îl privi, năucit:

— Principii legitimi?

— Cu toate că sunt napolitan, urmă Cianipi, iubesc Franţa şi doresc s-o văd mare şi fericită. De altfel, arhiducesa de Austria, devenită regină de Neapole, este sora celeia care v-a fost suverană. Ca să-mi dovedesc ataşamentul fată de ca, am primit consemnul din partea principilor şi, din chiar însărcinarea Maiestăţii Sale Ludovic al XVIII-lea, am îmbrăcat uniforma soldaţilor lui Napoleon!

— Soldaţi pe care i-a marcat cu iniţială *să n*, de parcă ar fi îmbrăcaţi în livre lele casei sale!

Domnul de Navailles răspundea mecanic, cu gândul aiurea, foarte impresionat de revelaţia ce i-o făcuse italianul. Era uluit la culme. Acum îl examina pe Agostino din creştet până-n tălpi. Deveni brusc bănuitor: nu-i venea să creadă că Ci & mpi era, după cum pretindea, un agent autorizat al principilor, aşa că începu să clatine din cap. a îndoială – când, dintr-odată, marchizul de Olona scoase dintr-unul din buzunarele sale un portofel plin de hârtii. Extrase una din ele şi i-o întinse bătrânului.

— Recunoaşteţi această semnătură? îl întrebă el, scurt.

Demnul de Navailles păli îngrozitor.

În partea de jos a scrisorii de format mic – ca, de altfel toate scrisorile secrete sau de dragoste – bătrânul marchiz, desluşise un nume: LSE simţi cuprins de o adâncă emoţie, pe care o încercase şi altă dată, ori de câte ori da cu ochii de semnătura inimitabilă, de netăgăduit, a regelui.

— Dumnezeule! exclamă el. Dacă, din întâmplare, nu mi-aş fi păstrat vederea ageră pe care o aveam la duuăeeci

de ani, aş fi făcut apel la ochelari, zicând că nu mă mai ajută ochii!... Louis!... Într-adevăr, e Louis! Domnule, e scrisul Maiestăţii Sale! îl anunţă el pe Ciampi, solemn. E a dumneavoastră?...

— A mea.

Bunicul contesei de Farges îl privea acum pe Agostino cu respect.

— Într-adevăr, marchize, sunteţi un om fericit.

Cr i şi reciti scrisoarea prin care îl asigura pe marchizul de Olona de încrederea sa deplinii şi dv afecţiunea sa şi prin care îl ruga, fără amănuniv, să-şi continue lăudabila operă...

— Domnul conte de Artois binevoieşte să-mi, mărturisească şi mai multă afecţiune, spuse Ciumpi scoţând alte hârtii din portofel şi trecându-i-le bătrânului marchiz.

Domnul de Nava îl ţes nu-şi mai venea în fire.

— Dar ştiţi că dacă s-ar găsi asupra dumneavoastră această corespondenţă, aţi fi trimis în...

— În faţa curţii marţiale, ştiu. Numai că, de obicei, aceste relicve stau ascunse la loc sigur. Dacă le-am luat astăzi cu mine, e numai pentru că am vrut să-mi deschid inima în faţa dumneavoastră, marchize; bunăvoinţa pe care mi-aţi arătat-o m-a îndemnat să vă mulţumesc şi să vă fac să aflaţi cine sunt.

— Înseamnă că gradul, în armata lui Buonaparte...

— E un mijloc de a acţiona în favoarea regilor legitimi, în favoarea unui suveran pe care vreau să-l readuc în Franţa.

Domnul de Navailles era în al nouălea cer.

— Îl slujesc pe uzurpator împotriva voinţei mele, împotriva dragostei mele pentru regalitate. Dar trebuie s-o fac. Altfel nu mi-aş putea atinge scopul...

— Aşadar, conspiraţi?

— Desigur!

— Un complot! exclamă bătrânul. Aş fi preferat atacul îndrăzneţ, bătălia pe faţă! Dar, la urma urmei, co contează! Toate armele, toate mijloacele sunt bune, când vrei să-l răstorni pe căpcăunul iacobin! Georges Cadoudal a conspirat şi el. Dar, pentru Dumnezeu, marchize, atenţie! Să nu sfârşeşti ca el!

— Să nu aveţi nicio teamă!

— Iată. În sfivşit, o zi bună! spuse domnul dv Ni vailles. Chiar mă întrebam, uitându-mă la toţi aceşti soldăţei, est va mai dura domnia lor? Aşteptam, aşteptam, dar nu vedeam nimic. Şi, iată, în sfârşit, o rază de speranţă.

— O certitudine. Corsicanul nu mai are multe zile în Franţa.

— Vă strâng mâna! Loviţi-l şi cerul să vă ajute!

Despărţindu-se cu aceste cuvinte de italian, se îndreptă, mereu sprijinit în baston, dar cu un pas vioi, aproape săltăreţ, către Lanjallais. Acesta, văzându-i obrazul radios, nu se putu stăpâni:

— Domnul marchiz parc foarte mulţumit astăzi.

— Mulţumit? Semăn cu acel domn… nu ţin minte cum i-ai spus… care nu-şi pierduse ziua…

— Împăratul Titus.

— Un împărat! Ducă-se dracului! împărat! Nu, Lanjallais, nu-i semăn, trebuie să ştii. Dar sunt fericit, iată adevărul! Eşti un om discret, cu scaun la cap, aşa că o să afli motivul… Până atunci, cred că ar fi foarte bine dacă ai cumpăra… ai face rost de câteva ghirlande de flori de crin, de ecusoane albastre, iar, pentru valeţi, de cocarde albe!

Lanjallais se uita neliniştit, cu ochii holbaţi, la stăpânul lui: să facă rost de însemne ale Bourbonilor? Nu cumva domnul marchiz înnebunise?

— Da, da, da, Lanjallais, văd că eşti ca sfântul acela… nu mai ştiu cum îl cheamă, unul care nu credea nimic,

până ce... nu mai ştiu ce anume! Dar un lucru este sigur: Maiestatea Sa va fi la Paris mai curând decât s-ar crede!

— Maiestatea Sa?

— Ssst! Fii discret, dragul meu, dar să ştii, iată, îţi repet: sub drapelul alb, cu flori de crin, vom mai trăi multe zile luminoase pentru Franţa!

Aşadar, Agostino Ciampi reuşise: marchizul Hector de Navaiiles era acum la discreţia sa.

De altfel, şiretlicul era dintre cele mai mărunte, efectul însă fusese strălucit. Marchizul de Olona îşi dovedise încă o dată talentul, ieşit din comun, de falsificator. Pretinsele scrisori primite de la contele de Provence şi de la contele de Artois fuseseră fabricate de la un capăt la altul, însă după scrisori autentice primite de bătrânii Olona. „Probele", pe care domnul de Navailles le găsise de necontestat, nu-l costaseră pe Agostino decât vreo ci te va ceasuri... Dându-le drept autentice, marchizul de Olona risca astfel mult mai puţin decât riscase, de pildă, în cazul poliţelor falsificate.

Începând din acel moment, bătrânul marchiz de Navailles arătă o adevărată afecţiune faţă de cel pe care îl credea agentul direct al lui Ludovic al XVIII-îca şi viitorul salvator al Franţei. Iar Agostino, foarte versat în asemenea treburi, ca să nu forţeze lucrurile, lăsă ca încrederea domnului de Navailles să se consolideze de la sine, înainte de a face o cât de mică aluzie la contesa de Farges.

Acum, că Henri de Solignac se afla în afara oricărui pericol, Ciampi simţea că se apropie ceasul în care trebuia să ia taurul de coarne. Dar, fidel principiului valabil în politică şi în amor: *Necire*, *fac venire* (Nu te duce, fă să vină) Agostino urmărea ca însuşi domnul de Navailles să ajungă să conceapă, apoi să propună, un proiect de căsătorie între marchizul de Olona şi contesa Louise de Farges...

Şi, totuşi, adusese vorba despre tânăra văduvă. Dar

cu o discreţie şi o abilitate desăvârşită. Lăsă mai degrabă să se ghicească sentimentele pe care le încearcă – în niciun caz nu le declară… Îi vorbi bătrânului marchiz de adânca şi, vai! atât de rar întâlnita fericire a acelor bărbaţi care au norocul să găsească fiinţa aleasă, pe care trebuie nu doar s-o iubească, ci s-o adore. Minunatul talent de a improviza – al meridionalilor, în general, şi al napolitanilor în special – îi sluji de minune ca să dea culoare unei conversaţii în aparenţă banale, să învăluie, într-un fior de poezie, un şir de cuvinte oarecari. Şi o făcu atât de bine, încât marchizul se trezi gândindu-se şi plănuind, el, căsătoria dintre nepoata sa şi acest tânăr nobil, simpatic şi, pe deasupra, devotat regelui – cu care, de altfel, era în relaţii excelente…

Agostino îşi adresă lui însuşi felicitări, când, într-o zi, domnul de Navailles, luând-o pe departe, făcând ocoluri şi paranteze, lăsă să se înţeleagă că el, marchizul de Navailles, nu ar vedea cu ochi răi o eventuală intrare în familia sa a tânărului slujitor al regilor legitimi. Însă, nu-i aşa, numai dorinţa lui nu ajunge; mai e nevoie şi de consimţământul şi de bunăvoinţa contesei.

— Eu n-am studiat legile! spuse bat rinul gentilom. O materie plicticoasă, o harababură, bună doar pentru notari şi procurori. Dar şi fără să ştiu asta, ştiu foarte bine că un cap de familie… cum îi spune în latineşte, Lanjallais?… a, da: *Pater familias*, oi bine, acest *familias* are puteri depline asupra copiilor săi. Fiul meu e mort; domnul de Farges a murit şi el, prosteşte; ceea ce înseamnă că eu sunt stăpânul absolut! Eu decid de soarta fiicei răposatului meu fiu! Şi, pe Dumnezeul meu, această nepoată îmi va îndeplini toate poruncile!

Agostino era mult mai puţin convins, decât bunicul ei, de docilitatea contesei Urnise. Însă avea mari speranţe în propria-i putere de convingere, cu <nve avea să învângă o eventuală rezistenţă. Dar ce mijloace anume ar fi trebuit

să folosească? încă nu ştia. Seducţie, tact, strategie amoroasă, poate o capcană – de ce nu? Va vedea la faţa locului…

De un lucru era sigur: că pentru această cucerire avea un aliat. Visul era acum mai aproape de realitate. Zestrea contesei aproape că era a lui.

Dar Thérèse? Ciudat lucru: nu o uitase pe Thérèse, o mai iubea, nu încetase s-o iubească. Revedea ochii ei mari, catifelaţi, faţa oi de o palouix* caldă, nările fremătătoare, corpul statuar – iar regretul că nu se mai putea bucura de act astă femeie splendidă îi provoca adevărate crize de furie. Pe care, eu eforturi, şi le stăpânea. Deocamdată avea altceva de făcut, îşi spunea el. Acum trebuia să-şi concontreze toate puterile pentru asaltul suprem: să recucerească averea pierdută şi să-şi reia locul în lumea bună. Abia după ce Louise de Farges va fi devenit marchiză, de Olona, abia atunci se va putea gândi din nou la nepoata lui Chambaraud, abia atunci va încerca, poate, s-o regăsească, ca s-o ia, să stoarcă, până la ultima picătură, tot ce le va putea stoarce şi să termine, el, acest roman, aşa cum o mai făcuse: nu învins, părăsit, ci învingător, obosit de fuitvn victorii…

Dar, înainte de Thérèse, trebuia să se ocupe de Louise.

Contes;! fu foarte mirată când, într-o dimineaţă, marchizul de Navaillvs – care, de obicei, o primea la el – se anunţă prin Catherine Magnac. Marchizul în apartamentele Ixiuisei! Era un adevărat eveniment!

Doamna de Farges abia fusese coafată.

— Draga mea copilă, începu marchizul, vă cer iertare că am venit să vă tulbur, dar… o mulţime de idei mi-au Venit astă-noapte, n-am închis ochii din cauza lor, aşa că nwun hotărât să vă aduc la cunoştinţă… un subiect grav… foarte grav!

— Foarte grav? izbucni în râs micuţa contesă. Chiar

atât de grav, domnule marchiz? Brrr! Mă înfioraţi? Cu atât mai mult, cu cât bănuiesc despre ce poate fi vorba.

— În acest caz, mă veţi scuti de a vă aduce eu la cunoştinţă, că…

— Că mi-aţi găsit un soţ?

— Asta este! Exact! Sunteţi o femeie isteaţă. Cum de aţi ghicit?

— Am anumite talente… presimt întotdeauna primejdia…

— Presimţirile nu v-au înşelat. Într-adevăr, am venit a vă propun un soţ!

— În această situaţie, domnule marchiz. În ciuda încrederii depline pe care o am în alegerea făcută de dumneavoastră şi în ciuda respectului pe care vi-l datorez, permiteţi-mă să vă opresc de la primele cuvinte. Soţul pe care mi l-aţi ales poate fi cu stea în frunte, îl refuz.

— De ce?

— Pentru că nu vreau să mă mărit.

— Într-adevăr, ar fi o oarecare sfidare să vă măritaţi… după o văduvie care… Asta ar însemna, într-adevăr, să sfidaţi soarta. Să te căsătoreşti e o prostie, dar să te recăsătoreşti e o adevărată nebunie! Şi totuşi, în această lume, oamenii nu se conduc numai după principii înţelepte. Ascultaţi-mă, copila mea: sunteţi foarte tânără, eu sunt foarte bătrân. Oricât de bine m-aş ţine – şi mă ţin, se vede, nu? – pot să dispar de pe o zi pe alta, mărturisesc, nu ştiu când, însă am văzut noi lucruri şi mai de mirare! Ei bine, nu mi-ar plăcea deloc să o las pe nepoţica mea singură, obligată să se mişte în societatea asta de astăzi – mitocani, soldăţei şi parveniţi – fără să aibă un braţ de care să se sprijine.

— O! spuse Louise, nu de cavaleri e lipsă!

— Tocmai de aceea! E nevoie de cineva care să-i pună pe fugă pe aceşti… pierde-vară! De un soţ! De un soţ demn de nepoata mea multă iubită!

— Un soţ… în traducere: un tiran!

Contesa continua să zâmbească, deşi, acuma, nu-i mai ardea de glume: îşi amintise de Solignac.

— Aşadar, dorinţa cea mai fierbinte pe care o aveţi este aceea de a deveni o văduvă neconsolată, aproape o fată bătrână? întrebă marchizul.

— Desigur, răspunse contesa, dar adăugă numaidecât: Mai am vreme.

— Femeia care nu este mamă aduce tot atâtea foloase cât o pasăre călătoare – adică niciunul! Chiarunţi copiii?

Micuţa contesă îl privi lung şi spuse, roşind:

— Îi ador!

— Foarte bine, foarte bine? Nu sunteţi făcută să aşteptaţi să vi se veştejească obrajii, să vi se brăzdeze frun«it, într-un cuvânt, să vă moară frumuseţea! V-am găsit Un itoţ, vi-l voi prezenta, cum v-am mai spus! Şi veţi fi *iwn* mai puţin înţeleaptă dintre toate femeile – care; cu luatele, sunt nişte descreierate – dacă nu-i veţi permite se vA curteze!

— Puteţi fi sigur că nu-i voi permite.

— Înainte de a-mi da un răspuns definitiv, lăsaţi-mă SĂ vă spun că tânărul este un…

— Poate să fie un erou de roman, nu-l voi accepta!

— Dar e nobil… negreşit, altfel…

— Să-i fie de bine!

— Tânăr, curajos, superb…

— O. astea sunt calităţi rar întâlnite!

— Poartă titlul de marchiz!

Nu ţin deloc să-l împartă cu mine.

— E prietenul intim, confidentul Maiestăţii Sale Ludovic al XVIII-lea!

— Înseamnă că are o foarte proastă părere despre mine: eu sunt primită la Tuileries!

— El? Dar vă iubeşte! Iubirea îl va face să uite totul!

— A, mă iubeşte? Dar nu-l cunosc!

— V-a fost prezentat.

— Spuneţinii cum îl cheamă, ca să ştiu pe cine refuz.

— Marchizul de Olona!

Auzind acest nume. Louise păli. O revăzuse, în gând, pe Andreia. Tăcu un timp, apoi spuse, cu hotărâre:

— Mai puţin decât oricare altul!

— Dar pentru et1? întrebă marchizul surprins.

— Aşa!

— Ah. iertare, contesă, spuse bătrânul cu autoritate, «un dreptul să ştiu! Care este motivul acestui refuz? Marchizul de Olona este prietenul meu, aşa că…

— Aşa că întrebaţi-l cu ce anume se ocupă, la Paris, domnişoara de Olona, sora lui?

Marchizul clătină din cap:

— Da, da… înţeleg… Dar acestea şi, ni lucruri mai grave chiar decât discuţia noastră. Cu ce se ocupă… Ei. bine, domnişoara de Olona se ocupă, la Paris, cu aceleaşi treburi cu care se ocupă însuşi marchizul – care pregăteşte întoarcerea… A, nu! O să vă spun asta mai târziu… E suficient să ştiţi că acest mariaj e pe gustul meu, că e un mariaj înţelept, excelent! Amintiţi-vă că domnul de Navailles, tatăl dumneavoastră, v-a pus să juraţi, la patul lui de moarte, că mă veţi asculta pe mine, bunicul, în tot şi în toate!

— Îmi amintesc, spuse contesa de Farges, cu seriozitate. Numai că tatăl meu nu putea să vă dea dreptul să dispuneţi de viaţa mea!

— Dar nu dispun de ca, pur şi simplu vă dau un sfat, cum anume să vă găsiţi un rost în această viaţă. Dar deocamdată ajunge, am ţinut doar să vă arăt care era… în sfârşit, speranţa mea. Permiteţi-mi să cred că nu-mi veţi pricinui o durere, care să alunge această speranţă. Dacă însă acest lucru se va întâmpla, să ţineţi minte, să ţineţi minte, contesă, hotărârea mai fermă vă va obliga la

ascultare! Şi aceasta în numele celui care nu se mai află printre noi, în numele fiului meu, al tatălui dumneavoastră!

Tăcu o vreme, apoi spuse brusc:

— Nu înţeleg un asemenea refuz decât dintr-un singur caz: iubiţi pe cineva?

— Eu? întrebă Louise, surprinsă.

— Vă cer iertare pentru această întrebare, însă un bunic…

— Nu iubesc pe nimeni, răspunse ea încet, cu un glas plin de melancolie ce-i dezminţea cuvintele, dar domnul de Navailles nu sesiză această nuanţă.

— În acest caz, totul e în regulă. Aşadar, mai reflectaţi. În ceea ce mă priveşte, eu am spus ce aveam de spus. Bună ziua, draga mea.

Aceasta discuţiv. Întreruptă într-un mod destul de nbnipt, cu un avertisment nu lipsit de ameninţări, o înlllatû şi o nelinişti pe contesa de Faroes. Nu întrevedea nici Uh pericol real, punea pe seama unui capriciu trecător, a Mitei afecţiuni de moment, interesul arătat de domnul de Nitvallles fratelui Andrelei. Însă, cunoscând încăpăţânările, Wtpilăreşti, dar unc ori durabile, ale bătl inului, se temea de Itotărirea pe care bunicul ei o luase şi pe care, desigur, o VM susţine, cine ştie uit timp.

M Amintirea nopţii îngrozitoare, când tatăl vi, pe moarte, O pusese să jure că îl va asculta pe bunic „ca pe mine în INimi”, cum spusese el. O chinuia acum.

«i Apoi, marchizul de Câona, italianul acela pe care abia îl xărise întâmplător, şi care acuma dădea buzna în viaţa (K. acest marchiz – fratele femeii al cărei nume nu-l pulpa auzi fără o strângvre de inimă – o neliniştea şi în acelaşi timp o înspăimânta.

As» că în acea zi, bietul poet FI ori val de Saint-Claiv ătetl tocmai la timp, ea să permită contesei, altminteri răbdătoare şi echilibrată, să-şi descarce nervii.

Nefericitul poet abia îşi începu trăncăneala împănată

dv suspine, când Louise îl întrerupse:

— Lasă astea, dragul meu Saint-Clair. Sunt anumite lit Cimente în care poezia devine iritantă sau inutilă, cum câtuvşti!

— La ordinele dumneavoastră, contesă, zise Saint Elaiv, roşind până în vârful urechilor. Cum spune poetul: Muza poate să aştepte: ea e nemuritoare!

După discuţia cu bunicul ei, contesa se străduia să mlunge din minte imaginea lui Solignac. Cu ei leva urc înainte, când bătrânul o întrebase: ... Iubiţi pe cineva ea se Rând ise la colonel şi pentru o clipă, răspunsul cel m-v natural i se păruse a fi: „Nu ştiu...” Pentru că, într-adevăr, nu ştia, acesta era adevărul. Nu ştia ce se întâmplă cu ea. Desigur, îi purta acestui brav ostaş un interes deosebit, apoi fuseseră acele momente de spaimă, dv desperare... cinci colonelul era pe moarte, acolo... Dar putea ea spune, cu mina pe inimü, că îl iubea? De altfel, rezistase acelui ceva care o împingea spre el. Se temea să i se lase în voia unui sentiment care nu-i va aduce decât amare decepţii. Convingerea ei – mai degrabă, spaima ei – era că Solignac o mai iubea pe Andreia.

Iar dacă aceasta era situaţia, la ce bun să se mai gândească la el? Şi totuşi: de ce, oare, numele lui Solignac nu-i mai ieşea din gând?

Când poetul Flori val se ridică să plece, micuţa contesă se gândi să dea ordine servitorilor să nu mai lase pe nimeni să intre.

Sună şi Catherine Magnac sosi alergând veselă, îmbujorată, cu ochii strălucitori.

— Nu sunt acasă pentru nimeni, îi spuse contesa.

— Da. doamnă contesă, pentru nimeni! încuviinţă Catherine. Dar ştiu bine că cel care cere să o vadă pe doamna...

— Cine?

— Rănitul nostru, doamnă contesă! Bolnavul nostru,

domnul colonel! E aici… adică acolo, jos, cu Castoret. Prima vizită pe care o face cuiva este la dumneavoastră.

— Domnul de Solignac? Bine. Să intre.

Îl rovăzu pe Henri cu adâncă emoţie, mirată că poate fi at it de tulburată de prezenţa lui, aproape cu lacrimi în ochi. Cât timp fusese rănit, slab, la un pas de moarte, ca nu avusese alt gând decât să-l salveze. Dar acuma, văzându-l în picioare, slab, palid, încă nesigur în mişcările sale de convalescent, dar cu zâmbetul lui luminos, ca fu, pe de o parte, mândră că ajutase la salvarea acestui bărbat minunat, iar, pe de altă parte, parcă regreta că, de acum înainte, nu va mai putea sta la căpătâiul rănitului.

Inima femeilor are asemenea unghere de taină: pe Andreia o sedusese forţa, pe Louise, din contra, slăbiciunea, suferinţa acestui bărbat.

Contesa îi spuse colonelului bucuria pe care o încerca Văzându-l complet restabilit.

— Oh, să nu sfidăm soarta, contesă, spuse el. Trăiesc printr-o minune şi ştiţi foarte bine acest lucru, pentru că dumneavoastră aţi făcut-o. Însă moartea e tenace. Cumătră mă ţine din scurt, mă are la mină cu o poliţă – oricând poate apărea să-mi ceară s-o achit. Cu toţii suntem datori Vânduţi, contesă. Numai că, la mine, termenul este mai Apropiat… Hulpava mea creditoare mi-a şi protestat poliţa… adaugă el, râzând.

Colonelul continuă discuţia pe acelaşi ton, de teamă să tui-i scape vreun cuvânt mai cald – secretul pe care trebuia să-l păstreze. Se temea că nu va fi înţeles, dar se şi fu să spună sentimentelor sale pe nume. Frumosul Sotignac, îndrăzneţul, ora, de astă dată, timid.

Pe măsură ce vorbea, se simţea tot mai atras de ea, iar Louise înţelese, înfiorată de emoţie, din felul cum colonelul şovăia, căutându-şi cuvintele, că el se străduia să dea Acestei convorbiri un sens mai adânc, un ton de mărturisire. Iată, însă, că reapăru Catissou, amintind o

nouă Vizită.

— Vizită? se miră Louise, nemulţumită de întrerupere.

— Un prieten de-al domnului marchiz, doamnă, fiindcă se prezintă cu domnul de Navailles.

Louise se ridică dintr-un salt:

— Pariez că se numeşte marchizul de Olona, spuse ea.

Se înspăimântă când văzu ca un fulger teribil în ochii lui Solignac. Crezu că doar numele – numele pe care îl purta şi Andreia – îl impresionase atât de puternic pe colonel. Micuţa contesă simţi o înţepătură în inimă.

— Ei bine, îi spuse ea Caterinci, care îi confirmase din cap bănuiala, vei spune că nu pot primi pe nimeni. Adio, colonele, mai adaugă ea. Şi se îndreptă spre apartamentele sale. 1

— Dar, doamnă... lui Solignac îi tremurau bu/de. Un singur cuvânt, unul singur... Pentru ce aţi tresărit, când fata a anunţat vizita marchizului de Olona? Vă rog să mi-o spuneţi, vă am jur! Vă ameninţă acest om? E duşmanul dumneavoastră?

— El? zâmbi ea cu ironie. El? Dar ştiţi i-o caută el aici?

— Să facă rău, asta caută peste tot.

— Vine să-mi ceară mina, spuse Louise.

Solignac crezu că va cădea mort.

— Dumnezeule! strigă el. Ah! Dumnezeule!

Contesa de Farges se întoarse şi îl apucă de mână, iar

Solignac întrebă încet, stăpânindu-şi emoţia şi suferinţa:

— Şi îl alungaţi?...

— Dacă îl alung? spuse Louise. Îl urăsc!

— Aşadar, îl cunoaşteţi?

— Nu, spuse ca Nu, însă... (Fusese pe punctul că-i

spună: …dar îi cunosc numele…) Adineauri v-am spus adio. Vă zic acum, la revedere… Şi dispăru.

Solignac ar fi vrut acum să-i spună ce reprezintă ea pentru el, cât o iubeşte. Îi venea greu să părăsească salonaşul ce mai era parcă plin de parfumul ei. În cele din urmă ieşi. Castoret îl aştepta fremătind:

— Priviţi! îi spuse husarul. Vedeţi?

Şi i-l arătă, în grădină pe Agostino, care îşi lua rămas bun de la marchizul de Navailles. Gestul bătrânului părea să spună: răbdare, totul se aranjează!

Când îl zări pe colonel, domnul de Navailles avu un gest de nemulţumire, apoi se despărţi de Agostino.

Marchizul de Olona se îndrepta spre poarta parcului, apropiindu-se de locul unde se aflau Solignac şi Castoret.

Văzându-i, ezită o clipă. Apoi, hotărât, porni drept spre ei, cu capul sus…

Solignac aşteptă ca italianul să ajungă la doi paşi de el şi îi spuse:

— Priviţi-mă bine şi ţineţi minte: omul pe care nu l-aţi putut ucide, vă va ucide el!

Agostino nu răspunse.

Castoret, care îl ţinea de braţ pe colonel, simţindu-l gata să se arunce asupra italianului, îi şopti la ureche:

— Mă laşi să pun laba pe el? Vrei să-l sugrum un piCuleţ? Spune! Hai, spune!

— Îţi interzic să mai pui piciorul aici, laşule! UcigaşUle! îi strigă Solignac italianului din urmă.

Agostino îşi urmă drumul netulburat. Când ajunse la poartă, se răsuci şi-i strigă lui Solignac:

— Voi, ăia de colo, cunoaşteţi deviza familiei de Olona? Nu? Iat-o! v-o traduc ca s-o înţelegeţi: Zdrobesc pe cine mă stinghereşte!

Salută batjocoritor şi ieşi.

1 – îl fac bucăţele, îl gâtui, îl… mormăi Martial, sufocat de furie de asemenea neruşinare.

— Lasă-l, îl opri Solignac. Ce am promis va fi îndeplinit. Eu trebuie s-o fac, eu trebuie să fiu răzbunătorul!

IV

OPERA

La urma urmei, Solignac ar fi fost dispus să uite murdara tentativă de asasinat a cărei victimă fusese el, în preajma locuinţei Andrelei. Dar în niciun caz nu putea trece peste ticăloşia pe care italianul i-o făcuse lui Claude Rivière. Marchizul de Olona trebuia pedepsit.

— Rana de glonte se poate vindeca, gândea el, dar trădarea e o armă otrăvită, care ucide.

Do când se mutase la domnişoara de la Rigaudie, colonelul se simţea atras, într-un fel ciudat, de Thérèse, soţia prietenului său – tăcută, reçu leasă. Îndurerată. Ar fi vrut năi spună câte o vorbă bună, de încurajare, dătătoare de speranţă. Însă Thérèse îi evita. Nu pentru că s-ar fi temut de el, nu pentru că s-ar fi simţit ruşinată de ceea ce făcuse – francheţea colonelului o atrăgea şi pe ea, inspirându-i încredere. Însă avea nevoie de singurătate.

Pe cât nu se află dată, odaia ei de fată din casa unchiului, plină de vise neîmplinite, pe atât acum, în casa Rigaudie, se simţea mulţumită să rămână singură, cu privirea pierdută, cu mâinile încrucişate pe genunchi, prefirindu-şi amintirile.

Lecturile grăbite din viaţa ei de fată, fiorii serilor de vară, apoi intrarea în scenă a maiorului Rivière, căsătoria, zilele pustii şi reci din strada Montmartre, apoi, dintr-odată zâmbetul triumfător al lui Agostino, luminând şi tulburind acea existenţă – le revedea, acum, pe toate. Ceea ce altă dată, i se păruse* temniţă, acum se chema datorie, iar ceea ce luase odinioară drept pasiune adevărată, devenise acum ceva murdar, dezgustător.

Un cuvânt – dragoste – prinsese un înţeles nou, ironic, crud. Dragoste! Visase să trăiască pentru dragoste.

Poate însă că dragostea avea s-o ucidă…

Pe zi ce trecea, Thérèse era mai întunecată, mai pierdută în gânduri, cu ochii mai rătăciţi.

Din această stare, din această tristeţe ar fi vrut Solignac s-o smulgă. Dar abia obţinea un surâs melancolic pe obrazul palid al femeii.

Şi totuşi, Thérèse se simţea bine, în siguranţă, ştiindu-l pe Solignac alături. Gândea exact în aceiaşi termeni ca şi Andreia: „E un adevărat bărbat!” adică: forţă, devotament, credinţă.

De ce nu-l întâlnise pe el, de la început? Slăbiciunea ei pătimaşă ar fi avut nevoie să se sprijine pe braţul lui puternic. Dacă s-ar fi căsătorit cu el, cu un asemenea bărbat, ar fi fost salvată. Dacă ar fi fost Solignac în locul lui Agostino… ei, bine, ar fi avut o scuză a greşelii comise scuză pe care, acum. n-o putea invoca…

— Din* la ce bun să mă gândesc la ce ar fi fost să fie? Viaţa mea este ceea ce este şi ce am făcut eu din ea, nenorocita de mine! Să îndur şi să tac! De altfel şi maiorul e din acelaşi aluat ca şi colonelul – iar eu l-am înşelat, l-am rănit de moarte!

Solignac citea suferinţa pe faţa frământată a femeii şi îi era milă de ea. Ar fi dorit s-o întrebe ce are, ar fi vrut vo determine să vorbească, să-şi uşureze sufletul. Dar cei «lor nu aveau nevoie să se destăinuiască pentru a se face înţeleşi. Thérèse, de pildă, cu instinctul ei de femeie, citea în sufletul lui Solignac şi ştia că acesta e îndrăgostit de Louise. La rândul său, Solignac îşi da seama cită durere şi căinţă ascundea fiecare oftat al femeii.

— Ştiţi, desigur, îi spuse el, într-o zi, că rănile», chiar cele care se vindecă greu, în timp, ajung să se vindece şi, după o vreme, te întrebi unde anume ai fost lovit… Cred că şi în privinţa rănilor sufleteşti se întâmplă la fel. Va veni o zi, în care vei constata că totul a trecut, s-a dus! Omul are, pentru aceste răni, cel mai puternic medicament…

— Iertarea, ştiu, îl întrerupse Thérèse. Dar iertarea Itu e uitare.

— Uitarea urmează de cele mai multe ori.

— De cele mai multe ori… După cum vedeţi, în cazul meu, nu a urmat… Maiorul Rivière n-a mai dat niciun cemn de viaţă de când a iertat. Înseamnă că încă nu a Uitat. Că uitarea n-a venit încă, şi că nu va veni, nu va mai veni niciodată!

Recăzu pe gânduri. În asemenea împrejurări, Solignac nu mai putea face mare lucru. Foarte rar mai izbutea s-o smulgă şi s-o readucă la realitate. Se frânsese ceva în ea, arsese ceva.

— Biata femeie! gândea Solignac în acele momente.

Într-un rând, o întrebă, să afle dacă mai are vreo speranţă, fie ea cât de tăinuită:

— Chiar nu mai doriţi nimic pe lumea asta?

— Ba da! răspunse ea numaidecât. Aş vrea să pol şterge crima făptuită de mine» fie chiar şi cu sângele meu. Dar la ce bun să-mi doresc asta? Mă tem că nu mai sunt bună de nimic… Şi mi-o teamă de încă ev va: că oricât sufăr, n-am fost pedepsită destul. l) a, mi-o teamă, mi se pare că o nenorocire şi mai mare» îngrozitoare, e undeva, pe aproape…

— O nenorocire?

— O simt, dar n-o pot defini – o, nu încercaţi să mă convingeţi că mă înşel. Nenorocirea e pe aici, pe aproape. Am fost pedepsită destul? Nu. Aş fi meritat o ptxleapsă şi mai aspră. Ah. numai de-ar veni odată acea pedeapsă adevărată, fiindcă m-am săturat de suferinţă!

Auzind-o vorbind astfel, colonelul vru convins că Thérèse avea, nu numai remuşcări din pricina trădării, ci şi din regretul pentru dragostea pierdută. Şi, lucru ciudat, nu dragostea lui Agostino, ci pe cea a maiorului Rivière o regreta. Inima femeilor cunoaşte adeseori aceste stranii contradicţii. Să-l fi iubit oare. În continuare, pe bărbatul pe

care îl rănise atât de adânc?

— Oricum, gândea Solignav, are pentru el o maro stimă – ceea ce e mult.

Colonelul începu să viseze, să spere într-o împăcare1 a celor doi soţi, despărţiţi acum de un torent de suferinţe şi de lacrimi. Îi plăcea să creadă că Rivière era capabil, nu doar să ierte, ci să meargă şi mai departe: să uite. „Această femeie este pentru el nu numai dragostea, dar şi viaţa lui întreagă”, îşi spunea Soiignae, căci Claude face parte dintre bărbaţii care nu iubesc docil o singură dată. De altfel, nu poţi iubi, cu adevărat, decât o singură dată, iar atunci te dăruieşti cu totul”…

Desigur, Soiignae, judecându-l şi definindu-i pe maiorul Rivière, fără să-şi dea seama, îşi făcea autoportretul. El însuşi era îndrăgostit, cuprins de tristeţea, mai degrabă de spaima acestei adevărate pasiuni. Se părea că, odată cu vindecarea lentă a rănii sale, se transformase cu totul

Durerea, suferinţa îi dăruise ceea ce pericolul nu fusese în slane să-i dea – Solignac devenise echilibrat, gânditor, grav. Când îl vizita pe Rivière în ascunzătoarea lui, cuvintele sale erau mângâietoare, aducând ecouri din propria-i melancolie.

Într-o zi, Rivière îi spuse:

— Ştii că gravitatea îţi stă la fel de bine ca şi zâmbetul.

— Nu, nu ştiu, răspunse Solignac. Dar binocuvântez această rană, care m-a ajutat să mă cunosc pe mine însumi. – Dar nu ştiai că eşti cel mai devotat dintre prieteni, cel mai brav dintre ostaşi, cel mai loial dintre bărbaţi?

— Am fost mai ales un nebun îndrăgostit de propria-i nebunie! Credeam că secretul fericirii constă în cheltuirea fără oprelişti a vieţii, în aventuri primejdioase ori amuzante. Am învăţat, de atunci, că e mult mai înţelept să-

ţi păstrezi viaţa pentru cei pe care-i iubeşti. Dacă e să ţi-o dăruieşti, atunci să ţi-o dăruieşti, întreagă, unei singure Idei şi unei singure femei…

— Iată cum, porniţi din zări diferite, ne întâlnim în acelaşi loc, zâmbi Rivière. Ceea ce eram eu, la primii paşi, eşti tu astăzi… Nu-i aşa, dragul şi bravul meu Henri, nu-i aşa că nimic pe lume nu se compară cu voluptatea pe care o încerci când îţi închini viaţa unui ideal mare şi frumos? Iar dacă, la capătul drumului, nu vei întâlni decât decepţii, nu va conta, ţi-o jur. Sacrificiul tot va mai valora, prin bucuriile pe care ţi le-a prilejuit.

— Ce ciudat! replică Solignac gânditor. Altă dată te găseam din cale afară, aproape insuportabil de stoic. Acum, iată: simt că eşti, aşa cum trebuie să fie un bărbat: uman!

— O, dar frumosul Solignac a cam îmbătrânit! glumi Rivière. Nu e de mirare, în vremurile astea se îmbătrâneşte foarte repede.

— Cred că nu despre asta poate fi vorba, dacă am îmbătrânit sau nu. Ci despre faptul că acum mă găsesc la înălţimea suferinţei morale pe care o încerci. Acum te în

(cicg, pentru că acum şi cu iubesc, cum ai iubit, pentru totdeauna.

— Fie ca acea femeie să fie demnă de cel care o iubeşte. Dar, presupunând că nu ar fi demnă, tot nu teuş sfătui să renunţi la această iluzie. Un bărbat nu poate fi de plâns. Dacă, fie şi pentru o clipă, a avut un vis frumos, înălţător.

— Să înţeleg, deci, că nu mai suferi? Dar trecutul.

— Trecutul! îi sunt dator trecutului pentru bucuriile pe care mi le-a dat. Am dreptul să mă plâng că aceste bucurii n-au durat?

— Ah! Marc Aureiiu. Marc Aureliu! izbucnise în râs colonelul. Prin ce întâmplare ciudată ţi-ai ales ca prieten un Don Quijote ca mine?

— Dragă colonele, reluase Claude Rivière, cu o hotărî iv ce nu avea nimic dintr-o austeritate afectată, mă încearcă acum – poate pentru că am vrut-o şi o vreau – o asemenea linişte sufletească, încât, dacă aş muri mâine şi nu pentru libertate, ci din pricina ei, cum au murit atâţia alţii, voi fi, în continuare mândru şi fericit că am slujit-o.

— Acum îi înţeleg pe cei care, în urmă cu cincisprezece ani, urcându-se pe eşafodul ridicat de republicani, strigau: ... Trăiască Republica!”

— Da. oamenii sunt supuşi erorii sau mâniei; pot înşela, pot lovi, dar ideile nu înşală. Iar dacă, uitând de libertate, ca să mă gin dese la acea dragoste despre care vorbiţi... Femeia poate fi vinovată fără ca dragostea pe care mi-a inspirat-o să înceteze de a fi veşnică!

— Veşnică?

— Da... În măsura în care pentru oamenii pieri tori ceva poate fi veşnic.

— O! exclamă Solignac. Dar asta e minunat! Asta înseamnă că o iubeşti. Încă o mai iubeşti, o iubeşti mereu!

Maiorul pălise.

— Thérèse... spuse el, încet, mângâietor şi îndurerat.

— Da, Thérèse! Thérèse care se căieşte, Thérèse, încovoiată sub povara greşelii comise, Thérèse care plânge îl te iubeşte!

Claude Rivière îl privea pe Solignac cu durere şi îndoială.

— Da, aşa am spus, reluă colonelul, cea care te iubeşte. Sunt sigur de asta. Ţi-o jur!

— Aşadar, avea nevoie să-mi frângă inima, ca să afle elt devotament se ascunde în ea? Şi Rivière clătinase, trist, din cap. Nu, nu mă mai iubeşte. În sfârşit, înţelege «cum că m-a făcut să sufăr şi suferă şi ea. Am iertat-o. Nu i-am cerut să se căiască. De ce să se chinuie?

— Trebuie să răspunzi lacrimilor ei, întinzându-i mâna. Îşi va răscumpăra cu viaţa întreagă rătăcirea de o

clipă. Uită! Uită ceea ce…

— Viaţa mea nu-mi mai aparţine, îl întrerupse Rivière. Nici mie, nici Thérèsei. Aparţine cauzei pe care am îmbrăţişa i-o. Dacă voi pieri, să-i spui Thérèsei că va putea, fără teamă, să îngenuncheze lângă cadavrul meu, nu mai am niciun gând rău împotriva ei. Dar dacă rămân în picioare – poate că voi uita în cele din urmă. Mă mai aşteaptă însă o încercare decisivă, teribilă, poate aducătoare de moarte. Şi, atâta vreme cât nu voi fi trecut prin această încercare, nu mă voi putea gândi la mine şi la suferinţele mele!

— Deci, îi pot spune să spere?

— Da, răspunse Claude Rivière. Durerea omenească este fără margini – de ce n-ar fi la fel şi mila?

Henri de Solignac era mulţumit de rezultatul discuţiei – oricât de incomplet ar fi fost el. Dacă văi transmite cuvintele lui Rivière, Thérèse putea să aibă de acum înainte un motiv să nu mai urască viaţa.

Dar fu foarte mirat când văzu că femeia continuă să rămână ca şi până atunci întunecată, chinuită, deşi cuvintele soţului ei ar fi putut s-o lumineze şi s-o liniştească. Thérèse însă nu desluşise decât un singur lucru: că maiorul abia scăpat dintr-o primejdie, mergea în întâmpinarea alteia. Iar Solignac n-o putea linişti, pentru>nti-u că hotărârea lui Claude îl înspăimânta şi pe el: maiorul părea că vrea cu tot dinadinsul să piară.

— Ce s-ar întâmpla dacă datoria, ordinele mi-ar pune sabia în mână şi m-ar obliga să lupt împotriva lui Kivièrc, răsculatul? se gândea el, îngrijorat.

Dar se lumină pe jumătate: rana, binecuvântata rană, îi interzicea, şi încă pentru multă vreme de acum încolo, să se întoarcă la regiment. Cel puţin nu va fi silit să lupte împotriva prietenului său.

Însă aceste gânduri negre îl părăseau pe Solignac, de îndată ce o vedea pe Louise de Furges. Proasta dispoziţie a

bătrânului marchiz de Navailles n-o împiedica deloc pe micuţii contesă să-l primească, cu deosebită graţie şi bucurie, pe frumosul colonel. Marchizul se răzbuna, primindu-l, la el, pe Agostino de Olona. Încăpăţânatul marchiz nu-şi pierduse speranţa că în cele din urmă, va izbuti s-o convingă pe Louise să accepte uniunea plănuită de el, cu „prietenul principilor…

Louise era tot mai neliniştită, văzând că fratele Andreiei devenise un vizitator asiduu al casei de Farges. Neliniştea şi nemulţumirea ei erau cu atât mai profunde, cu cât n-ar fi vrut, pentru nimic în lume, ca Solignac să le ghicească. În adâncul sufletului era geloasă pe italiancă – al cărei nume colonelul nu-l rostea niciodată – dar asta, probabil, pentru că Solignac îi păstra imaginea în inimă…

Într-o zi se hotărî şi o întrebă pe Catherine:

— Ştii cumva dacă domnul de Solignac a mai fost po la italiancă?

— Cu siguranţă, nu, doamnă! răspunse Catherine.

— Pari foarte sigură de ceea ce spui. De unde ştii?

— De la Martial Castoret, doamnă contesă. Oh, Martial s-ar lăsa mai degrabă tăiat în bucăţi de colonel, docil să-l lase să mai pună piciorul în casa aocoa blestemată!

Numai că… dacă domnul colonel nu a fost la domnişoara tiv Olona, domnişoara de Olona a fost la domnul colonel…

— Cum? Ce spui?

— Da, doamnă contesă, l-a vizitat la dumnealui, la reşedinţa domnişoarei de la Rigaudie. Martial mi-a spus…

Ixmise îi făcu semn să tacă. Aflase destule pentru ca bănuielile şi îndoielile ei să nu se şteargă. De atunci, de flecare ckită când se simţea irezistibil atrasă spre Solignac, lÿl Impunea – nu fără eforturi, nu fără suferinţă – să se htfptinească. Nu voia să se ciocnească de o rivală. Credea, >iwra că mândria ei va putea împiedica propria ei

dragoste, abia născută, să mai crească. Dar, în ciuda rezistenţei pe care şi-o impunea, Solignac îi devenea tot mai drag – lucru pe care ea, desigur, nu voia să-l recunoască. Blonda contesă începuse să aibă nerăbdări de copil răsfăţat, când Solignac, aşteptat, întârzia. Melancolia care îl cuprinsese pe Colonel – în locul acrului războinic de altă dată – îi dădea, în ochii ei, un nou şi minunat farmec!

Pentru că domnul de Navailles voise să-i impună contesei prezenta lui Agostino Ciampi, Louise de Farges se răzbună, lăudându-l în gura mare, o seară întreagă, pe colonel, de faţă fiind şi Agostino.

Acesta se făcuse livid, în timp ce nefericitul poet Saint Elair se temea să nu leşine.

L – ÎI iubeşte, hotărât, îl iubeşte, spuse poetul, cu o mutră jalnică, lui Agostino.

Acesta îl privi crunt, cu ochii lui crucişi, iar poetaşul, în loc să se sperie, se bucură. Iată încă unul, la fel de nefericit ca mine, gândi „Copilul Muzelor”, pentru care nenorocirea altuia constituia o consolare. Şi el o iubeşte. Toată lumea o iubeşte, mai suspină el.

Numai că Agostino Ciampi era îndrăgostit de averea, nu de frumuseţea contesei de Farges. Sperase că voinţa bătrânului domn de Navailles avea să înfrângă rezistenţa Contesei. Dar văzând că şiretlicul se dox cdea inutil – ca, de altfel, şi violenţa – Agostino turba de ciudă.

Abia ridicat din boală, Solignac îi ieşea din nou în traie, ameninţător, parcă şi mai de temut acum, pentru că era iubit! Şi cine anume îi dăduse prilejul să fie iubit? Chiar el, Agostino.

— Sunt un prost, un dobitoc! gin dea el.

Dar partida nu era încă pieixlută. Ah! dacă And ivi a ar fi acceptat… Femeia asta avea în mâinile ei totul, ar fi putut să-i aducă fratelui ei avere, iar vi răzbunarea!

— Dacă n-ai fi o *innavioruta* nebună, îi spunea el cu un rânjet, ştiu prea bine ce te-aş sfătui să faci!

— Şi ce nv-ai sfătui să fac? Binenţeles, o ticăloşie!

— Ei, da, oamenii cinstiţi se păzesc grozav să nu facă vreo ticăloşie! Dar ce este individul cai\ te-a înşelat, cure te-a părăsit, lăsându-ţi pumnalul dragostei în inimă, dacă nu un ticălos?

— Văd că te obsedează Solignac.

— Binenţeles! îl urăsc atât, încât nu-l uit nici măcar o singură clipă!

— Ia să auzim ce ticăloşie îmi propui?

— Unii i-ar zice crimă, eu îi zic luptă.

— Şi cu ce arme se va purta această… luptă?

— Pentru ce şi pentru cine mi-ai cerut otrava? şi Agostino arătă inelul pe care Andreia îl purta la inelarul mâinii stângi.

Cu o mişcare instinctivă, Andreia îşi ascunse inelul cu palma dreaptă.

— Tu poţi să te apropii de el, poţi să-i vorbeşti, poţi să te răzbuni! adăugă marchizul în şoaptă. Ei, d v te poţi răzbuna pentru ticăloşia…

Andreia se scutură, cuprinsă de un fior.

— Văd că Solignac n-a scăpat de tine.

— Atât timp cât unul din noi va trăi, celălalt va fi în primejdie de moarte!

Andreia nu mai spuse nimic, dar se jură în gând să-l urmărească pe Agostino peste tot. Trebuia să-i afle toate planurile şi să i le dea peste cap.

Cât despre marchiz, aştepta, convins fiind că în acest duel de la distanţă cu Sol ignat –, norocul va fi de partea lui.

Domnişoara de la Rigaudie fu foarte mirată tind, m (l-o scară, colonelul o anunţă că va merge la Operă. Înălţă braţele:

I r – La Operă! Aşadar, te-ai hotărât: vrei neapărat să (lui ortul popii! Dar cel puţin anunţă-ne şi pe noi, să am! Desigur, nu-i din cale-a fără de vesel să duci o viaţă de

călugăr, dar, la urma urmei, ce e vesel pe lumea asta? În loc să-ţi vezi de rana aceea… hai la Operă! Poftim, ce-i trebuia lui: Operă! Pariez că e vorba de o femeie!

— Am onoarea de a o conduce pe contesa de Farges.

— O! E tare drăguţă micuţa contesă, dar recunoaşte. I «m ghicit: e vorba de un pic de dragoste. Dar să te duci la Operă?… A fost o infirmieră admirabilă, adorabilă, cu ochii ei negri… şi aşa mai departe… dar la Operă!!

— N-o să mor dintr-atâta, spuse Solignac, zâmbind.

După care plecă – iar apariţia lui făcu senzaţie chiar tiv la intrare.

Opera, clădită cu cincisprezece ani în urmă, sub auspiciile domnişoarei de Montansivr, stafla pe strada Richelieu, vizavi de Bibliotecă. Nimic deosebit în arhitectura ei. *Templul Muzelor*, cum i-ar fi zis Florival de Saint-Clair, tivea un aspect cu totul şi cu totul mediocru. O galerie acoperită, străpunsă de porticuri, un vestibul decorat cu coloane dorice; în interior patru rânduvi de loji şi unul de benoane 1 şi din nou coloane – de astă dată, ionice.

Acolo, cântăreţi ca Las, Chéron, Lainex, Nourrit, Roland, cântăreţe ca doamnele Mail laid, Latour, Branchu, Armand atrăgeau un public numéros, dispas să-i aplaude, şi eu şi mai multă frenezie încă, piruetele lui Vestris, Deshaves bonoar (de la baignoire – vadă de baie). lojele cele mai elceuntv, de la parter, în teatrele din Parisul siv. XIX sau în cele conetvuhv după modelul lor.

ori Saint-Armand şi graţiile coreografice ale doamnelor Clotilde, Pérignon sau Chévignv. Baletele aveau în acea epoca o importanţă considerabilă dansatorii având rolul (aşa credea şi o şi spunea Napoleon) de a-i celebra gloria cu ajutorul picioarelor… Se crease un balet pe nume: „şi se cheltuiseră peste o sută şaptezeci de mii de franci pentru a preaslăvi, în tivi acte, *Triumful lui* – adică, de fapt, al lui Napoleon…

În acea seară se dădea *Vestala* de Spontini, pe un libret de domnul Jouy. Opera maestrului ţinea afişul – şi entuziasma publicul – de doi ani încheiaţi. Primadona – doamna Branehu – cea care declarase, la început, că Spontini este „de necântatu, nu fusese în niciun alt rol mai frumoasă, mai inspirată, mai triumfătoare decât în cel al Iuliei. Iar spectatorii îi dădeau dreptate împărătesei Iosefina, cea oare ceruse, impusese *Vestala* pe scena Operei.

Primul act se încheiase de puţin timp, când frumosul colonel, palid, apăru în loja contesei de Farges, care strălucea de frumuseţe şi farmec tineresc. Micuţa contesă era însoţită de o prietenă, ceva mai în vârstă, al cărei soţ comanda o brigadă în Spania. Sala întreagă îşi concentra privirile şi lorn ioanele asupra micuţei contese, a generălesei Berruis şi asupra colonelului.

Solignac părea stingherit, jenat de privirile îndreptate asupra lor.

— Vă temeţi mai puţin de focul artileriei, colonele, îi spuse doamna de Berruis.

Pe Solignac îl stânjenea că doamna de Farges era atât de privită, de cercetată.

Cât despre Louise, niciodată nu fusese mai seducătoare. Admiraţia unanimă îi plăcea; ştia că nu avea de ce se teme, sub mulţimea de ochi aţintiţi asupra ei.

În momentul în care preludiul celui de al doilea act începea, contesa îi propuse colonelului să rămână în loja ei.

Solignac era ameţit de plăcere. Iată, regăsise atmosfera îmbătătoare de altă dată: femei, parfumuri, muzică – dar acum se simţea legat, pe viaţă, de femeia iubită.

I se părea că tot ce inima sa simţea (o inimă pe care o emoţie mai puternică ar fi făcut-o să tacă pentru totdeauna). era ilustrat cu o forţă admirabilă de muzica de

pe scenă, li părea că înflăcărat ele duete de dragoste exprimau chiar sentimentele lui.

În timp ce pe scenă Liciniut» şi Iulia îşi cântau amorul, Solignac o privea pe Louise. Şi pe cărui genorăleasa, mare admiratoare a lui Spontini, nu sesiza în acel duet decât frumuseţea şi măiestria componistică, Solignac se gândea la dragostea lui pentru Louise. Ar fi vrut ca ea să înţeleagă că ceea ce îi şoptea Licinius Iuliei, era de fapt mărturisirea sa, adresată de el. Solignac, femeii iubite.

Louise, la rândul ei, era tulburată: duetul nemuritor urca, creştea, ca şi pasiunea ei. Nu îndrăznea să întoarcă ochii spre Solignac, însă obrajii îi ardeau sub privirile lui.

Ar fi vrut să-i răspundă, să-i spună că înţelegea şi că-l iubea, dar amintirea Andiviei era încă prezentă, aşa că se străduia să rămână calmă, surâzătoare, în timp ce inima i se înălţa, palpitând în ritmul muzicii.

Dar, oricât era de stăpână pe sine. Louise nu se putu stăpâni să nu se întoarcă spre Solignac, atunci când Licinius ti spunea Iuliei: *Veghează în jurul acestor ziduri* şi *ai grijă de tine*, iar Vestala îi răspundea, mingiictor: *tem* decât pentru viaţa ta.

Louise de Farges se gândea la primejdiile prin care trecuse Solignac. Ar fi vrut să-i poată spune colonelului: „De-acum înainte, fii mai prevăzător”.

— Iar Solignac fu încredinţat, o clipă, că Spontini exprimase sentimentele lui pentru Louise, când eroul cânta:

Numai pentru tine vreau să trăiesc.

Da, numai pentru tine vreau să trăiesc!

— Ce frumos! Ce frumos! exclamă Solignac, în clipa în care cortina cădea, în aplauzele întregii săli.

Louise tăcea. Spaima li strângea inima. Ochii îi înotau în lacrimi.

Solignac, uşor înclinat spre ea, zări o lacrimă

lumxindu-i uşc>r contesei pe obraz.

— Plângeţi? întrebă el.

Ea se străduí să zâmbească. Atunci interveni generăleasa:

— Ador muzicii, dar, mărturisesc, nu până la lacrimi!

— Ah, spuse Louise, acest final amenințător, teribil, plin de pericole... M-a făcut să mă gândesc că şi în viaţă... ne pândeşte câte o primejdie...

— Care? întrebă Henri.

— Nu ştiu... răspunse Louise.

Solignac încercă să zâmbească. Tresări, însă, dr\d îl zări pe Agostino Ciampi, nu departe de el, în picioare într-o lojă goală, privindu-l fix.

Solignac ceru lovgneta doamnei de Berruis şi, cu un gest afectat şi insolent, o îndreptă spre chipul trufaş al marchizului napolitan. Agostino făcu faţă o clipă, cu fruntea sus, bravând. Dar, numaidecât, buza i se strâmbă într-un rânjet de ură. După care se întoarse şi dispăru.

Louise nu băgase de scamă nimic. Ea visa, în continuare.

Părăsind Opera, Solignac se simţea melancolic şi nemulţumit. Aceste câteva ceasuri binecuvântate zburaseră prea repede, acum trebuiau să se despartă.

Echipajul doamnei de Farges aştepta. Micuţa contesă era gata să se urce, când Florival de Saint-Clair alergă, scuzându-se că nu a putut veni mai devreme să-i prezinte omagiile sale.

— Sunteţi iertat, zâmbi Louise.

— Da, dar am pierdut nesperata ocazie de a o vedea pe Venus ascultând-o pe Euterpe, Zeiţa ascultând-o pe Muză!

— O să vă consolaţi, Saint-Clair!

— Dar cu cine, Dumnezeule mare?

— Cu cine... Dar Cydalissa?... Luna roşcată...?

Louise glumea, dar era cu gândul în altă parte.

Bietul Florival roşi la amintirea acelei nenorocite licenţe poetice. Vrrind să-şi recucerească ceva din poziţia pierdută, îi propuse, timid, contesei să se oprească pentru viteva clipe la cafeneaua „Frascati”.

f – Fie, acceptă Louise, dacă sunteţi de acord, baroanăl. Doamna de Berruis încuviinţă.

V, – Ne însoţiţi, colonele?

Solignac era în al nouălea cer! Ar fi fost în stare să-l îmbrăţişeze pe Florival, pentru că îi înlesnise să mai rămână câteva momente în preajma contesei.

Colonelul şi poetul luară loc în trăsură, pe banchetă, faţă în faţă cu cele două femei. Colonelul simţea cu genunchiul foşnetul rochiei Louisei şi îi vedea ochii negri strălucind în întuneric. Tăcea şi era fericit.

Florival încerca să compună madrigaluri… Dar se întrerupse:

— Iată, am sosit! strigă el, zărind de departe luminile cafenelei la modă. Dar ce păcat că, în astă-seară, nu e muzică.

— Cu atât mai bine! spuse Louise. Ce am mai putea asculta după Spontini?

v – Într-adevăr, încuviinţă Florival şi începu să fredoneze din *Vestala*.

j Vizitiul opri caii.

!

— Oferiţi doamnelor braţul! spuse Florival, galant. Cu

«toate că Zeiţele calcă pe nori…

Louise se sprijini de Solignac, al cărui obraz se con –, tructă de durere.

— Ce s-a întâmplat? Vă doare? întrebă ea.

— A, nu… Nimic… răspunse el, deşi simţise, în inimă, on o lovitură de lance.

— Vreţi să nu mai intrăm? insistase Louise.

— Vreţi să renunţ la ceea ce atâţia alţii nu au avut

într-o viaţă întreagă: o oră de fericire? spuse Solignac.

Florival care auzise, strâmbă din nas.

— A întors-o bine, recunoscu el, adresându-se doamnei de Berruis. Dar trebuie să mărturisesc, doamnă, că nu-mi prea plac, nu-mi plac deloc aceşti militari care... prea ne concurează pe noi, civilii...

— Fiţi şi dumneavoastră mai milităroşi, răspunse generăleasa. Înainte marş, domnule!

— O, dar ştiţi să comandaţi, doamnă...

Dar numaidecât îşi aduse aminte că soţul doamnei e general.

— Pardon, uitasem, se bâlbâi el.

Ce gafă! îşi spuse Florival, în sinea lui. Mă pomenesc ponegrindu-i pe militari, faţă de soţiile lor. Să fie oare Apolo un zeu atât de răutăcios? Oare de aceea îi lasă pe discipolii lui să spună atât de des prostii?

V

BAVAREZA

Cafeneaua „Frascati", aflată pe colţ, între strada Richelieu şi bulevardul Montmartre, ocupa locul fostului hotel „Lecoulteux" – locuit şi de Lavoisier, exact până în clipa în care fusese nevoit să-i coboare treptele, ca să urce pe alte trepte, ale eşafodului.

Italianul Garchi deschisese acolo, spre sfârşitul secolului al optsprezecelea, acea celebră cofetă r le-cafen ea, unde regaliştii anului III şi cei ai anului V, savurând pe îndelete

Ihuhvţata cu maraschino, tunau şi fulgerau împotriva ultimilor montagnard sau împotriva Directoratului.

era moda grădinilor de vară: Velloni se stabilise în pavilionul Hanovre, iar Tortoni pe strada Taitbout.

De pe atunci. Garchi îşi lărgise considerabil localul şi-l înfrumuseţase. Nu mai era frecventat, ca pe vremuri, de certaţii-cu-legea şi de femei dubioase. Clientela se schimlwrti, acum era compusă numai din „lumea bună"

(desigur, ţi din proaspeţii parveniţi), adică de oameni cu bani, iar localul se luminase.

Douăzeci şi opt de prăvălii se lipiseră de zidul grădinii, dtt-a lungul bulevardului Montmartre, care căpătase aspectul unui adevărat iarmaroc. Se vindea de toate în aceste dughene, iar o panoramă, ridicată chiar în grădină, atrăgea o mulţime de curioşi şi de gură-cască.

O scară largă, fastuoasă, bine luminată, ducea, după Intrarea în cafenea, într-un peristil; se ajungea apoi pe o terasă, înecată în flori. După ce se plimbau o bucată de timp, clienţii obişnuiţi ai cofetăriei veneau să se aşeze pe această terasă şi, consumind din vestitele îngheţate, îi bârfottu pe trecătorii de pe bulevard.

Ora *lui Garchi*, ca să vorbim în limbajul la modă pe Atunci, era. În sezonul cald între două şi patru după-amiază. Scara, lumea bună nu se arăta pe acolo înainte de ceasurile nouă. Suprema eleganţă, însă, era să apari la Garchi la miezul nopţii, ieşind de la Operă. Tineri din categoria lui Saint-Ctair, care îşi schimbau hainele de trei ori pe zi, îşi plimbau aici, ca să fie admiraţi, surtucele croite drept, ca nişte saci, pantalonii strânşi pe picior, clacurile înalte de un cot şi lornioanele ultimate de gât.

— Ce-aţi spune, dacă aţi afla că nu am mai fost niciodată aici? îl întrebă Louise de Farges pe Solignac. Nu cunosc deloc această cafenea. Dar e foarte drăguţă.

Solignac străbătu cu grupul său unul dintre saloane, strălucitor luminat de uriaşe lămpi cu ţurţuri de cristal; căuta din ochi o masă liberă. Dar ţoale mesele – din aşa, tu masiv în stil etrusc, ca şi scaunele – erau ocupate.

Deodată, contesa simţi braţul colonelului crispându-p.

— S-a întâmplat ceva? întrebă ea.

Rolignac răspunse, scurt:

— Nimic.

Deşi ceva tot se întâmplase…

Îl văzuse din nou pe Agostino. Ciampi dispăru însă în

cel de al doilea salon în clipa în care Solignac şi contesa îi străbăteau pe primul, sub privirile curioase, mirate sau admirative, ale obişnuiţilor localului.

Micuţa contesă răspundea din când în când saluturilor

— E limpede, gândea Solignac, suntem urmăriţi, individul acela se ţine după noi. Numai că, de astă dată, sâni înarmat.

Într-adevăr, luase cu el o pereche de pistoale (destul <iv uşor de ascuns, chiar în costumul de ceremonie), de ca v era hotărât să nu se mai despartă.

Găsiră o masă liberă în cel de al doilea salon. El în aşează în faţa Louisei de Farges, iar baroana şi poetul de – parte şi de alta.

Flori val ceru un pişcot cu migdale, iar baroana cu lapte – în timp ce garsonul îi explica doamnei de Farges cât de minunate sâni noile îngheţate cu piersici şi caise, care imitau, în cupe, chiar forma fructului.

— Numai un napolitan poate înţelege farmecul îngheţatei. Arzătorul lor soare îi obligă să ceară Nordului ajutorul zăpezilor sale, spuse Florival de Saint-Clair.

Apoi, mulţumit de rotunjimea frazei lui, zâmbi, dar observă încruntătura lui Solignac.

— E gelos, iată-l gelos, îşi spuse poetul. Dar fiecare vu arma lui: el cu spada, eu cu lira…

Florival se înşela. Nu la el se gândea Solignac. Ci se întreba ce-o mai fi punând la cale Agostino, dând mereu târcoale contesei.

lumwmul reveni, întrebându-i pe contesă şi pe colonel ce

**» Im it Avisent să comande.

— O, încă nu ştim, spuse Louise.

— Nu vă place îngheţata? Poate doriţi o bavareză? Kolignae fu izbit dv acwntul italian al garsonului. Dar

HM era nimic neobişnuit: la „Frascati”, la „Tortoni”,

la uui Kza” ori la „Sabbatino”, cu toţii italieni, era firesc să în ilut. Niscă şi mulţi italieni printre personal. Acesta era un lilcău înalt, roşcat, palid şi cu ochi albaştri.

O, da! exclamă Louise de Farges. Fie, deci o bava Am simţit că m-a cam luat cu frigul, când am ieşit de pe) Htă.

Cu ciocolată?

— Nu, cu lapte.

— Şi dumneavoastră, domnule? îl întrebă garsonul pe Mignac.

— Cu ciocolată, răspunse colonelul maşinal.

Bărareza era pe atunci foarte la modă, ca de altfel, tot W venea din străinătate, într-o seară, principii de Bavaria, în vultă la Paris, intraseră la cafeneaua „Procope” şi ceruwei A ceai, dar nu în ceşti de porţelan, ci în carafe de cristal şi nu cu zahăr, ci vu timp de ferigă… Amestecul trezi curioftihitoa. Fu botezat cu numele principilor bavarezi, iar de Atunci bararezu făcu furori. Însă, parizienii înlocuiră siro-Itui de ferigă cu cafea ori cu ciocolată, iar Parisul se în togăţi cu încă o băutură.

Căsătoria principelui Eugen de Beauharnais cu o print tpenă de Bavaria furniză amatorilor de calambururi încă NU fericit prilej: principele Eugen avea dinţii cumplit de Mr lenţi, rămăsese aproape ştirb şi când vorbea, era silit să ţină o batistă la gură. De aici începuse vorba: „Principele Klttfen ar fi cel mai frumos ofiţer din armată, dacă n-ar fi ftirb. Numai că nu-i nevoie dv dinţi, ca să iei o bavareză…”

Garsonul italian plecase să aducă cele comandate. Din Miluit în oficiu, avea dv parcurs un lung coridor. Dar abia făcuse câţiva paşi, când se trezi în faţă cu un bărbat înalt care, apucându-l de mână, îi spuse pe nume;

— Saverio!

Garsonul tresări şi se opri încremenit

— Mă cunoaşteţi? bâigui el.

— Precum vezi, răspunse bărbatul. Te numeşti Luigi

Saverio, ai fost sergent în regimentul 14 de linie; ai dezertai, ai dispărut, după ce ai luat cu tine mai multe obiecte dv-ale camarazilor: punguţe de bani, ceasuri; ai şters-o din pricina unei femei, pe nume Adelina Gautier, pe care o iubeai şi care a murit…

— Ea m-a împins la păcat, ea a fost geniul meu rău…

— Bun sau rău, nu mă interesează. Mă interesează, în schimb, altceva: te ştiam întors acasă la tine, la Chiari… şi când colo, dau peste tine la Paris! La „Frascati*! Nu ţi-o teamă că ai putea fi recunoscut? Să zicem de vreun camarad? Nu ţi-e teamă că ai putea fi denunţat?

— Ştiţi… Soldaţii nu prea vin pe-aici, spuse Saverio, fără să facă nici cea mai mică încercare de a nega şi uluit să afle că faptele sale erau at it de bine cunoscute.

— Soldaţii, nu, dar ofiţerii? Ia priveşte-mă bine: ştii cine sunt?

— N-are rost, v-am recunoscut numaidecât, domnule căpitan Ciampi, spuse Saverio, aplecând capul.

— Dacă aşa stau lucrurile, atunci trebuie să alegi pe loc între două căi pe care ţi le propun, spuse Ciampi. Dur mai întâi: sub ce nume eşti cunoscut la Frascati”?

— Vittorio Mariani.

— Aşadar, alege: ori să fii jupuit frumuşel de acest nume de împrumut şi condamnat sub numele adevărat de Saverio ori să… ori să câştigi o sută de napoleoni – priveşte aceste două fişicuri…

Fără îndoială că, în ultimul timp, lui Agostino îi surâsese norocul la joc, căci ţinea în mână două fişicuri, pe care Saverk) le privea eu un amestec de îndoială şi de spaimă.

— O sută de napoleoni! Două mii de franci, bâigui SaVvi la. Numai că…

Simţea el că nu va pune” mâna pe banii aceia degeaba, «À I se va cere în schimb să facă ceva, ori imposibil de făcut, ori grozav de primejdios.

— Haide, hotărăşte-te odată! îl grăbi Ciampi. Colegii mde slujbă trec mereu pe lângă noi, ar putea auzi, ca din hitimplare, ce vorbim… în timp ce acolo, ei te aşteaptă…

Felul în care Agostino rostise *ei* îl făcu pe Saverio să înţeleagă că era vorba de clienţii pe care trebuia să-i nevvească.

— Bine, dar… şi Saverio nu-l părăsi din privire pe Agostino, ce trebuie să fac?

— Să mă laşi să vărs o picătură din sticluţa asta în unul din paharele…

— *Diavolo*! îi scăpă lui Saverio, care pălise şi îl privea pe concetăţeanul său cu ochii măriţi de groază.

Căpitanul îi arătă cu o mină fişicurile de napoleoni, iar cu cealaltă un flacon minuscul, tăiat în mai multe faţete, umplut cu un lichid incolor, la prima vedere cu totul Inofensiv.

— Ţi-e chiar atât de greu să alegi? întrebă Ciampi Ironic. Repet: ori două mii de franci şi independenţa, ori un denunţ pur şi simplu. Pe de o parte, posibilitatea de a to întoarce în pace la Chiari, unde să trăieşti… cinstit, până la adânci bătrâneţi, pe de alta, consiliul de război. Două mii de franci sau plutonul de execuţie? Alege!

— Dar… încercă Saverio, asta (şi arătă flaconul din mâna lui Agostino) e… e cumva otravă?

— Nu e treaba ta, dacă e sau nu e… Treaba ta: o singură picătură în băutura acelui bărbat şi aceste fişicuri sunt în buzunarul tău! Hai, hotărăşte-te, Luigi Saverio!

— Vă rog, nu! Vă rog, nu rostiţi acest nume!

— Într-adevăr, numele unui dezertor… Aşadar, vrei A-1 rostesc în gura mare?

— Nu! Nu! Dar dacă… Dacă mă arestează şi spun şi eu, tot în gura mare, ce mi-aţi propus? Ai?

Agostino înaltă din umeri:

— Cine să te creadă pe tine? între un soldat simplu şi ofiţerul său, crezi că judecătorul va ezita o singură clipă?

Pe mine mă va crede, nu pe tine. Şi. la urma urmelor, nătărăule, cine ţi-a spus că asta o otravă? Şi. la urma urmelor, ce-ai câştiga. Dacă ai şti ce anume faci? Ia ce-ţi ofer şi fă ce-ţi spun. n-o să ai nicio bătaie de cap.

— Oh! ce nenorocire pe capul meu! Ce nenorocire! exclamă Saverio. Adineauri ziceam că Adeline Gautier a fost geniul meu rău, dar acum, iată că…

Dar privirea lui înfrigurată se lipise de fie icuri ie cu bani de aur, pe care Ciampi! e ţinea întinse spre el; mâinile i se îndreptară într-acolo, aproape fără să vrea, spre aurul care însemna pentru el libertatea, un început de avere, viaţa „liniştită şi cinstită – în Italia natală – spusese *iiDiavoto*.

— Ei, da, făcu Agostino cu imn le. Acum, geniul tău rău eu sunt. La dracu'? Dar unde vei mai găsi tu un geniu rău, care să dăruiască bani celor care le duc lipsit?

Saverio îl mai privi odată cu o expresie sinistră, de om gata să rişte tot, să accepte orice, să sfideze totul.

— Ei? îl îndemnă Agostino pentru ultima oară.

— Daţi-nti întâi banii… spuse el cu desperare în glas, dar hotărât să facă tot ce i se verva pentru aceşti bani.

Între timp. Flori val dv Saint-Clair, să vu rând pişcotul cu migdale, observă, cu glas tare, că garsonul intâr/.le nepermis de mult.

Sol ignat. Însă, nu era deloc afectat de această întindere. Se simţea învăluit, pătruns de o adâncă fetâvire. Muzica lui Spontini îi revenea în auz, şoptindu-i cuvintele de dragoste. Apoi Louise, lângă el, at it de aproape… Simţea că visul prinsese să se îndeplinească, devenea realitate… Dar, trebuia să vegheze…

Aşezat în faţa celor două femei, alături de Florixeal, colonelul putea urmări nestingherit tot ev se petrece în salon. Cu spatele la perete, putea cuprinde dintr-o singură privire întreaga încăpere şi avea chiar perspectiva celorlalte saloane.

Doamna <kx Berruts şi micuţa contesă, din contra, nu puteau vedea sala decât răsucindu-se, pe scaunele lor, nu desluşeau nici măcar ceea ce se răsfrângea! n oglinzile înalte – de altfel, destul de îndepărtate de ele.

Cu instinctul unui ostaş cu experienţă, care e tot timpul în alarmă, Solignac scruta fiecare mişcare din salon şi forfota dintre săli, căci păstra convingerea neclintită că Agostâno Ciampi nu se îndepărtase. Aşadar, nici primejdia.

Sunt anumite momente în care simţi prezenţa duşmanului. Un fel de instinct te ţine treaz, şi îţi spune că pericolul e pe aproape.

Solignac continua să rămână tăcut, pe când Flori val, baroana şi chiar Louise – cam distrată – discutau despre lucruri fără însemnătate; colonelul le auzea glasurile şi în acelaşi timp, îşi urmărea gândurile şi temerile, când, deodată o zări pe And reia, traversând salonul vecin. Palidă, cu ochii febrili, frământând nervoasă buchetul de trandafiri pe care îl ţinea în mână, italianca apăru în pragul salonului, îl căută din ochi pe Solignac, îi aruncă o privire ciudată şi dispăru numaidecât.

— Sora după frate, gândi Solignac, acum şi mai convins de iminenţa pericolului, întru totul pregătit să-l întâmpine.

În sfârşit, garsonul se arătă. Avea obrazul aproape verde. Când depuse pe masă tava cu carafele cu bavareza, colonelul observă că mâinile italianului tremurau cumplit.

Înălţă ochii spre garson, dar acesta îşi coborî numaidecât pleoapele, de parcă privirea lui Solignac i-ar fi pătruns în suflet şi i-or fi ghicit gândurile.

Bavarezele aburinde, aşteptau să fie turnate în pahare. Florival, totdeauna amator de imagini poetice, se lansă în compai am mitologice.

Solignac turnă într-unul din pahare lichidul din carafă, apoi adăugă ciocolata.

— Pare cam caldă, spuse Louise, aplecându-şi uşor

obrazul în calea aburilor lăptoşi, care se ridicau din paharul pe trei sferturi umplut.

În acea clipă, Solignac tresări din nou. Andrvia – pe care nici Louise, nici doamna de Borruis n-o puteau vedea – pătrunse în salon şi cu pas hotărât, dar parcă mecanic, păru să se îndrepte spre masa colonelului.

Pentru o clipă, în spatele ci se arătă din nou Agostino, care dispăru numaidecât.

— Aici se joacă o dramă tainică, cumplită şi care ne priveşte, gândi Solignac.

Acum, ochii Andre iei nu se mai uitau după colonel: erau fixaţi pe paharele aburinde, abia aduse de garsonul italian.

La rândul său, colonelul privi paharele şi ghici gândul femeii: într-adevăr, băutura din pahare, bavarezele, o preocupau pe Andrvia. Dar de ce?

Solignac întinse mâna spre paharul său şi văzu numaidecât că Andrvia, dintr-odată oprită în mijlocul salonului, îşi împreunase mâinile, rugându-l ceva, mută, impâorindu-l, cu ochii înspăimântaţi, lărgiţi de groază.

— Ce-o fi vrând să spună? se întrebă Solignac.

Că Andreia îi ruga ceva, înţelesese cu uşurinţă. Iar când lăsă paharul la loc, pe masă, ba parcă îl îndepărtă puţin, putu citi. În privirea italience! o uşurare şi parca o mulţumire.

— Înseamnă că primejdia se află aici, îşi spuse colonelul.

Întreaga această scenă, mută şi plină de tragice subînţelesuri, scăpase Louisei de Farges, ca de altfel, şi lui Florival, care nu mai vedea în întregul salon decât ochii negri ai micuţei contese.

Louise privea, cu un surâs de copil alintat, cele două carafe pe jumătate golite; dintr-odată întinse mâna spre paharul pe care colonelul îl depusese, cu puţin timp înainte, pe masa:

— M-am înşelat, spuse ea, alintindu-xe în continuare. Am vrut, de fapt, bavareză cu ciocokită. Îmi permiteţi, colonele?

şi luă paharul de cristal, care conţinea băutura destinată lui Solignac.

Colonelul o căută din privire pe Andwia.

IX această dată, observă o schimbare completă, profundă, în trăsăturile domnişoarei de Olona: teroarea de adineauri făcuse loc unei destinderi totale, catx aducea a speranţă, a dorinţă.

— Aha, îşi spuse frumosul Solignac. Înseamnă că Ciampi şi-a băgat şi aici coada.

Într-adevăr, Saverio cedase. În timp ce cu o mână îi întindea fişicurile cu bani, cu cealaltă Agostino vărsase într-una din carafe – în bavareza cu ciocolată – câteva picături din flaconul tăiat în multe faţete.

— Eşti sigur că a cerut bavateză cu ciocolată? îl întrebase Ciampi pe Saverio.

Acesta, cu gâtul uscat, nu răspunsese decât printr-un semn din cap.

— Să nu cumva să te înşeli, să încurci…

Garsonul însă se îndepărtase, brusc, fără să răspundă, înspăimântat de ceea ce urma să facă, dar încercând să se consoleze la gândul că Ut urma urmei, nu avusese altă cale şi, docil să ajungă în faţa consiliului de război, mai bine s-o şteargă din Paris, cu punga plină, şi să ajungă la el acasă, ia Chiari.

— De asta, îşi spusese Agostino, privind în urma lui Saverio, frumosul Solignac n-o să se mai vindece!

În teoa clipă, simţise o mină aşezându-i-se pe umăr; tresărise şi se întorsese, gata de ripostă, dar o recunoscu pe Andrela, care îi spusese, fără ocol şi de parcă l-ar fi lovit cu un cuţit:

— Am văzut totul! Te-am urmărit, te-am pl, mht: am văzut!

— And reia!… încercase Agostino.

Dar ea îi tăiase vorba cu un gest can1 însemna: „Nu mai avem nimic să discutăm” şi se repezise spre saloane, pe urmele lui Saverio, dar nu înainte de a-i arunca fratelui ci:

— Ai uitat că cineva veghează asupra lui Henri de Solignac? Şi că acel cineva… acea cineva este Andreia de Olona?

Ce era de făcut? Cu siguranţă, nebuna va compromite totul. Marchizul turba de mi ale începuse să bată din picior şi să-şi frângă mâinile de furie. Andreia avea să-l împiedice pe Solignac să bxi otrava! Solignac, la un pas de moarte şi, pentru a doua oară, salvat 1

— Nebuna mai este îndrăgostită! scrâşnise el.

Îi trecuse prin minte să se ia după cu, s-o împiedice să ajungă până la Solignac, s-o ia de acolo, s-o ducă în afara cafenelei, departe, până ce otrava – cu efect lent, dar sigur – îşi va fi îndeplinit misiunea… Desigur, în cele din urmă, ar fi putut s-o silească cu forţa pe Andreia să părăsească localul, numai că orice agitaţie, la „Frascati”, ar fi constituit un pericol. Oamenii ar fi auzit, s-ar fi adunat, ar fi întrebat care este motivul… însemna să-şi saboteze singur planul atât de minuţios – şi cu sacrificii – conceput. Mai bine s-o lase pe Andreia să alerge la Solignac, poate că va ajunge prea târziu, după ce otrava din carafă va fi fost băută.

Aşa că, după ce se luase după sora sa, Agostino – pe care Solignac îl zărise pentru a doua oară – se amestecase în mulţime, cu intenţia de a ajunge în grădină. Trecând prin saloanele luminate şi animate, Agostino, ca napolitan superstiţios ce era, se întreba dacă rivalul său avea să piară sau nu. Număra cu grijă clienţii aşezaţi la mese şi-şi zicea:

— Dacă numărul consumatorilor e fără soţ, înseamnă că Solignac nu mai are scăpare!

Ajungând în piratul unui salon, Ago; tino pocnise din degete cu mi ale.

— Cu soţ, fir-ar să fie! Stă-i fi spus Andre ia tot?

Apropiindu-se de colonel, Andreia era hotărâtă să-i tpună, la nevoie cu glas tare, strigându-i, să arunce bavareza care i se servise. Puţin îi păsa de prezenţa contesei de Farges. Când este în joc viaţa bărbatului iubit, nu mai ţii seamă de convenienţe.

Aşadar, italianca trecuse pragul salonului şi parcursese jumătate din distanţa care o separa de masa colonelului; atunci se oprise, ţintuită, înspăimântată: îl văzuse pe Soli gnac ducând la buze paharul.

Privirea ei se întâlnise eu cea a colonelului şi, de departe, îl implorase, iar Solignac înţelesese.

Când colonelul depusese paharul la loc, Andreia respirase adânc, uşurată.

— Dell* cum să-i explice lui Solignac ceea ce aflase? Că în băutura din acel pahar se turnase otravă? Cum să-i spună ce văzuse cu ochii ei? Dacă Solignac va începe s-o întreb”, să-i ceară amănunte, să-i smulgă adevărul întreg, bucată cu bucată? Doar n-o să se apuce, acum, să-şi denunţe propriul frate?

— Ui urma ui mei, ce contează! îşi spusese ea. Nu-i voi vorbi şi nu-i voi răspunde la întrebări; vot încerca să-l alvez şi atâta tot!

Când îl văzuse că Iasă paharul pe masă, se întrebase:

— Oare o fi înţeles?

Şi aşteptase. Inima îi băfea să se spargă. Avea impresia că tini piele şi ceafa eu sunt strânsv în gheare de foc. Ah, această femeie, contesa de Farges pe care Solignac o iubea, vecina şi rivala, cea care avusese norocul să-i sica la capăt îi, să se poată apleca asupra lui – iat-o şi aici!

— Aici, aici, îşi spuneţi italianca, întinzând braţul, wiş putea atinge ceafa!

De-a b să se stă pl, nea să nu se năpustească asupra femeii cart îi furase iubitul, s-o sfâşiveu unghiile

Când contesa de Farges îi ceruse voie lui Solignac să schimbe băuturile, pe faţa italiencei gelozia şi suferinţa făcuseră dintr-odată loc unei expresii de sinistră fericire.

În acel moment, nefericita simţise înspăimântătoarva ispită, vârtejul drăcesc al crimei. Venită să-l salveze pe col pe care îl iubea, urma să vadă cum moartea avea s-o lovească pe cea care i-l răpise. Soarta voia ca otrava, destinată amantului, să fie băută de rivală. And reia axai pentru o clipă tentaţia să binecuvânteze această soartă.

Vodca – şi cu câtă sălbatică bucurie! – mina contesei apucând paharul şi apropiindu-l de buze. Paharul acela de cristal, strălucitor, conţinea agonia Louise! de Purges, răzbunam»!

— Soarta vrea ca această femeie să dispară, îşi spuse And ix ia. Iar *el* va fi din nou al meu, numai al meu!

Chipul italiencei exprima o asemenea cruzime satisfăcută. Încât Solignac se ridică brusc şi îi azvârli Andreiei o privire sub care italianca se clătină.

Simţise că Henri o ghicise şi întrevăzu, într-o clipă, că speranţa ei de a-l recupera pe colonel fusese dejucată. Louise de Farges nu va pieri…

În clipa în care paharul era aproape de buzele contesei, Solignac, aproape cu brutalitate, i-l smulse din mână şi vărsă conţinutul pe jos.

— Nu vă atingeţi de această băutură, e otrăvită! spuse el, cu mânie şi cu spaimă.

— Otrăvită? Otravă? bâigui Saint-Clair, pălind.

— Otravă! repetă doamna de Berruis, spăimântată.

Albă ca varul, Louise de Farges privea la Solignac, mai degrabă cu mirare, dee it cu teamă.

Andreia se afla în acelaşi loc, nemişcată. Întorcându-se instinctiv, contesa o văzu:

— Ah! Femeia aceasta! îi scăpă ei.

Printr-un gest, Solignac îi porunci Andreiei să plece.

În primul moment, italianca înălţă fruntea, bravind, însă numaidecât cedă, se răsuci pe călcâie şi fugi, cu prin Viräi rătăcită, inâbuşindu-şi suspinele în buchetul de trandafiri.

— Otravă! Adică… Ce înseamnă asta, colonele? întreba ytorivalde Saint-Clair, neliniştit dv moarte, jxmiru că gustase din pişcatul cu migdale.

fi – înseamnă că am duşmani, domnule, şi că această bavareză cu ciocolată îmi era des ti mită.

— Aşadar… Nu mie? întrebă Louise de Forges.

— Nu. contesă. Mie. Dar fiţi sigură că până mâine voi tifla adevărul în legătură cu cel care…

— Dar de ce abia mii ne? întrebă doamna de Bervuis, mirată că Solignac nu cheamă poliţia, să se plângă, să denunţe pe vinovat. De ce nu imediat?

— Pentru că îi cunosc pe vinovaţi şi am timp să-i pedepsesc. Mai trebuie să mă informez…

1 – Garsonul acela ticălos care a servit…

I – Presupunând că are vreo vină, garsonul nu este decât instrumentul. Nu mina, et a vărsat otrava…

— N-o fi mina domnişoarei dv Olona? întrebă încetişor Louise, tremurând de emoţie, că a îndrăznit să rostească numele Andrelei.

— Nu, răspunse Solignac, aşezând pe umerii contesei şalul care alunecase.

Aruncă pe masă o monedă şi o conduse pe contesă departe de „Frascati”.

— Acum puteţi să-mi spuneţi adevărul: otrava era pentru mine sau…? întrebă Louise de Farges, în timp ce de apropiau de trăsura care aştepta. Eu eram vizată?

— V-am spus: eu şi numai eu, contesă.

— Asta înseamnă că era cât pe-aci să-mi dau viaţa pentru dumneavoastră? întrebă ea cu un uşor tremur în glas.

Solignac îi simţea braţul sub al lui şi încercă s-o liniştească, privind-o şi apăsându-i cu tandreţe mina.

Louise pusese în întrebare o mângâiere cântată, care însemna o declaraţie. Dar Solignac nu îndrăznea s-o înţeleagă astfel, deşi primejdia aceasta nouă îi apropiase şi mai mult.

Rămase lângă trăsură, până ce Louise şi doamna de Berruis – aceasta încă speriată – urcară; apoi se înclină, în timp ce contesa de Farges îi spuse, la despărţire, privindu-l în ochi:

— Păziţi-vă, colonele, cum m-aţi păzit pe mine!

Rămase locului, urmărind trăsura care se îndepărta şi o mină mică fluturând un rămas bun, până când Florival de Saint-Clair îi spuse, neliniştit:

— Îmi permiteţi să mă retrag, colonele. S-a făcut târziu. Dacă aveţi atâţia duşmani, cum s-a dovedit, v-aş sfătui…

— M-aţi sfătui… Anume ce?

— A, nimic! Dar amintiţi-vă că Minerva, zeiţa înţelepciunii, nu ieşea niciodată fără platoşă.

— Vă mulţumesc, domnule.

— Şi… Florival era, în continuare, tulburat – aţi putea să-mi spuneţi… Pişcotul cu migdale…

— Care pişcot cu migdale?

— Cum, care? Cel pe care l-am mâncat!

— O! făcu Solignac. Puteţi fi liniştit, domnule: nimeni nu are vreun interes să vă otrăvească.

— Credeţi? Totuşi, va trebui să merg la medic, continuă Florival, pentru sine.

După plecarea lui Florival de Saint-Clair, Solignac se întoarse la „Frascati”. Spera să-l mai întâlnească pe Agostino. Dar italianul dispăruse. Solignac ceru să vorbească cu şeful grădinii. Îl întrebă cum se numea garsonul care servise bavarezele. Află că e un italian, un florentin, pe nume Vittorio Mariani – un om deosebit de

inteligent unul din cei mai buni şi mai zeloşi dintre angajaţii de la „Frascati”.

— Foarte bine, spuse Solignac. Vreau să stau de vorbă cu el.

— Dar…

— Trimite-mi-l. Sunt colonelul Solignac. Vreau să-i Hpun două vorbe.

Vittorio Mariani fu căutat peste tot. Garsonul se făcuse nevăzut. E adevărat, unul din colegii lui îl văzuse arunc! nd şortul de serviciu şi îmbrăcându-se în hainele lui de toate zilele încă înainte de ova fixată prin regulament.

— Ceea ce dovedeşte că şi Mariani era amestecat în tărăşenia asta. Îşi spuse colonelul.

— Ceru să se culeagă informaţii amănunţite despre acest Vittorio Mariani şi plecă, amintind că a doua zi, va trece din nou pe acolo.

La drept vorbind, nu dădea prea mare importanţă garsonului. Dacă trebuia să pună mina pe cineva, apoi nu pe vulgarul instrument, ci pe *implessario*, pe organizator, pe ticălosul de Ciampi. Pe el trebuia să-l caute. Complicele n-avea decât să fugă. Lui îi trebuia autorul acestei noi încercări de asasinat.

Luă o trăsură j-cu toate că simţea nevoia să-şi răcorească fruntea în vântul nopţii, fu silit să rămână în fundul trăsurii, nemişcat: îl chinuia o senzaţie de sufticare, ritmică, aproape în cadenţa inimii – glontele apăsa probabil puternii inima: suferinţa, surdă Ut început, devenea tot mai puternică.

— Să mor prosteşte… îşi spuse Solignac. O. dar n-o să-mi dau sufletul înainte de a-l pedepsi pe ticălos!

În momentul în care vizitiul opri în faţa porţii casei de Ut Rigaudie. O altă trăsură, particulară, un ttirrt pe care colonelul n-o băgase în seama până atunci, opri şi ea, la ei îi va paşi în urmă.

— Cine m-o fi urmărind? se întrebă Henri.

I se păru că recunoaşte carricfc-ul Andreici, aşa că se grăbi să plătească şi să intre, ca să evite o discuţie cu ea.

Avea încă dinaintea ochilor bucuria sălbatică zugrăvită pe obrazul italience! în clipa în care contesa de Farges luase paharul cu băutură otrăvită.

Dar orie! t se grăbise, And reia fu mai iute: Sărise din corrtck-ul ci şi acum se apropie, alergând. Cu tot întunericul, Solignac îi văzu ochii rătăciţi, chipul descompus.

— Un cuvânt, numai un cuvânt, imploră ea, pierdută. Mă crezi o ticăloasă – iartă-mă!

Trăsura care îl adusese pe Solignac se îndepărtase, pe întreaga stradă nu mai rămăseseră – în afară de carriedul oprit mai încolo – decât ei doi.

Solignac avu de gând să reteze orice discuţie, de la bun început, însă mânia îl împinse să-i răspundă pe un ton de zdrobitoare batjocură:

— Să vă iert? Acum ştiu că atunci când mi-aţi spus că Ottavio cere un alt cadavru, era o ameninţare. Cadavrul pe care îl cerea Ottavio – la drept vorbind, îl cercaţi dumneavoastră, domnişoară – era cel al unei biete femei, a cărei vină este că m-a salvat de la moarte.

— Da! strigă Andreia, da. O urăsc, o urăsc pentru asta, însă Dumnezeu mi-e martor că nu amâintrat la „Frascati” ca s-o văd cum moare! Ştii pentru ce am intrat în cafenea? Ştii, Henri? Ca să-ţi spun, să-ţi strig, să-ţi urlu să nu duci la buze băutura de care Agostino se atinsese şi… Acesta este adevărul. Îţi jur!

— Dar când mâna contesei s-a întins spre acelaşi pahar, cu băutura de care Agostino se atinsese? Atunci?

— Oh! Într-adevăr… Atunci, mărturisesc, un gând îngrozitor mi-a trecut prin cap! Mi s-a părut că soarta voia ca această femeie să moară! Venisem să te salvez pe tine şi pierea ea, care… Pe sufletul meu, jur că nu sunt o atât de bună creştină, încât să mă opun destinului pe cale să

lovească o rivală, mai ales că mâinile mele rămâneau curate…

— Aşadar, destinul, nu tu – mâinile talc rămânând curate… Dar privirea, ochii tăi, care străluceau de satisfacţie? Care se bucurau văzând paharul cu otravă apropiindu-se de buzele contesei?

— Şi chiar dacă cu aş fi încercat s-o ucid? îl întrerupse Andreia, înălţând fruntea şi bravindu-l. Şi dacă eu aş fi pus otrava în băutură? Ei, şi? Te iubesc, Henri. Şi o urăsc pe cea pe care o iubeşti tu, *santo*, n-ar fi fost nevoie decât… să tac, să mă stăpânesc – şi ea ar fi fost acum pe cealaltă lume!

— Fratele şi sora! spuse Henri cu dispreţ. Eşti demnă de fratele tău, eşti o adevărată Olona!

O apucă de încheieturile mâinilor şi îşi apropie obrazul de ea, iar Andreia, simţindu-i răsuflarea, închise ochii ca sub un sărut.

— Fratele tău a vrut să mă împuşte pe la spate, tu n-ai vrut să mă otrăveşti pe mine. Pe că ai vrut s-o otrăveşti! Te dispreţuiesc în aceeaşi măsură în care-l dispreţuiesc pe el! Andreia, cu otrava, Agostino, ascuns în întuneric, cu pistolul… Un asasin şi-o otrăvitoare! Pleacă I Pleacă!

Şi o împinse cu mânie, brutal, o îmbrânci aproape.

— O, Doamne! O, Doamne! mai bine ucide-mă, Henri… Dacă mă urăşti, totul s-a sfârşit!

— Da, te urăsc, te urăsc! Pleacă!

— Bagă de seamă ce spui, strigă ea, sălbatic. Da, da, să bagi de seamă: fiecare dintre cuvintele tale merită o lovitură de pumnal!

— A, da? O fi cineva ascuns în trăsură, pregătit să mă lovească? Să vină-ncoace!

Mâinile lui căutau febrile pistoalele.

— O, Henri, nu m-ai înţeles! spuse italianca. Ţi-am spus că Ottavio, mort, cere o altă moarte. O *moartă*! Dacă nu vrei ca sufletul meu să-ţi vină la căpătâi, să-ţi

chinuiască somnul – aşa cum mi-l chinuie pe al meu sufletul lui Ottavio – atunci nu mai spune că mă urăşti!

— Ai fi în stare să te omori?

— Blestemându-te şi… şi adorându-te!

Andreia pusese în glas toată muzica şi toată puterea de convingere de care dispun femeile, când imploră iubire.

Colonelul o privea şi se întreba dacă nu îi va striga, în următoarele clipe: Du-te! Te iert…

Dar, în faţa Andre ici, frântă, o revedea pe Andreia, trufaşă, dreaptă, cu teribilul ei surâs, acel surâs al fiarei gata să se azvârle asupra prăzii… îşi trecu mâna peste frunte:

— Du-te, spuse el. Pleacă! Şi dacă ai curajul să te pedepseşti singură, mai întâi cere-i lui Dumnezeu să-ţi ierte păcatele!

Între timp, sunase: când se deschise, el o împinse înapoi pe Andreia, intră şi trânti poarta. Însă. În urma lui un strigăt sfâşietor de groază, de disperare, de agonie îi străpunse inima. Deodată, strigătul încetă, parcă retezat de cuţitul unei ghilotine.

Solignac se simţi scuturat de fiori. Rămase o vreme nehotărât. Întrebându-se dacă n-ar trebui să se întoarcă, s-o ajute pe acea femeie. Poate că leşinase, poate că avea nevoie de ajutor? Andreia, pe care o iubise atâta! Dar ce depărtare între acest moment sinistru şi ziua însorită din piaţa Carrousel! Oare aşa trebuia să sfârşească asemenea dragoste?

Colonelul se linişti când auzi trăsura plecând, depărtindu-se. În galopul cailor.

Călăuzindu-se după lumina lunii, cernută prin frunzişul arborilor, se Îndreptă spre pavilionul lui. Castorvt îl aştepta!

— Slavă Domnului! făcu husarul, dar ştiu că m-ai făcut să aştept! Ştii cât o ceasul? Unu şi jumătate după

miezul nopţii. De două ceasuri mă perpelesc şi mă întreb dacă chiar trebuie să întorc Parisul pe dos, ca să te găsesc! Uite, pistoalele sunt gata încărcate…

— Ca să le descarci în cine?

— Asta nu se spune. Dar, pe legea mea, am petrecut o seară care m-a dat gata. m-a îmbolnăvit!

— Cum aşa? De ce?

— U i le-aşa. Mai devreme, am fost pe la casa de Farges, tu Catherine, la Catissou… Am mai stat de vorbă, am… Ilmr când m-am întors aici… Singur… Mi-era de parcă finei sute de draci l-ar fi urmărit pe colonelul meu!

Solignac înălţă din umeri.

— Gata, de-acum încolo schimbăm foaia! continuă Costoret. De-acum încolo, oriunde te-ai duce, la orice petrecere, merg şi eu. Nu te mai las din ochi. Când mă gândesc ce ai fi putut păţi iar!… Mi se zbârleşte părul de groază! Află că eu ţin la viaţa mea, chiar dacă stăpânului meu nu-i pasă de a lui.

Solignac se întoarse spre Castoret, zâmbind ciudat:

— Aşa crezi? Că nu-mi pasă de viaţă?… Te înşeli! Din contra, în privinţa asta am devenit un avar! Şi, ca să ţi-o dovedesc, îţi poruncesc să închizi bine obloanele, să tragi perdelele, să nu pătrundă niciun firicel de lumină, când se va lumina de ziuă, fiindcă am de gând să dorm până la prânz. Sunt obosit, inima a cam obosit şi ea, iar eu, acum, mai mult ca niciodată, vreau să trăiesc! Fiindcă, acum, nu numai pe mine mă ameninţă, nu numai pe mine vrea să mă lovească! Ci şi pe ea i

— Parcă pe mine… bodogănea Martial Castoret, în phizfrtd obloanele şi trăgând perdelele.

VI

LOUISE DE F ARGEŞ

Oricare altul – cu excepţia lui Agostino – ar fi abandonat partida. Acest ultim eşec ar fi putut avea consecinţe dezastruoase, atât pentru planul pus la cale, cât

şi pentru autor – marchizul însuşi.

Nu *sedescoperise* el (cum se spune în termeni de scrimă), dând greş în încercarea, pe cât de îndrăzneaţă, pe atât de josnică, de a turna otravă într-o bavareză? Desigur, marchizul conta pe faptul că Solignac nu anunţase poliţia în legătură cu această întâmplare a cărei victimă fusese – mai exact: fusese cât pe ce să fie – şi că va mai păstra o vreme secretul acestei agresiuni. Numai că, de astă dată, primejdia se anunţa mai nuire şi mai apropiată în timp. Dacă, de pildă, Solignac îl va denunţa pe Luigi Saverio, acesta din urmă va mărturisi totul, fără nicio şovăială. Dar, asupra acestui punct cel puţin, Agostino se simţi, curând, mai liniştit: Saverio dispăruse într-adevăr şi, probabil, pentru totdeauna. Nu mai fusese văzut la „Frascati”; fusese căutat cu insistenţă, dar în zadar: trebuia să fie acum departe de Paris.

— În asemenea treburi, succesul imediat este neapărat necesar, îşi spunea Ciampi. Acestea nu sunt acţiuni pe care să le poţi repeta.

Şi, totuşi, el repetase asemenea „acţiuni”. Le repetase şi dăduse greş de fiecare dată. Iar acum nu numai colonelul Solignac îi cunoştea secretul; ci poate că îl bănuia, măcar, şi contesa de Farges.

Îi rămăsese însă o speranţă: că Louise de Farges nu-l putea bănui pe el, marchizul de Olona, că ar fi avut vreo legătură cu otrăvirea unei băuturi. Fugind, dispărând, Luigi Saverio atrăsese atenţia asupra sa, şi numai asupra sa, deci se învinuise singur.

De altfel, Agostino îşi confecţionase o versiune nou-nouţă, pentru cazul în care Solignac l-ar fi acuzat în faţa contesei.

— Otravă în bavareză? Asta-i bună! Pariez că bavareza nu era otrăvită! Dar presupunând că, într-adevăr, băutura ar fi conţinut otravă, este limpede ca lumina zilei că vinovatul nu poate fi decât acel Mariani, fost soldat,

dezertor, care servise, probabil, sub comanda domnului de Solignac, pe care îl ura, din cine ştie re motive…

Odată găsit acest „răspuns. Agostino începu să privească lucrurile cu mai multă linişte.

Numai că era silit, de însuşi păienjenişul pe care singur II ţesuse, să ducă până la capăt ceea ce începuse. Simpatia bătrânului domn de Navailles pentru el luase proporţiile acelor afecţiuni de bătrân: copilăreşti, absolute, egoiste. Domnul de Navailles îl iubea pe marchizul de Olona pentru că „prietenul principilor" îl ţinea la curent cu o mulţime de întâmplări şi amănunte, adeseori mincinoase, alte ori exacte, în legătură cu viaţa dusă de Ludovic al XVIII-lea în străinătate, în legătură cu versurile pe care le compunea regele, fabulele pe care le alcătuia; apoi povestea tot felul de anecdote despre Napoleon: bădărăniile lui, primejdia prin care trecuse la Schönbrunn, de pildă, când un fanatic de vreo şaisprezece – şaptesprezece ani, Friedrich Staabs – care nu era deloc nebun, o spusese însuşi Corvisart, medicul lui Napoleon, – se năpustise asupra împăratului, să-l înjunghie.

Toate aceste discuţii îi plăceau – grozav bătrânului marchiz, iar Louise de Farges îşi da seama, pe măsură ce treceau zilele, că va avea de luptat din greu cu încăpăţânarea oarbă a bunicului ei. E adevărat, după dramatica întâmplare de la „Frascati", micuţa contesă devenise mai hotărâtă, mai neînduplecată. Acum ştia cine este duşmanul care îl pândea, îl urmărea pe colonelul Solignac.

De altfel, colonelul îi afirmase că acea ultimă lovitură nu pornise de la Andreia. Ceea ce însemna că venea de la marchizul de Olona. Dacă nu era ea, era el…

Louise ar fi vrut să-i vorbească lui Henri cât mai curând posibil despre bănuielile şi mai ales despre temerile şi. Cât despre certitudinile colonelului… Micuţa contesă nu voia să-l rănească, repetându-i numele

italiencei, îl iubea şi mai mult – fusese atâta pasiune arzătoare, atâta devotament şi hotărâre de îndrăgostit în privirea lui Solignac în clipa în care-i smulsese din mână paharul cu otravă, invit

Louise se simţea cuprinsă de o fericire fără margini, amintindu-şi scena de la Frascati”.

Chiar a doua zi după această întâmplare, Solignac se prezentă la casa de Farges, să le informeze de sănătatea contesei. Se temea de vreo criză – firească după o asemenea emoţie. Dar o găsi pe Louise surâzătoare, odihnită, cu zâmbetul ei copilăresc de totdeauna, pe care nicio primejdie nu i-l putuse şterge.

Colonelul nu îşi ascunse uimirea şi bucuria.

— Dar, colonele, mirarea, uimirea dumneavoastră este aproape o insolenţă! spuse Louise. Mă luaţi drept o femeiuşcă, pe care cea mai neînsemnată emoţie o face să leşine? O, nu! Sunt demnă de un prieten ca dumneavoastră!

În continuare, conversaţia rămase la schimbul obişnuit de amabilităţi. De altfel, micuţa contesă încerca un fel de voluptate în a nu-i da lui Henri niciun prilej de a trece la declaraţii de dragoste, la mărturisiri…

Strădanie zadarnică, de altfel: Solignac nu îndrăznea. Devenise de o timiditate, neobişnuită la el, în faţa acestei femei care îi umpluse viaţa. Nici el nu era în stare, în acea zi, să rostească numele fratelui Andreiei; între colonel şi contesă se statornicise un dublu secret: cel al dragostei lor şi cel al urii comune.

Dar era peste putinţă ca numele lui Agostino să nu fie rostit. Nu putea fi evitat.

Louise de Farges îi vorbi lui Solignac despre ciudata prietenie care se legase între domnul de Navailles şi marchizul de Olona. Fără a îndrăzni să meargă mai departe, să-i spună ce planuri avea bunicul ei în ceea ce o privea, contesa îl întrebă care ar fi mijloacele de a-l

îndepărta pe italian din casa de Farges.

Solignac păli şi răspunse, scurt:

— Numai să-l întâlnesc cu aici, doamnă!

Asta mirosea a provocare! Dar Louise nu voia aşa ceva. Voia, doar, ca Ciampi să nu-i mai calce în arsă.

Pentru ea, să aducă vorba de Agos ti no în faţa lui Sougnoc era un lucru dureros: sub numele fratelui se ascundea, mereu, cel al surorii.

Cât despre Solignac, nu făcea niciun efort de a-şi ascunde sentimentele, pe care i le inspira Ciampi:

— Am un prieten, un frate de arme. Începu Solignac. Un om cu un suflet mare şi ales, de o cinste fără pată. Acest om a iubit din toată fiinţa sa o femeie şi a luat-o de sotie. Ea era o fire cam romanţioasă, şovăielnică şi care şi-a căutat fericirea exact acolo unde nu se afla: deci, l-a înşelat pe cel de alături, pe cel credincios şi curat. Avea un soţ devotat, un cămin cinstit. Până când cineva a pătruns în această casă pe furiş, ca un hoţ şi a întinat onoarea bărbatului... Acum, biata femeie plânge, privindu-şi fericirea zdrobită, iar tovarăşul meu de arme aşteaptă, ascuns undeva, în Paris, ca douăsprezece gloanţe, pornite poate chiar din puştile unor soldaţi pe care i-a comandat cândva, să-l scape de durerea pricinuită de laşitatea acestui ticălos şi de greşeala nefericitei sale soţii.

— Ce vreţi să spuneţi? întrebă Louise de Fărges, adânc impresionată. Că marchizul de Olona ar fi amestecat în... în viaţa acestui bărbat.

— Da. I-a terfelit onoarea.

— Dar cum se face că până acum nu mi-aţi vorbit despre acest prieten?

— Pentru că am considerat că taina îi aparţine. Astăzi însă, trebuie să vă explic pentru ce îi urăsc pe omul care l-a lovit în inimă pe prietenul meu; şi să vă explic pentru ce, mai devreme sau mai târziu, îl voi pedepsi!

— Trebuie să înţeleg că soţul înşelat nu poate să se

răzbune singur?

— Nu. Pentru că nu poate face un pas prin oraş, fără să-şi rişte viaţa.

— Dar ce fel de om este?

— Un om care valorează mai mult decât mine, doamnă, un om care şi-a dat viaţa pentru cea mai nobilă dintiv himere: libertatea!

— Şi-a dat viaţa?

„— Ar fi fost în acest moment, executat, dacă n-aş fi izbutit să-l smulg din ghearele gardienilor de la închisoarea Temple.

— Maiorul Rivière? întrebă Louise care, ca, de altfel, întreg Parisul, cunoştea povestea. Aşadar, cel care l-a ajutat să evadeze, acela…

— Da, eu sunt acela. Am riscat pentru a-mi salva un prieten care, sunt convins, şi el şi-ar fi dat viaţa pentru mine. Am riscat, aşadar, să fiu tradus în faţa consiliului de război. Dar care judecători m-ar fi condamnat pentru asta? Şi, la urma urmei, n-am avut timp să mă gândesc la consiliul de război… Am acţionat. Salvarea acestui om de la moarte era o datorie.

— Maiorul Rivière… repetă Louise. Nu cumva el este cel amestecat în complotul Filadelfilor – despre care umblă o mulţime de zvonuri? Unul dintre acei ofiţeri care II recunosc pe colonelul Oudet drept şeful lor?

— Nu ştiu ce anume urmăreşte, în taină, Claude Rivière. Şi nici nu vreau să ştiu. Dar ştiu că ţin la el, îl admir, îl plâng şi II ajut.

— Şi spuneţi că acest nefericit proscris se gândeşte la fericirea lui pierdută?

— El? Dar ar fi fericit să cadă răpus de gloanţe, numai să scape de chinul zilnic pe care i-l pricinuieşte amintirea acestei femei mult iubite…

— Dar ea? Ea unde este, acum?

— La domnişoara de la Rigaudie.

— Cum, locuieşte acolo, alături de dumneavoastră?
— Da.
— Şi ce face? x
— Biata femeie… Se gândeşte la ce-a făcut, plânge…
— Suferă?
— Ispăşeşte!
— De fapt, spuse micuţa contesă, cu un zâmbet melancolic şi indulgent, care contrasta cu obişnuita expresie zeflemitoare a buzelor ei, de fapt, ai totul de câştigat rămânând o femeie cinstită – dacă nu din datorie, atunci măcar din egéism!

Dintr-odată îl privi pe Solignac drept în ochi, cu un aer hotărât:

— Colonele, spuse ea, l-aţi smuls pe camaradul de arme din închisoare. Ce aţi spune dacă eu aş reuşi să-i redau libertatea?

Solignac se înclină uşor, având aerul că răspunde: „E Un lucru greu, aproape imposibil de făcut…” – Să-l redăm libertăţii şi vieţii, continuă contesa.

— La întrebarea: Ce aş spune dacă… vă răspund că ştiam de multă vreme, contesă, că sunteţi o zână bună. Însă, din nefericire, condiţiile de război nu se supun baghetei vrăjite.

— Maiorul Rivière a fost condamnat?

— Încă nu. Din nefericire, condamnarea în contumacie va fi pronunţată abia când vor fi renunţat definitiv să pună mina pe maior.

— De ce anume este acuzat?

— Complot împotriva securităţii statului, a Imperiului, a împăratului.

— O, nefericitul! exclamă Louise de Farges.

Reflectă un timp, apoi:

— În timp ce vorbeaţi, mi-am alcătuit un plan, desigur, un plan femeiesc – ştiţi doar că noi, femeile, suntem cam nebune… Mi-am zis că ar fi minunat dacă ar

putea fi reunite aceste fiinţe… El şi ea…

— Rivière şi Thérèse?

— Thérèse se numeşte? Ei, bine, da: Thérèse şi Rivière… Măcar pentru a-i arăta acestui marchiz de Olona că…

— O! o intix rupse Sol ignat. Că marchizul va fi ucis de mine sau de Riviere, nu contează, de pe-acum e un om mort!

— Spuneţi acest lucru cu un sânge rece care-mi dă fiori, coamele!

— Să nu mai vorbim despre acest om. Să vorbim despre Rivière. Într-adevăr, planul dumneavoastră este bun, admirabil, impresionant, într-un cuvânt… un plan domn de dumneavoastră, doamnă. Dar… cum îl veţi realiza?

— M-am gândit: astăzi suntem în 25 octombrie, colonele. Împăratul a părăsit Viena de zece zile; pacea a fost ratificată în 20 ale lunii, iar mâine… vedeţi cât de bine informată sâni? – aşadar, mâine. Maiestatea Sa va sosi la Fontainebleau. Ştiu că împăratul vă preţuieşte mpit, vă priveşte ca pe unul dintre ostaşii lui favoriţi, ca pe unul pe care se poate bizui… Acest lucru se poate deduce, în lipsă de informaţii mai precise, şi numai privindu-vă uniforma… Trebuie să aibă o foarte bună părere despre dumneavoastră, dragul meu colonel, ca să vă rabde această ţinută… mai mult fantezistă decât reglementară şi fanfarele formate din virtuoşi…

Solignac zâmbea. Se simţea profund emoţionat la gândul că Louise va încerca să-l salveze pe Rivière.

— În care caz, continuă ea, de ce nu i-aţi cere împăratului să-l graţieze pe maior?

Solignac avu impresia că nu auzise bine:

— Eu?

— Împăratul nu va refuza un erou care cere graţierea unui brav oştean.

— Împăratul este neînduplecat în privinţa disciplinei. Nu va înţelege şi nu va face nicio derogare de la Codul Militar – aspru, dar necesar. De altfel, nu mai ştiu dacă v-am mai spus: când maiorul a fost pus în retragere, am încercat în zadar să atenuez severitatea acestei hotărâri… Aşa că, din nefericire, eu nu mai pot face nimic pentru

Rivière. Singurul lucru pe care l-am putut face l-am (Acut: să-mi risc viaţa, ca să-l liberez din închisoare.

— Se pare că aveţi dreptate, încuviinţă Louise de Knrges. Nu văd nicio speranţă ca dumneavoastră să-l puteţi convinge pe împărat.

Clătină din cap, apoi, după un timp, zâmbind:

— Dar dacă ceea ce nu poate obţine colonelul Solignac, ar fi obţinut de altcineva?…

— Altcineva? Din fericire nimeni nu mai cunoaşte această taină… a celui care l-a salvat pe maior din Temple…

— Nimeni, nimeni? Dar eu? întrebă contesa.

— Vreţi să spuneţi că…?

— Da. vreau să spun că împăratul care mi-a permis, în câteva vânduvi, anumite libertăţi, deloc conforme firii lui, poate că va acorda unei femei ceea ce i-ar refuza unui soldat – fie el şi foarte viteaz… Sunt sigură că voi fi foarte elocventă, dacă voi pleda cauza lui Rivière…; Fiindcă mă voi gândi că pledez pentru…

— Pentru?… întrebă Solignac, văzând că Louise se oprise. Dar ea nu răspunse. Apoi:

— Ei, ce credeţi despre acest plan?

— Cred că… Cred că sunteţi cea mai minunată, cea mai fermecătoare dintre femei…

— O! O! îl opri ea cu un gest. Lăsaţi osanalele pe seama lui Saint-Clair, la asta se pare că este aproape la fel de priceput…

— Ei bine, cred că… Dacă devotamentul meu cel mai profund nu ar fi mai vechi decât atât, atunci ar trebui să

dateze din această clipă şi numai pentru că v-aţi întrebat cum l-aţi putea salva pe fratele meu de arme!

— Aşa da! Asta sună mai frumos decât un madrigal… Deci, sunteţi de părere să-i vorbesc împăratului?

— Desigur, însă… Vă veţi găsi în situaţia de a cere – eventual, de a obţine – o graţiere pe care maiorul Rivière ar refuza-o!

— O! Avem aşadar de-a face cu un fel de spartan?

— Cam aşa ceva.

— La urma urmei, n-ar trebui să-mi pese ce va face maiorul cu graţierea acordată de împărat. Acest erou de piatră nu va merge, sper, totuşi până acolo, încât să ceară să fie, totuşi, împuşcat… E adevărat, soţul înşelat ar vrea să moară… Astfel, regăsind-o pe cea pe care a iubit-o…

— La drept vorbind, a iertat-o, însă nu vrea s-o mai vadă. Adineauri v-aţi lăsat purtată de visul de a-i reuni… Din păcate, e un vis. Irealizabil…

— Dar spuneţi-mi, colonele, chiar nu a mai rămas nimic omenesc în acest maior Rivière? Nu mai iubeşte nimic?

— Ba da, iubeşte două lucruri – care pentru el fac unul singur: libertatea şi Franţa!

— Să fie sănătos şi să trăiască pentru Franţa! O clipă, cred că am găsit: ce-ar fi să accepte graţierea, să accepte să trăiască măcar pentru ura pe care o nutreşte faţă de marchizul de Olona? Să accepte graţierea, ca să se răzbune. Chiar mâine îl voi vedea pe împărat, îi voi vorbi, voi încerca să-l seduc şi să-i smulg graţierea! Atunci maiorul va putea, dacă va dori, să se răzbune. Să se măsoare cu marchizul de Olona, nu am nimic împotrivă. Ceea ce însă n-aş dori… N-aş vrea defel ca dumneavoastră, colonele, să vă riscaţi împotriva acestui italian o viaţă glorioasă, pentru care nu văd cum aş putea cere graţierea, nu lui Napoleon, ci cuiva mult mai mare decât toţi împăraţii: lui Dumnezeu!

— Vreţi să spuneţi că nu doriţi să-mi risc viaţa împotriva celui care... despre care aţi vorbit? întrebă Solignac.

— Da, asta vreau să spun. Cu hotărâre!

— Şi... Pentru ce?

Aşteptă răspunsul cu nelinişte, cu spaimă, cu inima strânsă. Simţea în piept o durere ascuţită, dar fermecătoare.

— Pentru ce? repetă Louise de Farges, coborând glasul, la rândul ei emoţionată şi străduindu-se să păstreze tonul de spumoasă conversaţie de pint atunci. Pentru că... încă nu v-aţi vindecat... Pentru că... un duel... O luptă, chiar acum... De altfel, doctorul Dupuytren însuşi...

Se opri din nou şi întoarse privirea spre Solignac; ochii ei negii se cufundară în eci albaştri ai colonelului. Instinctiv mâinile ei, frumoasele ei mâini, începuseră să se îndrepte, ca atrase, spre mâinile întinse ale lui Solignac.

— Nu, spuse el, încet, mângâietor. Nu pentru asta, nu-i aşa că doar nu pentru asta? A, nu din milă, nu pentru că viaţa mea ar atârna de un fir de păr din pricina acestei răni, nu pentru asta ţineţi să trăiesc! Ci pentru că ştiţi bine că această viaţă, aşa cum mai este, vă aparţine, întreagă şi aş da-o la un singur semn al mâinii pe care o ţin în mâinile mele. Pentru că ştiţi că vreau să trăiesc pentru dumneavoastră, pentru că sunt al dumneavoastră, pentru că vă iubesc!

Pe măsură ce Solignac vorbea, Louise, de obicei surâzătoare, deveni serioasă şi, fără să răstească niciun cuvânt, cu privirea uşor înceţoşată, ca strivită sub o povară peste puterile ci, îşi lăsă capul pe umărul colonelului.

Iar el, păstrând în continuare mâinile ei într-ale sale, se aplecă uşor şi îşi apropie buzele de pleoapele coborâte ale Louisei. I se părea că aude un glas îndepărtat, stins, murmurând aceste cuvinte de atâtea ori auzite de urechile lui, însă abia acum înţelese:

— Te iubesc!

Încercarea era prea grea pentru biata lui inimă. Solignac gemu, se ridică brusc şi se rezemă de o mobilă – încă puţin şi s-ar fi prăbuşit.

— Dumnezeule! se sperie Louise. Ce s-a întâmplat T

Solignac încercă să zâmbească, dar nu izbuti.

— A, nimic, răspunse el. Şi fericirea poate face rău…”

Făcu un nou efort să zâmbeuscă. De astă dată, reuşi, pe jumătate. Era palid ca moartea.

— Inima… spuse el, cu greutate. Aveţi dreptate, Louise, viaţa mea ţine de un fir de păr, aşa că trebuie să fiu grijuliu cu ea. Şi totuşi, sunt atât de fericit!

Apucă din nou mina contesei:

— Aş vrea să plec, spuse el. Puţină odihnă şi durerea va trece. Binecuvântată fie această durere!

Louise încercă să-l mai reţină. Dar Solignac simţea nevoia să fie singur, ca ea să nu-l mai vadă cât suferea, fizic, şi pentru a se bucura de bucuria sufletului său.

— Dar dacă o să căderi, în drum spre casă? întrebă ea, îngrijorată.

— A, nu! Până acum, încă n-a murit nimeni de bucurie.

Îi sărută mâna îndelung şi plecă, nu înainte de a-i reaminti:

— Rivière! Gândiţi-vă la el!

— Vă jur! îl asigură Louise.

Rostise aceste cuvinte, de parcă ar fi rostit: „Vă jur, că vă iubesc!”

Solignac se temea să nu înnebunească de fericire. De altfel, se sufoca, îi era tare rău.

Văzându-l, Castoret – care ştia de unde venea colonelul – îl întrebă, îngrijorat:

— Ce s-a întâmplat? Altă nenorocire?

— Din contră!

— O bucurie?

— Şi încă cea mai mare din viaţa mea.

Martial, care înţelesese ce voia să spună colonelul, îşi mângâie mustaţa:

— Şi Catissou mi-a spus că mă iubeşte – ea să vezi, cum vin de se leagă lucrurile!

Între timp, Solignac se dezbrăcase de tunică şi, aşezat într-un fotoliu, îşi apăsa, cu amândouă mâinile, inima rănită şi bucuroasă.

— Afurisitele astea de femei, gândea husarul, văzându-l pe stăpânul său suferind. Nu se lasă până nu fac bărbaţilor măcar un necaz. Când sunt iele, le înfurie, vezi roşu în faţa ochilor; când fac pe bunele. Îţi dau palpitaţii! Ah, minunate1 creaturi, fără doar şi poate, dar dracu' să le priceapă!

Contesa de F Argeş era perfect informată despre întoarl ceixsa împăratului la Paris. Napoleon ajunse, într-adevăr, în 26 octombrie la Fontainebleau, unde se instală cu întreaga lui curte.

I Pentru un moment, contesa fusese tentată să ceară Cezarului ce aparţinea doar Cezarului: dreptul de graţiere. Dar aflase între timp că Napoleon era ocupat numai cu treburi politice: discuta cu Cambacérès atât de îndelung şi preocupat, încât însăşi împărăteasa Iosefina se neliniştise, izbită, cum era, de răceala soţului ei. Care să fi fost motivul pentru care împăratul, după o campanie atât de norocoasă, se arăta întunecat şi, oarecum, nesigur! Nu se ştia.

— Ceva ce este neîndoielnic, gândea Louise, este că îmi va fi mult mai uşor să obţin graţierea lui Rivière la Tuileries docil la Fontainebleau.

De altfel, întinderea aceasta nu înrăutăţea în niciun fel situaţia maiorului. Claude Rivière trăia în continuare în ascunzătoarea lui, fără ca poliţia să aibă cea mai mică bănuială că, un om acuzat de complot împotriva securităţii statului, se afla atât de aproape, în capitală. De altfel,

maiorul Rivière nu era singurul pe care agenţii lui Fouché nu puseseră mina: un general proscris se ascundea şi el, tot în Paris, într-o veche mănăstire, şi încă de multă vreme. Povestea generaluluiascuns a ajuns până la noi datorită lui Victor Hugo, care se înrudea cu generalul Lahorie – acesta era numele lui.

Maiorul aştepta, cu nerăbdare, semnalul pe care avea să-l dea Bernard Thvvenot. „Pe curând*", îi spusese *Varus* la ultima lor întâlnire, iar Claude era cuprins de acea nelinişte, acea frământare care precede o luptă. Numai că această stare dura, zilele treceau, treceau săptămimle, iar

Rivière, aştepta, aştepta încordat... Dar parcă ai lui îl uitaseră...

Napoleon se grăbise să se întoarcă în ţară. Acolo, pe Dunăre, luna noiembrie era ceţoasă, friguroasă... Acesta să fi fost motivul întoarcerii împăratului? De ce se întârzia declanşarea acţiunii? Ce s-o fi întâmplat, oare? Să fi descoperit poliţia urmele complotului? întrebări, întrebări la care Claude Rivière nu găsea răspuns.

Sosirea lui Napoleon dăduse semnalul unor serbări strălucite, ieşite din comun. Fiecare dintre marii demnitari ai Imperiului ţinea să dea o recepţie în palatul său, pe care s-o onoreze cu „înalta sa prezenţă", pentru o oră măcar, învingătorul de la Wagram. La un moment dat, fusese vorba de o serbare în stil grec, la Petit Trianon, unde, pe atunci, locuia prinţesa Paulina Borghese...

Louise de Farges pândea o astfel de ocazie, ca să-i poată vorbi împăratului, într-un moment de destindere. Dar, din nefericire, serbarea antică fu contramandată.

— Aştept alt prilej, îi spusese Louise lui Solignac.

Dar nu axai de aşteptat prea mult timp: prinţul de Neufchâtel îl invită pe împărat, pe împărăteasă şi întreaga lor curte, la o partidă de vânătoare, care avea să fie urmată de o reprezentaţie teatrală la reşedinţa sa, Grosbois, ce aparţinuse lui Barras, cel mai corupt şi mai

risipitor dintre membrii Directoriului.

Fusese invitată şi contesa de Farges; de asemenea Solignac, care, pentru întâia oară de când* fusese rănit, îmbrăca, iarăşi, eleganta uniformă a husarilor regimentului Berkeny.

Când, după-masă, împăratul îşi făcu apariţia – plictisit, morocănos – în compania Iosefinei, în sala în care Berthier pusese să fie instalată scena, primul chip pe care-l remarcă fu cel al lui Solignac.

Într-adevăr, Napoleon arăta încordat, îngrijorat; dar văzându-l pe frumosul colonel – pe care fusese cât pe-aci M piardă – zâmbi, iar obrazul lui pământiu, gălbejit, se lumină:

— A! zise el, iată-l pe frumosul colonel! Dar cum se face că invulnerabilul de pe malurile Rinului şi ale Dunării, era gata să piară pe malurile Senei?

— Aş fi fost nespus de mâhnit să mor pentru o altă cauză decât cea a împăratului şi a Franţei, răspunse Sougnnc.

Împăratul zâmbi de-a binelea: răspunsul îi plăcuse.

— Sunteţi încă palid, colonele.

— Abia m-am ridicat din pat.

— Vreţi să vi-l trimit pe Corvisart?

— Vă mulţumesc, Majestate, însă, astăzi, cel mai bun doctor este timpul.

— Atunci, îngrijiţi-vă. Mai avem încă multe lucruri de făcut împreună. Şi nu uitaţi că niciunul din ofiţerii mei nu-mi este mai drag, spuse împăratul şi se îndepărtă.

Cuvintele lui Napoleon fuseseră auzite de câţiva dintre demnitari şi militari; unii fură cuprinşi de invidie, alţii se bucurară de cuvintele imperiale adresate bravului colonel, oricum, mulţi îl înconjurară numaidecât, manifestându-şi bucuria că se întremase.

Napoleon şi Iosefina luară loc în primul rând, lângă scenă, înconjuraţi de principi, principese, de ofiţeri de stat-

major, de mareşalii de azi şi de regii de mâine. Ciudat, doamnele de onoare se purtau rece cu Iosefina.

Contesa de Farges, aşezată nu departe de împărat, obţinuse de la acesta salutul şi zâmbetul pe care nu i-l refuza niciodată… Dar, un zâmbet era prea puţin, când era vorba de viaţa unui om.

— Să aştept sfârşitul piesei, gândi Louise. Să contez pe influenţa lui Brunet.

Actorul Brunet, legendar prin tipul său de nerod, creat în rolul lui Jocrisse, urma să joace în bufoneria vodevilistului Aude, *Cadet" Roussel, profesor de declamaţie*. Domnul de Saint-Cyv, şambelanul, alesese el însuşi areas! à piesà, în care domnişoara Flora – pe atunci subţirică şi fermecătoare – avea să-i dea replica lui Brunet.

Teatrul improvizat la Berthier era mic, iar actorii siliţi să joace la un pas de public. Brunet se afla chiar în dreptul lui Napoleon. Dacă ar fi întins bine braţul, Cadet-Roussel l-ar fi putut atinge pe Cezar…

Împăratul rămânea, în continuare, posomorât şi îngrijorat; nu dispunea toată trupa Teatrului Variété de atâta talent să-l poată înveseli pe împărat, şi încă de aşa de aproape…

— O. dacă Brunet ar izbuti să-l înveselească… gândea, cu speranţă. Louise.

Piesa începu. Flora trebuia să joaee singură prima scenă şi biata fată, foarte intimidată, tremura.

— E tare drăguţă, îi spuse Iosefina împăratului.

— Da, da… făcu Napoleon cu gândul aiurea.

Apoi, parcă trezindu-se, spuse, aproape cu glas tare:

— Dar Brunet nu mai apare?

Îi plăcea Brunet; era bufonul său.

Actorul, auzindu-şi, din culise, numele rostit, se grăbi să-şi facă intrarea în scenă. O făcu precipitat, se lovi de portant: cutia cu pudră şi lighenaşul de bărbierit îi căzură din mină; când se aplecă să le ridice, pălăria îi zbură în

public, pe genunchii lui Cambacérès.

Arhicanevlurul se încruntă şi, supărat, azvârli pălăria înapoi, spre scenă: pălăria îl izbi drept în obraz pe un alt actor, pe nume Hugot.

Dar, minune! împăratul izbucni în râs! Incidentul îi plăcuse mai mult decât piesa.

— I-a revenit buna dispoziţie, gândi Louise. Înseamnă că voi reuşi.

Acum, că împăratul râdea, râdea toată lumea. Numai arhicanvelavul Cambacérès rămase încruntat şi acru.

— Ar fi putut găsi altă piesă! mormăi el, adresându-se unui vecin.

— De cu altă piesă, se miră acesta. Din moment ce împăratului îi place asta…

Piesa continua. Dar, dintr-odată, un cuvânt neaşteptat, un cuvânt îngrozitor, un cuvânt blestemat răsună pe scenă: *divorţ*.

Divorţ? Unul din personajele vodevilului, Blanchet, îi vorbea lui Cadet-Roussel despre divorţul de neînlăturat cu soţia sa, Manon.

Divorţ! Iar Brunet, în Cadet-Roussel, îi răspunse:

— „Credeţi că din plăcere m-am căsătorit? A, nu! Ci ca să mă asigur. M-am căsătorit, ca să nu mi se stingă viţa, că să mă văd înconjurat de urmaşi…

Louise de Farges, care asculta cu atenţie, fu uluită de efectul acestei fraze. Părea că un vânt de gheaţă suflase prin sală. Chipurile se alungeau, frunţile se încreţeau. Împărăteasa îşi ascunse, îndărătul evantaiului, obrazul îngrozitor de palid. Împăratul părea gata să izbucnească în unul din celebrele sale accese de furie. Întreaga asistenţă era consternată – numai Cambacérès zâmbea ironic, răzbunat după întâmpiarea cu pălăria.

Louise de Farges întâlni privirea lui Solignac şi păru că îl întreabă:

— Ce să însemneze asta?

Solignac nu răspunse. Chiar dacă ar fi înţeles întrebarea contesei, tot n-ar fi găsit răspuns.

Între timp domnul de Saint-Cyr dăduse fuga la regizor:

— Se va mai vorbi despre divorţ în piesa dumitale blestemată? De vite ori?

— Bine, dar… Divorţul e chiar subiectul, fondul…

— Ah, ce gafă! Ce gafă! Nu se poate: să se taie! să se taie! Să nu se mai nvstească niciun cuvânt, nicio silabă despix divorţ!

Curând, după căderea cortinei, Louise află pentru care motiv împăratul se arătase atât de nemulţumit, iar Iosefina atât de nefericită: Napoleon avea de gând să divorţeze, exact din cauza *urmaşilor* despre care vorbise Brunet şi pe care împărăteasa nu-i mai putea da!

— Acum, Napoleon e furios, îşi spuse Louise. Nu ar fi deloc prudent să aduc vorbo despre Rivière.

Contesa şovăia. Dur pentru că apucase să-i promită lui Solignac, că va încerca să-l salveze pe fratele lui de arme, se hotărî să rişte.

Împăratul se retrăsese într-un salon. Nu voise să dispară numaidecât după regretabilul efect produs asupra auditoriului de piesa cu divorţul…

Aşezat pe o canapea, discuta, încercind să doua obrazului contractat o expresie de linişte; dar nu reuşea.

Iosefina se afla alături. Ea încă nu ştia despre intenţiile împăratului, dar se temea de o asemenea eventualitate.

Când o zări pe Louise de Farges – tulburată, aproape tremurând – apixipiindu-se, împăratul îşi confecţionă un zâmbet oarecum plauzibil. Contesa era fermecătoare.

În ciuda proastei dispoziţii de care era cuprins, Napoleon găsi câteva cuvinte amabile pentru „micuţa contesă. Mai ales că îi plăcea grozav să se amestece în treburile intime ale altora. Aşa că merse drept la ţintă:

— Cum asta, contesă, văduvia nu vă apasă deloc? Să nu fie în armata mea destui ofiţeri frumoşi, care ar fi fericiţi să-şi dispute mina dumneavoastră?

Louise de Fai ges era foarte palidă, încerca zadarnic să zâmbească.

— Cunoaşteţi foarte bine felul meu de a gândi şi de a vedea aceste lucruri, reluă Napoleon. Nu-mi place deloc faptul că o femeie, atât de fermecătoare ca dumneavoastră, nu are un bărbat, căruia să-i dăruiască copii sănătoşi şi utili statului!

Contesa era acum mşie în obraz, i se coloraseră şi urechile; Iosefina, în schimb, devenea livid, în timp ce Napoleon continuă:

— … O femeie care nu face copii, îmi aminteşte de un soldat care dezertează.

Chiar să nu-şi fi dat seama că o răneşte de moarte pe împărătească? Puţin probabil.

— Într-un cuvânt, contesă: măritaţi-vă!

— E un ordin. Sire?

— Un sfat.

— Majestatea voastră este prea bună. Şi, dacă-mi permite…

Louise se opri, tulburată.

— Continuaţi, o îndemnă împăratul. Ce aţi vrut să spuneţi?

— Am vrut să vă cer o favoare, sire!

— Dumneavoastră?

Şi Napoleon se ridică şi începu să se plimbe1, agale, urmat de contesa de Farges.

— Nu v-am cerut niciodată, nimic, sire, dar, de această dată, rugămintea pe care v-o adresez este, în acelaşi timp, arzătoare, indiscretă şi desperată.

„Împăratul se încruntă:

— Despre ce este vorba?

— Despre un ostaş, sire.

— Un ostaş? făcu Napoleon ironic.

Louise înţelese la ce se gândea împăratul.

— Da, sire, despre un ostaş viteaz, care şi-a servit patria cu cinste, dar pe care o pasiune prea arzătoare l-a târât departe de datoria sa... Vă cer iertare că eu, o femeie, vă vorbesc despre un bărbat a cărui soartă se află în mâinile justiţiei dumneavoastră. Dar dacă rolul dumneavoastră, sire, este de a fi mare, gândiţi-vă că rolul nostru, al femeilor, este de a fi... rugătoare. Aveţi obişnuinţa puterii, noi, femeile, avem obişnuinţa milei... Iertaţi-mă, vire, şi ascultaţi-mă...

La început, împăratul făcuse un gest prin care voia să dea de înţeles că nu vrea să asculte mai departe. Însă, glasul contesei sfârşise prin a-l impresiona. Şi apoi micuţa contesă avea, într-adevăr, o putere ciudată asupra stăpânului lumii!

— Bine, vorbiţi-mi, dar scurt! Ce e cu acest ostaş? Ce a făcut?

— Ce a făcut, sire? Nu îndrăznesc să spun...

— Dacă nu îndrăzniţi, atunci e inutil să mai continuăm... discuţia...

— Ei, bine: a conspirat!

— A conspirat! făcu Napoleon. Cu at it mai rău pentru el, a găsit exact ce a căutat! Nu-mi plac deloc tuibulenţii şi zăpăciţii! Dar cine este conspiratorul? Are un grad?

— Da, sire, poartă epoleţi de maior.

— Epoleţi pe care i-a dezonorat, luând parte la un complot! Pariez că e unul dintre aceşti fluieră-vint de gentilomi cu sânge albastru, pe care eu i-am încărcat de onoruri, de favoruri, cărora le-am permis, la Marengo, să formeze un regiment de husari cu opt escadroane! Cărora le-am permis să poarte, în loc de coauxut tricoloră, cocarda lor, galben-albastră! Dar am fost prea bun cu ei! Aproape toţi aceşti crai de saloane – cu excepţia unora:

Ségur, Pire, Flahaut sau Turenne – mi-au mulţumit pentru binele făcut, revoltindu-se împotriva mea! Eu le-am dat grade, ei mi-au mulţumit cu injurii! Ce o maiorul acesta? Conte? Marchiz?

— Nu. Şi re, maiorul pentru cât» vă cer graţiere nu este nobil. El a, conspirat pentru că este republican.

Napoleon se arătă foarte mirat:

— Aşadar, acum îi frecventaţi şi pe iacobini?

— În modestul meu cerc, fac ceea ce trebuie să facă un suveran, în cercul său mare, răspunse contesa cu fermitate surâzătoare. Îi primesc pe toţi oamenii de inimă.

— O! făcu împăratul. Dar ştiu că sunteţi spirituală!

— Şi, touxlată, devotată suveranului meu, sire.

— Ceea ce nu vă împiedică deloc să pledaţi cauza duşmanilor mei!

— Nu pledez, sire; implor.

— Atunci spuneţi-i pe nume acestui maior. Nu-i aşa că e un şi Iadei f?

— Nu ştiu, sire, nu cunosc acest cuvânt. Ştiu doar că este un foarte bun soldat şi că este proscris.

— Prieten cu Oudet? Cu Malet?

— Nu ştiu, sire. Dar că este un prieten al Franţei – sunt sigură!

— Aha! făcu Napoleon, indispus. Îl apăraţi cu argumente cu totul ciudate, doamnă! Cu toate că ştiţi foarte bine că nu-mi plac nedisciplinaţii.

— Asta o ştiu, sire, dar îngăduiţi-mi să vă spun – şi iertaţi-mă că v-o spun – clemenţa este o virtute care dezarmează ura. Aşadar, îngăduiţi-mi să vă şoptesc, ca într-o rugăciune, că viaţa unui nefericit hăituit, ascuns pe undeva, printr-un colţ întunecat din Paris, nu primejduieşte cu nimic securitatea statului, nici a împăratului, în schimb ar întuneca – mai cer încă o dată iertare că v-o spun – gloria Maiestăţii Voastre dacă… vă rog să nu vedeţi în

rugămintea mea decât dovada profundei melc admiraţii şi fidelităţii mele absolute. Acordaţi unei femei care nu v-a cerut niciodată nimic, iertarea unui om care, dacă va fi graţiat de Maiestatea Voastră, are o inimă destul de dreapta – mai este oare nevoie să o spun – ca să nu mai întreprindă nimic împotriva celui care…

— Aţi văzut piesa *Cinna*, o întrerupse împăratul. Clemenţa lui August…

— O, da, sire! încuviinţă Louise, silindu-se să surâdă. Dacă nu vă plecaţi urechea la spusele mele, ascultaţi-l măcar pe Corneille!

— Adevărul este că piesele lui Corneille sunt ceva mai bune decât cele ale lui Brunet, murmură împăratul en pentru sine.

Rămase o vreme tăcut. Îngândurat. Apoi:

— Maiorul dumitale se află în siguranţă?

— Da, sire.

— Îi cunoaşteţi ascunzătoarea?

— Nu. sire. Vă jur că nu!

— Cred că ştiu despre cine este vorba. Ducele de Otranto m-a ţinut la curent cu toate evenimentele de la Paris şi, de la Schönbrunn, am urmărit tot ce se petrecea aici. E vorba de maiorul Rivière?

— Da, sire, răspunse Louise.

— Într-adevăr, un brav ostaş. Lua-le-ar dracu’ de idei ale anului II! Dar nu s-a schimbat nimic de cincisprezece ani? La urma urmei, prefer un iacobin revoltat unui regalist pe care l-am încărcat cu favoruri şi tot nemulţumit rămâne! Veniţi mâine la Tuileries, contesă, voi vedea…

— Ah, sire!…

Împăratul opri la mijloc entuziasmul contesei:

— Nu vă grăbiţi! încă nu m-am pronunţat!

— Dacă Maiestatea Voastră se va consulta numai cu sine, va fi bine, spuse contesa.

— Vai, ce şireată! mai exclamă împăratul.

Solignac se bucură mult tind află rezultatul – şi incidentele – convorbirii. Nu se îndoia că Rivière va fi graţiat şi îl şi vedea liber.

Louise de Farges avusese norocul să ajungă la împărat într-un moment în care Napoleon era convins că o dovadă de mărinimie din partea lui nu putea decât să-i fie folositoare şi lui şi Imperiului. Cunoştea deplorabilele comentarii provocate, în rândurile armatei, de moartea, misterioasă şi dramatică, a colonelului Oudet. Voia să şteargă această amintire neplăcută şi, iată, acum avea prilejul să se arate îndurător şi să acorde graţierea cerută. Claude Rivière era foarte iubit şi, în ultima vreme, foarte cunoscut... mai cunoscut decât i-ar fi permis-o gradul său de maior.

Corsicanul, care ascundea sub mantia imperială şi crize meridionale de furie şi o mare abilitate politică, prinse din zbor ocazia oferită de contesa de Forges: de a ierta, în mod spectaculos, un duşman.

Chiar de a doua zi. Îi înmtnă contesei decretul de graţiere a maiorului Rivière.

— Nu-i cer decât un lucru, spuse împăratul. Să se facă uitat.

— Şi dacă, la rândul său va cere un lucru, unul singur: dreptul de a lupta pentru ţară?

— Atunci vom vedea, răspunse Napoleon.

Solignac era beat de fericire. „Zâna cea bună”, cum îi spunea acum, izbutise! Colonelul se grăbi să alerge în strada Saint-Jcan, la căsuţa de pe şantier, în plină zi. Bătu la uşă vesel, săltăreţ, ca mesagerul unei ştiri bune.

Dinăuntru, Claude Rivière crezu mai întâi că veniseră să-l aresteze. Apoi îşi spuse că, desigur, fusese trimis cineva să-l anunţe că a sosit clipa să se avânte în luptă.

Deschise, întrebându-se dacă va da faţă cu primejdia sau eu datoria.

Se trezi în faţa clemenţei...

Maiorul păli îngrozitor, când Solignac îl înştiinţă că, din voinţa împăratului, îşi recăpătase libertatea.

— Liber! Eu, liber! Din voinţa lui? Refuz!

Acestea fură primele lui cuvinte, rostite cu hotărâre, de parcă iertarea Cezarului ar fi fost o insultă.

— Am cerut eu oare altceva decât luptă deschisă şi judecători drepţi?

— Adevărat, nu, răspunse Solignac. Dar oare poţi refuza dreptul de a ieşi, de a respira, de a o revedea pe cea pe care… pe cei pe cane… şi care te iubesc? Şi mai ales – adăugă el, coborând vocea – dreptul de a-i pedepsi pe cei care te-au trădat?

Privirea întunecată şi tristă a lui Rivière se făcu dintr-odată sălbatică: i se păru că văzuse, trecând, silueta marchizului de Olona.

Scutură din cap cu hotărâre:

— Dur nu pot primi iertarea unui om pe care-l urăsc!

— Dar îţi cere oare acel om – pe care-l urăşti – vreo abdicate, vreo abjurare, vreo laşitate? Pune vreo condiţie umilit oaie? Nu. Fii liber şi nincepe-ţi viaţa, Claude Rivière! Sunt at it t'a alte datorii de îndeplinit, atâtea alte tristeţi, atâtea alte încercări, care pot tenta un suflet drept!

— Şi când tovarăşii mei vor veni să mă anunţe că a sosit ceasul să lupt împotriva împăratului – cel care mi-a redat, azi, libertatea – ce le voi spune?

— Îţi vei întreba conştiinţa şi vei asculta îndemnul ei.

— Conştiinţa îmi ordonă să refuz libertatea oferită de o asemenea mină!

Solignac era gata să-i răspundă, când cineva bătu încetişor la uşă, aproape timid.

— Cine-o fi? întrebă Solignac.

— Tata, fără îndoială; aşa bate el, totdeauna, la uşă.

Într-adevăr, era bătrânul Jean Rivière. Îşi îmbrăţişă fiul, îl salută pe Solignac. Apoi scoase, din nenumăratele şi

uriaşele sale buzunare, câteva tablete de ciocolată şi le puse pe masă.

— Uite, băiete, ţi-am adus câte ceva, spuse el. Ciocolata e foarte, foarte bună. Mai ţii minte cât de mult îţi plăcea, când erai mic? Astăzi… Eram tare nerăbdător să te văd, astăzi. Tu poate că ai uitat, dar e aniversarea morţii surioarei tale… Biata Jeannette, era atât de drăguţă… Îţi semăna un pic… aşa, în mic, înţelegi tu… O, Doamne, Doamne, însă ea nu s-ar fi lăsat târâtă în afurisitele astoa de comploturi care… care… Bine, bine, nu mai deschid gura! Gata, am tăcut. Sunt treburile tale, nu mă bag! Dar recunoaşte şi tu că e destul de greu pentru un biet bătrân ca mine, să-şi vadă feciorul numai pe ascuns, numai pe ascuns! De parcă ar fi la puşcărie!

Când îl văzuse pe bătrânul intrând, Solignac îşi spusese că tatăl l-ar putea convinge pe fiu să accepte libertatea oferită.

— *R*Cum, ca la puşcărie, făcu el, vesel. De ce vorbiţi de puşcărie, domnule Rivierg? Aici nu se mai află niciun deţinut!

Claude se strâmbă, supurat de intervenţia lui Solignac, dar colonelul se prefăcu a nu fi băgat de seamă. Bătrânul îl privea, eu ochii mari, bătând repede din pleoape:

— N-n-n-am înţeles… N-am înţeles prea bine, n-am înţeles deloc ce…

— Ei. bine, domnule Rivière, iată noutatea zilei: împăratul a hotărât ca ancheta, începută în cazul unui anume maior arestat, să înceteze, printr-o decizie de scoatere de sub învinuire.

— Scoatere de sub invi… Cum, adică, scoatere de sub…? Ce înseamnă asta? întrebă fostul postăvar. Înseamnă că a mai rămas vreo speranţă pentru băiat?

— Înseamnă că băiatul, maiorul Rivière, este liber!

— Liber? Liber de tot? Eşti liber? – bătrânul era uluit,

umbla ca zăpăcit, de colo-colo, prin încăpere. Adevărat? Chiar aşa, adică întocmai ce spune cuvântul, liber? O. Doamne, picioarele… nu mă mai ţin picioarele… Un scaun… O. mulţumiri, domnule colonel, mulţumiri… Nu mă mai ţin balamalele, m-am rablagit de tot…

Bătrânul râdea cu lacrimi:

— Liber! Chiar eşti liber? Cu adevărat liber? Şi nu mi-ai spus de cum am intrat, de ce nu mi-ai…? Dar haideţi de-aici, să ieşim afară, la aer, aici ne înăbuşim! Haide, Claude, hai să mergem, să plecăm de-aici, să ne-ndepărtăm de… Aş fi în stare să fac, pe jos, o sută de leghe, ca să fim departe de locul ăsta care…

— Maiorul este liber. Îl întrerupse Solignac, dar el refuză să primească libertatea din mina împăiatului.

— Refuză? Cum aşa, refuză? Dar tu eşti nebun, băiete? Ce dracu', doar ti s-a spus că s-a isprăvit eu judecătorii, nu te mai temi de paznici, de călăi, de… Şi tu…

— N-ai înţeles ce vreau… încercă fiul.

— Ba da! Ba da, am înţeles foarte bine! Dacă vrei să vorbim despre asta, hai să… Ce prost sunt! Bineînţeles va vrei să-l faci pe Caton, drapat în demnitate! Dar măcar ştii ce-i aia? Ei, află că e ceva rău, rău de tot! E un fel de a înfige cuţitul până în plăsele în inima tatălui tău, a «măritului tău tată! Care nu pricepe şi nici nu vrea să priceapă nimic din visele tale cu politică! Adică, aşa: refuzi! Refuzi să-l faci pe tatăl tău să trăiască din nou! îmi refuzi un strop de bucurie, mie, care nu m-am prea bucurat de mare lucru în viaţă, după câte îmi aduc aminte. Uite, uite ce face un suflet mare! Dar tu nu ştii că sunt cu un picior în groapă, dragul meu băiat, şi că, dacă vrei să mă îmbrăţişezi şi să mă iubeşti, trebuie să te cam grăbeşti, băiatul tatii, fiindcă timpul s-a scurtat, nu mai e… Crezi tu că toate care au trecut peste mine m-au lăsat neatins, nevătămat? Arestarea ta, evadarea, viaţa asta de cârtiţă, ascunsă, hăituită – dar astea nu Le-au măcinat numai pe

tine, şi pe mine m-au ros, m-au ucis! Haide, Claude, dragul meu Claude, eu am fost întotdeauna un tată bun, nu-i aşa? Haide, primeşte şi rămâi cu mine. Am nevoie de tine acum, aşa cum aveai tu nevoie de laptele bietei Suzette, mama ta. Nu mă antărî, nu mă necăji, nu mă ucide. Dacă ai fost graţiat, primeşte! Pentru mine, Claude…

— Dar nu-ţi dai seama ce-mi ceri, tată!

— Ba îmi dau seama! Ba îmi dau seama şi încă foarte bine, fir-ar să fie, ştiu bine că îţi cer un sacrificiu! Dar şi eu am făcut sacrificii pentru tine, băiete. Ei, da, sunt un fel de cămătar, vin să-mi cer datoria şi camăta! Dar n-am şi eu acest drept, spune! Claude, dragul meu băiat, ascultă-mă, ascultă-l pe tatăl tău: haide să ieşim din mormântul ăsta! Vreau să te ştiu liber!

Maiorul oftă şi se hotărî:

— Bine… Fie. Dar, domnule colonel, spuneţi-i celui care m-a graţiat că această libertate… n-o accept; mi-o reiau îşi că, dacă ascult de rugăminţile tatălui meu, îmi voi respecta, în continuare jurământul făcut în faţa prietenilor mei!

— Jurământ? Ce jurământ? întrebă postăvarul.

Solignac îl împinse pe bătrân în braţele fiului său:

— Haide, îmbrăţişaţi-vă şi să plecăm!

Când, la primul colţ, se despărţi de tată şi fiu, Solignac, bucuros, dar, încă neliniştit de atitudinea lui Rivière, se socotea în sinea lui:

„Ce contează că cedează astăzi, numai ca să poată lupta mâine? Contează că, acum, e liber. Şi, liber, va avea două prilejuri de salvare: ura faţă de Agostino şi dragostea faţă de Thérèse”.

VII

PASAJUL „RUGINA UNGARIEI”.

Claude Rivière îşi folosi primele ore de libertate încercând să găsească pe doi dintre capii complotului. Dar nu dădu nici de Filopemen, nici de *Harmodios*. Pentru un

moment, maiorul se temuse ca nu cumva ei să fi căzut în ghearele poliţiei lui Fouché. Dar, se linişti numaidecât, spunându-şi că asta n-ar fi de crezut, căci, dacă ar fi fost arestaţi, el ar fi aflat ştirea încă din ascunzătoarea sa. Desigur, alta va fi fost pricina că nu-i găsise.

Îşi spuse că, în curând, i se va da de veste. Dar până atunci, trebuia să comunice neapărat prietenilor săi, că este liber. Va aştepta căderea nopţii, ca să-l caute, de astă dată, pe Bernard Thévenot, care locuia pe strada Paradis-Poissonièrv, în spatele mănăstirii Saint-Lazare.

Dur pinà atunci? Ce să facă? Prinzi se împreună cu tatăl său: apoi se întâlnisv cu Solignac, la Palais-Royal, uncie colonelul îl aştepta.

Mergând spre locul de întâlnire cu Solignac, maiorul băgase de seamă că mai mulţi trecători, văzându-l, căpătaseră nişte mutre alunge, mirate: agenţi de poliţie, fără îndoială. La un moment dat, pe strada Vivienne, îl zărise pe Hermann. Pierre Hermann, cel căruia i se spunea Caton; voise să se apropie de el, însă *Caton* se depărtase, grăbit, iar Rivière rămăsese descumpănit, neştiind dacă trecătorul fusese, într-adevăr, camaradul său, ori un necunoscut care îi semăna.

Fixându-i întâlnirea la Palais-Royal, Solignac avea un plan: să-l conducă pe Rivière la casa Rigaudie…

— Pentru ce? întrebă maiorul, aflând intenţia lui Solignac.

— Pentru că acolo se află o femeie al cărei suflet se întunecă pe zi ce trece. Un singur cuvânt bun i-ar reda sănătatea şi viaţa.

— Thérèse e bolnavă? se îngrijoră Claude, obrazul i se crispă şi buzele îi albiră.

Solignac îşi dădu seama că maiorul, zgâreit la vorbă, continua să-şi iubească soţia.

— Da, nefericita suferă îngrozitor. Dacă. În legătură cu graţierea, nu am pus în balanţă acest argument, este

pentru că voiam să-l las pe tatăl tău să te convingă cu argumentele sale. În ceea ce o priveşte pe cea care ai iertat-o, iată că nu acceptă această iertare; nu pentru că o dispreţuieşte, ci, vai, pentru că nu se simte demnă de ea…

Şi tăcu. Tăcea şi Claude Rivière. Apoi colonelul zări pe obrazul maiorului două lacrimi.

— Biata Thérèse… gemu Claude.

Solignac tăcea, în continuare, impresionat.

— Bine, să mergem! st hotărî Claude. Condu-mă unde vrei, to urmez.

Când Thérèse fu anunţată că maiorul se afla acolo, în casă. Şi că dorea s-o vadă, încercă să fugă, să se ascundă.

— Cel mai înţelept lucru ar fi să-i lăsăm singuri, îi M pusese, lui Solignac, domnişoara de la Rigaudie. Daţi-mi, ivă mg, braţul, domnule! Să facem o scurtă plimbare prin grădină. E un frig afurisit, dar un pic de aer nu strică… Da, da, da, din cauza migrenei… Oh. Parisul ăsta pute ca o hazna – Parisul dumitale, domnule!

În acest timp. Thérèse se întreba dacă nu visează, dacă nu cumva a luat-o razna: Claude, aici! Claude, liber, alături de ea!

Maiorul văzu că biata femeie tremura din tot trupul.

— Te-am speriat? întrebă el, trist.

O privea îndurerat: nefericita femeie slăbise, se urâţise; superba statuie grecească se descărnase, acum semăna cu statuile gotice. Ochii negri. Încercănaţi, lipsiţi de strălucire, se afundaseră adânc în orbite. Nu mai rămăsese decât umbra a coca ce fusese altă dată. Tot atât de seducătoare, dar acum de o seducţie bolnăvicioasă, care înspăimânta. Claude nu se putu stăpâni să nu clatine din cap, spunându-şi că poate ar trebui să facă ceva, tot ce-i stă în putere, ca frumuseţea de altă dată să înflorească din nou. Dar ce anume? Nu era nevoie decât de foarte, foarte puţin: de fericire.

— Doar am iertat-o, gândea Claude, zguduit.

Se străduí să-şi facă glasul mângâietor, milos, plin de bunătate. Începu s-o întrebe, să se intereseze de viaţa ei; dar nu ca soţ, ci ca un fel de părinte, de frate mai mare.

Însă, pe măsură ce vorbea, Claude simţea că Thérèse, în loc să se apropie, să-l asculte, se îndepărta.

Într-adevăr, Thérèse era şi mai copleşită de ruşine, de remuşcări; îl înşelase pe acest om cinstit, devotat, bun, cu un ticălos, cu un bandit. Claude o întreba, încerca s-o consoleze, s-o încurajeze, însă ea îşi spunea şi îşi repeta. În fiind, ca un blestem, un singur cuvânt: … Adulter! Adulter! Adulter!”

Vestea că maiorul fusese graţiat, deci liber, o umpluse de bucurie. Dar, în acelaşi timp, o înspăimântase. Era fericită că îl ştia liber, dar terorizată că îl ştia alături de va. Nu îndrăznea să-l privească în faţă. Ţinea ochii plecaţi şi de-abia îşi mai stăpânea plânsul.

Înţelegând starea ei, Claude încercă să scurteze întrevederea.

— Ei, bine… Adio, spuse el, oftând.

— Cum, pleci? se sperie Thérèse.

Gândul că n-o să-l mai vadă o îngrozea.

— Şi n-o să te mai…? N-o să revii? întrebă ea, încet, rugător.

— Ba da, Thérèse, îi răspunse el. Pe curând şi… curaj!

— Asta să însemne că nu mă mai dispreţuieşti atât de…? îndrăzni biata femeie.

— Nu te dispreţuiesc. Te plâng, răspunse Claude.

După care plecă în grabă, aproape smulgându-se de lângă ea. Fiindcă simţea cum slăbeşte. Avea nevoie să se reculeagă, să se adune, să nu se lase copleşit de milă. Văzând-o pe Thérèse slabă, palidă, nenorocită, i se strânsosc inima. O iubea. Câteodată i se părea că nu încetase, nicio clipă, s-o iubt. Niscă.

Plecând din casa de la Hi gaud le, maiorul simţi

dorinţa de neînfrânt de a-şi revedea locuinţa, locul unde fusese atât de fericit, pe vremea când încă nu cunoscuse trădarea. Pe când iubea şi se credea iubit.

Acest bărbat, căruia prea puţin îi păsa de viaţă, acest om aspru şi hotărât, care ştia să privească drept în faţă primejdiile, făcu de astă dată, tremurând, un pelerinaj la locuinţa din strada Montmartre, rămasă goală din noaptea în care agenţii lui Fouché îl arestaseră.

Aici era locul unde petrecuse cele mai frumoase ceasuri din viaţa sa, aici o strânsese în braţe pe Thérèse care, acum… Aici pusese la cale, împreună cu Thévenot şi cu ceilalţi camarazi, răscoala împotriva tiraniei. Aici st rin-M\se mâna acelui Ciampi – amintindu-şi doar numele, tilmţca inima cum i se zvârcoleşte de durere şi de mânie.

Se opri câteva clipe în colţul pe care strada Montmartre îl făcea cu strada Jussienne. De acolo privi la ferestrele oblonite ale locuinţei. Aceea era fereastra cabinetului său de lucru, celelalte erau ale odăii Thérèsei… De câte ori se întorcea acasă târziu şi vedea lumină printre jaluzele, îşi spunea: „nu să culcat, mă aşteaptă!”… Cât de departe erau acum toate acestea! Totul fusese alungat, murdărit, distrus, spurcat!

— Să încerc să intru, îşi spuse Claude.

Portarul casei fu gata să cadă leşinat, când îl văzu:

— Cum, n-aţi murit?

— S-ar zice că nu.

— Aşa umbla vorba, că aţi fost împuşcat încă de acum două luni, în zori, în mare secret.

— Uite că n-a fost aşa, prietene. N-am fost împuşcat…”

Rivière luă cheile casei şi intră. Ciudat: pătrunzând în locuinţa goală, cufundată în tăcere, avu impresia că greşise, ori că intrase, ca un hoţ, într-o casă străină. Jaluzelele coborâtee mobilele acoperite cu huse albe – ca nişte giulgiuri.

Se însera. O seară de noiembrie, rece, apăsătoare.

— Parcă ar fi un mormânt... se cutremură maiorul. Era, într-adevăr, mormântul încrederii sale în femeia iubită, mormântul iluziilor şi viselor sale.

Se plimbă o vreme prin încăperile goale; parchetul scârţtia, înfundat. Se aşează într-un fotoliu învelit în husă, în faţa căminului. Era de parcă Thérèse ar fi fost pe undeva prin apropiere, de parcă nimic rău nu se întâmplase. St; ridică şi reîncepu să se plimbe. Se oprea, în răstimpuri, în faţa câte unei mobile, a câte unui obiect încărcat de amintiri.

În birou îl aştepta o surpriză plăcută: în cămin focul era pregătit, părea că îşi aşteaptă stăpânul. Claude îl aprinse, apoi aprinse luminările.

Şovăi mult, înainte de a intra în odaia Thérèsei. Se temea să nu se întâlnească, pex prag, cu fantoma dragostei trădate.

Totuşi, deschise şi intră – împinse uşa tnemurind, aşa cum o împinsese tremurând, altă dată, când tânăra femeie, mai ieri logodnică, se înfiora de bucurie, auzind paşii soţului ei apropiindu-se.

Încăperea îi păru încă plină de ea. O revedea, o regăsea în fiecare mobilă, în fiecare colţ al acestei odăi acum întunecate. Avu, pentru o clipă, impresia că imaginea ei trece, ca un fum, prin faţa oglinzii. Simţi, cu tot trupul, trecerea cuiva nevăzut.

„Şi cât de mult te iubeam, Thérèse*, i se adresă el, în gând. „Am fi putut fi atât de fericiţi..."

Niciodată, până atunci nu fusese încercat de o asemenea emoţie. Se simţea răscolit până în adâncul fiinţei, gâtul îi era sugrumat, ca de o gheară, şi făcea eforturi supraomeneşti să nu se lase învins de plin sul care-l năpădea.

Îngenunche încetişor lângă patul Thérèsei. Îşi afundă capul în pernă şi rămase aşa, mult timp, suspinind.

Când se ridică în picioare, se înnoptase de-a binelea. Îşi trecu mâna peste frunte şi o simţi urzind. Luminările se consumaseră aproape în întregime.

— Acum îi înţeleg pe cei ce se închid într-un cavou, vorbindu-le celor care nu mai sunt, gândi Claude. Şi eu am Vorbit cu o moartă.

Începu să umble, cu paşi osteniţi, prin odaie.

— Cu o moartă, repetă el. Dar, de ce moartă? Viaţa sau moartea ei se află în mâinile melc. Dacă voi avea puterea să uit, să-i întind braţele, ea va renaşte, biet suflet chinuit îl

Zări, uitată, căzută lângă cămin, o centură de mătase cu cataramă de argint, ce strânsesc, odinioară, talia eltvgantă a Thérèsei. O ridică şi o dust* la buze, o sărută, apoi şi-o strecură în buzunarul interior al hainei.

Şi plecă, mai uşurat, mai hotărî). Fantoma dragostei îi npusese: „Pot reînvia…”

Jos, în capătul scării, un grup de curioşi, vecini, alţi chiriaşi, îl aşteptau; îl salutară cu respect, dar lui îi displăcu această curiozitate. Răspunse în grabă salutului şi ieşi în trădă.

Grăbi pasul şi se îndreptă spre locuinţa lui Bernard Thevenot. Trebuia să fie destul de tivziu. Trecătorii erau foarte rari: frigul ascuţit îi alungase pe toţi în casele lor.

Dar maiorul nu făcuse douăzeci de paşi, când, fără să vrea, scoase un strigăt de surpriză şi de mânie: un bărbat trecuse pe lângă el, îl depăşise. Mersul, talia, silueta, totul amintea de duşmanul lui de moarte: Agostino Ciampi.

— El! Ciampi! îşi spuse. Acum, aici…

Ciampi – Claude era sigur că nu se înşelase – se îndrepta acum spre Hale, în partea opusă celei înspre cate voia maiorul să se ducă. Totuşi, Rivière se luă după marchiz. Nu putea lăsa să-i scape ocazia de a pune mina pe mizerabil şi de a-l pedepsi. E adevărat că nu era înarmat, dar ce mai conta? Avea mâinile – nu avea docil să

sară de gâtul ticălosului şi să-l sugrume!

Ciampi mergea foarte repede. Uluit de întâlnire, Rivière îl lăsase să i-o ia mult înainte. Silueta italianului începea să se şteargă, să se cufunde în ceaţa uşoară a nopţii.

Maiorul grăbi pasul, dar pavajul alunecos nu-i îngăduia să înainteze cât ar fi vrut de repede.

Distanţa se micşorase, acum era evident că Agostino fugea de el. Gâfâind. Claude Rivière se gândea că, peste câteva clipe, va putea să-l înhaţe.

Dar, brusc, italianul traversă în goană strada, parcă bătu la poarta unei case, oricum, trecu pragul şi dispăru în una din clădirile din vecinătatea bisericii Saint Rust ache.

Acum, strada era deşartă. Răzbătea, vag, îndepărtat, vuietul dv noapte al Parisului.

Deşi crezuse că îi urmăreşte fiecare mişcare, Claude constată că nu mai ştia pe unde şi unde anume intrase italianul. Furios, începu să ia porţile la rând, să cerceteze clădirile.

Dar toate porţile erau închise, zăvorâte. Una singură, era căscată, dar nu ducea la o locuinţă, ci spre un fel de alee.

Acolo să se fi refugiat Agostino?

Gura neagră a acelei porţi avea un aer sinistru. Claude îşi aminti că trecuse pe aici de zeci de ori, dar nu remarcase nimic ciudat. De fapt, nu era chiar o poartă, ci un grilaj. Pe aici se strecurase italianul.

— După el! îşi spuse Rivière şi făcu doi-trei paşi în această alee.

Nu era o alee, ci un pasaj. Se numea Pasajul „Regina Ungariei.

Prea puţini parizieni – chiar dintre cei care locuiau în preajma bisericii Saint-Eustache – cunoşteau acest pasaj.

Un fel de culoar strâmt, întunecat, care mergea din strada Montmartre până în strada Montorgueil,

deschizându-se spre ambele străzi, prin câte o poartă falsă, unul din acele colţuri ale Parisului, îmbibate de mister şi de dramă. Două curţi interioare dădeau pasajului un aer sinistru, de închisoare. Casele care-l mărginesc erau înalte, cu ziduri înnegrite, străpunse de ferestre mici. Scări sumbre, cu balustrade duble din fier negru şi ruginit, duceau la gurile unor grote: prăvălii de cărbuni şi de fierărie. Mizerie, tristeţe, întuneric în plină zi.

Pasajul îşi trăgea numele de la firma ciudată a unei prăvălii. Între 179*2 şi 1808 se numise „Pasajul Egalităţii”, dar din 1809 îşi recăpătase vechiul nume.

Claude Rivière ştia de existenţa acestui pasaj, dar nu îl recunoscu decât după ce trecuse de jumătatea lui. Crezuse că e o fundătură şi, iată, era o trecere dintr-o stradă în uliu!

— Mii de draci! îşi spuse el, furios. Mi-a scăpat! M-a VA/ut, uşa cum l-am văzut şi eu. A fugit spre strada Montin gucil!

Grăbi pasul, sporind să-l mai găsească pe marchiz.

Dar deodată auzi paşi îndărătul său. Se opri, se întoarse: zări trei siluete, trei umbre care se apropiau de el.

În timp ce Rivière îl urmărea pe Ciampi, maiorul era, la rândul său, urmărit. De către cine?

Claude nu voia să-l lase pe italian să-i scape şi dădu A-şi continue drumul. Dar un glas cunoscut îl strigă:, – Maior Rivière!

Maiorul Rivière recunoscu glasul lui Bernard Thévenot.

Aşadar, umbrele acelea, bărbaţii care veneau spre el, erau prieteni, erau filadelfi ca şi el!

— Iată-mă! răspunse Claude.

Oricât de grăbit să-l prindă pe Ciampi ar fi fost, se bucura de această întâlnire. Să-şi regăsească fraţii, să-i îmbrăţişeze şi să audă, în sfârşit: „A venit ceasul!”, Îi

privea apropiindu-se, încercând să ghicească prin întuneric care era Thévenot şi cine dintre filadelfi îl însoţea.

Cele trei umbre se apropiarà. Bernard Thévenot se afla Qcum la doi paşi de el.

— Ah, ce fericire, domnule colonel! spuse maiorul.

Întinse mii nile, însă cele ale colonelului rămaseră lipite de trup.

— Dar ce înseamnă asta? întrebă mirat Rivière, eu vă întind mâna şi dumneavoastră rămâneţi nemişcat? Nu mă mai recunoaşteţi?

— Bit da. De aceea v-am şi strigat pe nume, îi răspunse ăxxx colonelul. Veneam de la locuinţa din strada Montmartre. Credeam că vă vom găsi acolo. V-am văzut ieşind şi v-am urmărit.

Colonelul rostise vorbele acestea sever, cu glas metalic.

Claude rămase o clipă fără să priceapă nimic, întrebându-se, dacă nu cumva are halucinaţii. Ce să însemne purtarea aceasta a colonelului? Dar nemişcarea celorlalţi doi – pe care, acum. În ciuda întunericului, îi recunoştea?

Îi salută, rostindu-le rurnele lor adevărate şi cele conspirative:

— *FHopemen*! *Caton*! Laurent Mă lard iar, Pierre

Hermann îl

Şi le întinse mâna.

Dar, cei doi ofiţeri, nemişcaţi, ca două statui, nu-i răspunseră. Rivière izbucni:

— Dar ce înseamnă asta? Ce s-a întâmplat? De ce tăceţi? Răspundeţi!

Se apropie de colonelul Thévenot. Dar acesta, printr-un semn, îl opri în loc:

— Nu noi trebuie să răspundem, zise *Varus*.

— Dar cine, cu? strigă Rivière. Pentru ce?

Maiorul simţea că vede roşu.

— Constatăm cu nespusă plăcere că sunteţi liber, spuse colonelul cu ironie.

— Aşadar, acesta este motivul pentru care aţi refuzat să-mi întindeţi mina! spuse maiorul. Vă închipuiţi că mi-am plătit cu ceva această libertate? Vă înşelaţi! Vreau să lupt pentru cauza noastră şi, la nevoie, să mor pentru ea.

— Cauza libertăţii are nevoie numai de conştiinţe fără pată! i-o reteză Thévenot, cu asprime.

De această dată, şfichiuit de insultă, Claude Rivière nu mai putu răbda: făcu un pas înainte şi se năpusti asupra colonelului.

— La dracu'! strigă el, va trebui să-mi daţi socoteală, să-mi explicaţi ce înseamnă aceste cuvinte! Şi, mai ales, dacă, mi se adresează, din întâmplare, mie sau altcuiva!

Căpitanul Malardier şi Pierre Hermann, de o parte şi de alta a colonelului, păreau, în acea clipă, judecători.

— Aţi fost casierul asociaţiei noastre, spuse rece, colonelul Thévenot.

«» Da… răspunse Claude Rivière eu glasul schimbat de muţie, căci presimţea o nenorocire.

— V-om încredinţat poliţele la purtător, pentru banca <tWi Bordeaux, continuă Thêvenot. Aceste poliţe constituMU capitalul nostru.

— Da, încuviinţă Claude.

— Aceste poliţe erau singurele noastre resurse, întreaga noastră speranţă. Banii, care s-ar Ci putut ridica, lie-ar fi permis să cumpărăm arme, să trecem la acţiune, fcă luptăm.

— Bine, dar… glasul lui Rivière era sugrumat. Dar aceste poliţe… Vi le-am dat! În timp ce mă aflam la Conciergerie, în închisoarea Temple, aveam cel puţin această consolare: averea noastră, aceste poliţe, se află în ttilini bune.

— Chiar aşa să fie? îl opri Bernard Thêvenot. Aşadar, ItU ştiţi că nu mai putem folosi aceste poliţe?

— Nu mai putem… De ce? întrebă Rivière.

— De ce?! strigă colonelul. Încetaţi jocul de-a nu ştiu! mai bine ar fi să recunoaşteţi, decât să încercaţi să ne înşelaţi din nou! Adică, de la noi trebuie să aflaţi, că aceste poliţe – pe care mi le-aţi încredinţat înainte de arestare – erau false?

— False?… Rivière era ameţit. False!

Simţi, cu toată fiinţa, o lovitură îngrozitoare, parcă şi mai dureroasă decât cea provocată de Fouché, când îi virise sub ochi scrisorile adresate soţiei sale. I se părea că îşi va pierde minţile. Nu înţelegea. Se întreba, dacă nu cumva colonelul Thêvenot înnebunise.

— Dar vă rog, vă rog explicaţi-mi, lămuriţi-mă, ce vreţi să spuneţi. Care poliţe erau false? Cele pe care vi le-am trimis eu? Dar asta este cu neputinţă! Poliţele n-au părăsit nicio clipă sertarul în care le păstram. N-au fost scoase de acolo!

— Ştim, răspunse Varus. Totuşi, când zilele acestea, pregătindu-ne să intrăm în horă, am prezentat poliţele la

Banca Borde & Caza van, casierul a spus că poliţele, acele poliţe, fuseseră deja achitate.

— Achitate? Cui? de către cine?

— Acestea sunt întrebările, dar de pus le punem noi, răspunse cu asprime colonelul, iar dumneata trebuie să ne răspunzi!

— Eu? Cum eu? De ce eu? Credeţi cumva că eu…?

— Acele poliţe au rămas tot timpul asupra dumneavoastră. În păstrarea dumneavoastră – singur aţi mărturisit-o. Erau autentice în momentul în care v-au fost încredinţate. S-au dovedit a fi false, când au fost prezentate băncii. Adevăratele poliţe fuseseră achitate cu două luni în urmă.

— Oh. domnilor, domnilor… şi Claude Rivière îşi trecu mâna peste fruntea năpădită, de sudoahe rece. Aici e ceva… K ceva îngrozitor, o ticăloşie fără seamăn… Un fals!

Un furt!

— Într-adevăr, încuviinţă colonelul. O ticăloşie, dar cea mai mare dintre toate, pentru că a ruinat o acţiune, a pus în primejdie soarta a sute de oameni! nu numai că am rămas fără resurse, dar am aflat că printre noi se află un trădător!

— Şi cine este…? întrebă Rivière, pierdut.

Simţea plutind deasupra capului său o ameninţare teribilă.

Filopemen şi Caton rămâneau, în continuare, nemişcaţi, cu braţele încrucişate.

— Maior Claude Rivière, spuse colonelul Thévenot, pe un ton de sentinţă, consiliul filadcifilor s-a întrunit ieri şi, în unanimitate, după ce a deliberat îndelung, v-a condamnat la moarte.

— Pe mine? strigă Rivière. Pe mine? Eu sunt acuzat?

— Da.

— Eu? Aşadar, eu sunt un hoţ? Dar asta-i o nebunie, domnule colonel! Eu…? Simt că-mi crapă capul şi nu mai ytlu dacă trebuie să înalţ din umeri, auzind asemenea învinuire, ori să mă apăr. Maiorul Rivière, hoţ! Cine va crede una ca asta?

— Ai noştri, cu toţii!

— Şi dumneavoastră credeţi? Şi Malardier? Şi Hermann? Şi… Dar această învinuire îi acuză pe acuzatori. Nu-mi răspundeţi? Eu. hoţ? Falsificator, eu… Dar e un vis rău, un coşmar, nu-mi dau seama dacă sunt treaz sau… Oti se petrece… Dar să se termine odată, nu mai pot îndura!

Colonelul Thévenot îi făcu un semn lui Malardier. Acesta scoase la iveală, de sub mantie, două săbii. Colonelul le luă, unit i-o întinse lui Rivière.

— Ce-i asta? făcu Rivière rătăcit. Ce e? Ce vreţi de la mine?

— În gardă! spuse colonelul.

— Aşadar, e adevărat! Vreţi să vă bateţi?

— Vreau să vă ucid, răspunse

— Ah. dar vă rog, ascultaţi-mă şi scăpati-mă de acest coşmar! Dumnezeu mi-o martor că nu-mi pasă de moarte. N-are decât să se arate, sunt pregătit. Dar să mă but cu dumneavoastră, domnule colonel, pe care vă stimez, vă onorez, vă iubesc? Cu dumneavoastră, cu tovarăşul meu de speranţă, cu fratele meu de idei? E posibil?... Să mă bat – pentru ce? Pentru că am fost insultat. Învinuit de furt? Eu. de furt! Dar veniţi-vă în fire, nu sunt eu cel pe care-l căutaţi!

— Sunteţi condamnatul pe care trebuie să-l pedepsesc!

Claude Rivière azvârli departe, în întuneric, sabia.

— Dacă-i aşa, loviţi! Inima îmi va fi tot at it de liniştită, pe cât mi-e conştiinţa de împăcată.

— Ce dracu', vă ştiam curajos! spuse Varus. Dar mai ştim un lucru: că pentru a vă păstra soţia, aveaţi nevoie de bani, de mulţi bani; ca s-o regăsiţi, aveaţi nevoie de libertate! Iată cum se înlănţuie faptele, iată cum se explică falsificarea poliţelor, iată cum se explică cererea de graţiere adresată lui Napoleon! Lui Bonaparte!

Maiorul gemu adânc de furie şi de neputinţă.

— Ah. domnule colonel, făcu el. E prea mult, prea mult pentru un singur om! Ucideţi-mă, dar nu mă insultaţi! Credeţi că ştiu cine a comis această mârşăvie cu falsificarea poliţelor? Credeţi că ştiu cine-i vinovatul? Nu ştiu. Nu ştiu şi nu sunt eu acela. Şi aşa sunt torturat la idvea că trebuie să repet, să repet mereu: nu sunt eu cel care şi-a jefuit fraţii intru idei îşi nu sunt un laş, care cerşeşte graţierea!

— Convingeţi-ne! spuse Bernard Thé veno t cu mânie. Aduceţi argumente! Aţi fost casier al asociaţiei; vă repet, trebuie să răspundeţi de soarta poliţelor care v-au fost încredinţate! în mâinile maiorului Rivière au rămas, în mani! e maiorului Rivière şi-au pierdut valoarea, au fost

falsificate! De aceea vă pedepsim!

— Dumnezeule! exclamă Rivière, ce chin ce… Vă rog, vă implor, lăsaţi-mă să-l caut pe făptaş, pe vinovat. Daţi-mi, o zi. O singùrà zi! Să-l descopăr şi să-l…

— O zi! îl întrerupse *Varus*, ironic. E prea mult, mult prea mult. Într-o zi, numai într-o singură zi pot fi trimişi în faţa plutonului de execuţie mulţi dintre ai noştri! O ţii – e destul şi prea destul ca să i se explice lui Bonaparte ce anume trebuie să facă… împotriva noastră!

Claude Rivière scoase un strigăt, un răcnet neomenesc. Dacă filadelfii n-ar fi fost hotărâţi să îndeplinească sentinţa, acest singur strigăt ar fi putut convinge pe oricare din ei de nevinovăţia nefericitului maior. Dar sentinţa trebuia executată – pentru ca restul conspiratorilor să fie salvaţi.

Laurent Malardier ridicase între timp sabia azvivlită de Rivière. I-o întinse maiorului.

— În gardă! repetă *Varus*.

— V-am mai spus: n-aveţi decât să mă ucidvţi, dacă este doriţi, răspunse Claude Rivière.

— Noi nu sântvm nici asasini, nici călăi, spuse Théve» not. Aţi fost condamnat de noi, de noi veţi fi pedepsit. Dar cu sub ia în mină. Ducă nu voi reuşi eu, Filopemen şi la tom 6 află aici.

— Nu mă bat! spuse Claude Rivière.

X Colonelul Thévenot se apropie cu un pas şi înălţă. Încet, mâna dreaptă:

— Vreţi să vă tratez ca pe ultimul dintre laşi?

Claude dădu înapoi. Obrajii îi erau în flăcări. Cum.

plina acestui bărbat avea să-l lovească? Claude Rivière, soldatul onoarei, avea să se simtă pălmuit în faţa camarazilor săi de arme. a tovarăşilor lui de idei? Ce-i mai rămâne a acum, decât să moară? I se părea că singurul mijloc de a scăpa de acest coşmar era să se azvârle, ca un nebun, cu pieptul în vârful unei săbii. Viaţa – aşa cum arăta

acum – mai merita oare să fie apărată?

— Bine… acceptă el.

Luă sabia întinsă şi, maşinal, se puse în gardă.

Între timp, ceaţa prinse să se ridice. Sus, între zidurile înalte ale caselor negre, acum cerul începuse să se lumineze.

Dinaintea lui licăreau ochii colonelului.

— Întinse sabia. Întâlni sabia colonelului.

Thévenot aşteptă o vreme, ca maiorul să atace primul.

Laurent Malardier şi Pierre Hermann, tăcuţi, priveau. Nu ca nişte martori la un duel: păreau să facă parte dintr-un pluton de execuţie.

Colonelul aştepta, în continuare, dar Rivière rămânea nemişcat. În gardă, cu pieptul acoperit.

Colonelul riscă două-trei fente. Maiorul nu răspunse.

— Nu vreţi să vă apăraţi? îl întrebă, cu mânie.

— Conştiinţa vă dictează să faceţi ceea ce aveţi de gând să faceţi, răspunse Claude. Conştiinţa mea, de asemenea.

— Dar apăraţi-vă, apăraţi-vă!

Întinse pe jumătate braţul spre pieptul maiorului şi acesta, instinctiv, se apără.

— În sfârşit! exclamă *Varus*.

Părea că Thévenot nu aşteptase decât această mişcare a lui Claude, pentru a da acestui straniu duel alura teribilă pe care o voia. Cât timp Rivière nu se apărase, colonelul nu voise să-l atace. Dar, era soldat şi trebuia să-l pedepsească.

La primele parade, aproape involuntare, ale lui Rivière, Bernard Thévenot se degajă fulgerător şi străpunse pieptul maiorului.

Claude se clătină, îşi duse mâna stângă la piept, rămase câteva clipe în picioare, sprijinit în sabie – care se îndoi.

Colonelul azvârli departe de el arma însângerată şi îşi luă, din mâna lui Pierre Hermann, pălăria cu boruri largi.

Niciun cuvânt nu fu schimbat între aceşti trei bărbaţi.

Claude Rivière revăzu, ca la lumina unui fulger, întreaga sa viaţă, chipurile dispărute sau întristate şi pe care le iubise, mama, bătrânul postăvar, Solignac, Thérèse – pe care n-o va mai revedea!

Thérèse! Din pricina ei fusese acuzat de această crimă de falsificare a poliţelor! Din pricina ci!

Deodată, cu acel simţ ascuţit şi neomenesc pe care-l au muribunzii, Rivière înţelese! Şi strigă, gemu un nume, îl gemu cu mânie, cu ură, numele celui care-l jefuise de fericire, de onoare, numele celui din cauza căruia murea acum. Acum, când era sigur că falsificatorul, ticălosul, trădătorul era Agostino. Agostino trebuie să fi furat poliţele, aşa cum i-o furase pe Thérèse.

Claude încercă să facă un pas spre Thévenot şi spre ceilalţi doi filadelfi. Întinse mâna stângă, în semn că vrea să vorbească. Încercă să rostească numele acela, să-l acuze, să-l denunţe. Dar de pe buzele lui nu ieşiră decât sunete nearticulate. Şi o spumă roşie, ce abia se zărea în întuneric.

— Cine-l va pedepsi? se întrebă el neputincios.

Şi, răsucindu-se, se prăbuşi, greu, pe pavaj, ultimul lui gând zburând spre cele trei fiinţe care însemnau pentru i-l familia, prietenia şi dragostea: Jean Rivière, Solignac ţi. Thérèse.

Emoţionat, Bernard Thévenot se apropie încet de maiorul căzut.

— E mort, spuse Malaixiier, scoţându-şi mantia.

— S-a făcut dreptate, adăugă Pierre Hermann.

Dar, de parcă aceste ultime cuvinte ar mai fi reţinut o clipă viaţa lui, maiorul, cu un efort teribil, se înălţă într-un

cot, în băltoaca neagră de sânge, şi căutând privirile Celor trei, aplecaţi asupra lu’. i, rosti cu greutate:

— Nevinovat… Vă iert… Ciampi… Ciampi!

Apoi, de parcă şi-ar fi regăsit puterile, strigă:

— Patria! Franţa… Republica!

După care căzu din nou. Maiorul Riviere se sfârşise.

VIII

A DOUA ZI

Bernard Thévenot şi cu tovarăşii săi plecaseră, dispăruseră ca justiţiari ce au făcut dreptate şi cu cugetul împăcat, părăsesc locul în care au executat sentinţa.

Dur ultimul strigăt al muribundului le stăruia în auz. Ca şi cum ar fi vrut să-i neliniştească, să le dea remuşcări. *Varus* îşi simţea inima grea.

După ce urcară pe strada Montorgueil, spre bulevard, cei trei ofiţeri se despărţiră. Îşi strânseră mâinile, fără un cuvânt. Colonelul Thévenot, cu bărbia în piept, se îndreptă spre locuinţa sa din strada Paradis-Poissonière; ceilalţi doi îşi continuară drumul în Parisul adormit.

Trupul lui Claude rămăsese acolo, în Pasajul „Regina Ungariei”. Hermann îl acoperise cu mantia sa.

Locuitorii din pasaj, aproape cu toţii adormiţi la acel ceas, nu auziseră nimic. Puţinii care se deşteptaseră, se grăbiră să închidă obloanele, după ce aruncaseră o privire, jos, în întuneric, unde se agitau umbre.

Dar abia dispăruseră cei trei, că o lucarnă se deschise deasupra unei prăvălii amărâte, cu firma *DUPONT*, cărbunar.

Bătrânul Dupont, pe jumătate îmbrăcat, coborî în grabă în pasaj, luminându-se cu un fitil aprins, îmbibat cu pucioasă, lampa săracului.

Şovăind, tromurind, omul se apropie de locul unde

zăcea, scăldat în sânge, trupul maiorului Rivière. Lit lumina slabă a fitilului, cercetă chipul mortului. Şi nu-şi putu stăpâni o exclamaţie de surpriză, chiar de admiraţie.

Acest cărbunar amărât, prea puţin simţitor, fusese izbit de expresia întipărită pe obrazul celui ucis. Un fel de zâmbet de credinţă, de speranţă, mai mult chiar, de încredere, luminase pentru totdeauna chipul mortului.

— A murit, spuse Dupont. Şi a murit strigând nişte cuvinte care. Dacă ar mai fi fost viu. l-ar fi trimis drept pe câmpul de execuţie de la Grenelle. Este, aşadar, maiorul Rivière!

Arestarea sa îl făcuse popular pe maior la Paris şi, mai cu seamă, în cartierul Montmartre. Cărbunarul trecuse de multe ori pe sub ferestrele locuinţei lui Rivière, în ultima vreme închise, oblonite, triste.

Primul gând al cărbunarului fu: „Trebuie să-l duc la el acasă!”

Începu să-şi strige vecinii, să bată în obloanele prăvăliilor. Dar nu i se răspunse.

— Le o frică, asta e, pun prinsoare pe orice, că le e friră!

E adevărat, că nici el nu se simţea prea în apele lui.

lotuşi, ciupa o vmne „se adunară ci ţi va oameni. Trupul lui Rivière fu întins pe mantia care până atunci îl acoperise ţi patru bărbaţi, apucând-o de colţuri, îl duseră pe fostul maior Rivière la el acasă.

Când văzu leşul, portarul se sperie cumplit şi începu să m^3 vaite: doar mai adineauri îl văzuse pe stăpânul său viu, îi vorbise.

— Nu se poate! Vai de mine! Nu se poate! A fost Ucis!

— Nu, îi şopti cărbunarul. A căzut în duel.

— Cum? În ce? În duel?

— Şşşt! mai târziu, mai târziu o să afli, o să-ţi spun tot

Portarul alergă să-l caute pe bătrânul postăvar. Ştia unde stă. Îl trezi pe bietul bătrân, care poate că tocmai îl visa pe fiul său.

— Dar ce s-a întâmplat? întrebă el, neliniştit, coborând cu boneta de noapte în cap.

— S-a-ntâmplat că… S-a-ntâmplat că…

Portarul nu îndrăznea să vorbească, însă Jean Rivière înţelese că se petrecuse o nenorocire.

— Nu cumva… băiatul meu? Maiorul?

Nu se gândea docil la Claude. La cine altul s-ar fi putut gândi?

Aproape leşină când portarul, în cele din urmă, îi spuse adevărul, răspunzând, de fapt, pe ocolite, întrebărilor din aproape în aproape ale bătrânului tată.

— E bolnav? Cum? Dar ce are? Rănit? Rănit sau mort? Mort? Oh, asta-i, dar spune-mi: e chiar mort? Mort?! O, Dumnezeule, e mort, Claude al meu, mort!

Privea în jur cu un aer rătăcit, de parcă ar fi căutat prin preajmă fantoma lui Claude; îşi trecea mâinile peste frunte, apoi ridică spre cer braţele lui subţiri.

— Dar, acum, unde e? Acasă? Acasă la el? Da, la el, la el! Merg să-l văd. Să mergem.

De cum ieşi în stradă, păru că-şi vine în fire. Nu se mai clătina, mergea drept înainte, în capul gol, refuzând ajutorul portarului, care voia să-l susţină. Din când în când, zicea pe un ton de ameninţare:

— L-a ucis? Cine? Aha… Dar, oricine-ar fi… Oricine-ar fi, o s-o plătească! Mort, Claude al meu! A murit… Băiatul meu… Nu cred, nu cred, nu cred!

Deşi era încă întuneric, o mulţime de oameni se st linsese în faţa casei maiorului. Vestea îngrozitoare se răspândise ca fulgerul prin cartier. La apropierea bătrânului, se făcu tăcere.

— Linişte! E tatăl! Tatăl maiorului.

Oamenii îl priveau cu acel amestec de milă şi respect

pe care îl impune durerea.

Uşile apartamentului erau deschise. Jean Rivière văzu acolo oameni pe care nu-i cunoştea, curioşi adunaţi, care îl salutară în tăcere. Le răspunse, maşinal. Privea în jur, căutându-şi fiul.

se întrebă cu glas plângăreţ, de copil:

— Dar unde e? Unde mi l-aţi pus?

Când îl văzu, întins pe pat, alb şi ţeapăn, bătrânul şovăi: Aşadar, era adevărat. Se repezi, îi luă mâna, i-o sărută, suspinând, plângând. Unii de-abia îşi stăpâneau lacrimile.

— Băiatul meu, Claude al meu! Te-au ucis! Uite, am venit, dar am venit prea târziu, doar să te conduc la cimitir, aşa cum le-am condus pe mama şi pe surioara ta. E drept aşa? Asta e dreptatea? Copiii să se ducă înaintea părinţilor? De ce tu şi nu eu? Eu şi-aşa nu mai sunt bun de nimica… Iar fără tine…

I se desfăcuse haina la piept, în locul unde fusese străpuns de sabie; apoi fusese încheiat la loc.

Bătrânul Jean Rivière acoperea de sărutări fruntea şi ochii fiului său, ochii care rămăseseră, deschişi, teribili şi trişti în acelaşi timp.

Apoi se ridică şi, cu un gest calm, plin de demnitate, de care nu l-ai fi crezut în stare, coborî încetişor pleoapele mortului.

— De fapt, dragul meu băiat, tu îmi erai dator cu asta…

Nu mai plângea. Privea în jur cu ochi uscaţi.

— Să meargă cineva la casa domnişoarei de la Rigaudie >1 s-o cheme pe doamna Thérèse Rivière. Să vină aici, numaidecât. Altcineva să alerge în strada Poştei şi să-l aducă pe domnul Sylvain Chambaraud. Îi aştept. Să fiu lăsat singur, adăugă el, pe neaşteptate. Vreau să rămân singur cu *el*!

Făcu un gest de care oamenii ascultară.

Bătrânul postăvar parcă se transformase: nu mai era fiinţa timidă şi plecată ce trecuse prin viaţă parcă cerându-şi iertare că încă mai trăieşte. Acum era Tatăl celui Ucis. Şi pentru că viaţa lui era sfărâmată, cel puţin să rămână singur, să-l privească şi să-l sărute pe cel care fusese fiul său.

Rămase aşa, singur cu el, peste un ceas, câteodată surprins de câte o speranţă nebună – la lumina tremurătoare a lumânărilor avea uneori senzaţia că fiul său se mişcase în somn – dar când se repezea la el să-l îmbrăţişeze, îl găsea ţeapăn şi îngheţat.

Deodată, uşii se deschise. Thérèse, cu privirea rătăcită, *JK* năpusti în odaie, urmată* de cărbunar.

Era albă ca hârtia, cu obrazul răvăşit.

Văzând cadavrul, se aruncă în genunchi, la picioarele patului, cu mâinile întinse, repetând printre suspine, un singur cuvânt:

— Iertare! Iertare! Iertare!

— Aşa! spuse atunci bătrânul Jean Rivière, cu o asprime care nu-i era în obicei. Aşa, cere-i iertare, nefericito, cere-i iertare, fiindcă tu eşti pricina nenorocirii, din cauza ta băiatul meu zace acolo, ţeapăn şi rece!

— Eu? Eu sunt de vină? Eu? O, domnule t strigă Thérèse, vă implor, nu-mi mai spuneţi asta! Eu, de vină? Nu. nu eu! Eu nu sunt... Eu sunt nevinovată! Claude 1 Claude!

Îl chema, îl chema nădăjduind parcă – şi ea – că se va trezi, li săruta mina ce atârna, rece, peste marginea patului. I-o săruta ca atunci când Claude o iertase.

Vru să vadă rana lui Claude. Îi desfăcu haina la piept. Dar se trase înapoi înspăimântată: dintr-un buzunar al colonelului atârna cingătoarea de mătase, cingătoarva ei, acum pătată de sânge, sfâşiată de vârful sabiei.

— Cingătoarea mea! exclamă ea, fixând cu ochi tulburi panglica de mătase, mânjită de sânge.

— Încă ceva, doamnă, spuse vecinul apropiindu-se. Medalionul acesta a căzut din buzunarul maiorului…

şi îi întinse Thérèsei medalionul.

— O. Doamne, portretul meu! exclamă ea, zdrobită. Era o miniatură lucrată de celebrul Isabey, după un portret al Thérèsei, fată. Medalionul acesta, Thérèse i-l dăruise lui Claude, la început de tot, şi, de atunci, maiorul nu se mai despărţise nicio clipă de el.

— Ei. da! făcu bătrânul Jean Rivière. Portretul dumitale! Băiatul meu iubea curat şi credincios. Nimeni nu se poate plânge că din pricina lui, a vărsat măcar o lacrimă… Vorbesc de femei!

Thérèse îşi frângea mâinile”.

— Aveţi milă de mine! Nu mă chinuiţi! Dacă aţi şti cât de mult sufăr!

— Deşi nu acesta este rostul femeilor pe lume i se auzi din spate, un glas ironic. Din contra, ele sfărâmă totul şi fac din bărbaţi ce au făcut din Rivière: un cadavru!

Thérèse se întoarse: Sylvain Chambaraud, în picioare, cu capul descoperit, o privea necruţător.

— Vă rog, suspină ea, doar nu veţi fi mai crud dec it el!

Mintea femeii o luase razna. Îi venea să i se adreseze cadavrului: … Claude, auzi cum mă acuză! Apără-mă!”, fiindcă numai pe Claude putea conta, el singur n-o acuza.

Chambaraud se apropie de Jean Rivière şi îl îmbrăţişa.

— Latã! latã isprava politicii! – şi bătrânul tată arătă trupul fiului său. Politica mi l-a ucis!

Cărbunarul Dupont se apropie, Îl cunoştea pe Chambaraud, îl văzuse, pe timpuri, urcând la tribună, îl aplaudase.

— Cetăţene, făcO el, am văzut totul, am auz, it totul. Vreau să vă spun ce ştiu.

Şi povesti ce se întâmplase. Duelul acela teribil din

Pasajul „Regina Ungariei”, îngrozitoarea acuzaţie formulată împotriva lui Claude Rivière, felul în care fusese constrâns să accepte duelul. În care acuzatul refuzase să se bată, apoi lovitura at re îl fulgerase şi-l pusese la pământ.

Uimirea, consternarea, mânia treceau, rând pe rând, pe chipurile celor care ascultau. Thérèse însă, îngenuncheată, lângă pat, era cufundată în ale ei.

Acuzaţia adusă lui Claude îl făcu pe bătrânul Rivière să ţâşnească de pe scaunul pe care stătuse, iar Chambaraud strigă:

— Dar aceşti oameni sunt nebuni! Să-l acuze pe Claude Rivière de fals! De furt!

— Claude, hoţ! Băiatul meu falsificator! Nu, nu sunt nebuni, adăugă bătrânul postăvar, sunt nişte ticăloşi, nişte bandiţi!

Apoi se întoarse către fiul său:

— Nici măcar nu l-au privit! Dacă i-ar fi văzut chipul…

Până atunci, Thérèse părea că nu ascultă, nu aude. Acum. Însă, se ridică brusc de lângă pat şi se duse drept la cărbunar.

— Îi cunoaşteţi pe bărbaţii care au îndrăznit să-l acuze pe maior?

— Pe unul din ei…

— Cum îl cheamă?

— Colonelul Thévenot.

— A, da, făcu Thérèse. Ştiu unde locuieşte. Aşadar, el a putut credo una ea asta!

Se întoarse lângă pat:

— Un asemenea om să facă o faptă atât de mârşavă îşi Thévenot să creadă una ca asta! O, Claude, Claude, pe vinovat îl cunosc, i se va afla numele curând!

— Îl cunoaşteţi? îl cunoşti? întrebă Chambaraud.

Thérèse izbucni într-un râs ascuţit, bolnav:

— Dacă-l cunosc! Dacă-l cunosc!

Îşi întovărăşise hohotele de râs cu un gest de indignare şi de furie, de oboseală şi de qnânie.

Apoi nu mai scoase niciun cuvânt. Aşteptă să se facă ziuă, rămânând alături de trupul mortului.

Când se lumină, îi anunţă că pleacă.

— Unde? o întrebă Jean Rivière, mirat.

— Îl părăseşti acum? Iar? întrebă Chambaraud. De ce?

Thérèse îl privi pe unchiul ei cu un aer mirat şi rătăcit:

— De ce? Ca să-i constrâng pe cei care l-au calomniat că se încline în faţa lui.

— Dacă-i aşa... atunci, du-te. Încuviinţă fostul convenţional, înţelegând.

Thérèse se duse de-a dreptul la Varus acasă.

Colonelul, aşezat la o masă încărcată de hârtii, cu două pistoale la îndemână, o privi cu mirare şi respect. Avea obrazul tras, palid şi ochii injectaţi de nesomn. Sau poate de plâns...

— Mă recunoaşteţi? îl întrebă Thérèse, privindu-l drept în faţă.

Colonelul o salută respectuos.

— Şi ştiţi pentru ce mă aflu aici? continuă ea.

El nu răspunse. Se înclină din nou.

— Am venit să vă spun că aţi asasinat pe un oru, care era cel mai bun dintre noi toţi i Cel mai bun dintre voi toţi!

— Doamnă, spuse Varus, răguşit, duelul are legile lui Implacabile, iar justiţia...

— Justiţia! încetaţi cu justiţia! îl întrerupse Thérèse. RA nu mai rostiţi niciodată acest cuvânt: Justiţie! Ştiu totul, domnule. Cineva a văzut şi a auzit. Aşadar, cunosc acuzaţiile pe care i le-aţi aruncat maiorului în obraz. Ei bine, toate aceste acuzaţii sâni false. Nu aţi pedepsit un vinovat, aţi ucis un nevinovat, aţi asasinat un prieten!

Thevenot rămase ţeapăn şi tăcut.

Exaltarea şi mânia femeii creşteau pe măsură ce vorbea. Cuvintele îi ţâşncau de pe buze, ca sângele dintr-o rană.

— Nu mă credeţi, nu-i aşa? izbucni ca, din nou, în râs. Vă voi dovedi că am spus adevărul. Aşadar, l-aţi provocat la duel pe maiorul Riviere, pentru că poliţele prezentate băncii din Bordeaux erau false, nu? L-aţi acuzat pe acest om de onoare, pentru că asociaţia s-a trezit dintr-odată fără fonduri, nu? De ce nu răspundeţi? Aţi putea răspunde la întrebările mele, vedeţi bine că ştiu totul. Dar fiţi liniştit, nu vă voi denunţa. Tăcerea pe care el, mortul, a păstrat-o, o voi păstra şi eu.

— Ei, da! îşi descleştă colonelul fălcile. Într-adevăr, ştiţi totul.

— Da, ştiu, reluă Thérèse. Însă mai ştiu un lucru şi anume că falsificatorul, laşul, hoţul care v-a furat nu este maiorul Rivière. Ci altcineva, unul dintre voi!

— Unul dintre noi? păli şi mai mult colonelul Thevenot. Cine anume?

— Cine anume? îl cunoaşteţi foarte bine!

— Din moment ce aţi spus că unul dintre noi…

— Da, aşa am spus. Unul dintre voi!

— Numele lui?

— Căpitanul Cianpţi.

— Ciampi? şi Thevenot o fulgeră din privire pe Thérèse. Doamnă, ştiţi bine că o asemenea acuzaţie…

Thérèse înălţă din umeri, batjocoritoare:

— O, da, da! Ştiţi ce ar mai lipsi? După ce aţi acuzat cu atâta grabă criminală un om a cărui cinste era în afară de orice, bănuială, acum să apăraţi – tot cu grabă şi tot criminală – reputaţia unui Ciampi! Asta ar mai lipsi!

t\isesc în glas toată ura adunată împotriva italianului.

— Doamnă, maiorul Rivière era casierul nostru, spuse colonelul, hotăril să nu cedeae.

— Da, domnule, casierul dumneavoastră.

— El este cel care ne-a dat, ne-a restituit poliţele false.

— Da, domnule, aşa este, fel este cel care v-a înmânat nişte poliţe false. Dar cel care a furat poliţele bune nu este maiorul Rivière.

— Furat? – colonelul simţi în inimă o lovitură teribilă.

— Da. domnule: furat. Cel care Le-a furat se numeşte Ciampi, căpitanul Ciampi.

— Ciampi? El? – colonelul nu-şi venea în fire.

— Da, domnule. El le-a furat. Ceea ce înseamnă că marchizul este vinovatul. El ar fi meritat moartea, numai el – acum aţi înţeles, domnule? Aţi înţeles că vinovatul nu era Claude, pe care l-aţi…

— A. mai strigă colonelul Thevenot. Dacă lucrurile ar sta aşa, aş tăia mina care l-a lovit pe Rivière.

— O, da? zâmbi Thérèse, angelic.

— Da! Însă dumneavoastră, doamnă… înţeleg, l-aţi iubit foarte mult pe soţul dumneavoastră… Şi îi apăraţi – e simplu! Dar adevărul este altiil: maiorul Rivière a fost găsit vinovat şi a fost condamnat de noi. Iar căpitanul Ciampi el însuşi a votat pentru moartea…

— El! Tot el! Dumnezeule, ce geniu al răului! Aşadar, cu o singură lovitură, a scăpat de un rival şi a şters urmele mârşăviei. Ocazia era piva frumoasă, ca s-o lase să-i scape!

— Explicaţi-vă, doamnă 1

«— Bine… Cum ar fi putut marchizul de Olona să păţi undă în cabinetul de lucru al maiorului Rivière? conftnuă ca, eu o înflăcărare pe care n-o mai putea struni! Htmply, domnule: pentru că acest ticălos putea intra în voie, la orice oră, în casa prietenului său. Şi putea intra.

Îientru că chiar acolo, în casă… era cineva cure îl aştepta… I putea conduce… nu? Acel cineva… este o complice care, 4 l<am, şi-ar da viaţa ca să-şi răscumpere greşeala. Marchizul de Olona, domnule. Îşi înşela

prietenul, aşa cum i-a înşelat şi pe camarazii de asociaţie. El a sedus-o pe soţia tX lui pe care l-aţi ucis 1 Agostino Ciamp» a fost amantul meu!

— Amantul… colonelul dvte înapoi. Îngrozit.

— Da. domnule: amantul meu. Dumnezeu mi-e martor că acum îl urăsc din toate puterile şi vă amintirea acelei rătăciri e o durere îngrozitoare, o ruşine insuportabilă. Dar acum aţi înţeles, domnule, ev aţi tăcut? Claude era nevinovat. Cel care trebuia ucis era Ciampi!

— Ah! nenorocitul de mine! strigă, bătând cu pumnul în masă. Ce-am făcut! E adevărat ce spuneţi?

— Dacă este adevărat? O femeie, cave-şi dezvăluie taina păcatului ei, nu merită să fie crezută? Dacă e adevărat… Da, domnule, mi-am înşelat soţul – un suflet mare, bun, devotat. L-am înşelat cu un… Iar acum remuşvările mă rod, mă omoară. De fapt, dacă mă gândesc bine, eu l-am ucis. Eu istm străpuns inima. Nu, nu vreau să-l mai văd! Ar fi în stare să se ridice, să se trezească, să întindă mâna, să mă arate… Mi-e frică! Mi-e frică!

Exaltarea femeii ar fi putut arunca o umbră de îndoială asupra adevărului spuselor ei. Dar colonelul o cercetă îndelung, ceru amănunte, iar Thérèse îi povesti totul: cum s-a lăsat ameţită de Ciampi, cum acesta putea intra când voia în casă; apoi cum au fugit împreună, la arestarea maiorului, viaţa pe care a dus-o, fiind ascunsă; taina marchizului pe care o aflase chiar de la el şi cercetările lui de chimie…

— Bine I spuse colonelul când ea termină. Dar, nu… şi ezvârli la loc, pe masă, pistolul pe care mai adineauri ţi, luase în mână. Da, da, mai târziu… Adio, doamnă. Într-adevăr, amândoi l-am omorât pe maiorul Rivière. Desigur, suferiţi îngrozitor…

— Eu? Da, dar n-o să mai sufăr multă vreme…

Şi Thérèse plecă. Fericită, mândră. Îşi spunea că dacă el, Claude, i-ar fi auzit mărturisirea, nu numai că ar fi

iertat-o. dar ar fi uitat...

Pe măsură ce mergea, îi creştea convingerea că soţul ei o aştepta. O aştepta, acolo, în camera lor. O aştepta dormind.

— Doarme. Ca să nu mai sufere atât. Dav când îi voi spune că vinovatul e cunoscut, că onoarea lui a fost salvată, cât de fericit va fi! Cum se va ridica şi atunci... Claude! Claude!

Îl chemă pe nume, întruna, până ajunse acasă.

Îl întrebă pe portar:

— Maiorul n-a ieşit în oraş, nu-i aşa?

Zâmbea. Zâmbind fericită, urcă. În odaia în care mortul se afla întins, ardeau luminări. Bătrânul postăvar rămăsese în locul în care-l lăsase. Chambaraud privea pe fereastră, fără să vadă nimic. Când o simţi, se întoarse:

— Ei?

Thérèse duse un deget la buze şi şopti zâmbind:

— Şt! E o surpriză...

Se apropie în vivful picioarelor de pat. Sărută buzele de ceară ale mortului. Îi şopti apoi:

— Claude. Claude, dragul meu... Am fost la is. I-am spus totul. Nu te mai bănuieşte. Ticălosul îşi va primi pedeapsa. O. bietul meu Claude, încă mai doarme. Să-l lăsăm să doarmă. Când se va trezi... Atunci... Dar să nu facem zgomot... Să doarmă, să doarmă, eu nu mai pot dormi...

— Asta-i pedeapsa! îşi spuse Chambaraud căruia! i îngheţase sângele în vine. Nefericita a fost pedepsită: a înnebunit!

IX

BASTARDUL

Aşadar, acum, Agostino Ciampi nu mai avea niciun motiv să se teamă de Claude Rivière. Dar colonelul Thvvenot putea fi un duşman şi mai periculos încă decât maiorul.

Ascultând dezvăluirile pe care biata soţie a lui Rivière 1 le făcuse, *Varus* se jurase să pună mina pe căpitanul Ciampi şi să-l supună justiţiei filadelfilor.

Însă, poliţia lui Fouché, nu-i îngădui să-şi ţină promisiunea. Desigur, conspiratorii erau supravegheaţi, iar succesorul colonelului Oudet cunoscut. Însuşi domnul Bernier, secretarul ministrului, se ocupa de Thévenot…

Într-una din nopţi, o bună parte dintre conspiratori fură arestaţi. O noapte de noiembrie, la scurt timp după moartea lui Rivière.

Lipsindu-le banii depuşi la banca Borde & Cazavan din Bordeaux, conjuraţii nu-şi putuseră pune planul în aplicate la momentul dorit. Iar poliţia, care întinsese între timp năvoadele, trecuse la pescuit.

Singura cauză a căderii organizaţiei fusese, fără îndoială, întinderea acţiunii, la rându! ei pricinuită de întâmplarea cu poliţele falsificate.

Pierre Hermann, fouirent Mă lard iar şi Giraudière (Cufon, *Filopemen* şi *Harmodios*) fură arestaţi şi duşi la închisoarea militară. În rândul armatei umbla zvonul că fuseseră denunţaţi chiar de unul de-ai lor…

În aceeaşi noapte, poliţia bătu la uşa colonelului Thêvenot. Colonelul era treaz în acel moment. Ar fi putut fugi pe fereastră şi să se piardă prin grădinile Saint-Lazare. Însă *Varus* rămase locului.

— În numele legii, deschide i se auzi un glas, prin uşă.

— Legea, îşi şopti *Varus*, este dreptul fiecăruia de a trăi şi a muri liber!

Şi armă pistolul pe rare în prezenţa Thérèsei Rivière îl respinsese, spunându-şi: „Mai târziu!”

Acum venise ceasul.

Gândurile i se opriseră la Claude. Cave, de altfel, i se părea că ar fi prezent, iar colonelul îi vorbea cu glas tare.

— Deschide! Deschide! cerea glasul de dincolo de

uşă.

— Claude, îi spuse Thévenot lui Rivière, chiar dacă, printr-o minune, ne-am fi atins ţelul, eu n-aş mai fi putut trăi – după ce te-am ucis. Acum, învins, vin lângă tine.

În clipa în care uşa ceda, răsună o împuşcătură.

— S-a împuşcat, spuse domnul Bernier, care conducea echipa de poliţişti.

Într-adevăr, colonelul Thévenot zăcea pe jos, cu maxilarul zdrobit, cu craniul deschis. Ochii lui teribili, adânc înfundaţi în orbite, păreau să mai trăiască.

— Da, e mort, confirmă un agent.

Dar domnul Bernier avea altă treabă: se şi repezise la biroul încărcat cu hârtii. Nu găsi însă nimic din ce l-ar fi putut interesa. Doar hârtie albă, nescrisă şi două cărţi: Tacit şi *Traité de la servitude*, de La Boétie.

Filopemen, *Caton* şi *Harmodio*, traduşi în faţa tribunalului militar, fură condamnaţi, pe loc, la moarte.

Era pe atunci, pe Câmpia Grenelle, unde aveau loc execuţiile, un zid. În dreptul lui se opreau, cuprinşi de slăbiciune, cei care urmau să fie executaţi. Era ultimul popas înainte de marea călătorie. Această oprire în dreptul zidului devenise legendară. Dar cei trei nu se opriră.

Căzură, strivind aceleaşi cuvinte: Libertate şi Franţa.

În drum spre domnul de Navailles, Agostino Ciampi dădu cu ochii de un afiş lipit pe un zid.

IMPERIUL FRANCEZ Prin sentinţa pronunţată de primul consiliu de război, pentru crimă de conspiraţie împotriva Imperiului şi a Împăratului, au fost împuşcaţi pe Câmpia Grenelle:

— Pierre-Jean-Jacques Hermann, fost comandant de escadron;

— Laurent-Gérard Malardier, fost căpitan;

— Louis-Vidal Giraudière, fost locotenent de infanterie.

Vestea despre arestarea şi executarea (iladelfilor

făcuse, fulgerător, ocolul Parisului. Se povesteau o mulţime de variante ale morţii celor trei conjuraţi, a sinuciderii lui Thevenot, a sfârşitului misterios al maiorului Rivière.

Solignac era zdrobit. Pierderea prietenului său îi dăduse o lovitură cumplită.

Doctorul Dupuytren îi interzisese cu desăvârşire să iasă din casă. Emoţiile i-ar fi putut provoca o criză fatală.

— Doctore. Îi răspunsese Henri, îmi veţi ordona ce doriţi, dar numai după înmormântanea fratelui meu de arme. Chiar cu riscul de a nu mă mai întoarce, mă voi duce.

Ceea ce şi făcu. Ajutat de Cas to ret.

Dar această durere nu avu urmările de care se temea doctorul Dupuytren, Solignac era obişnuit cu suferinţa.

Cât despre Thérèse, cu mintea rătăcită, tristă, absentă şi tăcută – deschidea gura doar ca să ceară veşti despre Claude şi asta cu un zâmbet dezarmant – fusese dusă, nu la domnişoara de la Rigaudie, ci la unchiul ei. În casa care i se păruse atât de lugubră, pe vremuri, de care apoi îi fusese dor şi pe care, acum n-o mai recunoştea.

Domnişoara de la Rigaudie se informă de soarta bietei femei. Solignac îi spuse că Thérèse fusese luată în grijă de un unchi de-al ei – fără să pronunţe numele lui Chambaraud.

— Dar de unde o mai fi răsărit şi unchiul ăsta? se miră domnişoara de la Rigaudie. La urma urmei, nu-i treaba mea. Fiecare să se ocupe de sine şi numai de sine, să fie egoist – e mai bine aşa… Totuşi, m-aş duce s-o văd pe fata aceea. Ah, ce nenorocire, fir-ar să fie! Şi tind te gândeşti că sunt pe lumea asta poeţi – poeţi… vite încălţate! – care cântă… amorul! auzi: A-morul! Ciumă, nu amor, măgarilor!

Apoi, ridicând din umeri:

— Ceea ce nu-i împiedică deloc pe tineri să continue să se iubească…

După care, uşor ironică, îi ceru lui Solignac veşti despre Louise de Farges. Colonelul îi răspunse, străduindu-se să pară liniştit, însă bătrâna domnişoară nu putea fi trasă pe sfoară.

— L-a prins în plasă, l-a prins de tot, îşi spuse ea. Măcar dacă şi ea, *mititica*, l-ar iubi!

Mititica îl iubea, şi foarte mult, pe frumosul colonel. I-o mărturisise în şoaptă, într-unul din acele momente în care inima se deschide, iar taina se rosteşte cu glas. Îi spusese chiar că şi-ar uni viaţa cu a lui…

— Cu condiţia ca fericirea să nu vă facă rău la inimă, ca şi durerea… adăugase ea.

După care:

— De altfel, rolul meu ar fi de a lupta împotriva durerii şi de a alunga, atât norii de pe frunte, cât şi răul din piept…

Solignac era în al nouălea cer. Trăia din nou, renăscuse. Tristeţea pe care i-o provocase moartea lui Rivière se estompa cu încetul.

Însă, Louise de Farges nu ascunse că exista, totuşi, o piedică.

— O piedică? se mohorise colonelul. Care, anume?

— Voinţa bunicului meu.

— Domnul de Navailles? Poate să se opună căsătoriei tale cu cel care e gata să-şi dea viaţa pentru…? Cu cel pe care l-ai ales?

— Domnul de Navailles reprezintă pentru mine voinţa tatălui meu. Dacă l-am putut refuza pe cel pe care mi l-a propus el, n-aş vrea, totuşi, să zicem dintr-o superstiţie, pe care o înţelegi, să mă căsătoresc fără consimţământul papului de familie.

I.

— Îi voi cere domnului de Navailles mina ta.

— S-ar putea să fie de aedrd…

— Dar dacă refuză? întrebă Solignac neliniştit. Ce Vei

face? Vei refuza, la rândul tău?

— Încă nu ştiu ce voi face eu, dar ţin foarte mult ca marchizul să binecuvânteze această căsătorie şi pe cel al cărui nume îl voi purta. De altfel, aceasta a fost ultima dorinţă a tatălui meu…

În acea zi, Solignac se întoarse acasă profund tulburat. Se arătă gânditor, tăcut. În zadar încercă domnişoara de la Rigaudie să afle pricina acestei muţenii.

— Numai de nu i s-ar întâmpla vreo nenorocire bietului băiat! bodogănea bătrâna domnişoară, plescăind din limbă, după obicei. I-a pierit graiul, aşa s-a întâmplat şi cu a mări ta aceea, înainte de a-şi pierde minţile cu totul. Şi când te gândeşti, că acum, la ţară… Ce minunat trebuie să fie, acolo… Numai că nici acolo nu mi-aş găsi locul dai pricina afurisitului ăsta de copil!

A doua zi, Solignac se anunţă la marchizul de Navailles. Bătrânul tocmai îşi petrecuse două ceasuri încheiate cu Izinjallais, discuţind heraldică.

— Şi când te gândeşti că un nenorocit de gazetăraş a avut îndrăzneala să pună un personaj de comedie să afirme vă dacă tatăl nostru, al tuturor, Adam, ar fi cumpărat o slujbă de secretar al regelui, azi am fi nobili cu toţii! Mârlan, ce mai! se indignase domnul Lanjallais.

Ştia, totuşi, foarte bine că ducele de Coigny se chemase, de fapt, Guillot; că marchizul de Offemont se numise Gobelin; baroana de Castrie, La Croix; contele de Auteuil, Briçonnet; că neamul ducilor de Montmorency se trăgea dintr-un măcelar, pe nume Bouchard – şi aşa mai departe. Dar Lanjallais nu se ocupa de originea lor, ci doar de situaţiile dobândite.

Discuţia era pe sfârşite, când se anunţă colonelul Solignac.

— Cât despre acest… Nu-i nobil defel r făcu Lanjallais, cu dispreţ.

— Lasă-ne singuri, Lanjallais. Îi ceru marchizul

Apoi, arătându-i lui Solignac un fotoliu:

— Luaţi loc, domnule… apoi se corectă: colonele…

I se părea că acest colonel îşi câştigase gradul prin cine ştie ce şmecherii obscure şi nedemne de un… E-he, ce timpuri, când gradele se cumpărau – le cumpărai, deveneau ale tale, nu ca azi.

— Domnule marchiz, începu Solignac, vădit emoţionat, vă adresez o rugăminte pe care, sper, că o veţi primi cu bunăvoinţă; fiindcă de rezultatul acestui demers depinde în întregime fericirea mea şi, dacă mi se permite, fericirea unei persoane care vă este nespus de dragă…

Bătrânul ciuli urechea.

„Ei, ei!” îşi spuse el. „Te pomeneşti că vrea să facă aluzie la contesă!”

Se aştepta de multă vreme la acest lucru.

„Dar să nu ne grăbim, să vedem ce mai urmează”, îşi spuse el.

Colonelul părea teribil de încurcat. Desigur, ar fi preferat să aibă în faţa sa, în Unul marchizului, un escadron inamic.

— Domnule marchiz, reluă el, aş vrea să vă vorbesc cu francheţea militarului…

A, da? Bine, bine, spuse domnul de Navailles. Mida… Şi eu am fost militar… Cunosc limbajul… Deşi fi schimbat de atunci, totuşi… Pentru că trebuie să ştii, foit mele, noi suntem… asta… cum să spun?… războinici, da războinici şi nu… nu asta… uite că îmi scapă cuvântul… A, da! l-am găsit… fără supărare: soldăţoi – da, soldăţei!

— Sunt convins că aţi fost atunci, ceea ce suntem şi hol astăzi, spuse Solignac. Soldaţi francezi, adică oamenilie ispravă, domnule marchiz!

Solignac făcea eforturi să nu-şi iasă din fire din pricina Cuvintelor, mai exact, a cuvântului, pe care cu atâta insistentă îl căutase marchizul. Dar bătrânul fu nemulţumit.

„Ia te uită!” îşi spuse el. „Să-mi spună mie, om de luprovă!”

4 – Ca să vorbesc deschis, domnule marchiz, reluă Solignac, o iubesc… da, din tot sufletul, cu devotamentul cel luai înflăcărat şi respectuos… O iubesc pe doamna contesă de Farges, nepoata dumneavoastră»

— Da? făcu marchizul. Eli, şi?

— Am onoarea să vă cer mina ci, domnule marchiz.

— A. da? Mina nepoatei mele?

— Da. domnule marchiz.

Marchizul îşi luă tabachera, priză, îşi şterse îndelung IWsul, apoi spuse cu un zâmbet amabil şi ironic:

— Ei, bine, dom… vreau să spun, colonele… Ei, bine, Colonele, pentru că mi-aţi cerut să vorbim deschis… îmi voi permite să fiu… cum îi zice? Ei, da, aproape brutal. Dar ca să fie limpezi toate lucrurile, de la început, v-aş ruga dinainte să uitaţi ceea ce vă voi spune.

Solignac, nelinişti, tăcea, aşteptând. Într-adevăr, bătrânul constituia un obstacol real şi primejdios.

Marchizul făcu o lungă pauză. Apoi îi privi pe colonel, cercetător, după care spuse cu acel fel special al oamenilor din secolul al optsprezecelea, care se pricepeau de minune să fie profund nepolittcoşi cu ajutorul cuvintelor cek>r mai politicoase şi să dea grosolăniei un fals aer de bună-cuviinţă:

— O! îmi place să cred că aţi reflectat îndelung înainte de a face acest pas… Ei, bine, iată ce cred eu: că unei femei de neam trebuie să-i oferi, în afară de rang şi de avere… Trebuie, nu-i aşa, să-i oferi… Fir-ar să fie, domnule, să-i oferi un nume!

Colonelul se înverzi la faţă. Bătrânul marchiz îl lovise acolo unde-l durea mai tare. Totuşi, se stăpâni şi spuse:

— Eu crezusem, domnule marchiz, că un bărbat, care, primejduindu-şi viaţa, şi-a făcut el însuşi un nume, merită cel puţin tot atâta consideraţie şi respect ca cel ce

şi-a dat numai osteneala de a se naşte!

— Bine, bine, bine! făcu marchizul sâcâit. Nobleţea meritului, am mai auzit povestea asta! Fie, o admit. Dar cu o condiţie: ca această nobleţe din vremurile mizerabile de azi să fie bazată – ca, de altfel, toate lucrurile bune – pe familie, pe legitimitatea naşterii, pe…

— Destul, domnule marchiz! îl întrerupse cu violenţă colonelul. Aveţi de gând să-mi reproşaţi că sunt un bastard?

— Eu n-aş fi rostit niciodată cuvântul, colonele, dar pentru că tot a fost rostit… A. nu vă fie teamă că vă voi reproşa acest lucru! Sunt bastarzi în faţa cărora istoria îşi scoate pălăria – dacă istoria aia o fi purtând pălărie, eu habar n-am… Orie am, domnul de Vendôme a fost un cineva! iar suveranii noştri legitimi au mai dat din averile mănăstireşti copilaşilor născuţi… apăruţi pe lume… tot cam aşa… cum se zice: din întâmplare… Ca urmare a unor… hm! aventuri, nu? În sfârşit, eu sunt un bătrân şi, ca toţi bătrânii, plin de prejudecăţi, hm! hm?… La urma urmei aş fi de acord să… slăbiciunea mea ar merge până la a accepta ca nepoata mea să ia de bărbat un musiu oarecare, cu un nume burghez – la nevoie, un nume tot atât de… hm! hm! ca al mareşalului vostru, Larmes… Numai că… Dai… Însă… cu un… ăsta, cum i-aţi spus, singur, eu n-aş fi rostit cuvântul, bastard, ci, bine, niciodată! Vă asigur, «illmele, că nepoata mea nu se va căsători niciodată cu un…

Solignac îl întrerupse din nou.

— Cu un om care, aruncat în această lume, fără părinţi, şi-a ale>4 ca familie regimentul, ca mamă patria, şi care a cucerit, să nu spun un titlu, dar şi-a cucerit, cu Nibia, un nume!

— Ei, fir-ar să fie, dar nimeni nu vă neagă meritele militare, colonele! Dacă de pildă, împăratul vostru vă va acorda bastonul de mareşal, pe oare, odinioară, Maiestatea

8 a regele i l-a dat domnului de Villars, foarte bine! Să-l purtaţi sănătos! Voi aplauda evenimentul, chiar cu amândouă mâinile. Dar de aici, până la mina nepoatei mele…

— Doamna de Farges mă iubeşte!

— Tot ce se poate. În care caz, să facă bine şi să nu Uite că eu sunt capul familiei. N-are decât să treacă peste mine şi peste voinţa mea! Dar, pe Dumnezeul meu, o voi blestema! Şi atunci…

— Ştiţi foarte bine că doamna de Farges vă respectă şi respectă amintirea tatălui ei.

— Tatăl ei, domnule, n-ar fi consimţit niciodată ca cineva din familia lui să se căsătorească cu un bastard!

Solignac se ridică în picioare:

— Pentru a doua oară, domnule marchiz: destul! Niciun cuvânt mai mult! Nu aveţi dreptul, nici în numele vârstei, nici în cel al onoarei, să insultaţi un om împovărat de greşelile părinţilor să-i! Aşadar, îmi refuzaţi mina femeii iubite? Nenorociţi, printr-un singur gest, două fiinţe care se iubesc? Voia dumneavoastră. Doamna de Farges, ca însăşi, vă va explica, pe îndelete, ca să înţelegeţi, cât rău pot face nebunia, trufia, încăpăţânarea dumneavoastră!

Şi ieşi furios.

— La dracu’! făcu bătrânul marchiz, mânios, după plecarea lui Solignac. Iată un musiu pe care, în urmă cu patruzeci de ani, aş fi pus să-l ciomăgoască în lege! Dar unde s-a mai văzut una ca asta? Să-şi închipuie, mocofanul, că poate să se însoare cu o Navailles! Hm! hm! Şi mironosiţa aceea zăpăcită, care s-a lăsat îmbrobodită, ameţită de un fudul ca ăsta. Şi refuză un Olona! La dracu’, dacă lumea asta nu s-a întors cu fundul în sus! Toate s-au dus dracului, fir-ar să fie!

Solignac nu îi spuse Louisei decât:

— Nu mi-am cunoscut nici tatăl, nici mama. Solignac este numele satului în care m-am născut. Dar acest nume

pe care duşmanii Franţei îl cunosc, pe care soldaţii Franţei îl cinstesc, nu-i ajunge domnului de Navailles. Aşa că bastardul va dispare. Nu mă mai veţi vedea niciodată. Adio!

— De ce adio? întrebă Louise. Lit revedere! Şi pe curând!

După plecarea lui Solignac, Louise se duse drept la domnul de Navailles:

— Ştiţi să loviţi bine şi exact unde doare mai tare. Azi aţi nenorocit două fiinţe.

— Două? Serios? la te uită…

— Îl iubesc pe domnul de Solignac tot atât de mult cât îl detest pe marchizul de Olona, protejatul dumneavoastră. Sper că veţi reveni asupra hotărârii.

— Eu?!

— Da. dumneavoastră.

— Eu? Niciodată! Niciodată! Ia auzi: Solignac… Solignac! Dar, mă rog, ce-i asta: Solignac? Întrebaţi-I pe Lanjaâlais. Un sat! Asta-i tot: un sat! Cine se mărită cu un sat?

— Vreau să fiu fericită cu bărbatul care mă iubeşte, cu cel mai loial dintre bărbaţi!

— A. da? Dar n-aveţi decât. Fiţi fericită… însă împotriva voinţei mele. Sunteţi majoră. Codul vostru civil vă îngăduie asemenea… acte… faţă de bunici, deci faţă de părinţi? Habar n-am! Dar ştiu un lucru: dacă vă veţi căsători cu… cu acest sat. O veţi face împotriva voinţei mele care. În numele părintelui… al tatălui…

— Încetaţi! Ştiţi bine că numai această amintire mă opreşte!

— Atât ar mai lipsi: să nu vă oprească de la hoţ Ari vi nesăbuite. Cel puţin dacă acest… Cum să-i zic… Ar avea un nume… Dar Solignac? Soli-gnac?

Louise înţelese că pentru moment, trebuia să-l lase pe UAtvn în pace, cu ideile lui, li comunică lui Solignac

rezultatul întrevederii. După părerea ei, această obiecţie a marchizului putea fi înlăturată. Cum? Spera în ceva, nici ea ItU ştia bine în ce anume…

— Un nume! spuse Soligtyic cu amărăciune. N-ai decât să-ţi cucereşti gradele cu preţul sângelui, să-ţi dai viaţa; dar ducă nu ai un nume… Să-ţi câştigi un asemenea nume? Imposibil? Ah. prostia omenească este fără margini! Oricât ai fi de bun, de curajos, de onest, oricât ai Iubi… rămâi, totuşi, un bastard! Un bastard!

Se întoarse acasă covârşit de tristeţe. Domnişoara de la Riga ud ic înţelese pe dată că i se întâmplase ceva grav colonelului, dar zadarnic încercă să-l facă să vorbească, să-i apună şi ei ce i se întâmplase.

— Ia te uită! îşi zise ea. Înseamnă că e ceva serios, ceva deosebit de grav. Dar ce anume? Bineînţeles, îndrăcitele de femei! Dar şi eu sunt femeie, destul de femeie, ca a îl fac să vorbească!

Îşi folosi întreaga abilitate şi îl luă pe Solignac pe departe, pe altă cale: îi spuse că îl iubea destul de mult, ca să poată fi mândră de el; că îi dovedise în atâtea rânduri cât era de legată de el, ca, acum, el să-şi descarce sufletul în faţa ei.

— Să ştii, dragul meu copil, că ingratitudinea e un lucru tare urât şi mi se pare că nu merit să mă răsplăteşti cu această monedă. Pentru că, recunoaşte, fără mine…

— Într-adevăr, fără dumneavoastră, aş fi fost un copil părăsit, fără putere, fără nimic şi, cu tot curajul, nu mi-aş fi putut cuceri epoleţii. Ştiu asta, mai ales acum, mai ales de tind domnul de Navailles a avut bunăvoinţa să mi-o amintească.

— Ah! Deci, asta era, spuse domnişoara de la Rigaudie. Cred că încep să înţeleg… I-ai cerut domnului de Navailles mina contesei de Farges?

— Da, răspunse Solignac, oftând.

— Şi el a refuzat?

— Categoric.

— Ia te uită! Şi sub ce pretext, mă rog?

— N-aş vrea să repet. Iertaţi-mă, dar cuvântul pe care l-a rostit mi-ar arde buzele, dacă l-aş…

Solignac nu înregistrase schimbarea bruscă suferită de domnişoara de la Rigaudie. Ochii ei albaştri se aprinseră, îşi mângâie bărbia osoasă cu mâinile ei mari, apoi trecuse la trosnitul degetelor, semn de mare tulburare.

Desigur, se petrecea ceva deosebit cu ea.

— Ia stai, ia stai! spuse deodată, repezit. Trebuie să ne înţelegem, să-mi explici… Nu cumva prostul acela bătrân a fost obraznic? Bădăran? Ce-a zis? Trebuie să-mi spui, copile, am dreptul să aflu!

— Ei, bine, spuse Solignac, resimţind aceeaşi durere şi mi ale, ei, bine, marchizul mi-a… m-a pălmuit cu acel cu vânt, cu numele care i se dă celui care nu are părinţi, familie… Ştie că numele de Solignac nu este numele meu, ci al satului unde m-aţi găsit… Şi ce nebunie pe mine, să sper că mă voi putea căsători cu o nobilă! Doamna de Farges eu un Solignac? Contesa de Farges să se căsătorească cu un bast…

— Taci! Taci, te rog, taci! înţeleg, înţeleg dragul meu, făcu domnişoara de la Rigaudie, cu mâinile întinse spre Solignac. Înţeleg… Nu rosti cuvântul. Henri, te rog…

Dar, numaidecât, redeveni ceea ce fusese totdeauna:

— Cum adică? A îndrăznit nătărăul acela de marchiz… Boşorogul acela plin de ifose şi de prejudecăţi? A îndrăznit? Dar colonelul de Solignac face mai mult decât toţi cei din familia Navailles luaţi la un loc, vii şi morţi – I t morţi să-l trecem şi pe acest… Dar ce isprăvi a făcut, mă rog, pe lumea asta, domnul marchiz de Nava îl Ies? Ce ti făcut el ca să îndrăznească să se strâmbe, să facă mutre atunci când se afla în faţa unui erou? Cine-i el? Ia te uită 1 Domnul de Navailles! Dar cine-i, mă rog, domnul de

Navailles? Un… O… o rămăşiţă de pe timpul lui Ludovic al XV-lea? O, fir-ar el să fie, lasă-l pe mina mea. Îi arăt eu lui! îl învăţ eu minte!

— Cine?

— Cum, cine? Eu!

— Dumneavoastră?

— Domnia mea! Mă duc la el! îi arăt eu lui! îl fac cu să afle cine e familia de la Rigaudie! Care-i din cu totul altă plămadă decât alde Navailles! Ia auzi: Navailles! Ia să îndrăznească să-mi vâre sub nas pergamentele fi genealogiile lui! O-ho, atunci să vezi cum mi le scot şi eu pe ale mele! Cu sutele! Iacobinii nu au apucat să mi le nrdă chiar pe toate, îi arăt eu lui ev înseamnă sânge nobil!

Se plimba prin odaie, furioasă, în timp ce micul Jack O'privea, mirat, ţipând subţirel.

Sună şi porunci să i se pregătească trăsura.

— Ieşiţi? întrebă Solignac.

— Chiar în clipa asta!

— Vă pierdeţi vremea cu domnul de Navailles.

— Aşa crezi? Ei bine, eu nu cred. De altfel, plăcerea va fi de partea mea, am un chef teribil să am o explicaţie cu acest domn de Navailles… Dragul meu, nu-ţi cer decât un lucru: să mă aştepţi aici, în linişte, într-un ceas voi aduce veşti şi voi fi a naibii de mirată, dacă nu vei sări în sus de bucurie!

Bătrâna domnişoară ieşi ca o furtună şi tot aşa se prezentă la domnul de Navailles, după ce, pe drum, sucise şi răsucise pe toate părţile ce avea să-i spună, ca să-l convingă pe marchiz că făcuse cea mai mare prostie din viaţa l-ai.

Bătrânul domn dv Na văii les o primi eu tot ceremonialul pe care un bărbat *născut* îl datorează unei femei – „chiar dacă seamănă cu un sac de oase", gândise el, după ce o cercetase. Apoi, cu politeţea lui afectată, întrebă cu ce îi putea fi de folos şi cărui fapt îi datorează

cinstea unei asemenea vizite. O cunoştea pe domnişoara de la Rigaudie din reputaţie, iar odinioară o şi întâlnise.

— În niciun caz mie, marchize, răspunse domnişoara de la Rigaudie. Ci doamnei nepoatei dumneavoastră, ci îi datoraţi această w. ită.

— Louise? gândi marchizul. Iar Louise, mereu ea?

Deveni dintr-odată atent şi gata de apărare.

— Colonelul de Solignac v-a cerut mâna doamnei contese dv Farges, continuă bătrâna domnişoară. Aţi refuzat să consimţiţi la această căsătorie.

— Da, domnişoară, încuviinţă marchizul, ale cărui sprâncene se încruntaseră la auzul numelui de Solignac. Iar dacă... cum îi zice?... colonelul ar fi persistat în cererea lui, lucru de care mă îndoiesc, aş fi persistat şi eu în refuzul meu.

— Chiar aşa? întrebă domnişoara de la Rigaudie.

— Chiar aşa, răspunse marchizul, mirat.

— Şi, mă rog, ce anume aveţi să-i reproşaţi colonelului?

— Ut naiba! făcu marchizul, dar i-am spus verde în faţă. i-am comunicat destul de fără ocol, e inutil să mai repet... Dar iertaţi-mă, v-a încredinţat cumva el... cum îi... colonelul, să reînnodaţi o negociere întreruptă sunteţi vreo prietenă, vreo rudă împuternicită în acest scop? Să rămânem la ceea ce este, domnişoară, eu vă salut cu profund respect şi îmi cer permisiunea să mă retrag în odaia mea de odihnă.

— Consideraţi-mă ce doriţi: prietenă, rudă, însă doresc să daţi refuzului un motiv valabil, spuse domnişoara de la Rigaudie.

Bătrânul marchiz izbucni în râs:

«— Pe cinstea mea, iată o glumă bună! spuse ei. Valabil! Va-labil! E fermecător: valabil! E superb: valabil I Ce nume are de gând să pună colonelul pe contract?

— Asta-i, deci! Aşadar, pentru că nu are un nume, îl

Infuzaţi? Şi dacă are? Dacă ar avea un nume?

— Eli, dacă ar avea… clătină marchizul din cap.

Domnişoara de La Rigaudie insistă:

— Ei, dacă ar avea?

— Ei… spuse marchizul. Cred că vorbim degeaba… cel puţin aşa cred eu… Nu când împlinesc treizeci de ani, mai sunt recunoscuţi copiii găsiţi!

— Copil găsit? se mânie domnişoara de la Rigaudie. Aşa, care va să zică: copil găsit! După cum oricine o ştie, orice copil găsit este de drept nobil!

% – Asta o spun… O spun copiii găsiţi, domnişoară.

— A, da, domnule marchiz? Chiar aşa? O, fir-ar să fie, dar ştiţi al cui fiu este colonelul?

— Nu ştiu defel, mărturisesc, nici nu mă interesează, spuse marchizul, aproape în şoaptă.

Domnişoara de la Rigaudie înălţă din umeri:

— Deci, nu ştiţi. Nu ştiţi nici că în vinele lui curge un tânge cel puţin tot atât de albastru…

— Mă îndoiesc, dar cine ştie?… întâmplarea…

— Întâmplarea! întâmplarea! Nu există întâmplare, ci un ostaş admirabil, un om plin de toate calităţile care fac din el un bărbat de rasă, un cavaler din timpurile de demult…

— Rătăcit în armata lui Bonaparte!

— Ei, fir-ar să fie, dar asta trebuie să fie cel puţin tot atât de onorabil… Ba chiar mult mai onorabil, încă, decât să faci pe frumuşelul în statul major al lui Brunswick!

— *Brunswick* (Can>l, duce de), 1735 – 1806: comandantul armatei coaliţiei antirevoluţionare contra Franţei, în 1792. În statul lui major găsiseră întrebuinţare, ori măcar slujbe, mulţi nobili francezi emigraţi.

— Hm! Hm! făcu marchizul încurcat. Pentru o persoană din nobilime este un mod ciudat de a gândi, domnişoară…

— Gândesc cum îmi place şi cum am chef! Şi vă

asigur că gândesc bine şi drept! Dar simt că-mi fierbe sângele în vine, când văd pe cineva că respinge un ginere pe care ar trebui să-l primească cu braţele deschise. Ah, dac-aş fi eu în locul nepoatei...

— Ei, ce-a ţi face, vă rog?

— Aş face după capul meu, ce aş vrea, cum aş vrea, şi aş fi foarte fericită!

— Domnişoară, credeam că primesc vizita fiicei marchizului de la Rigaudie, rosti domnul de Navailles, cu o expresie de dezolare comică. Dar am impresia că aud vorbind o... cum* îi spune?... O alcătuitoare de moţiuni... ov, asta, o... o cetăţeancă!

— De ce nu spuneţi verde; o tricoteză! O, ce bine vă pricepeţi să-i scoateţi pe oameni din sărite! Fir-ar a dracului să fie, dar dumneata ce eşti, rogu-te, dacă nu un fel de... *Domnul Veto*[14]?

— Eu? *Domnul Veto*? *Domnul Veto*? începu să strige marchizul, privind cu spaimă în jur, aşteptându-se, parcă, să vază, prăbuşindu-se, la auzul unei asemenea enormităţi, zidurile casei. Eu, *Domnul Veto*, ce limbaj! auzi, *Domnul Veto*!

Şi sună, în grabă, de parcă s-ar fi temut să mai rămână între patru ochi cu această femeie.

— Lanjallais! Lanjallais!

Nu vă fie frică, nu vă fac nimic, iaca, pl<x\ îl linişti domnişoara de la Rigaudie. Dar pentru că îi refuzaţi colonelului mina nepoatei – şi i-o refuzaţi pentru că... nu

---

14 Veto, latineşte : Mă opun ! In Franţa. Constituita din 1791 acorda regelui – Ludovic al XVI-lea – dreptul de a se opune promulgării decretelor prezentate lui de Camera reprezentanţilor.

Regele. împins de regină şi de curte, la tratative secrete cu emigraţii şi cu puterile ostile revoluţiei (de fapt, restul Europei) a devenit foarte impopular şi datorită sabotării activităţii legislative prin veto.Poreclit Monsieur Veto (Domnul Veto) era acuzat şi că provoacă înfometarea Parisului. „Monsieur Veto- a rămas multă vreme, in Franţa, o poreclă de ocară de dat unui reacţionar batrin.

MW un nume – ei, bine, colonelul va avea un nume! Şi lut va mai fi, cum i-aţi spus: un bastard. Va avea un tată. h mamă, va avea tot ce trebuie… Şi o să vedem atunci dacă Vefl continua să ix>fuzati bine cu vânt area unei căsătorii, cure va face fericirea celor două inimi care se iubesc!

Şi ieşi ca o furtună, lăsându-l pe marchiz prostit, repetând, parcă în neştire, spre marca mirare a lui Lr. njaljtils, două cuvinte:

— Domnul Veto!… Domnul Veto!…

Rezistenţa bătrânului marchiz o îndârjise pe domnişoara, care, deşi se înverşunase o viaţă întreagă împotriva iacobinilor, ajunsese acum să folosească argumente şi expresii de ale lor. Pe drumul de întoarcere, se gândea că îi duce lui Solignac o veste bună. Însă pe măsură ce se apropia de casă, neliniştea o cuprindea – dovadă că îşi trosnea degetele cu furie.

Dar mâhnirea ei nu mai cunoscu margini când, după ce îl povesti lui Solignac întrevederea cu marchizul de Navailles, văzu că tânărul se întristează, că obrazul i se descompune.

— Dar v-am spus. v-am spus! strigă Solignac, disperat. V-am spus că e o situaţie fără ieşire? Sunt un bastard! Bastard! Ah. Dacă gâontele care se află aici. În piept, m-ar Ucide pe loc! Nu mai pot. e prea mult! Aş vrea să mor!

— Să mori? Vrei să mori? se sperie bătrâna domnişoară.

Solignac nu băgă de seamă că domnişoara de la Rigaudtv îl tutuia, ca pe timpul când era copil – lucru pe care nu-l mai făcuse de multă vreme…

— Da! răspunse el desperat. Vreau să mor, să scap de…

— Dar eşti nebun? strigă domnişoara de la Rigaudie, înspăimântată.

— O iubesc pe această femeie. O iubesc aşa cum…

Dar poate fi a mea? Nu! Mi-a spus-o el. Sunt un bastard!

— Bastard, bastard, repeta domnişoară de la Rigaudie. Dar dacă nu eşti un bastard?

Lui Solignac i se păru că nu aurise bine.

— Ce-aţi spus? întrebă el, tulburat de ultimele cuvinte ale bătrânei domnişoare.

În acel moment, în trăsăturile-bătrânei şi asptvi domnişoare se produse o transformate. Acum strălucea de bucurie. Dincolo de ridurile şi de tăbăceala soarelui din Limousin se putea citi frumuseţea – sau parte din frumuseţea – de altă dată a lui Rose-Edmée de la Rigaudie.

Lacrimile o podidiră şi bătrâna domnişoară strigă:

— N-o să mori! N-o să mori! O să trăieşti, o să fii fericit. Nici dihania aceea încăpăţânată, nici altcineva nu va mai îndrăzni… Nimeni pe lumea asta n-o să-ţi mai spună bastard!

Solignac tăcea, uluit. Inima îl durea, i se nârcolea, părea că moartea, pe care o dorea, se apropiase.

— Ah! – domnişoara de la Rigaudie fusese cuprinsă de o voluptate de a sfâşia toate vălurile, de a spune, de a striga adevărurile ascunse până atunci, de a-l asigura, de a-l salva pe Henri – ah! atâta timp cât totul a mers bine, cât nu ai dus lipsă de nimic, de timp ai crescut, ai fost fericit, sărbătorit, invidiat, adorat, eu am putut păstra taina pe care aveam de gând s-o iau cu mine în mormânt. Dar acum… Suferi, te plângi, vrei să mori… Nu, fir-str să fie! Nu! N-are decât să arunce lumea după mine cu pietre, n-are decât să-şi bată joc de mine, nu-mi pasă! Astăzi eşti bastard, însă mâine nu vei mai fi.

— O, doamnă…

— Doamnă? Aşa îmi spui: doamnă? Domnişoară? încetează cu… Priveşte-mă, Henri, sărută-mă, iubeşte-mă: sunt mama ta!

— Mama? Dumneavoastră?

— Da, vu!

„Solignac nu mai încerci să afle secretul acestei dezvăluiri. O strânse în braţe pe biata femeie, îi săruta fruntea şi obrazul, nzind, plângând, simţindu-se dintr-odată fericit, liniştit, asigurat acum, că se va putea căsători cu \ Urnise.

! v – Ah! spuse el, ar fi trebuit să-mi dau seama, după r. bunătatea, devotamentul cu care…

— Mofturi! Mofturi! îl întrerupse ea, cu ochii înroşiţi. Am fost o mamă nevrednică, fiindcă nu am avut cum rajul să trec prin viaţă la braţ cu fiul meu. Dar… răbdare!

J Mai am timp să-mi repar greşeala. Nu mă întreba nimic, nu încerca să afli nimic, lasă-mă să fac aşa cum cred eu că îl bine. O, fiul meu, băiatul meu! Mi se pare că eşti de zece ori mai frumos şi că te iubesc de zece ori mai mult, acum.

1 de când am dreptul să-ţi spun cu glas tare – fiul meu!

,.

— Mamă!

Ea închise ochii şi rămase aşa, ca să se poată bucura mai îndelung de muzica dulce a cuvântului MAMÀ. Apoi *ac* ridică, hotărâtă, ca un general înainte de bătălie…

— Despre toate acestea – tăcere, îi spuse ea lui Solignac. Pentru o vreme, încă, taina aceasta să rămână între noi. Vino să te mai sărut o dată!

După ce se desprinse din îmbrăţişare, îşi chemă servitorii. Iar după ce Solignac plecă, începu să dea ordine:

— Să fiu coafată, gătită! Pregătiţi toate inelele! Toate bijuteriile. Rochia mea de culoarea cafelei-cu-lapte! Să aveţi grijă să vă fie pudrate perucile, iar în landou – atenţie, Fournier! – niciun fir de praf!

— Mergem oare la împărat? întrebă Fournier, zâmbind emoţionat şi nedumerit.

— La împărat? pufni domnişoara de la Rigaudie. Mult îmi pasă mie de împărat!

Apoi, cu o emoţie abia stăpânită, îi spuse răspicat: –.

— Mergem în strada Poştei, la domnul Sylvain Chambaraud, fast membru al Convenţiei Naţionale[15]!

X

SECRETUL LUI CHAMBARAUD

Cu douăzeci şi nouă de ani în urmă, la Solignac, minunatul sat din ţinutul Limoges caix> îi dăduse colonelului numele, trăia un mic proprietar de ţară, foarte inteligent şi energic; locuia împreună cu mama sa şi cu un argat, care era mai degrabă prietenul şi colaboratorul stăpânului, decât servitorul lui. Mintea lui ageră şi inima caldă erau gata să se înflăcăreze la suflarea adierii de libertate, care avea, curând, să se prefacă în uragan.

Instruit şi mereu dornic să-şi spetească cultura. Sylvain Chambaraud îi citea pe Rousseau, pe Mabây, pe Voltaire, pe Diderot, iar preotul satului, bun latinist – cu caret odinioară, tânărul citise autorii latini – spunea adeseori: „Vrednicul Sylvain a ajuns mai savant decât mine”.

De altfel, Sylvain nu era de părere că cei care se ocupă cu studiul nu pot vedea, în acelaşi timp, şi de muncile câmpului. Nu era bogat, dar îşi putea permite, lui şi mamei sale, un trai îndestulat. Mai ales că pusese în practică tot ceea ce învăţase în materie de agricultură.

Sylvain avea un frate mai în virată. Germain, care încă de foarte tânăr, plecase de acasă şi se făcuse marinar. Avea feli primească veşti de la el târziu, când marinarul i-o ini tudinţă lui Sylvain pe fiica sa, Thérèse.

Mama Iov era o femeie cumsecade, pioasă, văduvă de multă vreme, mind vă de băieţii ei, mai cu seamă de cel

---

15 Cou< cnfiunea Naţională,adunare revoluţionară aleasă, care a urmat, la 21 septembrie 1792, Adunării legislative şi a guvernat Franţa pină la 26 octombrie 1795. în cadrul acestei adunări s-a dus

mic. Sylvain, iubit şi admirat de ţăranii din împrejurimi, Cum veneau la el să-i ceară sfaturi, şi nu numai în chestiuni agricole…

Argatul, pe numele său, Plantade, era întru totul devotat lui Sylvain, care, cum s-a mai spus, îl trata ca pe un prieten, nu ca pe o slugă.

Aşadar, Sylvain Chambaraud era iubit, stimat, treburile îi mergeau bine… Dar era oare fericit?

Poate că ar fi putut fi… Dacă în Solignac nu s-ar fi ridicat un castel, iar «îndărătul zidurilor lui n-ar fi trăit, frumoasă, irezistibilă, o mândreţe de fată, la care, el, fiu de ţăran, nici măcar nu putea îndrăzni să se gândească, tă ridice ochii, să viseze.

Din castelul Solignac n-a mai rămas nimic şi se vor găsi mulţi oameni să susţină vă acest castel nici n-ar fi existat vreodată. Sigur însă este că, în timpuri vechi, mitt As tivea Saint-Pierre îl numise ca stareţ la Solignac pe Remade, episcop de Maastricht, care mai târziu a fost trecut în rândul sfinţilor – şi că la Solignac se păstra un braţ de-al sfântului, trimis de călugării din S tavela. Tot acolo s-au păstrat, pentru o vreme, şi moaştele sfântului Martial, patronul ţinutului Limoges. Oricum, se ştie că în clădirile mănăstirii, care se mândrise cu doi sfinţi printre stareţii ei. a fost instalată, încă în timpul Revoluţiei, o fabrică de porţelanuri.

O luptă cvincenă între girondinii, moderaţi. Şi montaniavzii extremişti, care au creat comitetul salvării publice, cu puteri dictatoriale 1 au instituit Teroarea (31 mai 1793 – 27 iulie 171M). Convenţia a proclamat republica şi l-a condamnat la moarte pe Ludovic al XVI-lea. A reuşit să strivească insurecţiile regaliste în Vendra şi în sudul Franţei, precum şi insurecţia federalistă. A învins „o-alitlu regilor” împotriva Franţei. A început reorganizarea burgheză a Franţei.

În privinţa castelului, pietrele lui s-au făcut de mult

una cu prund işul viului Briance, pitoresc şi limpede ca toate apele curgătoare din Limousin.

În acest castel locuia, prin 1780, domnişoara Rose-Edince de la Rigaudie. Şi ea era orfană de tată; marchizul de la Rigaudie, un bărbat elegant, spiritual, sceptic, seducător îi transmisese şi fiicei sale ceva din umorul lui Voltairian şi din bravura sa. Fata trăia aproape claustrată, împreună cu marchiza, o femeie rigidă, aspră, în acel moment foarte bolnavă – pe jumătate paralizată. Treburile administrative erau lăsate în seama unui intendent, pe nume Boussac, unul din acei oameni din popor care, ajunşi slugi la boieri, devin mult mai răi şi mai neînţelegători deci! stăpânii.

În ţinut, Boussac era antiteza lui Sylvain Chambaraud. Avea un deosebit talent de a stârni ura oamenilor – după cum Sylvain deţinea secretul de a se face iubit. În ciuda eforturilor lui Turgot *, în ciuda suprimării corvezilor şi cu toate că în Limousin impozitele fuseseră micşorate, o mulţime de angarale rămăseseră o grea povară pentru locuitori; iar Boussac se pricepea de minune să le facă şi mai apăsătoare, şi mai grele.

Pe atunci, o recoltă proastă însemna o catastrofă. Seceta lovea adeseori acest ţinut şi atunci se puteau vedea oamerti morţi de foame, căzuţi de-a lungul drumurilor, cu câteva fire de iarbă în gură…

De obicei, intendentul Boussac venea în ajutorul foametei sau chiar îi ţinea locul… Fără multă vorbă, îi trimitea la închisoare pe nenorociţii care nu fuseseră în stare să plătească arenda, iar când domnişoara Rose-Edmée de la Rigaudie intervenea pe lângă marchiză, rugând-o să nu permită asemenea lucruri, Boussac obiecta:

1 Turpot (Anne-Robez t-Jacques), baron. 1727 – 1821; economist francez, inspirat de fizioeraţi, controlor general at finanţelor sub Ludovic XVI. A încercat să impună un şir de reforme în organizarea vieţii economice, dar a căzut în

dizgraţie în 1776.

Dacù doamna marchiză mi-av porunci să lucrez cu tulla, n-aş mai face nicio treabă. E adevărat că un proverb «Uil Béarn spune că poţi prinde mai multe muşte cu o linguriţă de miere, decât cu un butoi de oţet. Dar aici nu-i nevoie nici de miere, nici de oţet. E nevoie de o mină de fier!

Iar hăt rina marchiză răspundea:

— Boussac are dreptate. Să-l lăsăm să facă el cum ştie, Uir noi să ne vedem de ale noastre. Femeile nu sunt în atare să-şi administreze averea.

Mai târziu, domnişoara de la Riga ud le avea să dezmintă, prin fapte, părerile mamei sale, dar, pentru moment, nu avea încotro: se înclina în faţa voinţei materne.

Rose-Edince era o fiinţă hotărâtă şi curajoasă. Putea Ci văzută de multe ori trecând în fuga calului prin pădurea de castani, cu părul blond în vânt şi ochii albaştri scânteind de bucuria galopului.

Aşa o văzu Sylvain Chambaraud pentru prima oară: xburând ca o nălucă, cu părul fâlfâind, cravaşându-şi calul.

În altă zi însă, calul îşi luase, vânt şi nu mai asculta. Sylvain, care citea din Horaţiu sub un copac, azvârlise cât colo cartea şi, sărind înaintea calului. Îl apucase de zăbală şi îl silise să se oprească. Rose-Edmée, foarte palidă, descăleoase şi îi întinsese, zâmbind, mina:

— Mi-aţi salvat viaţa!

Atingerea acelei mâini îl fermecase pe Sylvain. Nici mai târziu, mulţi ani mai târziu, nu uitase acea senzaţie ciudată, îmbătătoare.

Domnişoara de la Rigaudie era o persoană activă: îşi petrecea o bună parte din timp umblând din casă-n casă şi ajutându-i, cum putea, pe nefericiţii pe care Boussac îi ruina – şi anume în interesul ei… Dar când se întorcea la castel şi se trezea singură, gândul îi zbura fără voie la acel

tânăr curajos, cu ochi luminoşi, căruia – această idee îi plăcea în mod deosebit – îi datora viaţa.

Şi ea visa, dar ştia să alunge cu uşurinţă proiectele imposibil de realizat.

ve ia o vreme, mama lui Sylvain. Începuse să-i spună fiului:

— Eşti palid, ai slăbit... Cărţile astea or să te ucidă. Sylvain!

Iar Plantade şoptea la urechea stăpânului:

— Atenţie, atenţie: munţii piva înalţi nu se plivesc de aproape: dau ameţeală!

Chambaraud nu avea niciun fel de ameţeală, el o iubea pe domnişoara de la Rigaudie. Şi nu făcea niciun efort să-şi alunge sentimentele, din contra: îi plăcea însăşi nesăbuinţa acestui vis.

— Oricum, nu va afla niciodată această taină. Îşi spunea el, gândindu-se la iubirea lui. La urma urmei, nici nu contează: mă îmbăt cu chipul şi amintirea ei!

Se ivi şi singurul prilej care i-av şi putut apropia pe cei doi: „mina de fier” a lui Boussac se dovedise atât de puternică, de nemiloasă, încât îi aduse la desperare pe cei pe care îi strângea ca o menghină. Oamenii din Solignac se răsculară.

Ca să pună mina pe Boussac, porniră spre castel.

Călugării de la mănăstirea Saint-Pierre încercară să-i potolească, dar. Înspăimântaţi de furia mulţimii, renunţară şi se retraseră între zidurile lor.

Ce voiau răsculaţii? Să dea foc castelului – cu ani înainte de Revoluţie, seceta aprindea focul răscoalelor.

Boussac fugi peste ci m^2, spre Limoges, să ceară ajutor de la jandarmii călări, aşa că domnişoara de la Rigaudie se trezi singură în faţa mulţimii întărâtate – puţinii servitori tremurau şi ei de spaimă, iar marchiza, paralizată, nu era în stare nici să-i înfrunte pe ţărani, nici să-i domolească.

— Vă voi apăra eu, mamă! spuse Rose-Edméc. Ia* voi vorbi eu celor pe care cruzimea şi nesăbuinţa lui Boussac i-a adus la desperare.

Şi îi întâmpină pe răsculaţii furioşi. Oamenii erau înarmaţi cu ţepuşe de vânătoare şi coase, pe care le agitau ameninţător. Dar Rose-Edmée nu se sperie. Ţăranii însă vvezuvă că domnişoara de la Riga ud le vix>a să-i infirmte, Jlgnindu-i. poruncindu-le, nu să le vorbească cu blândeţe.

Aşa că se năpustiră asupra ei, urlând, ameninţând.

Cai-eva strigă: „S-o spânzurăm!” iar ţăranii, orbiţi de furie, o înşfăcară de mâini şi începură s-o Urască spre un stejar rămuros.

Tocmai atunci, Sylvain Chambaraud, însoţit de Plantade, ajunse alergând la castel.

Desigur intervenţia lui nu reuşi să-i potolească pe răsculaţi, dar le smulse prada. Oricât de curajoasă ar fi fost – şi era – Rose-Edmée, în „clipa în care fu purtată departe de primejdie, leşină. Chambaraud, ajutat de Plantade, o duse acasă la el. După care se întoarse la castel, S-o apere pe bătrâna marchiză.

Dar furtuna se potolise. Negăsindu-l pe Boussac. Ţăranii se mulţumiseră să jefuiască castelul, fără să se atingă de castelană. Bătrâna paralitică, înfundată în fotoliul ei, asculta vuietul mulţimii şi se gândea că, dacă ar mai fi trăit marchizul Jean Léonard de la Rigaudie, ar fi avut cine s-o apere şi, poate, să-l strunească la timp pe Boussac, împiedicând, astfel, izbucnirea de ură & ţăranilor de pe moşie.

După ce se asigură că marchiza se află în afara oricărui pericol. Chambaraud o încredinţă câtorva cunoscuţi şi cobori înapoi, în sat.

Între timp, se făcuse întuneric. Pe drum, Sylvain se tntilni cu Plantade ieşit în întâmpinare, ca să-i dea veşti despre domnişoara de la Rigaudie.

Rose-Edme suferise o puternică comoţie, aşa că acum

se afla la pat.

Lui Sylvain i se strânse inima. Aşadar, domnişoara de la castel era bolnavă, suferea. Tânărul şi-ar fi dat viaţa s-o scutească de cea mai neînsemnată durere.

De altfel, nu se îndoia defel că mama lui o luase pe domnişoara de la Riga ud le să doarmă. Împreună cu dânsa, în camera ei: ca să se convingă ascultă o vreme la uşă – niciun zgomot.

— Înseamnă că doarme. Îşi spuse el.

Ferindu-se să le strice somnul, se depărtă în vârful picioaivlor. Propria lui cameră era ocupată noaptea aceea de un unchi, frate mai mare al mamei, ce le picase în ajun, pentru câteva zile. În vizită. Ca să nu-l mai trezească în toiul nopţii pe bătrân, hotărî să doarmă în odăiţa slujnicei, ce lipsea, fiind plecată la neamuri. De altfel, era atât de obosit, încât abia de se mai putea ţine pe picioare.

Dar, intrând în odaia slujnicei, care-i fu mirarea, când zări, la lumina unui opaiţ, pe spătarul unui scaun, întinsă o mantilă de mătase!

Se apropie de pat: domnişoara de la Rigaudie se culcase aici, în odaia slujnicei. Dormea. Desigur, nu acceptase s-o deranjeze pe mama lui Chambaraud. Respira greu, se simţea că are febră. Părul, ci auriu era răspândit pe căpătâiul sărăcăcios al patului.

Primul impuls al lui Sylvain fu să iasă, să fugă, să se îndepărteze cât mai iute din acea încăpere. Dat* picioarele îi înţepeniseră, erau ca bătute în cuie, nu-l ascultau. Iar ochii nu i se mai puteau desprinde de pe chipul tinerei fete. Inima lui bătea să se spargă, sângele începu să-i clocotească în vine; se simţea ameţit, beat, năucit.

Iat-o, deci, pe fata pe care o iubea de atâta vreme! De atâtea ori o privise de departe, însă totdeauna pentru atât de scurt timp! Şi acum, iat-o aici! La el. Acum putea s-o privească în voie, să-i mângâie din ochi părul bălai, să-i urmărească mişcările răsuflării.

Era o noapte de vară, înăbuşitoare, grea de miresme, fierbinte, aerul era încărcat de furtuna ce nu avea să întârzie. Pe cer se fugăreau norii, din când în când, fulgera şi se desluşeau siluetele copacilor.

Sylvain simţi că înnebuneşte. Începu să suspine, apoi lacrimile îi umplură ochii.

Scăpă un geamăt şi fata se trezi. Ţipă de spaimă, iar numaidecât, dându-şi seama că alături de ea se afla Sylvain, îi zâmbi, deşi nu-şi prea dădea seama cum ajunsese acolo. Trezindu-se, se aştepta să se pomenească din nou în mâinile acelea ameninţătoare ale ţăranilor înnebuniţi, să audă iar strigătele acelea, îndemnul de a o spânzura – şi, iată, salvatorul care împrăştie hoarda şi o ia şi o duce… Iar acum e alături…

Sylvain crezuse că fata îl va alunga din preajma ei. Dar bucuria îl năpădi, când o auzi vorbindu-i, mulţumindu-i, întrebindu-l de mama ei.

Cu tâmplele în flăcări, se apropie de pat şi începu să-i vorbească, şi totul părea ca în vis: îi spuse cât ţinea la on, că numai la ea se gândea, îi povesti cât de nefericit fusese, dându-şi seama câte îi despart. Pe măsură ce vorbea, devenea mai elocvent, glasul îi prinsese note irezistibile, profunde, şi ca îl crezu. Fetei îi plăcu să audă acele cuvinte, acele mărturisiri, îi plăcu să se ştie dorită şi cu ochii închişi, pe jumătate adormită, i se dădu, legănată ca pe fundul unei bărci, care-şi pierduse cir mă.

— Mâine vom fi din nou departe, foarte departe unul de altul, şoptea acum Sylvain, mâine, sub acest acoperiş, nu va mai rămâne decât amintirea trecerii dumneavoastră pe aici şi parfumul acestui păr, mâine totul va fi sfârşit, poate că mâine voi fi alungat şi pedepsit, dar acum, dar azi, taina vieţii mele iat-o: vă iubesc!

Târziu, bătrân şi singur, Sylvain Chambaraud avea să păstreze, proaspătă, amintirea acelui ceas de noapte de vară, ceas ameţitor şi binecuvântat.

A doua zi, palidă, cu privirea parcă rătăcită, domnişoara de la Rigaudie părăsi locuinţa lui Chambaraud şi se întoarse la castel. Se închise în odaia ei şi refuză să răspundă întrebărilor puse de locotenentul jandarmilor călări, care-i adu mise pe răsculaţi în curte şi-i cerceta.

Intendentul Boussac îi indica pe cei mai colţoşi. Se aflase că guvernatorul-general al provinciei hotărâse să se arate necruţător.

După cum se ştie. Boussac îl ura din toată inima pe Sylvain Chambaraud. Mai mult chiar: îl invidia. Uneori, ura poate fi dezarmată: invidia, însă, niciodată! Aşa că Boussac îl denunţă pe Chambaraud, ca principal instigator al tulburărilor.

Soldaţii îl arestaseră acasă şi-l duseră la castel, legat. Pe drum. Ţăranii au vrut să arunce cu pietre în jandarmi, însă Chambaraud îi potoli:

— Soldaţii au primit un ordin şi îl execută, lăsaţi-i în pace! în clipii în care locotenentul se pregătea să-l interogheze – iar Boussac îşi freca palmele de mulţumire – apăru domnişoara de la Rigaudie şi, foarte hotărâtă, îi luă apărarea lui Chambaraud.

— Domnul Chambaraud nu are nicio legătură cu răscoala. Dimpotrivă, a pus-o la adăpost pe mama mea, iar pe mine m-a salvat din mâinile celor care năvăliseră în curtea castelului.

Vorbise scurt, sec. Dar nu-l privise pe Chambaraud.

— Totuşi… locotenentul era vădit încurcat. Totuşi, intendentul dumneavoastră susţine că…

Domnişoara de la Rigaudie îl întrerupse:

— Intendentul nostru minte!

Boussac se făcu sfecliu de furie neputincioasă.

Sylvain fu dezlegat şi i se spuse că poate pleca.

Cum tânărul se îndepărta printr-o lungă alee ce ducea spre poartă, deodată se auzi strigat. Se opri.

Era domnişoara de la Rigaudie. În ochii ei albaştri

Sylvain putu citi mânie şi altceva, care aducea a teamă, în cele din urmă, ea rupse tăcerea:

— Mi-aţi salvat viaţa: se pare că şi eu v-am salvat de la închisoare – poate şi de la moarte. Nu mă veţi mai vedea niciodată şi, dacă sunteţi un om de onoare, veţi părăsi ţinutul.

Tremurând din toate încheieturile, Sylvain întrebă:

— E o rugăminte sau un ordin?

În primul moment, mândria domnişoarei de la Rigaudie se revoltă, auzind întrebarea acestui ţărănoi. Fusese gata să răspundă: „Un ordin!”. Dar buzele ei pronunţară un alt cuvânt:

— O rugăminte…

– Dacă-i aşa, voi pleca! spuse Chambaraud.

Se întoarse acasă tulburat, furios împotriva lui însuşi, spunându-şi că, făcând o asemenea promisiune, era un laş. Dur, cu toate acestea, jură să se ţină de cuvânt.

În zadar încercă Plantade să afle ce se întâmplase cu stăpânul său. Iar mama lui Sylvain, care-l vedea descumpănit, spunea:

— Bietul copil, e piva ambiţios şi asta o să-l piardă!

Când o anunţă că va pleca la Paris, fu aproape mulţumită. Tremura tot timpul pentru fiul ei. Boussac o înspăimânta şi, peste toate, apăruse şi această domnişoară de la Rigaudie – la care Sylvain se gândea zi şi noapte.

Chambaraud îşi îmbrăţişase mama, o sărută şi plecă, pe jos, spre Limoges, însoţit de Plantade.

— O voi uita oare vreodată? se întreba el.

Ducea cu el amintirea fierbinte a acelui ceas de noapte petrecut cu Rose-Edmée – fusese, oare aievea? Nu visa, în continuare?

Cu ochii împăienjeniţi de lacrimi mai privi o dată satul în care lăsa tot ce-i era drag.

De la Limoges, Sylvain luă, împreună cu Plantade, diligenţa spre Paris, nu cu bucurie, ca spre un pământ al

făgăduinţei, ci ca spre un exil. I se părea că, cu fiecare învâvtitură, roţile trăsurii îi strivesc inima.

La Paris, Chambaraud nu uită. Cu toate că muncea pe brânci, ca să alunge amintirea. Ca să nu aibă timp de amintiri.

Pregătirea pe care o avea îi fu de mare folos. Începu să publice fără semnătură, lucrări de agricultură şi filosofie practică. Nu era sărac, veniturile de la Solignac i-ar fi ajuns s-o scoată la capăt şi le Paris. Dar trebuia să lucreze, aşa îi era firea.

Aşa se scurseră anii. Chambaraud nu se întoarse în Limoges, domnişoara de la Rigaudie nu mai auzi de el. Promisiunea fusese respectată.

Dar, în 1789, după căderea Bastiliei, Chambaraud se hotărî să se întoarcă la Solignac: mama lui era pe moarte şi îl chema la căpătâiul ei. Apoi trecuseră nouă ani, se ţinuse de cuvânt timp de nouă ani!

Sosirea la Solignac fu un triumf. Rămăsese cunoscut şi iubit în ţinut. Începuse a se vorbi de alegerea lui ca deputat al Stării a treia, astfel încât Sylvain fu primit cu toate speranţele pe care cei mulţi le legau de Revoluţie… Dar bucuria sa fu umbrită de moartea mamei, la câteva zile după sosirea lui îi închise ochii.

— De-acum, nu mai am pe nimeni în afară de tine, îi spuse el lui Plantade.

Şi domnişoarei de la Rigaudie îi murise mama, dar îi rămăsese o consolare – neştiută de nimeni, de care se bucura în taină: un copil, ce avea să fie viitorul colonel de Solignac. Deocamdată, băieţaşul, crescut de fosta lui doică – mama lui adoptivă – se înălţase copăcel şi, prin grija domnişoarei marchize, preotul din sat începuse să-l înveţe carte.

Umbla vorba prin ţinut că mama băiatului ar fi fost o domnişoară de Verthamon, prietenă şi vecină de moşie cu familia marchizului de Rigaudie, care murise de tânără.

Domnişoara marchiză nu avea niciun interes să dezmintă acest zvon. Singurul care cunoştea taina, vătaful Boussac, murise de moarte cumplită, muşcat de un câine turbat. Domnişoara de la Rigaudie aranjase ca fiul ei să fie bine crescut şi educat. Dorea pentru el un viitor luminos şi mândru, voia să facă din el un bărbat adevărat.

De altfel, nu se gândea – mai degrabă. Îşi impunea a au se mai gândească – la acel Sylvain Cham bara ud pe care, totuşi, îl iubise, dar amintirea lui o ruşina, o umilea. Însă, oricât se străduise, nu se putea împiedica să-şi amintească, înfiorată, înduioşată, de el şi de ceasul acela; nu mai ştia dacă trebuia să ierte ori să urască. Oscilă astfel între iertare şi revoltă împotriva ei însăşi – pentru slăbiciunea de odinioară; timpul însă trecea, iar copilul, purtând numele satului în care se născuse, creştea. Uneori, domnişoara îşi spunea, ca să nu mai fie hărţuită de şovăieli şi de scrupule:

— La urma urmei, cândva, mai târziu, poate că îl voi anunţa că are un copil…

Dar, când Sylvain se întoarse la Solignac şi participă la activitatea revoluţionară, ea se înfurie:

— Ah, necredinciosul! Şi eu, care eram gata să mă las înduioşată!

Rămasă singură şi silită, de foarte tânără, să-şi poarte de grijă, domnişoara de la Rigaudie era totodată îmbâcsită de prejudecăţi nobiliare şi deschisă oricăror idei progresiste: era, ceea ce se chema, o aristocrată voltairiană. Dar, din principiu, detesta revolta. Când Chambaraud veni la Solignac, în 1789, şi începu să se ocupe de treburile publice, ei nu i se păru că se deosebeşte cine ştie ce de oamenii care, în 1780, voiseră s-o spânzure.

Nu mai ieşea din castel şi evita orice întâlnire cu Sylvain. Mai mult chiar: plecă la Paris unde, de atunci, îşi petrecea cea mai mare parte a anului în casa de la Rigaudie, aproape de Temple.

Chambaraud îşi urma destinul. Se dăruise trup şi suflet concetăţenilor săi.

În 1790, regimentul de cavalerie Roval-Navame se afla încartiruit la Limoges şi refuzase să renunţe la cocarda albă. Revoluţionarii hotărâseră să recurgă la forţă, să-i oblige pe soldaţi să arboreze cocarda tricoloră. Vărsarea de sânge părea inevitabilă, când în oraş izbucni un incendiu. Cetăţenii dădură fuga, soldaţii şi ofiţerii din regimentul nesupus alergară la pompe. Cei care până atunci se priviseră chiorâş, acum se ajutau între ei, lucrau alături pentru stingerea focului.

Câteva zile mai târziu, Chambaraud ceru ca municipalitatea să acorde tuturor ostaşilor regimentului Royal-Navarre titlul de cetăţean de onoare al oraşului.

— Iată cum o nenorocire poate avea un rezultat fericit: îi învaţă pe oameni să se cunoască mai bine unul pe altul. Ura vine din necunoaşterea calităţilor adversarului, căruia i se atribuie numai defecte, spuse el.

În 1791 Chambaraud fu ales administrator al departamentului Haute-Vienne, apoi procuror-general sindic; iar după 10 august. Sylvain Chambaraud fu deputat al Convenţiei Naţionale.

Când află acest lucru, domnişoara de la Rigaudie – mai mult ca oricând hotărâtă să nu-l mai vadă pe acest om – oftase:

— Cine-ar fi crezut că el…

În Convenţie, Chambaraud îşi făcu datoria. I se oferise. În 1793. postul de ministru de Interne; refuzase, preferând să rămână la comisia pentru aprovizionare.

— Pe atunci, avea obiceiul să spună:

— Foarte bine a spus Robert Lindet: ne aflăm aici să hrănim Franţa, nu s-o decapităm!

Nu se abătu niciodată de la această regulă de conduită. Organiza, lucra el însuşi, totdeauna găsind că nu făcuse destul, nici pentru Franţa, nici pentru cetăţenii ei.

Ceea ce n-o împiedica defel pe domnişoara de la Rigaudie să-i spună *Băutorul de sânge*...

Se mai gândea la el?

În ceea ce îl privea, Chambaraud nu puica uita acea noapte în care se convinsese că, uneori, şi visele cele mai nebune îşi află împlinirea.

Acum, retras din treburile publice, departe de politică, SC putea gândi la tinereţea cave trecuse şi nu avea să se mai întoarcă. Conventionalul *, devenit, prin resemnare mai cutind decât prin temperament, un epicurian, îşi spunea că l-ar fi dat cu bucurie întreaga perioadă de glorie şi de putere, ca şi fericirea prezentă, numai pentru a retrăi acel ceas de fericire şi desperare.

Uneori, la masă, dinaintea mâncărurilor atât de gustos preparate de Julie, Sylvain Chambaraud îi spunea lui Plantade:

— E ciudat, bătrâne prieten, dar sunt clipe în care duc dorul napilor şi castanelor pe căra mama dumitale mi le cocea în spuză şi pe care le mâncam cu turte de făină neagră!

Plantade clătina din cap. Ştia bine ce voia să spună – bătrânului îi părea rău după anii petrecuţi *acolo*...

Dar aducerile aminte erau amare: cât de crudă fusese acea femeie care, după ce îi ascultase mărturisirile, dacă ce îl iubise şi ea. Îl alungase. Poate, însă, că, mai târziu, să fi avut remuşcări. Dar nu: era prea mândră ca să aibă, măcar, păreri de rău.

— Ah. femeile! Femeile! zicea el.

Toate decepţiile erau adunate în aceste cuvinte.

Sylvain iubise o femeie şi o idee. Amândouă îl dezamăgiseră. Ideea fusese învinsă – Imperiul luase locul Republicii. Gândindu-se la împărat, fostul membru al Convenţiei Naţionale spunea:

1 Convenţional, membru, respectiv fost membru al Convenţiunci Naţionale. Termen folosit în perioada post

«revoluţionarii, până târziu în veacul al XIX-lea, cu un conţinut laudativ sau peiorativ, după atitudinea celui ev-l folosea, fată de realizările esenţiale ale Revoluţiei franceze.

— I se potrivesc <iv minune cuvintele lui Voltaire vorbind despre Cezar:

„Imprudenţii noştri strămoşi n-cu decât în folosul lui…”

Cât despre femeia iubită, ea nu-i dăduse niciodată un semn de viaţă. Dragostea nu strălucise pentru Chambaraud decât pentru o clipă, asemenea fulgerului.

În schimb, domnişoara de la Rigaudie ştia despre el aproape totul: ce făcea, unde se retrăsese şi cum trăia, departe de toţi; într-un fel, îl supraveghea de la distanţă.

— Nu-i un om rău, ticălosul, îşi spunea ea. La urma urmei, niciun gentilom nu-i mai om de onoare decât acest iacobin!

Astfel se scurseseră zilele, anii. Rose-Edmée de la Rigaudie nu dezvăluise nimănui misterul naşterii copilului ei, iar Chambaraud se consola de toate cu ajutorul cărţilor sale, cu trufandalele şi cu dulciurile gătite de Julie.

Iată pentru ce Julie nu greşea când bănuia că *domnul* ei ascunde ceva şi iată pentru ce Plantade păstra o tăcere desăvârşită asupra trecutului Chambaraud.

Secretul lui Sylvain Chambaraud era bine apărat.

XI

IMJFA TREIZECI DE ANI

Inima domnişoarei de la Rigaudie bătea mai repede ca de obicei pe când landoul ei urca panta spre strada Poştei. I se părea, ba că Fournier prea biciuieşte caii, ba că trăsura vi nu merge destul de repede, îi era totodată teamă să ajungă şi ar fi vrut să fie cât mai curând acolo. Şi când te gimU şti că nu-i fusese niciodată teamă de nimic! Dar êcum st ducea să vadă un bărbat, care treizeci de ani nu existase pentru ea.

Cum avea s-o primească Chambaraud? Dar de ce să-şi pună asemenea întrebări? Nu trebuia el să-i fie recunoscător tăi face cinstea unui astfel de demers? At it ar mai lipsi, să facă el pe scorţosul! să meargă ea la un asemenea bărbat, la un fost convenţional, nu era, chiar şi numai asta, ţin sacrificiu destul de maro? Ah, dacă ar fi fost să asculte numai de vechea ei pizmă?... Dar era vorba de Solignac? Solignac în primejdie de moarte! Copilul acesta veţi nevoie de un nume? Dracu' să mă ia va avea acest hume şi, odată cu el, averea familiei de la Rigaudie. Şi, când o să se afle, toată tărăşenia, lumea îşi va râde de Rose Edmêe; dar n-are deci! să râdă în hohote, dacă are chef, Henri va fi salvat, Henri va trăi, Henri va fi fericit, şi în îest, fie ce-o fi!

Arăta grozav, foarte elegantă, cu multe bijuterii pe ea, tind, landoul oprindu-se. Fournier sări de pe capră şi sună la poarta casei lui Chambaraud. Plantade apăru în poartă ţi era să leşine când îl auzi pe Fournier:

— Domnişoara de la Rigaudie doreşte să vorbească cu domnul Chambaraud!

— Domnişoara de la Rigaudie? îngână întrebător, Plantade, fără să se poată urni din loc.

— Ci, du-te, mocofane! strigă la el domnişoara de la Rigaudie, care încă nu coborâse din trăsură.

Cu orice alt prilej, Plantade n-ar fi acceptat calificativul de mocofan, dar de astă dată nici măcar nu putem şti dacă l-a auzit.

În timp ce se îndepărta, clătinându-se ca beat, domnişoara de la Rigaudie zări la capătul aleii o figură palidă ce alrăbătea grădina, o femeie în doliu, pe jumătate înfofolită în blănuri, care o salută de departe, fără să-i vină, însă, în întâmpinare.

— Dor asta e Thérèse, şi spuse bătrâna domnişoară. Vai de mine! nu cumva Chambaraud o fi unchiul Thvrosei, de care îmi vorbise Solignac? Asemenea coincidenţă chiar

că te pune pe gânduri!

Thérèse dispăruse. Plantade se întorsese roşu ca creasta cocoşului, bâlbâindu-se de emoţie, cum că domnul Chambaraud, stăpânul lui, o aşteaptă pe domnişoara de la Rigaudie.

Tocită casa era în fierbere. Chambaraud se uitase înspăimântat la Plantade, convins întâi că, bietul de ol, înnebunise. Julie, uluită, se întreba ce-o mai fi şi asta: o domnişoară nobilă în vizită la un bărbat – la stăpânul ei. Chambaraud, care lua o mică gustare – nu mare lucru: o aripă de curcan cu un pahar de vin roşu – îşi aruncase şervetul, împinsese farfuria la o parte, lăsase paharul nebăut!”

— Ce-o mai fi şi asta? se frământa Julie. Nu cumva să i. se facă rău de emoţie lui domnul

Chambaraud trecuse din sufragerie în cabinetul său de lucru, unde se îngrămădeau hârţuagele şi cărţile. Era palid şi tremura tot. Îşi amintea, cu un fel de spaimă, de odăiţa de la Solignac şi de acea noapte îmbălsămată de iulie… Treizeci de ani trecuseră de-atunei… Câte lacrimi vărsase în acest răstimp!

Uşa se deschise şi apăru domnişoara de la Rigaudie. Ea nu îi spuse nimic. Îl privi doar şi găsi că arată foarte bine pentru un fost convenţional, „băutor de sânge”, ba avea chiar un aer foarte distins. El căuta, pe obrazul fetei bătrâne, trăsăturile adorate ale amazoanei ce străbătea neînfricată, în galop, pajiştile din Solignac.

Simţi că-l trec fiori reci. Viziunea de azi n-o alunga pe cea de atunci. Avea în faţa lui o altă femeie, dar era totuşi aceeaşi. În respectul ce i-l inspira ea astăzi, mai era ceva din dragostea de atunci.

Astfel, după ce trăiseră două vieţi atât de diferite, aceste două fiinţe, care se smulseseră una de lângă cealaltă după o noapte de febră, se regăseau, îmbătrânite şi uzate de

Viaţă. Se uitau unul la altul, timizi şi temători, ca şi cum It-ar fi fost frică să nu se redeschidă cumva o rană veche.

În sfârşit, domnişoara de la Rigaudie începu, cu cu voce Strangulată, pe care încerca s-o împiedice să tremure:

— Desigur că înţelegeţi că a fost nevoie de un motiv grav ca să mă hotărăsc să vin să vă deranjez în sihăstria dumneavoastră.

— Dar nu mă deranjaţi defel!

— Soarta ne-a silit să trăim despărţiţi, soarta ne sileşte acum, pentru un moment, să ne unim!

— Nu înţeleg, spuse Chambaraud, aproape în şoaptă.

— Domnule, zi, se domnişoara de la Rigaudie (şi regretă pe dată cuvântul „domnule”, care vădit nu-i plăcuse lui Chambaraud) bărbaţii şi femeile se pot sfâşia în Ut ei cât vor. În lumea asta păcătoasă, dar le este interzis, după cum ştiţi, de o lege a onoarei, care face cel puţin cât toate legile pe care dumneata şi ai dumitale… vă cer iertare… le este deci, spun, interzis să facă să sufere de pe urma greşelilor, certurilor şi pizmelor lor pe aceşti nevinovaţi, care sunt copiii! Aşadar…

Ea urmărea expresia de mirare tot mai accentuată, de uluială, de pe fata lui Chambaraud.

— Aşadar, avem un fiu, domnule.

Fostul convenţional sări în sus. Domnişoara de la Rigautile spusese acest lucru atât de fantastic pe un ton atât de calm, atât de firesc, că nu-şi credea urechilor.

— Un fiu?

— Şi încă un fiu superb!

— Un fiu, dumneavoastră?

— Eu cu dumneata! Şi pe cane îl cunoaşteţi!

Chambaraud îşi smulsese brusc cravata; parcă toi sânge le i se urcase dintr-odată la cap. Se înăbuşea.

— Să chem pe cineva? întrebă domnişoara de la

Rigaudie, speriată.

— Nu, mulţumesc... Mû simt mai bine... Într-adevăr, asemenea revelaţie...

— N-o să mă iertaţi niciodată că v-am făcut-o atât de târziu, dar,dracu' * să mă ia, n-aş fi făcut-o niciodată dacă nu m-aş fi simţit obligată... Da, fiul acesta, a cărui existenţă v-am ascuns-o, l-am păstrat numai pentru mine, m-am bucurat singură de privirea, de afecţiunea, de zâmbetuhui... Şi vă jur că este un erou! Este colonelul de Solignac!

— Solignac!... repetă Chambaraud, a cărui faţă răvăşită fu luminată de zâmbetul mândriei fericite".

Îl revăzu deodată cu ochii minţii, graţia unită cu forţa, privirea aceea loială, figura semeaţă, acest splendid soldat ce se numea Solignac. Şi era fiul lui! Şi sânge din sângele său curgea în vinele acestui erou!

— Da, Solignac! repetă domnişoara de la Rigaudie.

N-o să-mi puteţi reproşa că n-am făcut din el un bărbat adevărat!

— Fiul meu! îngână Chambaraud.

— Fiul nostru! accentuă cu mândrie bătrâna domnişoară. O, înţeleg că v-am luat maul! Dar cel puţin dumneavoastră nu trebuie să roşiţi ca mine atunci când... În sfârşit, ce să mai vorbim... În treizeci de ani am avut timpul să mă învăţ! Ei bine... acest fiu, acest colonel, acest copil, drag şi nefericit, este îndrăgostit!

Chambaraud asculta toate acestea strivit, plin de bucurie, dar şi de îndoieli. I se părea că, treaz fiind, visează.

— Este îndrăgostit, continuă ea, şi i se refuză mina celei pe care o iubeşte! De ce? O ghiciţi desigur!

— Defel!

— Pentru că nu are nume! Da, da, adăugă văzându-l pe Chambaraud că se înfurie. Ştiu ce vreţi să-mi spuneţi: Solignac face cât toate numele de pe lume! Este şi păivrea

mea! Dar acest domn de Navailles, nu vrea o ţină docil pe a lui…

Domnul de Navailles?

— Un fost!

Chambaraud se uită la domnişoara dv la Rigaudie, uluit de ce cuvinte îi pot ieşi din gură.

— Da. un fost! zise ea. Este un asemenea dobitoc, infill mă face să folosesc expresiile dumneavoastră, ale regiciziilor… Mû scoate din sărite f Aproape că m-ar face să înţeleg…

«Ce?

Nimic. Pe scurt, refuză. Ah! vix a un nume, marchizul ăsta înapoiat! Fie deci, o să aibă un nume, dacă nu poate fără! f – Cum?

— Domnule, spuse pe un ton hotărât domnişoara de la FUgaudie sculindu-se în picioare, pentru a-şi putea legitima copilul, părinţii colonelului Solignac trebuie să fie căsătoriţi… Ei bine, de asta am venit la dumneavoastră… Sylvain Chambaraud, va ofer mina mea!

Acum Chambaraud, cu desăvârşire uluit, vedea toate lucrurile învârtindu-se în jurul său, şi apoi un văl negru, pe care apăreau parcă se întei, i se aşternu pe ochi. Nu putea scoate niciun cuvânt.

— Refuzi, cumva? întrebă domnişoara de la Rigaudie înciudată. Şi adăugă, pe dată: Desigur, toate acestea sunt o nebunie, dar dacă salvează viaţa copilului nostru, e o nebunit frumoasă şi bună!

— Tot mai aştept, spuse ea după un moment de tăcere.

Chambaraud îşi revenise.

— Dispuneţi, doamnă, de numele meu, de devotamentul meu, de viaţa mea! strigă Chambaraud, palid şi înlăcrimat.

— Doamnă” curând… Deocamdată să-mi mai spuneţi „domnişoară”! Va să zică, azi nu mi-am pierdut timpul. Dar

nu uitaţi că această căsătorie va fi urmată imediat de o despărţire. Eu voi pleca în Limousin, dumneavoastră rămâneţi aici, nu ne vom mai revedea niciodată! Numai fie felicit băiatul nostru şi, pe toţi dracii, asta nu-i puţin 1

— Băiatul nostru! repetă Chambaraud.

Şi, cu febrilitate în glas. Întrebă:

— Cunoaşte secretul vieţii sale?

— Habar n-are. Dar va afla primul totul, când căsătoria va fi fost aranjată în principiu.

— Ah! exclamă Chambaraud, acum treizeci de ani, ce vis frumos ar fi fost dacă…

— „Dacă M tare păgubos… Ce s-a dus, s-a dus şi să ne căsătorim fără multe vorbe, dacă trebuie…

— Pentru că eu v-am iubit întotdeauna!

— Chiar întotdeauna?

— Întotdeauna!

Domnişoara de la Rigaudie oftă din adâncul sufletului:

— Şi eu, cine ştie? v-aş fi iubjt, poate, dacă…

Şi continuă brusc, pe alt ton:

— Fleacuri… Ce *e* mort, mort rămâne! Să ne ocupăm, de cei vii! Aveţi dumneavoastră grijă de formalităţile de la primărie? Iată pergamentele cu titlurile mele.

Şi i le înmână lui Chambaraud, subliniindu-i cu grijă:

— Nu uitaţi niciunul din titlurile tatălui meu, marchizul! Sunt necesare pentru aristocratul ăsta ramolit de Navailles! Trebuie să-i dovedim că fiul meu e de un sânge cel puţin tot atât de nobil ca şi al său!

Acuma, trebuia neapărat ca Solignac să fie amănunţit informat de incredibila aventură care lui îi modificase atât de radical viaţa, iar pe Sylvain Chambaraud îl lăsase uluit pentru cel puţin o zi întreagă.

Colonelul aflase deja, cu puţine zile în urmă, că domnişoara de la Rigaudie îi este mamă. Ea îi comunică acum şi numele ce avea să-l poarte de acum încolo.

— Te vei numi Chambaraud!

— Chambaraud! spuse Henri. Nu cumva este numele acelui convenţional pe care-l cunoştea Claude Rivière?

— Este numele său.

— Este numele unui om de onoare şi al unui mare Cetăţean! spuse colonelul.

jÿ – Cetăţean, n-ave decât. Om de onoare, Doamne mulţumescu-ţi, este. Pe scurt, este tatăl tău. Desigur că marchizul de Navaiues o să-l găsească prea din popor şi prea republican. Dar, pe coamele diavolului, nu va avea încotro, va trebui să-l accepte de ginere pe nepotul marchizului de la Rigaudie.

În aceeaşi seară, Solignac merse să-l vadă pe bătrânul Convenţional.

— Cine a venit, Plantade? întrebă Chambaraud.

Încă de dimineaţă, Plantade era la curent cu evenimentele.

— Cetăţene, este fiul dumneavoastră.

Solignac intră, îi întinse mâna lui Chambaraud, iar acesta îl strânse puternic la pieptul său.

Inima rănită a lui Solignac nu se găsea într-o mai mare primejdie decât cea a fostului convenţional.

— Vă admiram demult, îi zise el colonelului, acum voi putea să vă iubesc.

Îi vorbi de luptele, de dragostea, de suferinţele sale.

— Ştiu prea bine câte dureri provoacă o dragoste ca a dumneavoastră, o ştiu, zise el. Am înăbuşit multe suspine, am vărsat multe lacrimi pe ascuns. Şi când mă gândeam Li trecut, nu ştiam – nefericitul de mine – că aveam, consolare vie ce-mi fusese răpită, un copil care creştea!… Pe tine… pe tine, fiul meu!

Zâmbi.

— Nu ştiam, mai spuse el, cită tandreţe pot conţine cuvintele: *fiul num*! Tu, copilul num!

Domnişoara de la Rigaudie se şi anunţase la

marchizul de Navaiues şi, în ciuda dispoziţiilor date de acesta, reuşise să pătrundă până la el.

Acum îi spunea pe un ton solemn şi foarte încântată de sine:

— Mi-aţi spus, marchize, că soţul contesei de Forges trebuie să aibă un nume? Bărbatul pe care-i iubeşte an azi un nume şi am onoarea să vă cer mina doamnei contest Louise de Fai ges pentru colonelul Henri Chambaraud de Solignac, fiul lui Sylvain Chambaraud, fost deputat ai Convenţiei Naţionale şi…

— Sunteţi nebună! strigă marchizul.

— Şi al lui Rtxse-Kdmée de la Rigaudie, aici de faţă, fiica răposatului Jean-Léonard, marchiz de la Rigaudie, cavaler, baron de Auriat, Sanzillon, Saint-Junien şi Brugène, cavaler al ordinului regal şi militar Saint-Louis, comandor al ordinelor Saint-Lazare şi Notre Dame du Mont EavnicJ şi colonel al regimentului de dragoni Penthivvre!

Bătrânul marchiz rămase uluit.

— E de prisos să mai adaug că în familia mea nobleţea se poate transmite şi prin mamă şi că, în acest fel, colonelul poate moşteni, pe lângă averea mea şi toate titlurile bunicului său dinspre mamă.

Domnul de Navailles nu răspunse.

— Are un nume. e de sânge nobil şi va fi bogat, continuă domnişoara de la Rigaudie. Care este răspunsul dumneavoastră?

Uşa salonului se deschise şi Louise intră.

— Domnule marchiz, spuse ea pe un ton de implorare, în amintirea tatălui meu, vă rog, daţi-mi acordul dumneavoastră pentru fericirea vieţii mele.

Moşneagul părea îngândurat. Se scărpina pe frunte, fără să răspundă, părea să caute să-şi aducă aminte ceva, să urmărească o amintire confuză.

Trase, cu un gest energic, de cordonul soneriei şi

ceru valetului ce apăru, să vină Lanjatlais.

Acest dicţionar ambulant al ştiinţei heraldice apăru pe dată.

— Lan jai las, spuse bat rinul marchiz, dumneata e are le ştii pe toate, pKjţi să-mi spui dacă ţin bine minte, sau ducă mă înşel cumva, a existat vreodată o căsătorie între Un de Faroes şi o de la Rigaudie?

Lanjaâlais se tx culese un moment şi apoi răspunse pe im ton răspicat:

— Domnul marchiz nu se înşală. Louis-Scipion *ai* i-arges a luat de soţie. În anul 1642. pe data de 1 iulie, pe Clotilde-Armande de la Rigaudie, din care se născură…

— Mi-ajunge, interveni marchizul. Sunt superstiţios şi m-am gândit că dacă acea căsătorie a avut loc cu adevărat şi eu trebuie să consimt la căsătoria nepoatei mele cu acel… colonel. Am şi eu slăbiciunile mele… Mi-am zis că dacă nu mă înşelam, asta dovedea că creierul meu mai funcţionează şi că vor trece de sută! Contesă, măritaţi-vă cu colonelul! Dar v-o spun ritos: al dracului să fiu dacă îi voi spune vreodată altfel dveit colonelul de la Rigaudie.

— Nu-i va fi ruşine eu acest nume, răspunse Rose Edince.

Şi întorcându-se către Louise, spuse cu tandreţe:

— Sărută-mă, fata mea.

În seara acest a Soaignac fu fericit, şi dacă s-ar putea muri de fericire, colonelul desigur că ar fi picat mort, ca trăsnit.

— De Castoret nu st lipea somnul, atâta era de bucuros. Aşadar, şi el se va putea căsători cu Catissou – puţin mai târziu.

Un gând nu-i da pace şi îl sâcâia, fără, însă, să-i poată strica bucuria:

— Ce s-o fi făcut ticălosul acela de Ciampi? Pe unde umblă? Ce-o mai fi punând la cale?

TRANDAFIRII DE IARNA

Contractul de căsătorie al colonelului Solignac cu contesa de Favges trebuia să fie semnat la reşedinţa familiei de Farges, strada Mont-Blanc, în chiar seara zilei fixate pentru căsătorie, la primărie, a lui Sylvain Chambaraud cu domnişoara de la Rigaudie.

Încă din zori era o forfoteală grozavă la casa de Farges. Valeţii alergau care încotro cu treburi. Pentru seară era aşteptat să vină şi împăratul, care se spunea că, după ce va fi semnat contractul de căsătorie, ce urma să-i fie prezentat la Tuileries, voia să onoreze cu prezenţa sa serbarea pe caix domnul de Navailles o va da cu prilejul căsătoriei nepoatei sale.

— Şi Solignac ăsta e feciorul unui convenţional! spusese Napoleon. După toate legile naturii, vorbüi lui Beaumarchais, eşti întotdeauna fiul cuiva şi în cazul de faţă, nici nu-mi pare rău. Solignac personifică stingerea vechilor un – şi luând-o de soţie pe drăguţa contesă, el creează o legătură între foburgul ce continuă să fie morocănos şi curtea mea. Şi ramolitul ăsta de Navailles! Poate că îl mai fac senator!

Solignac era foarte fericit. Îşi vedea visul împlinit. Era şi timpul pentru frumosul colonel! Feluritele emoţii încercate îl copleşiseră. Glontele rămas în inimă îl supăra mereu şi fiecare teamă, fiecare bucurie se traducea pentru Solignac printr-o durere, ca de junghi sau ca de cleşte, dar, oricum, cumplită.

Aflând de apropiata căsătorie a lui Solignac. Dupuytren clătinase a îndoială din cap:

— Drace, băgaţi de seamă, spusese el. n-aţi terminat încă cu blestemata aceea de rană şi provocaţi destinul. Dar.

După toate astea, poate că aveţi dreptate şi că bucuria poate fi un leac bun!

Dacă Solignac ora fericit, Agostino Ciampi, în

schimb, Ura cuprins de o turbare mocnită. Thérèse era nebună, iar Louise avea să fie soţia altuia. Toate îi scăpau deodată, dar, feri mai mult, îl durea pierderea averii la care jinduise! În Ciuda strădaniilor şi a urzelilor sale, în ciuda crimelor comise, succesivele maşinaţii ale italianului duseseră… la ce? Ia o înfrângere ridicolă, iar locul râvnit, lângă femeia blondă şi, mai ales, bogată, fusese ocupat de rivalul pe care nu reuşise să-l ucidă!

5” Agostino se irita, şi el. at it de suspicios, de prudent, bjunsese s-o ia razna, să încerce vreo invenţie cumplită, pentru a răsturna şansele în această partidă, pe care avea Impresia că o joacă cu destinul.

— Nici măcar de aurul pe care acest om mi l-a smuls nu-mi pare rău, îşi zicea el, dar id cea că am fost batjocorit, păcălit şi învins, mă înnebuneşte!

fi părea acum că, să se răzbune pe Solignac, i-ar face chiar şi mai multă plăcere decât imposibila căsătorie cu blonda Louise şi averea ei.

Să se răzbune? Dar cum? Şi la ce? Jocurile au fost Jucate! Ziua căsătoriei fusese fixată. Ei. Şi! Dacă tocmai xiua aceea ar fi cea în care şi-ar lovi rivalul? Dacă Henri de Solignac, după ce scăpase cu viaţă în ciuda focului de armă şi al otrăvii, ar trebui să întâlnească acum o nouă primejdie, o mină ţinând un pumnal sau, poate, o capcană dibaci pusă la cale? De ce nu?

— Un singur motiv m-ar împiedica să acţionez, se gândi» a Ciampi, teama de a fi prins. Dacă aş putea combina în mod matematic această tentativă supremă, în aşa fel încât fuga să-mi fie asigurată, salvarea neîndoioasă, aş ezita oare măcar o clipă? Nu, per *Dio*!

Căută deci.

Agostino dispunea în acel moment de o destul de importantă sumă de bani, a cărei origine nu i-ar fi convenit nicidecum s-o declare. Iuda primise preţul sângelui. Poate ca filadelfii muriseră ca să-i asigure marchizului de Olona

banii necesari fugii. Iar marchizul voia acum să folosească banii trădării pentru a se răzbuna.

În chiar ziua fixată pentru semnarea contractului de căsătorie, Agostino Ciampi era gata de plecare. Cuferele erau făcute, paşaportul în regulă. Fusese văzut intrând, foarte palid, în casa Andreiei.

— Am venit să-mi iau rămas bun de la tine, îi spusese el surorii sale, care era şi mai palidă decât el.

— Bine. Adio! răspunse ea neclintită.

— Vei rămâne la Paris, *sorella*? întrebă el.

Andreia îi aruncă o privire stranie şi îi răspunse pe un ton ciudat, ironic, dezolat şi, parcă, totuşi, bucuros:

— Da, e probabil că voi rămâne la Paris – pentru totdeauna.

— Misiunea ta nu s-a încheiat încă >

— Ce misiune? întrebă ea.

— Regina Carolina…

— Ah. strigă Andreia, ce-mi pasă de regina Carolina şi cv-mi pasă de Neapolc! Dimpotrivă, blestem şi oraşul şi regina care au făcut din mine o spioană! Nu vreau să-i mai văd niciodată! În fond, adăugă ea, asta chiar de mine depinde!

Agostino mai stărui, dar nu mai putu scoate de la ea nicio vorbă în plus care să-l lămurească cât de cât. Se sculă, să plece:

— La revedere!

— Adio! răspunse brusc Andreia, rupând tăcerea.

— O să mă laşi să plec fără o urare de bine?

Ea izbucni în râs – râsul ei suna tragic.

— O urare de bine, ţie? O urare?… Dacă ţii neapărat, ascult-o: să te ajungă până la urmă remuşcările talc şi să te căieşti, dacă poţi, Agostino, laş, otrăvitor şi ucigaş!

Deveni livid şi făcu un pas spre ea.

— Socotind bine, sunt ingrată! continuă ea. Mi-ai dat otrava din acest inel. Ţie îţi datorez vă sunt stă pl, na

destinului meu. Mulţumesc, Agostino!

Şi se uită la el cu o privire cumplită.

— Mulţumesc, şi du-te!

Ieşi, ca izgonii de un mare gest poruncitor al nenorocitei, care rămase singură, pe gânduri, cu mâinile încrucişate pe genunchi şi privirea pironită în gol.

Toată scurta ei viaţă i se perinda prin faţa ochilor, plină de fantome şi un nume, mereu acelaşi, sinistru şi ameninţător, îi răsuna în urechi: Ottavio 1 Ottavio!

— Şi el, spuse ca deodată cu glas tare. Şi el o murit din dragoste!

Prinse a râde dureros:

— Iar eu l-am tratat ca pe un laş!

Apoi, schimbând tonul şi cu un oftat prelung, continuă:

— Ei, da! A fost un laş! Un bărbat poate suferi! Femeii îi este dat să se lase strivită în viaţă!... Noi femeile purtăm blestemul vieţii!

Fără să vrea, ochii i se fixară pe coşurile cu flori ce-i umpleau locuinţa. Trandafiri japonezi, hortensii înconjurau cu farmec una din acele flori de magnolie, recent aclimatizată în Franţa.

Floarea de magnolie, superbă, ca zăpada de albă, deschisă în mijlocul frunzelor sale strălucitoare, de parcă ar fi fost lăcuite, de un verde întunecat, răspândise în zilele trecute în salonul Andreiei un miros pătrunzător. Îmbătător ca un alcool enervant şi greu. Azi, floarea, a cărei culoare albă, veştejindu-se, devenise gălbuie, îşi pierdea treptat petalele, şi din toată gingăşia şi frumuseţea de ieri, din acel parfum şi din acea încântătoare armonie de culori nu mai rămânva devii frunzişul verde, ce părea acum lugubru, şi un vag miros de descompunere.

— Aşa a fost şi această dragoste, gândi, cu glas tare, Andreia.

Rupse ce rămăsese din floarea de magnolie şi o

aruncă pe jos, apoi sună.

— Să meargă cineva să-mi cumpere trandafiri! spuse ea zâmbind straniu.

Trandafiri! îşi amintea de minunatul buchet pe care-l aruncase frumosului Solignac, în ziua revistei, în plină amiază şi în văzul întregii lumi. Ce departe era acum acea zi de neuitat!

Acum nu mai privea coşurile de flori, ci se uita la inelul de la degetul ei, sub piatra căruia pândea o picătură de moarte.

În tot lungul acestei zile de iarnă, nenorocita rămase aproape nemişcată, ca o stană de piatră, dar auzea, sau credea că aude, prin geamurile închise, zgomotele şi agitaţia de pregătire a serbării la cţomnul de Navailles, în casa vecină.

Chambaraud şi domnişoara de la Rigaudie se căsătoriseră încă de dimineaţă. Fata bătrână se îmbrăcase mai mult decât elegant şi voise ca tot personalul ei să fie în ţinută de gală.

— Aici nu-i nimic de ascuns! Cred, dimpotrivă, că evenimentul merită să fie privit!

Domnul Fournier, majordomul, pudrat, cochet, în pantaloni scurţi şi ciorapi de bumbac, ca toţi servitorii domnişoarei, era într-un contrast ciudat cu Plantade. Îmbrăcat în sobra lui haină de oraş, cum se purta în Limousin, regiunea sa de baştină. Julie, bucătăreasa lui Chambaraud, grozav de împopoţonată, îşi da multă importanţă, căci „cunoştea acum secretul domnului”.

— Spuneţi „cetăţeanul”, întrerupse Plantade, fără să se sinchisească că i-ar putea displace domnului Fournit r. care, de altfel, foarte politicos, se prefăcea că nu auzea ce nu-i convenea.

Chambaraud, proaspăt bărbierit, purta o haină albastră Iţit nasturi de aur, pantaloni scurţi de culoarea untului, o Jiletcă albă cu franjuri la revere, ciorapi albi de

mătase, l ăixia că întinerise cu vreo cincisprezece ani.

— Uitaţi-vă la el! începu Julie, făcând cu ochiul. Cred feft domnişoara de la Rigaudie îl mai găseşte încă bărbat bine! Pe ea soarele a tăbăcit-o ca pe o ţărancă, dar domttul, tot citind, s-a păstrat bine, nimic de zis. Adevărat că l eu îi gătesc o mâncare…

Şi îşi sărută zgomotos vârfurile degetelor. Nici când îşi lăuda stăpânul, Julie nu-şi uita propriile merite.

Când Sylvain Chambaraud se urcă în aceeaşi trăsură cu domnişoara de la Rigaudie, ca să meargă la primărie, priviri cu înţeles fură schimbate între cei de faţă, invitaţi şi personal al ambelor case.

— Vor avea timp în trăsură să facă schimb de awinjjiri, înainte de a pronunţa legiuitul „da” la Oficiul stării Civile, zise, zâmbind către Plantade. O cameristă a donmioarei de la Rigaudie.

Plantade răspunse brutal:

— Or să facă ce le place.

Dacă ei ar fi auzit convorbirea dintre proaspeţii soţi, ar fi avut de ce îi miraţi. Poate că emoţia lor era prea mare, poate evitau să vorbească de trecut; fapt este că începuseră să vorbească de muncile ci în pului în noiembrie, de darea boilor la îngrăşat, de pregătirea puilor şi găinuşelor pentru vi uzare în vederea Crăciunului, de arăturile de toamnă time, de recoltarea castanelor. Închipuiţi-vă, de ce lucruri şi-au găsit ei să vorbească!

Vorbeau de toate aceste activităţi curente, fără să le prea stea gândul la ele, pentru a nu-şi pierde cumpătul, pentru a stăpâni – bieţi oameni despărţiţi de viaţă – o emotiv care ar fi fost înduioşătoare cu treizeci de ani în urmă, iar acum li se părea că ar putea fi caraghioasă. Şi el amintea cuvântul lui Fénelon, că agricultura este temelia vieţii omeneşti, iar ea da din cap parcă a aprobare, dar gândurile lor, ale aminduvora, emu în altă parte, foarte departe, în locurile lor de baştină, acolo, la Soaignac,

înainte de toate dramele şi decepţiile de care existenţa lor fusese plină.

În cele din urmă, se termină şi ceremonia legală. Plecând de la primărie, trăsura ducea o „tânără” pereche, ea devenită doamna Chambaraud, el având dreptul să spună „nevasta mea”, când vorbea de cea al cărei chip îi umpluse viaţa.

Acum, foarte stânjeniţi, nu mai vorbeau defel.

— Iată-mă ajunsă acasă, zise ea în cele din urmă, deşi trăsura mai avea de străbătut o distanţă de vreo sută de paşi, până la casa de la Hi ga ud le. Pe diseară, deci, la doamna de Farges!

% – Pe diseară. Încuviinţă Chambaraud.

Ea îi dădu mina, el o strânse şi rămaseră aşa, faţă în faţă, mai mult decât ar fi vrut fiecazv. Emu emoţionaţi.

„Nu e om rău regicidul ăsta!” gândea fosta domnişoară de la Rigaudie la despărţire.

Iar el zicea în sinea lui:

„Viaţa-i prost alcătuită. Ce este astăzi datorie legală, altă dată ar fi fost pur şi simplu lucrul acela urmărit de atâţia, pe care numai puţini aleşi îl dobândesc: fericirea”.

În faţa casei de la Rigaudie, mulţimea era numeroasă, curioasă, dar binevoitoare. La Paris, ca şi în Limousin-ul natal, domniştxira de la Rigaudie se bucura de simpatia oamenilor. A fost aclamată când a coborât din trăsură. Careva găsi chiar de cuviinţă să strige: „Trăiască cetăţeana Chambaraud!”

„O fi crezând că-mi face plăcere, caraghiosul cela!” gândi ea. „Cetăţeanca! Deh, la urma urmei te înveţi cu toate! Şi, apoi, nici măcar nu este o insultă, e un fapt, dacă, pe toţi dracii! sunt soţia unui cetăţean, a cetăţeanului Chambaraud”.

Sylvain Chant bara ud se întorsese la el acasă. Locuinţa, He regulă, tăcută şi posacă, era zgomotoasă şi de nerecuhoscut. Thérèse, neliniştită, cu ochii ei mari

negri holbaţi, parcă cerceta oamenii şi feţele lor. Asculta fiecare cuvânt. Urmărea fiecare mişcare, mergea de la Julie la Plantade şi de la Plantade la unchiul ei, tăcută, rătăcită, dar printr-o Ciudăţenie a alienării ei mintale, îşi da seama de câte ceva Şi umbla de colo-colo, brusc surescitată ca un copil de Căsătoria colonelului Solignac şi de faptul că seara va avea loc o serbare la casa de Farges.

— O serbare, repeta ea. O serbare!

Şi repeta cuvântul zâmbind – iar zâmbetul ei ciudat, de bolnavă, dădea feţei sale o expresie şi mai dureroasă încă.

— O serbare!

Privea în jur rătăcită, căutând din ochi podoabe, panglici, bijuterii şi, cu mişcări grijulii, parcă respectuoase, mingi ia centura din mătase albă, pătată de sânge, ce fusese găsită pe cadavrul lui Rivière şi repeta mereu, ca pentru Sine, cu zâmbetul ei trist:

— Asta este adevărata mea podoabă! Este ultimul dar a! scumpului meu Claude… Nu mă voi despărţi niciodată de centura asta… Mă vor înmormânta cu ea… Ce vreţi, sunt şi eu cochetă!

Şi săruta pierdută, bucata de mătase albă, pătată tu sânge.

La casa de Farges, emoţiile zilei răsunau într-un fel deosebit. Domnul Lanjalluis strâmba din nas, dar, în fond, pe domnul de Navaillvs nu-l supăra prea tare toată pătăninia. Poate că în sinea lui. Şi fără să-şi mărturisească măcar, era de părere că prea mult aşteptase degeaba întoarcerea prinţilor legitimi şi ştirea ce tocmai i se comunicase îl măgulea şi-l satisfăcea.

Într-adevăr, aflase că Napoleon ar fi întrebat în momentul în care i-a fost prezentat contractul de căsătorie spre semnare:

— Ce titluri arc domnul de Solignac?

— Dar… Sire… domnul de Solignac este colonel!

— Nu vă vorbesc de grad, de titluri vă vorbesc, său; mai curând de titlu... Colonelul Henri Chambaraud este şi baron de Solignac!

Şi înainte de a semna contractul, împăratul scrisese, cu mâna sa, acest titlu pe act.

— Baron! Baron al Imperiului! zicea domnul de Navailles. Oricum, tot baron este şi dacă am făcut concesii, lumi displace că le-am făcut în favoarea unui baron, măcar că ar fi fiind feciorul unui convenţional!

Auzindu-l pe marchiz, domnul Lanjallais oftă, amărât

— De fapt, continua domnul de Navailles, vântul de nebunie mă cam îmbată şi pe mine! Dar şi această de la Rigaudie, care se căsătoreşte cu un om de rând!... Şi totuşi, mândră femeie!... Ce-aş mai fi iubit eu aşa o femeie... acum treizeci de ani!

— Aţi fi trebuit să vă căsătoriţi cu ea, domnule marchiz, şi aţi fi scutit-o de un asemenea deznodământ, spuse domnul Lanjallais, dezolat.

— N-ai ce-i face! Ce trebuie să se întâmple se şi întâmplă! încep să fiu de părerea lui Jacques fatalistul... ştii, acel personaj al lui Voltaire...

— Al lui Diderot, domnule marchiz.

— Totuna! Chiar că-mi pasă! Doar nu era niciunul nobil! Oricum asta este, nu mai avem ce-i face! Şi, jupinc Lanjallais, unde veni vorba, nu uita să pui pe masă toată vesela noastră cu blazoane... Vreau ca toţi baronii ăştia de săptămâna trecută şi de azi dimineaţă să afle ce-i aceea un baron de viţă veche!

— Vai, domnule marchiz, bine faceţi că le arătaţi vechimea neamului dumneavoastră, căci aşa cum merg lucrurile, curând n-o să ne mai răniină nimic altceva, celor ca noi, decât amintirea trecutului!

— Iar aşa veselă, cu blazoane, ce! puţin, n-o să poată pune pe masă toţi parveniţii ăştia. Încheie marchizul de Kavailles discuţia, nu piva îmbucurătoare pentru el.

Singură în locuinţa ei, hărţuită de gânduri amare ce-i dădeau febră. Andreia rămăsese ore în şir nemişcată, mută, ţinând în mână buchetul de trandafiri ce-i fusese adus îl privindu-l cu ochii ficşi şi pierduţi, de parcă toată viaţa istr fi stat în aceste flori.

— Vintu să mor respirând aceşti trandafiri, gândea ea. Este parfumul pe care, dintre toate. Îl iubesc cel mai mult!

Nările ei, dilatate, aspirau mirosul îmbătător şi ea îşi e mintea de trandafirii din Pocstum, ce îi adusese, cândva, Ottavio pentru ea şi pe care timpul îi prefăcuse, ca pe toate, în praf şi pulbere.

— Aceşti trandafiri vor muri curând, gândea ea privind florile, şi totuşi voi muri înaintea lor!

(Repeta: roi *muri înaintea lor 1* Şi ţi părea că, în aceste puţine cuvinte, află un fel de liniştr, o dulce voluptate.

Brusc se sculă: puse buchetul într-o vază vvneţiană de cristăl, plină pe jumătate cu apă. Şi îl mai privi o clipă.

— Ei da, asta v viaţa şi asta e dragostea, strigă ea brusc, dar toate nu fac cât profunda bucurie a morţii.

Duse, cu un gest febril, la buzele ei livide, inelul cu piatră, în care Agostino depozitase otrava şi, apăsând pe un ivsort, lăsă să-i curgă picăturile de lichid pe vârful limbii şi le sorbi cu un fel de beţie, ca şi cum aceste picături ar fi fost dătătoare de viaţă şi nu de moarte.

După aceasta se simţi mai calmă. Înseninată, aproape fericită.

— Iată! zise ea răspicat, cu o extraordinară expresie de bucurie în glas. Jocurile sunt făcute, cu sâni liberă!

Se aşează într-un fotoliu adânc, rezemându-şi capul de spătar, splendidul ei păr negru desfăcut arăta ca o pernă de mătase, şi închise ochii, ca cineva care aşteaptă să-l prindă somnul.

„Numai să fie fără vise somnul ăsta” *, mai gândi ea,

neliniştită.

Apoi cunoscu o adevărată voluptate să închidă ochii, să se simtă, oarecum, scufundându-se într-o lume de pace şi calm, să-şi spună că, din acest somn, nimic nu o va mai putea trezi.

Deodată, un gând nebunesc, iritant, unul din acele gânduri care pun brusc stăpânire pe fiinţa pe care au învăluiţ-o, o cuprinse, zdruncinând-o. trezind-o, ridicând-o în picioare, palidă, febrilă, zăpăcită. Va muri şi nu-l va mai revedea pe Solignac! Cum aşa? Niciodată? Nicicând şi niciodată. Poate acolo, sus. Dar ce este acolo, sus? Dar ea voia să-l vadă acum, să apară înaintea lui, nu ca o femeie, ci ca o stafie şi să-i spună:

„Henri, Henri, adu-ţi aminte de aşa cum şi

Andreia şi-a adus aminte de Ottavio!”

Dar cum să facă? Cum să răzbată prin mulţimea aceea, în plină recepţie de familie, acolo, la Louise? Şi, la urma urmei, de ce nu?

— Ce am de pierdut, ce reputaţie mai am de apărat, dacă tot mor? A, da: convenienţele!

Rânji:

— Convenienţele! Lumea! Când moartea îţi stă dinainte, le poţi judeca pe toate astea la justa lor valoare! Mă voi duce! Vreau să-i revăd, pe ea şi pe el! Vreau să-l văd! Cine ştie?... Dacă eu sunt vinovată... ei, bine, asta să fie pedeapsa mea!

Luă din vaza veneţiană buchetul de trandafiri, îşi îngropă faţa în el şi-l mirosi cu lăcomie, îndelung, de parcă, înainte de a muri, ar fi vrut să mai adulmece o dată parfumul vieţii.

MARTIAL CASTOR FI

Casa dv Fanges cm luminată *a giorno*. Toţi demnitarii Imperiului ţinuseră să fie de faţă – semnarea acestui contract de căsătorie luase proporţiile unui adevărat eveniment – şi umpluseră saloanele. Popularitatea

colonelului comandant al regimentului Berkeny – favoarea de care se bucura Louise de Farges la curte, nobleţea veche a domnului de Navailles, strania căsătorie dintre fostul convenţional Chambaraud şi domnişoara de la Rigaudio, toate acestea dădeau serbării un interes şi o strălucire fără seamăn. Printre cei care se înghesuiau prin saloanele splendid luminate şi răsunând de muzică, puteau fi recunoscuţi mareşali, doamne de onoare, ducele de Otranto, doamna de Berruis, Cambacérès, contesa Régnault de Saint-Jean d'Angely, precum şi mulţi, mulţi alţii… Henri de Solignac era atât de fericit, încât, spunea el, se temea că această fericire ar fi prea deplină, ea să fie durabilă.

— Îţi aminteşti, Louise, îi spunea el tinerei contese, a cărei frumuseţe părea înzecită de plăcere şi de emoţie, de Polierate, acel personaj antic care, pentru a împăca gelozia zeilor, şi-a aruncat inelul în mare? Am impresia că mă simt ca el, năpădit de atâta bucurie, încât tremur de spaimă că totul se va topi dintr-odată în neant, atât ar putea fi destinul de gelos pe fericirea noastră!

Dar un zâmbet al Louisei, o privire lungă, iubitoare, o Uşoară strângero de mină şi toate temerile dispăreau.

Doctorul Dupuytren, însă, îşi impusese să-l supravegheze îndeaproape şi să urmărească pe chipul prietenului său, tot ce se petrecea cu el.

„După ce va fi terminat cu bine această criză de fendre, îşi zicea chirurgul, inima va avea timp să se odihnească… Dar, până atunci, orice fleac ar putea constitui o primejdie. Şi, la urma urmei, primejdioasă fericire, căsătoria…" mai adăugă el, în gând.

Doctorul s-ar fi liniştit, cu siguranţă, dacă luându-şi, măcar pentru o clipă, ochii de la Solignac, ar fi privit-o atent pe Louise. Adorabila femeie părea – şi era – Îngerul păzitor al frumosului colonel. Punea atâta dragoste în fiecare gest. În fiecare cuvânt, încât simţeai, privind-o, că

întreaga ei existenţă de soţie va fi închinată soţului ei! Abnegaţia şi cea mai vie adoraţie se îmbinau în ea.

Nefericitul Florival de Saint-Clair era galben-verde de gelozie.

— Ai grijă, domnule dragă, îi zise Dupuvtrim, să nu cumva să faci un icter!

— Icter? se sperie poetul. Ce-i asta, icter?

— În popor i se mai spune şi gălbioare, răspunse doctorul.

Ui gândul că gălbinarea – sau icterul – l-ar face, pe deasupra, şi ridicol. Florival schimbă feţe-feţe.

Saint-Clair nu era singurul care-l invidia pe Solignac. Infinit mai primejdios, Agostino Ciampi îşi luase toate măsurile pentru a-l putea lovi pe colonel în plină fericire.

Italianul cunoştea foarte bine interiorul casei de Farges. Capacitatea lui de a prinde totul dintr-o singură ochire îl ajutase să nu piardă mult timp pentru a cunoaşte topografia încăperilor. Recepţia avea loc în saloanele de la parter, care dădeau spre grădină. Ca şi casa Andrelei, doar câteva trepte coborau de la saloane spre grădină. Se putea trece cu uşurinţă prin largile uşi-ferestre, cu un pas puteai ieşi, dinăuntru, în grădină sau intra, din grădină, în saloane.

Agostino îşi propusese deci să pătrundă, să-l atragă pe Solignac în vreo încăpere mai izolată, să-l lovească, să treacă repede zidul grădinii spre grădina surorii sale, de unde i-ar fi fost uşor să iasă nevăzut şi să ajungă la locuinţa lui. De acolo, cu valiza făcută, cu paşaportul în bună regulă, nu-i mai rămânea decât să părăsească Parisul. Va fi, fără îndoială, departe, în momentul în care Fouché îi va fi prins măcar urma.

Fireşte că numai un biet smintit putea să-şi făurească asemenea plan. Însă pasiunea sau, mai degrabă, turbarea stăpânită îndelung, furia stârnită de umilinţa înfrângerii îl orbeau pe Ciampi şi-l împingeau spre acţiuni tot mai

nesăbuite. Dealtfel, puţin îi păsa acum de riscurile pe care şi le asuma: numai să reuşească să-şi lovească adversarul! Accepta să-şi pună viaţa în joc, doar s-o poată frânge pe a lui Solignac, pe a frumosului colonel! Marchizul se temea numai că Solignac, simţind capcana pregătită, va refuza să cadă în ea, prosteşte, răspunzând chemării lui. Se linişti la gândul că acest Henri de Solignac, curajos, temerar, nu refuzase niciodată vreun duel ori vreo întâlnire galantă.

Fosta domnişoară de la Rigaudie era şi ea foarte fericită. În salonaşul verde avusese o lungă convorbire cu Henri; în cursul ei îşi putuseră exprima, nestingheriţi, sentimentele – noi numai pentru el – pe care le nutreau unul faţă de celălalt. Se nelinişti puţin când îl văzu pe fiul ei – în sfârşit, *fiul* ei! – depunând pe o măsuţă perechea de pistoale pe care o purta cu el tot timpul, din noaptea în care fusese atacat mişeleşte de Agostino.

— Ce-i cu astea? întrebă ea. De ce umbli cu pistoale la tine? Ce se petrece?

— Nimic. Măsură de precauţie, atât. Azi îmi sunt cu totul de prisos, de aceea le şi las aici.

Fosta domnişoară, văzându-i zâmbetul, se linişti cu totul.

Napoleon tocmai părăsise casa de Farges, unde apariţia lui stârnise emoţie.

Sttinae, se mâna colonelului, felicitându-l, sărutase mănuşii albă a Louisei şi, prin zâmbetul pe care-l arborase, ţinuse să arate tuturor cât de satisfăcut era de această căsătorie.

Ba, împăratul se oprise chiar o clipă în faţa bătrânului marchiz de Navailles şi spusese:

— Tot supărat pe noi, marchize, tot supărat? Ce ai de gând?

Întrebarea fusese pusă atât de scurt şi de răspicat. Încât domnul de Navailles nici nu apucă să răspundă, că împăratul şi plecase.

În urma lui, bătrânul marchiz, uluit, îngânase:

— Al dracului om – omul dracului! Are el ceva…

— Se ştie bine ce are, comentase ironic ducele de Otranto. Are succes, asta are!

Lui Fouché îi răspunsese Chambaraud, cu glas tare, să fie auzit de toţi cei din jur:

— Succesul este trecător. Stăpânul dumneavoastră ar trebui să ia seama!

Mult timp după plecarea împăratului, oaspeţii rămaseră sub impresia vizitei acestuia. Domnişoara de la Rigaudie îşi zicea că hotărât lucru, fiul ei era cineva, dacă stăpânul lumii venise la nunta lui…

În acest timp, un lacheu, proaspăt angajat şi care nu ştia obiceiurile casei, îi şopti colonelului că cineva, un bărbat modest îmbrăcat, vrea să-i spună ceva, ceva secret, lui, mirelui…

— Mie? se miră Solignac.

— Da, domnule colonel. Se pare că e vorba de ceva foarte urgent.

— Nu mai spune! Urgent!

— Cel puţin aşa zicea domnul acela

Louise se afla alături, într-un cerc de doamne de la curte, care îi admirau toaleta. Solignac privi spre ea, îi zâmbi, apoi ti întrebă pe lacheu:

— Şi unde mă aşteaptă domnul acela?

— În salonaşul verde, domnule colonel.

— Bine. Mă duc.

Colonelul străbătu grăbit câteva încăperi pline de invitaţi care, cu toţii, văzându-l pe arătosul ofiţer, în uniforma sa de mare gală, numai fireturi, se dădeau la o parte, făcându-i loc să treacă. Pe măsură ce se apropia de salonaşul verde, mulţimea, întotdeauna atrasă spre centru de propriul ei zgomot, se rărea, iar în salonaşul cu pricina nu se auzea niciun glas.

Uşor nedumerit de această vizită a unui necunoscut,

colonelul intră, brusc.

Privirea îi întâlni, mai întâi, pistoalele pe care, printr-o ciudată întâmplare, el le lăsase chiar acolo, pe o măsuţă. Instinctiv, făcu câţiva paşi spre ele.

— Ce mi-o fi spus lacheul? se întrebă el. Nu văd pe nimeni în salon.

Dar abia ajunsese în mijlocul încăperii pe care o cerceta, în căutarea misteriosului vizitator, când auzi, îndărătul lui, parchetul scârţâind sub paşi – alţi paşi decât ai lui.

Solignac se răsuci dintr-o mişcare: îl văzu pe Agostino Ciampi, livid, cu ochii rătăciţi. Desigur, la intrarea colonelului, se lipise de perete, să nu fie văzut. Acum, după ce închisese uşa, se apropie, crispat, de colonel.

Solignac, care mai avea câţiva paşi buni până la pistoalele sale (pe care italianul, în graba şi în grija lui de a se ascunde, nu le zărise), se simţi pierdut.

Văzuse că Agostino avea în mână un pumnal. Pentru o clipă îl fulgeră gândul că ar putea să se năpustească asupra atacatorului şi să-i smulgă arma din mână. Dar rana, rana... în timpul luptei, s-ar fi putut să se înăbuşe, puterile să-l părăsească şi atunci Ciampi l-ar fi înjunghiat cu uşurinţă. Cel mai bun lucru era să încerce să pună mâna pe pistoale, care erau acolo, aici, aproape, pe masă. Toate aceste gânduri i se învălmăşeau prin minte.

Dar, înainte ca Solignac să ajungă la măsuţa cu pistoale, Agostino se repezi la el şi, fără un cuvânt, îl apucă de încheietura mâinii. Sigur că de această dată nu mai avea cum să-i scape, înălţă mâna cu pumnalul şi îl izbi cu turbare, în piept, de mai multe ori, pe frumosul Solignac.

Prima lovitură fusese dată cu o forţă cumplită.

Şi, totuşi, Solignac, printr-o mişcare viguroasă, îşi desprinsese mâna din strânsoare şi scăpă, dar, clătinându-se, căzu înainte, cu obrazul aproape atingând tăblia de

marmoră a măsuţei.

Pumnalul rămăsese înfipt în rană.

Întreaga scenă decursese fără nicio vorbă, pe tăcute, ca o execuţie.

Agostino se aruncă dintr-un salt spre fereastră, dar, ajuns acolo, se dădu înapoi, speriat: o umbră se desluşea, prin geam, mai întunecată decât întunericul nopţii de afară şi o mână vânjoasă începu să zgâlţâie fereastra, făcând să zăngăne geamurile

Văzând că pe acolo retragerea îi era tăiată, Agostino alergă, numaidecât, spre uşa aflată în partea opusă celei prin care intrase mai adineauri Solignac. Şi pe acolo se putea fugi. Dar când ajunse în prag, sticla geamurilor zbură în ţăndări, zornăind; o mână însângerată încerca să ridice cremona.

— Sunt aici, colonele, sosesc! se auzi glasul puternic al lui Martini Castoret.

Solignac îl zări. Îl vedea şi pe Agostino pe cale să dispară, să fugă. Izbutise să apuce cu o mână nesigură unul din pistoale. Dar ridicarea cocoşului îi cerea un efort peste poterile lui. Nu mai putea arma pistolul, simţea că moare.

— De astă dată, îşi spuse, s-a zis cu mine!

Şi totuşi, voia să se răzbune, să tragă în asasin, în laş, în fugar… Zadarnic!

Agostino apucase să deschidă uşa salvatoare, iar Solignac încă nu fusese în stare să urmeze pistolul.

Dar, deodată, colonelul văzu, ca într-un coşmar, un lucru de necrezut, de nesperat: Agostino, verde la faţă, uluit peste măsură, se da înapoi; Agostino nu dispărea, nu fugea, scăpând încă o dată de pedeapsă; Agostino se retrăgea, şovăind, clătinându-se în faţa unei arătări cumplite: din faţa unei femei de o frumuseţe înspăimântătoare, o femeie în alb, mai albă decât rochia şi care purta, la cordon, ca o pată de sânge, un buchet de

trandafiri purpurii.

— Andreia! murmură Solignac.

Mâna albă a femeii apucase umărul lui Agostino şi cu o forţă surprinzătoare, îl împingea, necruţătoare, înapoi. Marchizului îi clănţăneau dinţii.

— Ucigaşule! se auzi glasul Andreiei, un glas de nerecunoscut, răguşit, nemilos. Ticălosule! Laşule!

Agostino încercă să se desprindă din strânsoare, dar unghiile femeii se înfipseră în carnea lui.

Atunci, fratele o apucă pe soră de gât, s-o dea la o parte, ori s-o gâtuie, ca să poată fugi.

Dar, în acea clipă, Solignac printr-un efort cumplit, izbuti să se ridice în picioare, cu pistolul armat. Trase.

Atins drept în cap, cu craniul sfărâmat, italianul aruncă braţele în aer, apoi căzu, lat, pe spate.

Murise pe loc, ca fulgerat.

Solignac era sleit, tâmplele îi erau scăldate în sudorile morţii. Mai mult simţi decât văzu cum Martial Castoret, care, în sfârşit, reuşise să treacă prin fereastră, se repezi la el, cu părul vâlvoi:

— Henri! Henri! strigă Martial desperat. Să nu mori!

Acest brav soldat avea atâta încredere în prietenul său din copilărie, încât era sigur că era destul ca Henri să vrea doar ceva, ca să se îndeplinească. În cazul de faţă, să trăiască.

Dar ochii colonelului se tulburaseră. Îşi pierduse cunoştinţa. Poate că încă nu murise, dar nu mai dădea semne de viaţă.

— Ah! ce nenorocire! strigă Castoret. Să se prăpădească, aşa… Oare chiar l-a ucis?

Apucă mânerul pumnalului rămas înfipt în pieptul colonelului, dar, cuprins de o nelinişte cumplită, evită să i-l smulgă din rană. I se părea că, odată cu fierul, va smulge şi viaţa cate mai pâlpâia în pieptul prietenului său.

Degetele care apucaseră minerul tremurau, iar

tremurai mai lărgi rana.

— Dar dacă-l omor, în loc să-l salvez? se întrebă Castoret, simţind că-i îngheaţă sângele în vine. Ba nu! se hotărî el. Moare, dacă şovăi!

Acest gând îi dădu husarului curaj şi tărie. Cu o mişcare decisă şi rapidă, smulse pumnalul din rană un şuvoi de sânge şi puroi ţâşni cu putere.

Andreia asistase la această scenă în picioare, cu ochii uscaţi, cu buzele vinete, cu trăsăturile obrazului împietrite; se străduia să rămână calmă, neînfricată, nemişcată ca o statuie. Dar vederea îi era înceţoşată. Ca prin ceaţă îl vedea pe Castoret în genunchi, desfăcând dolmanul lui Solignac, descheind cămaşa, căutând rana.

Detunătura pistolului răsunase în toată casa. După un prim moment de surprindere şi dezorientare, lumea se năpusti spre locul unde răsunase locul de armă. Louise ajunse prima, alergând, urmată de fosta domnişoară de la Rigaudie, căreia i se înmuiaseră picioarele de spaimă şi care striga, înnebunită.

— Ucigaşul! Printre noi sunt ucigaşi!

Louise, la vederea acelui tablou cumplit, se oprise şi făcuse un pas înapoi. Solignac se afla întins pe jos, nemişcat; Agostino, mai încolo, mort; femeia aceea, în picioare, lividă ca un spectru, sânge împroşcat în toate părţile, pe parchet şi pe pereţi – salonaşul verde era de nerecunoscut şi parcă se făcea simţită şi sinistra duhoare a morţii.

Spre deosebire de Louise, care parcă încremenise, fosta domnişoară de la Rigaudie se repezi spre fiul ei, îngenunche alături şi, cu infinită grijă şi gingăşie, luă capul lui Henri pe genunchi şi îl întrebă pe Castoret:

— E mort?

Ochii albaştri ai bietei femei, măriţi de groază, erau fi mai grăitori decât îi fusese întrebarea.

Martial nu răspunse. Privea la sângele care se

scurgea din rana căscată.

— Un doctor! Să fie adus un doctor! strigă, în sfârşit, Louise, trezită la realitate. Doctorul Dupuytren se află aici, să fie adus numaidecât.

Într-adevăr, doctorul Dupuytren se afla printre oaspeţi. Îşi făcu loc printre curioşii înghesuiţi şi, încă înainte de a şti despre ce este vorba, începu să-şi suflece mânecile. Se duse drept la colonel, se aplecă, se aşeză într-un genunchi şi îl dădu la o parte pe Martial:

— Lăsaţi-mă să-mi văd de treabă!

Castoret ascultă şi se retrase mai la o parte, umilit şi enervat că fusese îndepărtat de lângă prietenul şi fratele său de lapte şi de arme. Bodogănea ceva şi îşi tot răsucea mustaţa, ca să se stăpânească.

Louise urmărea cu sufletul la gură mişcările şi chipul doctorului, dar obrazul acestuia nu trăda, nu spunea nimic; Andreia, simţind că se va prăbuşi din clipă în clipă, se agăţase de perdelele de mătase, mirosind mecanic trandafirii pe care-i luase de la cordon.

În salonaşul înţesat de oameni în haine de sărbătoare plutea acum liniştea sinistră din odaia unui muribund. Cu toţii aşteptau cuvintele lui Dupuytren, cum se aşteaptă sentinţa unui judecător.

Dar el tăcea. Încruntat, rece, stăpânit, cerceta rana, sângele şi puroiul care curgeau, parcă bolborosind.

Deodată, se ridică.

— O să trăiască? întrebă mama cu glas sugrumat. Nu-i aşa?

— Ce-i de făcut? întrebă şi Louise, în culmea deznădejdii.

— Nimic. Nu-i nimic de făcut, răspunse Dupuytren pe un ton ciudat, vesel.

Şi arătă o bucăţică de plumb, uşor turtită într-o parte. Ţinând-o între degete, spuse cu emoţie:

— N-am văzut niciodată o rană mai fericită! Cum

spune proverbul: *Şi nenorocul poate fi bun la ceva*. Hemoragia de acum şi eliminarea puroiului au scos din rană glontele blestemat, bucăţica de plumb care ameninţa viaţa colonelului. Ceea ce nu putuse face bisturiul chirurgului, a reuşit vârful pumnalului. Azi dimineaţă nu mi-aş fi luat răspunderea să-l asigur pe domnul de Solignac că mai are de trăit o lună sau măcar o zi. Ei bine, în astă-seară pot spune cu certitudine: domnul de Solignac este salvat!

— Salvat! strigă Louise.

— Salvat! repetă fosta domnişoară de la Rigaudie, apropiindu-şi obrazul zbârcit de cel îngheţat al fiului ei şi sărutându-l cu teamă.

Într-un colţ al salonului, Sylvain Chambaraud asculta, palid, cu mina vârâtă adânc, sub haină, la piept. Încercând să-şi domolească zvârcolirile dureroase ale inimii ochii păreau umflaţi de lacrimi stăpânite.

— Iată o operaţie cu adevărat reuşită, spuse Dupuytren, apropiindu-se de Castoret şi punându-i mâna pe umăr. Smulgând lama pumnalului din rană, ţi-a reuşit ceea ce eu n-aş fi îndrăznit nici măcar să încerc. Ce chirurg! Lărgind rana, ţi-ai salvat colonelul!

— Vai de capul meu! făcu Martial. Păi, dacă nu reuşeam să-l scap, mai aveaţi un mort, credeţi că eu aş mai fi supra…

Abia acum, auzind cuvintele lui Castoret, cei de faţă îşi aduseră aminte că în salonaş, se afla un mort. Dupuytren privi trupul marchizului, zăcând într-o baltă de sânge. Diagnosticul veni pe loc:

– Acesta nu mai există.

Se întoarse apoi către Andreia, care, însă, îl evită şi se îndreptă, clătinându-se, spre Louise.

Nepoata marchizului de Navailles o privi pe sora marchizului de Olona cu o mândrie zdrobitoare şi cu o cruzime neobişnuită. Însă, Andreia spuse, cu glas umil şi

dulce, cu timbrul spart, ca de pe altă lume:

— Doamnă, nu am venit aici să încerc să vi-l iau. Am venit să mor… V-am detestat… Vă cer iertare… Doresc ca el să se bucure de dragostea dumneavoastră… Tot ceea ce n-a fost demn de el, dispare. Adio!

Louise se simţi cuprinsă de milă. Privirea ei, atât de dură, se îndulci; începu să murmure cuvinte de uitare, de iertare, când o criză cumplită o cuprinse pe Andreia, zgâlţâind-o din toate mădularele.

— O! A fost bună otrava! Doar e pregătită de un Ciampi! Blestemată familie!

Dupuytren întinse braţul. Andreia muri în picioare, lăsând să cadă ultimul ei buchet de trandafiri pe covorul pătat de sângele lui Solignac şi al lui Agostino.

„Aceste flori”, spusese ea, „vor dura mai mult decât mine”.

Pe când Solignac era întins pe un pat pregătit în grabă, iar trupul Andreiei, deja înţepenit, depus într-o încăpere vecină, apăru o femeie straniu înveşmântată, cu părul negru pus pe moaţe roşii, ca pentru noapte. Profitase de zăpăceala generală, la poartă îi dăduse la o parte pe cei care voiau s-o oprească, spunându-le cu mândrie: „Sunt din familie!” Acum se apropie încetişor de cadavrul marchizului de Olona – de care toată lumea se îndepărtase cu oroare – şi îl privi, îndelung.

Mort, Agostino era hidos. Chipul lui, altă dată frumos, era acum boţit, chircit de o grimasă. Turbarea înfrângerii îşi pusese pecetea pe el. Moartea îşi păstrează seninătatea şi poezia pentru martirii cauzelor nobile.

Şi Thérèse, privindu-l, clătină din cap:

— El e! Agostino. Thèvenot l-a ucis. Dar ştiţi pentru ce l-a ucis Thèvenot? Pentru că Agostino şi-a vândut fraţii! …

Apoi gândurile ei rătăciră până la Claude:

— Acum poate trăi liniştit şi Claude al meu… Cel care

i-a terfelit onoarea nu mai este…

Biata nebună avea pe buze un zâmbet de bucurie, dar o bucurie cumplită, bucuria celor care suferă. Sylvain Chambaraud, care se apropiase de ea, pentru a o smulge de lângă cadavru, observă că Thérèse era încinsă – supremă podoabă, supremă remuşcare – cu cordonul de mătase albă, pătat de sânge, cordonul ei, găsit pe pieptul lui Claude străbătut de spada lui *Varus*!

XIV
SFÂRŞITUL DRAMEI

Potrivit înţelegerii, domnişoara de la Rigaudie, devenită doamna Chambaraud, ar fi trebuit să părăsească de îndată Parisul şi să nu-l mai vadă niciodată pe cel pe care, în cele din urmă, ea îl ceruse în căsătorie… însă noua rană a lui Solignac o reţinu la Paris o lună întreagă. După care, colonelul fiind vindecat – o confirmase doctorul Dupuytren – ea se întoarse la Solignac, luând-o cu sine şi pe biata Thérèse, nebună liniştită, luându-l şi pe micul Jack.

Chambaraud rămase la Paris. Acum trăia mulţumit în casa lui din strada Poştei, fiindcă îşi găsise un rost în viaţă: să-şi iubească fiul şi să se gândească la el.

— Femeile au, totuşi, un lucru bun, începuse el să-i spună din ce în ce mai des lui Plantade. Când devin mame, se transformă.

– Da, aşa se spune, cetăţene. Numai că eu nu am de unde şti – vreau să spun, pe pielea mea – şi, după cum vedeţi, sunt prea bătrân ca să mai încerc să mă conving.

Adeseori, Sylvain Chambaraud îl invita la masă pe bătrânul Jean Rivière.

Cei doi moşnegi îşi vorbeau puţin şi meditau mult Bătrânul postăvar arăta frânt, răvăşit, de parcă ar fi avut o sută de ani.

— Şi iată-mă pe mine, prost bătrân, supravieţuind tuturor celor pe care i-am iubit. Fiică, soţie, fiu – mi s-a luat totul, ca să nu mai vorbesc de nenorocita de dugheană căreia de atâtea ori a trebuit să-i schimb firma! La ce-oi mai fi trăind? Trebuia să fiu mort de mult!

Îi povestea lui Chambaraud, ce drăguţ fusese maiorul – el tot aşa îi spunea răposatului său fecior – pe când era prunc, cum dormea în leagăn, cu pumnii strânşi şi cu chipul, de pe atunci, îngândurat, serios.

— Şi mi l-au ucis! L-au ucis pe Claude al meu!

La care Sylvain clătina din cap şi-i răspundea:

Dumneata ai avut măcar şansa să-l vezi crescând. Eu nici măcar amintiri nu am.

— Adevărat. Dumneavoastră vi s-a luat copilul, dar v-a rămas bărbatul. Eu însă nu mai am nimica!

După desert, Chambaraud avea grijă să-l trimită pe Plantade să-l conducă acasă pe bietul bătrân, care umbla nesigur, clătinându-se, împiedicându-se de cea mai neînsemnată ieşitură a pavajului.

Iar fostul postăvar, de fiecare dată când ieşea din strada Poştei şi vedea înălţându-se, drept înaintea lui, Pantheonul, îi spunea însoţitorului său:

— Vezi, aici ar fi trebuit să odihnească, printre oamenii mari… Dacă soarta n-ar fi fost nedreaptă… Vezi, Plantade, n-o să ştim niciodată câţi din oamenii care au murit au fost cu mult deasupra celor pe care îi tămâiază istoria! În privinţa aceasta, am ideea mea, cu toate că nu e cine ştie ce de capul meu, ia, acolo, un om mărunt şi prost!

Şi adăuga:

— Claude al meu era dintre aceştia, Plantade! Trebuia să ajungă mare, mare de tot! Dar politica l-a pierdut…

Această glorificare postumă a fiului său îl mai alina pe bietul bătrân.

În Limousin, domnişoara de la Rigaudie (localnicii continuau să-i spună aşa, cu toate că de fiecare dată ea îi întrerupea: „Să-mi ziceţi *doamnă*, sunt doamna Chambaraud!”) îşi reluase viaţa obişnuită. Alături de ea, Thérèse, scufundată într-o rătăcire fără leac, se liniştea, uita, visa şi, din când în când, zâmbea acelui trecut pe care, încă îl mai credea viu.

În ritmul anotimpurilor şi al muncilor agricole, Chambaraud şi marchizul de Navailles primeau fructe şi conserve trimise de la ţară. Domnişoara de la Rigaudie nu-

şi uita nici soţul, nici pe bunicul nurorii sale.

Curând după vindecarea rănitului, Louise şi Henri plecară spre Solignac. De altfel şi doctorul Dupuytren îi recomandase să meargă să se refacă în aerul locurilor natale.

Însoţiţi de Martial Castoret şi de Catissou (care şi ei aveau dreptul la o călătorie de nuntă), rămaseră la Solignac până în primăvară, spre marea bucurie a domnişoarei de la Rigaudie – scuzaţi, vă rog, a doamnei Sylvain Chambaraud.

CUPRINSUL

Partea întâi
ANDREIA
I Maiorul Rivière... 5
II Fiul postăvarului... 2 tt
III Închisoarea 4
IV Frumosul Solignac... 54
V Domnişoara de la Rigaudie... 7
VI Buchetul de trandafiri... 8
VII Andreia 101
VIII Eliberarea .111
IX Fratele şi sora... 124
X Micuţa contesă 14.
XI Soţul 155
XII Solignac trage cu urechea... 17.
XIII O împuşcătură 1.41
XIV Gloatele 211
XIVXIIsNF.

Partea a doua
LOVISK OK FAROES
I Casa de Farges... I. 228
II Bernard Thèvenot... 257

III Noul prieten al domnului de Navailles 272
IV Opera
V Bavareza 304
VI Louise de Farges... 323
VII Pasajul „Regina Ungariei"... 346
VIII A doua zi. 365
IX Bastardul 377
X Secretul lui Chambaraud... 396
XI După treizeci de ani... 410
XII Trandafiri de iarnă... 419
XIII Martial Castoret... 430
XIV Sfârşitul dramei... 442

Apărut 1980.